Gabriel Garcia Marquez

YÜZYILLIK YALNIZLIK

Telegram 《》 pdf_kitablar

ROMAN

Türkçesi

SEÇK N SELV

CAN YAYINLARI LTD. T .

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, stanbul Telefon: (0-212) 252 56 75-252 59 88-75 59 89 Fax: 252 72 33

Albay Aureliano Buendia, yıllar sonra idam mangasının kar ısına dikildi inde, babasının onu buzu ke fetmeye götürdü ü o çok uzaklarda kalmı ikindi vaktini anımsayacaktı. O zamanlar Macondo, tarihöncesi ku ların yumurtaları kadar ak ve kocaman, parlak çakıllarla örtülü yata ı boyunca dupduru akan bir ırma ın kıyısında kurulmu , yirmi hanelik bir kerpiç köydü. Dünya öylesine çiçe i burnundaydı ki, pek çok eyin adı yoktu daha ve bunlardan sözederken parmakla i aret edip göstermek gerekti.

Her yıl Mart ayında, paçavralar içinde bir çingene obası köyün dı ına çergilerini kurar, boru ve dümbelek amatası içinde yeni icatların çı ırtkanlı ını yaparlardı. Önce mıknatısı getirdiler.

Kendini Melquiades diye tanıtan sakalı taraz taraz, elleri pençe gibi, iri kıyım bir çingene, Makedonyalı bilge simyacıların sekizinci harikası dedi i nesneyle akıl çelen bir gösteriye giri ti.

ki maden külçesini pe inden sürükleyerek kapı kapı dola tıkça, tencerelerin tavaların, ma aların, mangalların yerlerinden tangır-tungur yuvarlandı ını, yuvalarından fırlamaya çalı an çivilerle vidaların umutsuzlu undan kiri lerin inledi ini, hele hanidir kayıp nesnelerin hem de çok arandıkları yerlerden ortaya dökülüp Melquiades'in büyülü demirlerinin pe inden paldır-küldür akın etti ini görenlerin aklı ba ından gitti. Çingene, kaba ivesiyle, E yanın da canı var, diye ilan etti; Bütün i , ruhlarını uyandırabilmekte. Dizginsiz dü gücü, de il do a harikalarının, en olmadık mucizelerin ve sihirlerin bile ötesine ta an Jose Arcadio Buendia, bu yararsız icadın topra ın ba rından altın çıkarmaya yarayabilece ini dü ündü. Dürüst biri olan Melquiades, O i e yaramaz bu, diye uyardı onu.

Ama Jose Arcadio Buendia, daha o zamanlar çingenelerin dürüstlü üne inanmadı ı için, katırıyla bir çift keçisini mıknatıslı iki külçeyle takas etti. Evin kırık dökük e yasıyla birkaç parça malı artırabilmek için bu hayvanlara belba lamı olan karısı Ursula Iguaran, onu caydırmak için ne dediyse kar etmedi.

Kocası, Çok yakında evin tabanını kaplamaya yetip de artacak kadar altınımız olacak, dedi de ba ka bir ey demedi: Dü üncesinin do rulu unu kanıtlamak için aylarca u ra ıp didindi. ki demir külçeyi pe inden sürükleyip Melquiades'in büyülü sözlerini haykırarak ırmak yata ına varıncaya dek bütün yöreyi karı karı taradı. Sonunda bula bula, her bir parçası pastan birbirine kaynamı ve içi ta dolu koskocaman bir balkaba ı gibi bo uk bo uk öten bir onbe inci yüzyıl zırhı çıkardı topraktan. Jose Arcadio Buendia ile dört ki ilik ke if kolu zırhı sökmeyi becerdiklerinde, boynuna içinde bir tutam kadın saçı olan bakır madalyon takılı, kireçlenmi bir iskelet çıktı zırhın içinden.

Martta çingeneler yine geldiler. Bu kez, Amsterdamlı Yahudiler'in son bulu u diye gösterdikleri bir teleskopla dümbelek çapında bir büyüteç getirdiler. Köyün öteki ucuna bir çingene karısı diktiler, teleskopu da çerginin a zına koydular.

Be reali bastıran, gözünü teleskopa uydurup çingene karısını bir ar ın ötede görüyordu. Melquiades, Bilim uzaklı ı ortadan kaldırdı, diye fetva verdi. Çok yakında insano lu evinden dı arı adım atmadan dünyanın neresinde ne oluyorsa görebilecek.

Yakıcı ö le sıca ı, dev gibi büyütecin akıllara durgunluk veren gösterisini gözler önüne serdi: Soka ın ortasına kuru ot yı dılar ve güne in ı ınlarını büyüteçle odakla tırarak tutu turdular tınazı.

Mıknatıslarının ba arısızlı ını hala içine sindiremeyen Jose Arcadio Buendia, bu icadı sava silahı olarak kullanmayı aklına koydu. Melquiades yine onu caydırmaya çalı tıysa da sonunda büyütece kar ılık iki mıknatıslı külçeyle sömürgeler için bastırılmı üç altın sikkeyi alıp kabullendi.

Ursula a layıp sızlandı. O para, babasının ömür boyu yemeyip içmeyip biriktirdi i, Ursula'nın da sakla samanı gelir zamanı diyerek yata ının altına gömdü ü altın dolu sandıktan alınmı tı.

Bir bilim adamı kalenderli i içinde canını bile tehlikeye atacak kadar kendini 'taktik' deneylerine kaptıran Jose Arcadio Buendia, karısını avutmaya hiç kalkı madı. Büyütecin dü man birlikleri üzerindeki etkisini göstereyim derken,

büyüteçte odakla an güne e bir çarpıldı ki, her yanı geçmek bilmez cılk yaralarla kaplandı. Böylesine tehlikeli bir icattan ödü patlayan karısının bütün kar ı koymalarına ra men, bakalım tutu acak mı diye kendi evini bile yakmaya kalkı tı.

Saatlerce odasına kapanıp yeni silahının olanaklarını hesaplaya hesaplaya, sonunda ö retici açık-seçikli i söz götürmez, inandırıcılı ına kar ı durulmaz bir elkitabı çıkardı ortaya. Kitaba, yaptı ı deneyleri anlatan bir alay tarifnamesiyle birkaç sayfa açıklayıcı resim ekleyip bir ulakla hükümete yolladı. Da ları a ıp uçsuz bucaksız bataklıklarda yolunu yitiren, azgın ırmaklarla bo u an, umutsuzluktan, ba ına gelen belalardan ve yırtıcı hayvanlar yüzünden ölmesine ramak kalan ulak, sonunda postayı

götürüp getiren katırların geçti i yola sapan patikayı buldu. O

zamanlar ba kente yolculu un olanaksızlı ına ra men, Jose Arcadio Buendia, hükümet emretti i anda ba kente gidip askeri yetkililere icadının uygulamalı gösterisini sunmaya ve güne le i leyen o çapra ık sava yöntemlerini ö retmeye söz verdi.

Yıllarca yanıt gelecek diye bekledi. Sonunda beklemekten usanıp, tasarısının fiyaskosundan Melquiades'e yakınınca, çingene büyütece kar ılık sikkeleri verdi i gibi, üstüne de birtakım Portekiz paftalarıyla sefer yollarının haritasını çizmeye yarayan araç gereç vererek dürüstlü ünü kanıtladı.

Usturlabı, pusulayı, sekstant kullanabilsin diye Ke i Hermann'ın bu konudaki incelemelerini özetleyip eliyle yazdıktan sonra Jose Arcadio'ya bıraktı. Jose Arcadio Buendia, aylar süren uzun ya mur mevsimi boyunca deneylerini kimse bozmasın diye evin arkasına yaptı ı küçük odaya kapandı. Evle ilgili yükümlülüklerini hepten bırakıp geceler boyu yıldızların yörüngesini izleyerek bahçede sabahladı, ö le saatini kestirmenin a maz yöntemini bulaca ım diye nerdeyse ba ına güne geçti.

Araçlarını kullanıp i letmekte ustala ınca, masasının ba ından ayrılmadan bilinmedik denizlere açılıp insan aya ı basmamı diyarlara gezmesine ve harika varlıklarla ha ırne ir olmasına elveren yeni bir uzay kavramı olu turdu. te bu dönemde, Ursula ile çocuklar muz, kaladiyom, manyok, tatlı patates, ahuyama kökü, patlıcan yeti tirmek için bahçede helak olurken Jose Arcadio, kimsenin yüzüne bile bakmadan evin içinde volta atarak kendi kendine konu ma alı kanlı

ını edindi.

Derken bu hummalı çalı ma birden kesildi, yerini bir çe it meftunluk aldı. Birkaç gün, efsunlanmı gibi, anlayıp anlamadı ını kendisinin de kestiremedi i bir dizi varsayımları pe pe e yineledi durdu. Sonunda, Aralık ayında bir salı günü ö le vakti, içini yiyip bitiren kurdu döküverdi ortaya. Dü gücünün gazabından ve haftalarca uykusuzluktan harap dü mü babalarının, bulu unu açıklarkenki saygın vakarı, çocukların gözlerinin önünden gitmedi bir daha:

-Dünya yuvarlak, tıpkı bir portakal gibi.

Ursula'nın sabrı ta tı. Sen çıldırmaya niyetliysen, kendi ba ına çıldır! Ama o çingene dü üncelerini çocukların aklına sokmaya kalkı ma! diye ba ırdı. Hiç istifini bozmayan Jose Arcadio Buendia, öfkesinden usturlabı yere çalıp parçalayan karısının dengesiz a ırılı ından ürkmedi. Usturlabın yenisini yapıp köyün bütün erkeklerini odacı ına topladı, hiçbirinin kavrayamadı ı kuramlardan kanıtlar getirerek, sürekli dümen tutan bir teknenin dönüp denize ilk açıldı ı noktaya gelebilece ini ortaya koydu.

Bütün köy, Jose Arcadio Buendia'nın sapıttı ına iyice inandı ı sırada, Melquiades çıkagelip durumu kurtardı. O zamana dek Macondo'da bilinmese de, do rulu u uygulamada çoktan

kanıtlanmı bir kuramı, salt gökbilimi üzerinde dü ünerek kendi ba ına geli tiren Jose Arcadio'nun üstün zekasını herkesin önünde övdü ve ona hayranlı ının bir kanıtı olarak, köyün gelece i üzerinde köklü etkisi olacak bir de arma an verdi: Simyacı laboratuvarı.

Bu arada Meiquiades, inanılmaz bir hızla kocamı tı. lk geli lerinde Jose Arcadio Buendia ile akran görünüyordu. Oysa Jose Arcadio'nun kulaklarını yakaladı ı atı yere çökertebilen gücünü korumasına kar ılık, çingene amansız bir illetten çöküp gitmi gibiydi. Aslında bu dü künlü ü, çıktı ı sayısız dünya yolculuklarında kaptı ı az rastlanır bir alay hastalı ın sonucuydu.

Laboratuvarı kurmasına yardım ederken Jose Arcadio Buendia'ya anlattı ı gibi ölüm, donunun paçalarını koklaya koklaya nereye gitse pe inden geliyor, ama pençesini vurup son darbeyi indirmeye bir türlü karar veremiyordu.

Çingene, insanları kırıp geçiren bütün illetlerden, bütün -

belalardan yakayı sıyırmı tı. ran'da pelagradan, Malaya takımadalarında iskorbütten, skenderiye'de cüzamdan, Japonya'da beriberiden, Madagaskar'da vebadan, Sicilya'da depremden, Macellan Bo azı'nda feci bir deniz kazasından sa salim kurtulmu tu. Nostradamus'un ifrelerini ele geçirdi i söylenen bu iri kıyım yaratık, her eyin içyüzünü biliyormu a benzeyen Asyalı görünümü, hüzünlü havasıyla kasvetli bir adamdı. Kanatlarını açmı kuzgun gibi kocaman siyah bir apka, üzerinde yüzlerce yıllık küfün cirit attı ı kadife bir yelek giyerdi.

Ama sınırsız bilgeli ine, gizemli enginli ine ra men, onu günlük ya antının ıvır zıvırıyla u ra tıran insancıl sıkıntıları, dünya gailesi vardı. Ya lılık hastalıklarından yakınır, en önemsiz ekonomik zorluklarda sıkıntıya dü erdi, iskorbütten di leri döküldü ü için gülmeyi çoktan bırakmı tı. O bo ucu ö le sıca ında çingene, sırlarını açınca, Jose Arcadio Buendia, bunun köklü bir dostlu un ba langıcı oldu una kesinlikle inandı.

Çingenenin anlattı ı akıl, almaz masallara çocukların a zı açık kaldı. O sıralarda ancak be ya larında olan Aureliano, onu ömrü boyunca hep o ilk gördü ü günkü gibi, pencereden gelen kur uni, titrek ı ı a sırtını vermi , sıcaktan eriyen ya akaklarından süzülürken davudi sesiyle dü gücünün en karanlık kö elerine ı ık tutarak konu an haliyle hatırlayacaktı. A abeyi Jose Arcadio da, o e siz görüntüyü ku aktan ku a a bütün soyuna aktaracaktı.

Oysa, Melquiades tam civa biklorit i esini dü ürüp kırdı ı anda odaya giren Ursula için, o ilk günün anısı hiç de ho de ildi.

Ursula, eytan kokusu bu, dedi.

Melquiades, Hiç de de il, diye tersledi onu. eytanda kükürt özellikleri oldu u çoktan kanıtlandı, buysa bir nebze süblime, o

kadar.

Sonra bir ö retmen tavrıyla, zincifredeki eytani özellikleri bir bir anlatmaya koyuldu. Ursula ise hiç oralı olmadan çocukları alıp dua etmeye götürdü. O günden sonra Melquiades denildi mi, Ursula'nın aklına hep o keskin koku gelir oldu.

O derme çatma laboratuvar, üzerine bir alay çanak, huni, imbik, süzgeç ve elek eklenmi ilkel bir su borusundan, ince uzun boyunlu bir cam sürahiden, simyacı ta ınırı bir kopyasından ve çingenelerin ça da tanımlamalara uyarak yaptıkları üç

kollu bir Yahudi Meryem imbi inin modelinden olu uyordu. Melquiades, bunların yanısıra yedi gezegeni simgeleyen yedi maden parçası, altını iki katına çıkarmaya yarayan Musa ve Zosimo formüllerini ve simyacı ta ını yapmanın yollarını gösterecek Büyük Ö reti'nin i lemlerini anlatan bir dizi not ve resim bıraktı. Altını iki katına çıkaracak formüllerin kolaylı ına aklı yatan Jose Arcadio Buendia, sömürge altınlarını çıkarsın da, cıvayı bölüp ço altır gibi altınları da ço altabilsin diye, Ursula'nın pe ini haftalarca bırakmadı. Ursula, her zaman oldu u gibi, kocasının inadı kar ısında pes etti.

Jose Arcadio Buendia, üç sömürge altınını bir tavaya koydu, bakır tala ı, sarı zırnık, kükürt ve kur unla karı tırdıktan sonra bunları bir tencere dolusu hint ya ına atıp altından çok, bildi imiz a daya benzer koyu ve yapı kan bir macun haline gelinceye kadar kaynattı. Ursula'nın o de erli baba mirası, tehlikeli ve umarsız damıtma i lemleriyle yedi gezegeni simgeleyen madenlerle eritilip, simya cıvası ve Kıbrıs gözta ıyla karı tırıldıktan sonra turp ya ı yoklu unda domuz ya ıyla pi irilince, tencerenin dibine yapı mı koca bir parça yanmı domuz ya ı kaldı geriye.

Çingeneler geri geldiklerinde, Ursula bütün köy halkını i leyip onların aleyhine çevirmi ti. Ama bu kez çingeneler, akla gelebilecek her türlü çalgıyla kulak zarlarını patlatan bir gürültü koparıp bir yanda da tellal dola tırarak Naciancenes'in dillere destan bulu unu sergileyeceklerini ilan edince, merak korkuya baskın çıktı. Herkes çadıra dolu tu ve bir meteli i bastırıp kendini toparlamı , yüzü kırı ıksız, di leri inci gibi pırıl pırıl, terütaze Melquiades'i seyre koyuldu. Onun iskorbütten çekilmi di etlerini, pörsük yanaklarını, büzülmü dudaklarını anımsayanlar, çingenenin do aüstü gücünün bu son kanıtı kar ısında korkuyla ürperdiler.

Melquiades, hiç eksiksiz di lerini damaklarıyla birlikte bir an çıkarıp oradakilere gösterdikten ve ka la göz arasındaki o bir an içinde yine öteden beri tanıdıkları o titrek ihtiyar oluverdikten sonra, di lerini yerine takıp diriltilmi gençli inin olanca gücüyle gülümseyiverince, korku pani e dönü tü. Jose Arcadio Buendia

bile Melquiades'in bilgeli inin akıl almaz boyutlara vardı ına inandı, ama ba ba a kaldıklarında çingene, takma di lerin aslını esasını anlatınca heyecandan kabına sı amaz oldu. Bu i hem öylesine yalın, hem öylesine ola anüstü görünüyordu ki, Jose Arcadio Buendia'nın simya deneylerinden bir anda sıdkı sıyrılıverdi. Üzerine yine hafakanlar bastı. Do ru dürüst yemek yemiyor, evin içinde fırdolayı dönüp duruyordu. u dünyada akıl almaz eyler oluyor, dedi Ursula'ya. Irma ın hemen kar ı kıyıcı ında her türlü sihirli araç gereç varken, biz burada, e ekli

imize doymayalım. Ta Macondo'nun kuruldu u günlerden beri onu tanıyanlar, Melquiades'in etkisiyle ne kadar de i ti ine a ırıp kalıyorlardı.

Eskiden Jose Arcadio Buendia, ekinin nasıl ekilece ini, a acın nasıl dikilece ini, çocuklarla hayvanların nasıl yeti tirilece ini ö retip akıl veren, toplumun dirlik düzeni için herkese, her i te elveren geç bir kabile ba kanı gibiydi. Daha en ba tan, onun evi köyün en iyi evi oldu u için, ötekiler de onu örnek almı lardı.

Ufak, ama aydınlık bir oturma odası, taraça gibi rengarenk çiçeklerle bezeli yemek odası, iki yatak odası, ulu bir kestanenin dal budak saldı ı bir avlusu, bakımlı bir bahçesi, keçilerin, domuzların, tavukların barı içinde birarada ya adıkları bir a ılı vardı. Yalnızca onun evinde de il, tüm köyde beslenmesi yasaklanan tek hayvan, dövü horozuydu.

Ursula da hamaratlıkta kocasından geri kalmazdı. Ufak tefek, çalı kan, ciddi, siniri sa lam, ömründe bir kez olsun arkı söyledi i duyulmamı bu kadın, kolalı içeteklerinin bo um hı ırtısını pe inden sürükleyerek afaktan geceyarılarına kadar oradan oraya ko turur dururdu. Bastırılmı toprak taban, sıvasız kerpiç duvarlar, kendi elleriyle yaptıkları yontulmamı tahtadan dö emeler, onun sayesinde her zaman tertemiz olur, giysilerini kaldırdıkları eski sandık mis gibi fesle en kokardı.

Köyün gelmi geçmi en giri ken insanı olan Jose Arcadio Buendia, evlerin nereye yapılaca ını öylesine planlamı tı ki, ırma a inip su ta ımak için kimse kimseden fazla emek harcamıyordu. Sokakları öylesine bir sa duyuyla yan yana dizmi ti ki, ö le sıca ı bastırdı ında hiçbir ev ötekilerden daha fazla güne in alnında kalmıyordu. Birkaç yıl içinde Macondo, üç yüz ki ilik nüfusun o zamana kadar görüp duyduklarından çok daha düzenli ve çalı kan bir köy oldu çıktı. Burası, kimsenin otuzunu geçmedi i ve kimsenin ölmedi i gerçekten mutlu bir köydü.

Köyün kuruldu u günden beri Jose Arcadio Buendia, kapanlar ve kafesler yapardı. Kısa bir süre içinde, yalnızca kendi evini de il, bütün köyü kanaryalarla, arı ku larıyla, nar bülbülleriyle doldurdu. Onca çe itli ku un birarada akıması öyle sinir bozucu bir hal aldı ki, Ursula cinnet geçirmemek için kulaklarına

balmumu tıkar oldu. Melquiades'in obası, ba a rısı için billur küreler satarak ilk geldi inde, bataklı ın uyu uklu unda kaybolmu bu köyü nasıl bulduklarına herkes a tı da, çingeneler köyün yolunu ku sesleriyle bulduklarını anlattılar.

Bu toplumsal giri im ruhu, mıknatısların, gökbilim hesaplarının, cisimleri de i

tirme dü lerinin ve dünyanın harikalarını ke fetme dürtüsünün kar ısında çok geçmeden sönüverdi. Jose Arcadio Buendia, o temiz, zarif, çalı kan adam olmaktan çıktı, uyu uk, hırpani, Ursula'nın sebze bıça ıyla güç bela düzeltti i sakalı saçına karı mı biri oluverdi. Birçoklarına göre, bilinmedik bir büyünün kurbanı olmu tu. Ama o; toprak atmak için araç gerecini çıkartıp, çevresine toplananlara Macondo'yu büyük bulu lara ba layacak bir yol açma ça rısında bulundu u zaman, delili ine en çok inananlar bile evi barkı, i i gücü bir yana bırakıp pe inden gittiler.

Jose Arcadio Buendia, bölgenin co rafyası konusunda hepten bilgisizdi. Bütün bildi i, do uda a ılmaz sırada lar uzanıyordu ve da ların ardında da -dedesi birinci Aureliano Buendia'nın anlattı ına göre- Sir Francis Drake'in topla timsah avladı ı, vurdu u timsahları da Kraliçe Elizabeth'e göndermek için onarıp saman doldurmak üzere konakladı ı eski Riohacha kenti vardı.

Gençli inde Jose Arcadio Buendia ile adamları, çoluk çocukları, hayvanları ve her türlü ev e yalarıyla denize açılan bir çıkı yolu bulmak için bu da ları a mı lar ve yirmialtı ay sonra seferden vazgeçip gerisin geriye dönmemek için Macondo'yu kurmu lardı.

Bu yol, olsa olsa geçmi e çıkaca ı için Jose Arcadio Buendia'yı hiç ilgilendirmiyordu.

Güneyde sonsuz bir bitki örtüsüyle kaplı bataklıklar uzanıyordu; çingenelerin dedi ine göre bu koca bataklık dünyasının ucu buca ı yoktu. Batıdaki büyük bataklık, ba larıyla gövdeleri kadına benzeyen, ola anüstü güzellikteki memelerinin çekicili iyle denizcileri mahva sürükleyen yumu ak tenli, memeli deniz hayvanlarının cirit attı ı sınırsız sulara karı ırdı.

Çingeneler, posta katırlarının geçti i patikaya ula ıncaya kadar altı ay bu sular üzerinde yelken açarlardı. Jose Arcadio'nun hesabına göre, uygarlıkla ba lantı kurmanın tek olasılı ı kuzeydeki yoldu. Buna aklı yatınca, Macondo'yu kurarlarken omuz omuza çalı tı ı ki ilere yol açma araç gereçlerini, av silahlarını da ıttı. Yön saptama araçlarıyla haritalarını sırt çantasına atıp o tehlikeli serüvene atıldı.

lk günler pek kayda de er bir engelle kar ıla madılar. Irma ın ta lı yata ı boyunca ilerleyerek yıllar önce asker zırhını buldukları yere vardılar, oradan ormana dalıp yabani portakal a açları arasından uzanan bir patikaya sardılar. Birinci haftanın

sonunda bir geyik vurup kızarttılar, ama yalnızca yarısını yedikten sonra kalanını tuzlayıp ilerki günlere saklamak için

kaville tiler. Bu önlemi alarak, maviye çalan eti insanın a zını buran büyük papa anları yeme zorunlulu unu biraz olsun ertelemeye çalı tılar. Sonra, on günü a kın bir süre güne yüzü görmediler. Toprak, volkan külü gibi yumu ak ve vıcık vıcık oldu, bitkiler sıkla tıkça sıkla tı, ku ların çı lıklarıyla maymunların amatası gitgide uzakla tı ve dünya sonsuz bir hüzne büründü. Ke if kolundakiler, çizmeleri buram buram tüten petrol gölcüklerine bastıkça, palaları kan kırmızı zambaklarla altın sarısı semenderleri do radıkça, bu nemli ve sessiz cennette Adem'in günahından da eskilere giden anılarına kapıldılar.

Bir hafta boyunca hemen hiç konu madan, yalnızca ate böceklerinin ölgün parıltısıyla aydınlanan bu kasvet evreninde uyurgezerler gibi yürüdüler ve ci erlerine bo ucu bir kan kokusu doldu. Bir yandan yürüyüp bir yandan açtıkları yol, göz açıp kapayana kadar türeyen yeni bitkilerle kapandı ı için geri de dönemiyorlardı. Jose Arcadio Buendia, Ziyanı yok, diyordu, önemli olan yönümüzü kaybetmemek. Pusulasının do rusuna giderek, adamlarını bu büyülü bölgeden bir an önce çıkarabilmek için o bir türlü görünmez kuzeye do ru yöneltiyordu. Yıldızsız; zifir koyusu bir geceydi, ama karanlık, temiz, duru havaya gebeydi. O uzun yürüyü ten bitkin dü en adamlar hamaklarını kurup iki haftadır ilk kez derin bir uykuya daldılar. Güne iyice yükseldikten sonra uyandıklarında, gözlerini alan büyüleyici görünüm kar ısında dilleri tutuldu.

Az ilerde, e reltiotlarıyla palmiyeierin arasında, suskun sabah ı ı ında bembeyaz ve toz olup uçuverecekmi gibi görünen koca bir spanyol kalyonu duruyordu. Hafifçe sancak tarafına yatmı kalyonun sapasa lam direklerinden, ortası orkideli armalarla süslü, lime lime olmu yelkenler sarkıyordu. Ta la mı midyeler ve yumu ak yosunlardan olu mu bir zırhla örtülen tekne, ta lara iyice yapı mı tı. Koca tekne, yalnızlık ve unutulmu lu un yarattı ı, zamanın yıpratıcı etkilerinden ve ku pisliklerinden korunmu kendine özgü bir oylum içindeydi sanki. Ke if kolunun dikkatle ara tırıp inceledi i iç bölümünde ise sık bir çiçek ormanından ba ka bir ey yoktu.

Denizin yakınlı ına kanıt olan kalyonun bulunu u, Jose Arcadio Buendia'nın olanca evkini kırdı. Sayısız acı ve özveri pahasına arayıp da bulamadı ı denizin, hiç aramadı ı bir anda üstesinden gelinmez bir engel gibi yoluna dikili ini, kör talihin bir cilvesi olarak yorumladı. Yıllar sonra, Albay Aureliano Buendia, artık düzenli bir posta yolu haline gelmi olan bu bölgeden yeniden geçti inde, bir

gelincik tarlasının ortasında teknenin yanmı iskeletini buldu.

Ancak o zaman, bu öykünün babasının uydurması olmadı ına aklı kesince, kalyonun nasıl olup da bu kadar içerlere geldi ini merak etti. Oysa Jose Arcadio Buendia, kalyondan dört günlük

yolda denizi buldu unda bu i e hiç kafasını yormadı. Serüvenin tehlikelerine, özverilerine hiç mi hiç de meyen o külrengi, köpüklü, pis deniz önüne serildi inde dü leri de yıkıldı.

-Allah kahretsin! diye haykırdı, Macondo'nun dörtbir yanı deniz.

Jose Arcadio Buendia'nın sefer dönü ü çizdi i geli igüzel harita üzerine, Macondo'nun yarımada oldu u görü ü uzun süre geçerlili ini korudu. Jose Arcadio Buendia, köyün yerini seçerken gösterdi i basiretsizlik yüzünden kendisini cezalandırmak istercesine bir hı ımla; ula ım zorluklarını abarta abarta çizdi haritayı. Artık buradan hiçbir yere gidemeyiz, diye dert yandı Ursula'ya. Bilimin nimetlerinden nasiplenmeden, burada ömrümüzü çürütece iz. Laboratuvar olarak kullandı ı ufak odada aylarca dü ünüp ta ındıktan sonra bu karara varınca, Macondo'yu daha iyi bir yere ta ımayı aklına taktı.

Ama bu kez Ursula, onun çılgınca niyetini önceden sezmi ti.

Minik bir karıncanın o göze görünmez ama altedilmez çabasıyla köy kadınlarının kula ını büküp, tası tara ı toplamaya çoktan hazır kocalarının kar ısına dikti hepsini. Jose Arcadio Buendia, tasarladı ı plan, sonunda bir bo kuruntuya dönü ünceye kadar, tasarının ne zaman ve hangi kar ı güçler tarafından bir bahaneler, hayal kırıklıkları ve ba tansavmalar a ıyla örüldü ünü hiç sezemedi. Ursula onu masum bir dikkatle izledi ve bir sabah arka odada laboratuvar araçlarını kutularına yerle tirirken kendi kendine ta ınma tasarılarını mırıldandı ını duyunca kocasına acıdı bile. Jose Arcadio Buendia'nın i ini bitirmesini bekledi.

Sandıkları çivilemesine, mürekkebe batırdı ı fırçayla sandıkların üstüne adının ba harflerini yazmasına hiç ses çıkarmadı. Köyün erkeklerinin bu giri imde kendisine arka çıkmayacaklarını kocasının da bildi ini (kendi kendine mırıldanırken söylediklerinden) ö renmi ti, ancak Jose Arcadio Buendia odanın kapısını sökmeye kalkı ınca, Ursula ona ne yaptı ını sorma cesaretini buldu. Kocası kırgın bir tavırla Kimse gitmek istemedi ine göre, biz kendi ba ımıza gideriz, diye kar ılık verdi.

Ursula hiç istifini bozmadı.

-Hiçbir yere gidecek de iliz, dedi. Burada çocuk sahibi olduk, o yüzden burada kalaca ız.

Jose Arcadio Buendia,

-Ama daha hiç ölen olmadı, diye kar ılık verdi. nsanın oturdu u toprakların altında ölüleri yoksa, o adam o topra ın insanı de ildir.

Ursula incitmeyen bir kararlılıkla direndi:

-Sizlerin burada kalması için benim ölmem gerekiyorsa, ölürüm.

Jose Arcadio Buendia, karısının böylesine irade gücü oldu unu hiç sanmazdı. Olanca dü gücüyle, topra a sihirli bir su serpince istedi in yerden meyve a açlarının çıktı ı, a rılara sızılara kar ı her türlü devanın sudan ucuza satıldı ı a ılası bir dünyadan söz ederek karısını kandırmaya çalı tı. Ama bütün bu anlattıkları Ursula'ya vızgeldi.

-Çılgın bulu larını kura kura zaman kaybedece ine, o ullarını dü ün biraz; dedi. Bak, ne haldeler, yaban e e i gibi ba ıbo dola ıp duruyorlar.

Karısı bak der demez Jose Arcadio Buendia pencereden baktı ve güne li bahçede yalınayak dola an çocukları gördü. Sanki Ursula bir büyü yapmı da, çocuklar o anda ortaya çıkıvermi ler gibi geldi ona. te o zaman içinde bir eyler, onu ya adı ı zamandan koparıp anıların bilinmedik kuytularına götüren gizemli bir eyler oluverdi. Ursula, artık ömrünün sonuna kadar terkedilmek tehlikesinden kurtulan evi süpürürken, Jose Arcadio Buendia pencerenin önünde gözünü çocuklarına dikti kaldı. Bir süre sonra ya aran gözlerini elinin tersiyle silerken yazgısına boyune mi bir tavırla içini çekti.

-Peki, dedi. Söyle onlara da, gelsinler, sandıkları bo altmama yardım etsinler.

Büyük o ulları Jose Arcadio ondördündeydi. Kafası küt, saçları sık, huyları babasının huyuydu. Babası gibi iriyarı, güçlü kuvvetliydi, ama dü gücünün babasına çekmedi i daha bebekli inde belli olmu tu. Macondo kurulmadan önce, da ları a mak için yaptıkları o çetin yolculuk sırasında peydahlanıp dünyaya gelmi ti ve da lardaki o yaban hayvanlarına benzemedi diye anası babası bayram etmi ti. Macondo'da dünyaya gelen ilk insan sıfatını ta ıyan Aureliano, Martta

altısına basacaktı. Sessiz, içine kapanık bir çocuktu. Anasının karnındayken a lamı ve gözleri falta ı gibi açık do mu tu. Daha göbek ba ını keserlerken, ba ını oradan oraya çevirerek korkusuz bir merakla odayı inceledi, çevresindekilerin suratlarını süzdü. Sonra kendisini görmek için yanına gelenlere aldırı etmeden, gözlerini, ya murdan çökecekmi gibi görünen palmiye dallarıyla örtülü tavana dikti.

Aureliano üç ya ındayken bir gün tam annesi ocaktaki kaynar çorba tenceresini alıp masaya koyaca ı sırada mutfa a girdi i ana kadar, Ursula o bakı ın keskinli ini bir daha anımsamadı.

Çocuk a kınlık içinde kapıda dikilip, Çorba dökülecek, dedi.

Tencere masanın ortasında sapasa lam duruyordu, ama çocuk daha sözünü bitirmeden tencere içinden gelen bir dürtüyle

hareket ediyormu gibi masanın kenarına do ru gitmeye ba ladı ve yere dü üp kırıldı. Deh ete kapılan Ursula, olanları kocasına anlattıysa da, Jose Arcadio Buendia bunu do al kar ıladı. Zaten hep öyle yapardı, onun için o ulları ha var ha yoktu. Bir yandan çocuklu u, akıl yetersizli iyle bir tuttu u, öte yandan da aklı hep kendi saçmasapan dü sel kurgularında oldu u için çocuklarla ilgilenmezdi.

Ama laboratuvar araçlarını sandıklardan çıkarmak için çocukları yardıma ça ırdı ı günden sonra, ömrünü onlara adadı. Duvarların giderek garip haritalarla, abartılmı çizimlerle doldu u o ufak arka odada, çocuklara okuma yazmayı, toplama çıkarma yapmayı ö retti, yalnızca bildi i kadarıyla de il, hayal gücünün sınırlarını da zorlayarak onlara dünyanın harikalarını anlattı. Çocuklar, Afrika'nın güney ucunda bo zamanlarında oturup dü ünmekten ba ka bir ey yapmayacak kadar akıllı ve dingin insanların ya adı ını, ta Selanik limanına kadar adadan adaya atlayarak Ege denizini yaya geçmenin olurlu unu i te böylece ö rendiler. Bu akıl çelen dersler çocukların belle inde öylesine yer etti ki, yıllar sonra muvazzaf subay, idam mangasına ate emri vermeden bir saniye önce, Albay Aureliano Buendia, o sıcak Mart gününü, babasının fizik dersini yarıda kesip ellerini havaya kaldırarak, gözlerini kırpmadan büyülenmi gibi duru unu, Memfis bilgelerinin en son ve en a ırtıcı ke fini ilan ederek köye gelen çingenelerin boru, davul, dümbelek, zil seslerini dinleyi ini anımsadı.

Gelenler, kendi dillerinden ba kasını bilmeyen, ya lı tenli, eline çabuk, yakı ıklı delikanlılarla güzel kadınlardan kurulu yeni bir obaydı, talyan aryaları söyleyen

rengarenk boyalı papa anları, tefin temposuna ayak uydurup yüz altın yumurta yumurtlayan tavukları, insanın aklından geçenleri okuyan e itilmi maymunları, bir yandan dü me dikerken, öte yandan ate dü ürmeye yarayan çok yönlü makineleri, insana kötü anıları unutturan aletleri, geçmi in yaralarını saran lapaları ve Jose Arcadio Buendia'yı hepsini aklında tutabilmek için bir bellek makinesi icat etmeye özendirecek kadar ola anüstü ve duyulmadık binlerce bulu ları, dansları ve müzikleriyle sokakları bir cümbü karma asına döndürdü bu yeni çingeneler. Göz açıp kapayana kadar köyü bamba ka bir yer yaptılar. Panayır kalabalı ında a kına dönen Macondolular kendi sokaklarında yollarını kaybeder oldular.

Jose Arcadio Buendia, bu karga ada kaybolmasınlar diye bir eliyle bir çocu unun, öteki eliyle öbür çocu unun elini tuttu, altın kaplama di li akrobatlara, altı kollu jonklörlere çarparak, kalabalıktan yükselen gübre ve çarık kokusundan bo ulacak gibi olarak deli gibi oradan oraya ko turup o akıl almaz karabasanın sonsuz gizlerini açıklatmak için Melquiades'i aramaya koyuldu.

Dilinden anlamayan birkaç çingeneye sordu. Sonunda

Melquiades'in her zaman çergisini kurdu u yere varınca, insanı görünmez kılan bir iksirin spanyolca çı ırtkanlı ını yapan a zı sıkı bir Ermeni'yle kar ıla tı. Jose Arcadio Buendia, adamı büyülenmi gibi seyreden kalabalı ı dirse iyle yara yara oraya varıp tam soraca ını sordu u sırada, adam kehribar rengi nesneyi bir diki ti içiverdi. Çingene, Jose Arcadio, Buendia'yı korkunç bakı larıyla tepeden tırna a süzdükten sonra buram buram tüten, ölümcül bir zift birikintisine dönü üverdi.

Jose Arcadio Buendia'nın sorusuna verdi i yanıt ise, zifir birikintisinin üzerinde yankılanıyordu: Melquiades öldü. Jose Arcadio Buendia duydu u haberle beyninden vurulmu a döndü, kalabalık ba ka hünerleri görmek için da ılıncaya ve a zı sıkı Ermeni'nin birikintisi buharla ıp uçuncaya kadar kendini toparlayamadı. Daha sonra öteki çingeneler de, Melquiades'in Singapur limanında hummadan öldü ünü ve cesedinin Cava Denizinin en derin yerine atıldı ını do ruladılar. Çocuklar hiç oralı olmadılar. Sultan Süleyman'ın oldu u söylenen çadırın kapısında ilan edilen Memfis Bilgelerinin yeni bulu unu görmeye gidelim diye tutturdular. Öyle direttiler ki, sonunda Jose Arcadio Buendia, otuz real'i bastırıp onları çadıra soktu. Çadırda, gövdesi kıllarla kaplı, ba ı kazınmı , burnuna bakır halka, aya ına a ır bir demir zincir takılı dev gibi bir adam, bir korsan sandı ının ba ında nöbet tutuyordu.

Dev, sandı ı açınca ortalı a bir serinlik yayıldı. Sandıkta, içindeki i neciklerle güne ı ı ını bölüp renkli yıldızlara dönü türen, kocaman, saydam bir kütle vardı. Çocukların kendisinden hemen bir açıklama bekledi ini bildi i için tela a dü en Jose Arcadio, a zının içinde bir eyler geveledi:

-Dünyanın en büyük elması bu.

Çingene, Hayır, diye kar ılık verdi, Buna buz derler.

Jose Arcadio Buendia, bu açıklamadan bir ey çıkaramadan elini kalıba do ru uzatınca, dev onu iteledi. Elini sürmek için be real daha bastıracaksın, dedi. Jose Arcadio Buendia parayı verip elini buzun üzerine koydu, yüre i bu gizeme dokunmu olmanın verdi i korku ve co kuyla dolarak birkaç dakika öylece durdu; Ne diyece ini kestiremeden, o ulları da bu a ılası deneyden pay alsınlar diye on real daha verdi. Küçük Jose Arcadio, buza dokunmak istemedi. Aureliano'nun ise bir adım atıp elini buzun üzerine de dirmesiyle çekmesi bir oldu. a kınlıkla; Ate gibi cayır cayır bu! diye haykırdı. Babası çılgınca deneylerinin hayal kırıklıklarını da, mürekkepbalıklarına yem olan Melquiades'in cesedini de unuttu. Bir be real daha verip kutsal kitaba el basarcasına elini buz kalıbına bastırarak haykırdı:

- te bu, ça ımızın en büyük icadı.

::::::::::::::::::::::::

Korsan Sir Francis Drake, onaltıncı yüzyılda Riohacha'ya saldırdı ı zaman, Ursula Iguaran'nın ninesinin-ninesinin-ninesi, tehlike çanlarıyla top gümbürtülerinden öylesine ürktü ki, eli aya ı bo anıp yanar sobanın üzerine oturuverdi. O yanıklar yüzünden ömrünün sonuna kadar erke ine yaramaz bir kadın oldu çıktı. Yastıklarla destekleyerek bir yanının üzerine oturabiliyordu ancak ve yürüyü üne de bir sakatlık gelmi olmalı ki, bir daha insan içine çıkıp da yürümedi. Bedeninden yanık kokusu yayıldı ına kafasını taktı ı için de kimselerle görü mez oldu. Dü ünde ngilizlerle azgın köpekleri, yatak odasının penceresinden dalıp kızgın demirlerle ayıp yerlerini da larlar diye uyumayı göze alamaz, avluda sabahlardı. ki çocu unun babası olan Aragonlu tüccar kocası, onu bu korkudan kurtarmak için ilaca ve e lenceye sermayesinin yarısını harcadı. Sonunda nesi var nesi yoksa satıp ailesini aldı, denizden çok içerlerde, barı çıl Kızılderililerin ya adı ı da ete indeki bir köye yerle ti ve karısına da, dü ündeki korsanlar girecek delik bulamasınlar diye penceresiz bir yatak odası yaptırdı.

O gözden uzak köyde bir süredir oturan Don Jose Arcadio Buendia adında yerli bir tütün ekicisiyle ortak olan Ursula'nın dedesinin-dedesinin-dedesi bu kazançlı i ten birkaç yılda büyük servet yaptı. Birkaç yüzyıl sonra yerli tütün ekicisinin torurunun-torununun-torunu, Aragonlu tüccarın torununun-torununun-torunuyla evlendi. te bu yüzden, Ursula, kocasının çılgınca fikirlerinden tepesi attıkça üçyüzyıllık alınyazısını bir çırpıda a ar, Sir Francis Drake'in Riohacha'ya saldırdı ı o güne lanet okurdu. Bunu biraz olsun içini dökmek diye yapardı, çünkü ölünceye kadar a ktan da güçlü bir ba la, ortak vicdan azabıyla ba lıydılar birbirlerine. Amca çocuklarıydılar. Atalarının çalı kanlıkları ve görenekleriyle eyaletin en güzel kasabalarından biri haline gelen o eski köyde, birarada büyümü lerdi.

Evlenecekleri daha dünyaya geldikleri anda belli olmasına ra men, evlenmek istediklerini söyleyince önce kendi akrabaları bu iste e kar ı çıktı. Yüzyıllardır birbirleriyle evlenip kayna an iki ırkın bu sa lıklı çocuklarından iguana cinsi kertenkeleler dünyaya gelir diye korkuyorlardı.

Ursula'nın bir teyzesi, Jose Arcadio Buendia'nın bir amcasıyla evlenmi ve ucu püskül gibi tüylü, tirbu on gibi kıvrım kıvrım, kıkırdaksı bir kuyrukla do du u için kırkiki ya ına kadar hiçbir kadına uçkur çözemeyen, ömür boyu bol pantolonla dola an bir o lan dünyaya getirmi ti. Hiçbir kadının görmesine izin verilmeyen bu domuz kuyru u, bir kasap arkada ının iyilik olsun diye satırı vurmasıyla adamın da eceli olmu tu. Jose Arcadio Buendia, ondokuz ya ında olmanın verdi i dedi im dediklikle

sorunu bir çırpıda çözüverdi: Çocuklarım domuz yavrusu da olsa umurumda de il, yeter ki konu masını bilsinler. Böylece, üç gün üç gece havai fi ek patlatarak, bando mızıka çaldırarak dü ün yapıp evlendiler. Ursula'nın annesi, domuz kuyruklu çocuklar do ursun diye diye kızının gözünü korkutmasa, i i kocasının koynuna girmemeyi ö ütlemeye kadar vardırmasa, pekala da mutlu olacaklardı. Ursula, iriyarı, sözden anlamaz kocası uykuda ırzına geçiverir korkusuyla, annesinin yelken bezinden dikip çaprazlama deri kayı larla sıkıladı ı, önden kocaman bir demir tokayla kapanan ilkel bir bekaret kemeri ku anır oldu. Birkaç ay böyle ya adılar.

Gündüzleri Jose Arcadio Buendia dövü horozlarıyla u ra ıyor, Ursula da anasının dizinin dibinde gergef i liyordu. Geceleri de sevi mek yerine saatlerce kıran kırana güre iyorlardı. Zamanla çevredekiler bu i te bir terslik kokusu aldılar ve bir yıllık evli olmalarına ra men, kocasının erkekli i olmadı ı için Ursula'nın hala

kızo lankız oldu u dedikodusu yayılıverdi. Bu söylenti en son Jose Arcadio Buendia'nın kula ına çalındı.

Son derece sakin bir tavırla, -Bak, elalem ne diyor, dedi karısına.

Ursula, -Ne isterlerse desinler, diye kar ılık verdi, biz öyle olmadı ını biliyoruz ya.

Bu durum, Jose Arcadio Buendia'nın horoz dövü ünde Prudencio Aguilar'ı yendi i o müthi pazar gününe kadar bir altı ay daha böylece sürdü. Horozunun kan revan içinde kaldı ını örünce öfkeden deliye dönen Prudencio Aguilar, dövü alanındakilerin hepsi duysun diye Jose Arcadio Buendia'dan epey uzakla tı:

-Gözünaydın! diye haykırdı, Horozun belki karına da bir iyilik ediverir:

Jose Arcadio Buendia, hiç istifini bozmadan horozunu aldı.

Oradakilere, imdi gelece im, dedikten sonra Prudencio Aguilar'a döndü:

-Evine git de bir silah al, öldürece im seni.

On dakika sonra, dedesinden kalma, ucu çentikli mızrakla döndü geldi. Prudencio Aguilar, köyün yarıdan ço unun toplandı ı horoz dövü ü alanının kapısında bekliyordu onu.

Kendini savunmaya fırsat bulamadı. Jose Arcadio Buendia'nın, bir bo a gücüyle ve birinci Aureliano Buendia'nın yöredeki kaplanların soyunu kurutan o keskin ni ancılı ıyla savurdu u mızrak, gırtla ına saplandı. O gece, herkes dövü alanında ölünün ba ında nöbet tutarken Jose Arcadio Buendia, tam karısı

bekaret donunu aya ına geçirece i sırada yatak odasına daldı.

Mızra ını do rultarak, Çıkar unu, diye buyurdu. Ursula, kocasının niyetini kestirdi. Ba ımıza geleceklerden sen sorumlusun, diye mırıldandı. Jose Arcadio Buendia, mızra ını toprak dö emeye sapladı.

-Kuyruklu bir hilkat garibesi do ursan, biz de hilkat garibeleri büyütürüz, dedi. Ama artık bu köyde senin yüzünden adam öldürülmeyecek.

Ilık, mehtaplı, güzel bir Haziran gecesiydi. Prudencio Aguilar'ın akrabalarının

gözya larıyla dolu esintiye aldırı etmeden sabaha kadar uyumayıp yatakta oyna tılar.

Olay, bir onur düellosu diye örtbas edildi, ama ikisinin içinde de vicdan azabı kaldı. Bir gece uykusu kaçan Ursula, su almak için avluya çıkınca su testisinin yanında Prudencio Aguilar'ı gördü.

Adam mosmordu, yüzünde hüzünlü bir anlatımla gırtla ındaki deli i alfa otuyla tıkamaya u ra ıyordu. Ursula korkmadı, acıdı.

Odaya gidip gördüklerini kocasına anlattı, ama kocası fazla durmadı bu i in üzerinde. Vicdan azabına dayanamıyoruz demek ki, diye kestirip attı. ki gece sonra Ursula, Prudencio Aguilar'ı bu kez de banyoda, alfa otuyla gırtla ındaki kurumu kanı temizlerken gördü. Bir ba ka gece de, ya murun altında dola ırken gördü. Karısına görünen bu hayallere içerleyen Jose Arcadio Buendia, mızra ı kaptı ı gibi bahçeye fırladı. Ölü, o hüzünlü bakı ıyla kar ısında duruyordu.

Jose Arcadio Buendia, -Cehenneme kadar yolun var! diye haykırdı. -Bundan sonra bir daha gelecek olursan, seni bir daha gebertirim.

Prudencio Aguilar gitmedi, Jose Arcadio Buendia da mızra ı sallamayı göze alamadı. O geceden sonra bir daha rahat uyku yüzü görmedi. Ya mur altında dikilmi duran ölünün büyük yalnızlı ı, ya ayanlara duydu u derin özlem, alfa otundan tıkacı ıslatıp yarasını silmek için evin içinde su ararkenki tela ı, Jose Arcadio Buendia'nın içine oturdu. Çok çile çekiyor olmalı, dedi Ursula'ya. Yalnızlıktan kahroldu u belli. Bu, Ursula'ya öylesine dokundu ki, ertesi sefer ölüyü oca ın üzerindeki tencereleri yoklarken buldu unda ne aradı ını anlayıp evin her kö esine testi testi su bırakır oldu. Bir gece, Jose Arcadio Buendia, onu kendi odasında yarasını yıkarken bulunca, sabrı ta tı.

-Pekala Prudencio, dedi. Biz ba ımızı alıp bu köyden olabildi ince uza a gidece iz. Artık için rahat etsin.

Da ları a ma seferine i te böyle giri tiler. Jose Arcadio Buendia'nın kendi gibi gençten birkaç arkada ı, serüven

heyecanıyla evlerini da ıtıp e yalarını topladılar, karılarını çocuklarını da alarak kimsenin kendilerine vaadetmedi i topraklara do ru yola dü tüler.

Jose Arcadio Buendia, yola çıkmadan önce, Prudencio Aguilar'a belki böylelikle

biraz kabir huzuru verebilirim diye mızra ını avluya gömdü, o e siz dövü horozlarını teker teker yatırıp kesti.

Ursula da yanına çeyiz sandı ından, birkaç parça mutfak e yasından ve babasından kalma altınların durdu u o ufak sandıktan ba ka bir ey almadı. Kendilerine kesin bir yol çizmemi lerdi. Yalnızca arkalarında iz bırakmamak ve tanıdıklarla kar ıla mamak için Riohacha'ya giden yolun tam ters yönüne yürüyeceklerdi.

Akılsızca bir yolculuktu bu. Ondört ay sonra, maymun etiyle yılan bu ulamasından midesi peri an olan Ursula, sapına kadar insana benzeyen bir o lan do urdu. Gebelikten bacakları kütük gibi i ti i ve varisleri parmak parmak kabardı ı için, yolun yarısını iki adamın sırtladı ı hamak içinde geçirmi ti. çeri göçmü karınları, fersiz gözleriyle içler acısı bir görünümü olan çocuklar, yine de yolculu a ana babalarından daha iyi dayandılar, bunu bir çe it oyun gibi gördüler. Da bayır demeden hemen hemen iki yıl yol teptikten sonra, bir sabah sıra da ların batı yamaçlarını gören ilk ölümlüler olma payesine erdiler. Bulutlarla çevrili doruktan, büyük bataklı ın koca bir su birikintisi olarak dünyanın öte ucuna do ru yayılı ını gördüler. Ama denizi hiç bulamadılar. Bataklıkta yollarını kaybedip birkaç ay dola tıktan sonra bir gece, yolda rastladıkları son Kızılderililerden çok uzak bir yerde, suları donmu cam seli gibi akan çakıllı bir ırma ın kıyısında konakladılar.

Yıllarca sonra ikinci iç sava sırasında, Albay Aureliano Buendia, Riohacha'ya baskın yapabilmek için aynı yolu denediyse de, altı gün yol teptikten sonra bunun çılgınlık oldu unu anladı. Yine de, ırma ın kıyısında konakladıkları o gece, babasının kafilesi; deniz kazazedelerini andırıyordu, ama sefer sırasında kırılmak öyle dursun, ço almı lardı ve hepsi de dünyaya kazık kakmaya kararlıydı (muratlarına da erdiler nitekim). Jose Arcadio Buendia, daha o gece, orada evlerinin duvarları aynadan, kalabalık, gürültülü bir kent yükseldi ini gördü dü ünde. Burası neresi diye sordu unda, hiç duymadı ı, hiçbir anlamı olmayan, ama dü ünde do aüstü bir yankı yaratan bir ad söylediler: Macondo. Jose Arcadio Buendia, ertesi gün adamlarını denizi hıç bulamayacaklarına inandırd. Onlara, a açları kesip kıyının en serin yerinde, ırma ın hemen yanıba ında bir yer açmalarını söyledi ve i te oraya köyü kurdular.

Jose Arcadio Buendia, buzu ke fetti i güne kadar, ayna duvarlı evleri gördü ü dü ü bir türlü yorumlayamamı tı. Buzu görünce,

dü ün derin anlamını kavradı ını sandı. Yakın bir gelecekte su gibi sıradan bir maddeden koca koca buz kalıpları üretip köyün yeni evlerini bunlarla yapabileceklerini dü ündü. Macondo, artık mente eleri, kapı tokmakları sıcaktan e ilen fırın gibi bir yer olmayacak, kı gibi so uk bir kente dönü ecekti. Bir buz fabrikası kurma giri iminde diretmediyse, bunun tek nedeni, o sıralarda ba ta simya konusunda bir acaip yetenek gösteren Aureliano olmak üzere o ullarının e itimine kendini vermi olmasıydı. Laboratuvar temizlendi, pırıl pırıl oldu. Baba o ul, yeni bulu lar ta kınlı ına kapılmadan, Melquiades'in notlarını serinkanlılıkla yeniden gözden geçirerek uzun ve sabırlı bir çabayla Ursula'nın altınını, yanıp yapı tı ı tencerenin dibinden ayırmaya çalı tılar. Genç Jose Arcadio, bu i e pek katılmıyordu.

Babası kendini imbiklere kaptırmı didinirken, her zaman ya ından büyük göstermi olan inatçı büyük o lan, iri kıyım bir delikanlı oldu çıktı. Sesi de i ti. Bıyıkları terledi.

Bir gece Ursula o lanın soyundu u odaya girince, utanmayla acıma karı ımı bir duyguya kapıldı: Kocasından sonra gördü ü ilk çıplak erkek oydu ve alet-edavatı öylesine geli mi ti ki, nerdeyse anormal bir görünü ü vardı. Üçüncü çocu una gebe olan Ursula, zifaf gecesi duydu u deh eti yeniden duydu.

O sıralarda, en, uh, küfürbaz, fal bakmayı da bilen bir kadın gündeli e gelir giderdi. Ursula, o lunun durumunu ona açtı.

Böylesine orantısız büyüklükte bir aletin, ye eninin domuz kuyru u kadar anormal bir ey oldu unu dü ünüyordu. Kadın bunu duyunca, cam kırı ı gibi dört yana saçılan bir kahkaha attı.

Tam tersi, dedi, O lanın ansı açık olacak. Bu kehanetini do rulamak için de birkaç gün sonra iskambilleri getirip Jose Arcadio ile mutfa ın arkasındaki kilere kapandı. skambilleri sakin sakin marangoz tezgahının üzerine yaydı, o lan meraktan çok, sıkıntıyla yanıba ında dikilmi beklerken, kadın aklına ne geldiyse sıraladı. Sonra birden elini uzatıp o lanı yokladı.

Gerçekten afallamı olmalı ki, Aman Tanrımdan gayrı söz çıkmadı a zından. Jose Arcadio iliklerinin köpürüp kabardı ını duydu. Belli belirsiz bir ürküntüye kapıldı ve hıçkıra hıçkıra a lamak geldi içinden.

Kadın hiçbir imada bulunmadı. Ama Jose Arcadio bütün gece kadını, kadının koltuk altlarından yükselip kendi tenine i leyen kokuyu arandı durdu. Kadın hep

kendi yanında olsun, ona analık etsin, kilerden hiç çıkmasınlar ve kadın hep Aman Tanrım desin istiyordu. Bir gün daha fazla dayanamayıp kadının evine gitti.

Oturma odasında a zını hiç açmadan aval aval oturup resmi bir ziyarette bulundu. O anda kadını hiç arzulamıyordu. Kadını bamba ka buldu, kokusunun yarattı ı hayalle uzaktan yakından ili kisi olmayan bir ba kasıydı sanki. Jose Arcadio kahvesini içip sıkıntıyla çıktı evden. O gece, gözüne uyku girmeyen korkunç saatler boyunca yabanıl bir istekle yeniden arzuladı kadını, ama

bu kez kadını kilerdeki gibi de il, o günkü haliyle istiyordu.

Günler sonra beklenmedik bir anda kadın onu annesiyle oturdu u evine ça ırdı ve iskambilleri gösterme bahanesiyle o lanı yatak odasına götürdü. Sonra öylesine pervasızca yokladı ki o lanı, ilk ürperti geçtikten sonra delikanlı, hayal kırıklı ına u radı; duydu u, zevkten çok korkuydu. Kadın, o gece gelip kendisini görmesini söyledi. O da, dizinde derman kalmadı ını bildi i için bir an önce paçayı kurtarayım diye peki dedi. Ama o gece, ate ten tutu an yata ında dönüp dururken, beceremeyecek olsa bile, yine de kadına gitmeden edemeyece ini anladı.

Karanlıkta karde inin dingin solu una, biti ik odadaki babasının kuru öksürü üne, avludaki tavukların tıknefesine, sivrisineklerin vızıltısına, yüre inin gümbürtüsüne ve o zamana kadar hiç farketmedi i bir dünyanın ko turmasına kulak kabartarak elyordamıyla giyindi, uyuyan soka a attı kendini. çin için, kadının dedi i gibi kapının kilitsiz de il, üstelik kol demiri vurulmu olsun istiyordu.

Ama kapı açıktı. Parma ının ucuyla itti kapıyı, mente elerin boyun bükerken koyverdi i hüzünlü ve belirgin inilti, delikanlının içine buz gibi yankılar saldı. Ses çıkarmamaya çalı arak yan yan süzülüp içeri adımını attı ı anda, o koku çarptı burnuna. Kadının üç erkek karde inin hamak kurup yattı ı sofada duruyordu hala. Karanlıkta hamakların yerini kestiremiyor, yanlı bir yata ı kerteriz almamak için elyordamıyla yatak odasının kapısını arıyordu. Kapıyı buldu. Ama sandı ından daha alçak olan hamak iplerine takılıp sendeledi ve o ana kadar horuldamakta olan adam uykusunda bir yandan öte yana döndü, Günlerden çar ambaydı, diye sayıkladı.

Jose Arcadio, yatak odasının kapısını iterken, kapının düzgün olmayan yer dö emesine sürtünmesini engelleyemedi. Zifiri karanlıkta, yolunu hepten kaybetti

ini anlayıverdi. Daracık odada kadının anası, kızkarde i, kızkarde inin kocasıyla iki çocu u ve kadın yatıyordu, ama belki de o odada de ildi. Koku evin her yanını sarmamı olsa, kokuya göre yönünü bulurdu, ama kadının kokusu, tıpkı kendi tenine i ledi i gibi, evin kö e buca ına da olanca keskinli iyle i lemi ti. Jose Arcadio, oldu u yerden kıpırdamadan nasıl olup da böylesine bo bulundu unu, kendini kapıp koyverdi ini dü ünürken, parmaklarını iyice açarak karanlı ı yoklayan bir el de di yüzüne. Jose Arcadio a ırmadı, çünkü içten içe bekliyordu bunu.

Kendini bırakıverdi o ele ve yanı yöresi belli olmayan bir yere sürüklenmesine ses çıkarmadı. Sonra giysileri sıyrıldı üzerinden, kollarının tutunacak bir yere eri emedi i o dipsiz karanlıkta patates çuvalı gibi bir yandan öte yana savruldu. Kadının kokusu de il, amonyak kokuyordu burası ve kadının yüzünü gözünün önüne getirmeye çalı tıkça, Ursula'nın suratı dikiliyordu

kar ısına. Uzun süredir yapmak istedi i, ama gerçekten yapılabilece ini hiç sanmadı ı bir eyi yaptı ını belli belirsiz kavrıyor, yine de ne yaptı ını bilmiyordu, çünkü aya ı nerede, ba ı nerede kestiremiyor, kimin aya ı kimin ba ı oldu unu çıkaramıyordu ve buzullar yıkılıyormu casına böbreklerinden yükselen gümbürtüye, barsaklarındaki gaza, korkuya, o çileden çıkartıcı suskunluk ve ürkütücü yalnızlıktan hem kaçmak, hem de hep orada kalmak iste ine daha fazla dayanamıyordu.

Kadının adı Pilar Ternera idi. Ailesi, onu ondördünde ırzına geçip yirmi ikisine kadar kullanan, ama kopu un biri oldu u için evlenmeye yana mayan adamdan ayırmak için, Macondo'nun kurulu uyla sonuçlanan sefere yanlarında sürüklemi lerdi. Adam, onun ardından dünyanın öbür ucuna gelmeye söz verdi, ama daha sonra, i lerini yoluna koyup öyle gelecekti. Kız, iskambillerde görünen, üç günde mi, üç ayda mı, üç yılda mı dese, karayolundan mı, deniz yolundan mı dese çıkıp geliverecek uzun, kısa, sarı ın esmer her erke i ona yora yora beklemekten usanmı tı artık. Bekleye bekleye kalçalarının dirili i, gö üslerinin dikli i, sevecenli i gitmi ti, ama deli gönlü oldu u gibi duruyordu. O kocaman oyunca a deli divane olan Jose Arcadio, her gece kadının pe inden odanın labirentine dalıyordu.

Bir seferinde kapıyı sürgülü buldu ve bir kez ba larsa sonuna kadar sürdürece ini bile bile kapıya birkaç kez vurdu. Bitmek bilmez gibi gelen bir bekleyi in sonunda kadın kapıyı açtı.

Gündüzleri uzanıp hayallere dalar, bir gece önceki anıların tadını çıkarırdı gizlice. Ama kadın o en, kayıtsız, konu kan haliyle eve geldi inde, Jose Arcadio'nun heyecanını gizlemeye çalı masına gerek kalmazdı, çünkü akırtılı kahkahasıyla güvercinleri ürküten bu kadının ona solu unu tutmayı, kalp atı larını denetlemeyi ö reten ve erkeklerin ölümden neden korktuklarını anlamasına elveren o görünmez güçle uzak yakın bir ili kisi yoktu. Jose Arcadio öylesine içine kapanmı tı ki, babasıyla karde i maden kazıntısını çözüp Ursula'nın altınlarını ayırdıkları haberiyle ortalı ı aya a kaldırdıklarında, ev halkının neden sevindi ini bile anlayamadı.

Baba o ul, günlerce u ra a didine gerçekten ba armı lardı bu i i. Ursula sevinçten uçuyordu, simyanın icadı için Tanrıya ükürler bile ya dırdı. Bu arada köy halkı laboratuvara akın ediyordu. Bu mucizeyi kutlamak için gelenlere üzerine guava reçeli sürülmü bisküvi ikram ediyorlardı. Jose Arcadio Buendia, potanın içindeki kurtarılmı altınları sanki kendisi icat etmi gibi böbürlenerek gösteriyordu köylülere. Herkese gösterdikten sonra, birkaç gündür laboratuvarın semtine u ramayan büyük o lunun önünde durdu. Kuru ve sarımtırak topa ı o lanın burnuna dayayarak; Neye benzettin bunu? diye sordu. Jose Arcadio içinden geldi i gibi verdi yanıtını:

-Köpek bokuna.

Babası elinin tersiyle öyle bir amar indirdi ki, o lanın suratında kanla gözya ı birbirine karı tı. O gece Pilar Ternera, karanlıkta elyordamıyla i eyle pamu u bulup delikanlının davul gibi i suratına da tütünüyle pansuman yaptı, sonra da o lanın canını acıtmadan sevmeye çalı arak kendi muradına erdi. Öylesine içli dı lı oldular ki, bir süre sonra farkına varmadan fısılda maya ba ladılar.

-Seninle ba ba a kalmak istiyorum, dedi delikanlı, açıkça söyleyece im herkese, böyle gizli kapaklı bulu maktan kurtuluruz.

Kadın onu yatı tırmaya yeltenmedi.

-Çok iyi olur, dedi. Yalnız kalırsak lambayı yakar, birbirimizi doyasıya seyrederiz, kimse duyar mı diye korkmadan içimden geldi i gibi haykırırım, sen de ayıp eyler fısıldarsın kula ıma.

Bu konu ma, babasına besledi i o içini yiyen hınç, bir de çılgınca sevi ebilme olasılı ı, delikanlıya bir cesaret verdi ki, demeyin gitsin. Bir ön açıklamaya gerek duymadan, olanı biteni karde ine anlatıverdi.

Toy Aureliano, ilk a ızda karde inin bu serüveninden do abilecek büyük tehlikeyi kavrayabildi yalnızca, i in çekici yanını hiç anlayamadı. Gel zaman git zaman bir kaygıdır aldı çocu u. Tehlikenin girdisini çıktısını kafasında kuruyor, karde inin çekti i acıyla zevki kendisi de tadıyor, karde inin korkusunu da mutlulu unu da payla ıyordu. Dibine köz dö enmi gibi gelen yalnız yata ında gözüne uyku girmeden afak sökene kadar karde ini bekliyordu.

O geldikten sonra da kalkma saatine kadar konu uyorlardı. Öyle ki, çok geçmeden ikisi de uykusuzlu un getirdi i, mahmurluk içinde simyayı da, babalarının hikmetini de bo layıp kıyı bucak gizlenir oldular. Bu o lanlar sapıttı, dedi Ursula, garanti kurt var bunlarda. Kazaya ı otunu ezip mide bulandırıcı bir ilaç yaptı.

O lanlar hiç beklenmedik bir kayıtsızlıkla ses çıkarmadan ilacı içip bir günde onbir posta otura a ta ınarak gülkurusu asalaklar döktüler ve dalgınlıklarıyla mahmurluklarının bu kurtların yüzünden oldu una Ursula'yı inandırıp kandırdıkları için de bayram ede ede bunları önlerine gelene gösterdiler. Bu arada Aureliano, a abeyinin deneyimini yalnızca anlamakla kalmıyor, kendi ba ından geçmi cesine ya ıyordu. Bir seferinde a abeyi a k oyunlarını en ufak girdisine çıktısına varıncaya dek anlatırken Aureliano onun sözünü kesip Nasıl bir ey oluyor?

diye sordu. Jose Arcadio hiç duraksamadan yapı tırdı yanıtı:

-Yer sarsıntısı gibi tıpkı.

Ocak ayında bir Per embe sabaha kar ı saat ikide Amaranta do du. Daha odaya kimse girmeden, Ursula her bir yanını yokladı kızın. Çocuk gerçi semender gibi soluk tenli, vıcık vıcık kaygandı, ama her tarafı insana benziyordu. Ev konu kom uyla dolup ta ıncaya kadar, Aureliano, yeni bebe in farkına bile varmadı. Sonra o karga ayı fırsat bilerek çıktı; gecenin onbirinden beri yata ında yeller esen a abeyini aramaya koyuldu. Onu Pilar Ternera'nın yatak odasından nasıl çekip çıkaraca ını bile durup dü ünmeden verdi i kararla kadının evine gitti. Saatlerce evin çevresinde dolanıp parolalı ıslıklar çaldı, ortalık a arınca eve dönmekten ba ka çaresi kalmadı. Annesinin odasına girince bir de ne görsün, yüzünden masumiyet akan Jose Arcadio yeni do an karde iyle oynamıyor mu.

Çingeneler yeniden geldiklerinde Ursula'nın kırkı yeni çıkmı tı daha. Bunlar, geçen sefer buzu getiren o cambaz, hokkabaz takımıydı. Melquiades'in obası gibi

geli melerin, yeniliklerin habercisi olmayıp e lence tellalı oldukları çok geçmeden anla ılmı tı.

Buzu getirdikleri zaman bile, bunun insan ya amına sa layaca ı yararlardan söz edecekleri yerde, sirk hüneriymi , gibi çı ırtkanlı ını yaptılar. Bu sefer de, binbir türlü numaranın yanısıra bir de uçan halı getirdiler. Ama bunu, ula ımın geli mesine köklü bir katkı olarak de il de, e lence aracı diye sundular. Millet, köyün üzerinde öyle bir uçuvermek için topra a gömdü ü son altınlarını da çıkardı. Herkesin katıldı ı bu karga ayı fırsat bilen Jose Arcadio ile Pilar, kalabalı a karı ıp saatlerce e lendiler. Onca ki inin içinde mutluluktan uçan, çiçe i burnunda iki sevgiliydiler ve a kın, gizlice bulu tukları gecelerdeki o co kulu ama bir anlık mutluluktan çok daha derin ve huzur verici bir duygu oldu una inanacaklardı neredeyse. Ne var ki, Pilar bozuverdi büyüyü. Jose Arcadio'nun onunla olmaktan duydu u sevince kapılıp, zamanı zemini unuttu ve dünyayı yıktı o lanın ba ına. Artık gerçekten erkek oldun, deyiverdi. Delikanlı onun ne demek istedi ini kestiremeyince de, açık açık söyledi:

-Baba oluyorsun.

Jose Arcadio, birkaç gün evden dı arı adımını atamadı.

Mutfaktan Pilar'ın akrak kahkahasını duyar duymaz, Ursula'nın izniyle simya çalı malarının yeniden hız kazandı ı laboratuvarda alıyordu solu u. Jose Arcadio Buendia, ba tan çıkan o lunu sevinçle kar ıladı, sonunda karar verip giri ti i simyacı ta ı ara tırmalarına o lunu da kattı. Bir ak am üzeri, ne eyle el sallayan köy çocuklarını arkasına oturtan çingene, uçan halıyı pencere hizasında sürüp laboratuvarın önünden geçirince,

o lanların aklı uçan halıda kaldı, ama Jose Arcadio Buendia ba ını çevirip bakmadı bile. Varsın onlar uçtuklarını sansınlar, dedi. Biz onlardan daha iyi uçaca ız hem de paçavrası çıkmı bir battaniyeyle de il, bilimsel araçlarla yapaca ız bu i i. Jose Arcadio, ilgileniyormu gibi görünmesine ra men, beceriksizce üflenmi çarpık bir i eye benzeyen simyacı yumurtasının hikmetine bir türlü akıl erdiremiyordu. Kaygılarından kurtulamadı bir türlü. Yiyip içmekten kesildi, gözüne uyku girmez oldu.

Babası giri ti i deneylerde ba arısızlı a u rayınca nasıl asık suratlı oluyorsa, Jose Arcadio'nun da suratından dü en öylesine bin parça oluyordu, ki Jose Arcadio Buendia o lanın bu simya i ine kafayı fazla taktı ını dü ünerek onu

laboratuvardaki görevlerden uzakla tırdı. Aureliano, karde inin derdinin simyacı ta ını aramaktan kaynaklanmadı ını biliyordu gerçi, ama a zından tek laf alamıyordu. Jose Arcadio'nun o eski içtenli i gitmi , sırlarını payla an, konu kan biri olmaktan çıkmı , içine kapanık, kaba bir insan olmu tu. Bütün dünyaya kar ı acı bir hınç besliyor, herkesten kaçıyordu.

Bir gece her zamanki gibi yataktan sıvı tı, ama Pilar Ternera'nın evine gidece i yerde panayırın gürültülü kalabalı ına karı tı.

Binbir çe it gösteri arasında, hiçbiriyle ilgilenip ba ını çevirmeden gezindikten sonra, sergilenen hünerlerle ili kisi olmayan bir ey çarptı gözüne: Bu, taktı ı boncuklar boynuna a ır gelen, gencecik, nerdeyse çocuk ya ta bir çingene kızıydı ve Jose Arcadio'nun ömründe gördü ü en güzel kadındı. Ana baba sözü dinlemedi i için yılan kesilen adamın acıklı serüvenini izleyen kalabalı ın arasında duruyordu kız.

Jose Arcadio gösteriyle hiç ilgilenmedi. Yılan adamın içler acısı sorgusu sürerken, kalabalı ı yarıp kızın durdu u ön sıraya yürüdü, gitti, tam arkasına dikildi. Kızın sırtına iyice dayandı.

Kız kendini çekmek isteyince, Jose Arcadio büsbütün abandı. te o zaman, kız onu sapına kadar hissetti. Bunun gerçek oldu una inanamayarak a kınlık ve korku içinde kıpırdamadan yaslandı delikanlıya, sonunda dayanamadı, ba ını çevirip ürkek ürkek gülümsedi.

Tam o sırada iki çingene, yılan adamı kafesine kapatıp çadıra götürdüler. Gösteriyi yöneten çingene, seyircilere seslendi: Bayanlar baylar, imdi de sizlere, görmemesi gereken bir eyi gördü ü için ceza olarak, yüzelli yıldır her gece tam bu saatte boynu vurulan kadının tüyler ürperten çilesini seyrettirece iz.

Jose Arcadio ile çingene kızı, boyun vurulma sahnesini seyretmediler. Kızın çadırına gittiler, bir yandan soyunurken bir yandan delice bir tela la öpü meye koyuldular. Çingene kız, kolalı dantelden korsasını çıkarınca anadan do ma kaldı. Yeni kabarmaya ba lamı memeleri, Jose Arcadio'nun kolları kadar

bile olamayan çırpı bacaklarıyla çelimsiz bir kurba aya benziyordu, ama bu çelimsizli ini unutturacak bir ataklı ı ve sıcaklı ı vardı.

Gelgelelim, Jose Arcadio kızın pe revlerine kar ılık veremiyordu, çünkü girdikleri çadır, çingenelerin sirk takımlarını alıp i lerini yapmak için boyuna

girip çıktıkları, dahası arada bir yata ın yanına dikilip barbut attıkları ayakaltı bir yerdi. Orta dire e asılı fener, heryanı aydınlatıyordu. El pe revine ara verdiklerinde, kız ne yapaca ını bilemeden çırılçıplak yata a serilmi Jose Arcadio'yu gayrete getirmeye çalı ırken, harika tenli bir çingene kadını, ardından da obalılardan da, köylülerden de olmayan bir adam çadıra girip yata ın yanında soyunmaya ba ladılar. Bir ara kadının gözü Jose Arcadio'ya ili ti, onun devrilmi yatan o hayvani alametini ate li bir heyecanla tepeden tırna a inceledi.

-Aman o lum, diye haykırdı, dilerim oldu un gibi kalasın. Jose Arcadio'nun yanındaki kız, Rahat bırak bizi, diye terslenince, yeni gelenler yata ın yanına yere çöktüler. Onların tutkulu oyna ması, Jose Arcadio'nun iste ini de kamçıladı. lk de i te, kızın kemikleri, bir kutu domino ta ı çevreye saçılırmı gibi çatırdadı, tenine hafif bir ter bastı, bütün gövdesinden acıklı bir inilti ve belli belirsiz bir çamur kokusu yükselirken gözleri ya la doldu.

Ama bu darbeye, hayranlık uyandıracak bir irade ve yi itlikle dayandı. Arcadio, melekler katına yükseliyormu gibi oldu, yüre ini doldurup ta an sevgi dolu açık saçık sözler kızın kulaklarından girip a zından çingene diliyle dökülmeye ba ladı.

Günlerden per embeydi. Cumartesi gecesi, Jose Arcadio ba ına bir al yazma dolayıp çingenelerle çekti gitti.

Ursula, onun ortadan kayboldu unu farkedince köyün altını üstüne getirdi. Obanın konakladı ı yerde, üzerinde hala dumanlar tüten sönmü ate lerin arasındaki bir çöp tenekesinden ba ka bir ey yoktu. Süprüntülerin arasında incik boncuk arayan biri, bir gece önce o lunu, çingene kervanının ortasında yılan adamın kafesini el arabasına yüklemi götürürken gördü ünü söyledi Ursula'ya. O lanın ortadan kaybolmasını zerrece umursamayan kocasına;

-O lan çingene olup çıkmı ! diye haykırdı Ursula.

Bin kez dövülüp bin kez yeniden ısıtıldıktan sonra yeniden dövülen harcı havanda dövmekte olan Jose Arcadio Buendia, Ke ke öyle olsa, dedi, Adam olmayı ö renir böylece.

Ursula, çingenelerin nereye gitti ini sordu soru turdu.

Pe lerinden yeti ebilirim umuduyla, gösterilen yola dü tü, sora

sora yürümeye koyuldu. Köyden uzakla tıkça uzakla tı, sonunda köyden iyice

koptu unu dü ünüp geri dönmeyi aklından çıkardı.

Jose Arcadio Buendia, ak amın sekizinde, hazırladı ı malzemeyi donmasın diye ılık gübreye gömdükten sonra a lamaktan moraran Amaranta'ya ne oldu unu merak edip eve girince Ursula'nın ortalarda görünmedi ini farketti. Birkaç saat için tepeden tırna a silahlı bir grup toparladı, Amaranta'yı sütnineli e gönüllü bir kadına emanet edip Ursula'nın pe inden görünmez yollara dü tü. Aureliano da onlarla gitti. Dillerini anlamadıkları Kızılderili balıkçılar, i aretle dert anlatmaya çalı arak oradan kimsenin geçti ini görmediklerini söylediler. Üç gün bo ubo una aradıktan sonra köye döndüler.

Jose Arcadio Buendia, haftalarca meraktan kıvrandı durdu.

Amaranta'ya dadılık etti, yıkadı pakladı, kundakladı, günde dört kez sütnineye ta ıdı, geceleri Ursula'nın bir türlü beceremedi i ninnileri bile söyledi. Bir ara Pilar Ternera, Ursula dönünceye kadar ev i lerini görmeye gönüllü çıktı. Önsezileri, ba larına gelen bu felaketle daha da keskinle en Aureliano, kadını görür görmez, a abeyinin kaçı ından ve pe inden de anasının sırra kadem bası ından bu kadının sorumlu oldu unu kestirip öylesine sessiz ve suratsız kar ıladı ki bu öneriyi, kadın bir daha eve ayak basamadı.

Zaman her eyi yoluna koydu. Jose Arcadio Buendia ile o lu, laboratuvara ne zaman yeniden dönüp ortalı ın tozunu aldıklarını, imbi i ate e oturtup aylardır gübrede yatan malzemeyi sabırla i lemeye ne zaman ba ladıklarını bilemeden kendilerini i ba ında buldular. Sazdan örülmü sepetinde yatan Amaranta bile, cıva buharlarından havası iyice a ırla an küçük odada babasıyla a abeyinin harıl harıl çalı masını merakla seyreder oldu. Ursula'nın gidi inden aylarca sonra, tuhaf eyler olmaya ba ladı. Ne zamandır dolabın bir kö esinde unutulmu bo bir i e, yerinden kaldırılamayacak kadar a ırla ıverdi.

Çalı ma tezgahının üzerindeki su dolu tencere, altında ate olmadan fokur fokur kaynamaya koyulup içindeki su tamamen buharla ana kadar yarım saat öyle kaynadı durdu. Bunları açıklamaya akıl erdiremeyen ama simyacı ta ının kıvama geldi ine yoran Jose Arcadio Buendia ile o lu, olup biteni a kınlık ve heyecanla izliyorlardı. Bir gün Amaranta'nın sepeti ayaklanıverdi, Aureliano tela la ko up yeti inceye kadar odayı fırdöndü. Ama babası hiç tela lanmadı. Kaç zamandır bekledikleri mucizenin eli kula ında oldu una iyice inanarak sepeti yerine koydu, masanın baca ına bir güzel ba ladı. te o olay üzerine, Aureliano, babasının a zından u sözleri duydu:

-Tanrıdan korkmuyorsan, hiç de ilse madenlerin mucizesine bakarak Tanrı korkusu girsin içine.

Ursula, sırra kadem bası ından be ay kadar sonra apansız

geliverdi. Üzerine bir haller gelmi , yücelmi , gençle mi , köylülerin hiç bilmedi i kılık kıyafete girmi ti. Jose Arcadio Buendia, onu kar ısında böyle görüverince dizlerinin ba ı çözüldü. Tamam i te! diye haykırdı, biliyordum böyle olaca ını.

Gerçekten de, onca zaman kapanıp simyacı ta ının malzemesini hazırlarken, yüre inin ta derinlerinden dileyerek, özlemle beklenilen mucize, felsefe ta ının ke fi ya da madenlere can katacak solu un azad edilmesi ya da evdeki mente elerle kilitleri altına çevirme becerisi olmasın da, i te o andaki olayın gerçekle mesi olsun, yani Ursula geri dönsün diye dualar etmi ti.

Ama Ursula, onun heyecanını hiç umursamadı. Ayrılalı daha bir saat olmu gibi kocasını adet yerini bulsun diye öyle bir öptükten sonra, Dı arı bak hele, dedi.

Jose Arcadio Buendia, soka a çıkıp kalabalı ı görünce uzun süre a kınlıktan kurtulup ne oldu unu kestiremedi. Bunlar çingene de ildi. Kendileri gibi düz saçlı, esmer, aynı dili konu an, aynı eylerden yakınan insanlardı bunlar. Yiyecek yüklü katırları, ev ve mutfak e yasıyla dolu ka nıları, kısacası günlük gerçe in içindeki gezgin satıcıların allayıp pullamadan sattıkları saf ve yalın malları vardı. Bataklı ın hemen öte yakasındaki iki günlük yoldan, yılın her ayı postanın u radı ı ve insanların ya amın nimetlerini tanıdıkları kasabaların bulundu u yerden geliyorlardı. Ursula, çingenelerin izini bulamamı tı, ama kocasının büyük icatlar tutkusuna kapılması yüzünden ke fedemedi i yolu bulmu tu.

::::::::::::::::::::::::

Pilar Ternera'nın o lu, do duktan iki hafta sonra dedesinin evine getirildi. Kendi kanından gelme bir yavrunun ortada kalmasına gönlü elvermeyen, ama çocu un gerçek kimli ini ö renmemesini de art ko an kocasının inadı kar ısında pes edip Ursula istemeye istemeye çocu u eve aldı. O lana Jose Arcadio adını koydularsa da sonradan karı ıklık olmasın diye yalnızca Arcadio demeye ba ladılar. O sıralarda köyde öylesine bir faaliyet, evde öylesine bir ko u maca vardı ki, çocukların bakımı ikinci plana itilmi ti. Yıllardır a iretlerini kasıp kavuran uykusuzluk hastalı ı salgınından kaçıp, erkek karde iyle birlikte köye gelen, Guajiro Kızılderililerinden Visitacion adında bir kadına emanet edildi çocuklar. Kızılderili karde ler, öylesine halim selim, öylesine kul köle olmaya

gönüllüydüler ki, Ursula ev i lerini görsünler diye yanına almı tı onları. te böylece, Arcadio ile Amaranta, spanyolca'yı sökmeden önce çatır çatır Guajiro dilini konu maya ba ladılar, kendini hayvan kalıbında ekerleme yapıp satmaya kaptıran Ursula'dan habersiz, kertenkele çorbasıyla örümcek yumurtası yemeyi ö rendiler.

Macondo de i mi ti. Ursula'yla birlikte gelenler, buranın bataklı a oranla nasıl iyi bir yer oldu unu, topra ının betini

bereketini öylesine ballandırarak yaydılar ki, bir zamanların o içine kapanık köyü, dükkanları, atölyeleri ve durmaksızın i leyen kervan yoluyla hareketli bir kasabaya dönü tü. Bu yoldan ilk gelenler, cam boncuklarla iri papa anları trampa eden bol alvarlı, kulakları küpeli Araplar oldu. Jose Arcadio Buendia'nın ba ını ka ıyacak zamanı yoktu. Hayal gücünün yarattı ı o uçsuz bucaksız evrenden daha da dü sel görünen somut gerçe in büyüsüne kapılan Jose Arcadio Buendia, simya laboratuvarıyla ilgilenmez oldu, aylarca binbir zahmetle hazırlanmı olan malzemeyi bir yana bıraktı, kimsenin kimseye hakkı geçmesin diye sokakların nereye açılaca ını, evlerin nereye yapılaca ını kararla tırdı ı günlerdeki gibi giri ken biri oluverdi yeniden.

Yeni gelenlerin üzerinde de öyle bir üstünlük kurdu ki, ona danı madan ne bir temel atılıyor, ne bir duvar örülüyordu, sonunda toprak da ıtım i inin ba ına da onu getirmeyi kararla tırdılar.

Eski gezgin panayırı koskoca bir talih ve ans oyunları kumarhanesine dönü türmü olan cambaz çingeneler yeniden geldiklerinde, Jose Arcadio da onlarla birlikte dönmü tür diye büyük tantanayla kar ılandılar. Oysa Jose Arcadio dönmedi, Ursula'ya göre o lunun nerede oldu unu söyleyebilecek tek ki i olan yılan adam da yoktu. Bunun üzerine, gittikleri yere ehvet ve sapıklık bula tırıyorlar diye çingenelere kasabada konaklama izni verilmedi, bir daha da buraya ayak basmamaları tembihlendi.

Ancak, Jose Arcadio Buendia, sonsuz bilgeli i ve e siz bulu larıyla kasabanın kalkınmasına bunca yararı dokunmu olan Melquiades'in obasına kapılarının her zaman açık oldu unu söylemeyi de ihmal etmedi. Ne var ki, göçebelerin söyledi ine bakılırsa, Melquiades'in obası, insan idrakinin sınırlarını a tı ı için yeryüzünden silinmi ti.

Hiç de ilse imdilik hayal gücünün i kencesinden kurtulan Jose Arcadio Buendia,

kısa sürede öyle bir düzen ve çalı ma sistemi kurdu ki, yalnızca bir tek ey serbestti: O da, köyün kurulu günlerinden bu yana cıvıltılarıyla ya ama ne e katan ku ların salıverilip yerlerine her eve bir çalar saat konulması izniydi.

Bunlar, Araplar'ın papa anlarla; takas etti i tahtadan oyulmu saatlerdi. Jose Arcadio Buendia saatleri öylesine kusursuzca ayarladı ki, kasaba her yarım saatte bir aynı ezginin birbirini izleyen nakaratıyla enleniyor ve ö le saati geldi mi kesintisiz ve bira ızdan yükselen bir valsin sesleri dolduruyordu her yanı.

O yıllarda sokaklara akasya yerine badem a acı dikmelerine karar veren ve sırrını hiç açıklamadan bademleri ölümsüz kılmanın yolunu bulan da yine Jose Arcadio Buendia oldu.

Yıllarca sonra Macondo, çinko damlı ah ap evlerle doldu u zaman, kimin dikti i çoktan unutulmu , dalları kırık ve tozlu badem a açları, en eski sokaklarda durup duruyordu. Babası kasabayı düzene koymakla, anası da günde iki posta sandal

a acından saplara takılarak da ıtılan horoz ve balık biçimindeki ekerleme ticaretinden para kırmakla u ra ırken, Aureliano terkedilmi laboratuvara saatlerce kapanıyor, kendi kendine gümü i leme sanatını ö reniyordu. Öylesine çabuk boy atmı tı ki, çok geçmeden a abeyinden kalan giysiler sırtına olmaz olunca babasınınkileri giymeye ba ladı, ama ötekiler gibi etli olmadı ı için, Visitacion, gömleklere pli kırıyor, pantolonlara pens yapıyordu.

Erginlik, sesinin yumu aklı ını almı götürmü , delikanlıyı suskun, içine kapanık biri yapmı tı, ama bir yandan da, gözlerine, do du u andaki o yo un anlatımı yeniden kazandırmı tı. Kendini gümü i lemeye öylesine vermi ti ki, karnını doyurmak için bile pek seyrek çıkıyordu laboratuvardan. Belki de kadına ihtiyacı vardır diye dü ünen Jose Arcadio Buendia, ona evin anahtarlarıyla biraz da para verdi. Ama Aureliano, bu parayla altın eritmeye yarayacak sıvıyı yapmak üzere tuzruhu alıp anahtarları altın kaplamayla süsledi. Aureliano'nun a ırılıkları, yedi ya di leri çıkmaya ba ladı ı halde hala Kızılderililerin ete inden ayrılmayan ve spanyolca yerine Guajiro diliyle konu makta direnen Amaranta ile Arcadio'nun yaptıkları yanında hiç kalırdı. Ursula, kocasına, Hiç yakınmaya hakkın yok, diyordu, soylarına çekmi ler, ne olacak. Ursula, çocuklarının bu yabanili inin domuz kuyru u kadar korkunç bir ey oldu una inanarak talihsizli ine lanet okuyadursun, Aureliano ona öyle bir bakı baktı ki, kadın ne yapaca ını bilemeden dondu kaldı.

-Bir gelen var, dedi delikanlı.

Ursula, o lunun her kehaneti kar ısında yaptı ı gibi, bu kez de ev kadını mantı ıyla bunu yorumlamaya çalı tı. Olur a, gelirdi biri. Macondo'ya her gün bir alay yabancı geliyordu, hiçbirinin de ku ku uyandırdı ı ya da kehanet konusu oldu u yoktu.

Gelgelelim, Aureliano, bu mantı a kulak asmayacak kadar emindi kehanetinin do rulu undan.

-Kim oldu unu bilmiyorum, dedi, ama her kimse, çoktan yola çıkmı bile.

Gerçekten de, o pazar geldi Rebeca. Daha onbir ya ındaydı.

Jose Arcadio Buendia'ya yazılmı bir mektupla birlikte kızı getirmeyi üstlenen, ama çocu u kendilerine kimin emanet etti ini bir türlü çıkaramayan deri tüccarlarının yanında, Manaure'den Macondo'ya kadar süren zahmetli bir yolculuk yapmı tı. Bütün e yası, ufak bir sandıktan, elle boyanmı minik çiçeklerle süslü bir salıncaklı sandalyeden ve içinde annesiyle babasının kemiklerinin bulundu u, her sallanı ta takur-tukur sesler çıkaran bir çuvaldan ibaretti. Jose Arcadio'ya yazılan mektup, dostluklarının arasına uzun süre ve mesafe girmesine ra men onu hala sevip sayan biri tarafından son derece içten sözlerle

yazılmı tı. Mektubu yazan, Ursula'nın ye eninin ye eni ve o unutulmaz dost Nicanor Ulloa ile de erli e i Rebeca Montiel'in kızları olma nedeniyle, uzaktan da olsa Jose Arcadio Buendia'nın da hısımı olan bu evsiz barksız yetim yavrucu u ona göndermekle insanlık görevini yaptı ına inandı ını yazıyor ve mekanları cennet olsun, kızın anasıyla babasının kemiklerini de Hıristiyan törelerine uygun biçimde gömülsünler diye çuvala koyup kızın yanına kattı ını belirtiyordu.

Mektupta sözü geçen adlar da, mektubun altındaki imza da açık seçik okunuyordu, ama Jose Arcadio Buendia da, Ursula da, bu adı ta ıyan bir akrabaları olup olmadı ını bilip çıkaramadılar.

Mektubu gönderenin adında da bir tanıdıkları yoktu. Manaure denilen köy ise hiç çalınmamı tı kulaklarına. Kızdan da bir eyler ö renmek mümkün olmadı. Kız gelir gelmez salıncaklı sandalyesine oturmu , parma ını emerek, sorulanları anladı ına dair hiçbir belirti göstermeksizin iri, a kın gözleriyle herkesi seyre koyulmu tu. Sırtında bir zamanlar verevine çizgili olup da sonradan siyaha

boyanmı eski püskü bir entari, ayaklarında ruganı pul pul kabarmı ayakkabılar vardı. Saçları iki siyah fiyonkla kulaklarının arkasına toplanmı tı. Üzerinde deseni terden solmu bir aba gömlek, sa kolunda da bakır çerçeveli, etobur bir hayvan di inden nazarlık vardı. Ye ile çalan, teni davul gibi gergin ve i karnı, daha o do madan ba lamı bir sa lıksızlı ın ve yoksullu un belirtisiydi, ama önüne yiyecek koyduklarında a zına tek lokma götürmeden taba ı öyle dizlerinin üzerinde tutup duruyordu.

Neredeyse kızın sa ırdilsiz oldu una inanacaklardı ki, sonunda Kızılderililer, kendi dillerinde su isteyip istemedi ini sordular da kız onları tanımı gibi gözlerini kırpı tırıp ba ını sallayarak evet dedi. Yapabilecekleri ba ka hiçbir ey olmadı ı için, kızı evde alıkoydular. Aureliano, adının ne oldu unu kestirebilmek için, büyük bir sabırla bütün ermi lerin adlarını saydı ı halde kızdan en ufak bir tepki alamayınca, sonunda mektupta yazdı ına göre annesinin adıyla ça ırmaya ba layıp Rebeca dediler kıza. O

sıralarda daha kimse ölmedi i için Macondo'da mezarlık olmadı ından, uygun bir yer bulup gömmek üzere kemik çuvalını ortada bıraktılar.

Çuval, ikide bir onun bunun aya ına takılıyor, kuluçkaya yatmı tavuk gıdaklamasına benzer takırtısıyla en olmadık yerde ortaya çıkıyordu. Rebeca'nın aile ya amına ayak uydurması çok uzun sürdü. Evin dip bucak yerlerine gidiyor, parma ını emerek salıncaklı sandalyesinde oturuyordu. Saatin çalmasından ba ka hiçbir eyle ilgilenmiyor, her yarım saatte bir, sesi havada yakalayacakmı gibi ürkek gözlerini ordan oraya gezdiriyordu.

Birkaç gün a zına tek lokma koyduramadılar. Kızın nasıl olup da hala açlıktan ölmedi ini merak ederlerken, sessiz yürüyü leriyle evi sürekli olarak karı karı dola an, bu nedenle de olup biten

her eyi bilen Kızılderililer, Rebeca'nın avludaki nemli topra ı ve tırnaklarıyla duvardan kazıdı ı kireç parçalarını yedi ini ke fettiler. Bu i i gizlice ve suçluluk duyarak yaptı ına, çevrede kimse yokken yiyebilmek için zulasına sakladı ına bakılırsa, anababası ya da onu büyüten her kimse, bu huyu yüzünden epey paylamı olmalıydı kızı. Onu bu kötü alı kanlıktan vazgeçirmek için avluya inek gübresi atıp duvarlara kırmızı biber sürdülerse de, kız toprak bulmak için öylesine kurnazlıklar, öylesine hünerler göstermeye ba ladı ki, Ursula daha sert önlemler almak zorunda kaldı.

Bir tencereye portakal suyuyla ravent kökü koyup bütün gece ayazda beklettikten sonra, ertesi sabah aç karnına içirdi kıza.

Gerçi bu ilacın toprak yeme alı kanlı ına deva olaca ını kimse söylememi ti, ama Ursula, aç mideye acı bir ey girerse, karaci erin buna tepki gösterece ini kestiriyordu. Rebeca öylesine asi, o sıskalı ına ra men öylesine güçlüydü ki, ilacı yutturmak için elini aya ını buza ı ba lar gibi ba ladıkları halde, kız boyuna tekme savuruyor, Kızılderililerin söyledi ine göre, kendi dillerinde en a za alınmadık küfürleri sayıp döküyor, yanına yana anları ısırıp tükürü e bo uyordu. Ursula bunu ö renince, tedavi yöntemine kamçıyı da kattı. Ravent müshili mi, dayak mı, yoksa ikisi birden mi iyi geldi bilinmez, ama birkaç hafta geçmeden Rebeca iyile me belirtileri göstermeye ba ladı.

Ona abla gözüyle bakan Arcadio ile Amaranta'nın oyunlarına katılıyor, çatal bıça ı bir güzel kullanarak i tahla karnını doyuruyordu. spanyolca'yı da Kızılderililerin dili kadar iyi konu tu u, el i lerine çok yatkın oldu u ve saatin çalgısına kendi uydurdu u saçmasapan sözlerle e lik etti i de kısa zamanda anla ıldı.

Ev halkı, çok geçmeden onu aileden biri olarak görmeye ba ladı. Ursula'ya öz çocuklarından daha çok sokuluyor, Arcadio ile Amaranta'ya karde lerim, Aureliano'ya amca, Jose Arcadio Buendia'ya dede diyordu. Böylece sonunda o da öteki çocuklar gibi Rebeca Buendia adını almayı haketti ve bu adı ömrünün sonuna kadar onurla ta ıdı.

Rebeca'nın toprak yeme alı kanlı ından kurtulup öteki çocuklarla aynı odada yatmaya ba ladı ı sıralarda bir gece, aynı odada yatan Kızılderili kadın bir ara uyandı ve kö eden bir tuhaf takırtı geldi ini duydu. Odaya bir hayvan girdi sanıp tela la aya a fırlayınca Rebeca'nın parma ını a zına almı , karanlıkta gözleri kedi gözü gibi parlayarak salıncaklı sandalyede oturdu unu gördü. Kör talihin kurbanı olmu Visitacion, bir zamanlar prensi ve ensesi oldukları yüzyıllık krallıklarından kaçmalarına neden olan hastalı ın belirtilerini deh etle gördü Rebeca'nın gözlerinde. Uykusuzluk hastalı ıydı bu.

Ertesi sabah, Kızılderili Cataure'nin evden gitmi oldu unu

gördüler. çinden bir ses, dünyanın öbür ucuna da gitse bu ölümcül hastalı ın pe ini bırakmayaca ını söyledi i için, ablası onunla gitmedi. Visitacion'un tela ına kimse anlam veremiyordu.

Jose Arcadio Buendia, i i akaya vurarak, Ne kadar az uyusak o kadar iyi, dedi, böylece hayattan daha çok kam alırız. Ama Kızılderili kadın, bitkinlik vermedi i için hastalı ın en korkulacak yanının uykusuzluk olmayıp zamanla daha da beter bir hale geldi ini ve bellek kaybına yolaçtı ını uzun uzadıya anlattı. Dedi ine göre, hastalanan biri uykusuzlu a alı ınca, önce çocuklu undan kalma anıları unutuyordu, giderek e yaların adını ve neye yaradıklarını bilmez oluyor, sonunda da insanları tanımıyor, kendini bile unutuyor ve geçmi i olmayan bellek yoklu una u ruyordu. Jose Arcadio Buendia, bunun da Kızılderili batıl inançlarından kaynaklanan hastalıklardan biri oldu unu sanarak katıla katıla güldü. Oysa Ursula, ne olur ne olmaz diyerek, Rebeca'yı öteki çocuklardan ayırdı: Birkaç hafta sonra Visitacion tam yatı maya ba ladı ı sırada bir gece, Jose Arcadio Buendia, uyku tutmadı ı için yatakta dönüp durmaya koyuldu. Ursula'nın da uykusu açılmı tı, kocasına Neyin var? diye sorunca, Jose Arcadio Buendia, Prudencio Aguilar yine aklıma takıldı, dedi. O gece bir dakika bile gözlerini yummadılar, ama ertesi gün hiçbir rahatsızlık duymadıklarından gece olanları unuttular. Ö le yeme inde Aureliano, laboratuvarda sabahlayıp Ursula'ya do um günü arma anı olarak verece i i neyi altın suyuna batırmakla u ra tı ı halde hiç yorgunluk duymadı ını a ırarak anlattı. Üçüncü gün olup da yatma saati geldi i halde kimsenin uykusu gelmeyince ve elli saatten fazladır uyumadıklarını hesap edinceye kadar tela a kapılmadılar.

Kızılderili kadın, o kadere inanmı tavrıyla, Çocuklar da uyumadılar, dedi. Hastalık bir kez eve girmeye görsün, kimse yakasını kurtaramaz. Gerçekten de uykusuzluk illetine yakalanmı lardı. Bitkilerin ifa hassasını anasından ö renmi olan Ursula, hemen bo anotu erbeti kaynatıp hepsine içirdiyse de, hiçbirini uyku tutmadı ve ayaküstü dü göre göre ak amı ettiler. Bu sanrılı uyanıklık içinde yalnızca kendi dü lerindeki ki ileri görmekle kalmadılar, ötekilerinin dü lerine girenleri de gördüler. Sanki eve bir alay konuk dolmu gibiydi. Mutfa ın kö esindeki salıncaklı sandalyesine oturan Rebeca, beyaz ketenler giyinmi , gömle inin üst dü mesi altından, kendine çok benzeyen bir adamın bir demet gül getirdi ini gördü.

Adamın yanındaki kadın, zarif elleriyle demetten bir gül çekip çocu un saçına taktı. Ursula, adamla kadının Rebeca'nın annesiyle babası olduklarını kestirdi, ama nereden tanıdı ını bulup çıkarmak için çok çalı tıysa da, sonunda onları ömründe görmemi oldu una kesinlikle karar verdi. Bütün bunlar olup biterken, Jose Arcadio Buendia, bo bulunup önlem almadı ı için, evde yapılan hayvan biçimindeki ekerlemeler hala

kasabada satılıp duruyordu. Yediden yetmi e herkes, uykusuzluk bula mı o tadına doyulmaz ye il horozları, uykusuzlu a batmı o güzelim pembe balıkları, uykusuzlu a bulanmı o ip irin sarı tayları emip duruyordu. Böylece pazartesi sabahı do an güne ; bütün kasabayı ayakta buldu. Önceleri kimse tela a kapılmadı.

Tam tersine, uyumadıklarına seviniyorlardı, çünkü o sıralarda Macondo'da yapılacak öyle çok i vardı ki, kimse yeti meye zaman bulamıyordu. O kadar çok çalı maya koyuldular ki, çok geçmeden gecenin üçünde kollarını kavu turup saatin sesini sayar oldular. Yorgunluktan de il de, sırf dü görmeyi özlediklerinden uyumak isteyenler, bitkin dü üp uyuyabilmek için akıllarına gelen her yolu denediler. Biraraya toplanıp bitmez tükenmez sohbetlere dalıyorlar, aynı fıkraları saatlerce üst üste yineliyorlar, kısır horoz masalını alabildi ine uzatıp duruyorlardı.

Çek çek uzayan bir masaldı bu, masalı anlatacak olan, Size kısır horoz masalını anlatayım mı? diye sorar, Evet derlerse, Ben size evet deyin demedim ki, kısır horoz masalını anlatmamı ister misiniz diye sordum, derdi. Yok, dinleyiciler Hayır derse, bu kez de masalcı Ben sizden hayır demenizi istemedim, kısır horoz masalını ister misiniz diye sordum, deyip çıkardı i in içinden.

Kimse ses çıkarmayacak olsa, masalcı Ben size susun demedim, kısır horoz masalını anlatmamı ister misiniz diye sordum, deyip al ba tan yapardı. Biri gitmeye davransa, masalcı, Ben size gidin mi dedim, kısır horoz masalını ister misiniz diye sordum, diyerek oturturdu onları ve masal böylece uzar gider, geceler boyu sonu gelmezdi.

Jose Arcadio Buendia, hastalı ın bütün kasabaya yayıldı ını anlayınca, aile reislerini toplayıp uykusuzluk hastalı ı hakkında bildiklerini anlattı, sonunda hastalı ın bataklıktaki öteki kasabalara yayılmaması için önlem almaya karar verdiler.

Arapların papa anlara kar ılık verdi i çanları keçilerin boynundan çıkartıp nöbetçilerin ö üdüne, uyarısına kulak asmadan kasabaya girmeye kalkı anlar taksın diye kasabanın giri kapısına koydular. O günlerde Macondo sokaklarında dola an yabancılar, hastalı a yakalanmı olanlar onların sa lıklı oldu unu anlasın da uzak dursun diye bu çanları çalıyordu.

Macondo'da kaldıkları süre içinde bir ey yiyip içmelerine izin verilmiyordu,

çünkü hastalı ın a ız yoluyla geçti ine ku ku yoktu, uykusuzluk bütün yiyeceklere, içeceklere bula mı tı.

Böylelikle, hastalı ın kasaba sınırları içinde kalmasını sa ladılar.

Bu karantina öylesine etkili oldu ki, gün geldi, ola anüstü durum ola an sayıldı, ya am yeni bir düzene girdi, çalı ma eski temposunu buldu ve o gereksiz uyku alı kanlı ına kimse kafasını takmaz oldu.

Bellek kaybını birkaç ay olsun önleyecek formülü Aureliano, hem de kazara buldu. Hastalı a ilk yakalananlardan biri olarak bu alanda uzmanla tı ı için, gümü i leme sanatında da kusursuz bir

ustalı a eri mi ti. Bir gün maden varaklarını dövmekte kullandı ı ufak örsü ararken, adını bulamadı. Babasına sordu, babası Iskaça dedi. Aureliano bunu bir ka ıda yazıp örsün sapına yapı tırdı: Iskaça. Böylece bir daha unutmazdı. Meretin adı zaten bir tuhaf oldu undan, bunun bellek kaybının ilk belirtisi oldu u da aklına gelmedi. Ama birkaç gün sonra, baktı ki, laboratuvardaki nesnelerden nerdeyse hiçbirinin adını anımsayamıyordu. Bunun üzerine, hepsinin adını yazıp yapı tırdı, baktı mı ne olduklarını anlıyordu artık.

Babası yelyepelek gelip çocuklu unun en önemli anılarını bile unuttu undan dert yanınca, Aureliano buldu u yöntemi babasına da açtı ve Jose Arcadio Buendia, bunu önce evde, daha sonra bütün kasabada uygulamaya koydu. Fırçayı mürekkebe batırıp her eyin üzerine adını yazdı: masa, sandalye, saat, kapt, duvar, yatak, tencere.

A ıla gitti, ne kadar hayvan, ne kadar bitki varsa, onlara da birer inek, keçi, domuz, tavuk, manyok, kaladyum, muz etiketi kondurdu. Zamanla bellek kaybının nerelere varabilece ini inceledikçe, e yanın adını üzerindeki yazıdan çıkartabileceklerini, ama neye yaradı ını unutacaklarını da kavradı. O zaman i i daha da geli tirdi. ne in boynuna astı ı u yazı, Macondoluların bellek kaybına kar ı nasıl hazırlıklı olduklarının somut kanıtıdır: Buna inek derler. Süt versin diye her sabah sa ılması gerekir, sütün de sütlü kahve yapmak üzere kahveyle karı tılabilmesi için kaynatılması arttır. Böylece, bir an için adlarıyla yakalanan, ama yazılı harflerin ne demeye geldi ini unuttukları anda kaçıp ellerinden kayıveren bir gerçe i ya amaya ba ladılar.

Bataklı a açılan yolun ba ına Macondo yazılı bir levha diktiler.

Anacaddeye Tanrı Vardır yazan bir tabela astılar. Bütün evlere, nesneleri ve duyguları hatırlatmaya yarayacak yazılar yazıldı.

Ama bu sistem öylesine büyük bir dikkat ve sa lam sinir istiyordu ki, ço u ki i, kendi uydurdukları, bir i e yaramaz ama rahatlatıcı bir dü sel gerçe in büyüsüne kapıldı. Eskiden iskambil falı açıp gelece i okudu u gibi imdi de geçmi i okumak numarasını bulan pilar Ternera, bu aldatmacanın yayılmasında en büyük rolü oynadı. Bu yolla, uykusuzluk hastalı ına yakalananlar, iskambillerin belirsiz olasılıkları üzerine kurulmu bir dünyada ya amaya ba ladılar. skambillere göre, kiminin babası nisan ba ında gelen esmer adam, kiminin anası sol eline altın yüzük takan esmer kadın, kiminin do um günü tarlaku unun defne dalına konup akıdı ı son salı oluyordu.

Bu avuntu yollarının kar ısında yılgınlı a dü en Jose Arcadio Buendio, bir zamanlar çingenelerin e siz bulu larını unutmamak için yapmayı tasarladı ı bellek makinesini yapmaya karar verdi.

nsan eliyle yaratılan bu harika, ömür boyunca edinilen bilgilerin

tümünün her sabah ba tan sona tazelenmesi görü üne dayanıyordu. Bunu bir döner sözlük biçiminde tasarlıyordu.

Sözlü ün eksenine oturan, kolu çevirerek çarkı döndürecek ve insan ya amındaki en gerekli bilgiler birkaç saat içinde gözünün önünden geçecekti.

Hemen hemen ondörtbin maddenin yazımını tamamladı ı sırada, bataklıktan gelen yoldan elinde iple ba lanmı tıkma tıkı bir bavulla üzeri siyah bez örtülü el arabasını çeke çeke ve uykucuların o hüzünlü çanını çalarak tuhaf görünü lü biri çıkageldi. Dosdo ru Jose Arcadio Buendia'nın evine gitti.

Visitacion kapıyı açınca tanımadı onu, dönü ü olmaz biçimde unutkanlık bata ına saplanan bir kasabada hiçbir ey satılamayaca ından habersiz bir satıcı sandı ilkin. Eli aya ı tutmayacak kadar ya lıydı. Sesinin titrekli ine, ellerinin sarsaklı ına ra men, yine de insanların hala uyuyabildikleri ve hatırlayabildikleri bir dünyadan geldi i belliydi. Jose Arcadio Buendia, onu, oturma odasında oturmu bir yandan yamalı siyah apkasıyla yellenip bir yandan duvarlara yapı tırılmı yazıları dikkatle okur buldu. Belki bir zamanlar çok yakından tanıyordum da, imdi hatırlamıyorum diye dü ünerek pot kırmamak için büyük bir sevgi gösterisiyle kar ıladı adamı.

Ama ziyaretçi, bu yapmacıklı ı farketti. Yüre in o giderilemez unutkanlı ıyla de il, çok daha amansız ve hiç dönü ü olmayan bir ba ka çe it unutkanlıkla unutulmu oldu unu anladı. Bu unutkanlı ı iyi bilirdi, çünkü ölümün unutkanlı ıydı bu. te o zaman ayıldı. Ne idü ü belirsiz nesnelerle dolu bavulu açtı, içinde bir yı ın i e olan bir kutu çıkardı. Jose Arcadio Buendia'ya soluk renkli bir ey içirmesiyle kafasının aydınlanması bir oldu. Jose Arcadio Buendia, e yanın etiketlendi i bir tuhaf oturma odasında oldu unu farkedip duvarlara yazılı saçmalıklardan utanmasına ve geleni tanıyıp sevinçten uçmasına fırsat kalmadan gözleri doluverdi. Gelen Melquiades'ti.

Macondo halkı belleklerine yeniden kavu tukları için bayram ederken, Jose Arcadio Buendia ile Melquiades de küllenmi dostluklarını tazelediler. Çingene, kasabada kalmaya niyetliydi.

Gerçekten öbür dünyaya gitmi , ama yalnızlı a dayanamadı ından geri dönmü tü. Obası tarafından reddedilmi , ya ama ba lılı ı yüzünden do aüstü güçlerini yitirmi , bunun üzerine ölümün henüz ke fedilmedi i bu ücra kö eye çekilip kendini çinko levha üzerine foto raf çekme i ine adamaya karar vermi ti. Jose Arcadio Buendia'nın bu bulu tan haberi yoktu.

Ama kendini ve tüm aile bireylerini, yanardöner bir maden levhası üzerine sonsuza dek resmedilmi görünce a kınlıktan dili tutuldu. Jose Arcadio Buendia'yı kırçıl ve kirpi saçlarıyla, gömle ine bakır dü meyle tutturulmu karton yakalı ıyla ve Ursula'nın gözü korkmu bir generale benziyorsun diye alaya

aldı ı o afallamı ciddiyeti içinde gösteren foto raf, i te o tarihten kalmaydı. Jöse Arcadio Buendia, foto rafın çekildi i o duru Aralık sabahı, herkes yava yava göçüp giderken kendisinin bir madeni levha üzerinde hep öyle kalaca ını dü ünerek, gerçekten korktu. Bu sefer, alı ılmı ın tersine, onu yatı tırıp bu dü ünceyi kafasından silen de, eski hıncını unutup Melquiades'in evde kalmasına karar veren de Ursula oldu, ama (kendi deyimiyle) torunlarının e lencesi olmak istemedi inden foto rafını çektirmeye hiç yana madı.

O sabah çocuklara bayramlıklarını giydirdi, yüzlerini pudraladı ve Melquiades'in o akıl almaz makinesinin kar ısında a a ı yukarı iki dakika kıllarını kıpırdatmadan durabilsinler diye her birine birer ka ık ilik suyu içirdi. O biricik aile foto rafında, siyah kadifeler giyinmi olan Aureliano, Amaranta ile Rebeca'nın arasında duruyordu. Yüzünde, yıllar sonra idam mangasının kar ısına dikildi i zamanki o gönülsüz, o gaipten haber verme hassasını yansıtan anlatım

vardı. Ama kendi ba ına gelecekler içine do mamı tı daha. Yaptı ı i lerin inceli i bütün bataklık yöresinde dillere destan olan bir gümü çü ustasıydı.

Melquiades'le payla tı ı i li inde sesi solu u çıkmadan çalı ırdı.

Babasıyla çingene, i e ve tepsi angırtıları, dökülen asitler ve foto raf levhasının üzerinde her an belirip kaybolan gümü bromür parıltısı yüzünden kopan amata içinde ba ıra ça ıra Nostradamus'un kehanetlerini çözmeye u ra ırlarken, Aureliano, bir ba ka zamana kaçıp sı ınıyor gibiydi. Aureliano, i ine gösterdi i bu ba lılık ve özen yüzünden, kısa zamanda Ursula'nın ekerlerden kazandı ından daha fazla para kazandı, ama herkes onun koca adam oldu u halde hiçbir kadınla ili kisi olmayı ını yadırgıyordu.

Gerçekten de eli kadın eline de memi ti daha. Birkaç ay sonra eytan Çatlatan Francisco çıkageldi. kiyüz ya ındaki bu kadını serseri, kendi yazıp besteledi i türküleri yaya yaya ikide bir Macondo'ya gelir giderdi. eytan Çatlatan Francisco, bu türkülerde Manaure'den bataklı ın kıyısına kadar geçti i yol üzerindeki kasabalarda olup biteni dile getirirdi. Bu nedenle de, bir kasabadan ötekine haber iletmek ya da bir ey duyurmak isteyen, Francisco'nun avucuna iki metelik sıkı tırır, o da bu haberi türkünün içine katıp söylerdi. O lu Jose Arcadio'dan bir haber alma umuduyla bu türkülere kulak veren Ursula, annesinin öldü ünü i te böyle ö rendi. Do açlama türkü düzme yarı ında eytanı altetti i için eytan Çatlatan Francisco diye nam salan ve gerçek adını kimsenin bilmedi i Francisco, uykusuzluk hastalı ı sırasında Macondo'dan sıvı mı tı. Bir gece, yine gitti i gibi birdenbire Catarino'nun dükkanında boy gösteriverdi.

O geli inde yanında, kendini kaldırıp yürüyemeyecek kadar i man bir kadın vardı. Dört Kızılderili, zorbela yerinden oynatabildikleri bir salıncaklı koltukla kadını oradan oraya

ta ıyor, mahzun yüzlü yeniyetme bir melez kız da, ba ına güne geçmesin diye elinde emsiyeyle kadının yanından ayrılmıyordu.

O gece Aureliano, Cacarino'nun dükkanına gitti. Francisco, ayakta halka olmu dinleyenlerin ortasında yekpare ta tan oyulmu bir bukalemun gibi oturuyor, Sir Walter Raleigh'in Guiana'da arma an etti i hep o eski akordiyonunu çalıp güherçileden yarık yarık olmu , taban tepmeye alı ık ayaklarıyla tempo tutarak, hep o bildik, çatlak sesiyle türkü ça ırarak haberler veriyordu.

Boyuna birilerinin girip çıktı ı arka taraftaki büyük kapının önünde, salırıcaklı

koltu un sahibesi, hiç sesini çıkarmadan oturmu , kendini yelpazeliyordu. Catarino, kula ının arkasına bir yapma gül sıkı tırmı , bir yandan oraya toplananlara ma rapa ma rapa ekerkamı ı ırası satıyor, bir yandan da fırsat bu fırsattır diye adamların orasını burasını elliyordu. Geceyarısına do ru sıcak dayanılmaz oldu. Aureliano, haberleri sonuna kadar dinlediyse de, ailesini ilgilendirecek bir ey duymadı. Tam eve gitmeye davranacakken, i man kadın el edip yanına ça ırdı onu.

-Sen de girsene içeri, dedi. Altı üstü yirmi sent.

Aureliano, niçin oldu unu anlamadan parayı kadının kuca ındaki çana a atıp daldı odaya. Körpe melez kız, minicik köpek memeleriyle çırılçıplak uzanmı yatıyordu. O gece Aureliano'dan önce tam altmı üç erkek geçmi ti üzerinden.

Odanın havası, terle, solukla yo rula yo rula çamurla maya ba lamı tı. Kız sırılsıklam olmu çar afı sıyırıp bir ucunu Aureliano'ya uzattı. Çar af, yelken bezi gibi a ırla mı tı. ki ucundan bura bura, suyunu akıtıp normal a ırlı ını bulana kadar sıktılar çar afı. ilteyi altüst ettiler, ter öteki tarafa da çıkmı tı.

Aureliano, bu i ler hiç bitmese diye bakıyordu.

A k oyunlarını kulaktan dolma bilmesine biliyordu da, dizlerinin ba ı gev edi inden ayakta duracak hali yoktu ve ate gibi yanan suratı ergenlik içinde olmasına ra men korkudan altına edecekti nerdeyse. Kız yata ı yapıp ona soyun deyince, Aureliano hık mık edip gevelemeye ba ladı: Beni zorla soktular içeri. Çana a yirmi sent at, elini de çabuk tut dediler. Kız onun a kınlı ını anladı. Yumu acık bir sesle; Çıkarken bir yirmi sent daha atarsan, içerde daha uzun kalabilirsin, dedi. Aureliano, kendi çıplak halini a abeyininkiyle, kar ıla tırıp utancından yerin dibine geçerek soyundu. Kız ne kadar çaba gösterdiyse de Aureliano gitgide kayıtsız, gitgide içine kapanık bir hal aldı.

Peri an bir sesle; Yirmi sent daha atarım, diye mırıldandı. Kız te ekkür etti sessizce. Yatmaktan sırtının derileri kabarmı soyuluyordu. Derisi kaburgalarına yapı mı , ölesiye yorgunluktan solu u sıkı mı tı.

ki yıl önce, çok uzaklarda bir yerde, mumu söndürmeden

uyuyakalmı , dört yanı alevler içinde uyanmı tı. Ninesiyle birlikte oturdu u ev yanmı kül olmu tu. Ondan sonra ninesi onu o kasaba senin bu kasaba benim dola tırmaya ba lamı ve yanan evin parasını çıkarmak için yirmi senti bastıranın

koynuna sokmu tu. Kızın hesabına göre, bir on yıl daha gecede yetmi ki iyle yatması gerekiyordu, çünkü kendisiyle ninesinin yanısıra salıncaklı koltu u ta ıyan Kızılderililerin de yol ve yemek paralarını kar ılamak zorundaydı. Mama karı kapıyı ikinci kez vurunca, Aureliano, hiçbir ey beceremeden, a lamaklı bir halde çıktı odadan.

O gece, kızı bir yandan arzuyla, öte yandan acıyarak dü üne dü üne sabahı etti. Onu sevmek ve korumak için önüne geçilmez bir istek duyuyordu. afak sökerken, uykusuzluk ve arzu ate inden bitkin dü mü bir halde kararını verdi: Kızı ceberrut ninesinin elinden kurtarmak ve yetmi erke in bölü tü ü o doyumlu gecelerin tadına yalnız varabilmek için evlenecekti onunla. Oysa sabah onda Catarino'nun dükkanına vardı ında, kız çoktan çekip gitmi ti kasabadan.

Zaman, bu çılgınca evlenme hevesini küllendirirken içindeki bo luk duygusunu da artırdı. Dört elle i ine sarıldı. Bir i e yaramazlı ının utancını saklamak için ömür boyu kadınsız kalmaya ahdetti. Bu arada Melquiades, Macondo'da foto rafı çekilebilecek ne varsa hepsini çinko levhalara basmı , foto raf laboratuvarını da, bunu Tanrı'nın varlı ını bilimsel yoldan kanıtlamakta kullanmayı kafasına koymu olan Jose Arcadio Buendia'ya bırakmı tı. Jose Arcadio Buendia, evin de i ik yerlerinde birbiri üzerine foto raflar çekerek, ayet varsa, er geç Tanrının resmini elde edece ine ya da Tanrının varlı ı konusundaki iddialara bir son verece ine emindi.

Melquiades, Nostradamus'un kehanetlerini yorumlamaya büsbütün verdi kendini. Soluk kadife yele i içinde solu u daralarak, eski parlaklı ını yitirmi yüzüklerle dolu serçe pençesi elleriyle bir eyler karalayarak geç saatlere kadar oturuyordu. Bir gece, Macondo'nun gelece inden haber veren bir kehanet buldu unu sandı.

Macondo, camdan yapılmı koca koca evlerle dolu parıltılar içinde bir kasaba olacakmı , Buendia'ların soyundan da iz bile kalmayacakmı . Jose Arcadio Buendia, Yanlı bu, diye kükredi, bir defa evler, camdan de il, dü ümde gördü üm gibi buzdan olacak, Buendia soyu da dünya durdukça duracak, per omnia secula seculorum.

Ursula, a ırılıklarla dolu olan bu evde sa duyuyu ayakta tutmak için elinden geleni yapıyordu. Bu arada hayvan biçiminde ekerleme i ini büyütmü , koca bir fırın kurmu tu. Fırın bütün gece çalı ıyor, sepet sepet ekmek, çörek, kurabiye çıkarıyor,

fırından çıkan mallar birkaç saat içinde bataklı ı dolanan yollardan dört yana ta ınıp tükeniveriyordu. Ursula, artık kö esine oturup dinlenecek ya a gelmi ti, yine de her geçen gün daha çok çalı ıyordu. Oluk gibi para getiren i lerine öylesine dalmı tı ki, bir gün Kızılderili kadınla birlikte hamura eker katarken gözü bahçeye kaydı ve güne in altında oturmu kanaviçe i leyen tanımadı ı iki güzel kız gördü.

Bunlar Rebeca ile Amaranta'ydı. Ninelerinin ölümünden sonra üç yıl inatla sırtlarından çıkartmadıkları yas giysilerini atar atmaz, giydikleri rengarenk giysiler onlara dünyada yepyeni bir yer kazandırmı gibiydi. Umulanın tersine, kızların daha güzel olanı Rebeca'ydı. Açık tenli, insana huzur veren iri gözlü, nakı ın örne ini görünmez ipliklerle çıkarıyormu gibi duran, eli becerili bir kızdı.

Daha ufak olan Amaranta, biraz kaba sabaydı, ama ölen ninesinin o do al çarpıcılı ı, dayanıklılı ı ona da geçmi ti.

Babası gibi boylu poslu olaca ı belli olmasına ra men, Arcadio onların yanında çocuk gibi duruyordu. Arcadio, Aureliano'dan okuma yazmayı ö renmi , imdi de gümü i çili ini sökmeye çalı ıyordu. Evin bir anda koca koca insanlarla doluverdi i dank etti Ursula'nın kafasına, çocuklarının nerdeyse evlenip çoluk çocu a karı acak ya a geldiklerini ve evde yer olmadı ı için oraya buraya da ılacaklarını dü ündü. Bunun üzerine yıllardır çalı ıp didinip biriktirdi i parayı çıkardı, mü terileriyle anla ıp biraz daha para topladıktan sonra evi büyütmeye giri ti. çli dı lı olmayan konuklar için bir konuk odası, gündelik oturma odası, aile bireylerini de, konukları da alabilecek oniki ki ilik masası olan bir yemek odası, bahçeye bakan dokuz yatak odası, ö le sıca ından gül bahçesinin gölgesiyle kurtulacak, parmaklıklarına da e reltiotu ve begonya saksıları dizilecek bir taraça yaptırdı: Mutfa ı iki ocak alacak kadar büyüttü. Pilar Ternera'nın Jose Arcadio'nun falına baktı ı kiler yıktırılıp yerine evde yiyecek kıtlı ına meydan vermeyecek biçimde iki kat büyüklükte bir kiler yaptırıldı.

Ursula, bahçedeki kestanenin gölgesine biri kadınlar, öteki erkekler için iki hela, arka bahçeye büyük bir ahır, telörgüyle çevrilmi bir kümes, süt veren inekler için bir sundurma ve gelip geçen ku lar diledikleri gibi tünesinler diye dört yandan rüzgar alan bir ku hane yaptırdı. Ursula da, kocasının sanrı hummasına tutulmu gibi, pe ine bir alay duvarcıyla marangozu takıyor, ı ı ın nereden, ısının nereden gelece ini kararla tırıp i i ufak tutmaya bakmadan ferahfeza bir yer yapıyordu. Köyü kuranların yaptırdıkları o ilkel yapı, araç gereçlerle, malzemelerle, nereye gitseler takırtısıyla pe lerini bırakmayan kemik çuvalından bezip her önlerine

gelene ayak ba ı olmamalarını söyleyen i çilerle doldu. Sönmemi kireç ve katıran kokusunun bütün kasabayı sarıp herkesin ci erlerine doldu u o karga a içinde, yalnızca

kasabanın en büyük yapısı de il, aynı zamanda bataklık bölgesinde gelmi geçmi en serin, kapısı konuklara en açık evin yerden biter gibi nasıl yükseliverdi ini kimseler farkedemedi.

O karga a içinde Tanrıyı gafil avlayıp resmini çekmeye çalı an Jose Arcadio Buendia, evin nasıl yapılıp nasıl bitti ini en az anlayan ki i oldu. Evin bitmesine yakın, Ursula, kocasını hayal aleminden çekip cepheyi istedikleri gibi beyaza de il de, maviye boyamak için emir aldı ını haber verdi. Resmi belgeyi gösterdi.

Karısının neden sözetti ini anlamayan Jose Arcadio Buendia, ka ıdın altındaki imzayı okudu.

-Kim bu adam? diye sordu.

-Sulh yargıcıymı , diye üzüntüyle kar ılık verdi Ursula.

-Hükümetin yolladı ı bir yetkiliymi .

Sulh yargıcı Don Apolinar Moscote, Macondo'ya sessiz sedasız gelmi ti. Papa anlarla ıvır zıvır e yayı trampa eden ilk Araplar'dan birinin yaptırdı ı Jacob Oteline indi ve ertesi gün de Buendia'ların evinden iki blok ötede, kapısı soka a açılan tek göz bir ev tuttu. Odaya Jacob'dan aldı ı bir masayla sandalyeyi koydu, yanında getirdi i devlet armasını duvara astı, kapıya da Sulh Yargıcı diye yazdı. Verdi ı ilk emir, ulusal ba ımsızlı ın yıldönümü törenleri nedeniyle bütün evlerin maviye boyanması oldu. Emirnameyi kaptı ı gibi solu u yargıcın evinde alan Jose Arcadio Buendia, onu odaya kurdu u hama a uzanmı , ekerleme yaparken buldu. Bunu sen mi yazdın? diye sordu. Orta ya lı, kırmızı suratlı, çekingen bir adam olan Don Apolinar Moscote, Evet, dedi. -Ne hakla? diye üsteledi Jose Arcadio Buendia. Don Apolinar Moscote, masanın çekmecesinden bir ka ıt çıkarıp gösterdi. -Bu kasabaya sulh yargıcı olarak atandım.

Jose Arcadio Buendia, atama belgesine bakmadı bile.

Serinkanlılı ını kaybetmeden, -Biz bu kasabada yazılı ka ıtla emir vermeyiz, dedi. - unu da iyice kafana sok, bize yargıç gerekli de il, çünkü hiç yargıçlık i imiz olmaz bizim.

Don Apolinar Moscote'nin kar ısına dikilip sesini hiç yükseltmeden, köyü nasıl kurduklarını, topra ı nasıl da ıttıklarını, yolları nasıl açıp gerekli her eyi hükümetin ba ını a rıtmadan, kendilerini de kimsenin rahatsız etmesine meydan vermeden nasıl yaptıklarını bir bir anlattı. -Öylesine huzur içinde ya ıyoruz ki, içimizde eceli gelen bile olmadı daha. dedi. -

Gördü ünüz gibi mezarlı ımız bile yok. Hükümetten yardım görmüyorlar diye kimsenin sıkıldı ı yoktu. Tam tersine, hükümet imdiye kadar huzurlarını bozmadı ı için herkes, halinden ho nuttu ve böyle de sürüp gitmesini istiyorlardı, bu kasabayı önüne gelen zıpçıktı emir versin diye kurmamı lardı.

O bunları anlatırken, Don Apolinar Moscote, bir an olsun zerafetini yitirmeden pantolonu gibi bembeyaz pamukludan ceketini geçirmi ti sırtına. Jose Arcadio Buendia, -Burada bizden biri gibi oturmaya niyetin varsa, ba ımızın üstünde yerin var, diye sözlerini tamamladı, -yok, milletin evini maviye boyataca ım diye huzursuzluk çıkaracaksan, pılını pırtını toplayıp geldi in yere gidersin. Çünkü benim evim güvercin gibi bembeyaz olacak.

Don Apolinar Moscote'nin rengi attı. Bir adım geriledi, di lerini sıkarak, biraz da üzüntülü bir tavırla konu tu:

-Bilesiniz ki silahlıyım.

Jose Arcadio Buendia, bir zamanlar bır vuru ta atları deviren ellerinin nasıl olup da aynı güce kavu tu unu anlayamadan, Don Apolinar Moscote'nin yakasına yapı tı ı gibi adamı havaya kaldırıp gözlerinin hizasında tuttu.

-Seni ömrüm boyunca ölü olarak yanımda ta ımaktansa, diri diri gezdirmeyi ye ledi im için böyle yapıyorum, dedi.

Sonra adamı öylece yakalarından kavrayarak havaya kaldırıp soka a çıkardı, ta bataklık yolunun ba ına kadar götürdükten sonra iki aya ı üzerine bıraktı. Bir hafta sonra adam, yanında çifteler ku anmı altı tane yalınayak ba ı kabak askerle ve bir ka nıya dolu turdu u karısı ve yedi kızıyla çıkageldi. Arkadarı ev e yası bavullar ve mutfak araç gereci yüklü iki araba daha geldi. Don Apolinar Moscote, ailesini Jacob Otel'e yerle tirip ev aramaya koyuldu.

Bu arada askerlerin korumasına sı ınarak bürosunu yeniden açtı. galcileri kasabadan atmaya kararlı olan Macondo'nun kurucuları yanlarına büyük o ullarını alıp Jose Arcadio Buendia'ya gittiler ve emrindeyiz dediler. Ama Jose

Arcadio Buendia, bir adamı ailesinin önünde rezil etmenin erkekli e sı mayaca ını söyleyerek kar ı çıktı. Don Apolinar'ın karısını ve kızlarını yanında getirdi ini anlattı. Bu nedenle, i i tatlılıkla çözmeye karar verdi.

Aureliano da onunla birlikte gitti. O sıralarda uçlarını parafinle burdu u kara bıyıklarını yeni bırakmaya ba lamı , sesi sava alanındaki en büyük özelliklerinden biri olan davudi gürlemeye yakla mı tı. Yanlarına bir çakı bile almadan ve kapıdaki askerlere hiç aldırı etmeden, sulh yargıcının odasına daldılar.

Don Apolinar Moscote serinkanlılı ını yitirmedi. O sırada büroda bulunan iki kızını onlarla tanı tırdı: Annesi gibi esmer olan, onaltı ya ındaki Amparo ve daha dokuzunu süren, zambak tenli, ye il gözlü güzelim Remedios. Kızlar zarif ve terbiyeliydiler.

Adamlar içeri girer girmez, daha tanı tırılmayı beklemeden

ko up birer sandalye getirdiler. Ama kendileri ayakta durdular.

Jose Arcadio Buendia, Pekala dostum, dedi, burada kalabilirsin, ama sanma ki kapıya dikti in eli silahlı haydutlardan korktuk, karınla kızlarına saygımızdan ses etmiyoruz.

Don Apolinar Moscote, afalladı, ama Jose Arcadio Buendia onun a ız açmasına fırsat vermedi. Yalnızca iki ko ulumuz var, diye sürdürdü sözünü, birincisi, herkes evini istedi i renge boyayacak. kincisi, askerler bugünden tezi yok çekip gidecek.

Asayi i biz sa larız.

Sulh yargıcı be parma ını da açarak sa elini kaldırdı.

-Namus sözü mü?

Jose Arcadio Buendia, Dü man sözü, dedi. Ve acı bir tonla ekledi: -Çünkü unu hiç aklından çıkarma: Sen ve ben birbirimizin dü manıyız.

Askerler daha ak am olmadan gittiler. Birkaç gün sonra Jose Arcadio Buendia, yargıcın ailesine ev buldu. Aureliano'nun dı ında herkes hayatından ho nuttu. Nerdeyse kızı olacak ya taki Remedios'un, yani yargıcın ufak kızının hayali,

içine dinmeyen bir sızı dü ürmü tü. Bu, ayakkabısında ta varmı gibi, yürürken insanın canını acıtan somut bir sızıydı.

::::::::::::::::::::::::

Ak güvercin kanadı gibi bembeyaz yeni evin tamamlanı ı, danslı bir partiyle kutlandı. Bunu yapmak, Hebeca ile Amaranta'nın büyüyüp serpildiklerini ilk farketti i gün Ursula'nın aklına dü mü tü. Evin yeniden yapılması da, aslında kızlara gelip gidecek görücüleri gere ince a ırlayabilmek amacını güdüyordu. Yok yok olsun diye, ete ini beline toparlayıp evin onarımında ırgat gibi çabaladı didindi. Ustalar daha i lerini tamamlamadan, Ursula, evi kapıdan bacaya donatmak için masraftan kaçınmamı , bir yı ın e ya ısmarlamı , sofra takımları getirtmi , bütün köy halkının a zını açık bırakan, gençleri ile co turan yeni icat bir harika almı tı: Laterna. Laternayı sökülmü ve birkaç sandı a istiflenmi olarak öteki e yalarla birlikte getirdiler. Viyana tarzı oturma odası takımı, Bohemya kristalleri, Indies firmasından alınan sofra takımı, Hollanda malı masa örtüleri ve bir alay amdan, avize, perde, örtü ile birlikte laterna da eve girdi: thalat firması, laternayı monte edip akordunu yapsın, nasıl kullanılaca ını göstersin ve de altı ka ıt erit üzerine i lenmi en son moda müzi e göre nasıl dans edilece ini ö retsin diye irketin ikramı olarak talyan uzman Pietro Crespi'yi de göndermi ti.

Pietro Crespi genç ve sarı ındı. Macondo'da o güne dek gelmi geçmi erkeklerin içinde böyle yakı ıklısı, böyle alımlı çalımlısı, böyle edep erkan bileni görülmemi ti. Giyimine ku amına da pek dü kündü. O sıcakca, i lemeli yele ini, koyu renk ceketini, terden eriyip ölse, sırtından çıkarmıyordu. Ev halkıyla arasında hep belirli bir uzaklı ı sürdürerek ve boncuk boncuk terleyerek haftalarca konuk odasına kapandı, Aureliano'nun gümü i lemelerine kendini adamasına benzer bir özenle çalı tı durdu.

Bir sabah, kapıyı açmadan, mucizeye tanıklık etmek için kimseleri ça ırmadan, laternaya ilk eridi taktı. Müzi in düzenli ve pürüzsüz sesinden a kına dönenlerin ellerindeki i i bırakmalarıyla sinir bozucu çekiç sesleri, testere gıcırtıları birden susuverdi. Herkes salona ko u tu.

Jose Arcadio Buendia, yıldırım çarpmı a dönmü tü. a kınlı ı, ezginin güzelli inden de il, laternanın kendi kendine i leyi indendi. Jose Arcadio, hiç vakit kaybetmeden, bu eytan icadını çalan görünmez ellerin resmini çekebilme umuduyla Melquiades'in foto raf makinesini kurdu. talyan, o gün onlarla birlikte sofraya oturdu. Sofrada hizmet eden Rebeca ile Amaranta, bu melek benzeri

adamın, yüzüksüz beyaz elleriyle çatal bıçak kullanı ındaki inceli i hayran hayran seyrettiler.

Salonun biti i indeki oturma odasında Pietro Crespi onlara dans etmesini ö retiyordu. Kızlara elini de dirmeden ayaklarını nasıl atacaklarını gösteriyor, onlar ders alırken odadan bir an bile, ayrılmayan Ursula'nın dostça bakı ları altında, metronomla tempo tutuyordu.

Ders yaptıkları günler Pietro Crespi, sımsıkı ve esnek kuma tan yapılma özel bir pantolonla, altı yumu ak pabuçlar giyiyordu.

Jose Arcadio Buendia, karısına -Sen gönlünü ferah tut, hanım, diyordu. -Bu adam erkek de il, in cin takımından. Ondan kızlara kötülük gelmez. Yine de Ursula, dans dersleri bitip talyan, Macondo'dan gidene dek sakınmayı elden bırakmadı. Sonra parti hazırlıklarına giri tiler. Ursula, ça rılacakların listesini yaptı. Bu partiye, o sıralarda babası bellisiz iki çocuk daha peydahlamı bulunan Pilar Ternera'nın ailesinden gayrı; köyü kuranların soyundan gelme herkes ça rılıydı: Yapılan seçmede dostluk duyguları a ır basmamı olsa, ça rı listesine diyecek yoktu do rusu. Ama ça rılanlar yalnızca Jose Arcadio Buendia ailesinin, büyük göçten ve Macondo'yu kurmadan önceki eski dostları de ildi; bu dostların Aureliano ile Arcadio'nun çocukluktan beri arkada lık ettikleri o ulları ve torunları ile Rebeca ve Amaranta'yla birlikte nakı i leyen kızları da listede yer almı tı. Bütün i i, kısıtlı bütçesiyle tahta coplu iki polisi beslemekten öteye gidemeyen yufka yürekli Don Apolinar Moscote'nin adı bile geçmiyordu.

Evin masraflarını kar ılayabilmek için kızları bir terzi dükkanı açmı lardı. Bir yandan da kadifeden yapma çiçekler, guava

armudundarı tatlılar yapıp satıyorlar ve a k mektubunu yazdırmak isteyenlere yazıcılık yapıyorlardı. Ama istedikleri kadar köyün en güzel, en hamarat, en alçakgönüllü kızları olsunlar, yeni danslarda istedikleri kadar hünerli olsunlar, yine de partiye ça rılmayı beceremediler.

Ursula ile kızlar, yapı ustalarının hünerli ellerinden çıkan odalara, bo duvarlara yeniden can katan e yayı yerle tire, gümü leri parlata ve güllerle dolu kayıklarda güzel kız resimlerini asa dursunlar, Jose Arcadio Buendia da Tanrının yoklu una iyice inanıp onu aramaktan vazgeçerek, sihirli gizini ke fedebilmek için laternayı söktü. Partiye tam iki gün kala, bir alay vida, tu , civata arttırarak ve bir yöne kurdu u yayların bir ba ka yöne bo alması kar ısında iyice çuvallayarak da olsa,

laternanın parçalarını biraraya toparlamayı ba ardı. Hiç o günlerdeki kadar a kınlık, ko turmaca, karga a olmamı tı. Yine de yeni gelen kollu avizeler, ça rıda belirtilen gün ve saatte yakılıp hazırlandı. Daha reçine kokusu gitmemi , badanası kurumamı evin kapıları açıldı ve köyü kuran ataların çocuklarıyla torunları e reltiotu ve begonya saksılarıyla süslü terası, kocaman sessiz odaları, gül kokusundan geçilmeyen bahçeyi gezip gördüler. Sonra beyaz çar afla üzeri örtülmü bilinmedik icadı görmek için salonda toplandılar.

Bataklı ın öteki köylerinde piyano görmü olanlar, piyanoyu andıran bu aleti görünce hayal kırıklı ına u radılar. Ama Amaranta ile Rebeca dans etsinler diye makineyi kuran Ursula'nın hayal kırıklı ı, makine çalı mayınca hepsininkinden beter oldu. Kocamı lıktan eli aya ı tutmaz, gözü görmez olmu Melquiades, sonsuz aklının hünerlerini kullanarak makineyi i letmeye çalı tı. Sonunda Jose Arcadio, laternanın orasını burasını kurcalarken, sıkı mı olan yerini kazara harekete geçirmeyi becerdi ve önce bir gürültü, ardından karı ık notalar halinde müzik duyuldu. Ters ba lanmı ve gerekti ince ayarlanmamı yaylara vuran tu lar, sonunda pes etti. Ama denizi bulaca ız diye Batı yönündeki da ları a mayı göze alan yirmi bir gözüpek insanın soyundan gelme gençler, bu ezgiler karma asının sarp kayalıkları önünde pes etmediler ve dans sabaha dek sürdü.

Pietro Crespi, laternayı onarmak için yeniden geldi. Rebeca ile Amaranta, yayları düzene koymasına ve birbirine giren ezgileri ayırmasına gülücükleriyle yardımcı oldular. Onların bu hali öylesine ho ve saftı ki, sonunda Ursula, ba larını beklemekten vazgeçti.

Pietro Crespi'nin gidece i ak am, onun onuruna laternalı bir parti düzenlendi ve Crespi, Rebeca ile modern danslardaki ustalı ını kanıtladı. Arcadio ile Amaranta da onlardan a a ı kalmıyordu. Ne var ki, bu güzel gösteri yarıda kesildi; çünkü

dans edenleri kapıdan seyredenler arasındaki Pilar Ternera, Arcadio'nun kadın gibi popolu oldu unu söylemek cüretini gösteren bir kadınla saç saça, ba ba a kavgaya tutu tu.

Geceyarısına do ru Pietro Crespi, göz ya artıcı bir konu ma yaparak ve kısa zamanda dönece ine söz vererek veda etti.

Rebeca onu kapıya kadar geçirdi. Pencereleri, kapıları kapatıp ı ıkları söndürdükten sonra da odasına çıkıp a lamaya koyuldu.

Nedenini Amaranta'nın bile bilmedi i bu bitip tükenmez a lama günlerce sürdü.

Rebeca'nın bu içe kapanıklı ı a ılacak ey de ildi. Cana yakın ve içten görünmesine ra men içe dönük bir kızdı, yüre inden geçenleri kimseye açmazdı.

Uzun, sa lam kemikli, sa lıklı bir genç kız oldu u halde, ilk geli inde yanında getirdi i, yıllardır çivi üstüne çiviyle peki tirilmi ve artık kolları kopmu salıncaklı sandalyeden bir türlü vazgeçemiyordu. Koskoca kız oldu u halde, parma ını emme huyunu bırakmadı ını bilen yoktu neyse. Bunu kimseye göstermemek için ikide bir banyoya kapanmayı ve yüzü duvara dönük yatmayı alı kanlık edinmi ti. Ya murlu ikindi saatlerinde arkada larıyla begonyalı terasta oturup nakı i lerken, solucanların kabarttı ı toprak kümelerine gözü ili ince konu mayı izleyemez olur, gözünün pınarından bir damla sıla özlemi yüklü ya dökülürdü. Yıllar öncesi portakallar ve reçellerle altedilip unutulmu olan gizli tatlar, Rebeca a lamaya ba lar ba lamaz bu istek önünde durulmaz bir güçle su yüzüne çıktı. Yeniden toprak yemeye ba ladı. lk seferinde, aklını çelmeyi önleyecek en iyi çare olarak i renmeyi gördü ü için sırf meraktan yedi topra ı.

Gerçekten de a zındaki toprak tadı i renç geldi ba langıçta. Ne var ki, merak kurdu içini yedikçe, o da toprak yiyor ve atalarından kalma a ız tadını gıdım gıdım buluyor, temel besinlerin katı ıksız tadına varıyordu. Ceplerine avuç avuç toprak dolduruyor; arkada larına en zor i ne oyalarını ö retirken, ya da u runda duvar sıvası yemek gibi bir özveriye de meyen ba ka erkeklerden söz ederken, kimseye göstermeden ve hazla öfke karı ımı bir tutku içinde toprak yiyordu. Toprak yedi i zaman, u runda böylesine alçalmaya de er tek insan sanki daha yakındaymı gibi, daha elle tutulur gibi oluyordu. Dünyanın öte ucunda onun incecik deri kunduralarıyla bastı ı toprak, yedikten sonra a zında buruk bir tad bırakan maden, sanki onun kanının sıcaklı ını ve yo unlu unu Rebeca'ya ta ıyor, yüre ine huzur veriyordu. Bir gün, Amparo Moscote apansız çıkageldi ve evi gezmek için izin istedi. Bu beklenmedik geli ten a kına dönen Amaranta ile Rebeca, buz gibi resmi bir tavır içinde Amparo'yu buyur ettiler. Onarılmı , yenilenmi evi gezdirdiler, laternayı dinlettiler, portakal marmelatıyla galeta ikram ettiler.

Ursula'nın yanlarına geldi i kısa süre içinde, Amparo a ırba lılı ı, sevimlili i ve terbiyesi ile onun gözüne giriverdi.

Aradan iki saat geçip de, konu ulacak konu kıtlı ı ba layınca, Amparo, Amaranta'nın dalgınlı ından yararlanarak Rebeca'nın eline bir mektup sıkı tırıverdi. Rebeca göz ucuyla bakınca, laternanın nasıl i letilece ini yazmı olan o inci gibi yazıyla, o ye il mürekkeple, o özenli sözcüklerle yazılmı , Sayın

Senorita Rebeca Buendia, sözcüklerini gördü. Mektubu parmaklarının ucuyla katladı, sonsuz ve kayıtsız artsız ükran duygusuyla, ölene dek dostluk sözü veren bakı larla Amparo Moscote'ye bakarak mektubu gö süne soktu.

Amparo Moscote ile Rebeca Buendia arasında kısa sürede peki en arkada lık, Aureliano'nun umudunu alevlendirdi. Körpe Remedios'un anısı zihnini kurcalamaktan hiç geri kalmamı , ama Aureliano onu görme fırsatını bulamamı tı. En yakın arkada ları Magnifico Visbal ve Gerineldo Marquez ile -köyün kurucularından olan babalarıyla aynı adı ta ıyordu bu delikanlılar- ne zaman tur atmaya çıksa, terzi dükkanına meraklı ve kaçamak bakı larını çevirir, her seferinde de yalnızca kızın ablalarını görürdü. Amparo Moscote'nin evlerine girip çıkmaya ba laması yüre ine bir umut dü ürmü tü. O da ablasıyla gelmeli, diye kendi kendine mırıldanıyordu. Mutlak gelmeli. Bir eyi kırk kez söylersen olur dedikleri gibi, Aureliano da bu sözü öylesine yürekten, öylesine bıkıp usanmadan tekrarladı ki, bir gün, gümü telkariden bir balık yapmaya çalı tı ı sırada, kız birden geliverecekmi duygusuna kapıldı.

Gerçekten de az sonra o çocuksu sesi duydu ve ba ını kaldırıp da kızın pembe organza giysisi, beyaz potinleriyle kapıda dikeldi ini görünce yüre i a zına geldi.

Amparo Moscote, -Oraya giremezsin. Çalı ıyorlar, diye sesleniyordu holden.

Aureliano, kızın kar ılık vermesine fırsat bırakmadan atıldı.

Ufacık balı ı, a zından çıkan zincirden tutup kaldırarak, Gel içeri, dedi kıza.

Remedios yakla tı ve Aureliano'nun birden yakalandı ı astım nöbeti yüzünden yanıtlayamadı ı bir sürü soru sordu balık hakkında. Aureliano, bu zambak tenin, bu zümrüt gözlerin, babasına gösterdi i saygıyla kendisine her soru sorarken efendim diyen bu sesin yanında ömrünün sonuna dek kalsa ba ka ne isterdi. Melquiades bir kö ede oturmu , bir türlü sökülemez ifrelerle bir eyler karalayıp duruyordu. Aureliano ondan nefret etti birden. Remedios'a balı ı kendisine arma an edece ini söylemekten ba ka bir ey gelmedi elinden. Kızca ız bu arma an kar ısında öyle a ırıp ürktü ki, solu u i li in dı ında aldı. O gün Aureliano, Remedios'u görmek için fırsat kollayarak bekledi i günlerin sabrını yitirdi. e güce bo verdi. Eskisi gibi vargücüyle

dileyerek kız yine gelsin diye bekledi, ama Remedios görünmedi.

Ablalarının dükkanında, evlerinin penceresinde hep kıza bakındı durdu, ama onu

yalnızca dayanılmaz yalnızlı ını dolduran hayalinde buluyordu. Aureliano, saatlerce Rebeca'yla salonda oturuyor, laterna dinliyordu. Rebeca, laternayı can kula ıyla dinliyordu, çünkü çalınan müzik Pietro Crespi'nin kendilerine dans ö retti i müzikti. Aureliano da laternayı can kula ıyla dinliyordu, çünkü müzik dahil her ey ona Remedios'u hatırlatıyordu.

Ev kö e bucak a k doldu. Aureliano a kını ba ı sonu olmayan iirlerle dile getiriyordu. Melquiades'in verdi i kaba par ömen ka ıtlarına a kını döküyor, kollarına yazılar yazıyor, banyonun duvarlarına iirler karalıyordu ve bütün yazdıklarında boy boy, biçim biçim Remedios yer alıyordu: Ö lenin ikisinde herkese uyku getiren a ır havada Remedios vardı, güllerin tatlı kokusunda Remedios, ı ı a ü ü en pervanelerin gizinde Remedios, bu usu üstünde fırından yeni çıkmı ekmekte yine, Remedios, yine Remedios, her zaman, her yerde Remedios vardı.

Rebeca nakı ını eline alıp pencerenin önüne oturuyor, ak amüstü saat dörtte a kının ses vermesini bekliyordu. Posta tatarının katırı üstünde salına salına iki haftada bir geldi ini bilmez de ildi.

Yine de her zaman onu bekliyor, yanıp yanılıp alı ılmı ın dı ında bir gün çıkagelece ine inanıyordu.

Oysa tam tersi oldu, bir keresinde katır, alı ılmı günde görünmedi. Umutsuzluktan çılgına dönen Rebeca, gecenin bir yarısında bahçeye fırladı ı gibi, intihar etme iste i içinde, acı ve öfkeden a layarak avuç avuç toprak yedi. Yumu acık, kaygan solucanları çi niyor, sümüklüböceklerin kabuklarını di leriyle ezip kırıyordu. Gün a arana dek kustu. Ate ba ını sardı, kendinden geçti, ayıp günah tanımadan a zına geleni sayıp dökmeye koyuldu. Kızın sayıklamalarını duyunca aklı ba ından giden Ursula, Rebeca'nın sandı ını zorladı, açtı ve sandı ın dibinde pembe kurdelalarla ba lanmı , tam on altı tane güzel güzel kokan mektubu, eski kitapların arasında saklanmı yaprak ve çiçek kokularıyla, dokununca toz gibi da ılan kurutulmu kelebekleri buldu.

Böylesi büyük bir umutsuzlu un ne demek oldu unu anlayabilen tek insap Aureliano oldu. O gün ikindi vakti Ursula, Rebeca'yı kendine getirmeye çabalarken, Aureliano, Magnifico Visbal ve Gerineldo Marquez ile birlikte Catarino'nun dükkanına gitti.

Dükkana zamanla eklemeler yapılmı , soluk çiçek kokan ba ı ba sız kadınların

oturdu u ah ap odalar katılmı tı. Bir akordeonla davuldan ibaret teneke cazbant, birkaç yıldır Macondo'ya u ramayan eytan Çatlatan Francisco'nun arkılarını

çalıyordu. Üç kafadar kamı ırası içip kafayı buldular.

Aureliano'nun ya ıtları olan, ama ondan daha çok görmü geçirmi Magnifico ile Gerineldo, kucaklarına birer avrat çekip oturtmu lar, aralıksız içiyorlardı. Kadınlardan altın di li, iyice yıpranmı olanı Aureliano'yu ok amaya kalkı ınca, Aureliano tepeden tırna a ürperdi. Kadını itti. Ne kadar çok içerse Remedios'u o kadar çok anımsadı ını, ama içtikçe, anıların getirdi i acıya daha iyi dayanabildi ini kavramı tı. Ayaklarının yerden ne zaman kesildi ini bilemedi. Arkada ları ve kadınlar parlak bir bo lukta uçuyor, hiç a ırlıkları yokmu gibi havada yüzüyorlardı. A ızlarından çıkmayan sözler ediyor, yüzlerindeki anlatıma ters dü en gizemli i aretler yapıyorlardı. Catarino elini onun omuzuna koydu, Saat on bire geliyor, dedi. Aureliano ba ını çevirdi.

Catarino'nun kocaman, biçimsiz suratını, kula ına sıkı tırdı ı kadifeden yapma çiçe i gördü ve film koptu. Tıpkı uyku hastalı ına tutulup da her eyi unuttukları dönemde oldu u gibi aklında ne varsa siliniverdi. Sonra hiç bilmedi i bir saatte ve hiç bilmedi i bir odada kendine geldi. Pilar Ternera sırtında iç gömle i, yalınayak, saçları omuzlarına dökük, elindeki lambayı ona do ru tutarak, inanmazlıktan a ırmı , öylece duruyordu.

-Aureliano!

Aureliano ayaklarını toparladı, ba ını kaldırdı. Oraya nasıl geldi ini bilmiyordu, ama niçin geldi ini biliyordu. Çünkü bu tutkuyu çocuklu undan beri yüre inin derinliklerinde saklayıp geli tirmi ti.

-Seninle yatmaya geldim, dedi.

Üstü ba ı çamura, kusmu a bulanıp batmı tı. O sıralarda iki küçük çocu uyla yalnız oturan Pilar Ternera ona hiçbir ey sormadı. Aureliano'yu aldı, yata a götürdü. Ya bezle yüzünü gözünü sildi, üstündekileri çıkardı, sonra kendisi de anadan do ma soyunup, çocuklar uyanırlarsa bir ey görmesinler diye, cibinli i indirerek yata a girdi. Gelip temelli kalacak erke i beklemekten, çekip giden erkeklerden, evinin yolunu a ıran sayısız erkekten bıkıp usanmı , iskambillerin bir dedi i bir dedi ine uymazlı ı aklını karı tırmı tı. Beklemekle geçirdi i yıllar boyunca teni kırı mı , memeleri pörsümü , yüre inin ate i sönmü tü. Karanlıkta Aureliano'yu el yordamıyla yokladı. Elini onun karnına bastırdı ve anaç bir

efkatle boynundan öperek -

Zavallı çocu um, diye mırıldandı. Aureliano ürperdi. Suskun, durgun bir beceriklilikle en ufak yanlı adım atmadan, içinde birikmi bütün acıyı bo alttı ve Remedios ucu buca ı olmayan, yaban hayvan ve yeni ütülenmi giysi kokan bir bataklı a dönü tü içinde.

Aureliano bata ın yüzüne çıktı ında a lıyordu. Önceleri kendini tutamadan, kesik kesik hıçkırıyordu. Sonra içinde acı veren bir eyler i mi i mi de birden patlayıvermi gibi bo aldı. Kadın, parmaklarının ucuyla onun kafasını ka ıyarak, ömrünü tüketen karanlı ı gövdesinden kusup atana dek sabırla bekledi. Sonra, -Kim? diye sordu. Aureliano kim oldu unu söyledi. Pilar Ternera, her zaman güvercinleri ürküten akrak kahkahasını, bu kez çocukları bile uyandırmadan attı. -Dadılık mı edecen, kocalık mı? diye alay etti. Yine de Aureliano bu alayın altında derin bir anlayı yattı ını sezinledi. Yalnızca erkekli i konusundaki ku kularından de il, aylardır yüre ine çöreklenmi acıdan da kurtulmu olarak odadan çıkarken, Pilar Ternera kendili inden bir söz verdi ona.

-Kızla konu aca ım, dedi. Artık çantada keklik bil bu i i.

Sözünü de tuttu. Ne var ki, kötü zamana denk gelmi , evde eski dirlik düzen kalmamı tı. Ba ırıp ça ırmaları yüzünden gizli tutulmasına imkan kalmayan Rebeca'nın a k ate i ortaya dökülünce, Amaranta'nın yüre ine de ate dü tü. O da gizli a k acısıyla yanmaktaydı. Banyoya kapanıyor, umutsuz a kını ate li mektuplara döküyor, sonra da mektupları sandı ının dibine saklıyordu. Ursula yataklara dü en iki kızın hastalı ıyla u ra maktan bitip tükeniyordu. Ne yaptı ne ettiyse, Amaranta'nın derdini bir türlü ö renemedi. Sonunda aklına geldi. Bu kez gitti Amaranta'nın sandı ını karı tırdı ve aralarına konulan daha kurumamı zambakların kabarttı ı, daha kurumamı gözya larının ıslattı ı, Pietro Crespi'ye yazılmı ve gönderilmemi , pembe kurdelayla ba lı mektup destesini buldu.

Hırsından a layarak, laterna olmanın aklına dü tü ü güne lanetler ya dırdı, kızların nakı derslerini yasakladı ve ortada ölü filan olmadı ı halde kızlar umutlarını kesene dek yas ilan etti.

Pietro Crespi hakkındaki ilk olumsuz izlenimini de i tiren ve onun müzik aletlerindeki hünerine hayranlık duyan Jose Arcadio Buendia'nın, karısını yatı tırmaya çalı ması da sonuç vermedi.

Tam bu sırada Pilar Ternera, Remedios'un evlenmeye yana tı ını Aureliano'ya

haber verince, bu olay, olanların üstüne tuz biber ekti. Aureliano bu konuyu anasına babasına açmanın, onları biraz daha üzmekten ba ka eye yaramayaca ını kestiriyordu. Özel ve önemli bir sorunu görü mek üzere salona ça rılan Jose Arcadio Buendia ile Ursula, o ullarının sözlerini hiç ses çıkarmadan dinlediler.

Ancak, Jose Arcadio Buendia, müstakbel gelinin adını duyunca alı al moru mor oldu. A k beter bir illet, diye bas bas ba ırdı.

Çevrede unca eli yüzü düzgün, namuslu kız varken, sen tut can dü manımızın kızıyla evlenmeye kalkı . Ursula ise bu seçimi pek yerinde buldu. Moscote karde lerin yedisini de sevdi ini söyleyerek kızların güzelli ini, hanımlı ını, hamaratlı ını,

terbiyesini ballandıra ballandıra anlattı ve o lunu kutladı.

Karısının eteklerinin zil çaldı ını gören Jose Arcadio Buendia boyune mekten ba ka çıkar yol göremeyince, bir ko ul öne sürdü: Madem adamın da gönlü ondaydı, Pietro Crespi ile Rebeca da evlenecekti. Ursula da ilk fırsatta Amaranta'yı alıp ba kente götürecek, de i ik çevre, de i ik insanlar kızı avutacaktı.

Bu haberi duyar duymaz, Rebeca'nın hastalı ı filan kalmadı.

Oturdu ni anlısına bir mektup dö enip, haberleri mu tuladı.

Mektubu anasına babasına da gösterip onların da onayını aldıktan sonra, aracıya gerek kalmaksızın mektubu kendi eliyle postaladı.

Amaranta, ailenin verdi i kararı kabullenmi göründü. Zamanla sa lı ı da düzeldi, ama Rebeca'nın ancak kendi ölüsünü çi neyerek evlenebilece ine ant içti.

Ertesi cumartesi Jose Arcadio Buendia, bayramlıklarını giyindi.

Lacivertlerini sırtına geçirdi, mukavva yakalı ını taktı, ilk kez parti verildi i gece giydi i geyik derisi çizmelerini giydi ve Remedios Moscote'yi Tanı'ının emriyle babasından istemeye gitti. Sulh yargıcı ile karısı, bu beklenmedik geli in nedenini bilmedikleri için hem sevindiler, hem tedirgin oldular. Geli nedeni açıklandıktan sonra da, müstakbel gelinin adında bir yanlı lık yapıldı ı kanısına vardılar. Kadınca ız bu yanlı lı ı ortadan kaldırmak için Remedios'u uykudan kaldırdı, uyku sersemi çocu u kuca ına aldı getirdi.

Evlenme niyetinin gerçek olup olmadı ını sordular kıza, o da yarı uyur yarı uyanık, o anda uyumaktan ba ka bir ey istemedi ini söyledi. Moscote'lerin kaygısını anlayı la kar ılayan Jose Arcadio Buendia, i in aslını bir de Aureliano'dan sormaya gitti. Yeniden geldi inde Moscote'ler giyinip ku anmı lar, konuk odasındaki koltukların kanapelerin yerlerini de i tirmi ler, vazolara çiçekler koymu lar, büyük kızlarını da yanlarına sıralamı bekliyorlardı. Bir yandan durumun tatsızlı ından, öte yandan solu unu kesen kaskatı yakadan bunalan Jose Arcadio Buendia, müstakbel gelinin gerçekten Remedios oldu unu do ruladı: Don Apolinar Moscote a kınlıktan ne diyece ini bilemeyerek, mi bu yani, dedi. Altı kızımız daha var. Hem hepsi de evlenme ça ına gelmi , hepsi de bekar, hepsi de o lun gibi aklı ba ında, çalı kan bir delikanlının karısı olmaktan sevinç duyacak kızlar.

Aureliano ise tutup, daha donuna i eyene göz koyuyor. Hüzünlü bakı lı, hüzünlü yüzlü, cami, yıkılsa da mihrap yerinde bir kadın olan karısı, hemen davranıp kocasını, bo bo azlı ı yüzünden azarladı. Meyve likörünü içtikten sonra, Aureliano'nun kararını seve seve kabullendiler. Yalnızca, Senora Moscote, Ursula ile kadın kadına görü mek istedi ini söyledi. Ursula, elinin hamuruyla kendisini erkek i ine karı tırdıkları için söylene

söylene, ama bir yandan da müthi duygulanarak ertesi gün kalktı, Senora Moscote'ye gitti. Yarım saat sonra, Remedios'un daha ergen olmadı ı haberiyle geri döndü. Aureliano bunu hiç de ciddi bir engel olarak görmedi. Öylesine çok beklemi ti ki gelini, kendisini bilecek ça a eri ene dek de bekleyebilirdi.

Evde yeni kurulan dirlik düzen, Melquiades'in ölümüyle bozuldu. Melquiades'in ölümü, beklenmedik bir olay de ildi ama, beklenmedik ko ullarda oldu. Geli inden birkaç ay sonra adamca ız birdenbire öyle çökmü tü ki, kısa sürede yatak odalarında gölge gibi dola an, yürürken aya ını sürükleyen, eski günleri dilinden dü ürmeyen, kimsenin aldırı etmedi i ya da yata ında ölüsü bulunana dek varlı ını herkesin unuttu u bir i e yaramaz koca dedelere dönmü tü. lk zamanlar, resim çekme i ine ve Nostradamus'un kehanetlerine merak saran Jose Arcadio Buendia ona yardım ediyordu. Ama giderek anla maları zorla maya ba layınca, Jose Arcadio da, Melquiades'i yalnız bırakır oldu. Melquiades'in gözleri görmez, kulakları duymaz olmu tu. Kar ısına alıp konu tu u ki ileri, çok eskiden tanıdı ı insanlarla karı tırıyor, sorulan soruları ne idü ü belirsiz, çe itli dillerin çorba edilmesinden olu mu sözcüklerle yanıtlıyordu.

Derin derin soluyarak dola ıyor, e yaların arasında gezindi i halde, içgüdüsel bir

yön sezgisi varmı gibi hiçbir yere de meden yürüyordu. Bir gün, ak amdan ba ucundaki su barda ına koydu u takma di lerini takmayı, unuttu; sonra da bir daha hiç takmadı.

Ursula evi büyütmeye kalkı tı ı zaman, Melquiades'e Aureliano'nun i li inin biti i inde, evin patırdısından gürültüsünden, hay huyundan uzak bir oda yaptırttı. Bol ı ık alan bir pencere açtırttı, bir kitaplık yaptırıp tozdan ve güvelerden neredeyse lime lime olmu kitapları, kargacık burgacık yazılarla dolu ka ıt tomarlarını, takma di lerinin durdu u ve dibine ufacık sarı çiçekli su bitkilerinin kök saldı ı barda ı, kendi eliyle silip temizleyip raflara yerle tirdi. Yeni yerini pek sevmi olmalıydı ki, bir daha ortalarda görünmedi Melquiades; yemek odasına bile gelmez oldu. Yalnızca Aureliano'nun i li ine gidiyor, gelirken yanında getirdi i kolalı bez gibi kırılı kırılıveren kuru par ömen ka ıtlarına saatlerce bir eyler yazıyordu. Visitacion'un günde iki kez ta ıdı ı yemeklerini de orada yiyordu. Son zamanlarda i tahı da kalmamı , sebzeden ba ka ey yemez olmu tu. Çok geçmeden yüzüne, etyemezlerin suratındaki hüzünlü solukluk çöktü. Derisi, hiç sırtından eksik etmedi i eski yele in üstü gibi ince bir yosun tabakası ba ladı. Solu u, uykudaki hayvanların solu u gibi kokmaya ba ladı. Bütün aklını kafiye dü ürmeye salan Aureliano da giderek onu unuttu.

Yalnızca bir keresinde Melquiades'in bitmez tükenmez monologları içinden, anla ılır gibi bir eyler geldi kula ına, dinledi. Aslında Melquiades'in gevelemelerinden çıkarılabilecek

tek ey, sürekli yinelenen ekinoks, ekinoks, ekinoks sözü ile Alexander von Humboldt adı idi. Arcadio, Aureliano'nun gümü i lerine yardıma ba layınca, Melquiades'e biraz yakınla tı.

Melquiad'es onun bu yakla ma çabalarına, aslı astarı olmayan spanyolca yanıtlarla kar ılık verdi. Ama bir gün, a ırı duygulandı ı bir ak amüstü, beynini saran bulutlar bir an aralanır gibi oldu. Yıllar sonra Arcadio idam mangasının kar ısında dururken, Melquiades'in kendisini kar ısına alıp anlamadı ı, ama yüksek sesle okunurken kula a kutsal buyruk gibi gelen yazılarından birkaç sayfa okudu u günkü ürpertiyi anımsayacaktı.

Melquiades okuduklarını bitirdikten sonra uzun süredir ilk kez gülümsedi ve spanyolca konu tu: Öldü üm zaman, odamda üç gün cıva kaynatın, Arcadio, bunları Jose Arcadio Buendia'ya çıtlattı. O daha ayrıntılı bir eyler ö renmeye çabaladıysa da; Melquiades'in a zından, Ben ölümsüzlü ün sırrına erdimden ba

ka söz alamadı..

Melquiades'in solu u kötü kötü kokmaya ba layınca, Arcadio, per embe sabahları onu dereye götürmeye ba ladı. Yıkanmak iyi geliyor gibiydi. Melquiades soyunuyor, delikanlılarla birlikte suya dalıyordu. O gizemli yön bulma sezgisiyle derin ve tehlikeli yerlerden uzak duruyordu. Bir keresinde Aslımız su. Hepimiz sudan türedik, dedi. Uzun zaman bu böyle sürdü gitti. Laternayı i letmek için içler acısı çaba harcadı ı o parti gecesinin ve Arcadio ile birlikte koltu unun altına sukaba ıyla havluya sarılı bademya lı sabununu sıkı tırıp dereye gitti i günlerin dı ında onu gören olmuyordu.

Bir per embe sabahı Aureliano onu dereye götürmek için gitti inde, Ben Singapur kumsallarında hummadan öldüm, dedi ini duydu. Melquiades o gün suyun olmayacak bir yerine daldı, bir daha da çıkmadı. Cesedini ancak ertesi gün birkaç mil ötede buldular.

Dere orada dirsek yapmı , onu kıyıya atmı tı. Bulduklarında göbe inin üstüne bir akbaba tünemi ti. Kendi babası öldü ünde bu kadar gözya ı dökmemi olan Ursula'nın bütün kar ı koymalarına ra men, Jose Arcadio Buendia, Melquiades'in gömülmesine izin vermedi. O ölümsüz oldu ve ölümden sonra dirilmenin sırrını da yine kendisi açıkladı, diyor da ba ka bir ey demiyordu. Bir kö ede unutulmu imbi i ortaya çıkardı ve mavi mavi kabarcıklar çıkararak kaynayan cıva kabını da cesedin yanına koydu. Don Apolinar Moscote, bo ulmu birinin gömülmeden kalmasının halk sa lı ına zararlı oldu unu hatırlatmak cüretinde bulundu. Jose Arcadio Buendia, -

Haltetmi sin sen efendi, çünkü o ya ıyor, diyerek, ceset pırıl pırıl parlayıp patlayacakmı hale gelinceye ve evin içini illetli bir koku sarıncaya dek tam yetmi iki saat kaynattı cıva buhurdanını.

Ancak yetmi iki saat tamama erince onu gömmelerine izin verdi, hem öyle geli igüzel de il, Macondo'nun en büyük adamı için dü ünülebilecek anlı anlı bir cenaze töreniyle. Köydeki ilk ve en kalabalık cenaze töreniydi bu. Ondan daha tantanalısı ancak yüzyıl sonra Koca Nine'nin cenaze alayında görülecekti. Onu, mezarlık olarak tasarladıkları alanın ortasında kazılan çukura gömdüler. Ba ına bir ta dikip hakkında bildikleri tek eyi yazdılar: MELQUIADES.

Dokuz gece ba ında nöbet tuttular. Kahve içmek, fıkra anlatmak, ka ıt oynamak için bahçeye dolu an kalabalı ın karga asından yararlanan Amaranta, Pietro

Crespi'ye a kını açıklama fırsatı buldu. Pietro Crespi birkaç hafta önce Rebeca'ya verdi i sözü resmiyete dökmü , eskiden Arapların papa an azmanlarıyla hırtı pırtı takas etti i ve köylülerin Türk Soka ı dedikleri yerde müzik aletleri ve mekanik oyuncaklar satan bir dükkan açmı tı. Pırıl pırıl buklelerle bezeli ba ını her gören kadının yüre ini hoplatan yakı ıklı talyan, Amaranta'ya önemsenmeye de mez ımarık bir çocukmu gibi davrandı.

-Bir küçük karde im var, dedi. Dükkanda bana yardım etmeye gelecek.

Amaranta bu söze çok alındı, a a ılandı ını dü ündü ve büyük bir öfkeyle kendi ölümü pahasına da olsa kızkarde inin evlenmesini engellemeye hazır oldu unu söyledi. Bu tehdidin dramatik yanı, talyan'ı öylesine etkiledi ki, tuttu bunları Rebeca'ya anlattı. Böylelikle de, Ursula'nın i ten ba alamaması yüzünden boyuna ertelenen Amaranta'nın gezisi bir haftaya kalmadan gerçekle tirildi. Amaranta hiç sesini çıkarmadı, yalnız vedala mak için Rebeca'yı öperken kula ına fısıldamaktan da geri kalmadı:

-Bo una umutlanma. Beni dünyanın öbür ucuna da gönderseler, seni öldürmem pahasına da olsa evlenmeni engelleyecek bir yol bulurum.

Bir yandan Ursula'nın yoklu u, bir yandan ayaklarını sürüye sürüye odalarda dola an Melquiades'in görünmez varlı ıyla ev bombo , koskoca bir berhaneye döndü. Rebeca evi çekip çeviriyor, Kızılderili kadın da fırını yürütüyordu. Alacakaranlık çökerken, yürek ferahlatan lavanta kokusu ve elinden eksik etmedi i arma an oyuncaklarla Pietro Crespi gelince, ni anlısı onu konuk odasına alıyor, kimsenin aklına kötülük gelmesin diye, kapıları pencereleri ardına dek açıyordu. Bu gereksiz bir önlemdi, çünkü talyan, bir yıla varmadan karısı olacak kızın eline bile dokunmayacak kadar ölçülü, saygılı oldu unu göstermi ti. Crespi'nin bu geli leri, evi birbirinden güzel oyuncaklarla dolduruyordu. Kurulunca dans eden balerinler, kendi kendine çalan müzikli kutular, sıçrayıp perende atan

maymunlar, dörtnala ko turan atlar, tef çalan palyaçolar, daha neler de neler. Pietro Crespi'nin getirdi i çe it çe it, akıllara durgunluk veren oyuncak hayvanlar, Jose Arcadio Buendia'yı Melquiades'in ölümünden duydu u acıdan çekti çıkardı ve onu simyacılı a merak sardı ı eski günlerine döndürdü. Bir süre karnı de ilmi hayvanlar dünyasında, hayvanları daha mükemmelle tirmek için içlerindeki mekanizmayı söküp, sarkaç ilkelerinden yararlanarak devridaim makinesi haline getirmeye u ra makla vakit geçirdi. Aureliano'ya gelince, Remedios'a okuma

yazma belletece im diye i e güce el sürmez oldu.

Ba langıçta çocuk, oyuncaklarını bırakmak istemiyor ve bebeklerinden ayrılıp yıkanmasına paklanmasına; giyinip ku anıp konuk odasında kendisini beklemesine neden olan ve Allahın günü evlerine ta ınan bu adama oyuncaklarını ye tutuyordu. Ne var ki, Aureliano'nun sabrı ve tutkusu sonunda üstün geldi de kızca ız saatlerce oturup alfabeyi bellemeye, renkli kalemlerle ahırında inekler olan ev resimleri, sarı ı ıkları tepelerin ardına uzanan yusyuvarlak güne resimleri çizmeye ba ladı.

Mutlu olmayan bir tek Rebeca'ydı, o da Amaranta'nın gözda ı yüzünden. Karde inin huyunu, nasıl gururlu oldu unu biliyor, öfkesinin iddetinden ürküyordu. Saatlerce banyoya kapanıp parma ını emiyor, toprak yememek için çelik gibi irade gücünü kullanarak kendini tutuyordu. Ne olaca ını bilememenin tela ında yüre ini ferahlatmak için Pilar Ternera'ya fal baktırdı.

Pilar Ternera eveleme develeme bir yı ın beylik söz sıraladıktan sonra diyece ini dedi:

-Anan baban gömülmedikçe, senin yüzün gülmeyecek.

Rebeca tepeden tırna a ürperdi. Bir dü görüyormu casına, ufacık bir kızken sandı ı, salıncaklı iskemlesi ve içindekilerin ne oldu unu hiç bilmedi i torbayla bu eve geli i gözlerinin önünde canlandı. Kupa papazına hiç benzemeyen, yakası altın dü meyle ilikli, keten giysili, dazlak bir adam geldi aklına. Sonra karo baca ıyla ve onun titrek elleriyle hiç ilintisi olmayan çok genç, çok güzel bir kadın dü tü aklına. Elleri sıcacık, mis kokuluydu bu kadının ve Rebeca'nın saçlarına çiçekler takar, onu ye illiklerle bezeli yolları olan bir kentte gezdirirdi.

-Hiçbir ey anlamadım, dedi.

Pilar Ternera da a ırmı tı.

-Ben de anlamadım. Ama ka ıtlar böyle diyor.

Bu olay Rebeca'nın aklında öyle yer etti ki, gidip Jose Arcadio Buendia'ya anlattı. Jose Arcadio Buendia, fala inandı ı için onu bir güzel payladı, ama bir yandan da hiç kimseye sezdirmeden dolapları sandıkları karı tırmaya, e yayı altüst etmeye, yatak

yorganı kaldırmaya, dö eme tahtalarını bile sökmeye ba layarak kemik torbasını aramaya koyuldu. Evin onarımından beri torbanın gözüne ili medi ini anımsadı. Yapı ustalarını gizlice sıkı tırıp sordu. Sonunda içlerinden biri, i ine engel oluyor diye torbayı yatak odalarından birinin duvarına ördü ünü söyledi.

Günlerce o oda senin bu oda benim, kulaklarını duvarlara dayaya dayaya evin içinde dört döndükten sonra, derinlerden bir yerden o bildik takur tukur sesini duydular. Hemen duvarı deldiler.

Kemik torbası el de memi gibi duruyordu. Torbayı daha o gün Melquiades'in mezarının yanına gömdüler. Ba ına ta filan da koymadılar. Jose Arcadio Buendia, bir an için vicdanını, Prudencio Aguilar'ın anısı kadar rahatsız eden bir yükten kurtulmu olarak eve döndü. Mutfaktan geçerken Rebeca'yı alnından öptü.

-O kötü dü ünceleri çıkar at kafandan, dedi. Mutlu olacaksın.

Rebeca'yla arkada lık etmesi, Arcadio'nun do umundan beri Ursula'nın suratına kapadı ı evin kapısını yeniden açtı Pilar Ternera'ya. Ba ıbo keçi sürüsü gibi aklına esti i saatte eve damlıyor, bitip tükenmeyen enerjisini en a ır i lerde kullanıyordu. Kimi zaman i li e gidiyor, Arcadio'nun resim varaklarını i lemesine yardım ediyordu. Bir de eli i e yakı ıyordu ki, onun bu beceriklili i, Arcadio'yu afallatıyordu. Bu kadın huysuz ediyordu onu. Teninin yanık esmerli i, duman bu ulu kokusu, karanlık odayı sarsan kahkahası, delikanlının dikkatini çekiyor, elini aya ını dola tırıyordu.

Bir keresinde Aureliano gümü i leriyle u ra ırken, Pilar Ternera onun sabırlı titizli ini hayranlıkla eyretmek için masaya yaslandı: te o zaman olanlar oldu. Aureliano, ba ını kaldırıp, aklından geçenler gün gibi ortada olan Pilar Ternera'nın gözlerine bakmadan önce, Arcadio'nun karanlık odada olup olmadı ını iyice kolladı.

Sonra, -Çıkar dilinin altındaki baklayı, dedi.

Pilar Ternera acılı bir gülümsemeyle dudaklarını ısırdı.

- yi asker olursun sen, dedi. Attı ın fi ek bo a gitmiyor.

Aureliano, bu kehanetin do rulu unu sezince, rahat bir soluk aldı. Hiçbir ey olmamı gibi i ini sürdürdü. Sesine huzurlu, güvenli bir güç geldi.

-Çocu u tanıyaca ım, dedi. Benim adımı ta ıyacak.

Jose Arcadio Buendia, sonunda muradına erdi. Saatin mekanizmasını kurgulu bir balerine ba ladı ve oyuncak, kendi temposuna ayak uydurarak tam üç gün üç gece dans etti. Bu

bulu , öteki saçma u ra larının hepsinden daha çok aklını çeldi.

Yemeden içmeden kesildi. Gözüne uyku girmez oldu. Ancak Rebeca'nın özen ve efkati, onu bir daha kendini toparlayamayaca ı bir çılgınlı a dü mekten koruyordu.

Sabahlara dek yüksek sesle dü ünerek odasını ar ınlıyor, ka nı arabalarına, tırmıklara, sözün kısası hareket ettirilince yararlı olan her eye nasıl etse de sarkaç yasasını uygulasa diye çözüm yolları arıyordu. Uykusuzluk onu öylesine güçten dü ürmü , tüketmi ti ki, sabaha kar ı odasına dalan ak saçlı, sarsak adamı tanıyamadı. Prudencio Aguilar'dı bu. Jose Arcadio Buendia sonunda onun kim oldu unu çıkarınca, ölülerin de ya lanmasına a ırarak, içinde kıpırdanan sıla ate iyle ürperdi. Prudencio! diye haykırdı. Ne kadar uzaklardan çıkıp gelmi sin! Onca yıllık ölümden sonra dirilere duyulan hasret öylesine yo un, iki çift laf etme özlemi öylesine büyük, ölümün içindeki öteki ölümün yakınlı ı öylesine korkunçtu ki, Prudencio Aguilar sonunda can dü manını sever olmu tu. Yıllarca onu aramı durmu tu.

Riohacha'dan gelen ölülere sormu tu, Upar Vadisinden gelen ölülere sormu tu, bataklıktan gelen ölülere sormu tu.

Kimselerden haber alamamı tı, çünkü Melquiades gelip de ölümün haritalarına ufacık bir nokta olarak i lenene dek, ölüler diyarında Macondo'nun adı sanı bilinmiyordu. Jose Arcadio Buendia, sabaha dek Prudencıo Aguilar'la sohbet etti. Birkaç saat sonra uykusuzluktan bitkin halde Aureliano'nun i li ine gidip, Bugün günlerden ne? diye sordu.

Aureliano, salı oldu unu söyledi. Jose Arcadio Buendia, Ben de öyle sanıyordum, dedi, ama bir de baktım ki, dünkü gibi daha hala pazartesi de il miymi . Gökyüzüne bak hele, duvarlara bak, bugün de pazartesi. Onun sapıklıklarına alı ık olan Aureliano hiç oralı olmadı. Ertesi gün, yani çar amba günü Jose Arcadio Buendia yine i li e girdi. Felaket bu, dedi. u havaya bak, güne in vızıltısına kulak ver, her ey tıpkı dünkü ve önceki günkü gibi. Bugün de pazartesi. O gece Pietro Crespi, onu terasta Prudencio Aguilar için, Melquiades

için, Rebeca'nın ana babası için, kendi ana babası için, tanıyıp bildi i ve artık ölümle ba ba a kalmı kim varsa hepsi için gözya ı dökerken buldu. Crespi, ard ayakları üzerinde ipte yürüyüp cambazlık yapan oyuncak bir ayı verdiyse de, Jose Arcadio Buendia'yı saplantısından kurtaramadı: Birkaç gün önce kendisine anlattı ı, insanların uçmasına yarayacak bir sarkaç mekanizması kurma tasarısının ne alemde oldu unu sordu. Buendia bunun gerçekle emeyece ini, çünkü sarkacın her eyi havaya kaldırabilece ini, ama mümkünü yok kendini havalandıramayaca ını söyledi.

Per embe günü, yüzü yeni sürülmü toprak gibi acıdan kırı kırı olmu bir halde yeniden i li e gitti. Dokunsalar a layacaktı.

-Zaman makinesi bozuldu, diye hıçkırırcasına konu tu. Ve Ursula'yla Amaranta da öyle uzakta ki! Aureliano, çocuk azarlar gibi payladı onu. Bunun üzerine Buendia yaptıklarına pi man

olmu gibi bir tavır takındı. Altı saat durup dinlenmeden çevresini inceledi; zamanın geçi ini kanıtlayacak bir de i iklik bulmak için çırpındı.

Bütün geceyi yata ında gözünü kırpmadan, Prudencio Aguilar'a, Melquiades'e, bütün ölülere seslenip, acısını payla maya ça ırmakla geçirdi. Ama gelen giden olmadı. Cuma günü kimse uyanmadan dı arı çıktı; günlerden pazartesi oldu una hiç ku kusu kalmayıncaya dek do ayı seyretti. Sonra kapının kol demirini kaptı ı gibi, görülmemi gücünün olanca ezicili iyle simya laboratuvarında, foto rafhanede, gümü ayölyesinde ne var ne yok her eyi tuzla buz etti.

Bir yandan da ba ıra ça ıra, tiz ve ne oldu u anla ılmayan bir dilde bir eyler söylüyordu. Aureliano baktı ki olacak gibi de il, bıraksa babası evi oldu u gibi yerle bir edecek, konudan kom udan yardım istedi. Jose Arcadio'yu yere yıkmak için on ki i, elini kolunu ba lamak için on dört ki i, bahçedeki kestane a acına sürüklemek için yirmi ki i gerekti. Onu a aca ba layıp bıraktıklarında bilinmedik dilde bir eyler haykırıyor, a zından ye il ye il köpükler saçıyordu. Ursula ile Amaranta döndüklerinde, Jose Arcadio Buendia, ellerinden ayaklarından kestane a acına ba lı duruyordu: Ya murdan sırılsıklam olmu , aklını hepten yitirmi ti. Ursula ile Amaranta onunla konu maya çalı tılar. Onları tanımadı ve anlamadıkları dilde bir eyler söyledi. Ursula, iplerin kesti i bileklerini, ayaklarını çözdü.

Yalnızca belinden ba lı bıraktı. Daha sonraları güne ten ve ya murdan korumak

için üzerine palmiye dallarından bir de siper yaptılar.

::::::::::::::::::::::::

Aureliano Buendia ile Remedios Moscote, Mart ayında bir pazar günü Peder Nicanor Reyna'nın konuk odasında kurdu u mihrabın önünde dünyaevine girdiler. Remedios'un aha çocukluk alı kanlıklarını bırakmadan ergenle mesi yüzünden Moscote ailesini altüst eden fırtınalı dört haftanın sonu böylece noktalanıyordu. Anası onu kar ısına almı , genç kızlı a nasıl geçildi ini uzun uzadıya anlatmı tı anlatmasına ya, yine de ubat içinde bir gün Aureliano, baldızlarıyla oturmu yarenlik ederken Remedios paldır küldür odaya dalmı , çikolata renginde bir sıvıyla lekelenen donunu açıp göstermi ti. Dü ünün o tarihten bir ay sonra yapılması kararla tırıldı. Bu süre içinde Remedios'a kendi ba ına yıkanmasını, kendi ba ına giyinmesini, az buçuk ev i i kıvırmasını ö retece iz diye ev halkının canı burnundan geldi.

Donuna i emekten vazgeçsin diye tu lalar kızdırıp altına koydular. Karı kocanın mahremiyetinden kimseye söz etmemek gerekti ini kafasına sokmak için çok u ra mak gerekti, çünkü Remedios, anasının kendisine bellettiklerinden öyle a kına

dönmü , kafası öylesine karı mı tı ki, önüne gelene zifaf gecesi ba ına geleceklerden sözetmek istiyordu. Kızı evlili e hazırlamak, her babayi idin altından kalkabilece i dert de ildi.

Yine de dü ün günü gelip çattı ında, kızın gözü en azından ablaları kadar açılmı tı. Don Apolinar Moscote, kızı koluna taktı, çiçeklerle çelenklerle bezenmi ve yol boyu birkaç bando mızıkanın sıralanmı oldu u sokakta, orada burada patlatılan havai fi eklerin gürültüsü içinde yürümeye ba ladı.

Gelin, pencerelerden sarkan, kendisine iyi dileklerde bulunan konu kom uya gülümseyerek el sallıyordu. Tepeden tırna a siyahlar giyinmi , ayaklarına da birkaç yıl sonra idam mangasının önüne çıkarken de giyece i parlak deri çizmeleri çekmi olan Aureliano'nun benzi, kül gibiydi. Evin kapısında gelini kar ılayıp mihrabın önüne götürürken bo azına bir dü üm takıldı. Remedios öyle kendine güvenli bir tavırdaydı ki, Aureliano yüzü ü parma ına takayım derken dü ürünce bile hiç istifini bozmadı. Konukların a kınlı ına, salonu bir anda dolduran fısıltılara aldırmadan, damat bey, yüzü ü tam kapıdan dı arı yuvarlanaca ı sırada aya ıyla durdurup kan ter içinde mihrabın önüne gelinceye dek, Remedios, dantel eldivenli yüzüksüz elini havada hazır bekletti. Annesiyle ablaları tören

sırasında kızın bir densizlik yapmasından öylesine korkuyorlardı ki, gelin bu i in içinden yüzünün akıyla çıkınca, kendilerini tutamayıp kucakladıkları gibi öpücüklere bo dular onu.

Remedios'un sorumluluk duygusu, zerafeti, inceli i ve zor durumlarda serinkanlılı ını yitirmeme özelli i daha o günden kendini gösterdi. Dü ün pastasının en kocaman dilimini bir taba a koyup yanına çatalını da katarak Jose Arcadio Buendia'ya götürmeyi kendili inden akıl eden de oydu. Kestane a acının gövdesine ba lanmı , palmiye siperli in altındaki tahta sıranın üzerine büzülmü , güne ten ve ya murdan rengi atmı iriyarı adam, te ekkür edercesine hafiften gülümsedi ve anla ılmaz bir dua mırıldanarak pastayı elleriyle hapır hupur atı tırdı. Pazartesi sabahına dek süren çalgılı çengili dü ünde tek umutsuz ki i Rebeca Buendia'ydı. Onun en kara günüydü bu. Ursula, onu da aynı gün evlendirmeyi tasarlamı tı. Oysa cuma günü Pietro Crespi'ye, annesinin ölmek üzere oldu unu bildiren bir mektup geldi. Bunun üzerine dü ün ertelendi.

Pietro Crespi ölüm haberini aldıktan bir saat sonra ba kente hareket etti. Ana o ul birbirlerini farketmeden ters yönlerde yan yana geçip gittiler, kadınca ız cumartesi ak amı beklenilen saatte eve vardı ve o lunun dü ünü için hazırladı ı hüzünlü aryayı, Aureliano'nun dü ününde söyledi. Kendi dü ününe zamanında yeti ebilmek için tam be at çatlatan Pietro Crespi, ancak pazar gecesi döndü ünde dü ünün seli gitmi kumu kalmı tı. Mektubu kimin yazdı ı hiçbir zaman anla ılamadı. Ursula, Amaranta'yı bir güzel sıkı tırdı, ama kız, marangozların daha sökmedikleri

mihrabın önünde suçsuz oldu una yemin etti.

Don Apolinar Moscote'nin evlenme törenini yürütmesi için bataklıktan getirdi i Peder Nicanor Reyna, mesle inin nankörlü ü yüzünden katıla mı , ya lı bir adamdı. çinden kemikleri neredeyse dı arı fırlayacakmı gibi görünen teni solgundu. Tostoparlak bir göbe i ve yüzünde iyilikten çok, basitlikten gelen, meleklere özgü bir ifade vardı. Dü ünden sonra yerine yurduna dönmeye niyetliydi. Oysa baktı ki Macondo halkı sevabı günahı rafa kaldırmı , vaftiz nedir, yortu nedir unutmu , yüre i razı gelmedi bunca rezilli e.

Tanrı sevgisine, Tanrı korkusuna bu denli muhtaç bir yer olmayaca ına, Tanrının tohumunu ekmek için buradan daha bakir toprak bulunmayaca ına inanarak, bir hafta daha kalmaya, sünnetli sünnetsiz kim varsa vaftiz etmeye, yıllanmı karı kocaları Tanrı önünde nikahlamaya, ölenlerin ba ında dua etmeye karar verdi.

Ama kimse oralı olmadı. Kime yana sa, bunca yıldır papazsız da pekala ya ayıp gittiklerini, ruhlarına kimse aracılık etmeden de Tanrıyla i lerini yürüttüklerini söylüyorlardı. Peder Nicanor sokak sokak dola ıp vaaz vermekten usanınca bir kilise yaptırmayı dü ündü.

Dünyada e i benzeri görülmemi bir kilise olacaktı bu, iki yanında renkli camlarla süslü, insan boyunda ermi tasvirleri bulunacak, millet, Allahını bulmak için ta Roma'dan kalkıp bu Tanrı-tanımazların ülkesine ko acaktı. Eline bir bakır çanak aldı, yardam toplamaya çıktı. Herkes gönlünden kopanı veriyordu, hem de hiç azımsanacak gibi de ildi verilenler, ama aziz pederin gözünü doyurmak ne mümkün. Bo ulup gidenleri su yüzüne çıkartacak kadar güçlü, vurdu u yerden ses getiren bir çan olması gerekti ini söylüyordu. Dil dökmekten sesi kısıldı, konu amaz oldu. Sesi, dı a vuramayınca içine yayıldı, ili i kemi i çın çın ötmeye ba ladı. Daha kapıların parasını bile denkle tiremedi i bir cumartesi günü, umutsuzluktan çılgına döndü, ne yapaca ını a ırdı, köyün ortalık yerine bir kürsü kondurdu, pazar günü de uykusuzluk hastalı ı günlerindeki gibi eline bir çıngırak alıp, duyduk duymadık herkesi açıkhava ayinine ça ırdı. Ço u meraktan gitti. Kimi eski günlerin hasretinden, kimi de elçisini hiçe saymayı Tanrı kendine yapılmı bir hakaret sanmasın diye.

Böylelikle sabahın sekizinde köyün yarısı alana toplanıp, Peder Nicanor'un el açmaktan kısılmı sesiyle verdi i vaazı dinledi.

Sonunda, toplananlar yava tan da ılmaya ba layınca, Peder Nicanor önemli bir söz edece ini belirtircesine kollarını kaldırdı.

-Durun bir dakika, dedi. imdi Tanrının sonsuz gücünün tartı ılmaz bir kanıtına tanıklık edece iz.

Ayin sırasında kendisine yardım eden çocuk, bu usu üzerinde bir fincan koyu kakao getirdi. Peder Nicanor kakaoyu bir diki te

bitirdi. Cübbesinin yeninden çıkardı ı mendille a zını sildi, kollarını iki yana açtı, gözlerini yumdu. Ve Peder Nicanor, yerden onbe santim kadar havaya yükseliverdi. Tanrının büyüklü üne bundan daha inandırıcı kanıt olmazdı do rusu.

Birkaç gün daha kapı kapı dola ıp, sıcak kaoyu ba ına diktikten sonra bu uçma numarasını tekrarladı. Zangoç çocu un elindeki torba tıka basa dolunca da, bir aya kalmadan kilisenin yapımına ba ladı. Uçma gösterisini bir kez daha

seyretmek için kestane a acının çevresine toplanan kalabalı ı kılını kıpırdatmadan seyreden Jose Arcadio Buendia'dan ba ka kimsenin rahibin uçmasında Tanrının parma ı oldu undan ku kusu yoktu. Peder Nicanor, oturdu u sandalyeyle birlikte aya ını yerden kesmeye ba layınca, Jose Arcadio Buendia tahta sıraya biraz daha yayılıp omuzlarını silkmekten ba ka bir ey yapmadı.

Sonra da, Hoc est simplicissimus, dedi. Homo iste statum quartum materiae invenit.

Peder Nicanor ellerini havaya kaldırdı ve iskemlenin dört baca ı aynı anda yere de di.

-Nego, diye kar ılık verdi. Factum hoc existentiam Dei probat sine dubio.

Böylelikle, Jose Arcadio Buendia'nın konu tu u hokuspokusun Latince oldu u anla ıldı. Peder Nicanor onunla anla abilen tek insan olu undan yararlanarak, Tanrı inancını onun sapıtmı beynine ırınga etmeye çalı tı: Artık her gün kestane a acının dibine gidiyor, Latince vaaz edip duruyordu. Ne var ki Jose Arcadio Buendia, laf kalabalı ına kulak asmıyor, kakao mucizesine aldırmıyor, tek kanıt olarak Tanrının foto rafını isterim diye tutturuyordu.

Bunun üzerine Peder Nicanor madalyonlar, tasvirler, bir de Veroniça el basması bile getirdi. Ama Jose Arcadio Buendia, bunların bilimsel temeli olmayan sanat i i eyler oldu unu söyleyerek kabul etmedi. Öylesine Nuh deyip peygamber demiyordu ki; sonunda Peder Nicanor onu hak yoluna ça ırmaktan vazgeçti, salt insancıl duygularla yanına gitmeye devam etti. Ama o zaman da Jose Arcadio Buendia, kolları sıvadı ve onu mantık açmazlarına dü ürerek, papazın inancını çökertme çabasına giri ti. Bir gün Peder Nicanor, kestane a acının altına satranç takımını getirip Jose Arcadio'yu oyuna ça ırdı. Jose Arcadio Buendia, iki tarafın önceden anla tıkları kurallara uygun oyun oynamanın anlamı olmadı ını söyleyerek bu ça rıya yana madı. Kuralsız satranç oynandı ını hiç görmemi olan Peder Nicanor, bir daha satranç sözünü a zına almadı. Jose Arcadio Buendia'nın akıllı uslu konu masından a kına dönerek nasıl olup da kendisini a aca ba ladıklarını sordu.

Hoc est simplicissimus, diye kar ılık verdi Jose Arcadio Buendia, Deliyim de ondan.

O günden sonra kendi inancından ku kuya dü en papaz, bir daha onun yanına gitmedi ve kendisini kilisenin yapımına verdi.

Rebeca'nın umutları yeniden canlandı. Gelece i, kilisenin yapımına kalmı tı artık. Çünkü bir pazar, Peder Nicanor onlara yemeye geldi inde ailece sofraya oturmu lar, kilise yapıldıktan sonra ne görkemli ayinler, törenler yapılaca ından söz ederlerken, Amaranta, En anslımız Rebeca olacak, dedi. Rebeca onun ne demek istedi ini anlamayınca da, saf saf gülümseyerek açıkladı:

-Kilisenin tamamlanı ını, dü ünüyle kutlayacak olan sensin.

Rebeca konuyu hemen kapatmak istedi. Bu gidi le kilisenin bir on yıl daha bitece i yoktu. Oysa Peder Nicanor hiç de öyle dü ünmüyordu. Yardımsever yurtta ların eli açıklı ı onu iyimser hesaplara sürüklüyordu. Lokması bo azında kalan Rebeca'nın suskun öfkesine ra men, Ursula, Amaranta'nın dü üncesini pek yerinde buldu ve yapımın daha hızla ilerlemesi için hatırı sayılır bir ba ı ta bulundu. Peder Nicanor'a sorulursa, bunun gibi bir ba ı daha olsa, kilise üç yıla kalmaz biterdi. Amaranta'nın niyetinin göründü ü kadar saf olmadı ına inanan Rebeca, bir daha onunla konu madı. O gece kavga ederlerken Amaranta, Yapabilece im en hafif, en zararsız ey buydu, dedi. Böylelikle üç yıl daha seni öldürmek zorunda kalmam hiç de ilse. Onun bu meydan okumasını Rebeca kabullendi.

Pietro Crespi, evlenmelerinin yeniden ertelendi ini duyunca, umutsuzluktan kolu kanadı kırıldı. Rebeca ba lılı ını bir kez daha kanıtlayarak onu yüreklendirdi. stersen kaçalım, dedi. Ama Pietro Crespi gözü kapalı serüvene atılacak adam de ildi.

Ni anlısındaki ataklı ın zerresi yoktu onda. Verilen söze saygı göstermek onca en de erli hazineydi. Bunun üzerine Rebeca, daha gözüpek yöntemler uygulamaya ba ladı. Bir keresinde nereden esti i bilinmeyen bir yel, konuk odasındaki lambaları söndürünce, Ursula, iki sevgiliyi karanlıkta öpü ürken yakaladı.

Pietro Crespi'nin eli aya ı dolandı, bu yeni icat lambaların bir i e yaramadı ından dem vurdu, hatta, odayı daha güvenli bir aydınlatma sistemine kavu turmak için Ursula'ya yardım etti.

Ama gazya ının kötülü ünden midir, fitillerin bozuklu undan mıdır, lambalar yine söndü ve bu kez de Ursula, Rebeca'yı ni anlısının kuca ında yakaladı. Artık i in su götürür yanı kalmamı tı. Fırındaki i leri, Kızılderili kadının sırtına yıktı ve zamanında kendisinin de anasına yaptı ı beylik numaraları önleyebilmek için, Crespi gidene dek salıncaklı koltukta oturup onları gözlemeye ba ladı. Rebeca,

Ursula'nın sıkıntıdan esnedi ini gördükçe, sözümona öfkelenerek, Zavallı anacı ım, ölünce cennete bu salıncaklı sandalyeyle gidecek, diyordu.

Gözetim altındaki sevi menin üçüncü ayında, yapımın

ilerlemeyi inden usanan Pietro Crespi, kiliseyi tamamlamak için gereken parayı Peder Nicanor'a vermeyi kararla tırdı. Amaranta hiç tela lanmadı. Her gün arkada larıyla terasta oturup nakı i liyor, bir yandan onlarla konu urken, bir yandan da yeni yeni hileler tasarlıyordu. Kendince en etkili sandı ı oyun, bir hesap yanlı ı yüzünden bozuldu: Rebeca'nın yatak odasındaki konsola kaldırdı ı gelinli indeki naftalinleri, Amaranta çıkarıp attı.

Kilisenin tamamlanmasına iki ay kalmı tı.

Ne var ki, evdeki hesap çar ıya uymadı ve dü ünün yakla masıyla iyice sabırsızlanan Rebeca, gelinli ini, Amaranta'nın tahmin etti inden önce hazırlamaya kalkı tı.

Çekmeceyi çekip, önce ka ıtları, sonra bohçayı açtı ı zaman, güvelerin gelinli i, duva ın ipliklerini, hatta portakal çiçeklerinden gelin tacını bile delik de ik etmi olduklarını gördü. Bohçanın içine avuç avuç naftalin koydu undan hiç ku kusu yoktu, ancak, bu felaket öyle ola an bir eydi ki, Amaranta'yı suçlamayı göze alamadı. Dü üne bir ay bile kalmamı tı. Neyse ki Amparo Moscote, bir hafta içinde yeni gelinli i yeti tirece ine söz verdi. Amparo, Rebeca'nın son provasını yapmaya geldi i o ya murlu ö le vaktinde, Amaranta bayılacak gibi oldu.

Sesi solu u kesildi, sırtından a a ı so uk terler indi. Aylardır o saatin gelip çatmasını korkuyla bekliyordu. Çünkü, Rebeca'nın evlenmesini engelleyecek son çare de ba arısızlı a u rarsa, son anda onu zehirlemeyi göze alabilece inden ku kusu yoktu. O gün Amparo'nun, binlerce toplu i ne ve sonsuz sabırla bedenine sarmaladı ı kuma tan zırhın içinde Rebeca, sıcaktan solu u kesilerek dururken, Amaranta elindeki i i a ırdı, nakı ı yanlı i ledi, parma ına i ne batırdı, ama ürkütücü bir so ukkanlılıkla son günün, dü ünden önceki cuma olmasına karar verdi.

Rebeca'yı, kahvesine kataca ı afyon ruhuyla zehirleyecekti.

Beklenmedik oldu u kadar çözümsüz yeni bir engel, dü ünü bir daha ve süresiz erteledi. Dü ün gününden bir hafta önce küçük gelin Remedios, gecenin yarısında içinden bir eyler çekip koparıyorlarmı gibi bir sancıyla patlayan suyun

sıcaklı ına batarak uyandı. Üç gün sonra da, karnında ba lı kıçlı yatan ikizleriyle birlikte kan zehirlenmesinden göçtü gitti. Amaranta vicdan azabıyla kıvranıyordu. Rebeca'yı zehirlemek zorunda kalmasın diye korkunç bir olay olması için öylesine dua etmi ti ki, Remedios'un ölümünden kendini suçlu tutuyordu. Onun yalvar yakar bekledi i engel bu de ildi. Remedios, eve sevinç getirmi ti. li e yakın bir odayı yeni çıktı ı çocuklu undan kalma bebeklerle, oyuncaklarla süslemi , kocasıyla buraya yerle mi ti. Cıvıl cıvıl ne esi, canlılı ı, yatak odasının dört duvarını a mı , begonyalı taraçada bir sa lık yeli gibi eser olmu tu. Gün ı ırken arkı söylemeye ba lardı. Rebeca'yla

Amaranta'nın kavgalarını ayırmayı göze alan tek ki i oydu.

Jose Arcadio Buendia'nın bakımını da üstlenmi ti. Onun yeme ini götürür, günlük ihtiyaçlarını görmesine yardım eder, elini yüzünü sabunlayıp fırçalar, saçındaki sakalındaki bitleri pireleri ayıklar, hava bozdu mu palmiye dallarından siperi, branda beziyle peki tirirdi. Son aylarda Latinceyi söktürmü , Jose Arcadio ile çat pat Latince konu maya bile ba lamı tı. Pilar Ternera'nın, Aureliano'dan olma o lu do up eve getirildi i ve aile arasında yapılan bir törenle Aureliano Jose adıyla vaftiz edildi inde; Remedios, onu, ilk çocukları olarak ba rına basmaya karar verdi. Onun analık içgüdüsü, Ursula'yı a ırtıyordu.

Aureliano'ya gelince, ya amının tek anlamı, tek amacı, karısı olmu tu: Bütün gün i li inde u ra ıyor, ö lene do ru Remedios ona kahvesini getiriyordu. Her ak am birlikte Moscote'lere gidiyorlardı. Aureliano kayınbabasıyla sonu gelmez domino partilerine oturur, Remedios da ablalarıyla çene çalar, ya da daha önemli konuları anasına danı ırdı.

Buendia ailesiyle hısım olmak, Don Apolinar Moscote'nin köydeki saygınlı ını peki tirmi ti. kide bir ba kente gide gele hükümeti harekete geçirmeyi becerdi ve dedesinin ö reticilik hevesini tevarüs etmi oları Arcadio'nun ba ına geçece i bir okul yaptırtmayı ba ardı. Tatlı dille köy halkını yola getirip ulusal ba ımsızlık bayramında evlerin ço unu maviye boyattırdı. Peder Nicanor'un baskısıyla, Catarino'nun dükkanını arka sokaklardan birine kaldırttı ve köyün göbe inde açılmı olan rezalet yuvalarını kapattı. Ba kente gidi inde de, yanında güvenli i sa lamak üzere silahlı atlı polis getirdi; köye silahlı ki iler sokmama konusunda yapılan ilk anla ma, kimsenin aklına bile gelmedi. Aureliario, kayınbabasının üstünlü ünden keyifleniyordu. Arkada ları, Sen de onun gibi i ko olacaksın, diye takılıyorlardı. Oysa elmacık kemiklerini daha belirginle tiren ve gözlerinin parıltısını yo unla tıran tekdüze ya amı, ona ya ba latmak öyle dursun,

dudaklarının kenarındaki dü ünceli çizgiyi ve kararlılık anlatımını derinle tiriyordu.

Kendilerini hem o lan hem kız tarafına öyle sevdirmi lerdi ki, Remedios çocu u olaca ını söyledi inde, Rebeca ile Amaranta bile dargınlı ı, kırgınlı ı bir yana bırakıp erkek olursa mavi, kız olursa pembe diye örgüye sıvanmı lardı.

Birkaç yıl sonra idam mangasının kar ısında dururken, Arcadio'nun aklından geçen son ki i de Remedios oldu. Ursula, pencerelere, kapılara kilit vurarak yas ilan etti ve çok önemli bir ey olmadıkça kimsenin eve girip çıkmasına izin vermedi. Bir yıl süreyle yüksek sesle konu ulmasını yasakladı ve Remedios'un yata ının ba ucuna siyah kordelayla ba ladı ı foto rafını, bir de hiç söndürülmeyen gaz lambasını yerle tirdi. Lambayı hiç

söndürmeden yakmayı sürdüren daha sonraki ku aklardan yeti enler, pilili eteklikli, beyaz potinli, ba ına organza kordela ba lamı bu kızın resmine uzun uzun bakar, onu bir türlü alı ılmı ninenin-ninesi görüntüsüyle ba da tıramazlardı.

Aureliano Jose'nin bakımını Amaranta üstlendi. Onu, kendi yalnızlı ını payla acak ve çılgınca duaları yüzünden, Remedios'un ba ını yemi olması azabından kurtaracak bir o ul gibi ba rına bastı. Ak amüstleri, Pietro Crespi siyah kordelalı apkasıyla, ayaklarının ucuna basa basa geliyor, uzun kollu siyah giysisinin içinde yüre i kan a layan Rebeca'yı yokluyordu.

Dü ün için yeni bir gün belirlemeyi dü ünmek bile öylesine büyük bir saygısızlık gibi görünüyordu ki, ni anlılıkları sonsuz bir ili kiye dönü tü. Öpü ebilmek için nice oyunlarla lambaları söndürdükleri günler çok gerilerde kaldı, a kları artık ölüme terkedilmi gibi, kimsenin umursamadı ı solu u tükenmi bir sevdaydı artık. Bütün umudunu, bütün dayanaklarını yitiren Rebeca, yeniden toprak yemeye ba ladı.

Hiç beklenmedik bir gün, -yas öylesine uzun sürüp gitmi ti ki, i ne oyası fasılları yeniden ba lamı tı- sıca ın ölümcül bir co kunlukla çöktü ü bir ö len saatinde sokak kapısını ardına dek çarptı biri ve ev, temellerine kadar zangır zangır sarsıldı. Terasta arkada larıyla nakı i leyen Amaranta, yatak odasında parma ını emen Rebeca, mutfakta Ursula, i li inde Aureliano, hatta kestane a acının altında, Jose Arcadio Buendia, deprem olup yer yerinden oynuyor, ev ba larına çöküyor sandılar. riyarı bir adam gelmi ti.

Geni omuzları kapılardan sı mıyordu. Yaban sı ırlarını andıran kalın boynunda, i

lerin rast gitmesi için takılan bir Meryem Ana madalyonu asılıydı. Kolları ve gö sü ne oldu u anla ılmaz dövmelerle kaplıydı. Sa bile inde, ucunda ninos-en-cruz muskası sarkan, okunmu bir bakır bileklik vardı. Teni açık havada dola maktan yanmı tı. Saçları kısacık ve katır yelesi gibi düzgündü. Sa lam ve iri bir çenesi vardı. Hüzünlü hüzünlü gülümsüyordu. Belindeki kayı , at kolanlarının iki katı kalınlı ındaydı. Dizlikleri olan, pençeleri demirli çizmeler giymi , mahmuzlar takmı tı. Bastı ı yeri titretiyor, yürürken yer yerinden oynuyormu gibi oluyordu. Elindeki eskipüskü heybeleri sallayarak salonu ve oturma odasını boydan boya geçti.

Amaranta ile arkada larının i neleri ellerinde donup kaldıkları begonyalı terasa yıldırım dü mü gibi daldı. Yorgun bir sesle kızlara Merhaba, deyip heybeleri masanın üzerine bıraktıktan sonra evin arkasına do ru yürüdü. Onun yatak odasının önünden geçti ini görüp a ıran Rebeca'ya da Merhaba, dedi. Gümü i li inde diken üstünde oturan Aurelio'ya da bir Merhaba, salladı.

Kimsenin yanında oyalanmıyordu. Do ruca mutfa a gitti ve dünyanın öte ucunda ba lamı olan yolculu unun sonunda ilk kez mola verdi. Merhaba, dedi. Ursula bir an a zı açık kalakaldı,

adamın gözlerinin içine baktı, bir çı lık attı, sonra sevinçten a layarak adamın boynuna sarıldı. Jose Arcadio idi bu. Gitti i gibi meteliksiz dönmü tü. Kiraladı ı atın parasını bile Ursula vermek zorunda kaldı. Denizci argosuyla karı ık spanyolca konu uyordu. Ona nerede oldu unu sordukları zaman Taa orada, diye kar ılık verdi. Kendisine verilen odaya hama ını kurdu ve üç gün üç gece uyudu.

Uyandı ı zaman onaltı tane çi yumurtayı pe pe e yuttuktan sonra, solu u Catarino'nun dükkanında aldı. Devasa yapısını gören kadınların içine merak kurdu dü üverdi. Jose Arcadio müzik çalınsın diye buyurdu, herkese kamı likörü ısmarladı. Bir yandan da be ki iyle birden güre e tutu aca ını söylüyordu.

Oradakiler, onun sırtını yere getirmek öyle dursun, kolunu bile bükemeyeceklerini anladıkları için Olmaz öyle ey, diye kestirip attılar.

Ninos-en-cruz muskası takmı bir kere. Muskayla, sihirle güç kazanılaca ına inanmayan Catarino, tezgahı yerinden oynatamayaca ına oniki peso bahse girdi. Jose Arcadio, tezgahı yerinden kaldırdı, ba ının üzerinde tutarak götürdü, soka ın ortasına bıraktı. Tezgahı eski yerine koymak için onbir ki i kan ter içinde kaldı. E lenti iyice kıvamını buldu u sırada Jose Arcadio, çe itli dillerde kırmızı mavi

dövmelerle kaplı görülmemi alametini çıkarıp gösterdi.

Yakasına yapı an kadınlara da, kim daha çok para verirse onunla kalaca ını söyledi. çlerinde en paralı olanı yirmi peso verdi. Bunun üzerine Jose Arcadio, kadınların onar peso verip kendisi için kura çekmeleri önerisini ortaya attı. Görülmemi bir ücretti bu, çünkü benim diyen kadın, gecede olsa olsa sekiz peso kazanırdı. Yine de öneriyi kabul ettiler. Ondört ka ıt parçasına adlarını yazıp bir apkanın içine attılar. Her kadın bir kura çekiyordu. Geride yalnızca iki ka ıt kaldı ında, bunların kimin oldu u belirlenmi ti artık.

Jose Arcadio, kiniz de birer be lik daha bastırın, ikinizle birden kalayım, dedi.

Ekme ini bu yoldan kazanıyordu. Yurtsuz denizcilerin arasına karı mı , dünyayı tam altmı be kez dola mı tı. O gece Catarino'nun dükkanında yattı ı kadınlar, gecenin bir saatinde onu çırılçıplak soyup dans salonuna indirdiler ve boynundan ayaklarının ucuna dek, arkalı önlü her yerinin i ne batacak yer kalmamacasına dövmelerle kaplı oldu unu gösterdiler. Jose Arcadio aile arasına karı amıyordu. Bütün gün horul horul uyuyor, geceleri de kırmızı fenerler mahallesine gidip gücü üzerine bahse giriyordu. Ursula'nın rica minnet onu sofraya oturtabildi i günlerde çevresine ne e saçarak uzak diyarlardaki serüvenlerini anlatıyordu. Bir keresinde gemileri kazaya u ramı ,

Japon denizinde iki hafta sal üzerinde kalmı lar, güne çarpmasından ölen ve güne te pi en etleri biraz kekremsi, biraz tatlımsı olan arkada larını yiyerek sa kalmı lardı.

Bengal körfezinde sıcak bir ö le vakti, tekneleri bir deniz ejderine çarpıp öldürmü , ejderin karnını yardıkları zaman bir haçlı askerinin mi ferini, madeni tokalarını ve silahlarını bulmu lardı. Karayipler denizinde, yelkenlerini ölümün parçaladı ı, direklerini kurtların kemirdi i ve hala Guadeloupe yolunu bulmaya çalı an Victor Hugues'in hayalet gemisini görmü tü. Jose Arcadio bunları anlatırken, Ursula gurbetteki o lundan hiçbir zaman gelmemi mektupları okuyor gibi a lar, Burada ba ımızın üzerinde yerin vardı, o lum. Sana ayırdı ım yemekleri hep domuzlara verdim! diye dövünürdü. Yine de bir oturu ta yarım domuzu gövdeye indirip di inin kovu una gitmemi gibi dola an bu insan azmanıyla çingenelerin kaçırdı ı delikanlının aynı insan oldu una yürekten inanamıyordu. Ailenin öteki bireyleri de a a ı yukarı aynı duyguları payla ıyorlardı.

Amaranta, onun sofrada hayvan bö ürür gibi ge irmesinden i rendi ini saklamıyordu. Aralarındaki ba ın aslını esasını hiç bilmeyen Arcadio, onun kendi sevgisini kazanmak için sordu u soruları, ba tan savma yanıtlarla geçi tiriyordu.

Aureliano aynı odada yattıkları günleri yeniden ya amaya, çocukluk anılarını canlandırmaya çalı ıyordu. Oysa, denizde geçen günlerin kafasını bir yı ın anıyla doldurdu u Jose Arcadio çocuklu unu çoktan unutmu tu. Onu ilk gördü ü anın etkisinden kurtulamayan yalnızca Rebeca oldu. Rebeca onu yatak odasının önünden geçerken gördü ü gün, solu u patlayan bir volkan gibi evin her kö esinde duyulan bu erkeklik simgesinin yanında Pietro Crespi'nin çıtkırıldım bir züppe gibi kaldı ını dü ünmü tü. Her bahaneyle Jose Arcadio'ya yakla maya çalı ıyordu. Bir keresinde Jose Arcadio arsız bir bakı la onu tepeden tırna a süzüp, Koskoca bir kadın olmu sun hem ir'anım, demi ti. Rebeca, kendini tutamaz oldu. Eski günlerin hırsıyla yeniden toprak yemeye, duvarlardaki sıvaları koparıp yutmaya ba ladı.

Parma ını öyle çeki tire çeki tire emiyordu ki, sonunda parmak nasır ba ladı. çinde sülük yavrularının yüzdü ü yemye il bir safra çıkarıyordu. Geceler boyu ate ler içinde yanarken, kendinden geçmemeye çalı arak Jose Arcadio'nun sabaha kar ı evi titreterek dönü ünü bekliyordu.

Bir ikindi vakti herkes ö le uykusuna yattı ı sırada, daha fazla dayanamayıp Jose Arcadio'nun odasına gitti. Onu tavandaki kiri lere gemi palamarıyla ba ladı ı hama ına iç donuyla uzanmı yatarken buldu. Jose Arcadio'nun göz dolduran çıplaklı ından etkilenen Rebeca birden kaçmak istedi. Özür dilerim. Burada oldu unu bilmiyordum, dedi kimse uyanmasın diye sesini alçaltarak. Jose Arcadio, Gel buraya, dedi. Rebeca gitti, hama ın yanında durdu. Jose Arcadio, Küçü üm benim,

küçü üm, diye mırıldanarak parmaklarının ucuyla ayak bileklerini, sonra bacaklarını, sonra baldırlarını ok arken Rebeca'nın ba ından a a ı buz gibi terler bo anıyor, ba ırsaklarında dü üm dü üm bir sızı dola ıyordu. Akıl almaz bir güç kendisini belinden kavradı ı gibi üç pençede üstündekileri paramparça etti i ve onu bir yavru ku gibi üzerine oturttu u zaman, Rebeca ölmemek için do aüstü güç harcadı. O

dayanılmaz acının kıl sır ermez hazzı içinde kendinden geçip fı kıran kanı sünger gibi emen hama ın bu usuna gömülmeden önce, dünyaya geldi i için Tanrıya ükretti.

Üç gün sonra ikindi ayininde evlendiler. Jose Arcadio bir gün önce Pietro Crespi'nin dükkanına gitti. Crespi, saz ö retiyordu ö rencilerine. Jose Arcadio, onu bir kenara çekip fısıldamak gere ini duymaksızın uluorta, Ben Rebeca'yla evleniyorum, deyiverdi. Pietro Crespi'nin benzi kül gibi oldu. Sazı ö rencilerden birinin eline tutu turdu ve dersi kesti. Müzik aletleri ve mekanik oyuncaklarla dolu odada, yalnız kaldıkları zaman, Pietro Crespi, Senin karde in o, dedi.

Jose Arcadio, Ne çıkar, diye kar ılık verdi.

Pietro Crespi, lavanta kokan mendiliyle alnını kuruladı.

-Do aya aykırı olur bu, diye anlatmaya çalı tı. Yasalara da aykırı.

Jose Arcadio tartı manın uzamasına aldırmasa da, Pietro Crespi'nin kül benzine baktıkça tepesi atıyordu.

-Do anın da içine okurum, dedi. yanıp yanılıp da Rebeca'ya bir ey sormayasın demeye geldim sana.

Ama, Pietro Crespi'nin gözlerinin doldu unu görünce, terslenmeyi bıraktı. De i ik bir sesle;

-Aileyi gerçekten seviyorsan, gül gibi Amaranta var sana göre, dedi.

Peder Nicanor, pazar ayininde Jose Arcadio ile Rebeca'nın karde olmadıklarını açıkladı. Ursula akıl almaz bir saygısızlık olarak niteledi i bu olayı hiç ba ı lamadı ve yeni evlilerin bir daha eve ayak basmalarını yasakladı. Onlara ölmü gözüyle bakıyordu. Onlar da mezarlı ın kar ısında bir ev tuttular ve tek e yaları olan Jose Arcadio'nun hama ını kurup yerle tiler. Zifaf gecesi terli ine giren bir akrep soktu Rebeca'nın aya ını. Kızın dili uyu tu. Yine de bu olay, ortalı ı velveleye veren bir balayı geçirmelerini engellemedi. Kom ular, gecede sekiz posta, ö len uykusunda da üç sefer mahalleyi aya a kaldıran çı lıklardan a kına dönmü ler, bu azgınlı ın ölülerin huzurunu kaçırmaması

için duaya ba lamı lardı.

Onları dü ünüp ilgilenen yalnızca Aureliano oldu. Birkaç parça e ya getirdi, Jose Arcadio aklını ba ına toplayıp bahçenin biti i indeki sahipsiz topra ı i lemeye ba layıncaya dek onlara para verdi. Öte yanda, ya amın cilvesi kendisine hiç beklemedi i bir sevinç getirdi i halde, Amaranta'nın Rebeca'ya duydu u kin hiç

sönmedi.

Yapılan rezilli i nasıl unutturaca ını bilemeyen Ursula'nın iste iyle, Pietro Crespi, salı günleri yeme e gelmeye devam ediyordu. Büyük yıkıntısını a ırba lı bir vekarla kaldıran Crespi, aileye saygısının belirtisi olarak apkasına hala siyah yas eridi takıyor ve de i ik arma anlarla Ursula'ya olan sevgisini kanıtlıyordu. Portekiz'den gelme sardalyeler, Türklerin yaptı ı gül reçelleri ta ıyordu.

Bir keresinde de çok güzel bir Manila alı getirmi ti. Amaranta sevecenlikle ona hizmet ediyor, gömle inin tarazlanmı kol a ızlarını onarıyordu. Do um günü arma anı olarak, kö esinde adının ba harfleri bulunan bir düzüne mendil i ledi. Salı günleri yemekten sonra Amaranta terasta oturup nakı i lerken, ona arkada lık eden Pietro Crespi, her zaman çocuk olarak gördü ü bu kadına, artık Tanrının bir ba ı ı gözüyle bakıyordu. Amaranta deli doluydu ama, aklının ermedi i yoktu. Suyuna gidildi mi de, yumu ak ba lı, sevecen bakı lı olurdu. Herkes, eninde sonunda evleneceklerine inanıyordu. Nitekim bir salı günü Pietro Çrespi, Amaranta'ya evlenmelerini önerdi. Amaranta elindeki i i bırakmadı. Kulaklarına basan ate in geçmesini bekledikten sonra, sesine olgun bir anlatım vererek:

-Tabii, Crespi, dedi. Ama birbirimizi daha iyi tanıdı ımız zamana bırakalım bu i i. Hiçbir eyi aceleye getirmek iyi de ildir.

Ursula a kına dönmü tü. Pietro Crespi'ye saygı duymasına duyuyordu, yine de Rebeca ile dillere destan ni anlılı ından sonra Amaranta ile evlenmeye karar vermesinin ahlak yönünden tutarlı olup olmadı ını kestiremiyordu. Ama kimsenin oralı olmadı ını görünce kendisi de üzerinde durmaktan vazgeçti. Evin erke i durumundaki Aureliano, anla ılmaz sözleriyle anasının aklını daha da karı tırdı:

- imdi evlilikleri dert edinmenin sırası de il, diyordu.

Ursula'nın ne demeye geldi ini ancak bir ay sonra kavrayabildi i bu sözler, Aureliano'nun o anda içtenlikle edebildi i tek sözdü. Dedikleri yalnızca evlilik konusunu de il, sava a ili kin olmayan her eyi kapsıyordu. Kendisi bile, idam mangasının kar ısına dikildi i anda, kendini o noktaya getiren

önemsiz ama dönü ü olmayan olaylar dizisini yeterince anlayamıyordu. Remedios'un ölümü, Aureliano'da korktu u gibi bir yıkıntıya yol açmamı tı. Giderek kadınsız ya adı ı dönemdeki içe dönük kırgınlı a dönü en suskun bir öfke duyuyordu. Yeniden kendini çalı maya vermi , ama kayınpederiyle domino

oynama alı kanlı ını bırakmamı tı. Yasa bürünmü evde ak amdan ak ama sürdürülen sohbetler iki erke i birbirine daha çok yakla tırdı, dostluklarını peki tirdi.

Kayınpederi, Yeniden evlen, Aurelito, diyordu. Bak altı tane kızım daha var. Be en be endi ini al.

Seçimlerin yapıldı ı gece, sık sık yaptı ı gezilerden birinden yeni dönmü olan Don Apolinar Moscote, ülkedeki siyasal durum konusunda pek karamsardı. Liberaller sava maya kararlıydılar. O tarihte Aureliano'nun Muhafazakarlarla Liberaller arasındaki ayrım konusunda yeterli bilgisi olmadı ından, kayınpederi ona nenin ne oldu unu kısaca anlattı.

Moscote'nin dedi ine göre, Liberaller farmasondu, kötü ki ilerdi, papazları sallandırıp asacaklar, dinsel kurallara bo verip, yok medeni nikahmı , yok bo anmaymı diye yeni icatlar çıkaracaklar, evlilik dı ı çocuklara da öteki çocuklara tanınan hakları verecekler, ülkeyi federal sistemle bölüp parçalayarak devletin gücünü yıkacaklardı.

Oysa güçlerini do rudan do ruya Tanrıdan alan Muhafazakarlar; kurulu düzenin savunulmasını, asayi in sa lanmasını ve aile kurumunun kutsallı ının, ahlakının korunmasını istiyorlardı. Onlar sa efendimizin dininin bekçileri, egemenlik ilkesinin savunucularıydılar ve ülkenin özerk idari bölümlere ayrılmasına göz yummayacaklar, vatanın bütünlü ünü sa layacaklardı. Aureliano insancıl duygularının etkisinde, evlilik dı ı çocuklar konusundaki tutumları yüzünden Liberallere hak verdi. Ama elle tutulmayan eyler üzerindeki tartı maların nasıl olup da tarafları sava ın e i ine getirebildi ine hiç aklı ermedi. Hiç kimsenin siyasal tutkusu olmadı ı bir köye, seçim zamanında, ba larında bir çavu la, silahlı altı asker getirmeyi de kayınpederinin i güzarlı ına verdi.

Askerler köye gelince bo durmadılar. Ev ev dola ıp ne kadar silah buldularsa topladılar. Kamı bıçaklarıyla ekmek bıçaklarını bile aldılar. Sonra da yirmibir ya ını doldurmu erkeklere üzerinde Muhafazakar adayların adı yazılı mavi oy pusulalarıyla Liberallerin kırmızı oy pusulalarını da ıttılar. Seçimlerin yapılmasından bir önceki ak am Don Apolinar Moscote, alkollü içki satı ını ve aynı aileden olmayan üç ki iden çok sayıdaki kimselerin biraraya toplanmasını yasaklayan bildiriyi okudu.

Seçimler olaysız geçti. Pazar sabahı sekizde alana seçim sandı ı yerle tirildi. Altı

asker sandık ba ında nöbet tutuyordu.

Seçim büyük bir özgürlük ve olgunluk havası içinde yapıldı.

Aureliano, kimsenin bir defadan fazla oy kullanmaması için sandık ba ından ayrılmayan kayınpederinin yanında oldu undan, bu özgür ve olgun seçimleri kendi gözleriyle gördü. Ak amüstü saat dörtte alanda çalınan davulla oylamanın sona erdi i bildirildi. Don Apolinar Moscote, sandı ı mühürledi, etiketledi, etiketin üzerine de imzasını bastı. O gece Aureliano ile domino oynarken, Moscote, çavu a sandı ın mühürünü kırıp oyları saymasını söyledi. Sandıktan mavi oylarla hemen e sayıda kırmızı pusula çıktı, ama çavu sandıkta yalnızca on tane kırmızı oy pusulası bırakıp aradaki farkı mavilerle tamamladı. Sonra sandı ı yeniden mühürlediler ve ertesi sabahtan tezi yok ba kente gönderdiler. Aureliano, Liberaller sava açacak, dedi. Don Apolinar, olanca dikkatini domino pullarına vermi ti. Oyları de i tirdik diye bunu söylüyorsan, hiç meraklanma, sava açmazlar, dedi. Kimsenin bir diyece i olmasın diye birkaç tane kırmızı pusula bıraktık. Aureliano muhalefette olmanın zararlarını yava yava kavrıyordu. Ben liberal olsaydım, bu oylar yüzünden sava a giderdim; dedi.

Kayınpederi gözlüklerinin üzerinden onu süzdü.

-Daha neler, Aurelito, dedi. Liberal olsaydın, damadım oldu un halde oy pusulalarının de i tirildi ini bilemezdin ki.

Köyü ayaklandıran seçim sonuçları de il, askerlerin evlerden topladıkları silahları geri vermeyi leri oldu. Kadınlardan bir kısmı toplanıp Aureliano'ya gittiler, kayınpederinden ekmek bıçaklarını istemesini rica ettiler. Don Apolinar Moscote, damadına devlet sırrı açıklarcasına, askerlerin, bıçakları Liberallerin sava hazırlı ına kanıt olarak ba kente götürdüklerini söyledi. Bu içten pazarlıklı, dönek tutum Aureliano'yu deh ete dü ürdü. Kayınpederine hiçbir ey söylemedi. Bir ak am Gerineldo Marquez ve Magnifico Visbal, arkada larıyla oturmu bıçaklar konusunu konu urlarken, Aureliano'ya dönüp Liberal mi Muhafazakar mı oldu unu sorduklarında hiç duraksamadı.

lle de bir tarafı tutmak gerekirse Liberal olurum, dedi.

Muhafazakarlar hileci, düzenbaz.

Ertesi gün, arkada larının diretmesi üzerine, sözümona karaci erindeki sancıyı iyile tirmesi için Dr. Alirio Noguera'ya gitti. Hastayım diye yalan söylemesinin

neden gerekti ini de anlayamamı tı. Dr. Alirio Noguera, Macondo'ya birkaç yıl önce, elinde tatsız haplarla dolu bir ilaç kutusu ve kimsenin aklına yatmayan bir özdeyi le gelmi ti: Çivi çiviyi söker, diyordu.

Aslında arlatanın biriydi. Saygınlı ı olmayan bir doktorun saf görüntüsü ardında bir terörist gizliydi. Aya ından eksik etmedi i kısa konçlu çizmeleri, be yıllık pranganın bacaklarında bıraktı ı izleri örtüyordu. Federalistlerin ilk eylemleri sırasında

tutuklanmı , dünyada en kar ıt oldu u kılı a bürünmek zorunda kalmı , papaz cübbesi giyerek Curaçao'ya kaçmayı becermi ti.

Uzun yıllar sürgünde ya adıktan sonra, Karayiplerin dört buca ına yayılan kendisi gibi sürgünlerden Curaçao'ya gelen haberler üzerine daha fazla yerinde duramamı , bir kaçakçı teknesine atladı ı gibi solu u Riohacha'da almı tı.

Elinde toz ekerden yapılma haplardan ve sahte Leipzig Üniversitesi diplomasından ba ka bir ey yoktu. Gördükleri kar ısında, u radı ı hayal kırıklı ından a ladı. Kaçakçıların patlamaya hazır bir kaynar kazan diye anlata anlata bitiremedikleri federalist güç, ne idü ü belirsiz bir seçim furyasında da ılıp gitmi ti. U ranılan yenilgiden yıkılan ve kalan ömrünü huzur içinde geçirecek bir yer arayan sahte doktor, Macondo'ya sı ındı. Alanın bir kö esinde kiraladı ı hap i eleriyle dolu odada, her çareye ba vurduktan sonra eker haplarıyla avunan umutsuz hastaların sırtından birkaç yıl geçindi.

Don Apolinar Moscote'nin sözümona yöneticilik yaptı ı yıllar boyunca doktordan da kı kırtıcılık yönünde ses soluk çıkmadı.

Eski günleri yadederek ve astımla bo u arak zamanını tüketiyordu. Seçimlerin yakla masıyla ipin ucu kaçtı ve doktor kendini yeniden kı kırtıcılık görevi içinde buldu. Politikadan hiç habersiz olan köy delikanlılarıyla ili ki kuruyor, sürekli bir kı kırtma kampanyasını yürütüyordu.

Sandıktan çıkan ve Don Apolinar Moscote'nin gençlik hevesi diye yorumladı ı kırmızı oylar; doktorun planının bir bölümüydü. Gençlere, seçimlerin yutturmacadan ba ka bir ey olmadı ını kanıtlamak için oy kullandırmı tı. Etkili olan tek ey iddet eylemleridir, diyordu. Aureliano'nun arkada larından ço u Muhafazakar yönetimi yıkmak niyetindeydiler. Ne var ki, planlarını ona açmayı kimse göze alamıyordu. Yalnızca sulh yargıcının damadı oldu u için de il, içine kapanık biri olu u yüzünden ona açılamıyorlardı. Üstelik kayınpederi öyle istedi

diye mavi oy kullandı ı da biliniyordu.

Sözün kısası, Aureliano'nun siyasal tutumunu açı a vurması salt bir rastlantı sonucu oldu. Sapasa lam oldu u halde doktora gitmesi de sırf meraktandı. Aureliano, kafuru kokan, örümcek a larıyla sarılı odaya girince, kendisini soluk aldıkça ci erleri hırıldayan, tozlu kertenkeleye benzer birinin kar ısında buldu.

Doktor ona bir ey sormadan aldı pencerenin önüne götürdü ve alt gözkapa ının içine baktı. Aureliano, Derdim orada de il, dedi.

Öyle söylemesini ö ütlemi lerdi. Parmaklarının ucunu karaci erine bastırarak, Beni uykularımdan eden sancı tam urada, diye ekledi. Bunun üzerine Dr. Noguera, güne ten rahatsız olmu gibi yaparak perdeyi kapattı ve Aureliano'nun anlayabilece i basit bir dille Muhafazakarları öldürmenin

yurtseverlik oldu unu anlattı.

Aureliano birkaç gün boyunca gömle inin cebinde ilaç i esi ta ıdı durdu. ki saatte bir i eyi çıkarıyor, avucuna üç hap alıyor, bunları a zına atarak yava yava emiyordu. Don Apolinar Moscote, onun kocakarı ilaçlarına inanmasıyla alay ediyordu ama suikast planına katılmı olanlar, bizden biri daha, diye belliyorlardı onu.

Giri ilecek hareketin ne oldu unu hiçbiri kesinlikle bilmese de, köyün kurucularından hemen hepsinin o lu örgüte katılmı tı. Ne var ki, doktor yapılacak i in ne oldu unu çıtlattı ı gün, Aureliano planı anladı. Muhafazakar rejimin yıkılması gerekti ine inanmakla birlikte, tasarlananlardan ürktü. Dr. Noguera, aklını suikastlere takmı tı. Tek tek ki ilerin öldürülmesi planlanacak, bir dü meye bası ta harekete geçirilecek bu eylemler sonunda rejimi yürütenler aileleriyle, özellikle çocuklarıyla birlikte yok edilecek, böylelikle de bütün ülkede Muhafazakarlı ın kökü kurutulmu olacaktı. Don Apolinar Moscote, karısı ve altı kızının da bu listede oldu unu söylemeye gerek yok, tabii.

Aureliano serinkanlılı ını yitirmeden, Sen liberal filan de ilsin, dedi doktora. Sen kasaptan ba ka bir ey olamazsın.

Doktor da aynı serinkanlılıkla kar ılık verdi. O halde i eyi geri ver. Artık sana gerekli de il.

Aureliano ancak altı ay sonra ö rendi ki, doktor onun gelece i olmayan duygusal,

içe kapanık, tek ba ına çalı an bir insan olu una bakmı da eylem adamı olamayaca ı kanısına varmı .

Arkada ları Aureliano'nun çevresinden ayrılmıyorlar, planlarını açı a vurur korkusuyla onu yalnız bırakmıyorlardı. Aureliano onları yatı tırdı. A zından tek söz kaçırmayacaktı, ama Moscote ve ailesini öldürmeye geldikleri gece, kendisini kapıda nöbet bekler bulacaklardı. Bu konudaki kararlılı ını öylesine belirledi ki, suikast planı belirsiz bir tarihe ertelendi. te tam o günlerde Ursula, Pietro Crespi ile Amaranta'nın evlenmesine ne diyece ini sormu , Aureliano da evlilikleri dert edinmenin sırası olmadı ını söylemi ti. Bir haftadır gömle inin altında eski model bir tabanca ta ıyor; gözünü arkada larının üzerinden ayırmıyordu.

Ak amüstleri evlerine çekidüzen vermeye ba lamı olan Jose Arcadio ile Rebeca'ya gidiyor, saat yediden sonra da kayınpederiyle domino oynuyordu. Ö le yemeklerinde artık koca delikanlı olan Arcadio ile gevezelik ediyor ve onun sava ın patlak vermesi konusunda pek heyecanlı oldu unu görüyordu.

Arcadio'nun ö retmenlik yaptı ı okulda, kendisinden büyük ö rencileri vardı. Konu masını daha yeni ö renenlerle saçı sakalına karı mı lar biraradaydılar. Liberallik ate i okulu da sarmı tı. Peder Nicanor'un vurulaca ından, kilisenin okul yapılaca ından, serbest a ka hak tanınaca ından dem

vuruluyordu.

Aureliano, Arcadio'nun ta kınlıklarını yatı tırmaya çalı tı. Ona sa duyu ve ölçülü davranmayı ö ütledi. Oysa Arcadio, onun mantıklı görü lerine, gerçekçili ine kula ını tıkayıp, herkesin içinde onu karaktersizlikle suçladı. Aureliano bekledi. Sonunda, Aralık ba larında bir gün Ursula, eli aya ı titreyerek i li e daldı.

-Sava patlamı !

Aslında sava patlayalı üç ay olmu tu. Bütün ülkede sıkıyönetim ilan edilmi ti. Olayları anında haber alan yalnızca Don Apolinar Moscote'ydi. Ama köyü i gal eden ordu birli i yola çıktı ı halde, bunu bile karısına söylememi ti. Askerler, yedeklerinde katırların çekti i iki hafif topla birlikte afak sökmeden köye girdiler ve okulda karargah kurdular. Ak am altıdan sonra soka a çıkma yasa ı kondu. Bir öncekinden çok daha titiz bir ara tırma yapıldı, bütün evler didik didik arandı ve tarım aletlerine bile elkonuldu. Dr. Noguera'yı sürükleye sürükleye alana getirdiler, bir a aca ba ladılar ve sorup soru turmadan kur una dizdiler. Peder

Nicanor, uçma mucizesiyle askeri yetkilileri etkilemek istediyse de, askerlerden biri tüfe in dipçi ini indirdi i gibi, kafasını ikiye ayırdı.

Liberallerin co kusu sessiz bu deh ete dönü tü. Saz benizli, suskun Aureliano, kayınpederiyle domino partilerini sürdürüyordu.

Her ne kadar köyün sözde sivil ve askeri yöneticisi sıfatını ta ıyorsa da, Don Apolinar Moscote saygınlı ını bir kez daha yitirmi ti. Verilecek kararları yüzba ı veriyor, asayi in korunması için her sabah ola anüstü toplantılar düzenleniyordu. Bir gün emrindeki askerlerin dördü, kuduz köpe in ısırdı ı bir kadını, zorla ailesinin elinden aldılar ve dipçikleriyle vura vura öldürdüler. galden iki hafta sonra bir pazar günü Aureliano, Gerineldo Marquez'in evine gitti ve o her zamanki az konu ur tavrıyla bir fincan sade kahve istedi. kisi mutfakta yalnız kaldıkları zaman Aureliano, sesinde o günedek alı ılmamı otoriter bir tonla konu tu. Çocukları hazırla, dedi. Sava a giriyoruz. Gerineldo Marquez, kulaklarına inanamadı.

-Hangi silahlarla? diye sordu.

Aureliano, Onların silahlarıyla, diye kar ılık verdi.

Salı geceyarısı yapılan çılgınca bir hareket sonunda, Aureliano Buendia'nın komutasındaki otuz ya ına varmamı yirmibir ki i, mutfak bıçakları ve ucu sivriltilmi aletlerle silahlanarak garnizonu bastılar, silahlara elkoydular, yüzba ıyı da kadını öldürmü olan dört askeri de bahçede kur una dizdiler.

O gece, daha idam mangasının kur un sesleri dinmeden, Arcadio, köyün askeri ve sivil yöneticisi ilan edildi.

Ayaklanmaya katılanlardan evli olanlar, karılarıyla ancak vedala acak zaman bulabildiler. Onları birba larına bırakıp, terörden kurtarılan halkın co kun gösterileri arasında afakla birlikte yola düzüldüler. Son gelen haberlere göre Manaure'ye do ru yola çıkmı bulunan devrimci General Victoria Medina'nın güçlerine katılmaya gidiyorlardı. Gitmeden önce Aureliano, Don Apolinar Moscote'yi gizlendi i dolaptan çıkardı. Korkma, baba, dedi. Yeni hükümet senin ve ailenin ki isel güvenli ini koruyaca ına söz veriyor. Don Apolinar Moscote, aya ına uzun çizmeler çekmi , omuzuna tüfek asmı bu isyancı ile, ak amları domino oynadı ı ki inin aynı insan olup olmadı ını kestiremedi.

Bu yaptı ınız çılgınlık, Aurelito, diye ba ırdı.

Aureliano, Çılgınlık de il, sava , dedi. Bir daha da bana Aurelito deme. Ben artık Albay Aureliano Buendia'yım.

::::::::::::::::::::::::

Albay Aureliano Buendia, otuziki silahlı ayaklanma düzenledi, hepsinde de yenildi. Onyedi ayrı kadından onyedi erkek çocu u oldu ve en büyükleri otuzbe ine gelmeden, bir gecede onyedisi de öldürüldü. Kendisi ondört suikast giri iminden, yetmi üç pusudan ve bir idam mangasının elinden sa çıktı.

Koca bir beygirin nallarını dikecek güçte strikninli kahve içip yine postu kurtardı. Cumhurba kanının verdi i liyakat ni anını kabul etmedi. Devrimci güçlerin ba komutanlı ına yükseldi, ünü bir sınırdan ötekine bütün ülkeyi tuttu, hükümetin en çok korktu u ki i oldu ve hiçbir zaman resminin çekilmesine izin vermedi. Sava tan sonra kendisine ömür boyu ba lanılmak istenen aylı ı kabul etmedi ve ya lılık günlerinde bile ekme ini Macondo'daki i li inde yaptı ı gümü balıklarla kazandı. Her çarpı mada adamlarının önünde sava a atıldı ı halde, aldı ı tek yara yine kendi eliyle oldu.

Yirmi yılı bulan iç sava a son veren Neerlandia Antla masını imzaladıktan sonra kendini gö sünden vurdu, ama kur un can alıcı organların hiçbirine de meden, ya dan kıl çeker gibi sıyrılıp sırtından çıktı. Bütün bunlardan arta kalan tek ey, Macondo'da kendi adını ta ıyan bir sokak oldu. Ne var ki, ya lanıp eceliyle ölmezden birkaç yıl önce, kendisinin de söyledi i gibi, General Victorio Medina'nın güçlerine katılmak için yirmibir arkada ıyla birlikte yola çıktı ı afak vakti, bunların hiçbirini beklemiyordu.

Gitmeden önce Arcadio'ya bütün söyledi i, -Macondo'yu sana bırakıyoruz, demek oldu. Burasını iyi durumda bırakıyoruz,

geldi imizde daha iyi durumda bulalım.

Arcadio bu sözleri, i ine geldi ince yorumladı. Kendisine bir üniforma uydurdu. Melquiades'in kitaplarını ba tan sona karı tırıp mare al üniforması gibi sırmalı, apoletli bir ceket edindi. Beline ba ladı ı kılıcı, kur una dizilen yüzba ıdan soydu u altın i lemeli tokalarla tutturdu. Top arabalarını köyün giri ine yerle tirdi, ate li söylevleriyle ayaklanan eski ö rencilerin sırtına da birer üniforma uydurup onları sokaklara salıverdi. Böylelikle yabancılar üzerinde, köyün ele geçirilemez güçlerle savunuldu u izlenimini uyandırmak istiyordu. Bu, iki yanlı bir aldatmacaydı. Çünkü hükümet köye saldırmayı on ay göze alamadı; saldırıya

geçti i zaman da, öylesine büyük bir güçle saldırdı ki, köyün direni i yarım saat içinde yıkıldı.

Arcadio, yöneticili inin daha ilk gününden bildirilere ne denli meraklı oldu unu ortaya koydu. Aklına her geleni bir bildiriyle halka duyuruyor, kimi zaman günde dört kararname yayınladı ı oluyordu. Onsekizini bitirmi olanlara zorunlu askerlik hizmeti öngörmü , ak am altıdan sonra ba ıbo dola an hayvanları kamu malı saymaya ba latmı , ya lıların koluna kırmızı band taktırır olmu tu.

Peder Nicanor'u bir kenara sıkı tırmı , i kence ile korkutarak, ayin yapmasını ve Liberallerin zaferi adına olmadıkça çan çalmasını yasaklamı tı. Kararlarının kesinli inden kimse ku kulanmasın diye de köyün alanına idam mangasını dizmi , kar ıya diktirdi i bir korkulu u kur una dizdirmi ti. Ba langıçta onu, kimsenin ciddiye aldı ı yoktu. Ne olsa, büyüklü e özenen çocuklardı hepsi.

Ama bir gece, Arcadio turtu, Catarino'nun dükkanına gitti.

Davulcu onu görünce, tremolo çekerek selamladı. Oradakiler gülü meye ba ladılar. Tepesi atan Arcadio, yetkililere saygısızlık etti i gerekçesiyle davulcuyu kur una dizdirdi. Buna kar ı çıkanları da, ayak bileklerini iki tomruk arasına sıkı tırıp okula hapsetti ve ekmekle sudan ba ka bir ey vermedi. Ursula, onun bu keyfi davranı larını ö rendi i zaman, Katil! diye ba ırıyordu suratına. Aureliano bu yaptıklarını duyunca seni kur unlatacak, ilk oh çeken de ben olaca ım. Ama ne dese bo unaydı. Arcadio baskıyı artırdıkça artırıyor halkı sıktıkça sıkıyordu. Sonunda, Macondo'nun gelmi geçmi en gaddar yöneticisi oldu. Bir gün Don Apolinar Moscote yandı yanıldı, Ba larını ta a vura vura anlasınlar aradaki ayrımı. te Liberal cenneti dedikleri bu, dedi.

Bu sözler, Arcadio'nun kula ına gitti. Devriyelerin ba ına geçip Moscote'nin evini bastı, e yalarını parçaladı, kızları kamçılattı.

Don Apolinar Moscote'yi sürükleye sürükleye dı arı çıkarttı.

Ursula, olanları duyunca, öfkeden çılgına döndü. Kırbacı kaptı ı gibi ba ıra ça ıra, lanet okuya okuya karargaha ko tu. Ursula

avluya daldı ı anda, Arcadio da ate emrini vermek üzereydi.

-Sıkıysa vur da görelim, piç kurusu! diye ba ırdı.

Arcadio'nun a zını açmasına fırsat vermeden, Hadi bakalım, katil herif! diye ba ırarak kırbacı indirdi. Beni de öldür, iblis ruhlu anasının o lu. Öldür ki bir canavar büyüttüm diye gözya ı dökmeyeyim. Ursula, kırbacı acımasız indiriyordu. Kırbaçlaya kırbaçlaya Arcadio'yu arka bahçeye kovaladı. Arcadio kabu una büzülen sümüklüböcek gibi bir kö eye sindi. Daha önce keyif için kur unlayıp parçaladıkları korkulu un bulundu u yere ba lanan Don Apolinar Moscote, kendinden geçmi ti. dam mangasındaki çocuklar, Ursula kendilerini de döver diye korkularından çil yavrusu gibi da ıldılar. Oysa Ursula onların yüzüne bile bakmadı. Yakası paçası bir yana gitmi Arcadio'yu acı ve öfkeden haykırarak bıraktı; gitti, Don Apolinar Moscote'yi çözüp evine götürdü. Karargahtan çıkmadan önce de, tomru a vurulmu tutukluları serbest bıraktı.

O günden sonra köyü yöneten Ursula oldu. Pazar ayinlerini yeniden ba lattı, kırmızı kol bandı takılmasına kar ı çıktı ve saçmasapan kararnameleri yürürlükten kaldırdı. Bütün gücüne ra men, kara yazılı ba ına gelenlere a lamaktan da geri durmuyordu.

Öylesine büyük yalnızlık duyuyordu ki, kestane a acının altında unutulan kocasıyla çene çalmaktan bile medet umar olmu tu.

Haziran ya murları, çarda ı yıkacakmı gibi ya dı ı günler, Bak ne hale geldik, diyordu. u eve bak, in cin top oynuyor.

Çocuklarımız dört bir yana da ıldılar. Seninle ben kuru ba ımıza kaldık.

Tıpkı ba langıçtaki gibi. Çoktan bilinçsizlik uçurumuna yuvarlanmı olan Jose Arcadio Buendia, karısının dediklerini duymuyordu bile. Delili inin ilk zamanlarında günlük gereksinmelerini latince sözlerle belirliyordu. Beynini saran bulutlar kısa sürelerle de olsa aralandı ı zaman akıllı uslu konu uyor, Amaranta yeme ini getirdi inde, kendisini rahatsız eden eyleri ona söylüyor ve Amaranta'nın sırtına i e çekmesine, hardal yakısı yapı tırmasına ses çıkarmıyordu.

Ama Ursula ona dert yanmaya ba ladı ı sıralarda, Jose Arcadio Buendia, gerçekle bütün ilintisini koparmı tı. Ursula, onu yerinden kaldırmadan yava yava silip temizliyor, bir yandan da aile içinde olup bitenleri haber veriyordu. Kocasının sırtını fırçayla sabunlarken, Aureliano sava a gideli dört ayı geçti, daha bir haber alamadık, diyordu. Jose Arcadio koca adam olup geri döndü. Sen bile ufak tefek kalırsın yanında. Her tarafına dövme yaptırmı . Ne yazık ki,

bizleri yerin dibine geçirmekten ba ka bir i yaptı ı yok. Kötü haberleri duydukça, kocası üzülüyormu gibi

geldi Ursula'ya. Bunun üzerine ona yalan söylemeye karar verdi.

Kürekle toplayıp kaldırmadan önce kocasının pisli inin üzerine kül dökerken, -Bak sana ne diyece im, hiç inanmayacaksın, dedi.

-Tanrı, Jose Arcadio ile Rebeca'nın evlenmelerini istedi, imdi mutluluklarına diyecek yok.

Bu aldatmacaları öyle içten anlatıyordu ki, sonunda kendi yalanlarıyla avunur oldu. Arcadio a ır ba lı bir adam oldu artık, diyordu. Yi it mi yi it. Yakı ıklı mı yakı ıklı. Uniformasını giyinip kılıcını ku andı ında bir görmelisin. Oysa ha onunla konu mu , ha bir ölüyle, ayırdedilmezdi. Çünkü Jose Arcadio Buendia, öylesine zararsız, öylesine elini ete ini dünyadan çekmi görünüyordu ki, Ursula onu çözmeye karar verdi. Jose Arcadio Buendia, çözüldükten sonra yerinden kımıldamadı.

Bütün iplerden güçlü, gözle görünmez ba larla kestane a acının gövdesine ba lıymı gibi, ya mur demeden güne demeden orada oturuyordu. A ustosa do ru, kı hiç bitmeyecek gibi ba ladı ı sıralarda, Ursula ona gerçe e benzer bir haber verebildi:

- ansımızın hala yaver gitti ine inanır mısın? diye söze girdi.

Amaranta ile laternacı talyan evlenecekler.

Gerçekten de, Amaranta ile Pietro Crespi arkada lıklarını ilerletmi lerdi. Onların ba ında beklemeyi artık gereksiz gören Ursula da bu arkada lı ı destekliyordu. Herkes onlara sözlü gözüyle bakıyordu. talyan, alacakaranlık çökerken, ceketinin yakasına bir fulya ili tirerek geliyor, Amaranta'ya Petrarque'ın iirlerini çeviriyordu. Ortancaların ve güllerin kokusundan solukları kesilerek terasta oturuyorlar, -sava mı oluyormu , kötü haberler mi geliyormu hiç ilgilenmeden-biri iir okuyarak, öteki dantelli kol a ızları dikerek, sivrisinekler terası oturulmaz hale getirip onları içeri kaçırana dek oyalanıyorlardı. Amaranta'nın akıllı uslu tavrı, ölçülü ama içten yakınlı ı, ni anlısının çevresinde gözle görünmez bir a örmü tü. Pietro Crespi, ak amları saat sekizde zorla evden ayrılırken, yüzüksüz parmaklarıyla bu a ı kenara itip kendine yol açıyordu sanki.

Pietro Crespi'ye talya'dan gelen kartpostalları bir albüme yerle tirmi lerdi. Issız parklarda el ele tutu mu sevgililerin resimleri vardı kartlarda. Kö elerine de okla delinmi yürekler ve güvercin gagalarında altın yaldızlı kurdelalar serpi tirilmi ti.

Kartlara bakarken Pietro Crespi, Floransa'dayken bu parka gittim, diyordu. O parkta eline yem alıp avucunu açar, ku ları beslersin.

Kimi zaman Venedik'in suluboya bir resmine bakarken, sıla özlemi, kanalların vıcık vıcık çamurunu, yapı yapı deniz analarının kekremsi kokusunu, çiçek kokularına dönü türürdü talyan'ın burnunda. Amaranta içini çeker, güler, çocuksu bir dil konu an güzel kadınlarla yakı ıklı erkeklerin ya adı ı,

geçmi teki görkeminden geriye, yalnızca çöplüklerinde kedilerin cirit attı ı eski kentlerle dolu ikinci bir anayurt dü lerdi. Pietro Crespi bu ikinci yurdu bulmak için okyanuslar a tıktan, Rebeca'nın ate li kucaklamalarıyla tutkuyu a kla karı tırdıktan sonra gerçek sevgiyi bulmu tu. Mutlulu un yanısıra servete de kavu mu tu.

O sıralarda dükkanı ve deposu bir sokaktan öteki soka a dek uzanıyordu. Saat ba ında ufacık çanlar çalan Floransa'daki çan kulesinin modelinden tutun da, Sorrento'dan gelme müzikli kutulara, Çin'den gelme, kapa ı açılınca müzik çalan dolaplara, akla gelecek her türlü müzik aletinden dü ünülebilecek her çe it mekanik oyunca a varana dek dükkanda neler yoktu neler. Pietro Crespi müzik dersi vermeye ancak zaman ayırabildi i için, dükkanı, karde i Bruna Crespi yürütüyordu. Pietro Crespi'nin sayesinde, Türkler Soka ı, Arcadio'nun keyfi davranı larını ve uzaklardaki sava karabasanını unutturan bir ezgiler vahası niteli ine büründü. Ursula, pazar ayinlerini yeniden ba latınca, Pietro Crespi, kiliseye Alman malı ufak bir org ba ı ladı. Çocuk korosu kurdu ve Peder Nicanor'un sessiz ayinine yücelik katan bir Gregoryen repertuvar hazırladı.

Amaranta'nın tam dengi oldu una kimsenin ku kusu yoktu.

Duygularını zorlamadan, kendilerini yüreklerinin do al akı ına bırakarak öyle bir noktaya geldiler ki, artık dü ün gününü saptamaktan öte yapılacak bir ey kalmıyordu. Önlerinde hiçbir engel yoktu. Ursula, evlenmesini boyuna ertelemekle Rebeca'nın yazgısını de i tirdi i için içten içe kendini suçluyor, bu yüzden de yeni acılar yaratmaktan sakınıyordu. Sava ın ilerlemesi, Aureliano'nun yoklu u, Arcadio'nun gaddarlı ı ve Jose Arcadio ile Rebeca'nın evden kovulması, Remedios için tutulan yası geri plana itmi ti. Dü ünün yakla tı

ı o günlerde, Pietro Crespi, kendisine o lu gibi ba lanan Aureliano Jose'yi ilk çocukları olarak benimsemeye ba lamı tı. Çevresindeki bütün olu umlar, Amaranta'ya tasasız, kusursuz bir mutluluk müjdeliyor gibiydi.

Ne var ki, Rebeca'nın tersine, Amaranta herhangi bir heyecan belirtisi göstermiyordu.

Masa örtülerini nasıl sabırla boyuyorsa, e siz dantelleri nasıl sessizce örüyorsa, i ne oyasından tavusku larını nasıl i liyorsa, Pietro Crespi'nin de yüre inin sesine kulak tıkayamayaca ı anin gelmesini öyle sabırsızlıkla bekliyordu. Bekledi i gün, Ekim ba larında güz ya murlarıyla birlikte geldi. Pietro Crespi, diki kutusunu onun kuca ından aldı ve Gelecek ay evleniyoruz, dedi.

Onun buz gibi elleri kendininkilere de ince, Amaranta titremedi hiç. Uysal bir hayvan gibi ellerini çekti ve i ini sürdürdü.

-Basitle me, Crespi, diyerek gülümsedi. Ölsem seninle evlenmem.

Pietro Crespi artık kendini tutamadı. Hiç utanıp sıkılmadan hüngür hüngür a lıyor, umutsuzluk içinde ellerini ovu turarak parmaklarını kıracakmı gibi bastırıyordu. Ama, Amaranta'yı yumu atamadı. -Bo una zaman kaybetme. Beni gerçekten çok seviyorsan, bir daha bu eve adımını atmazsın, dedikten sonra ba ka söz çıkmadı kızın a zından. Ursula utancından yerin dibine giriyordu. Pietro Crespi yalvarıp yakarmaktan usanmadı. Her türlü rezilli i, a a ılanmayı göze aldı. Koca bir gün ba ını Ursula'nın dizine dayayıp a ladı. Ursula, onu avutabilmek için istese canını bile verecek duruma geldi.

Ya murlu gecelerde Crespi emsiyesini açıyor, Amaranta'nın odasında ı ık görebilmek için evin çevresinde dört dönüyordu.

Hiç o günlerdeki gibi iyi giyindi i olmamı tı. Tahtını tacını yitirmi bir imparator ba ını andıran kafasını, bir tuhaf yücelikle, soylulukla dikiyordu. Amaranta ile birlikte terasta oturup nakı i leyen arkada larına gitti. Amaranta'yı kandırsınlar diye dökmedi i dil kalmadı. i gücü bo ladı. Sabahtan ak ama dek dükkanın arkasındaki odaya kapanıyor, co kulu mektuplar yazıp bunları kurutulmu çiçek yaprakları ve kelebeklerle birlikte Amaranta'ya yolluyordu. Amaranta ise mektupları açmadan geri gönderiyordu. Crespi saatlerce bir kö eye çekilip saz çalıyordu.

Bir gece de arkı söyledi. Kanuna benzer sazın tellerinden çıkan ilahi ezgiler ve

dünyada kimsenin böylesine sevemeyece ine kanıt olabilecek yanık ses, bütün Macondo'yu aya a kaldırdı.

Köyün bütün ı ıkları tek tek yandı da bir Amaranta'nınki yanmadı. Ermi ler Yortusu günü olan iki Kasımda, Crespi'nin karde i dükkanı açtı.

Bütün ı ıklar yanıyordu. Bütün müzikli kutuların a zı açıktı.

Bütün saatler sonsuz bir saat ba ını çalıyordu. Ve bu çılgın müzik sesleri arasında, Pietro Crespi'yi dükkanın arkasında bileklerini usturayla kesmi ve ellerini bir tas aselbende batırmı olarak buldu.

Ursula, ölünün o gece kendi evlerinde kalaca ını, ba ında beklenilece ini, geleneksel cenaze yeme inin yenilece ini bildirdi. Peder Nicanor dinsel tören yapılmasına ve ölünün kutsanmı topra a gömülmesine kar ı çıktı. Ursula onu gö üsledi. Senin de benim de aklımızın ermeyece i bir biçimde ermi adamdı o, dedi. Onun için sen istesen de istemesen de, onu Melquiades'in yanına gömece im. Dedi ini de yaptı; hem de bütün köyün deste i ve tantanalı bir cenaze töreniyle. Amaranta yatak odasından dı arı çıkmadı.

Yattı ı yerden, Ursula'nın a ladı ını, evi dolduran kalabalı ın ayak seslerini ve fısıltılarını, ıskatçıların a ıtlarını duyuyordu.

Sonra ezilmi çiçek kokan bir sessizlik ba ladı. Amaranta uzun bir süre, ak am karanlı ı çökerken Pietro Crespi'nin lavanta kokusunu duymaya devam etti. Ama kendini kaybetmeyecek

kadar güçlüydü. Ursula onu kendi haline bırakmı , hiç ilgilenmez olmu tu. Bir ikindi zamanı, Amaranta, mutfa a gidip elini ocaktaki kömürlerin arasına daldırdı ı ve etinin yanık kokusundan öte bir acı duymayıncaya dek elini yaktı ı zaman bile, Ursula ba ını çevirip de bakmadı. Vicdan azabı böyle geçi tirilemezdi ki. Amaranta birkaç gün evin içinde, eli, yumurta akı yakısına sarılı dola tı. Yumurta akı, elinin yanı ıyla birlikte yüre indeki yaraları da da lamı gibiydi.

Bu faciadan geriye kalan gözle görülür tek iz, Amaranta'nın yanık eline sardı ı ve ölene dek çıkarmadı ı siyah bez oldu.

Arcadio, Pietro Crespi için resmi yas ilan ederek kendisinden umulmadık bir insanlık gösterdi. Ursula, onun bu davranı ını, sürüden ayrılan kuzunun geri

dönü ü olarak yorumladı. Oysa yanılmı tı. O, Arcadio'yu, sırtına üniforma geçirdi i gün de il, ta ba langıçta yitirmi ti. Arcadio'yu da Rebeca'yı büyüttü ü gibi eksiksiz fazlasız, kendi çocuklarından ayırdetmeksizin yeti tirdi ini sanıyordu. Oysa Arcadio, uykusuzluk hastalı ı salgınında, Ursula'nın evi onarma çabaları arasında, Jose Arcadio Buendia aklını oynattı ında, Aureliano'nun içine kapandı ı günlerde ve Amaranta ile Rebeca arasındaki ölümcül sürtü me süresince hep yalnız ve ürkek bir çocukluk ya amı tı. Aurelıano gerçi ona okuyup yazmasını ö retmi ti ö retmesine. Ama bir yabancıya ö retircesine, içten ilgilenmeden, aklı hep ba ka yerde olarak.

Artık giyilemeyecek hale gelmi giysilerini de Arcadio'ya veriyor, Visitacion bunları daraltıp kısaltarak çocu a uyduruyordu. Arcadio bütün çocuklu u boyunça, aya ına büyük pabuçların, kıçı yamalı pantolonların ve kadınsı kalçalarının acısını ya adı. Visitacion ve Cataure ile onların dilinden konu uyor, ba ka hiç kimseyle onlarla oldu u gibi anla amıyordu. Arcadio'ya anla ılmaz yazılarını okuyan, resim çekme sanatını ö reten Melquiades, onunla gerçekten ilgilenen tek ki iydi.

Melquiades ölünce Arcadio'nun gizli gizli nasıl gözya ı döktü ünü onun yazılarını bo u bo una inceleyerek yeniden canlandırmaya nasıl çalı tı ını kimse bilmiyordu. Kendisini sevip saydıkları ö retmenlik dönemi, ardından da bitmez tükenmez kararnameleri, alacalı üniformasıyla iktidar dönemi, onu eski bir acının a ırlı ından kurtardı. Bir gece Catarino'nun dükkanında birisi, Ta ıdı ın soyadına layık de ilsin, demek cüretini gösterdi.

Umulanın aksine, Arcadio, adamı kur una dizdirmedi.

-Buendia olmamak benim için en büyük onurdur, dedi.

Arcadio'nun anası babasıyla ilgili gizi bilenler, bu sözleri duyunca, kendisinin de gerçe i bildi ini sandılar. Ama Arcadio bu gerçe i hiç ö renmemi ti. Karanlık odada onun kanına ate ler

salan Pilar Ternera, önce Jose Arcadio, ardından Aureliano için nasıl kar ı durulmaz bir tutku olmu sa; imdi de Arcadio için öyleydi: Eski güzelli i yitmi olsa da, kahkahası eskisi gibi çınlamasa da Arcadio hep onu arıyor ve isli bu u kokusundan izini buluyordu. Sava tan kısa bir süre önce, Pilar Ternera küçük o lunu okuldan almak için her günkünden biraz daha geç geldi inde, Arcadio'yu ö le uykusuna yattı ı ve sonradan tutukluları tomru a vurdu u odada kendisini

bekler buldu. Çocuk bahçede oynuyordu, Arcadio, Pilar Ternera'nın o odadan geçmek zorunda oldu unu biliyor ve hama ına uzanmı , titreyerek bekliyordu. Kadın geldi. Arcadio onu bile inden yakaladı ve hama ın içine çekmeye çalı tı.

Pilar Ternera deh ete dü mü tü. Olamaz! Olamaz! diyordu.

Seni mutlu kılmayı nasıl isterim bilemezsin, ama Tanrı biliyor ya, yapamam bunu. Arcadio atalarından kalma gücüyle kadını belinden kavradı ve tenine dokundu u anda dünya silindi gözünden. Namusluluk numarası yapmaya kalkı ma, dedi.

Orospulu unu bilmeyen mi var? Pilar, kötü yazgısına lanet okudu içinden. Çocuklar görür, diye fısıldadı. En iyisi bu gece kapıyı sürgüleme. O gece Arcadio hama ında ate ler içinde titreyerek onu bekledi. Gözüne uyku girmiyor, kula ı kiri te bekliyordu. Yakla an sabahın sonu gelmez saatlerinde çekirgelerin sesini, çullukların do an günü müjdeleyen acımasız çı lıklarını duydukça atlatıldı ına iyiden iyiye inanıyordu.

Heyecan, öfkeye dönü tü ü sırada, kapı birden aralandı. Arcadio, birkaç ay sonra idam mangasının kar ısına dikilirken, sınıftaki ayak seslerini, sıraların çarpılı ını, odanın karanlı ında gövdesine yaslanan bir bedenin a ırlı ını ve bir ba ka yürekten bo alan havayı soluyu unu hatırlayacaktı. Arcadio elini uzattı ve karanlıkta geçip gitmek üzere olan iki parma ı iki yüzüklü bir ba ka eli yakaladı. Elin üzerindeki damarları yokladı, bahtsız bir yüre in atı larını duydu bile inde ve ya am çizgisi ba parma ın dibinde ölümün pençesiyle kesilen avuç içini elledi.

Sonra, bunun bekledi i kadın olmadı ını anladı, çünkü isli bu u de il, çiçek kokuyordu ve erkek gö sü gibi ufacık ba lı gün görmemi memeleri, ceviz gibi sert ve yuvarlak apı arası, deneysizli in heyecanına bulanmı sevecenli i vardı.

Kızo lankızdı ve adı da Santa Sofia de la Piedad'tı. Pilar Ternera, ona bu yaptı ını yapsın diye, bütün ömrünce biriktirip bir yana ayırdı ı paranın yarısını vermi ti, tam elli peso. Arcadio onu, babasının ufak a çı dükkanında çalı ırken çok görmü tü, ama hiç alıcı gözle bakmamı tı; çünkü kız gerekli oldu u anın dı ında varlı ını çevresindekilere duyurmamak gibi az görülür bir erdeme sahipti. Ama o günden sonra, Arcadio, kızın koltukaltlarındaki sıcaklı a kedi gibi sokulmadan edemedi. Kız ö len uykusu zamanı geldi mi, okula gidiyordu. Anası babası da biliyorlar ve ses çıkarmıyorlardı. Pilar Ternera ölümlük-kalımlık

birikiminin öteki yarısını da onlara vermi ti.

Sonraları, hükümet birlikleri onları a k yuvalarından edince, onlar da, dükkanın arkasındaki domuz ya ı tenekeleriyle mısır çuvallarının arasında sevi meye ba ladılar. Arcadio, köyün sivil ve askeri yöneticili ine atandı ı sıralarda, bir kızları olmu tu.

Bu durumu bilen tek akrabaları Jose Arcadio ile Rebeca'ydı.

Arcadio, o sıralarda yakınlıktan çok suç ortaklı ı duygusuyla onlarla sıkıfıkıydı. Jose Arcadio, evlilik boyunduru una kaptırmı tı kendini. Rebeca'nın sa lam ki ili i, doymak bilmez midesi, tuttu unu koparan hırsı, kadın pe inde ko an, aylak biri olmaktan çıkıp yük hayvanı gibi i e ko ulan kocasının olanca gücünü emiyor tüketiyordu. Temiz pak bir evleri vardı. Güne do arken Rebeca evin her yanını açar, mezarlıktan esen yel, pencerelerden girip kapılardan bahçeye ta arken, duvarların badanasına, e yalara mezarların güherçile kokusunu sindirirdi.

Rebeca'nın toprak yemek iste i, ana babasının kemiklerinin takırtısı, Pietro Crespi'nin beceriksizli i kar ısında kanının kaynaması artık çok geçmi te kalmı tı. Rebeca bütün gün pencerenin önünde, sava ın tedirginli inden uzak, oturup nakı i liyordu. Dolaptaki çanaklar birbirlerine vurup ıngırdamaya ba ladı ında kalkıp yemek pi irmeye koyuluyordu. Önden uyuz itler, arkadan kimi zaman omuzuna bir geyik vurmu , ço u zaman da elinde ipe dizili yaban ördekleri ve tav anlar sallanan, çizmeli, mahmuzlu, çifteli dev ortalıkta görünmeden çok önce, Rebeca yeme i hazırlamı olurdu.

Yönetiminin ilk günlerinden birinde Arcadio bir ikindi vakti çıkageldi. Evden ayrıldıklarından beri onu görmemi lerdi, ama öylesine içten ve yakın bir tavrı vardı ki, Rebeca ile Jose Arcadio onu sofralarına almaktan çekinmediler.

Yemeklerini yiyip kahvelerini içerlerken Arcadio geli nedenini açıkladı. Jose Arcadio hakkında bir ikayet vardı. Deniliyordu ki Jose Arcadio kendi tarlasını sürmekle i e ba lamı , sonra öküzleri dehleye dehleye, önüne çit geldiyse ezip, yapı geldiyse yıkıp çevredeki en bereketli toprakları zorla ele geçirmi ti. Gözü tutmadı ı için ili medi i toprakların sahiplerini de haraca ba lamı tı. Her cumartesi yanına av köpeklerini alıyor, omuzuna çiftesini asıyor, haraç toplamaya çıkıyordu. Jose Arcadio yaptıklarını inkar etmedi.

-Bu toprakları köyün kurulu u sırasında Jose Arcadio Buendia da ıtmı tır. Aslında aileye ait olan bu mirası har vurup harman savurdu u için delili i o zamandan ba lamı tır, diyor ve bü yüzden de o topraklara elkoymakta kendini

haklı görüyordu.

Böyle bir savunma gereksizdi aslında, çünkü Arcadio, hak yerini bulsun diye gelmemi ti. Jose Arcadio ile pazarlı a gelmi ti.

Elkoyulan toprakların tapusu, Jose Arcadio'nun üzerine çıkabilsin

diye, Arcadio, bir kadastro dairesi kuracak, bunun kar ılı ında da Jose Arcadio, haracı, yerel hükümet temsilcilerinin toplamasını kabul edecekti. Arıla tılar. Yıllar sonra, Albay Aureliano Buendia, tapu kayıtlarını incelerken, Jose Arcadio'nun bahçesinin bulundu u tepeden göz görebildi ine ufkadek, mezarlık dahil bütün toprakların karde inin üzerine kayıtlı oldu unu gördü. Ve Arcadio'nun onbir ay süren yönetimi sırasınca yalnızca haraçları toplamakla kalmayıp, Jose Arcadio'nun topra ına ölülerini gömebilsinler diye ölenlerin ailelerinden de para aldı ını ö rendi.

Ursula, bütün köyün dilinde dola an bu olayları ancak birkaç ay sonra ö rendi. Onun acısına acı katmamak için herkes olanları saklıyordu. Ursula önce ku kulandı. Kocasına ka ık ka ık kabak erbeti içirirken, sözümona koltuklarını kabarta kabarta Arcadio ev yaptırıyor, dedi. Demesine dedi de ister istemez içini çekip, Bilmem ama, bu i in bir kokusu çıkacak gibime geliyor, diye ekledi. Sonraları, Arcadio'nun ev yaptırmakla yetinmeyip Viyana malı e ya ısmarladı ını da ö renince, onun kamu hizmetleri için topladı ı parayı yedi ine iyice aklı yattı. Bir pazar ayininden sonra, Arcadio'yu yeni evinde oturmu , memurlarıyla ka ıt oynarken görünce, Sen ailemizin yüzkarasısın! diye haykırdı.

Arcadio ona hiç aldırmadı. Ursula, onun altı aylık bir kızı oldu unu ve birlikte ya adı ı Santa Sofia de la Piedad'ın yine gebe oldu unu ancak o zaman ö rendi. Bunun üzerine, her neredeyse bulup, Albay Aureliano Buendia'ya mektup yazmaya, olanı bieni bildirmeye karar verdi.

Oysa günlerin çabuk geli en olayları, Ursula'nın yalnızca tasarılarını uygulamasını engellemekle kalmadı, onu bunları dü ündü üne dü ünece ine de pi man etti. O zamana dek ancak belirsiz ve uzak bir olayı nitelemeye yarayan sava sözcü ü, birden somut ve dramatik bir gerçek oluverdi. ubat sonlarına do ru, süpürge yüklü bir e e e binmi , kül benizli, ya lı bir kadın geldi Macondo'ya. Öylesine zararsız bir görünü ü vardı ki, nöbetçiler bataklıktaki köylerden gelen satıcılardan biri diye, sorgusuz sualsiz köye bıraktılar. Kadın, do ruca kı laya gitti.

Arcadio, onu bir zamanlar sınıf olan odada kabul etti. imdi burası bir çe it cephe gerisi karargahı haline getirilmi , çengellere kıvrılıp dürülmü hamaklar asılmı , kö elere yataklar yı ılmı , yerlere tüfekler, karabinalar, hatta av çifteleri serilmi ti.

Ya lı kadın kendini tanıtmazdan önce, dikle ip hazırola geçerek askerce selam çaktı.

-Ben Albay Gregorio Stevenson.

Kötü haberler getirmi ti. Dedi ine göre Liberallerin son direnme noktaları da kırılmaya ba lamı tı. Riohacha yakınlarında gerileyerek çarpı ırken bıraktı ı Albay Aureliano Buendia, Arcadio'ya haber iletmi ti. Liberallerin can ve mal güvenli inin korunması ko uluyla, köyü direnmeden teslim edecekti. Arcadio,

yolunu a ırmı ninelere benzeyen bu yabancı haberciye acıyarak baktı.

-Yazılı bir ey getirdin tabii, dedi.

-Tabii öyle bir ey getirmedim, dedi haberci. Bu ko ullarda insanın kendini ele verecek bir ey ta ıyamayaca ını bilmen gerek.

Konu urken elini koynuna atıp gümü ten yapılmı ufak bir balık çıkardı. Sanırım bu yeter, dedi. Arcadio, Albay Aureliano Buendia'nın elinden çıkmı balı ı görür görmez tanıdı. Ne var ki, biri sava tan önce bunu almı ya da çalmı olabilirdi. Koynunda gümü balık var diye adama gözü kapalı güvenilmezdi. Haberci, kimli ine inandırabilmek için askeri bir sır açıklayacak kadar i i ileri götürdü. Görevli olarak Curaçao'ya gitti ini, Karayipler bölgesindeki bütün sürgünleri biraraya toplayaca ını, yıl sonunda bir çıkartma yapmaya yetecek silah ve cephane bulaca ını açıkladı. Albay Aureliano Buendia bu planın ba arıya ula aca ına inandı ından, o anda gereksiz can kaybı verilmesine kar ıydı. Ama Arcadio, Nuh diyor peygamber demiyordu.

Kimli ini kanıtlayana dek haberciyi tutuklayıp tomru a vurdurttu ve kanının son damlasını akıtmacasına köyü savunmaya karar verdi.

Fazla beklemesi gerekmedi. Libarellerin yenilgisiyle ilgili haberler günden güne artıyordu. Mart sonlarına do ru, zamansız ya murların bastırdı ı bir tan vakti, son haftaların gergin suskunlu u, acı bir borazan sesi ve kilisenin kulesini yıkan top gürültüsüyle bozuldu. Aslında, Arcadio'nun direnme kararı düpedüz çılgınlıktı.

Sözümona silahlı elli adamı vardı ve adam ba ına yirmi er kur un dü üyordu. Yine de Arcadio'nun atıp tutmalarıyla co an eski ö rencileri, yitirilmi dava u runa can-ba koymu lardı.

Çizmelerin yollarda çıkardı ı seslerin, birbiriyle çatı an komutların, yeri titreten, topların, vızıldayan kur unların ve borazanların katı sesleri arasında Albay Stevenson denilen adam Arcadio ile konu ma fırsatı buldu. Kadın kılı ında ölmek küçüklü üne dü ürme beni, dedi. Öleceksem, bırak da sava arak öleyim. Sonunda Arcadio'yu kandırabildi. Arcadio, ona silah ve yirmi kur un verilmesini emretti, karargahı savunması için de yanına be ki i bırakıp, kendisi adamlarıyla birlikte direni i yönetmeye çıktı. Ne var ki, bataklı a giden anayola ula amadı.

Barikatlar yıkılmı tı. Köyü savunanlar sokaklarda çarpı ıyorlardı.

Kur unları bitene dek tüfekleriyle sava tılar, kur unları tükenince tüfeklere kar ı tabancalarını çektiler, sonunda yumruk yumru a, gırtlak gırtla a geldiler. Bozgunu gören kadınlardan kimi ellerine geçirdikleri sopalarla, ekmek bıçaklarıyla sokaklara

döküldüler. O karga alıkta, Arcadio, sırtında geceli i, elinde Jose Arcadio Buendia'nın iki eski tabancasıyla deliler gibi kendisini arayan Amaranta ile kar ıla tı. Arcadio, tüfe ini, sava ırken silahını yitirmi bir subaya verdi ve Amaranta'yı evine götürmek için yan sokaklardan birine saptı. Ursula, biti ik evde kocaman gedik açmı olan top atı larına aldırı , etmeden kapıda durmu onları bekliyordu. Ya mur diniyordu, ama sokaklar arapsabunu dökülmü gibi kaygandı ve karanlıkta, uzaklık, ancak göz kararı kestirilebiliyordu. Arcadio, Amaranta'yı Ursula'nın yanına bıraktı ve kö eden ate açan iki askere kar ı koymaya çalı tı. Yıllardır bir çekmecenin dibinde unutulmu eski tabancalar ate almadı.

Ursula, Arcadio'ya gövdesini siper ederek onu eve çekmeye u ra tı.

-Tanrı a kına gel! diye ba ırdı. Bu kadar çılgınlık yeter!

Askerler onlara n an aldı.

Biri, Bırak o adamı, hanım, diye seslendi. Yoksa karı mayız ha!

Arcadio, Ursula'yı eve do ru iteledi, sonra teslim oldu. Az sonra silah sesleri, kesildi, çanlar çalmaya ba ladı. Direni yarım saatten az sürede kırılmı tı.

Arcadio'nun adamlarından bir teki sa kalmamı tı, ama kar ı taraftan da üç yüz askeri öldürmü lerdi. Son direnme noktası, karargah oldu. Saldırıya u ramadan önce, Albay Gregorio Stevenson denilen adam, karargahtaki tutukluları serbest bırakmı ve adamlarına, çıkıp sokakta çarpı malarını emretmi ti.

Ola anüstü hareket yetene i ve elindeki yirmi kur unun yirmisini de sektirmeden isabet ettiri i, karargahın bir yı ın insan tarafından savunuldu u izlenimini uyandırdı ından saldırganlar karargahı top gülleleriyle darmaduman ettiler. Saldırıyı yöneten yüzba ı, yıkıntılar arasında kimseleri görmeyip paramparça olmu kolunda bo bir tüfekle, iç donundan ba ka giysisi olmayan bir tek ölüyle kar ıla ınca a ırdı. Ölünün kadın gibi uzun saçları ensesinde tarakla tutturulmu tu, boynunda ufak bir balık asılı zincir vardı. Yüzba ı, çizmesinin burnuyla ceseti sırtüstü çevirip yüzüne ı ık tutunca a kınlı ı daha da arttı. -

Aman Tanrım! diye haykırdı. Öteki subaylar yanına ko u tular.

Yüzba ı, -Baksanıza, kimmi me er! dedi. Gregorio Stevenson.

Gün do arken, alelacele kurulan askeri mahkemenin kararıyla Arcadio, mezarlık duvarının dibinde kur una dizildi.

Çocuklu undan beri ömrünü zehir eden korkunun, ya amının son iki saatinde neden uçup gidiverdi ini kendisi de anlayamadı. Az önceki yüreklili ini yeniden göstermeye kalkı madan, mahkemece, kendisine yöneltilen suçlamaları kayıtsızlıkla dinledi. Ursula'yı anımsadı. Bu saatlerde kestane a acının altında

Jose Arcadio Buendia ile sabah kahvesini içiyordur diye dü ündü. Daha adı konmamı sekiz aylık kızını ve a ustosta do acak çocu unu dü ündü. Bir ak am önce ertesi günkü yemek için geyik etini tuzlarken bıraktı ı Santa Sofia de la Piedad'ı dü ündü; omuzlarına dökülen saçlarını, yapma gibi duran kirpiklerini özledi.

Ya amla hesabını kesin olarak kapatırken kendi insanlarını dü ündükçe duygulanmıyor, en çok nefret etti i ki ileri aslında nasıl sevmi oldu unu anlamaya ba lıyordu. Askeri mahkeme ba kanı, konu masını bitirirken, Arcadio aradan iki saat geçmi oldu unu farketti. Elimizde, suçlamaları do rulayacak yeterli kanıt yoksa da, diyordu ba kan, sanı ın, komutasındakileri gereksiz yere ölüme sürükleyen sorumsuz ataklı ı, en a ır cezayı almasına yeterlidir. Arcadio, iktidarın güvenli ini ilk tattı ı yıkık sınıfta, a kın tedirginli ini ilk duydu u odanın birkaç adım ötesinde hazırlanmakta olan ölümünü gülünç buluyordu. Ölümü

umursadı ı yoktu, ama ya am çok ey demekti. O yüzden de idam hükmü verildi i andaki duygusu korku de il, özlem oldu.

Son dile inin ne oldu u soruluncaya dek a zını açmadı.

Yumu ak bir sesle, Karıma söyleyin, kızın adını Ursula koysun, dedi. Bir an durduktan sonra yineledi: Ninesininki gibi, Ursula.

Sonra deyin ki, do acak çocuk o lan olursa adını Jose Arcadio koysunlar amcasına benzesin diye de il, dedesine benzesin diye.

Onu kur una dizecekleri duvarın dibine götürmelerinden önce Peder Nicanor günah çıkarmaya geldi. Arcadio, Yaptıklarıma pi man de ilim, dedi. Ve bir fincan sade kahve içtikten sonra idam mangasının komutuna ayak uydurup yola düzüldü. Apar topar infazlarda üstüne olmayan komutanın adı da kendine yara ıyordu: Yüzba ı Roque Carnicero idi adı, kasap demeye geliyordu. Mezarlı a giderlerken, sürekli çiseleyen ya murun altında, Arcadio ufukta pırıl pırıl bir çar ambanın do mak üzere oldu unu gördü.

Sabah sisiyle birlikte içindeki özlemin acısı da da ıldı ve yerini merak aldı. Sırtını duvara dayamasını söylediklerinde, Arcadio, Rebeca'nın ıslak saçları, pembe entarisiyle kapıyı açtı ını gördü.

Kendini tanıtmaya çalı tı. Rebeca duvara do ru öyle bir baktı ve a kınlıktan donup kaldı. Arcadio'ya ancak el sallayacak zaman bulabildi. Arcadio da ona elini salladı. O anda tüfeklerin duman tüten namluları ona çevrilmi ti ve Arcadio, Melquiades'in sözlerini sözcü ü sözcü üne duydu, el de memi Santa Sofia de la Piedad'ın karanlık sınıftaki ayak sesleri kula ına geldi ve Remedios öldü ü zaman burun deliklerinde gördü ü buz katılı ını kendi burnunda duydu. Hay Allah kahretsin! diye dü ünecek kadar zaman buldu. Çocuk kız olursa adını Remedios koysunlar demeyi unuttum. Sonra bütün ömrünü zehir etmi olan korkunun tümü yüre ine bir anda saplandı. Yüzba ı ate emri

verdi: Arcadio gö sünü çıkarıp ba ını dikmeye ancak zaman bulabildi ve kasıklarını kavuran sıcak sıvının nereden bo andı ını bir türlü anlayamadı.

-Orospu dölleri! diye haykırdı. Ya asın Liberaller!

::::::::::::::::::::::::

Sava mayısta bitti. Ayaklanmayı ba latanların acımasızca cezalandırılaca ını açıklayan hükümet bildirisinin yayınlanmasından iki hafta önce, Albay Aureliano Buendia, Kızılderili sihirbaz doktor kılı ında batı sınırını geçmeye çalı ırken tutuklandı. Onun pe inden sava a giden yirmi bir ki iden on dördü çarpı malarda ölmü , altısı yaralanmı tı. Son yenilgi anında yanında tek ki i kalmı tı: Albay Gerineldo Marquez. Aureliano'nun yakalandı ı haberi, Macondo'da özel bir bildiriyle açıklandı. Ursula, kocasının yanına ko tu. Sa mı , dedi.

Dü manlarının yüre ine acıma duygusu vermesi için Tanrıya yakaralım. Ursula üç gün üç gece hüngür hüngür a ladıktan sonra, mutfakta kaymak ekeri yaparken o lunun sesi kula ına geldi. Kocasına haber vermek için kestane a acının altına ko arak, Aureliano'nun sesiydi! diye ba ırdı. Bu nasıl bir mucizeydi bilemem ama, o lumuz sa ve birkaç güne kadar görece iz onu.

Ursula, Aureliano'yu görece ine mutlak gözüyle bakıyordu.

Dö emeleri ovdurdu, e yanın yerini de i tirdi. Bir hafta sonra herhangi bir bildiriyle do rulanmayan bir söylenti, Ursula'nın kehanetini destekledi. Albay Aureliano Bueudia ölüme mahkûm edilmi ve halka ders olsun diye cezası Macondo'da infaz edilecekmi . Bir pazartesi sabahı saat on buçukta Amaranta, Aureliano Jose'yi giydirirken uzaktan askerlerin yürüyü ünü ve borazan sesini duydu. Bir saniye sonra da Ursula, Onu getiriyorlar! diye haykırarak odaya daldı. Askerler, toplanan kalabalı ı, dipçikleriyle vura vura da ıtmaya çalı tılar. Ursula ile Amaranta çevresindekileri itip kendilerine yol açarak kö eye ko tular ve onu gördüler. Dilencilere benziyordu. Üstü ba ı yırtılmı , saçı sakalına karı mı tı. Yalınayaktı. Kavurucu topra ın sıcaklı ını duymadan yürüyordu. Elleri arkadan iple ba lıydı. Atlı subaylardan biri ipin ucunu atının ba ına ba lamı tı. Onunla birlikte, yine onun gibi hırpani ve yıkkın görünü lü Albay Gerineldo Marquez'i de getirmi lerdi. kisi de üzüntülü de ildi. Askerler küfreden kalabalıktan tedirgin olmu gibiydiler.

Ursula, ba ırıp ça ıranların arasından O lum! diye haykırarak ileri atıldı ve kendisini durdurmak isteyen askeri tokatladı.

Subayın atı ürküp geriledi. Albay Aureliano Buendia durdu.

Öfkeden titriyordu. Kendisini kucaklamak isteyen anasına

yana madan dik dik gözlerinin içine baktı.

Eve git, anne, dedi. Beni hapishanede görebilmek için yetkililerden izin al.

Sonra, Ursula'nın iki adım arkasında çekinerek duran Amaranta'ya baktı ve gülümseyerek, Eline ne oldu? diye sordu.

Amaranta kara sargılı elini kaldırdı. Yandı, dedi. Atlar çi nemesin diye Ursula'yı geri çekti. Askerler yürüyüp geçtiler.

Tutukluların çevresi özel nöbetçilerle sarılıydı. Bunlar atlarını tırısa geçirip tutukluları hapishaneye götürdüler.

Ak amüstü Ursula, Albay Aureliano Buendia'yı görmeye gitti.

Don Apolinar Moscote kanalıyla görü izni almaya çalı mı tı. Ne var ki, askerlerin duruma egemen olması Moscote'nin elini kolunu ba lamı tı. Peder Nicanor'un karaci eri tuttu u için sancıdan kıvranarak yatıyordu. Ölüme mahkûm edilmeyen Albay Gerinaldo Marquez'in ailesi de o ullarını görmeye çalı mı lar, ama askerler dipçikle uzakla tırmı tı onları. Ursula duruma elkoyacak kimse bulamayınca, o lunun afakla birlikte kur una dizilece ine aklı yattı ve ona götürmek istediklerini çıkın yapıp tek ba ına hapishaneye gitti.

Kapıdakilere, -Ben Albay Aureliano Buendia'nın annesiyim, dedi.

Nöbetçiler yolunu kestiler. Ursula, -Ne olursa olsun girece im içeri, diye diretti. Kapıya geleni vurma emri aldınızsa, hiç zaman kaybetmeden ate edin, deyip nöbetçilerden birini yana iterek eskiden sınıf olan odaya daldı. Odada yarı çıplak bir grup asker oturmu , silahlarını ya lıyorlardı. Manevra üniforması giymi , al yanaklı, çok kalın gözlüklü, yapmacık tavırlı bir subay, nöbetçilere çekilmelerini i aret etti.

Ursula, -Ben Albay Aureliano Buendia'nın annesiyim, dedi yeniden.

Subay, dost görünü lü bir gülümsemeyle onu düzeltti: -Senyor Aureliano Buendia'nın annesiyim demek istiyorsunuz herhalde.

Ursula, -Siz ne derseniz öyle olsun, ister senyor, ister albay, yeter ki onu görebileyim, diye alttan aldı.

Ölüm cezası giymi olanlara görü çü gelmesini yasaklayan üst makam emirleri vardı ama, subay sorumlulu u yüklenerek Ursula'ya onbe dakikalık görü izni

verdi. Ursula çıkındakileri subaya gösterdi: Bir takım temiz çama ır, o lunun dü ününde giydi i kısa konçlu çizmeler ve Ursula'nın onun geli ini sezinledi i günden beri sakladı ı kaymak ekeri. Ursula, Albay Aureliano Buendia'yı hücre olarak kullanılan odaya serilmi

minderin üzerinde yatar buldu. Koltukaltları yara oldu undan, kollarını iki yana açıp yatmı tı. Tıra olmasına izin vermi lerdi.

Uçları sarkık kalın bıyıkları, elmacık kemiklerinin çıkıklı ını daha bir belirginle tiriyordu. Ursula'ya, gitti inden daha solgun, daha ince ve her zamankinden daha içine kapanıkmı gibi geldi Aureliano. Evde olup biten her eyden haberi vardı: Pietro Crespi'nin intihar etti ini, Arcadio'nun keyfi tutumunu ve idam edildi ini, Jose Arcadio Buendia'nın kestane a acının altındaki korkusuz ya antısını bir bir biliyordu.

Amaranta'nın kızo lankız dullu unu, kendini Aureliano Jose'yi yeti tirmeye adadı ını, Aureliano Jose'nin konu masını ö renirken okuyup yazmayı da ö rendi ini ve akıllı bir çocuk oldu unu biliyordu. Ursula, odaya girdi i andan ba layarak o lunun olgunlu u, komut vermeye alı kın tavrı ve sanki teninden saçılan üstünlük ı ıltıları kar ısında çekingenli e kapıldı. Onun nasıl olup da her eyi böyle bildi ine a tı kaldı.

Aureliano, -Öteden beri bilmez misin benim büyücü oldu umu?

diye annesine takıldı. Sonra ciddi bir tavırla sözünü sürdürdü: -

Bu sabah beni getirirlerken, bütün bunları daha önce ya amı ım duygusuna kapıldım. Gerçekten de Aureliano, kalabalı ın gürültüsü içinde dü üncelerini, anılarını kafasında yo unla tırmı , köyün nasıl yıprandı ına a ırmı tı. Badem a açlarının dalları kırılmı tı. Önce maviye, sonra kırmızıya boyanan evler, sonunda alacaya dönmü tü.

Ursula, -Ya ne umuyordun? diye içini çekti. Göz açıp kapayıncaya dek geçiyor zaman.

-Öyle olmasına öyle, diyerek do ruladı onu. Ama böyle de olmaz ki.

Her ikisinin de sorular sormaya, yanıtlarını almaya hazırlandıkları nicedir beklenilen görü me, böylelikle her zamanki günlük konu malarına dönü üverdi. Nöbetçi gelip görü menin sona erdi ini bildirince, Aureliano minderin altından

bir tomar sararmı ka ıt çıkardı. Yazdı ı iirlerdi bunlar.

Remedios'a olan sevgisinden do mu iirler. Aureliano bunların bir bölümünü eskiden yazmı , giderken yanına almı tı. Bir bölümünü de sava alanında, iki çarpı ma arası yazmı tı. -Bunları kimseye okutmayaca ına söz ver, dedi. -Bu geceden tezi yok, fırında yakarsın hepsini. Ursula o luna söz verdikten sonra son kez öpmek için ayaklarının ucunda yükseldi.

-Sana tabanca getirdim, diye mırıldandı.

Albay Aureliano Buendia, nöbetçinin kendilerine bakıp bakmadı ını kollayarak, -Pek i ime yaramaz, dedi. -Ama sen yine de ver, bir bakarsın çıkarken üstünü ararlar. Ursula tabancayı koynundan çıkarıp usulca minderin altına koydu.

Aureliano mutlak bir serinkanlılık içinde sözlerini tamamladı: -

Benimle vedala maya kalkma sakın. Ne kimsenin önünde e il, ne kimseye dil dök. Beni çok önceden vurmu lar gibi davran. Ursula a lamamak için duda ını ısırdı. Koltukaltlarını göstererek, -

Yaralarının üstüne kızgın ta bastır, dedi.

Sonra döndü, odadan çıktı. Albay Aureliano Buendia kapı kapanıncaya dek ayakta durdu. Dü ünceliydi. Sonra yeniden koltukaltlarını yana açıp yattı. Yeniyetme yıllarında önsezi gücünün farkına varmaya ba ladı ı zamandan beri, ölümünün tartı masız, mutlak bir belirtiyle önceden sezilece i inancındaydı.

Oysa ölmesine yalnızca birkaç saat kalmı oldu u halde, ortada böyle bir belirti falan yoktu. Bir keresinde, Tucurinca'daki ordugahına çok güzel bir kadın gelmi ve onu görmek için kapıdaki nöbetçilerden izin istemi ti. Nöbetçiler, soyu geli tirip güçlendirmek için, kimi anaların kızlarını ünlü sava çıların koynuna soktu unu bildiklerinden, kadını içeriye sokmu lardı. O

gece kız odasına girdi inde, Albay Aureliano Buendia, ya murda yolunu a ıran adamın iirini yazıyordu. Önündeki ka ıtları, iirlerini sakladı ı çekmeceye kaldırmak için kıza arkasını döndü.

Ve o anda sezinledi. Ba ını çevirmeden, çekmecenin içindeki tabancayı aldı.

-Lütfen ate etmeyin, dedi.

Tabancasını do rultup geri döndü ünde, kız kendi elindeki tabancayı indirmi , ne yapaca ını bilemeden duruyordu.

Aureliano Buendia, bu biçimde kendisine kurulan on bir tuza ın dördünü önlemi ti. Oysa, kim oldu u bilinmeyen ve elegeçmeyen biri, bir gece Manaure'deki devrimci karargaha girmi ve yakın arkada ı Albay Magnifico Visbal'i bıçaklayarak öldürmü tü. Aureliano, o gece yata ını, hasta diye, Magnifico'ya vermi ti. Kendisi de aynı odada birkaç adım ötedeki hamakta yattı ı halde hiçbir ey duymamı tı.

Aureliano'nun önsezileri yoluna yordamına sokma çabaları bo unaydı. Önsezileri, birden do aüstü bir açık seçiklikle duyuluyor, bir an için mutlak ve inandırıcı görünüyorlar, ama kavranamıyorlardı. Kimi zaman öyle do al geliyorlardı ki, Aur eliano bunların önsezi oldu unu ancak i i ten geçtikten sonra anlayabiliyordu.

Ço unlukla eften püften inançlardı bunlar. Ancak onu ölüme mahkûm ettiklerinde son dile ini sordukları zaman, önseziyi gecikmeden algılamı ve, Hükmün, Macondo'da infazını istiyorum, yanıtını yapı tırmı tı.

Askeri mahkeme ba kanı, sinirlenmi ti.

-Kurnazlık yapmaya kalkı ma, Buendia, demi ti. -Zaman

kazanmak için giri ti in bir hile bu.

Albay, -Yerine getirip getirmemek sizin bilece iniz i , demi ti.

-Ama son dile im bu.

O zamandan beri de önseziler yanına u ramaz olmu tu. Ursula onu görmek için hapishaneye geldi i gün Aureliano enine boyuna dü ünmü ve belki de bu kez ölümü önceden sezemeyece i sonucuna varmı tı. Çünkü bu kez ölüm, rastlantıya ba lı olarak gelmiyor, hükmü infaz edeceklerin iste ine kalıyordu. Yaralarının berelerinin acısından bütün gece gözüne uyku girmedi. afak sökmesine yakın, dı arda ayak sesleri duydu. Kendi kendine -Geliyorlar, diye mırıldandı ve hiç sırası de ilken Jose Arcadio Buendia'yı dü ündü. O da, o anda kestane a acının altındaki sabah karanlı ında Aureliano'yu dü ünmekteydi. Aureliano Buendia korkmuyordu, ya ama tutkusu da yoktu içinde. Yalnızca bu zoraki ölümün, yarıda bıraktı ı bir yı ın i in sonucunu görmesine engel olu u, içini yakıp tutu

turan bir öfke yaratıyordu. Kapı açıldı, elinde bir fincan kahveyle nöbetçi içeri girdi. Ertesi gün aynı saatte, Aureliano o anda yapmakta oldu unu yaparken, yani koltukaltlarındaki sızının verdi i öfkeden deliye dönerken, yine aynı olay oldu. Per embe günü, Aureliano kaymak ekerini nöbetçilerle payla tı, kendisine ufak gelen temiz çama ırları giydi, ince deri çizmeleri aya ına geçirdi. Cuma günü daha hala kur una dizmemi lerdi onu.

Aslında hükmü infaz etmeyi gözleri yemiyordu. Köyün isyancılı ı askerleri ürkütüyor, Albay Aureliano Buendia'nın idamının yalnızca Macondo'da de il, bütün bataklık bölgesinde tepkiler yaratmasından korkuyorlardı. Bu yüzden de ba kentteki yetkililere akıl danı tılar. Onlar ba kentten yanıt bekleye dursun, cumartesi gecesi Yüzba ı Roque Carnicero, yanına ba ka subaylar da alarak, Catarino'nun dükkanına gitti. Oradaki kadınlardan yalnızca birisi, o da tehdit edildi i için, yüzba ıyı odasına almaya yana tı. Sonra da, -Çok geçmeden ölece ini bildikleri biriyle yatmaktan korkuyorlar, diye açıkladı. -Nasıl olaca ını kimse bilmiyor, ama herkes biliyor ki, Albay Buendia'yı kur una dizen subay ve idam mangasındaki bütün askerler, dünyanın öteki ucuna da gitseler teker teker öldürülecekler. Yüzba ı Roque Carnicero, bunları öteki subaylara anlattı, onlar da üstlerine çıtlattılar: Kimse açık seçik söyleyemedi i halde, askerler o gergin suskunlu u bozacak bir davranı ta bulunmadıkları halde, pazar günü gelip çattı ında bütün köy, infaz sorumlulu undan kaçınmak için subayların her yola ba vuracaklarını biliyordu.

Resmi emir pazartesi postasıyla geldi. Hüküm yirmi dört saat içinde infaz edilecekti. O gece subaylar, bir apkanın içine adlarının yazılı oldu u yedi ka ıt koydular. Yüzba ı Roque

Carnicero'nun gülmez talihi, kurada kendi adının çıkmasıyla bir kez daha kendini gösterdi. Yüzba ı, -Adamın ansı do u tan açık olmadı mı, bir daha da olmaz, dedi acı acı. -Kör talih do u tan yakama yapı mı , ölünceye kadar da bırakmayacak. Sabahın be inde idam mangasını da kura ile seçti, avluya sıraladı ve ikisinin kaderini de belirleyen bir cümleyle hükümlüyü uyandırdı.

-Hadi gidelim, Buendia, dedi. -Zamanımız doldu.

Albay, -Demek buymu , diye yanıtladı. -Ben de tam imdi yaralarımın patladı ını görüyordum dü ümde.

Aureliano'nun kur una dizilece ini ö renen Rebeca, sabahın üçünde kalktı.

Karanlıkta yatak odasında oturdu, aralık pencereden mezarlık duvarını gözlemeye koyuldu. Oturdu u karyola, Jose Arcadio'nun horultusundan zangır zangır sarsılıyordu. Rebeca, bütün haftayı, bir zamanlar Pietro Crespi'nin mektuplarını bekledi i gibi, gizli ve ısrarlı bir bekleyi içinde geçirmi ti. Jose Arcadio, -Onu burada kur una dizemezler, diyordu. - dam mangasında kimlerin oldu u bilinmesin diye, geceyarısı kı lada vurur, oracı a gömerler. Rebeca beklemekten vazgeçmedi. -Onu burada öldürecek kadar aptaldır bunlar, dedi.

Bunun böyle olaca ına öylesine inanmı tı ki, el sallamak için pencereyi nasıl açaca ını bile önceden hesaplamı tı. Jose Arcadio, -Onu sokaklardan geçiremezler, diye diretiyordu. -

Halkın her eyi yapmayı göze aldı ını bile bile, yanına ödü patlamı altı asker katıp sokaklara salmazlar. Kocasının yürüttü ü mantı ı umursamayan Rebeca, pencerenin önünden ayrılmadı.

-Göreceksin bak, buraya getirmek aptallı ını gösterecekler, dedi.

Salı sabahı be te Jose Arcadio kahvesini içip köpekleri dı arı salıverdi i sırada, Rebeca pencereyi kapattı, dü memek için karyolaya tutunarak, -Getiriyorlar, diye içini çekti. -Öyle de yakı ıklı ki. Jose Arcadio pencereden baktı, afak alacasında ürkek halini gördü. Sırtını duvara dayamı lardı bile. Elleri kalçalarındaydı, çünkü koltukaltlarındaki bereler, kollarını daha a a ı indirmesine engel oluyordu. Albay Aureliano Buendia, -Bir adam kendini ancak bu denli rezil eder, dedi. -Bu denli rezil eder ki, altı ibnenin elinde ölür de, bir ey gelmez elinden. Bunu öylesine tutkuyla üstüste yineledi ki, Yüzba ı Roque Carnicero'ya pek dokundu. Çünkü onun dua etti ini sanmı tı.

Askerler ni an aldı ı zaman, Aureliano'nun öfkesi, dilini uyu turan, gözlerini kapatmasına yol açan acı ve tatsız bir nesne gibi somutla mı tı. O zaman afa ın alüminyum renkli parıltısı gözünden kayboldu ve Aureliano kendisini kısa pantolonlu

haliyle gördü yeniden. Boynuna özentili bir boyunba ı takmı lardı. Güzel bir ikindi vakti babası elinden tutmu , bir çadıra sokuyordu. Ve Aureliano buzu görüyordu. Birinin ba ırdı ını duyunca, idam mangasına ate emri verildi ini sandı.

Kur unların kızgın uçlarıyla kar ıla mayı bekleyerek, meraklı bir ürpertiyle gözlerini açtı. Oysa kollarını havaya kaldırmı duran Yüzba ı Roque

Carnicero'dan ve elinde patlamaya hazır çiftesiyle kar ı kaldırıma geçmekte olan Jose Arcadio'dan gayri bir ey göremedi.

Yüzba ı, Jose Arcadio'ya, -Ate etme, dedi, -seni Tanrı gönderdi.

Oracıkta yeni bir sava ba ladı. Yüzba ı Roque Carnicero ve altı askeri, Albay Aureliano Buendia ile birlikte yola çıkıp Riohacha'da ölüme mahkûm edilen devrimci General Victorio Medina'yı kurtarmaya gittiler. Jose Arcadio Buendia'nın Macondo'ya gelirken izledi i yoldan gidip da lara vururlarsa daha kestirme olaca ını dü ündüler, ama daha bir hafta geçmi ti ki bunun olanaksız bir giri im oldu una inandılar. Bunun üzerine uçurumlarla dolu tehlikeli yoldan gitmek zorunda kaldılar.

Ellerinde, idam mangasının kur unlarından ba ka cephane yoktu.

Köylerin kasabaların yakınında konaklıyorlar, içlerinden biri kılık de i tirip eline de ufak bir gümü balık alarak kö elere sinmi Liberalleri aramaya çıkıyordu. Liberaller ertesi gün ava gidiyoruz bahanesiyle gidiyor ve geri dönmüyorlardı. Da ların arasından Riohacha'yı gördükleri zaman, General Victorio Medina kur una dizilmi ti bile. Albay Aureliano Buendia'nın adamları, Buendia'yı general rütbesiyle Karayip Kıyıları devrimci Güçler Komutanlı ına getirdiler. Aureliano görevi yüklendi ama, Muhafazakar rejim iktidarda oldu u sürece generallik payesini kabul edemeyece ini belirtti.

Üç ay içinde bin ki iyi a kın bir gücü silahlandırabildiler. Ama bozguna u radılar. Sa kalanlar do u sınırına vardılar. Sonra, Antil adalarının ufaklarından sayılan Cabo de la Vela'ya çıktıkları duyuldu. Hükümet dört buca a telgrafla bildiriler gönderdi ve bu arada Albay Aureliano Büendia'nın öldü ü de gürültülü biçimde duyuruldu. Ne var ki, iki gün sonra gelen telgraf, bir öncekini yalanlarcasına güneydeki ovalarda yeni bir ayaklanma haberini iletti. Albay Aureliano Buendia'nın aynı anda çe itli yerlerde göründü ü efsanesi i te böylece do du.

Aynı zamanda gelen çeli kili haberler Aureliano'nun, Villanueva'da sava ı kazandı ını, Guacamayal'da yenildi ini, Motilon yerlilerinin eline dü tü ünü, bataklıktaki köylerden birinde öldü ünü, Urumita'da silahlı saldırıya geçti ini bildiriyordu. O sırada Temsilciler Meclisi'ne girmek için pazarlı a oturan Liberaller, Aureliano'ya serüvenci damgası vurup partiyi hiçbir biçimde temsil etmedi ini açıkladılar. Ulusal

hükümet onu haydut ilan etti ve ba ına be bin peso fiyat biçti.

Albay Aureliano Buendia, on altı yenilgiden sonra, tepeden tırna a silahlı iki bin yerliyle Guajira'dan yola çıktı ve uykudayken gafil avladı ı askeri birlik, Riohacha'yı terketmek zorunda kaldı. Albay Buendia, burada karargah kurarak düzene kar ı topyekun sava açtı. Hükümetten aldı ı ilk haberde, kuvvetleriyle birlikte do u sınırına çekilmeyecek olursa, Albay Gerinaldo Marquez'in kırk sekiz saat içinde kur una dizilece i bildiriliyordu. O sıralarda Aureliano'nun kurmay ba kanı olan Albay Roque Carnicero, asık suratla telgrafı uzattı. Ama Aureliano telgrafı umulmadık bir sevinçle okudu.

-Aman, ne güzel! diye haykırdı. Demek Macondo'da telgrafhane açılmı !

Albay Büendia'nın hükümete verdi i yanıt kesindi. Üç ay içinde Macondo'da karargah kurmayı umuyordu. Albay Gerinaldo Marquez'i sa bulmazsa, o an elinde tutsak bulunan bütün subayları, generallerinden ba layarak kur una dizecek ve astlarına da sava boyunca aynı eyi yapmaları emrini verecekti.

Üç ay sonra, zafer havası içinde Macondo'ya girdi inde, yolda kendisini ilk kar ılayıp kucaklayan Albay Gerinaldo Marquez oldu.

Ev çocuk doluydu. Ursula, Santa Sofia de la Piedad'la büyük kızını ve Arcadio'nun kur una dizilmesinden be ay sonra do an ikizleri eve almı tı. Pisi pisine kurban giden delikanlının son dile ine uymayan Ursula, kıza Remedios adını koymu tu. -

Arcadio'nun da böyle demek istedi ine inanıyorum, diye kestirip atmı tı.

-Adını Ursula koymayaca ız, çünkü bu adı ta ıyanlar ömür boyu acı çekmekten kurtulamıyorlar. kizlere de Jose Segundo ve Aureliano adları takıldı. Hepsine Amaranta bakıyordu. Oturma odasına ufak tahta sandalyeler sıralandı ve kom uların çocuklarını da toplayıp anaokulu kurdu. Albay Aureliano Buendia, çın-çın çan sesleri ve çatapat gürültüleri arasında köye girdi inde, evin kapısında bir çocuk korosu kar ıladı onu. Dedesi gibi uzun boylu olan Aureliano Jose, sırtında devrimci subay üniformasıyla askerce selamladı kendisini.

Haberlerin hepsi de iyi de ildi. Albay Aureliano Buendia'nın kaçı ından bir yıl sonra, Jose Arcadio ile Rebeca, Arcadio'nun yaptırdı ı eve yerle tiler. Jose Arcadio'nun infazı durdurdu undan kimsenin haberi yoktu. Alanın en güzel kö esinde, nar bülbüllerinin yuvalandı ı badem a acının gölgesindeki kapısı konuklara, dört penceresi güne e açık yeni evlerinde Rebeca ile Jose Arcadio dostlarını a ırlamaya

ba ladılar. Aralarında Moscote'nin daha evlenmemi dört kızı da bulunan Rebeca'nın eski arkada ları, nakı i leme alemlerine bir zamanlar begonyalı terasta bıraktıkları yerden ba ladılar. Jose Arcadio, elkoydu u toprakların gelirini almaya devam ediyordu.

Muhafazakar hükümet de onun mülkiyet hakkını tanımı tı. Her ak amüstü, av köpekleri ve çiftesiyle, e erinden ipe dizili tav anlar sarkarak atının üstünde eve dönüyordu. Bir Eylül günü, fırtına kopaca ını sezerek, eve her zamankinden önce geldi.

Yemek odasında Rebeca'yı selamladı, köpekleri bahçeye ba ladı, tav anları sonradan tuzlanmak üzere mutfa a astı ve üstünü de i tirmek için yatak odasına girdi. Rebeca daha sonraları, kocası yatak odasına girdi inde kendisinin banyoda oldu unu ve hiçbir ey duymadı ını söyledi. Bu pek inanılır gibi de ildi. Ne var ki, daha tutarlı bir kanıt yoktu ve Rebeca'nın kendisini mutlu kılan adamı öldürmesi için de kimse bir neden göremiyordu. Belki de Macondo'da hiçbir zaman çözülemeyen tek sır bu oldu. Jose Arcadio yatak odasının kapısını kapar kapamaz, evde bir silah sesi çınladı.

Kan, kapının altından süzüldü, oturma odasına geçti, soka a çıktı, ini li çıkı lı yoldan kar ıya ula tı, kaldırımları indi çıktı, Türkler Soka ı'nı geçti, önce sa a, sonra sola saptı, Buendia'ların evinin tam kar ısına geldi, kapalı kapının altından sızdı, halıları kirletmemek için duvar diplerinden dolanarak salonu geçti, oturma odasına girdi, yemek masasının çevresinde geni bir kavis çizdi, begonyalı terasa uzandı, Aureliano Jose'ye matematik dersi veren Amaranta'nın sandalyesinin altından görünmeden süzüldü, kileri geçti, ekmek pi irmek için tam otuz altı yumurta kırmak üzere olan Ursula'nın bulundu u mutfa a girdi.

Ursula, -Aman Tanrım! Vay anacı ım! diye haykırdı.

Kanın geçti i yolları ters yüzüne izleyerek kilerden geçti, Aureliano Jose'nin üç artı üç artı üçün dokuz etti ini söyledi i Begonyalı terastan uzandı, yemek odasını ve oturma odalarını geçip soka a fırladı, önce sa a, oradan da sola Türkler Soka ı'na saptı, önünde önlük, aya ında terlik oldu unu unutup alana vardı, hiç u ramadı ı evin kapısından girdi, yatak odasının kapısını itip açtı, yanmı barut kokusundan solu u kesilecek gibi oldu, aya ından çıkardı ı tozlukların üzerinde yüzükoyun yatan Jose Arcadio'yu buldu ve kan sızıntısının daha imdiden pıhtıla mı kayna ının adamın sa kula ında oldu unu gördü. Jose Arcadio'nun gövdesinde hiçbir yara bulamadılar.

Silahı da ele geçiremediler. Cesedi barut kokusundan arıtmak da mümkün olmadı. Önce sabunla üç kez yıkayıp fırçaladılar, sonra her yanını tuz ve sirkeyle ovdular, sonra küllü limon suyuyla ovu turdular, en sonunda bir fıçı küllü limon suyuyla ovu turdular, en sonunda bir fıçı küllü suya batırıp altı saat

bıraktılar. Cesedi öyle ovalamı lardı ki, Jose Arcadio'nun dövmeleri solmaya ba lamı tı. Hiçbir ey kar etmeyip de, son çare olarak cesedi karabiber, kimyon tohumu ve defne yapraklarıyla a ır ate te bir gün kaynatmayı akıl ettiklerinde, ölü kokup çürümeye ba lamı tı. Bu yüzden apar topar gömmek zorunda kaldılar. ki buçuk metre boyunda, bir buçuk metre eninde, içi demir levhalarla sa lamla tırılmı ve çelik civatalarla tutturulmu özel bir tabuta koydular, tabutun a zını sımsıkı kapadılar. Yine de cenaze alayının geçti i sokakları barut kokusu sardı. Karaci eri büyüyüp davul gibi gerilen Peder Nicanor, cenaze duasını yata ından çıkmadan yaptı.

Sonraki aylar boyunca mezarın çevresini kalın duvarlarla örüp, sıkı tırılmı kül, tala tozu ve sönmemi kireçle harç kardıkları halde, mezarlıktan barut kokusu yıllarca gitmedi. Ta ki muz irketinin mühendisleri gelip de mezarın üstünü beton kapakla örtene dek koku sürdü gitti. Cesedi evden çıkardıkları anda, Rebeca evinin kapılarını sımsıkı örttü ve hiçbir dünya nimetinin aralayamayaca ı bir kayıtsızlık kabu una çekilip kendini canlı canlı eve gömdü. Bir kez evden çıktı. Çok ya landı ında, Serseri Yahudi köyden geçerken, ku ların rahatça ölmek için yatak odalarının camlarını kırıp içeri daldıkları o sıcak hava dalgası sırasında, Rebeca da dı arı çıktı. Aya ında kararmı gümü rengi pabuçlar, ba ında ufak çiçeklerden yapılma bir apka vardı. Son kez de, evinin kapısını zorlayan bir hırsızı tek kur unla devirdi i zaman görüldü. O günden sonra hizmetçisi ve sırda ı Argenida dı ında kimseyle ili kisi olmadı. Bir ara, kuzenim dedi i piskoposa mektup yazdı ı söylentisi dola tı, ama mektuplarına yanıt alıp almadı ından söz edilmedi.

Kasabalılar zamanla onu unuttu. Zaferle dönmü olmasına ra men, Albay Aureliano Buendia, i lerin gidi inden hiç de ho nut de ildi. Hükümet birlikleri hiç direnmeden mevzilerini terketmi ler, bu da Liberaller arasında zafere ula ıldı ı izlenimini uyandırmı tı. Bu inancı bozmak do ru de ildi.

Oysa devrimciler i in içyüzünü biliyorlardı. Albay Aureliano Buendia da durumu en iyi bilen ki iydi. Gerçi o sırada komutası altında be binin üstünde silahlı vardı ve kıyı eyaletlerinden ikisi onların egemenli indeydi. Yine de Albay Aureliano Buendia kıyı eridine kıstırıldıkları duygusunu ya ıyor ve bütün dü ünceleri,

davranı ları allak bullak oluyordu. Hatta hükümet askerlerinin top ate iyle yıktıkları kilise kulesinin onarımı için Aureliano emir verince, Peder Nicanor, -Bu ne saçma i tir, sa'nın müminleri kiliseyi yıkıyorlar, farmasonlar onarıyorlar, diye a kınlı ını ortaya koymu tu.

Albay Aureliano Buendia, bir çıkı yolu bulabilmek umuduyla telgrafhaneye ko uyor, öteki kasabaların komutanlarıyla saatlerce haberle iyor, sonunda sava ın ölü noktaya geldi ine bir kez daha

inanarak dönüyordu. Libarellerin yeni zafer haberleri, co kulu bildirilerle çevreye yayılıyordu. Ancak, Albay Buendia harekatı harita üzerinde izledi inde, adamlarının sıtma ve sivrisineklerle bo u arak ormanların içine daldı ını ve gerçeklerden giderek uzakla tıklarını görüyordu. -Bo una zaman harcıyoruz, diye yakınıyordu subaylarına. Partideki dürzüler mecliste koltuk sahibi olabilmek için avuç açarlarken, biz burada bo una zaman harcıyoruz.

Bir zamanlar ölümü bekledi i odadaki hama ına uzanıyor, sabahlara dek gözünü kırpmadan dü ünüyor; siyahlara bürünmü avukatların sabahın ayazında ba kanlık sarayından çıkı larını, yakalarını kulaklarına kaldırıp ellerini o u turarak kapa ı sabahçı kahvelerine atı larını gözünün önünde canlandırıyor; ba kanın evet derken ne demek istedi i, hayır derken ne demek istedi i konusunda tartı malarını, hatta ba ka bir ey derken ne dü ündü ünü tahmine çalı tıklarını kafasında kurguluyordu. Bu arada alabildi ine sıcakla ve sivrisineklerle bo u uyor, bir yandan da adamlarına denize atlama komutunu vermek zorunda kalaca ı o korkunç afak saatinin yakla tı ını seziyordu.

Albay Aureliano Buendia, yine ku kulara, kaygılara saplandı ı bir gece, bahçede askerlerle birlikte arkı söyleyen Pilar Ternera'yı ça ırtıp falına bakmasını istedi. Pilar Ternera, iskambilleri üç kez yayıp topladıktan sonra, yalnızca -A zını kolla, dedi. -Bu ne demeye gelir, bilmiyorum, ama açıkça görülüyor. A zını kolla. ki gün sonra biri, nöbetçi erlerden birine bir fincan kahve verdi, er fincanı bir ba kasının eline tutu turdu, o bir ba kasının, o da bir ba kasının. Fincan böyle elden ele dola arak Albay Aureliano Buendia'nın odasını buldu.

Albay, kahve istememi ti, ama hazır gelmi diye içti. Kahvenin içinde koca bir aygırı öldürecek dozda zehirli karabüken tohumu vardı. Eve ta ıdıklarında Aureliano kaskatı gerilmi , dili di lerinin arasından sarkmı tı. Ursula, onun gövdesinde ölüme sava açtı. Kuturucu ilaçlar içirip midesini yıkadı.

Sonra kalın battaniyelere sarıp sarmaladı ve Aureliano'nun ate i normale gelinceye dek iki gün boyunca yumurta akıyla besledi.

Aureliano, dördüncü gün kefeni yırttı. Ursula'nın ve subaylarının zoruyla bir hafta daha yataktan çıkmadı. O sırada iirlerinin yakılmadı ını ö rendi. Ursula, -Acele etmeyim dedim, diye açıkladı. -O gece fırını yakmaya gitti imde, hele cesedi getirsinler bir, imdilik dursun dedim. Albay Aureliano Buendia, Remedios'un tozlu bebekleri arasında geçen iyile me günlerinin uyu uklu unda, iirlerini okuyarak ya amının yönünü belirleyen günleri andı. Yeniden iir yazmaya ba ladı. Saatlerce oturuyor, gelece i olmayan bir sava ın beklenmedik geli imleri kar ısında tökezlememeye çalı arak iirler yazıyordu. Böyle böyle öteki dünyaya gitti geldi. Sonunda dü ünceleri öylesine durula tı ki;

her eyin önünü ardını görebilir duruma geldi.

Bir gece Albay Gerineldo Marquez'e,

-Sana bir ey soraca ım, arkada , dedi.

-Niçin sava ıyorsun?

Albay Gerineldo Marquez,

-Niçin olacak? diye kar ılık verdi, -yüce Liberal Parti için tabii.

-Niçin sava tı ını bildi in için anslısın do rusu. Bana gelince, ancak imdi kafama dank etti: ben yi itli e kara çaldırmamak için sava ıyorum.

Albay Gerineldo Marquez, -Bu kötü i te, dedi.

Albay Aureliano Buendia, onun bu tavrından ho lanmı tı. -

Do ru, dedi. -Ama yine de, niçin dövü tü ünü bilmemekten iyidir. Arkada ının gözlerinin içine baktı ve gülümseyerek sözünü tamamladı: -Ya da senin yaptı ın gibi, hiç kimse için anlam ta ımayan bir ey adına sava maktan iyidir.

Partinin ba ındakiler onun aki oldu unu açıkça ilan edinceye dek, Aureliano, ülkenin iç kesimlerinde silahlı çetelerle ili ki kurmayı onuruna yedirememi ti. Ama bu çekingenlikten sıyrılır sıyrılmaz, sava ın kısır döngüsünü kıraca ını biliyordu.

Hastalı ı, ona dü ünme fırsatı verdi. Sonra Ursula'yı kandırdı, gömdü ü altınlarla, biriktirdi i paraları elinden aldı. Albay Gerineldo Marquez'i, Macondo'nun sivil ve askeri yöneticili ine getirdi ve iç kesimlerdeki çetecilerle ili ki kurmaya gitti.

Albay Gerineldo Marquez, yalnızca Albay Aureliano Buendia'nın yakın dostu olmakla kalmıyordu; Ursula, ona aileden biri gibi davranıyordu. Çelimsiz yapısı, do u tan zarafeti ve inceli ine ra men, yine de hükümet i lerinden çok sava a yatkın biriydi. Siyasal danı manları onu kuramsal çıkmazlarda dola tırıp aklını karı tırıyorlardı. Yine de Albay Aureliano Buendia'nın gümü balıklar yaparak geçirece i ahir ömrü için dü ledi i barı ve huzuru, Marquez sa ladı Macondo'da. Marquez, kendi ana babasının yanında oturmakla birlikte, haftada birkaç kez Ursula'ya yemeye gelirdi.

Aureliano Jose'ye silah tutmasını o ö retti, ilk askerlik bilgilerini o verdi. yice yeti ip olgunla sın diye, Ursula'nın da rızasıyla, çocu u birkaç ay kı lada yatırıp kaldırdı. Gerineldo Marquez, yıllarca önce daha çocuk ya tayken, Amaranta'yı sevdi ini söylemi ti. Amaranta o sıralarda Pietro Crespi'ye öylesine tutkundu ki, ona gülüp geçmi ti. Gerineldo Marquez

yılmadı, bekledi. Bir keresinde hapishaneden Amaranta'ya mektup yazarak, üzerinde babasının adının ba harfleri i li bir düzine keten mendil rica etti. Parasını da gönderdi. Bir hafta sonra Amaranta, mendillerle birlikte parayı da hapishaneye getirdi. Birkaç saat oturup eski günleri andılar. Amaranta gidece i sırada Gerineldo Marquez, -Buradan çıkınca seninle evlenece im, dedi. Amaranta gülüp geçti, ama çocuklara okuyup yazma ö retirken bir yandan da Marquez'i dü ünüyor ve yeniyetme döneminde Pietro Crespi'ye duydu u sevgiyi canlandırmaya çalı ıyordu.

Hapishanenin görü günü olan cumartesileri, Gerineldo Marquez'in evine u ruyor, annesi babasıyla birlikte onu görmeye gidiyorlardı. O cumartesi günlerinden birinde, Ursula onu fırının ba ında taze çöreklerin çıkmasını bekler bulunca a ırdı.

Amaranta, fırından yeni çıkmı çöre i, salt o i için i ledi i peçeteye sarıp hapishaneye götürecekti.

Ursula, -Evlen onunla, dedi. -Onun gibisini zor bulursun.

Amaranta bu sözü ho kar ılamadı ını belirterek, -Erkeklerin pe inde ko acak de ilim, diye kar ılık verdi. -Bu çörekleri Gerineldo'ya götürüyorsam, sırf eninde

sonunda kur una dizilece ine acıdı ım için.

Amaranta bu sözleri dü ünmeden söylemi ti. Oysa tam o günlerde, hükümet, isyancıların Riohacha'yı teslim etmemeleri halinde Albay Gerineldo Marquez'in kur una dizilece i tehdidini ileri sürmü tü. Hapishanede ziyaretler kesildi. Amaranta odasına kapandı. Gece gündüz a lıyordu. Remedios öldü ü zaman kapıldı ı suçluluk duygusunu yine duyuyor, laf olsun diye söylediklerinin bir kez daha ölüme yolaçtı ına inanıyordu.

Annesi onu avutmaya, yatı tırmaya çalı ıyordu. Albay Aureliano Buendia'nın infazı önlemek için mutlak bir eyler yapaca ını söylüyor, sava bitince Gerineldo Marquez'in gönlünü çelmek için kendisinin kolları sıvayaca ına söz veriyordu. Sözünü, tasarladı ından da önce yerine getirdi.

Gerineldo Marquez, sivil ve askeri yönetici sıfatıyla da onuruna onur katmı olarak geldi inde, Ursula onu evlat gibi ba rına bastı, onun aya ını eve ba lamak için ho una gidecek bir yı ın ey yaptı ve Marquez'in Amaranta'ya evlenme konusunda söylediklerini hatırlatması için vargücüyle dua etti. Duaları kabul olunmu a benziyordu. Albay Gerineldo Marquez, yemeye geldi i günler hemen gitmiyor, begonyalı terasta Amaranta ile oturup Çin daması oynuyordu. Ursula onlara kahve, süt ve çörek getiriyor, rahatsız etmesinler diye çocukları alıp gidiyorlardı.

Amaranta, gençlik a kının yüre indeki küllerini kıvılcımlandırmak için gerçekten çaba gösteriyordu. Dayanılmaz bir heyecanla, Gerineldo'nun yeme e gelece i günleri, Çin

daması oynayacakları saatleri iple çekiyordu. Dama ta larını sürerken elleri sürekli titreyen, adı atalarının vatanını andıran sava çının yanında saatler uçup gidiveriyordu. Yine de, Albay Gerineldo Marquez evlenme önerisini tekrarladı ı gün, Amaranta onu geri çevirdi.

-Ben kimseyle evlenmeyece im, dedi. -Hele seninle hiç. Sen Aureliano'ya a ıksın, onunla evlenemeyece in için benimle evlenmeye kalkıyorsun.

Albay Gerineldo Marquez sabırlı adamdı. -Ben direnmeye devam edece im. Er geç yola getiririm seni, dedi. Yine eve gelip gidiyordu. Amaranta odasına kapanıyor, a lamamak için dudaklarını ısırıyor, kendisini isteyen adamın Ursula'ya sava haberlerini veren sesini duymamak için, parmaklarını kulaklarına bastırıyordu.

Ve onu görmek için canattı ı halde, kar ısına çıkacak gücü bir türlü bulamıyordu.

O sıralarda Albay Aureliano Buendia, her onbe günde bir Macondo'ya ayrıntılı bir rapor gönderiyordu. Ama Ursula'ya yalnızca bir tek kez, o da gidi inden neredeyse sekiz ay sonra mektup yazdı. Özel bir u ak, mühürlü zarfı eve getirdi. Zarfın içindeki ka ıtta albay, inci gibi yazısıyla, -Babama iyi bak, çünkü ölecek, diyordu. Ursula tela landı. -Aureliano öyle diyorsa öyledir, dedi.

Ve Jose Arcadio Buendia, zaten a ır oldu u yetmiyormu gibi, kestane a acının altında geçirdi i uzun süre boyunca, istedi i zaman a ırlı ını daha da bindirmeyi ö renmi ti. Yedi ki i, zor bela yerinden kaldırdılar, yata ına sürükleyerek götürmek zorunda kaldılar. Güne ten yanmı , ya murlarda ıslanmı iriyarı, ya lı adam soluk alıp verdikçe, yatak odasının havasını yumu ak mantar, a aç yosunu ve yo unla mı açık hava kokusu sardı.

Ertesi sabah ihtiyar, yata ında yoktu. Jose Arcadio Buendia tükenmez gücüne ra men, yine de direnecek durumda de ildi.

Hepsi birdi onun için. Yeniden kestane a acının altına gitmi se, gitmeyi istedi inden de il, gövdesinin bir alı kanlı ı oldu undan gitmi ti. Ursula ona bakıyor, karnını doyuruyor, Aureliano'dan haber getiriyordu. Oysa Jose Arcadio Buendia'nın uzun süre ili ki kurabildi i tek ki i Prudencio Aguilar'dı. Ölüler aleminde iyice ya lanan Prudencio Aguilar, sarsak sarsak yürüyerek, günde iki kez gelir, onunla çene çalardı. Horoz dövü lerinden sözederlerdi.

Büyük bir çiftlik kurup cins horozlar yeti tirmek için sözle iyorlardı. Dövü türmek niyetinde de illerdi, artık horoz dövü ü zaferleriyle onurlanmak çok gerilerde kalmı tı.

Asıl amaçları ölümün o bitmek bilmez pazarlarında oyalanacak bir u ra yaratmaktı. Jose Arcadio Buendia'yı aklayıp paklayan,

karnını doyuran, sava ta albaylı a yükselmi Aureliano diye bilinmedik birinden güzel güzel haberler getiren hep Prudencio Aguilar'dı. Jose Arcadio Buendia, yalnız kaldı ı zamanlar sonu gelmeyen odaların hayaliyle oyalanırdı. Yataktan kalktı ını, kapıyı açtı ını, aynı dövme demir karyolalı, aynı salıncak sandalyeli, duvarında aynı Kutsal Bakire tasviri asılı ikinci bir odaya geçti ini hayal ederdi. O odanın kapısını açıp bir e ine daha girer, oradan bir e ine daha, bir e ine daha; bu böyle sürüp giderdi. Jose Arcadio Buendia, panayırdaki aynalı salonu andıran bu birbirine geçme odalara bir daldı mı, Prudencio Aguilar gelip de omuzuna

dokunana dek dola ır dururdu.

O zaman geldi i yoldan geri döner, oda içinden odaya, oda içinden odaya geçerek, Prudencio Aguilar'ı bulmak için gerçek odaya gelirdi. Ama onu yata a ta ımalarından iki hafta sonra bir gece, Jose Arcadio Buendia, ara odalardan birindeyken Prudencio Aguilar omuzuna dokundu ve Buendia da gerçek odada oldu unu sanıp artık hep orada kaldı. Ertesi sabah Ursula onun kahvaltısını getirirken koridorda bir adamla kar ıla tı. Kısa boylu, tıknaz biriydi. Siyah elbise giymi , gözlerine inen kocaman bir siyah apka geçirmi ti kafasına. Ursula, -Aman Tanrım, neredeyse bu Melquiades'tir diye kalıbımı basardım, dedi içinden. Adam, Visitacion'un karde i, uykusuzluk hastalı ı salgınında köyden kaçan, bir daha da kendisinden haber alınamayan Cataure idi. Visitacion ona neden geri geldi ini sordu. Cataure, ilahiyi andıran kendi dillerinde yanıt verdi:

-Kralın cenaze törenine geldim.

Sonra Jose Arcadio Buendia'nın odasına girdiler, vargüçleriyle sarstılar, kula ına avaz avaz seslendiler, burun deliklerine ayna tuttular, ama onu bir türlü uyandıramadılar. Çok geçmeden marangoz tabut için ölçü alırken, pencereden baktıklarında, minicik sarı çiçeklerin ya mur gibi indi ini gördüler. Çiçekler bütün gece süren suskun bir sa anakla köyün üzerine ya dı.

Bütün çatıları örttü, bütün kapıların önüne yı ıldı ve dı arıda yatan bütün hayvanları soluksuz bırakıp öldürdü. Gökten öyle çok çiçek ya dı ki, sabahleyin sokaklar kalın halılar dö enmi gibi oldu ve cenaze alayının geçebilmesi için çiçekleri küreyip atmak zorunda kaldılar.

::::::::::::::::::::::::

Amaranta, nakı ını dizlerinin üzerine bırakmı , salıncaklı sandalyede oturuyor, ilk tıra ını olmak için usturasını bileyen yüzü köpük içindeki Aureliano Jose'yi seyrediyordu. Aureliano Jose'nin ergenlikleri kanadı, sarı ayva tüylerini bıyık biçimine sokayım derken üst duda ını kesti ve bütün bunlar olup bittikten sonra eskisinden zerrece farksız bacak kadar bir çocuk çıktı ortaya. Yine de bu büyük eme i, çabayı seyrederken Amaranta, o

anda ya lanmaya ba ladı ı duygusuna kapıldı. -Aureliano'nun senin ya ındaki haline benziyorsun tıpkı, dedi. -Artık koca adam oldun. Aureliano Jose çoktan büyümü tü. Amaranta'nın onu daha çocuk gözüyle görüp her zamanki gibi banyoda onun önünde soyunmaya devam etti i günden beri büyümü tü.

Pilar Ternera'nın, çocu u yeti tirsin diye getirdi i günden bu yana, Amaranta hep Aureliano Jose'nin önünde soyunurdu.

Çocuk, onu ilk gördü ünde, gözüne çarpan tek ey, gögüslerinin arasındaki derin çukur oldu. Öylesine saftı ki, bu çukurlu un neden oldu unu Amaranta'ya sordu. Amaranta da parmaklarının ucunu gö üslerine bastırarak, -Oramı kestiler, dedi. Aradan zaman geçip de, Amaranta, Pietro Crespi'nin intiharından duydu u acıyı unutur gibi oldu u ve Aureliano Jose ile yıkanmaya yeniden ba ladı ı zaman, çocuk artık, gö üslerin arasındaki çukura dikkat etmez oldu. imdi esmer uçlu o güzelim memeleri görünce, bir tuhaf ürperti duymaya ba lamı tı.

Amaranta'yı incelemeyi sürdürdü, onun mahrem yerlerindeki mucizeyi milim milim ö rendi ve Amaranta suya girerken teni nasıl ürperiyorsa, Aureliano Jose de ona baktıkça öyle ürpermeye ba ladı. Çocuklu undan beri geceleri hama ından kalkar, sabah Amaranta'nın koynunda uyanırdı. Amaranta'ya sokulup yatınca, karanlıktan duydu u korku geçerdi. Ne var ki, kendi çıplaklı ının bilincine vardı ı günden ba layarak, Aureliano Jose'yi, Amaranta'nın cibinli i altına çeken duygu, karanlık korkusu de il, afak sökerken Amaranta'nın ılık solu unu duyma özlemiydi. Amaranta'nın, Albay Gerineldo Marquez'i reddetti i günlerde, bir sabah Aureliano Jose solu unun kesildi ini sanarak uykudan fırladı.

Amaranta'nın parmaklarının, sıcacık ve meraklı tırtıllar gibi karnında dola tı ını sezdi. Uyuyormu gibi yaparak, parmakların dolanmasını daha kolayla tıracak biçimde döndü. Sonra sargısız elin, kör bir istiridye gibi, kendi ba ını döndüren merak ve heyecan denizinin dibindeki yosunların arasına daldı ını duydu.

kisinin de bildikleri eyi ve bunu birbirlerinin bildi ini bilmezden gelerek, o geceden sonra bozulmaz bir suç ortaklı ıyla birbirlerinin boyunduru una girdiler. Aureliano Jose, salondaki duvar saati geceyarısını çalana dek uyuyamıyor, teni solmaya ba layan geçkin kız da, kendi büyüttü ü çocu un, cibinli in altına girdi ini duyana dek kıvranıyordu. Onun, kendi yalnızlı ını yalnızca geçici bir süre hafifletece ini dü ünmüyordu bile. Sonraları çırılçıplak, koyun koyuna, soluk kesici ok amalarla birbirlerine sokulup yatmakla kalmadılar; bo almamı bir sürekli gerilim içinde günün her saatinde evin içinde birbirlerini kovalamaya, yatak odalarına kapanmaya ba ladılar.

Bir gün neredeyse Ursula'ya yakalanıyorlardı. Onlar ambara

saklanmı tam öpü ecekken Ursula içeri girdi ve saflıkla Aureliano Jose'ye

dönerek, -Halanı çok mu seviyorsun? diye sordu. Aureliano Jose, çok sevdi ini söyledi. Ursula, -Aferin sana, diyerek ekmek için çuvaldan çıkardı ı unu ölçtü ve mutfa a döndü.

Bu olay, Amaranta'yı kapıldı ı çılgınlıktan sıyırdı. A ırı ileri gitti ini, i in bir çocukla öpü me oyunundan çıkıp geçkinlik dönemi tutkusuna dönü tü ünü; bunun tehlikeli oldu unu, sonu olmayaca ını farketti ve bir anda kesip attı. O sıralarda askeri e itimini tamamlamak üzere olan Aureliano Jose de sonunda ba ını gerçe e vurdu ve kı lada yatıp kalkmaya ba ladı.

Cumartesi günleri askerlerle birlikte Catarino'nun dükkanına gidiyordu. Birdenbire olu uveren yalnızlı ına, zamanından önce patlayan ergenle mesine, solmu çiçek kokan kadınlarda avuntu arıyordu. Bu kadınları, karanlıkta kafasındaki hayale uyduruyor, dü gücünü zorlayarak onları Amaranta gibi görüyordu.

Kısa bir süre sonra, sava konusunda birbiriyle çeli en haberler gelmeye ba ladı. Bir yandan hükümet, ayaklanmanın büyüdü ünü, yayıldı ını itiraf ederken; bır yandan da Macondo'daki subaylar, hemen görü melerin yapılıp, barı ın ilan edilmesi gerekti i yolunda gizli raporlar alıyorlardı. Nisan ba larına do ru, Albay Gerineldo Marquez'e özel bir elçi geldi.

Elçi, parti liderlerinin, ülkenin iç kesimlerindeki asi liderlerle ili ki kurduklarını ve Liberallere verilecek üç bakanlık koltu u, temsilciler meclisinde azınlı ın temsil edilmesi ve silah bırakan asiler için genel af kar ılı ında ate kes anla ması pazarlı ında olduklarını do ruladı. Elçi, ate kesin ko ullarını kabul etmeyen Albay Aureliano Buendia'dan da çok gizli bir emir getirmi ti.

Emir uyarınca, Albay Gerineldo Marquez, adamlarından en iyi be ini yanına alıp ülkeyi terkedecekti. Bu emir, mutlak gizlilik içinde yerine getirilecekti. Anla ma ilanından bir hafta önce, her kafadan ayrı ses çıkar, her yerden ayrı haber gelirken, Albay Aureliano Buendia ile aralarında Albay Roque Carnicero'nun da bulundu u on güvenilir subay, bir geceyarısından sonra gizlice Macondo'ya geldiler, askeri da ıttılar, silahları gömdüler, belgeleri yokettiler.

afak sökmeden de, Albay Gerineldo Marquez'le be adamını da yanlarına alarak gittiler. Bütün bunlar öylesine büyük hızla ve gizlilikle olup bitti ki, Ursula bile ancak son anda, biri camını tıklatıp, -Albay Aureliano Buendia'yı görmek istiyorsanız hemen kapıya çıkın, diye fısıldadı ında durumu ö renebildi. Ursula

yataktan fırladı ı gibi, sırtında geceli iyle solu u kapıda aldı. Ve arkalarında bir toz bulutu havalandırarak dörtnala köyden çıkan atlıları hayal meyal seçebildi. Aureliano Jose'nin de babasıyla gitti ini ancak ertesi gün ö renebildi.

Hükümet ile muhalefetin ortak bildirisiyle sava ın sona erdi i

açıklandıktan on gün sonra, Albay Aureliano Buendia'nın batı sınırındaki ilk silahlı ayaklanma haberi geldi. Albayın sayıca az, silahça donanımsız gücü, bir haftadan az zamanda püskürtüldü.

Ama o yıl içinde, Liberallerle Muhafazakarlar, halkı uzla ma masallarıyla avuturken, Albay Aureliano Buendia yedi ayaklanmaya daha giri ti. Bir gece yelkenli bir gemiden Riohacha'yı top ate ine tuttu. Askerler yataklarından fırladılar ve misilleme olsun diye kentin en önde gelen Liberallerinden ondördünü kur una dizdiler.

Albay Aureliano Buendia, iki haftayı a kın süre sınırdaki gümrük karakollarından birini elinde tuttu ve ulusa genel sava ça rısında bulundu. Ba kentin eteklerinde sava açmak için giri ti i bir ke if seferi, derinli i bin be yüz kilometreyi a an balta girmemi ormanlarda yol açmak adına çılgınca bir çaba sırasında, adamlarının üç ay ortadan yokolmalarıyla sonuçlandı.

Bir seferinde Macondo'nun yirmi kilometre kadar yakınına sokuldu ve hükümetin ke if kollarıyla kar ıla arak da lara çekilmek zorunda kaldı. Babasının yıllar önce spanyol kalyonu kalıntısını buldu u yerin çok yakınlarındaydı.

Visitacion i te o sıralarda öldü. Uykusuzluk hastalı ı korkusuyla kendi kabilesinde prenses olmaktan vazgeçmi , eceliyle ölmek mutlulu una ermi ti. Yirmi yılı a kın süredir karyolasının altında biriktirdi i aylıklarının gömülü oldukları yerden çıkarılmasını ve paranın sava ı sürdürebilsin diye Albay Aureliano Buendia'ya gönderilmesini vasiyet etti. Oysa o günlerde Albay Aureliano Buendia'nın eyalet merkezi yakınlarında konakladı ı sırada öldürüldü ü haberi geldi i için, Ursula zahmet edip de parayı gömüden çıkarmadı. Albayın öldü ünü açıklayan hükümet bildirisine -son iki yıl içinde bu dördüncü bildiriydi- altı aya kadar gerçek gözüyle bakıldı, çünkü albaydan haber alınamıyordu. Tam Ursula ile Amaranta, geçmi tekilerin üzerine yeni bir yas ekleyecekleri sırada, beklenmedik haberler geldi. Albay Aureliano Buendia sa dı. Ne var ki, kendi ülkesinin hükümetiyle u ra maktan vazgeçmi , Karayiplerdeki öteki cumhuriyetlerin federalle mesi için çalı anlara katılmı tı.

Her seferinde de i ik adlarla ve her seferinde ülkesinden biraz daha uzak bir yerde ortaya çıkıyordu. O sıralarda kafasındaki dü üncenin, Orta Amerika'daki fedaralist güçleri birle tirmek ve Alaska'dan Patagonya'ya dek tüm muhafazakar rejimleri silip süpürmek oldu u sonradan ö renildi. Ursula'nın ondan aldı ı ilk dolaysız haber, gidi inden birkaç yıl sonra Küba'nın Santiago kentinden yolladı ı ve elden ele sarara buru a dola arak anasına ula an mektup oldu. Ursula mektubu okuyunca, -Onu hepten yitirdik, diye haykırdı. -Bu gidi le, Noeli dünyanın öteki ucunda geçirecek. Ursula'nın bu sözleri söyledi i ve mektubu ilk

gösterdi i ki i, sava ın sonundan beri Macondo belediye ba kanı olan Muhafazakar General Jose Raquel Moncada idi. General Moncada, -Bu Aureliano'nun Muhafazakar olmaması ne yazık, diye görü ünü açıkladı.

Ona gerçekten hayranlık duyuyordu. Muhafazakar sivillerin ço u gibi Jose Raquel Moncada da partisini savunmak adına sava a katılmı ve meslekten yeti me subay olmadı ı halde, sava alanında gösterdi i yararlıktan ötürü general unvanını almı tı. Oysa, partideki arkada larının ço unlu u gibi o da sava a kar ıydı. Askerlere, hiçbir ilkeye ba lı olmayan aylaklar, açgözlü düzenbazlar, karga alık dönemlerinde para vurup sefa sürmek için sivilleri sindirmekte usta ki iler gözüyle bakardı. Kültürlü, zeki, ho sohbet, al yanaklı, bo azına ve horoz dövü lerine dü kün biri olan Moncada, bir zamanlar Albay Aureliano Buendia'nın en korkulan rakibi sayılıyordu. Kıyı boyunca uzanan geni bölgedeki meslekten gelme subaylara kendi otoritesini kabul ettirmeyi ba armı tı. Bir keresinde stratejik durum gere i ellerinde tuttukları bölgeden çekilmek zorunda kaldı ında, Albay Aureliano Buendia'ya iki mektup bırakmı tı.

Oldukça uzun olan mektuplardan birinde, albaya, sava ı daha insancıl ko ullarda sürdürmek için açılan kampanyaya katılma ça rısında bulunuyordu. kinci mektubu, Liberallerin egemenli indeki bölgede kalan karısına yazmı , iletilmesi dile iyle, onu da albayın mektubunun yanına koymu tu. O

günden sonra, sava ın en kanlı dönemlerinde bile iki komutan zaman zaman ate kesip sava tutsaklarını de i toku ediyorlardı. Bu ate kes süreleri belirli bir bayram havasını getiren soluk almalar oluyor ve General Moncada bu fırsatlardan yararlanarak, Albay Aureliano Buendia'ya satranç ö retiyordu.

yi arkada oldular. Giderek, her iki partinin sevilen, tutulan ö elerini birle tirmeyi, askerlere profesyonel politikacıların etkisinden sıyrılmayı ve her doktrinin en iyi yanını kapsayan insancıl bir düzen kurmayı bile tasarladılar. Sava tan sonra,

Albay Aureliano Buendia, ardarda gelen bozgunların çetin yollarından sıyrılmaya çalı ırken, General Moncada, sulh yargıçlı ına getirildi.

Uniformayı soyunup sivil giysilerini giydi, askerlerin yerine silahsız polisler getirdi, af yasalarını uyguladı, sava ta ölen birkaç Liberalin ailesine yardım etti. Macondo'nun ilçe olmasını sa ladı ve böylece kendisi de ilk belediye ba kanı oldu. Ve halka, sava ın geçmi te kalan anlamsız bir karabasan oldu unu dü ündürecek ölçüde güvenlik, dirlik ve düzen getirdi. Karaci er hastalı ından ölen Peder Nicanor'un yerine, birinci federalist sava a katılmı , Ayı Balı ı, diye ad takılan Peder Coronel geçti.

Amparo Moscote ile evlenen ve müzik aletleri ve oyuncak dükkanını günden güne geli tiren Bruno Crespi, bir tiyatro yaptırttı. Turneye çıkan spanyol kumpanyaları burada temsiller

vermeye ba ladı. Açıkhava tiyatrosu tahta sıralardan, üzerinde Yunan maskları olan kadife perdeli sahneden ve aslan kafası biçimindeki üç gi eden olu mu tu. Biletler aslanın a zından alınıyordu.

Yine bu sıralarda okul da yeniden yaptırıldı. Okulun ba ına, bataklık bölgesinden getirilen Don Melchor Escalona geçirildi.

Escalona, tembel ö rencileri kireç sıvalı avluda dizüstü yürütüyor, derste konu anların a zına acı biber dolduruyordu.

Çocukların ana babaları bunlara ses çıkarmıyordu.

Santa Sofia de la Piedad'ın ha arı ikizleri Aureliano Segundo ile Jose Arcadio Segundo, ta tahtaları, tebe irleri ve üzerine adları yazılmı alüminyum mataralarıyla sınıfa ilk gelen ö renciler oldular.

Annesinin e siz güzelli ini almı olan Remedios, Güzel Remedios diye nam saldı. Zamana, üst üste binen yas dönemlerine ve bir yı ın acısına ra men, Ursula ya lanmamakta direniyordu. Santa Sofia de la Piedad'ın da yardımıyla, Ursula pastacılı a yeniden hız verdi ve birkaç yıl içinde, o lunun sava ta yiyip bitirdi i serveti silba tan toplamakla kalmadı, yatak odasında gömülü küpleri de yeniden çil çil altınla doldurdu. -

Tanrı bana ömür verdikçe, bu deliler evinde para eksik olmayacak, diyordu. Aureliano Jose, Nikaragua'da federal birliklerden kaçıp bir Alman gemisine

tayfa yazılarak evin mutfa ında boy gösterdi i sırada i ler bu durumdaydı.

Aureliano Jose, at gibi güçlü kuvvetli bir yerli kadar esmer ve uzun saçlıydı ve Amaranta ile evlenmeye içten içe karar vermi ti.

Amaranta onun içeri girdi ini görünce, daha hiçbir ey söylemedi i halde, niçin geldi ini anladı. Sofrada birbirlerinin yüzüne bakamadılar. Oysa geli inden iki hafta sonra, Aureliano Jose, Ursula'nın önünde, gözünü Amaranta'nın gözüne dikerek, -

Hep seni dü ündüm, deyiverdi. Amaranta ondan uzak duruyor, beklenmedik kar ıla malardan kaçınıyor, Güzel Remedios'u yanından ayırmamaya çalı ıyordu. Ye eni, kendisine daha ne zamana dek eline kara sargı ba lamak niyetinde oldu unu sorunca, utancından kıpkırmızı kesilmi ti.

Çünkü bu sargıyı, kızo lankızlı ının bir simgesi olarak görüyordu. Aureliano Jose geldikten sonra, Amaranta yatak odasının kapısını sürgülemeye ba ladı. Ancak, her gece biti ik odadan gelen rahat horultuları duya duya, sonunda kapıyı sürgülemek önlemini o da unuttu. Aureliano Jose'nin geli inden iki ay kadar sonra, bir sabah Amaranta, onun odaya girdi ini duydu. O zaman, daha önce sandı ı gibi ba ıraca ı, kaçaca ı yerde, yumu ak bir rahatlı a gömüldü.

Aureliano Jose'nin çocukken her zaman yaptı ı gibi, cibinli in

altına süzüldü ünü duydu ve delikanlının çırılçıplak oldu unu farkedince, buz gibi terlemesini ve di lerinin birbirine çarpmasını engelleyemedi. Meraktan solu u kesilerek, -Git buradan, diye fısıldadı, -yoksa ba ırırım. Ne var ki Aureliano Jose, ne yapması gerekti ini iyi biliyordu. Çünkü artık çocukluktan çıkmı , kı la aygırı olmu tu. O gece patırtısız gürültüsüz çeki meler yeniden ba ladı ve afa a dek sürdü. Amaranta kendinden geçerek, -Ben senin halanım, diyordu. -Ben senin anan sayılırım, yalnızca ya ım büyük oldu undan de il, seni bir emzirmedi im eksik, ondan öte sana analık ettim, diyordu. Aureliano afak sökerken gidiyor, ertesi sabaha kar ı yine geliyor ve her geli inde Amaranta'nın kapıyı sürgülemeyi i kar ısında büsbütün co uyordu. Ona duydu u istek bir an bile sönmemi ti.

gal edilen kentlerin karanlık yatak odalarında, yatak odalarının en sefillerinde Amaranta'yı bulmu , yaralıların sargılarındaki kurumu kan kokusunda Amaranta'yı algılamı , ölüm tehlikesinin bir anlık deh etinde Amaranta'yı ya amı , her yerde, her zaman onu dü lemi ti. Onu unutmak için ondan kaçmı ; yalnızca uzaklara gitmekle yetinmeyip, silah arkada larının gözükaralık diye adlandırdı ı

bir öfkeyle ileri atılmı , yine de Amaranta'nın hayalini sava ın pisli ine ne kadar bulamı sa, sava da o kadar Amaranta'ya benzer olmu tu. Aureliano Jose, kaçak oldu u süre içinde bu acılarla kıvranmı , kendini öldürerek Amaranta'nın hayalini de öldürmenin yollarını aramı tı. Günlerden bir gün ya lı birinden bir masal dinlemi ti. Masaldaki adam, halasıyla evleniyor, halası aynı zamanda amcasının kızı oluyor ve o lu da kendi dedesi oluyordu sonunda.

Aureliano Jose bu olaydan iki hafta sonra kı ladan kaçmı gelmi ti. Amaranta'yı, dü ledi inden daha yıpranmı , daha içine kapanmı , daha çekingen ve olgunlu un son kö esini kıvrılır durumda, ama yatak odasının karanlı ında her zamankinden daha ate li, saldırgan direni inde her zamankinden daha meydan okuyucu bulmu tu. Amaranta, onun el pe revi arasında soyunurken, Sen canavarsın, diyordu. Papa'dan özel izin almadıkça, zavallı halacı ına bunları yapamazsın. Aureliano Jose, Roma'ya gidece ine söz veriyor; Amaranta, kalenin asma köprüsünü indirsin diye Papa'nın sandaletlerini öpmek için Avrupa'yı bir ba tan bir ba a dizlerinin üzerinde yürüyerek geçece ini söylüyordu.

Amaranta, - bununla bitmez, diye kar ı çıkıyordu. -

Çocu umuz olursa, domuz gibi kuyruklu olur.

Aureliano Jose, bu sözlere hiç kulak asmıyordu.

-Dikenli kertenkele bile do ursan vızgelir, diyordu.

Aureliano Jose, bir sabaha kar ı, bo alamamı erkekli in

sancısına dayanamayarak, Catarino'nun dükkanına gitti. Pörsük memeli, sevecen ve baya ı bir kadın buldu. Kadın, onun açlı ını geçici bir süre için bastırdı. Amaranta'ya kar ı da hor görme takti ini denemeye ba ladı. Amaranta'yı terasta oturmu , kısa zamanda ustası oldu u diki makinesinin ba ında çalı ırken görüyor ve selam bile vermiyordu. Amaranta kendini, kayalara çarpmaktan son anda kurtulmu bir tekneye benzetiyor ve Albay Gerineldo Marquez'i neden dü ünmeye ba ladı ını, Çin daması oynadıkları günleri neden özlemle andı ını ve Gerineldo'yu yatak odasındaki adam olarak neden dü ledi ini kendisi bile anlayamıyordu. Aureliano Jose ise kayıcsızlık komedyasına daha fazla dayanamayarak yeniden Amaranta'nın odasına gitti i gece ne büyük yenilgiye dü tü ünü farkedememi ti. Amaranta, sarsılmaz ve a maz bir kararlılıkla onu geri çevirmi ve kapısını ömür boyu sürgülemi ti.

Aureliano Jose'nin dönü ünden birkaç ay sonra, yasemin kokuları içinde, süslü püslü bir kadın, be ya larında bir o lan çocu unu elinden tutmu , kapıya geldi. Çocu un, Albay Aureliano Buendia'nın o lu oldu unu ve vaftiz edilsin diye Ursula'ya getirdi ini söyledı. Adı konmamı çocu un nesebinden kimsenin ku kusu olmadı: Çocuk hık demi , albayın burnundan dü mü tü. Aureliano'nun ilk kez buz gördü ü zamanki durumunun tıpkısıydı. Kadın çocu un nasıl do du unu anlattı: Gözleri falta ı gibi açık do mu . Do ar do maz, büyük adam gibi bakan gözlerini çevresindekilere dikmi , onları yargılıyormu casına bakmı . Gözünü kırpmadan bakı ı anasını korkutuyormu . Ursula, -Tıpkı o, dedi. -Bunun tek eksi i, bir bakı la sandalyeleri yerinden oynatamayı ı.

Çocu a Aureliano adını ve anasının soyadını verdiler. Çünkü yasalar uyarınca, babası resmen tanıyıncaya dek çocuk, babasının soyadını alamıyordu. Generel Moncada vaftiz babası oldu.

Amaranta, çocu un yeti tirilmesini kendi üstlenmek için yanlarında kalsın diye çok diretti, ama çocu un anası buna kar ı koydu.

Tavukların cins horozların yanına salındı ı gibi, bakirelerin de askerlerin koynuna sokulması töresinden daha o sıralarda haberi yoktu Ursula'nın. Ama o yıl içinde bunu iyice ö rendi. Albay Aureliano Buendia'nın dokuz o lu daha vaftiz edilmek için eve getirildi. Baba tarafına hiç çekmemi , esmer, ye il gözlü bir çocuk olan en büyükleri, on ya ını geçmemi ti. Her ya ta, her renkte, ama hepsi de erkek ve hepsi de babası konusunda ku ku bırakmayan çocuklar getirip duruyorlardı. Gelenlerin içinde yalnızca ikisi ötekilerden ayrı özellikler gösterdiler. Biri, ya ına göre iri yapılıydı ve evde kırılmadık çanak çömlek, kırılmadık saksı bırakmıyordu. Ellerinde, dokundukları her eyi kırma yetene i var gibiydi. Öteki, annesi gibi açık renk gözlü, sarı ın bir çocuktu. Saçları kız çocu u gibi uzatılıp lüle lüle kıvrılmı tı.

Eve, sanki orada bo up büyümü cesine alı ık bir tavırla girdi, do ruca Ursula'nın odasındaki konsolun ba ına gitti ve -Kurgulu balerini istiyorum, dedi.

Ursula a ırıp kaldı. Çekmeceyi açtı, ta Melquiades'in zamanından kalma eski, tozlu ıvır zıvırı karı tırdı ve bir çift çoraba sarılı olan kurgulu balerini buldu. Bunu, eve Pietro Crespi getirmi , sonra da herkes unutup gitmi ti. On iki yıldan az süre içinde, albayın kendi sava alanında tohumunu attı ı tam onyedi o lunu, Aureliano adı ve analarının soyadı ile vaftiz ettiler.

Önceleri Ursula, gelenlerin cebini parayla dolduruyor ve Amaranta evde alıkoymaya çalı ıyordu. Ama sonunda onlara arma anlar vermek ve vaftiz anneleri olmakla yetinmeye ba ladılar. Ursula, ananın adını, adresini ve çocu un do um yeri ile tarihini büyük bir deftere geçirerek, Vaftiz etmekle, biz üzerimize dü eni yaptık; diyordu. Aureliano geldi inde rahatça karar verebilsin diye, defterleri iyi tutmak gerek, diyordu.

Ursula bir gün yemekte General Moncada ile bu a ırtıcı üreme konusunu görü ürken, Albay Aureliano Buendia'nın bir gün geri dönüp, bütün o ullarını eve toplamasını yürekten istedi ini çıtlattı.

General Moncada, -Üzülmeyin aziz dostum, Aureliano sandı ınızdan çabuk dönecektir, dedi.

General Moncada'nın o anda bildi i ve açıklamak istemedi i gerçek, Albay Aureliano Buendia'nın, o güne dek giri ti i ayaklanmaların en uzun, en amansız ve en kanlısının ba ına geçmek üzere yolda oldu uydu.

Durum, yine birinci sava tan önceki aylarda oldu u gibi gerginle ti. Belediye ba kanının koruyuculu unda sürdürülen horoz dövü lerine ara verildi. Garnizon Komutanı Yüzba ı Aquiles Ricardo, belediye ba kanlı ı görevini üstlendi. Liberaller ona kı kırtıcı gözüyle bakıyorlardı. Ursula, Aureliano Jose'ye, -

Kötü eyler olacak, diyordu. -Ak am altıdan sonra soka a çıkma sakın. Ne ki, Ursula ne denli yalvarıp yakarsa söz dinletemiyordu. Bir zamanlar Arcadio'nun yaptı ı gibi, Aureliano Jose de ona ait olmaktan çıkmı tı artık. Sanki eve dönü ü, günlük geçim sıkıntılarını dü ünmeksizin ya ama olana ı, onda da amcası Jose Arcadio'nun tembel ve sefih e ilimlerini uyandırmı a benziyordu. Amaranta'ya olan tutkusu, hiç iz bırakmadan geçmi ti. Avare avare dola ıyor, bilardo oynuyor, gelip geçici kadınlarla yalnızlı ını geçi tiriyor, Ursula'nın saklayıp da unuttu u paraları ya ma ediyordu. Sonunda eve yalnızca üstünü de i tirmek için u rar oldu. Ursula, -Hepsi birbirinin e i, diye yakınıyordu. -Ba langıçta terbiyelerine, efendiliklerine diyecek yok. Söz dinliyor, ne denirse yapıyor ve karıncayı bile incitemez gibi görünüyorlar. Ama sakalları çıkar

çıkmaz ahlakları bozuluyor, diye söyleniyordu.

Asıl anasının babasının kimler oldu unu ö renemeyen Arcadio'nun tersine, Aureliano Jose, Pilar Ternera'nın o lu oldu unu ö rendi. Kadın, ö le uykularını kendi evinde uyusun diye ona bir hamak hazırlamı tı. Ana o ul olmalarından öte,

yalnızlıklarını payla ıyorlardı. Pilar Ternera bütün umutlarını yitirmi ti. Gülü ü çınlamasını unutmu , bir orgun a ır vuru larına dönmü , gö üsleri ardı arası gelmez sıkı tırmaların elinde ziyan olmu , karnıyla kalçaları payla ılan bir kadın olmanın kaçınılmaz kaderine kurban gitmi ti. Yine de yüre i katılmadan ya lanmı tı. Tombul, geveze, kendini kapıp koyvermi anaç evkadınları gibi olmu , iskambillerin bo hayallerini bir yana atmı ve ba kalarının sevgilerinde huzur, avuntu bulmaya ba lamı tı. Aureliano Jose'nin ö le uykusu uyudu u evde, konu kom u kızları, sevgilileriyle bulu urlardı.

Sorgusuz sualsiz içeri girdikten sonra, -Pilar, odanı biraz kullanabilir miyim? diyorlardı.

Pilar, onlara, -Tabii, hay hay, diye kar ılık veriyor ve evde bir ba kası varsa, ona dönüp, - nsanların yatakta mutlu olduklarını bilmekten ben de mutluluk duyuyorum, diye açıklıyordu.

Bu hizmetinin kar ılı ında hiç para da almazdı. Geçkinlik döneminde bile kendini arayan, para vermeden, sevgi vermeden, her zaman zevk vermeden gelen erkekleri geri çevirmedi i gibi, odasını isteyen kızları da hiç geri çevirmezdi. Her biri de ate li bir tohumun mirası olan be kızının be i de büyüyüp yeti tikleri günlerden beri ya amın çapra ık yollarında kaybolup gitmi lerdi.

Pilar'ın büyütüp meydana çıkarabildi i iki o lundan biri, Albay Aureliano Buendia'nın güçlerine katılıp çarpı ırken ölmü , öteki on dört ya ındayken bataklıktaki bir köyden bir sandık civciv çalmaya çalı ırken yaralanıp elegeçmi ti. Bir bakıma, Aureliano Jose, kupa papazının yarım yüzyıldır kendisine müjdeledi i uzun boylu, esmer erkekti ve iskambillerin getirdi i bütün erkekler gibi, o da alnına ölümün damgasını yedikten sonra Pilar'ın yüre ine ula tı. Kadın, onun ölüme yazgılı oldu unu iskambillerde görüyordu.

-Bu ak am dı arı çıkma, dedi. -Burada kal. Zaten Carmelita Montiel de kendisini senin koynuna sokmam için yalvarıp duruyor.

Aureliano Jose, bu sözlerdeki gizli yakarı ı kavrayamadı.

-Beni geceyarısı beklemesini söyle ona, dedi.

Tiyatroya gitti. Bir spanyol kumpanyası 'Tilkinin Hançeri'ni oynuyordu. Aslında, Zorilla'nın Got'ların Hançeri adlı oyunuydu bu. Ne var ki, Liberaller, Muhafazakarlara Gotlar diye ad

taktıkları için, Yüzba ı Aquiles Ricardo, oyunun adını de i tirmi ti. Aureliano Jose, ancak kapıya gidip biletini kestirdikten sonra, Yüzba ı Aquiles Ricardo ile tüfekli iki askerin, seyircileri aradıklarını farkedebildi.

Aureliano Jose, -Yava gel, yüzba ı. Bana el sürecek adam daha anasından do madı, dedi. Yüzba ı onu zorla aramak istedi ve silahsız olan Aureliano Jose kaçmaya ba ladı. Askerler vur, emrini dinlemediler. Biri, -O bir Buendia, diye açıklamaya çalı tı. Öfkeden gözü dönen yüzba ı, askerin elinden tüfe i kaptı, soka ın ortasına dikilip ni an aldı. -Ödlekler! diye ba ırdı. Ke ke Albay Aureliano Buendia'nın kendisi olsaydı! Silah sesi çın çın öttü ü sırada, yirmi ya ında el de memi Carmelita Montiel, portakal çiçe i kokulu suyla daha yeni yıkanmı , Pilar Ternera'nın yata ına biberiye yaprakları serpi tiriyordu.

Aureliano Jose, kaderine kalsa, Amaranta'nın esirgedi i mutlulu u onda bulacaktı. Tam yedi tane nur topu gibi çocukları olacaktı. Aureliano Jose onunla bir yastıkta uzun yıllar geçirecek ve ya lılı ında onun kollarında eceliyle ölecekti. Ne var ki, sırtına gömülen ve gö sünü parçalayan kur un, iskambillerin ters bir yorumuyla atılmı olmalıydı. Fala göre o gece asıl ölmesi gereken Yüzba ı Aquiles Ricardo, gerçekten de Aureliano Jose'den dört saat önce öldü. Silah sesi duyulur duyulmaz, yüzba ı, nereden geldi i hiç belirlenmeyen ve aynı anda atılan iki kur unla yere yıkıldı ve geceyi, kalabalık sesler böldü: -Ya asın Liberal parti! Ya asın Albay Aureliano Buendia! Saat on ikide, yani Aureliano Jose'nin kan yitirmekten öldü ü ve Carmelita Montiel'in kısmetini okuyan fal bo a çıktı ı sıralarda dört yüzü a kın bir kalabalık, tiyatronun önüne sıralandılar ve tabancalarını, Yüzba ı Aquiles Ricardo'nun soka ın ortasında bırakılmı cesedine bo alttılar. Yedi i kur unlardan a ırla an ve ıslanmı ekmek gibi ufalanan cesedi, bir devriye eri, el arabasıyla ta ıdı.

Meslekten gelme askerlerin ta kınlıklarına sinirlenen General Jose Raquel Moncada, siyasal etkenli ini kullandı, üniformasını yeniden sırtına geçirdi, Macondo'nun askeri ve sivil yönetimine elkoydu. Ne var ki, uzla tırıcı tutumunun, kaçınılmazı önleyece ini umuyordu. Eylülde birbirinden de i ik haberler geldi. Hükümet, ülkenin her yanında duruma hakim oldu unu ileri sürerken, Liberallere gelen gizli haberler de iç kesimlerde silahlı ayaklanmalar oldu unu belirtiyordu. ktidardakiler, sava halinin varlı ını açıklamaya yana mıyorlardı. Ama, Albay Aureliano Buendia'yı gıyaben yargılayıp ölüme mahkûm eden divanı harp kararı üzerine, durum, hükümet bildirisiyle duyuruldu. Albayı yakalayan ilk birli e, cezayı infaz emri verildi.

Ursula, General Moncada'ya sevinçle, -Bu demektir ki geri dönmü , dedi.

Oysa Moncada'nın bu konuda hiçbir bilgisi yoktu. Aslında

Albay Aureliano Buendia ülkeye döneli bir aydan çok olmu tu.

Geli inden önce çe itli söylentiler çıkmı , albayın aynı anda birbirinden çok uzak yerlerde bulundu u ileri sürülmü , hatta kıyı bölgesinde iki kenti ele geçirdi i resmen açıklanana dek, General Moncada bile onun döndü üne inanmamı tı. Resmi bildiriyi içeren telgrafı Ursula'ya göstererek, -Gözünüz aydın, aziz dostum. Yakında burada olur, dedi. O zaman Ursula ilk olarak tela landı. -Peki siz ne yapacaksınız? diye sordu. General Moncada da aynı soruyu kendine kaç kez sormu tu. -Onun yaptı ını yapaca ım, dostum, dedi. Üzerime dü en ödevi yerine getirece im.

Ekimin birinde afak sökerken, Albay Aureliano Buendia tepeden tırna a silahlı bin ki iyle Macondo üzerine yürüdü.

Garnizona sonuna dek dayanma emri verildi. Ö leyin General Moncada Ursula'yla yemek yerken, gümbürtüsü bütün kasabada yankılanan bir top güllesi, hazine dairesinin cephesini darmaduman etti.

General Moncada, Onlar da bizim kadar iyi silahlanmı lar, diye içini çekti. -Üstelik isteyerek, inanarak sava ıyorlar. Ö leden sonra saat ikide, iki tarafın kar ılıklı top ate iyle yer yerinden oynadı ı sırada, General Moncada daha ba tan yitirildi ine inandı ı bir sava ı sürdürdü ünden ku kusuz olarak Ursula'dan izin isteyip kalktı. -Tanrıdan dilerim ki, Aureliano bu gece evde bulunmaz. Öyle bir ey olursa, onu benim yerime kucaklayın.

Çünkü kendisini bir daha görece imi sanmıyorum, dedi.

O gece Albay Aureliano Buendia'ya, sava ı insancılla tırma yolundaki ortak amaçlarını hatırlatan ve ordunun yozlukları ile her iki taraf politikacılarının tutkularını kesin yenilgiye u ratmasını dileyen uzun bir mektup yazdıktan sonra, Macondo'dan kaçmaya çalı ırken yakalandı General Moncada.

Ertesi gün Albay Aureliano Buendia; Ursula'nın evinde generalle kar ılıklı yemek yedi. Divanı harp kendisi hakkında karar verinceye dek orada kalacaktı.

Büyük bir dostluk havası içinde oturuyorlardı. Oysa onlar geçmi günleri anarken

sava ı unuttukları halde, Ursula'nın içinde buruk bir duygu, o lunun ça rısız konuk gibi oldu unu, burada yeri olmadı ını yineliyordu boyuna. Ursula, o lunun gürültülü patırtılı bir grup asker tarafından korunarak içeri giri ini gördü ü anda bu duyguya kapılmı tı. Askerler, albay için herhangi bir tehlike olmadı ına güven getirsinler diye yatak odalarına varıncaya dek bütün evi altüst etmi lerdi. Albay Aureliano Buendia, onlırın bu tutumunu kabullenmekle kalmadı, Ursula dahil hiç kimsenin kendisine üç metreden fazla yakla tırılmamasını emretti. Bu arada evin çe itli yerlerine de nöbetçiler dikildi. Albay Aureliano Buendia'nın sırtında, ni ansız, apoletsiz kaba kuma tan üniforma, aya ında mahmuzlarına

çamur ve kurumu kan bulanmı çizmeleri vardı. Belinde kapa ı açık duran bir tabanca kılıfı asılıydı. Tabancanın kabzasından hiç ayrılmayan eli, bakı ları gibi tetikte ve gergindi. Alnı artık iyice açılmı olan kafası, harsız fırında pi mi gibiydi. Karayip denizinin tuzuyla kavrulmu yüzüne, madensi bir katılık gelmi ti.

çinin so uklu uyla ba lantılı bir çe it canlılık, onu ya lanıp çökmekten korumu tu. Gitti i zamankinden daha uzun, daha solgun, daha kemikliydi ve sıla özlemine kar ı direnmenin ilk belirtilerini göstermeye ba lamı tı. Ursula içinden, -Aman tanrım, artık her eyi yapabilecek biri gibi görünüyor, dedi.

Gerçekten de Aureliano Buendia, her eyi yapabilecek duruma gelmi ti. Amaranta'ya getirdi i Aztek alı, yemekte anlattı ı anılar, gülünç hikayeler, bir ba ka zamanki akacılı ının kalıntılarıydı. Ölülerin ortak mezara gömülmesi emri yerine getirildikten sonra, Albay Aureliano Buendia, Albay Roque Carnicero'yu harp divanını kurmakla görevlendirdi.

Kendisi de, yeniba tan kurulmu Muhafazakar rejimi, ta ta üstünde bırakmayacak biçimde de i tirecek radikal reformları uygulamaya giri ti. Yardımcılarına, - Partideki politikacılardan daha çabuk tutmalıyız elimizi. Gözlerini gerçeklere açınca, olup bitmi i lerle kar ıla acaklar, diyordu. te o sırada, yüz yıl öncesine uzanan tapu kadastro kayıtlarını incelemeye karar verdi ve karde i Jose Arcadio'nun me rula tırılmı rezaletlerini ö rendi. Toprak kayıtlarını karalayıp sildi. Son bir nezaket gösterisinde bulunmak için, i lerine bir saat ara verdi ve kararlarını Rebeca'ya anlatmak üzere ona gitti.

Bir zamanlar Aureliano Buendia'nın gizli a klarının sırda ı olan ve inatçılı ıyla onun hayatını kurtarmı bulunan bu yalnızlı a gömülmü dul, evinin lo lu u içinde geçmi e ait bir görüntü gibiydi. Ayak bileklerine kadar uzanan kara giysiler

içindeki, yüre i küllenmi kadının sava hakkında hemen hiç bildi i yoktu. Albay Aureliano Buendia'ya kadının kemiklerindeki fosfor, teninin altından görünüyormu gibi, kadın elektrik yüklü bir bulutun içinde, barut kokusunun hala sezilebildi i yıllanmı bir hava içinde hareket ediyormu gibi geldi. Albay Buendia, Rebeca'ya sürgit yas tutmamasını, evi havalandırmasını, Jose Arcadio öldü diye dünyaya küsmemesini ö ütleyerek söze ba ladı. Ancak, Rebeca'ya ne söylense bo tu artık. Huzuru, toprak yemekte, Pietro Crespi'nin kokulu mektuplarında, kocasının fırtınalı yata ında bo una aradıktan sonra, Rebeca, anıların somutla ıp insan gibi odadan odaya yüzdükleri bu evde huzur ve sükûna kavu mu tu. Rebeca, salıncaklı sandalyesine oturmu , geçmi ten fırlamı bir hayalet gibi görünen kendisi de il de Albay Aureliano Buendia'ymı gibi bakıyordu ona.

Jose Arcadio'nun zorbalıkla aldı ı toprakların, gerçek

sahiplerine iade edilece i haberine bile a ırmadı.

-Sen nasıl uygun görürsen öyle olsun Aureliano, diye içini çekti.

-Senin bir hain oldu unu hep dü ünmü ümdür, bu imdi iyice kanıtlandı.

Toprak kayıtlarının düzeltilmesi i lemi, General Gerineldo Marquez ba kanlı ındaki mahkemenin çalı malarıyla aynı zamana rastladı. Duru malar sonunda, devrimciler tarafından yakalanan düzenli ordu subaylarının hepsi ölüme mahkûm edildi.

Son olarak, Jose Raquel Moncada yargılandı. Ursula araya girdi.

Albay Aureliano Buendia'ya çıkı arak, -Macondo'da gelmi geçmi en iyi yönetim onun zamanındaydı. Onun nasıl iyi yürekli oldu unu, bizleri nasıl sevdi ini sana anlatmama gerek yok, sen hepimizden iyi biliyorsun, dedi. Albay Aureliano Buendia, annesine ters ters baktı.

-Ben adalet da ıtma görevini üstüme alamam, dedi. -Bir diyece in varsa mahkemede söylersin.

Ursula mahkemeye gitmekle yetinmedi, Macondo'daki bütün devrimci subay analarını da tanık olarak getirdi. Kasabanın ilk kurucularından olan, içlerinden birkaçı da ları a mak yi itli ini göze almı bulunan ya lı kadınlar teker teker çıkıp General Moncada'nın erdemlerinden sözettiler. Ursula en son konu tu.

Onun yüreklere burukluk veren onuru, adının a ırlı ı, söylediklerinin inandırıcılı ı, adalet terazisini bir an sarstı.

Ursula, yargıçlar kuruluna, -Bu korkunç oyunu çok ciddiye aldınız ve ba arıyla da yürütüyorsunuz. Çünkü ödevinizi yapıyorsunuz, dedi. -Yalnız unu unutmayın ki, Tanrı bizlere ömür verdi i sürece ana olarak kalaca ız ve sizler ne denli büyük devrimciler olursanız olun, saygısızlık yapmaya kalkı tı ınız anda donunuzu sıyırıp bir güzel kötek atmak hakkımızdır.

Ursula'nın bu sözleri, kı la haline getirilen okulda yankılanmasını sürdürürken, yargıçlar kurulu görü mek üzere oturuma ara verdi.

Geceyarısı Jose Raquel Moncada ölüme mahkûm edildi.

Ursula'nın bütün sıkı tırmasına, zorlamasına, direnmesine ra men, Albay Aureliano Buendia kararı de i tirmeye yana madı.

afaktan az önce, hücre olarak kullanılan odadaki hükümlüyü görmeye gitti.

-Unutma, dostum, dedi. Seni ben öldürmüyorum. Seni devrim öldürüyor.

General Moncada; onun geldi ini görünce yata ından bile kalkmadı.

-Cehenneme kadar yolun var, bas git arkada , dedi.

Albay Aureliano Buendia, geli inden o ana kadar, arkada ına yürekten bakmamı tı. Onun nasıl çöktü ünü, ellerinin nasıl titredi ini, ölümü nerdeyse törensel bir resmiyet içinde kabullendi ini görünce a ırdı, kendisinden i rendi. Bu duyguya biraz da acıma karı mı tı.

-Bütün divanı harp yargılamalarının gülünç birer oyun oldu unu sen benden daha iyi bilirsin, dedi. -Aslında ba kalarının i ledi i suçların kefaretini ödüyorsun. Çünkü bu kez ne pahasına olursa olsun sava ı kazanaca ız. Benim yerimde olsan, sen de aynı eyi yapmaz mıydın?

General Moncada, kalın ba a çerçeveli gözlüklerini gömle inin ete ine silmek için aya a kalktı. Olabilir, dedi. -Üzüldü üm, beni öldürmeniz de il, çünkü kur una dizilmek bizim gibi insanlar için bir bakıma eceliyle ölmek sayılır. Gözlü ünü yata ın üzerine koydu. Saatiyle köste ini çıkardı. -Beni asıl üzen, diye sözünü sürdürdü, -askerlikten onca nefret ettikten, askerlerle onca çarpı tıktan ve

onlar üzerine onca dü ündükten sonra, sonunda senin de onlardan beter olman. Ve dünyada hiçbir ülkü bu denli alçalmaya de mez. Ni an yüzü ünü ve Kutsal Meryem madalyonunu çıkardı, onları da gözlü üyle saatinin yanına koydu.

Sonra sözlerini tamamladı: Bu duruma geldikten sonra, son tarihimizin en despot ve kanlı diktatörü olmakla kalmaz, vicdanını susturmak için sevgili dostum Ursula'yı da kur una dizdirirsin.

Albay Aureliano Buendia kımıldamadan duruyordu. General Moncada, gözlü ü, madalyonu, saati ve yüzü ü ona verdi. Sonra sesinin tonunu de i tirerek, -Seni paylamak için ça ırtmadım buraya, dedi. -Bunları karıma göndermeni isteyecektim.

Albay Aureliano Buendia, generalin verdiklerini ceplerine koydu.

-Karın hala Manaure'de mi?

-Hala Manaure'de. Mektubu yolladı ın adreste, kilisenin arkasındaki evde yine.

Albay Aureliano Buendia, -Seve seve gönderirim, Jose Raquel, dedi.

Albay Aureliano Buendia, sisin mavi havasına çıktı ında, yüzü geçmi teki bir afak zamanı oldu u gibi nemlendi ve hükmün mezarlık duvarında de il de, avluda infaz edilmesini emretti ini

ancak o zaman farketti. Kapının kar ısına dizilmi olan idam mangası, onu devlet ba kanlarına yara ır biçimde selamladı.

Albay Aureliano Buendia, -Artık onu dı arı getirebilirler, dedi.

::::::::::::::::::::::::

Sava ın anlamsızlı ını ilk kavrayan, Albay Gerineldo Marquez oldu. Macondo'nun sivil ve askeri yönetiminin ba ında bulunmak sıfatıyla, haftada iki kez Albay Aureliano Buenia ile telgrafla haberle iyordu. Ba langıçta bu haberle meler bir ölüm kalım sava ının gidi ini belirlemeye, sava ın her an hangi noktada sürdürüldü ünü ve ne yönde ilerlenece ini bildirmeye yarıyordu.

Aureliano Buendia, en yakın arkada larına bile hiçbir zaman açılmamakla, sıkı fıkı olmamakla birlikte, yine de o zamanlar telin ucundakinin kendisi oldu unu

belirleyen dostça bir anlam yüklerdi sözlerine. Ço u kez konu mayı gerekti inden çok uzatır ve aile sohbeti havasında sürdürürdü. Ne var ki, sava yo unla ıp yaygınla tıkça, Albay Aureliano Buendia'nın telin öte ucundaki görünümü giderek gerçekdı ı bir evrene kaymaya ba ladı.

Konu masının kendine özgü nitelikleri belirsizle ti, yava yava anlamlarını toptan yitirmi sözcükleri biçimler oldu. O zaman Albay Gerineldo Marquez, dinlemekle yetinmeye ve dinledikçe de ba ka dünyadan bir yabancıyla konu uyormu gibi sıkıntı duymaya ba ladı.

Dinliyor, dinliyor, sonra manipleyi tıkırtadarak, -Anladım, Aureliano. Ya asın Liberal Parti! diye sözünü ba lıyordu.

Sonunda, sava la bütün ba lantısını yitirdi. Bir zamanlar gerçek bir eylem, gençli inin kar ı durulmaz bir tutkusu olan sava , onun için artık uzak bir anı, bir bo luk oldu. Bu anlamsızlıktan kurtulmak için, sık sık Amaranta'nın diki odasına sı ınır oldu.

Albay Gerineldo Marquez, her gün Amaranta'ya gidiyordu.

Amaranta'nın kabarık, köpük gibi, iç etekli i yapılacak kuma ı Güzel Remedios'un çevirdi i diki makinesinin aya ına kaydırı ını, kuma ı evirip çeviren ellerini seyretmek ho una gidiyordu Gerineldo'nun. Saatlerce konu madan otururlar, birbirlerinin yanında olmakla yetinirlerdi. Ne var ki Amaranta, Gerineldo'nun a k ate ini alevli tutmaktan için için haz duyarken, Gerineldo onun gizi çözülmez yüre indeki gizli oyunlardan haberli de ildi. Amaranta, Gerineldo'nun geri döndü ünü haber alınca heyecandan solu u kesilmi ti. Oysa onun Albay Aureliano Buendia'nın yanındaki gürültücü kalabalı ın ortasında eve girdi i an, sürgün döneminin onu nasıl yıprattı ını, ya lanıp çöktü ünü, kir pas içinde le gibi koktu unu, askıya alınmı sol kolu ile büsbütün çirkinle ti ini görünce, Amaranta öylesine hayal kırıklı ına u radı ki, neredeyse bayılacak gibi oldu.

-Aman Tanrım, bunca zamandır yolunu bekledi im adam bu de ildi, diye dü ündü. Ama ertesi gün, Albay Gerineldo Marquez yıkanıp tıra olmu , bıyı ına lavanta suyu sürmü ve o kanlı sargıyı kolundan çıkarmı olarak eve geldi. Amaranta'ya da üzeri sedef i lemeli bir dua kitabı getirdi.

Amaranta, - u erkekler de ne tuhaf, dedi. Diyecek ba ka söz bulamamı tı çünkü. Papazlara kar ı dövü üp canlarını veriyorlar, sonra da arma an diye dua kitabı

getiriyorlar.

Gerineldo, o günden sonra, sava ın en civcivli zamanında bile her gün Amaranta'yı yoklamaya geldi. Güzel Remedios olmadı ı zamanlar, makinenin kolunu Gerineldo çeviriyordu. Kendisine böyle ola anüstü yetkiler tanındı ı halde, diki odasına silahsız girmek için silahlarını oturma odasına bırakmayı bir gün bile unutmayan bu adamın ba lılı ı, sabrı ve direnci Amaranta'yı a ırtıyordu. Gerineldo dört yıl bıkıp usanmadan onu sevdi ini yineledi ve Amaranta da her seferinde onu incitmeden geri çevirmenin bir yolunu buldu. Onu kırmak istemiyordu, çünkü Gerineldo'yu sevmeyi becerememi de olsa, artık onsuz yapamaz olmu tu. Her eye kayıtsız görünen ve geri zekalı oldu u sanılan Güzel Remedios bile, böylesi bir ba lılı ın kar ısında kayıtsız kalamadı ve Albay Gerineldo Marquez'in tarafını tuttu. Amaranta kendi eliyle büyüttü ü, genç kızlık dönemine yeni giren bu kızın, Macondo'da gelmi geçmi en güzel yaratık oldu unu birden farkediverdi.

Eskiden Rebeca'ya duydu u kıskançlık ve öfkenin yüre inde yeniden kıvılcımlandı ını sezdi ve bu duygunun kızın ölmesini isteyecek a ırılı a varmaması için Tanrıya dua ederek, Güzel Remedios'un diki odasına girmesini yasakladı. O sıralarda Albay Gerineldo Marquez, sava ın anlamsızlı ını, sıkıcılı ını duymaya ba lamı tı. Gençli inin en güzel yıllarına malolan an ve erefi, Amaranta u runa feda etmeye hazır olarak, yıllar yılı baskı altında tuttu u sevgisini sel gibi co turarak, bütün gücüyle Amaranta'yı kandırmaya çalı tı. Beceremedi. Bir A ustos günü, Amaranta, sabırlı sevgilisine, -Artık birbirimizi unutalım. Böyle eyler bizden geçti, diyerek son ve kesin yanıtını verdikten sonra, kendi inatçılı ının dayanılmaz a ırlı ı altında ezilmek, ölene dek sürecek yalnızlı ına a lamak için odasına kapandı.

O gün Albay Aureliano Buendia, Albay Gerineldo Marquez'i telgrafla aradı. Bu, sürüp giden sava ı etkilemeyecek günlük konu malardan biriydi. Konu manın sonunda Albay Gerineldo Marquez ıssız sokaklara, badem a acının üzerindeki kristalle mi damlara baktı ve kendini yalnızlık içinde kaybolmu gördü.

Manipleye basarak, -Aureliano, dedi. -Maconda'da ya mur ya ıyor.

Uzun süre kar ılık gelmedi. Sonra Albay Aureliano Buendia'nın acımasız sözleri makineyi sarsmaya ba ladı.

-Aptalla ma, Gerineldo, diyordu mors, -A ustosta ya mur ya masından daha do al

ne olur!

Birbirlerini görmeyeli öyle çok olmu tu ki, Albay Gerineldo Marquez, Aureliano'nun tepkisinin sertli inden a ırdı. ki ay sonra Albay Aureliano Buendia, Macondo'ya geri geldi i zaman, Gerineldo'nun a kınlı ı, afallamaya dönü tü. Aureliano'daki de i iklik Ursula'yı bile a ırttı. Sessiz sedasız, alaysız törensiz geldi. Sıca a ra men, pelerinine sımsıkı bürünmü tü. Yanında da üç metresi vardı. Kadınların üçünü aynı eve yerle tirdi, kendisi de çokluk hamaktan çıkmaz oldu. Günlük operasyonları bildiren telgraf haberlerini bile do ru dürüst okumuyordu. Bir gün Albay Gerineldo Marquez, çatı manın uluslararası nitelik almasına yol açabilecek, sınırdaki bir bölgeden çekilip çekilmeme konusunda emir istedi.

Albay Aureliano Buendia, -Beni önemsiz eyler için rahatsız etmeyin, diye buyurdu. -Tanrıya sorun ne yapaca ınızı.

Sava ın belki de en kritik anıydı bu. Ba langıçta devrimi desteklemi olan Liberal toprak sahipleri, tapu kadastro kayıtlarının yeniden ele alınmasını önlemek için, Muhafazakar toprak sahipleriyle gizli anla malar yapmı lardı. Sava çılara para yardımı yapan sürgündeki politikacılar, Albay Aureliano Buendia'nın bütün yetkilerinin elinden alındı ını kamuoyuna açıkladılar. Ama, yetki umurunda bile de ildi albayın. Koca koca be defter dolduran ve sandı ın dibinde unutulup kalan iirlerini de eline aldı ı yoktu. Geceleri ya da ö le uykusuna yattı ı zaman, kadınlardan birini hama ına ça ırıyor, onunla yüzeyde kalan, ilkel bir doyuma ula tıktan sonra kütük gibi devrilip yatıyordu. Ne gamın, ne tasanın yanına hiç u ramadı ı bir ta gibiydi. Yalnızca o günlerde, arapsaçına dönmü yüre inin sonuna dek bocalamaya mahkûm oldu unu biliyordu. Önceleri, dönü ündeki anlı anlı havadan, kazandı ı küçümsenmez zaferlerden ba ı dönmü , büyüklük uçurumunun ta kenarına gelmi ti. Hayvan postu giysileri ve kaplan pençesinden süsleriyle büyüklerin çekindi i, küçüklerin ödünü patlatan, sava sanatının büyük ustası Marlborough Dükü, Aureliano'nun sa koluydu.

Onu sürekli yanında bulundurmak ho una gidiyordu.

te o sıralarda Ursula dahil hiçbir insano lunun kendisine üç metreden fazla yakla mamasına karar vermi ti. Durdu u her yerde, yanındakiler hemen ko up tebe irle bir daire çiziyorlar, Albay Aureliano Buendia da kendisinden ba kasının ayak basamayaca ı bu dairenin ortasına girip dünyanın kaderi üzerinde hiçbir yere ula mayan buyruklar veriyordu. Aureliano, General Moncada'nın kur una

dizilmesinden sonra, Manaure'ye

ilk gidi inde, generalin vasiyetini yerine getirmek için evine ko mu tu. Generalin dul karısı, gözlü ü, -madalyonu, saati, yüzü ü aldı, ama Aureliano'yu e ikten içeri sokmadı.

- çeri giremezsiniz, albayım, dedi. -Belki siz sava ta komuta edersiniz, ama evimde benim sözüm geçer.

Albay Aureliano Buendia, öfkelendi ini hiç belli etmedi, ama öfkesi, ancak muhafızları evi ya malayıp bir kül yı ını haline getirdikten sonra yatı tı. Albay Marquez, -Yüre ini kolla, Aureliano, dedi, ölmeden çürüyorsun. Albay Aureliano Buendia, o günlerde, ileri gelen asi komutanları ikinci kez toplantıya ça ırdı. Bu toplantıda her çe it insan vardı: Ülkücüler, gözünü hırs bürüyenler, serüven arayanlar, toplumla ba da amayanlar, adi suçlular bile geldi. Zimmetine para geçirdi i için yargılanmaktan kaçıp isyancılı a sı ınan eski bir Muhafazakar yetkili bile vardı aralarında. Ço u neden sava tı ını bile bilmiyordu. De er yargılarındaki ayrımlar yüzünden bir iç patlamanın e i ine sürüklenen bu her boyadan boyalı toplulukta, bir tek otorite sivriliyordu: General Teofilo Vargas.

General, okuması yazması olmayan, görgü, terbiye bilmeyen, adamlarını kendine körü körüne inandıran, Tanrının kendisine ödevler verdi ini çevresindekilere yutturan, düzenbaz, saf kan bir Kızılderiliydi. Albay Aureliano Buendia, asi komutanları politikacıların manevralarına kar ı birle mek amacıyla toplamı tı.

General Teofilo Vargas, kendi niyetini açı a vurdu ve birkaç saat içinde nitelikli komutanlar koalisyonunu parçalayıp komutayı ele geçirdi.

Albay Aureliano Buendia, subaylarına -Gözümüzü üzerinden eksik etmememiz gereken vah i bir hayvan bu, dedi. -Bu adam, bizim için Savunma Bakanından daha tehlikeli. Bunun üzerine her zaman çekingenli iyle tanınan genç bir yüzba ı ürke ürke parma ını kaldırdı.

-Kolayı var, albayım dedi. -Bu adamı öldürelim.

Albay Aureliano Buendia, önerinin so uklu una a ırmadı da, bir saniye farkla kendisinden önce davranmı olmasına içerledi. -

Böyle bir emir vermemi beklemeyin, dedi.

Do rusu istenirse, böyle bir emir de vermedi. Ne var ki, iki hafta sonra pusuya dü en General Teofilo Vargas kamı baltalarıyla paramparça edildi ve Albay Aureliano Buendia ba komutanlı ı üstlendi. Bütün asi komutanların kendisini ba komutan olarak tanıdı ı gece, Albay Aureliano Buendia uykusundan korkuyla fırladı, bir battaniye istedi. çini saran so ukluk kemiklerini titretiyor, kızgın güne altında bile iliklerine dek donduruyordu. Bu ü üme yüzünden birkaç ay

uyuyamadı; sonra ü üme, alı kanlık haline geldi. ktidar sarho lu u, tedirginlik dalgalarıyla da ılmaya ba ladı.

Aureliano, belki ü ümesine iyi gelir diye, General Teofilo Vargas'ın öldürülmesini öneren genç subayı kur una dizdirtti.

Aureliano'nun emirleri daha a zından çıkmadan, daha kendisi bile dü ünmeden yerine getiriliyor, kendisinin göze alamayaca ı a ırılıklara vardırılıyordu. Albay Aureliano Buendia, eri ilmez gücün yalnızlı ına battı ve ne yaptı ını bilmemeye ba ladı.

Kom u köylerde kendisini co kun gösterilerle kar ılayanlardan rahatsız oluyor, köylülerin dü man tarafa da aynı gösterilerde bulundu undan ku kulanıyordu. Nereye gitse kendisine kendi gözleriyle bakan, kendi sesiyle konu an, kendisinin onlara duydu u güvensizli i ona duyan ve o lu oldu unu söyleyen bir yı ın delikanlı çıkıyordu kar ısına.

Aureliano kendisini oraya buraya da ılmı , ço almı buluyor, büsbütün bir yalnızlı a gömülüyordu. Kendi subaylarının bile yalan söyledi ine inanır oldu. Marlborough Düküyle çatı tı.

nsanın en iyi dostu, ölmü olan dostudur, diyordu. Kendisini hep aynı yerde, ama her sefer biraz daha ya lanmı , biraz daha yorulmu , olanların nedenini nasılını, hatta zamanını biraz daha bilmez durumda yakalayan o bitmez tükenmez sava ın kısır döngüsünden, sonuçlanmamasından usanmı , tükenmi ti. Tebe ir dairesinin dı ında her zaman biri oluyordu mutlak. Parası olmayan biri, o lu bo macaya yakalanmı biri ya da artık sava boku yemeye dayanamadı ı için çekip gitmek ve sonsuza dek uyumak isteyen biri oluyordu.

Üstelik bunlar hiçbir ey yokmu gibi kar ısında hazırola geçip,

-Her ey normal, albayım, diyorlardı. O sonu gelmez sava ın en korkunç yanı da i te bu normallikti; hiçbir ey oldu u yoktu.

Önsezilerinin de kendisini terketti i, yapayalnız bir adam olan ve ölene dek yakasını bırakmayacak ü ümeden kaçmaya çalı an Aureliano, son çareyi Macondo'da, eski anıların sıcaklı ına sı ınmakta aradı. Öylesine bir aldırmazlı a kapılmı tı ki, sava ın durdurulması için yapılacak görü melere yetkili komisyon üyelerinin geldi ini duydu u zaman bile uykusunu açmadan hama ında döndü.

-Onları orospulara götürün, dedi.

Komisyon üyeleri, yakıcı Kasım güne ine büyük bir aldırmazlık ve ciddiyet içinde dayanan, fraklı, silindir apkalı altı avukattı.

Ursula, onları kendi evinde a ırladı. Hemen bütün gün, yatak odasında oturup gizli gizli konu tular; ak amüstü de yanlarına birer kadın, birkaç tane de akordeoncu alıp Catarino'nun dükkanını kapadılar. Albay Aureliano Buendia, - li meyin keyiflerine, dedi.

-Onların ne istedi ini, görüyorsunuz ya, yine ben biliyorum.

Aralık ba larında, çoklarının içinden çıkılmaz tartı malara yolaçaca ını sandıkları, uzun süredir beklenilen görü me bir saatten az sürede sonuçlandı.

Albay Aureliano Buendia, fırın gibi kızarmı salonda, üzerinde beyaz örtüler atılmı laterna hayaletinin yanında yardımcılarının çizdi i tebe ir dairesinin içine oturmadı. Yün battaniyesine sarınarak, siyasal danı manlarının arasındaki sandalyeye oturdu ve elçilerin önerilerini dinledi. Öncelikle, Liberal toprak sahiplerinin deste ini yeniden kazanmak için, tapu kadastro kayıtlarını kurcalamaktan vazgeçmesini istiyorlardı. Sonra Katolik kitlelerin deste ini sa lamak için, din adamlarının nüfuzuyla u ra mayı bırakmasını istiyorlardı. Son olarak da aile bütünlü ünü korumak amacıyla, evlilik dı ı do mu çocuklara e it haklar verilmesini amaçlamaktan vazgeçmesini istiyorlardı.

stekler okunulup bitince, Albay Aureliano Buendia gülümsedi.

-O halde, dedi, -yalnızca iktidar için sava ıyoruz demek ki.

Delegelerden biri, -Bu de i iklikler taktik gere i, diye atıldı. -

u sıra önemli olan ey; sava ın halka dayanan tabanını geni letmektir. Sonra, bunları yeniden ele alırız.

Albay Aureliano Buendia'nın siyasal danı manlarından biri, dayanamadı, adamın sözünü kesti.

-Burada bir çeli ki var, dedi. -Bu de i iklikler yararlı ve yerinde ise, o zaman Muhafazakar rejim de iyi demektir. Dedi iniz gibi, sava ın halka dayanan tabanını bu de i ikliklerle geni leteceksek, Muhafazakar rejim geni bir halk temeline dayanıyor demektir. Sözün kısası, demek oluyor ki, biz yirmi yıla yakın süredir halkın duygularına kar ı sava mı ız.

Sözünü daha da sürdürecekti, ama Albay Aureliano Buendia bir i aretle susturdu onu. -Zamanınızı bo una harcamayın, doktor.

Önemli olan, bundan böyle iktidarı elegeçirmek için sava aca ımızdır, dedi gülümseyerek, delegelerin uzattı ı belgeleri aldı, imzalamaya hazırlandı. -Madem böyle, biz de kabullenmekte bir sakınca görmüyoruz, diye sözünü tamamladı.

Adamları, a kınlık içinde birbirlerine baktılar. Albay Aureliano Buendia, mürekkepli kalemi havada tuttu ve otoritesinin olanca a ırlı ını Albay Gerinaldo Marquez'in üzerine bo alttı.

-Silahlarını teslim et, diye emretti.

Albay Gerineldo Marquez aya a kalktı, silahlarını masanın

üstüne bıraktı.

Albay Aureliano Buendia, -Kı laya git ve devrimci mahkemenin kar ısına çık, dedi.

Sonra, anla mayı imzaladı, ka ıtları elçilere verdi. - te ka ıtlarınız beyler, dedi. -Bunlarla bir ey becerebilseniz bari.

ki gün sonra, ihanet suçuyla yargılanan Albay Gerinaldo Marquez ölüme mahkûm oldu. Albay Aureliano Buendia, hama ına yangelmi yatıyor, Gerineldo'nun affı yolundaki ricalara kulak bile asmıyordu. Kararın infaz edilece i gece, Aureliano'nun kendisini rahatsız etmemeleri için verdi i emirleri hiçe sayan Ursula, yatak odasında onunla görü meye gitti. Ba tan aya a karalara bürünmü olan ve hep alı ılmadık derecede hüzünlü görünen Ursula, o luyla yaptı ı üç dakikalık konu ma boyunca ayakta durdu. Serinkanlılıkla, -Gerineldo'yu kur una dizdirece ini biliyorum, dedi.

-Bunu önlemek için elimden hiçbir ey gelmeyece ini de biliyorum. Yine de seni uyarmaya geldim: Gerineldo'nun ölüsünü gördü üm anda, ölmü babamın, ölmü anamın kemiklerine and içerim ki, Jose Arcadio Buendia'nın anısına and içerim ki, Tanrı huzurunda and içerim ki, hangi deli e girersen gir, seni bulup çıkarır, kendi elimle öldürürüm. Ursula, Aureliano'dan yanıt bile beklemeden döndü, kapıdan çıkmadan önce, -Ha böyle olmu sun, ha domuz gibi kuyruklu do mu sun, hepsi bir, diyerek sözünü ba ladı.

O sona ermez gece boyunca, bir yanda Albay Gerineldo Marquez, Amaranta'nın diki odasında geçen ölü günleri dü ünürken; öte yanda da Albay Aureliano Buendia, yalnızlı ının katı kabu unu delmek için saatlerce çırpındı. Babasının onu buz göstermeye götürdü ü o uzaklarda kalmı günden sonra, tek mutlu anları ufacık balıklar yaptı ı gümü i li inde geçen zamanlardı. Sadeli in üstünlü ünü, ayrıcalı ını anlayabilmesi için otuz iki sava çıkarması, ölümle bütün anla malarını bozması, ün denilen pisli e bir domuz gibi bulanması ve tam kırk yıl yitirmesi gerekmi ti.

afak sökerken, Albay Aureliano Buendia kendi kendini yiyerek uykusuz geçirdi i gecenin bitkinli i içinde, infazdan bir saat önce hücreye girdi. Albay Gerinaldo Marquez'e, Komedi bitti, arkada , dedi. - dam hükmünü sivrisinekler yerine getirmeden bir an önce çıkalım buradan. Albay Gerineldo Marquez, bu tutum kar ısında duydu u tiksinmeyi gizleyemedi.

-Hayır, Aureliano, diye kar ılık verdi. -Senin kanlı bir despot oldu unu görmektense ölmeyi ye lerim.

Albay Aureliano Buendia, -Öyle bir ey görmeyeceksin, dedi. -

Hadi imdi pabuçlarını giy de bu boktan sava ı bitirmeme yardım et.

Albay Aureliano Buendia bu sözü söyledi i zaman, sava ı çıkarmanın, sava ı bitirmekten kolay oldu unu bilmiyordu.

Hükümeti, asilerin kabul edece i barı ko ullarını önermeye zorlamak için tam bir yıl korkunç ve kanlı çaba göstermesi gerekti. Kendi partizanlarını bu ko ulların kabul edilebilir oldu una inandırmak için de bir yıl daha harcamak zorunda kaldı. Barı a yana mayan ve mutlak zafer pe inde olan kendi subaylarının ayaklanmasını bastırmak için akıl almaz zorbalıklara ba vurması gerekti ve sonunda onları pes ettirmek için dü man güçlerinden yardım umdu.

Hiçbir zaman o günlerdeki kadar büyük asker niteli ine ula mamı tı. Soyut ülküler u runa, politikacıların i lerine geldi ince sa a sola bükecekleri sloganlar u runa de il de, sonunda kendi kurtulu u adına sava tı ını bilmek, içini ate li bir co kuyla dolduruyordu. Bir zamanlar zafer adına nasıl canla ba la çarpı mı sa imdi de yenilgi adına inanç ve ba lılıkla sava an Albay Gerineldo Marquez, gözünü budaktan sakınmadı ı, gereksiz yere canını tehlikeye attı ı için Aureliano'ya çıkı ıyordu. Aureliano gülümseyerek, -Sen merak etme, diyordu. -Ölmek sanıldı ından çok daha zor. Onun için gerçekti bu. Ecelinin önceden belirlenece i inancı, ona gizemli bir ba ı ıklık, belirli süreler için ölümsüzlük getiriyor, Aureliano böylelikle sava ın en tehlikeli anlarında korkusuzca öne fırlıyordu. Yine bu nedenle, zaferden çok daha zor, çok daha kanlı ve çok daha pahalıya malolan yenilgiyi kazanabildi.

Hemen hemen yirmi yıl süren sava boyunca Albay Aureliano Bueridia pek çok kez eve dönmü tü. Ne var ki, her sefer palas pandıras, acele ve önemli iki i arasında gelir, yanındaki askerler nereye gitse pe ini bırakmazlar ve Aureliano'nun çevresinde Ursula'nın bile dikkatini çeken bir efsane halesi olurdu. Bütün bunlar, sonunda Aureliano'yu bir yabancı durumuna dü ürmü tü.

Macondo'ya son geli inde üç kapatması için bir ev açınca, kendi evine ancak iki üç kez, yemek ça rılarında bulunmak için gitti.

Sava sırasında do mu olan Güzel Remedios'la ikizler, onu uzaktan uza a tanıyorlardı. Amaranta ise, delikanlılık yıllarını gümü balıklar yapmakla geçiren karde inin anısını, kendisiyle bütün insanlık arasına üç metre açıklık koyan bu efsanevi sava çıyla bir türlü ba da tıramıyordu. Ate kes anla ması yapılaca ı haberi yayılınca, ev halkı, Aureliano'nun sonunda kendi ailesine ba ı lanaca ını, yeniden insanla mı olarak aralarına dönece ini sandılar ve bunca süredir gölgede kalan aile ba larını eskisinden de güçlü duydular.

Ursula, -Sonunda evimizin bir erke i olacak yeniden, dedi.

Aureliano'yu hepten yitirdiklerini ilk sezen Amaranta oldu.

Ate kes anla masına bir hafta kala, Aureliano, yanında subayları, yardımcıları olmaksızın yalınayak iki erle eve girdi. Erler, Aureliano'nun bir zamanki tepeleme bagajından geri kalan katır e eri ile iirlerin durdu u sandı ı verandaya bıraktılar. Amaranta, diki odasının önünden geçerken ona seslendi. Albay Aureliano Buendia onu tanıyamadı.

Amaranta, Aureliano'nun eve dönmesinden duydu u sevinç içinde, -Ben Amaranta'yım, diyerek kara sargılı elini gösterdi. -

Bak. Albay Aureliano Buendia, bir zamanlar ölüme mahkûm olarak Macondo'ya geldi i o sabah, karde inin elindeki sargıyı ilk gördü ünde nasıl gülümsemi se, bu kez de öyle gülümsedi.

-Zaman nasıl da geçiyor, dedi. -Bu korkunç bir ey!

Devletin askerleri evi korumak zorunda kaldılar. Sokaktakiler, Aureliano'ya sövüp sayıyorlar, suratına tükürüyorlar, sava ı sonunda daha iyi fiyata satabilmek için, yok yere alevlendirmekle suçluyorlardı. Aureliano bir yandan ate ten, öte yandan ü ümekten titriyordu. Koltukaltlarında yine yaralar açılmı tı. Altı ay önce, Ursula, ate kes söylentilerini ilk duydu unda, gelin odasını açmı , silip süpürmü , kö esinde buca ında kokulu mür sakızı tütsülemi ve o lunun, Remedios'un artık küflenmi bebekleri arasında yava yava kocamak üzere eve dönmesini beklemeye koyulmu tu.

Oysa Aureliano, son iki yıl içinde, ya lanmak dahil ya ama olan bütün ödevlerini tamamlamı tı. Ursula'nın büyük özenle hazırladı ı gümü i li inin önünden geçerken, Aureliano anahtarların kilidin üstünde oldu unu bile görmedi. Zamanın, evi nasıl kemirdi ini, köhnele tirdi ini, anılarını kafasından silip atmamı biri için bunca zaman sonra felaket diye nitelendirilebilecek bir durumu getirdi ini farketmedi. Ne duvardaki sıvaların dökülmü olması, ne kö eleri saran kirli, pamuk pamuk örümcek a ları, ne begonyaların üstündeki toz, ne kiri lerdeki kurt yenikleri, ne mente eleri kaplayan pas, Aureliano'ya acı vermiyor, ev özleminin kurdu u tuzaklardan hiçbirine dü müyordu. Battaniyesine sarındı, verandada oturup bütün gün begonyaların üzerine ya an ya muru seyretti. Sanki yalnızca ya murun dinmesini beklemek için oraya gelmi gibi, aya ından çizmelerini bile çıkarmamı tı. Ursula, onun, yanlarında uzun boylu kalmayaca ını sezdi. -Madem artık sava a gitmeyecek, o zaman mutlak ölecek demektir, diye dü ündü. Bu varsayım öylesine kesin, öylesine inandırıcıydı ki, Ursula bunu bir kehanet olarak yorumladı.

O ak am yemekte, Aureliano Segundo ekme ini sa eliyle

koparıyor, çorbasını sol eliyle içiyordu. kiz karde i Jose Arcadio Segundo ise ekme ini sol eliyle koparıp, çorbasını sa eliyle içiyordu. Davranı ları, birbirine öylesine ba lı bir bütünlük içindeydi ki, kar ılıklı oturan iki karde ten çok, ayna

kar ısında oyun yapan birine benziyorlardı. kizlerin birbirlerinin tıpatıp aynı olduklarını farkettikleri zaman buldukları bu oyun, Aureliano'nun geli i onuruna yemekte yinelendi. Ama Albay Aureliano Buendia farkına bile varmadı. Her eye öylesine yabancı, her eyden öylesine kopuk bir hali vardı ki, yatak odasına giderken yanından çıplak geçen Güzel Remedios'u bile gözü görmedi. Onun bu dalgınlı ını bozmayı bir tek Ursula göze alabildi.

Yeme in yarısına do ru, -Yine gitmek zorundaysan, hiç de ilse bu ak amki halimizi unutmamaya çalı , dedi.

O zaman Albay Aureliano Buendia, acısını, yalnızlı ını delip geçmeyi ba arabilen tek insanın Ursula oldu unu farketti. Buna da a madı, yıllardır ilk kez annesinin yüzüne baktı. Ursula'nın derisi kayı gibi olmu , di leri çürümü , saçlarının rengi gitmi ti.

Ürkütücü bir görünü ü vardı. Aureliano, annesinin görünü ünü aklında kalan en eski anıyla, kaynar çorba kasesinin masadan dü ece ini yumurtladı ı günkü haliyle kar ıla tırdı ve anasını paramparça olmu buldu. Yarım yüzyılı a kın günlük sıkıntıların anasında bıraktı ı izleri, ülserleri, yaraları, çatlakları bir anda gördü ve bunların kendisinde hiçbir acıma duygusu uyandırmadı ını da farkettı. Sonra yüre inde duyguların çürüyüp kaldı ı yeri bulmak için son bir çaba gösterdi, bulamadı.

Bir ba ka geli inde Ursula'nın kokusunu kendi teninde duyunca, hiç de ilse utanmaya benzer bir duyguya kapılmı tı. Sonra pek çok sefer Ursula'nın dü üncelerinin kendisininkilere karı tı ını farketmi ti. Ama sava , bu duyguların tümünü silip süpürmü tü.

Artık karısı Remedios bile, kızı olacak ya ta birinin silik hayalinden ba ka bir ey de ildi. A k çölünde tanıdı ı ve onun tohumunu bütün kıyı bölgesine yaymı olan sayısız kadın, Aureliano'nun yüre inde hiç iz bırakmamı tı. Ço u, odasına karanlıkta girmi ler, gün do madan çıkmı lardı ve ertesi gün bedenindeki yorgunluktan öte tek bir anı kalmamı tı. Zamana ve sava a yenik dü meden süregelen tek duygusu, çocukluklarında karde i Jose Arcadio'ya duydu u ba lılıktı. Bu da, sevgiye de il, suç ortaklı ına dayanan bir duyguydu.

Aureliano, Ursula'nın kendilerini unutmaması yolundaki iste ini, -Ba ı la, sava her eyi silip götürdü, diyerek savu turdu. O olayı izleyen günlerde, Aureliano, dünyadan geçi inin bütün izlerini ortadan kaldırmakla u ra tı. Kendisine özgü

hiçbir ey kalmayıncaya dek gümü i li inde ne var ne yoksa da ıttı. Giysilerini erlere verdi. Babasının Prudencio Aguilar'ı öldüren mızra ı gömerken duydu u suçluluk

duygusunun e ini duyarak bütün silahlarını avluya gömdü.

Yalnızca içinde tek kur un bulunan tabancasını alıkoydu. Ursula hiç karı mıyordu. Yalnız, salonda gece gündüz yanan bir lambanın aydınlattı ı Remedios'un resmini yoketmeye kalkı ınca, Ursula onu önledi. -Bu resim, çoktan senin olmaktan çıktı, dedi. -Artık bir aile yadigarı o. Ate kes anla masının yürürlü e girdi i gece, evde kendisini hatırlatacak bir ey kalmayınca, Aureliano iirlerin durdu u sandı ı aldı ve Santa Sofia da la Piedad'ın fırını yakmaya hazırlandı ı mutfa a ta ıdı.

Sararmı ka ıtlardan bir tomar alıp uzatarak, -Fırını bunlarla yak, dedi. -Çok eski oldukları için daha iyi yanarlar.

Santa Sofia de la Piedad, o sessiz kadın, o uysal, o hiç kimseyle, kendi çocuklarıyla bile çatı mayan kadın, bunun yapılmaması gereken bir ey oldu unu sezdi.

-Bunlar önemli ka ıtlar, dedi.

Albay, -Hiç de de il, diye kar ılık verdi. - nsanın kendi kendine karaladı ı eyler bunlar.

-Öyleyse, kendiniz yakın, albayım.

Aureliano, ka ıtları kendi eliyle fırına atmakla kalmadı, sandı ı da bir kamı baltasıyla parçalayıp ate e attı. Saatler önce Pilar Ternera onu görmeye gelmi ti. Albay Aureliano Buendia, onu bunca yıl görmedikten sonra, kadının nasıl ya landı ını, i manladı ını ve gülü ünün nasıl güzelli ini yitirdi ini görünce a ırmı , bir yandan da ka ıtların dilini bu denli ustalıkla ö renmesine afallamı tı. Pilar, ona, -A zını kolla, demi ti.

Aureliano, en parlak günlerinde bir kez daha söylenen bu sözün, kaderini a ılacak ölçüde belirleyip belirmedi ini dü ünüyordu.

Kısa bir süre sonra, özel doktoru yaralarına pansuman yaparken, Aureliano çok ilgileniyormu gibi görünmeden, yüre inin tastamam nerede oldu unu sordu.

Doktor kulaklıkla dinledi, sonra tentürdiyota batırılmı pamukla, Aureliano'nun gö süne bir halka çizdi.

Silahların bırakıldı ı salı sabahı, sıcak ve ya ı lı bir gün do du.

Albay Aureliano Buendia, daha saat be olmadan mutfa a girdi ve her zamanki gibi sade kahvesini içti. Ursula, -Sen böyle bir günde do mu tun, dedi. -Gözlerin açık do unca herkes a ırıp kalmı tı. Aureliano, onun anlattıklarına hiç aldırmadı, çünkü afak sessizli ini yırtan boru seslerini, askerlerin sıralanı ını, verilen komutları dinliyordu. Bunca yıl sava tıktan sonra, bu seslerin hiç de yabancı gelmemesi gerekirdi, oysa Aureliano gençli inde gördü ü ilk çıplak kadın kar ısında dizlerinde duydu u kesikli i, teninin ürpertisini bu sabah da duyuyordu.

Garip bir özlem duyuyor, o kadınla evlenseydim, sava ı, an ve

öhreti bilmeyen adı sanı duyulmamı bir el sanatçısı, mutlu bir hayvan olurdum diye dü ünüyordu. Hiç beklemedi i bu ürperti, kahvaltısını zehir etti. Sabah yedide, Albay Gerineldo Marquez yanında bir grup asi subayla birlikte onu almaya geldi inde, Aureliano'yu her zamankinden daha yalnız, daha içine kapanık, daha dü ünceli buldu. Ursula, Aureliano'nun omuzlarına yeni bir pelerin atmaya çalı tı. -Hükümet ne der sonra. Sırtına pelerin alacak kadar bile paran kalmadı diye teslim oldu unu sanırlar, dedi. Ama Aureliano istemedi. Kapıdan çıkaca ı sırada, Ursula'nın ısrarıyla kafasına, Jose Arcadio Buendia'nın eski fötr apkasını geçirdi.

Ursula, -Aureliano, dedi. -Orada ba ın sıkı ır, zor durumda kalırsan son anda, ananı dü ünece ine söz ver.

Aureliano, parmaklarını açıp elini kaldırarak selam verdi ve dalgın dalgın gülümsedi. Sonra tek söz etmeden evden çıktı ve kasabanın dı ına çıkana dek pe ini kovalayan sövgülerin, hakaretlerin, ilenmelerin ortasına daldı. Ursula, ölene dek bir daha çıkarmamaya kararlı olarak kapıya kol demirini vurdu. -

Burada çürüyece iz, diye dü ünüyordu. -Bu erkeksiz evde kül olup gidece iz, ama bu alçak kasabaya bizi a larken görmek zevkini tattırmayaca ız.

Ursula bütün sabah evi kö e bucak didik didik etti, en olmayacak yerlere baktı, o lundan bir anı kalmı mıdır diye arandı. Bulamadı. mza töreni, Macondo'nun yirmi kilometre uza ında, sonradan çevresinde Neerlandia kentinin kurulaca ı koca bir a acın gölgesinde yapıldı. Silahlarını bırakan asilerin, hükümetin ve

partinin temsilcilerine, beyaz giysileriyle ya murdan ürkmü bir güvercin sürüsünü andıran genç papaz adayları hizmet ediyordu. Albay Aureliano Buendia, çamura batmı bir katırın üstünde geldi. Tıra olmamı tı. Dü lerinin paramparça olu undan çok, yaralarının verdi i sızıdan acı duyuyordu. Çünkü artık bütün umutların sonuna gelmi , an ve öhret özlemini de geride bırakmı tı. Aureliano'nun isteklerine uygun olarak, törende ne bando ne de çanlar çalınıyor, ne havai fi ekler patlatılıyor, ne zafer naraları atılıyor, ne de ate kesin yaslı niteli ini de i tirecek ba ka bir gösteriye giri iliyordu.

Aureliano'nun elde kalabilecek tek resmini çekmeyi ba aran foto rafçının cam negatifleri de, resmin basımına fırsat kalmadan parçalandı. Tören, ancak belgelerin imzası için gereken zaman boyunca sürdü. Yamalı bir panayır çadırının ortasındaki tahta masanın, çevresinde, Albay Aureliano Buendia'ya ba lı kalmı son subaylar oturuyordu. mzaların atılmasından önce, Cumhurba kanının özel temsilcisi teslim olma belgesini yüksek sesle okumak istedi.

Albay Aureliano Buendia buna kar ı çıktı. -Formalitelerle

zaman yitirmeyelim, dedi ve ka ıtları okumadan imzalamaya hazırlandı. O zaman subaylarından biri, çadırdaki uyu uk sessizli i bozdu.

-Albayım, n'olur bizim hatırımız için, ilk imzayı siz atmayın, dedi. Albay Aureliano Buendia bu iste i kabul etti. Kalemin ka ıt üzerindeki cızırtısından yazıların harflerin tek tek seçilebilece i kadar mutlak bir sessizlik içinde ka ıtlar, masanın çevresini dolandı ı zaman, ilk sıradaki imza yeri bo tu. Albay Aureliano Buendia, o bo yeri doldurmaya hazırlandı.

Subaylarından bir ba kası atıldı, -Albayım, her eyin düzelmesi için henüz zaman var, dedi.

Albay Aureliano Buendia, yüzündeki anlatımı hiç de i tirmeden ilk kopyayı imzaladı. Son kopyayı imzaladı ı sırada, iki sandık yüklü bir katırı çekerek gelen bir asi albay göründü kapıda. Çok genç olmasına ra men, kuru, donuk bir görünü ü, sabırlı bir anlatımı vardı. Macondo bölgesinde devrim örgütünün saymanıydı.

Altı gündür binbir zahmetle yol tepmi , ate kesin imza törenine tam zamanında yeti ebilmek için, açlıktan ölmek üzere olan katırı çeke çeke getirmi ti. stemeye istemeye, içi gide gide sandıkları indirdi, açtı ve masanın üzerine yetmi iki altın külçeyi tek tek sıraladı. Bu servetin varlı ı, hepsinin aklından çıkmı tı.

Komuta merkezinin çöktü ü ve devrimin yozla arak liderler arasında kanlı bir sen-ben kavgasına dönü tü ü son yılın karga ası içinde, herhangi bir sorumluluk belirlemek imkansızla mı tı. Eritilip kalıpla mı , sonra da pi mi kille kaplanıp tu la görünümüne sokulmu olan devrim altınlarıyla kimse ilgilenmemi ti. Albay Aureliano Buendia, teslim belgesindeki devredilen e ya listesine yetmi iki kalıp altını da yazdı ve hiç kimsenin söylev çekmesine fırsat vermeden töreni bitirdi. Kir pas içindeki delikanlı, kar ısında duruyor, ona kendi donuk, bal rengi gözleriyle bakıyordu.

Albay Aureliano Buendia, -Ba ka bir ey mi var? diye sordu.

Genç albay dudaklarını kısarak yanıt verdi. -Makbuz.

Albay Aureliano Buendia, makbuzu kendi eliyle yazdı verdi.

Sonra genç papazların dola tırdıkları, bir bardak limonatayla bir bisküvi aldı ve dinlenmek isterse diye kendisi için hazırlanmı olan sahra çadırına çekildi. Çadıra girince gömle ini çıkardı, karyolanın kenarına oturdu ve ö leden sonra tam üçü çeyrek geçe tabancasını aldı, özel doktorunun tentürdiyotla gö süne çizdi i dairenin ortasından kendini vurdu. O anda Macondo'da, Ursula, oca ın üstündeki sütün neden böyle geç kaynadı ını merak ederek, tencerinin kapa ını kaldırdı ve içinin kurtlarla fıkır fıkır

doldu unu gördü.

-Aureliano'yu öldürdüler! diye haykırdı.

Yalnızlıktan do an bir alı kanlıkla bahçeye do ru baktı ve ya murdan sırılsıklam olmu , üzüntülü ve öldü ü zamankinden çok daha ya lı görünen Jose Arcadıo Buendia'yı gördü. Ursula bu kez daha kesinlikle, -Arkasından vurdular ve kimse gözlerini kapatmak zahmetinde bulunmadı, dedi. Güne batarken, Ursula gözya larının arasından, gökyüzünden bir duman gibi geçen parlak dairelerin hızla kaydı ını gördü ve bunu bir ölüm habercisi olarak yorumladı. Albay Aureliano Buendia'yı kurumu kandan kaskatı kesilmi bir battaniyeye sarılı ve gözleri öfkeden yerlerinden u ramı olarak getirdiklerinde, Ursula daha hala kestane a acının altında, kocasının dizlerine kapanmı hıçkırarak a lıyordu.

Aureliano Buendia tehlikeyi atlatmı tı. Kur un öylesine düzgün bir yol izlemi ti ki, doktor, tentürdiyota batırdı ı bezi, Aureliano'nun gö sünden soktu, sırtından kolayca çekti çıkardı.

Sonra da kendinden ho nut bir tavırla, -Bu, benim aheserimdi, dedi. -Kur unun hayati organlardan hiçbirine zarar vermeden geçebilece i tek yer orasıydı. Albay Aureliano Buendia, çevresinin, ruhunun kurtulması için umutsuz dualar mırıldanan genç papazlarla sarıldı ını gördü. te o zaman, salt Pilar Ternera'nın falıyla alay etmi olmak için dü ündü ü gibi, kur unu, a zının tavanına sıkmadı ına yandı.

Doktora döndü, -Elimde hala yetki olsaydı, seni hemen kur una dizdirirdim, dedi. -Canımı kurtardı ın için de il, beni enayi yerine koyup gülünç dü ürdü ün için vurdururdum seni.

Ölmeyi beceremeyi i, kaybetti i saygınlı ını birkaç saat içinde yeniden kazandırdı. Duvarları altın tu lalarla örülü bir oda u runa sava ı sattı diye dedikodu yapanlar, onun intihara kalkı masını bir erdem gösterisi olarak yorumlayıp ehit mertebesinde kutsadılar. Daha sonra, Cumhurba kanının verdi i Liyakat ni anını Aureliano kabul etmeyince, can dü manları bile odasına dolu tular, ate kes anla masını tanımayıp yeni bir sava a giri mesini istediler. Ev, kendilerini ba ı latmak isteyenlerin, -

geçmi olsun, dile iyle sundukları arma anlarla doldu ta tı.

Albay Aureliano Buendia, eski silah arkada larının yo un deste inden etkilenerek, sava konusundaki isteklerini geri çevirmedi. Tam tersine, bir an yeni bir sava dü üncesiyle öylesine co tu ki, Albay Gerineldo Marquez onun sava açmak için ufacık bir bahane bekledi ini sandı. Bu bahane de ortaya çıkmakta gecikmedi.

Cumhurba kanı, herkesin durumunun özel bir komisyonca incelenip, mecliste onaylanmasına dek, ister Liberal ister

Muhafazakar olsun, eski sava çılardan hiçbirine emekli aylı ı ba lanmayaca ını söyledi. Albay Aureliano Buendia, -Bu rezalettir! diye kükredi. -Postadan haber gelecek diye bekleye bekleye ya lanıp ölecekler, dedi. yile ene kadar otursun, dinlensin diye Ursula'nın aldı ı salıncaklı koltuktan ilk kez kalktı, yatak odasında bir a a ı bir yukarı gezinerek, cumhurba kanına sert bir mesaj dikte ettirdi. Kamuoyuna hiç açıklanmayan bu telgrafta, Neerlandia Anla masının ihlal edilmesini kınıyor ve emekli aylıklarının ba lanması iki hafta içinde çözümlenmezse, ölene dek sava aca ı tehdidini savuruyordu. Öylesine haklıydı ki, eski Muhafazakar sava çıların bile kendisini destekleyece ini umuyordu. Ne

var ki, hükümetin verdi i tek kar ılık, sözümona Aureliano'yu korumak için kapıya dikilmi askerlerin sayısını artırmak ve ne için olursa olsun eve girilmesini yasaklamak oldu. Ülkenin her yanında gözaltında tutulan öteki liderlere de aynı yöntem uygulandı.

Bu öylesine zamanında, kapsamlı ve etkili bir operasyondu ki, ate kes anla masının imzasından iki ay sonra Albay Aureliano Buendia iyile ip aya a kalktı ında, en tutkulu, en co kulu tertipçileri ya ölmü , ya sürülmü , ya da yönetici kadrolara ayak uydurmu lardı.

Albay Aureliano Buendia, Aralık ayında odasından çıktı ve sava ı kafasından silip atması için verandaya bir gözatması yetti.

Ursula, o ya ında akıl almaz bir canlılıkla, evi yeniden gençle tirmi ti.

O lunun ya ayaca ını anladı ı zaman, -Benim kim oldu umu görecekler, dedi. - Dünyada bu delilerevinden daha iyi, daha güzel, kapısı herkese açık bir ev olmayacak. Evi ba tan a a ı sıvattı, badana boya yaptırdı, e yayı de i tirdi, bahçeyi yeniden düzeltti, yeni çiçekler diktirdi ve göz kama tırıcı yaz güne i yatak odalarına bile girsin diye bütün kapıları, pencereleri ardına dek açtı. Yıllarca üstüste binmi yaslara son verdi ve kendisi de eski giysilerini çıkarıp renkli, gençlere yara an giysiler giydi.

Laternanın müzi i, yeniden evi ne eye bo du. Amaranta laternanın sesini duyunca, Pietro Crespi'yi, ak amları elinde fulyalarla geli ini, lavanta kokusunu hatırladı ve solgun yüre inin derinliklerinde, zamanla arınmı , saf bir kin do du. Bir gün Ursula salonu düzeltirken, evi bekleyen askerlerin yardımını istedi. Nöbetçilerin genç komutanı, askerlere izin verdi. Ursula yava yava onlara yeni i ler yükledi. Onlara yemek yediriyor, giyecek ve pabuç veriyor, okuma yazma ö retiyordu.

Hükümet, nöbetçileri kaldırdıktan sonra da askerlerden biri evde kaldı ve uzun yıllar Ursula'ya hizmet etti. Nöbetçilerin genç komutanı ise, Güzel Remedios'un kendisini tersleyip reddetmesi yüzünden çıldırdı ve yılba ı günü, onun penceresinin altında ölü

bulundu.

::::::::::::::::::::::::

Yıllarca sonra Aureliano Segundo, ölüm dö e indeyken, ilk o lunu görmek için yatak odasına girdi i o ya murlu Haziran gününü anımsayacaktı. Çocuk cıyak cıyak ba ırdı ı, bo çuval gibi serilip yattı ı ve Buendia'lara özgü hiçbir nitelik ta ımadı ı halde, Aureliano Segundo ona ne ad koyaca ını hiç duraksamadan kestirdi.

-Adı Jose Arcadio olacak, dedi.

Fernanda del Carpio, Aureliano'nun bir yıl önce evlendi i o güzel kadın, kocasının dedi ini kabul etti. Öte yandan Ursula ise, duydu u belli belirsiz ku kuyu gizlemiyordu. Ailenin uzun geçmi i boyunca, adların boyuna yinelenmesi, Ursula'ya göre, hemen hemen kesin sonuçlar vermi ti. Bütün Aureliano'ların içine kapanık ve aklı ba ında olmalarına kar ı, Jose Arcadio'lar atak ve giri ken oluyorlar, ançak mutlak belaya çatıyorlardı.

Sınıflandırma olana ı bulunmayan tek olay Jose Arcadio Segundo ile Aureliano Segundo'nun durumuydu.

Çocukluklarında öylesine birbirlerinin e i ve öylesine afacandılar ki, Santa Sofia de la Piedad bile onları ayırdedemezdi. Vaftiz edildikleri gün, Amaranta, çocukların kollarına birer künye taktı ve onlara hep birbirinden de i ik renkte, üzerine ba harfleri i li giysiler giydirdi.

Ne var ki, çocuklar okula ba ladıktan sonra giysilerini ve künyelerini de i tirip birbirlerini ters adlarla ça ırmaya ba ladı.

Jose Arcadio Segundo'yu ye il gömle inden ayırdeden ö retmenleri Melchor Escalona, Jose Arcadio Segundo'nun künyesini taktı ını ve ötekinin de beyaz gömlek giyip Jose Arcadio Segundo yazılı künyeyi taktı ı halde Aureliano Segundo oldu unu ö renince aklı ba ından gitti. Ondan sonra da bir daha hiçbir zaman, hangisinin hangisi oldu unu kesinlikle bilemedi.

Çocuklar büyüdükleri ve ya am onları farklıla tırdı ı zaman bile, Ursula hep dü ünüyor, o yanıltmaca oyunu sırasında çocukların yanılarak hepten de i ip de i mediklerini merak ediyordu.

Delikanlılık ça ına gelene dek, aynı uyumda i leyen iki makine gibiydiler. Aynı anda uyanıyorlar, aynı anda sıkı ıp banyoya ko uyorlar, aynı hastalıklara yakalanıyorlar, hatta aynı dü leri görüyorlardı.

Evdekiler, onların herkesi yanıltmak istedikleri için böyle davrandıklarını sanıyordu. Oysa bir gün Santa Sofia de la Piedad, ikizlerden birine bir bardak limonata verdi. Çocuk barda ı a zına götürür götürmez, öteki atılıp limonatanın ekersiz oldu unu söyledi. Limonataya gerçekten eker koymayı unutmu olan Santa Sofia de la Piedad, bu olayı Ursula'ya anlattı. Ursula hiç

a ırmadı, -Bunların hepsi böyle, dedi. -Do u tan zırdeli.

Zamanla karı ıklık azaldı. Yanıltmaca oyununun sonunda, Aureliano Segundo adıyla bilinen, ataları gibi enine boyuna, Jose Arcadio Segundo adını ta ıyan ise albay gibi kuru, kemikli bir delikanlı oldu çıktı. Tek ortak yanları, aileye özgü yalnızlık havasıydı. Ursula'ya çocukların do duklarından beri bir deste iskambil ka ıdı gibi karı tırıldı ı ku kusunu veren, belki de boy poslarının, adlarının ve ki iliklerinin bu kar ıtlı ıydı.

Sava ın en civcivli günlerinde, Jose Arcadio Segundo, Albay Gerineldo Marquez'e, biri kur una dizilirken seyretmek istedi ini söyledi i zaman, çocukların arasında belirgin bir ayrım ortaya çıktı. Ursula'nın kar ı çıkması bo a gitti ve Jose Arcadio Segundo'nun dedi i oldu. Öte yanda Aureliano Segundo ise, birinin kur una dizildi ini seyretmeyi daha aklından geçirirken tepeden tırna a ürperiyordu. Evde oturmayı ye liyordu. On iki ya ındayken, Ursula'ya kilitli odada ne oldu unu sordu. Ursula, -

Ka ıtlar, diye kar ılık verdi. -Melquiades'in kitapları ve son yıllarında yazdı ı alelacayip eyler var. Bu yanıt Aureliano Segundo'nun merakını giderece i yerde alevlendirdi. Odaya girmekte öylesine direndi, hiçbir eye zarar vermeyece ine öylesine söz üstüne söz verdi ki, sonunda Ursula, anahtarları ona teslim etti. Melquiades'in cesedini çıkardıktan sonra odaya kimse girmemi ti. Kapıya taktıkları asma kilit paslanıp içten içe kaynamı tı. Bütün bunlara ra men, Aureliano Segundo pencereleri açınca, odayı her gün aydınlatmaya alı ık gibi görünen bir ı ık girdi içeri. Hiçbir yanda ne toz, ne örümcek a ı görünmüyordu.

Her yer süpürülüp temizlenmi , Melquiades'in gömüldü ü gün oldu undan daha gıcır gıcır olmu tu. Hokkadaki mürekkep kurumamı , madeni e ya paslanıp kararmamı , Jose Arcadio Buendia'nın cıva kaynattı ı imbi in altındaki közler daha sönmemi ti. Raflarda kartona benzer bir eyle kaplanmı , sararmı , tabaklanmı insan derisini andıran kitaplar duruyordu.

Elyazmaları da oldu u gibi kalmı tı. Yıllardır kapalı durmasına ra men, odanın

havası, evin öteki odalarınkinden daha temizdi.

Her ey öylesine tertemizdi ki, birkaç hafta sonra Ursula, tahtaları silmek için eline bir kovayla bir fırça alıp odaya girince, yapılacak i bulamadı.

Aureliano Segundo dalmı , kitap okuyordu. Kitabın kapa ı olmadı ı, adı da hiçbir yerinde yazmadı ı halde, çocuk yine de okuduklarından ho lanıyordu. Bir masada oturan ve çubukla yedi i pirinç ezmesinden ba ka a zına hiçbir ey koymayan kadının öyküsünü, a ına takmak için kom usundan ödünç a ırlık alan ve kar ılı ında arma an etti i balı ın karnından elmas çıkan balıkçının öyküsünü, dilekleri yerine getiren sihirli lambanın ve uçan halıların öyküsünü okuyordu. Aureliano Segundo a kınlık içinde, bunların gerçek olup olmadı ını Ursula'ya sordu. Ursula

da do ru oldu unu söyledi, yıllarca önce çingenelerin Macondo'ya sihirli lambalar ve uçan halılar getirdi ini anlattı.

Sonra içini çekti, -Yava yava dünyanın sonu geliyor, böyleleri artık buralara u ramaz oldu, dedi. Sayfaları kopuk oldu u için öykülerden ço unun sonu bulunmayan kitabı bitirince, Aureliano Segundo elyazmalarını sökmeye giri ti. Yazıları çözmek olanaksızdı. Harfler, ipe asılı çama ırlara benziyor, yazıdan çok müzik notalarını andırıyordu. Sıcak bir ö le vakti Aureliano Segundo elyazmalarının üstüne kapanmı çalı ırken, birden odada yalnız olmadı ını sezdi. Pencereden giren ı ı ın kar ısında, ellerini dizlerine dayamı , Melquiades oturuyordu.

Daha kırk ya ına gelmemi ti. Sırtında o modası geçmi yelek, ba ında karga kanadına benzeyen apka vardı. Saçına sürdü ü ya , sıcaktan erimi , soluk akaklarına akmı tı. Aureliano ile Jose Arcadio'nun çocukluklarında onu ilk gördüklerinin tıpkısıydı. Aureliano Segundo, onu ilk bakı ta tanıdı. Çünkü anılar ku aktan ku a a geçmi ve kalıtım yoluyla büyükbabasının anıları ona aktarılmı tı.

Aureliano Segundo, -Merhaba, dedi.

Melquides, -Merhaba delikanlı, diye kar ılık verdi.

Ondan sonra birkaç yıl süreyle her gün görü tüler. Melquiades ona dünyayı anlatıyor, bilgisini ona a ılamaya çalı ıyor, ama elyazmalarını çevirmeye yana mıyordu. -Yüz ya ını bulmadan, kimse orada ne yazdı ını bilmemeli, diyordu. Aureliano, Melquiades'le olan görü melerini herkesten gizledi. Bir keresinde

Melquiades odadayken Ursula içeri giriverince, Aureliano Segundo özel dünyasının darmada ın oldu unu sandı.

Oysa Ursula, Melquiades'i görmedi.

-Kiminle konu uyordun? diye sordu.

-Hiç kimseyle, dedi Aureliano Segundo.

-Büyükdeden de böyle yapardı, o da kendi kendine konu urdu, dedi Ursula.

Bu arada Jose Arcadio Segundo da, birinin kur una dizilmesini seyretmek merakını gidermi ti. Aynı anda atılan kur unların mor ı ıltısını, tepelere vurup yankılanan sesini ve kur una dizilen adamın hüzünlü gülümseyi iyle a kın gözlerini ömrünün sonuna dek unutmayacaktı. Adam, gömle i kana bulandı ı zaman bile dimdik duruyor ve onu direkten çözüp kireç dolu tabuta koyduklarında hala gülümsüyordu. Jose Arcadio Segundo, -

Ya ıyor, diye dü ündü. -Onu diri diri gömecekler. Bu, onu öylesine etkiledi ki kur una dizmeler yüzünden de il de kur una

dizilenler diri diri gömülüyor diye, o günden sonra askerlikten de, sava tan da nefret etti. Jose Segundo'nun kilisenin çanını çalmaya ve Su Aygırı'nın yerine gelen Peter Antonia Isabel'e ayinlerde yardım etmeye, papazın evinin bahçesindeki dövü horozlarına bakmaya ne zaman ba ladı ını kimseler anlayamadı.

Albay Gerineldo Marquez bunu ö renince, Liberallerin kar ı oldu u, yadsıdı ı i lerle u ra tı ı için delikanlıyı payladı. Jose Arcadio Segundo, - in do rusunu isterseniz, sanırım ben Muhafazakar oldum, diye kar ılık verdi. Bunu, alınyazısıymı gibi inanarak söylemi ti. Albay Gerineldo Marquez çok öfkelendi, çok tela landı, durumu Ursula'ya anlattı.

Ursula, -Böylesi daha iyi, dedi. -Ke ke papaz olsa da, sonunda Tanrı bu evin kapısından içeri girse.

Çok geçmeden, Peder Antonio Isabel'in Jose Arcadio Segundo'yu ilk ayinine hazırladı ı anla ıldı. Horozlarının boyunlarını tıra edip dövü e hazırladıkları sırada papaz, Jose Arcadio Segundo'ya 'mukabele' yolu ile gerekli bilgileri ö retiyor; kuluçkaya yatacak tavukları follu a yerle tirirlerken basit örnekler

vererek, evrenin yaratılı ının ikinci gününde, Tanrının civcivlerin yumurtadan çıkması gerekti ini nasıl dü ündü ünü anlatıyordu. Papaz efendi o tarihlerde bunamaya ba lamı tı. Bu bunaklı ı giderek artacak ve yıllar sonra papaz, eytanın Tanrıya ba kaldırı ının belki de zaferle sonuçlandı ını ve gaflet içindekileri faka bastırmak için gerçek kimli ini gizleyerek, gökler katındaki taht'a eytanın oturdu unu ileri sürecekti.

Hocasının ö ütleri ve direnci sonunda, Jose Arcadio Segundo birkaç ay içinde eytanı a ırtmak için yararlanılan teolojik oyunlarda, horoz dövü ü hilelerindeki kadar ustala tı.

Amaranta ona yakalıklı ve boyunba lı, keten bir giysi dikti.

Beyaz pabuçlar aldı. Muma ba lanacak kurdelanın üzerine, yaldızla adının ba harflerini i ledi. lk ayinden iki gece önce, Peder Antonio Isabel, Jose Arcadio Segundo'nun günahlarını çıkarmak için onunla birlikte kilisedeki de erli e yanın durdu u odaya kapandı. Yanlarına bir de günah sözlü ü almı lardı. Günah listesi öylesine uzundu ki, saat altıda yatmaya alı ık ya lı papaz sonuna dek dayanamadı, koltu unda uyuyakaldı. Papazın soruları, Jose Arcadio Segundo'ya yeni bir dünya açtı. Papazın ona kadınlarla ayıp eyler yapıp yapmadı ını sormasına hiç a madı ve dürüstlükle hayır diye kar ılık verdi.

Ama aynı eyi hayvanlarla yapıp yapmadı ı sorulunca aklı karı tı. Mayısın ilk cuma günü, ayin yapıldı, ama onun aklı hep papazın sorusundaydı. Hemen, Petronio'nun yanına ko tu.

Petronio, kilisenin marazlı kayyumuydu. Çan kulesinde yatıp

kalkardı. Yarasa yedi i söylenirdi. Jose Arcadio Segundo, aklını kurcalayan soruyu ona sordu. Petroni, - lerini kancık e eklerle yapan ahlaksız Hıristiyanlar da vardır, diye kar ılık verdi. Jose Arcadio Segundo bu yanıtla da yetinmiyor, meraktan kıvranıyor, öyle pe pe e sorular soruyordu ki, sonunda Petronio'nun sabrı ta tı.

-Ben salı geceleri giderim, diye itiraf etti. Kimseye söylemeyece ine söz verirsen önümüzdeki salı seni de götürürüm.

Gerçekten de ertesi salı, Petronio, elinde o güne dek kimsenin ne i e yaradı ını bilmedi i tahta tabureyle çan kulesinden çıktı ve Jose Arcadio Segundo'yu yakındaki bir otla a götürdü. Delikanlı bu gece gezintilerine kendini öylesine

kaptırdı ki, çok uzun süre Catarino'nun dükkanında görünmedi. Tutkun bir horoz dövü çüsü oldu. Elinde dövü horozlarıyla eve ilk geldi i gün, Ursula, -Bu meretleri buradan götür, diye ona çıkı tı. -Horozlar bu eve gere inden çok acı getirdi, bir de senin ta ımana gerek yok. Jose Arcadio Segundo hiç kar ı koymadan horozları evden götürdü, ama kendi evine gelsin diye her istedi ini yapan nenesi Pilar Ternera'nın evinde horoz beslemeyi sürdürdü. Çok geçmeden de horoz dövü ü alanında, Peder Antonio Isabel'den ö rendi i numaraları uygulayarak, yalnızca horozların sayısını artırmakla kalmadı, gönül e lendirmeyi dü ünecek kadar da para yaptı. Ursula onu karde iyle kar ıla tırıyor ve çocukluklarında tek ki i gibi olan ikizlerin sonunda nasıl böylesine ayrıldıklarını anlayamıyordu.

Ursula'nın a kınlı ı uzun sürmedi. Çünkü çok geçmeden Aureliano Segundo tembellik ve da ınıklık belirtileri göstermeye ba ladı. Melquiades'in odasına kapandı ı zamanlar, Albay Aureliano Buendia'nın gençli inde oldu u gibi Aureliano Segundo da kendi içine çekiliyordu. Ama Neerlandia Anla masından kısa süre sonra bir rastlantıyla içe kapanıklı ından sıyrıldı ve dünyanın gerçe iyle kar ı kar ıya kaldı. Kazanana bir akordeon verilecek lotaryanın numaralarını satan genç bir kadın, onu tanıyormu gibi içtenlikle selamladı.

Aureliano Segundo, sık sık karde iyle karı tırıldı ı için buna a madı. Ancak, yanlı lı ı düzeltmeye de kalkı madı. Hatta kız a layarak onun yüre ini yumu atmaya çalı tı ı ve sonunda onu odasına götürdü ü zaman da Aureliano Segundo durumu açıklamaya hiç yeltenmedi. Kadın, daha ilk bulu malarında ona öyle bir ısındı ki, ne yaptı etti, akordeonu Aureliano Segundo'ya kazandırdı.

Aradan iki hafta geçince Aureliano Segundo, kadının ikisini aynı adam sanarak, bir kendisiyle bir karde iyle yattı ını anladı; yine de i i düzeltmek yerine durumu böyle sürdürmeyi ye ledi.

Bir daha da Melquiades'in odasına dönmedi. Ö leden sonraları

bahçede oturuyor, Ursula'nın bütün ba ırıp ça ırmalarına ra men, kulaktan akordeon çalmayı ö reniyordu. O sıralarda Ursula, yas dolayısıyla evde müzik çalınmasını yasaklamı tı.

Üstelik, akordeonu ancak Francisco'nun göçebe varislerine yara ır bir alet olarak da küçümsüyordu. Yine de Aureliano Segundo, akordeon çalmakta usta oldu ve evlenip çoluk çocu a karı tıktan, Macondo'nun en hatırı sayılır ki ilerinden biri

olduktan sonra da akordeon çalmayı bırakmadı.

Aureliano Segundo, hemen iki ay süreyle, kadını karde iyle payla tı. Karde ini gözlüyor, tasarılarını altüst ediyor ve Jose Arcadio Segundo'nun o gece ortak metreslerine gitmeyece ine güven getirdikten sonra, gidip kadınla yatıyordu. Bir sabah, hastalık kaptı ını anladı. ki gün sonra, karde ini banyoda kan ter içinde ve gözlerinden ya lar gelerek bir kiri e sarılmı halde yakaladı. O zaman durumu anladı. Karde i, kadının, kirli ya antı hastalı ı dedi i hastalı ı ona geçirdi diye kendisini kovdu unu itiraf etti. Pilar Ternera'nın kendisini nasıl iyile tirmeye çalı tı ını da anlattı. Aureliano Segundo da gizlice o yakıcı permanganat banyolarını ve idrar ço altıcı suları kullanmaya koyuldu. kisi de birbirlerinden gizleyerek üç ay acı çektikten sonra iyile tiler. Jose Arcadio Segundo, kadını bir daha görmedi.

Aureliano Segundo ise kendisini ba ı lattı ve ölene dek kadından ayrılmadı.

Adı Petro Cotes'di. Macondo'ya sava ın ortasında, lotaryacılıkla geçinen ve sözümona kocası olan adamla gelmi , adam ölünce de onun i ini sürdürmeye ba lamı tı. Yüzüne bir panter yabanili i veren sarı badem gözlü, tertemiz, genç bir melezdi. Zengin bir yüre i ve Tanrı vergisi, e i bulunmaz bir sevecenli i vardı. Tanrı sanki onu sevi sin diye yaratmı tı. Ursula, Jose Arcadio Segundo'nun horoz dövü türdü ünü, Aureliano Segundo'nun da kapatmasının amatalı toplantılarında akordeon çaldı ını ö renince, bu birle im kar ısında aklı ba ından gitti.

Delikanlıların ikisi de ailenin nice kötü yanı varsa, tümünü almı lar, ailenin erdemlerinden bir teki bile onlara geçmemi ti sanki. O zaman Ursula, bir daha hiç kimseye Aureliano ya da Jose Arcadio adlarının verilmemesini kararla tırdı. Yine de Aureliano Segundo'nun ilk o lu oldu unda, Ursula onun iste ine kar ı koymayı göze alamadı.

-Peki, dedi. -Ancak bir ko ulum var: Onu ben büyütece im.

Ursula yüz ya ına geldi i, gözlerine inen perdeden neredeyse kör oldu u halde, dirili inden, ki ili inden ve akıl dengesinden en ufak bir ey yitirmemi ti. Ailenin saygınlı ını koruyacak erdemli adamı, ondan iyi kimse yeti tiremezdi. Bu adam, sava ın, horoz dövü ünün, kötü kadınların ve atak giri imlerin adını bile bilmeyecekti. Ursula'ya göre, bu dört bela, ocaklarına incir dikmi ti. Kendi kendine, -Bu, papaz olacak, diye söz verdi. -

Tanrı bana ömür verirse, günün birinde Papa da olur. Onun dediklerini duyunca, yalnızca yatak odasındakiler de il, Aureliano Segundo'nun eve dolu an külhani

arkada ları da kahkahayı bastılar. Kötü anılar mahzenine atılan sava , ampanya i elerinin patlamasıyla bir an için yeniden akla geldi.

Aureliano Segundo, -Papa'nın sa lı ına, diyerek kadehini kaldırdı.

Konuklar da koro halinde aynı sözleri yineleyerek kadeh kaldırdılar. Sonra evin erke i akordeon çaldı, havai fi ekler patlatıldı ve kasabada sokak sokak davullar çalınarak bu olay kutlandı. afak sökerken, ampanyaya batıp çıkmı olan konuklar, altı ine i kurban kestiler ve herkes alsın diye ineklerin etini soka a serdiler.

Kimse tuhaf kar ılamadı bunu. Aureliano Segundo evin ba ına geçti inden beri, bir Papanın do umu gibi yeterli neden olmadı ı zamanlarda bile, bu tür co kunluklar sıradan olmu tu artık.

Aureliano Segundo, birkaç yıl içinde, hiç çaba harcamaksızın, salt ansının yaver gitmesi ve hayvanlarının ola anüstü ço alma yetenekleri sonunda, bataklık bölgesinin en büyük servetlerinden birini toplamı tı. Kısrakları üçüz do uruyor, öyle hızla tombulla ıyordu ki, bu denli düzensiz verimlili i kimsenin aklı almıyor, olsa olsa bu i te sihirbazlık vardır deniliyordu. Ursula, atak torununa, - Bir yana birkaç kuru ayır, diyordu. - ansın ömür boyu böyle gitmez.

Ama, Aureliano Segundo'nun ona aldırı etti i yoktu.

Arkada larına ampanya banyosu yaptırmak için ne denli çok i e patlatırsa, hayvanları da o denli çılgınca ürüyorlar ve Aureliano Segundo da, talih yıldızının, kendi tutumuna de il, sevgisi do ayı alteden kapatması Petra Cotes'in etkisine ba lı oldu una inanıyordu. Aureliano Segundo, servetinin kayna ının o oldu una öylesine inanıyordu ki, Petra Cotes'i çiftlikten hiç uzak tutmuyordu. Evlendikten, çocukları da olduktan sonra bile, karısı Fernanda'nın rızasıyla Petra'yla ya amayı sürdürdü.

Dedeleri gibi enine boyuna anıtsal bir yapısı olan, üstelik dedelerinde bulunmayan bir canlılı ı ve dayanılmaz irinli i olan Aureliano Segundo'nun hayvanlara bakacak zamanı yoktu pek.

Petra Cotes'i çiftli ine götürüp at üstünde boydan boya bir kez dola tırması, üzerinde kendi damgası bulunan bütün hayvanların önüne geçilmez ço alma salgınına yakalanmasına yetiyordu.

Aureliano Segundo'nun uzun ömründe yer alan pek çok ganimet gibi, o büyük

servetin kökeni de ansa dayanıyordu. Sava ların sonuna dek, Petra Cotes, lotarya geliriyle geçindi. Aureliano Segundo da zaman zaman Ursula'nın biriktirdiklerini a ırmaya devam etti. Günah sayılan günlerde bile her gece yatıp afak sökene dek cümbü yapmaktan gayrı hiçbir sıkıntısı olmayan aklı

havada bir çift olup çıkmı lardı. Ursula, o lunun torununu uyurgezerler gibi sallana sallana eve girerken yakaladıkça, -Bu kadın seni mahvetti, diye avaz avaz ba ırırdı. -Bu kadın seni öyle büyüledi ki, bir gün sancıdan kıvranmaya ba layıp da karnından kara bir kurba a çıkarsa hiç a mam. Yerini kaptırdı ını çok geç kavrayan Jose Arcadio Segundo, karde inin tutkusunu bir türlü anlayamıyordu.

Onun bildi i Petra Cotes, hiçbir özelli i olmayan, sıradan, yatakta oldukça beceriksiz ve a k oyunları konusunda hiçbir ey bilmeyen bir kadındı. Aureliano Segundo, Ursula'nın ba ırıp ça ırmalarına ve karde inin alaylarına kulaklarını tıkamı , Petra Cotes'e el açıp geçindirecek parayı sa layacak bir i bulmaktan, ate li bir a k gecesinde onun yanında, üstünde ya da altında ölmekten ba ka bir ey dü ünmüyordu. Albay Aureliano Buendia, sonunda ya lılı ın huzuruna kendini kaptırıp gümü i li ini yeniden açınca, Aureliano Segundo da kendisini süs balıkları yapımına vermenin iyi olaca ını dü ündü. Sıcak odada saatlerce oturuyor, albayın dü kırıklı ından gelen inanılmaz sabırla i ledi i maden levhalarının biçimlenip altın balık pullarına nasıl dönü tü ünü seyrediyordu. Bu i ona öylesine zahmetli, u ra tırıcı görünüyor ve Petra Cotes'in hayali öylesine aklından çıkmıyordu ki, üç hafta sonra Aureliano Segundo i li e u ramaz oldu. Tam o sıralarda Petra Cotes tav an lotaryası yapmayı akıl etti.

Tav anların hızla üremesi ve çarçabuk büyümesi yüzünden, lotarya biletlerini satmaya yeti emiyorlardı. Önceleri Aureliano Segundo, hayvanların ürkütücü bir hızla ço aldıklarını farketmedi. Ama kasabada kimsenin tav an lotaryasının sözünü bile artık duymak istemeyecek kadar tav andan bıktı ı sırada bir gece, Aureliano Segundo bahçe kapısının önünde bir ses duydu.

Petra Cotes, -Meraklanma, dedi. -Tav anlardır. Hayvanların gürültüsünden uyuyamadılar. afak sökerken Aureliano Segundo, kapıyı açtı ve bahçenin, sabah alacasında mavi mavi görünen tav anlarla tıklım tıklım dolmu oldu unu gördü.

Gülmekten katılan Petra Cotes, ona takılmaktan kendini alamadı.

- te bunlar dün gece do anlar, dedi.

Aureliano Segundo, -Aman Tanrım! diye haykırdı. -Madem öyle, neden inek

lotaryası yapmıyorsun?

Birkaç gün sonra, Petra Cotes bahçeyi tav anlardan temizlemek için, onları bir inekle trampa etti. ki ay sonra da inek üçüz do urdu. te her ey böyle ba ladı. Aureliano Segundo on be gün içinde toprak ve hayvan sahibi oldu ve dolup ta an inek ve domuz ahırlarını geni letmeye yeti emez hale geldi. Bu, Aureliano Segundo'yu bile güldüren çılgınca bir bolluktu ve Aureliano Segundo ne esini dökmek için aklına geleni yapar

olmu tu. -Durun, inekler, ömür kısadır! diye nara atıyordu.

Ursula, onun ne gibi karı ık i lere girmi olabilece ini dü ünüyor, hırsızlık mı ediyor, üç ka ıtçılık mı yapıyor diye meraklanıyordu. Ve onu, salt köpü ünü ba ından a a ı bo altmaktan ho landı ı için ampanya patlatırken gördü ü her sefer ba ırıyor, har vurup harman savuruyor diye paylıyordu.

Ursula'nın bu paylamalarından bıkıp usanan Aureliano Segundo, ne eli kalktı ı bir sabah, elinde bir sandık para, bir kova tutkal ve fırçayla çıkageldi. Ve Francisco'nun eski arkılarını avaz avaz söyleyerek, evin içine dı ına, tepeden tırna a sıvama bir pesoluk banknotlar yapı tırdı. Laternanın geldi i günlerden beri beyaza boyanan eski ev, bu haliyle camiye benzedi. Ailenin heyecanlı ba ırı maları, Ursula'nın avazı çıktı ınca haykırmaları ve bu israf anıtını seyretmek için soka a birikenlerin kahkahaları arasında, Aureliano Segundo, evi giri ten mutfa a, yatak odalarından banyoya dek ka ıtladı ve kalan paraları da bahçeye saçtı.

Aureliano Segundo, -Umarım, artık bu evde kimse bana paradan sözetmez, diye kestirip attı.

Öyle de oldu. Ursula, paraları, yapı tıkları koca koca sıva parçalarıyla birlikte söktürdü ve ev yeniden beyaza boyandı. -

Tanrım, bu israfın acısını öteki dünyada bizlerden çıkarmaman için, yalvarırım bizi yine bu kasabayı kurdu umuz günlerdeki gibi yoksulla tır, diye dua ediyordu Ursula. Dualarının tam tersi oldu. Paraları söken i çilerden biri, sava ın son yıllarında birinin getirip bıraktı ı, insan boyundaki, alçıdan bir aziz heykeline çarptı, heykel yere dü ünce paramparça oldu, heykelin içi çil çil altın doluydu. nsan boyundaki bu ermi heykelini kimin getirdi ini hiçbiri anımsamıyordu. Amaranta, -Üç adam getirmi ti, dedi. -Ya mur mevsimi bitene dek burada kalsın dediler, ben de kö eye bırakın da kimse çarpmasın dedim. Oraya özenle yerle tirdiler, ondan sonra da gelip alan olmadı ı için heykel orada kaldı.

Daha sonraları, Ursula, heykelin üzerine mumlar dikmi ve bir ermi e de il de hemen hemen iki yüz kilo altına tapındı ını aklına bile getirmeden, heykelin önünde diz çöküp dualar etmi ti.

Bilmeden, istemeden ba ına gelen bu putperestli in yerlere saçılan kanıtı, Ursula'nın aklını daha çok karı tırdı. Tepeleme yı ılmı paraların üzerine tükürdü, paraları çuvala doldurup gizli bir yere gömdü. O bilinmedik üç ki inin ergeç çıkageleceklerini ve parayı isteyeceklerini umuyordu. Çok sonraları, ya lılı ın çileli yılları boyunca Ursula, evin önünden geçen yolcuların konu malarını keserek, sava sırasında evine gelip ya mur mevsiminden sonra almak üzere alçıdan bir aziz heykeli bırakıp bırakmadıklarını sorar oldu.

Ursula'yı öylesine a ırtıp üzen bu olaylar, o günlerde çok ola an sayılıyordu. Macondo görülmemi bir zenginli e

gömülmü tü. Kasabayı kuranların kerpiç evlerinin yerine, bo ucu ö le sıca ını biraz daha dayanılabilir kılan çimento dö eli, tahta pancurlu tu la yapılar kurulmu tu. O sıralarda Jose Arcadio Buendia'nın köyünden geriye kalan tek ey, en zor ko ullara dayanmak alınlarına yazılmı tozlu badema açları ile tarih öncesinden kalma ta ları Jose Arcadio Segundo'nun balyozuyla paramparça olan ırmaktı.

Jose Arcadio Segundo, Macondo'ya gemi i letmeyi aklına koydu u zaman ırmakta un ufak olmadık ta bırakmamı tı. Bu, olsa olsa dedesinin dedesinin dü leriyle kıyaslanabilecek çılgınlıkta bir dü tü. Çünkü ırmak yata ının kayalık olu u ve yer yer akıntılarının bulunu u, su yoluyla Macondo'dan denize ula mayı imkansız kılıyordu. Ama Jose Arcadio Segundo, Nuh diyor peygamber demiyor, delice bir gözüpeklikle direniyordu. O

zamana dek, dü gücünün hiçbir belirtisini göstermemi ti. Petra Cotes'le olan köksüz serüveni dı ında kadın da tanımamı tı.

Albay Aureliano Buendia, denizden on iki kilometre kadar içeride yatan ve çürümü iskeletini sava sırasında kendi gözleriyle gördü ü spanyol kalyonunu Jose Arcadio Segundo'ya anlattı ı günlerde, Ursula onu ailenin gelmi geçmi en sessiz insanı, horoz dövü ünde bile öne çıkmayı beceremeyen biri olarak tanıyordu. Yıllarca ço u ki iye masal gibi gelen bu kalyon öyküsü, Jose Arcadio Segundo'nun aklına yeni bir ey taktı.

Horozlarını haraç mezat sattı, adamlar tuttu, aletler aldı ve ta ları kırmak,

kanallar açmak, akıntıları temizlemek, çavlanları bile gemlemek gibi korkunç bir i e giri ti. Ursula, -Bütün bunları ezbere biliyorum ben, diye haykırıyordu. -Sanki zaman tersine dönmü de yeniden ilk günlere gelmi iz gibi, diyordu.

Jose Arcadio Segundo, ırma ın ula ıma açılabilece i kanısına varınca, tasarılarını karde ine açtı; karde i de bu giri im için gerekli parayı ona verdi. Jose Arcadio Segundo, uzun zaman ortadan kayboldu. Gemi alma tasarısı karde inden para sızdırmak için bahaneydi diye dedikoduların yayıldı ı sırada, görülmemi bir teknenin kasabaya do ru geldi i haberi duyuldu. Jose Arcadio Buendia'nın büyük giri imlerini artık çoktan unutmu olan Macondolular kıyıya ko u tular ve a kınlıktan yerinden u ramı gözlerle, kasabanın görüp görece i bu ilk ve son tekneyi seyrettiler. Bu, kıyıdan yürüyen yirmi ki inin iple çekti i, kalaslardan yapılma bir saldan ba ka bir ey de ildi. Gözlerinde bir i becermenin sevinciyle salın ba tarafında duran Jose Arcadio Segundo, binbir zahmetle manevra yapıyordu.

Yanında bir yı ın güzel kadın vardı. Kadınlar yüzlerine renk renk kremler sürmü ler, saçlarına sahici çiçekler takmı lar, kollarına altından yılansı bilezikler dolamı lar, di lerine elmas kaktırmı lardı. Omuzlarında incecik ipek allar vardı. Güne ten korunmak için cicili bicili emsiyeler açmı lardı. Tahta sal, Jose Arcadio Segundo'nun Macondo'ya getirebildi i -hem de bir

sefercik getirebildi i- tek tekne oldu. Ama bu giri imin ba arısızlı ını hiç kabullenmedi ve bunu irade gücünün zaferi olarak savundu. Karde ine ayrıntılı hesap verdi, sonra yeniden horoz dövü ü çarkına kapıldı. O kısmetsiz giri imden geriye kalan tek ey, kadınların Fransa'dan getirdikleri yeni soluk oldu.

Büyük ustalıkları, Macondo'da o güne dek bilinen sevi me yöntemlerinin pabucunu dama attırdı ve kenar mahalle dilberi olmayı ları, Catarino'nun antikala mı dükkanını ortadan kaldırdı. Catarino'nun dükkanının bulundu u sokak, Japon fenerleri ve içli arkılar çalan laternaların satıldı ı bir pazaryeri oldu. Macondo'yu üç gün üç gece çılgınlıklara sahne yapan ve Aureliano Segundo'ya Fernanda del Carpio'yu tanımak fırsatını vermenin dı ında hir yarar sa lamayan karnavala da o kadınlar önayak oldu.

Güzel Remedios, karnaval kraliçesi seçildi. O lunun torununun co turucu güzelli inden ürken Ursula, bu seçimi engelleyemedi.

O zamana dek, Amaranta ile kiliseye gitmesi dı ında kızı sokaktan uzak tutmayı

becermi , kiliseye giderken de yüzüne sıkı sıkıya kara peçe örttürmü tü. Erkeklerin en Allahsızları, papaz kılı ına girip Catarino'nun dükkanında açık saçık dualar okutarak dini en hiçe sayanları bile, efsanevi güzelli i bütün bataklık bölgesinde dillere destan olan Güzel Remedios'nun yüzünü bir an görebilmek için kiliseye ta ınır olmu lardı. Güzel Remedios'un yüzünü görebilmek ancak çok uzun süre sonra nasip oldu. Ke ke olmaz olsaydı, çünkü erkeklerin ço u, bir daha uykuya hasret kaldılar. Güzel Remedios'a yüzünü açtıran yabancı ise aklını hepten yitirdi, sefil, peri an oldu ve yıllar sonra rayların üzerinde uyuyup kalarak trenin altında parçalandı. Adam, ye il kadife giysisi ve i lemeli yele iyle kilisede boy gösterdi i an, Güzel Remedios'un büyüleyici çekicili ini duyup çok uzaklardan, belki yabancı bir ülkenin uzak bir kasabasından geldi ine kimsenin ku kusu olmadı. Delikanlı öylesine yakı ıklı, öylesine zarif, öylesine kibar, öylesine ki ilikli görünüyordu ki, Pietro Crespi onun yanında rükü bir züppe kalırdı.

Kadınlar fısıl fısıl konu maya, bu güzellik ondayken peçeyi asıl onun takması gerekti ini söylemeye ba ladılar. Adam, Macondo'da kimseyle konu muyordu. Pazar sabahı gün a arırken, gümü üzengili, e eri kadife örtülü bir at üzerinde bir masal prensi gibi geliyor ve kilisedeki ayinden sonra kasabadan çıkıp gidiyordu.

Delikanlının varlı ı öylesine güçlüydü ki, kiliseye adımını attı ı anda, onunla Güzel Remedios arasında sessiz ve gergin bir düellonun ba ladı ını, yalnızca a kla de il, aynı zamanda ölümle sonuçlanacak bir meydan okuma, bir gizli anla ma oldu unu herkes kabulleniyordu. Altıncı pazar, genç adam elinde sarı bir gülle göründü. Ayini her zamanki gibi ayakta izledi ve ayin sona erince Güzel Remedios'un önüne gitti, gülü uzattı. Güzel

Remedios, bu saygı gösterisine hazırlıklıymı gibi do al bir davranı la gülü aldı, sonra yüzünü açtı ve te ekkür yerine gülümsedi. Bütün yaptı ı buydu. Yalnızca genç adam için de il, onu görmek gibi bahtsız bir ayrıcalı a eri en bütün erkekler için de, hiç unutulmayacak sonsuz bir an oldu bu.

O günden sonra genç adam, Güzel Remedios'un penceresi altında serenad yaptırmaya ba ladı. Müzisyenler kimi zaman gün a arana dek çalıyorlardı. Genç adama gerçekten yakınlık duyan tek ki i Aureliano Segundo idi. Delikanlının direncini kırmaya çalı ıyordu. Bir gece, -Bo una zaman harcama, dedi. -Bu evdeki kadınların inadı katırdan beterdir. Delikanlıyla arkada olmak istedi, onu ampanya banyolarına ça ırdı, ailesindeki kadınların ta yürekli oldu unu anlatabilmek için dilinde tüy bitti. Yine de genç adamın direncini kıramadı.

Gecelerce ardı arkası kesilmeyen müzikten usanan Albay Aureliano Buendia, gencin tutkusunu birkaç kur unla geçirmeye kalkaca ını söyledi. Ne yaptılarsa, ne söyledilerse karetmedi. Ancak, delikanlı acınacak ölçüde dü künle ince direnmekten vazgeçti. yi giyimli, temiz, tirandaz biriyken, sallapatile ti, kirli pasaklı oldu. Kim oldu u, nereden geldi i bilinmemekle birlikte, uzak ülkesindeki mevkiine ve servetine sırt çevirdi i söylentileri yayıldı.

Kavgacı, deli men biri oldu. Meyhanelere dadandı. Körkütük içiyor, sonra kendi pisli ine batıp bulanmı olarak Catarino'nun dükkanında ayılıyordu. in en acı yanı, Güzel Remedios'un onu hiç farketmeyi iydi. Prensler gibi kilisede boy gösterdi i zaman bile, Güzel Remedios ona dikkat etmemi ti. Sarı gülü de aklından hiçbir kötülük geçirmeden ve bu davranı ın a ırılı ıyla e lenerek almı , peçesini de kendi yüzünü göstermek için de il, delikanlının yüzünü daha iyi görebilmek için açmı tı.

Aslında Güzel Remedios, hiç de bu dünyanın insanı de ildi.

Ergenlik ça ını epey geçtikten sonra bile, Santa Sofia de la Piedad onu yıkayıp giydirmek zorunda kalmı ve kendi kendine temizlenmesini ö rendikten sonra da, kakasına batırdı ı çubukla duvarlara hayvan resimleri çizmesini önlemek için hep kollanması gerekmi ti. Okuma yazma bilmeden, çatal bıçak kullanmayı ö renmeden yirmi ya ına geldi. Olu umu bütün geleneklere kar ı oldu undan, evin içinde çırılçıplak dola ırdı.

Nöbetçilerin genç komutanı, kendisini sevdi ini söyleyince, adamın saçmalamasından irkildi i için onu reddetti. Bunu Amaranta'ya anlatırken, - Görüyor musun, ne basit adam, dedi. -

Sanki ben onmaz bir karın a rısıymı ım gibi, benim yüzümden ölece ini söylüyor. Komutanın ölüsünü penceresinin önünde buldukları zaman, Güzel Remedios'un onun hakkındaki dü ünceleri do rulanmı oldu.

-Demedim mi size, çok basit adamdı, deyip çıktı i in içinden.

Olayların gerçe ini, herhangi bir biçimcili e girmesine gerek kalmadan görmesine yarayan bir kavrayı ı var gibiydi. Hiç de ilse Albay Aureliano Buendia öyle dü ünüyor, Güzel Remedios'un genellikle sanıldı ı gibi geri zekalı olmayıp, tam tersi oldu una inanıyordu. -Sanırsınız yirmi ya ında de il bu, yirmi yıl sava mı gelmi gibi, diyordu. Ursula ise, aileye ola anüstü saflıkta bir yaratık ba ı ladı ı için Tanrıya ükrediyor, ancak bir yandan da onun güzelli inden

huzursuz oluyordu. Çünkü Ursula'ya göre, kızın güzelli i, çeli kili bir güç, o saflı ının ortasında eytani bir tuzaktı.

Bu nedenle onu dünyadan uzak tutmaya, insanı ba tan çıkarıcı tutkulardan korumaya çalı tı. Oysa, Güzel Remedios'un daha anasının karnındayken her türlü kötülükten arındı ını bilmiyordu.

Güzel Remedios'u karnaval denilen, o eytanların cirit attı ı anababa gününde kraliçe seçecekleri, Ursula'nın aklından bile geçmemi ti.

Ama ille de kaplan kılı ına girmeyi aklına takan Aureliano Segundo, Peder Antonio Isabel'i kaptı ı gıbi eve getirdi ve Ursula'yı, karnavalın, sandı ı gibi, bir putperest bayramı olmayıp, bir Katolik gelene i oldu una inandırmaya çalı tı.

Ursula, sonunda papazın dediklerine inandı ve istemeye istemeye de olsa, kızın kraliçe seçilmesini kabul etti.

Remedios Buendia'nın karnaval kraliçesi olaca ı haberi birkaç saat içinde bataklık bölgesinin sınırlarını a tı, güzelli inin bilinmedi i uzak yerlere dek yayıldı ve onun soyadını hala bir yıkıp yoketme simgesi gibi görenleri meraklandırdı, tasalandırdı.

Tasalar yersizdi. O sıralarda zararsız hale gelmi biri varsa, o da, ya lanan ve dü kırıklı ıyla çöken, ülkenin gerçekleriyle bütün ilintisini yava yava yitiren Albay Aureliano Buendia'ydı.

li ine kapanmı tı. Dünya ile tek ba ıntısı süs balıkları ticaretiydi. Barı ın ilk günlerinde evde nöbet bekleyen askerlerden biri, Albay Aureliano Buendia'nın yaptı ı balıkları alıyor, bataklıktaki köyleri tek tek dola ıp satıyor ve dönü ünde de bir yı ın parayla, bir yı ın haber getiriyordu. Askerin dedi ine göre, Muhafazakar hükümet, Liberallerin de deste ini sa lamı , Cumhurba kanları yüz yıl iktidarda kalabilsinler diye takvim reformu yapıyormu .

Sözde sonunda papalıkla anla ma imzalanmı ve Roma'dan pırlanta taçlı, som altın tahtlı bir kardinal gelmi . Sözde Liberal bakanlar kardinalin önünde diz çöküp yüzünü öperken resim çektirmi ler. Sözde ba kente turneye gelen bir spanyol kumpanyasının ba artisti, maskeli haydutlar tarafından kaçırılıp pazar günü cumhurba kanının yazlık evinde çırılçıplak oynattırılmı . Albay, -Bana politikadan söz etme, diyordu. -

Bizim i imiz balık satmak. Albayın para kazanmaya ba ladı ı için ülkenin durumundan söz edilmesini istemedi i söylentisi

Ursula'nın kula ına çalınınca, Ursula katıla katıla güldü. Ursula o ürkütücü sezisiyle, albayın i ini bir türlü anlamıyor; balıkları satıp altın almasını, aldı ı altını yeniden gümü e yatırıp yeniden süs balıkları yapmasını, sonra onları satıp yine altın kazanmasını ve sonuç olarak bu kısır döngüyü sürdürmek için ne denli satarsa o denli çalı mak zorunda kalmasını aklı almıyordu.

Aslında Albay Aureliano Buendia'yı ilgilendiren, i in ticareti de il, çalı maktı. Pulları birbirine ba lamak, gözlere minicik yakutlar oturtmak, solungaçları yassıltmak, yüzgeçler takmak öyle yo un bir dikkat gerektiriyordu ki, sava ın getirdi i dü kırıklıklarını dü ünmeye zaman kalmıyordu. Bu yüzden de, kısa sürede onca sava yıllarındakinden daha çok çöktü. Sürekli oturmak kamburunu çıkarmı , i in üzerine iyice e ilmek gözlerini bozmu tu. Ne var ki, a ırı yo unluk ruhuna huzur bah etti. Sava a de gin bir konuyla son kez ilgileni i, her iki yanda sava anlardan karma bir grubun kendi deste ini istemeleri üzerine oldu. Bunlara ömür boyu aylık ba lanaca ına söz verilmi , ama bu hiçbir zaman yürürlü e konmamı tı. Eski sava çılar aylık ba lanması konusunda, albayın kendilerini desteklemesini istiyordu.

Albay, -En iyisi, unutun gitsin, dedi. -Bakın, ben ölene dek ha geldi ha gelecek diye beklemek i kencesinden kurtulmak için aylık ba lanmasını kabul etmedim. Önceleri Albay Gerineldo Marquez ak amüstleri ona geliyor, sokak kapısının önüne oturarak geçmi ten söz ediyorlardı. Ne var ki, dazlaklı ı yüzünden zamanından önce ya lılık uçurumuna yuvarlanan bu adamın, yüre inde uyandırdı ı anılara dayanamayan Amaranta, boyuna i neli sözler ediyordu. Sonunda Albay Gerineldo Marquez, önemli günler dı ında evlerine u ramamaya ba ladı, daha sonra da inme inince hepten ortalıktan yok oldu. Az konu an, suskun biri olan ve evi sarsan yeni canlılı a duyarsız kalan Albay Aureliano Buendia, ya lılı ının iyi geçmesi için yalnızlıkla yıldızını barı tırmak gerekti ine inanıyordu. Kısa bir uykudan sonra sabahları be te kalkıyor, mutfakta her zamanki gibi sade kahvesini içiyor, bütün gün i li ine kapanıyor, ak amüstü saat dörtte elindeki tabureyi sürükleye sürükleye, gül fidanlarının alev alev tomurcuklandı ını, güne in parlaklı ını, melankoliye kapılan Amaranta'nın ak am sessizli inde iyice duyulan ve kaynayan bir tencerenin çıkardı ı sese benzeyen hıçkırıklarını hiç farketmeden verandadan geçip, tabureyi sokak kapısının önüne acıyor, sivrisinekler rahatsız edinceye dek orada oturuyordu.

Bir keresinde biri, albayın içine gömüldü ü yalnızlı ı bozmak cüretinde bulundu. Kapının önünden geçerken, -Ne alemdesiniz, albayım, diye sordu.

Albay Aureliano Buendia, - te burada, cenaze alayımın

geçmesini bekliyorum, dedi.

Bu nedenle, Güzel Remedios'un kraliçe seçilmesiyle ilintili olarak Buendia soyadının yeniden duyulmasının yarattı ı kaygılar yersizdi. Yine de ço unluk o dü üncede de ildi.

Kasabalılar, ba larına gelecekten habersiz, ne eli bir gürültü patırtı içinde akın akın alana doldular. Karnaval çılgınlıkları doruk noktasına varmı , Aureliano Segundo da kaplan kılı ına girme özlemini gidermi ti. Ba ırmaktan sesi kesilmi halde kalabalı ın arasında dolanırken, bataklıktan gelen anayolda birkaç ki i göründü. Bunlar yaldızlı bir tahtırevanda, insanın dü leyebilece i en güzel, en çekici kadını ta ıyorlardı.

Macondolular, krepon ka ıtlarıyla süslenmi yapma bir kraliçe olmayıp hermin pelerini, zümrütlü tacıyla gerçek bir kraliçe gibi görünen bu kadını daha iyi görebilmek için bir an maskelerini çıkartıp baktılar.

Bu geli in temel amacının kı kırtma, meydan okuma oldu unu çok ki i sezdi. Aureliano Segundo ise kendini çabuk toparladı ve gelenleri onur konukları ilan etti. Sonra Hazreti Süleyman gibi adil ve bilge bir davranı la, Güzel Remedios ile yeni gelen kraliçeyi aynı tahtta yan yana oturttu. Bedevi kılı ına girmi olan yabancılar, geceyarısına dek çılgınca e lenceye katıldılar, hatta seyredenlere çingeneleri hatırlatan bir ustalıkla akrobatik gösteriler yaparak, havai fi ekler atarak, karnavala daha da renk kattılar.

E lencenin en yo unla tı ı sırada, biri kıl üstünde duran dengeyi bozuverdi. -Ya asın Liberal Parti! diye ba ırdı. -Ya asın Albay Aureliano Buendia! Tüfek sesleri, havai fi ekleri, korku çı lıkları, müzi i bastırdı ve ne e, yerini panik havasına bıraktı.

Yıllarca sonra bile yabancı kraliçenin yaverlerinin, bol Bedevi giysileri içinde tüfeklerini saklayan askerler oldu u görü ünde direnmeye devam ettiler. Hükümet, bu suçlamaları özel bir bildiriyle reddetti ve kanlı olayla ilgili geni soru turma yapılaca ına söz verdi. Ama i in içyüzü hiçbir zaman aydınlanmadı ve Bedevi kılı ındaki koruyucuların herhangi bir kı kırtma olmaksızın, tüfeklerini

çekip kalabalı a ate açtıkları kanısı sürdü gitti. Ortalık yatı tı ı zaman, düzmece Bedeviler kasabadan çekip gitmi lerdi. Alanda bir yı ın ölü ve yaralı yatıyordu: Dokuz palyaço, dört cariye, on yedi iskambil papazı, bir eytan, üç halk ozanı, iki Fransız soylusu, üç Japon imparatoriçesi yerlere serilmi ti.

O karı ıklıkta Jose Arcadio Segundo, Güzel Remedios'u sırtlayıp kaçırdı. Aureliano Segundo ise, giysileri yırtılmı , hermin pelerini kanlanmı yabancı kraliçeyi kuca ına aldı ı gibi eve götürdü. Kızın adı Fernanda del Carpio'ydu. Ülkenin en güzel be bin kadını arasından kraliçe seçilmi ti. Onu, 'Seni Madagaskar kraliçesi yapaca ız' diye kandırarak Macondo'ya

getirmi lerdi. Ursula, ona kendi kızı gibi baktı. Kasabalılar, kızın suçsuzlu undan ku kulanacakları yerde, saflı ına acıdılar, kıyımdan altı ay sonra, yaralılar iyile ti i ve o gün ölenlerin birarada gömüldü ü mezarın üzerindeki son çiçekler de soldu u zaman, Aureliano Segundo, kızı babasından istemek için, oturdu u uzak kente gitti ve yirmi gün yirmi gece süren bir dü ünle Macondo'da evlendiler.

::::::::::::::::::::::::

Evlendikten iki ay sonra Aureliano Segundo, Petra Cotes'in gönlünü almak için onu Madagaskar kraliçesi kılı ına sokup resmini çektirince, neredeyse evlili inin sonu geliyordu.

Fernanda bunu ö renir ö renmez, çeyiz sandıklarını topladı ı gibi, vedala maya bile ihtiyaç görmeden Macondo'dan gitti.

Aureliano Segundo pe inden yeti ti. Yalvarıp yakardıktan, uslanaca ına söz verdikten sonra, karısını eve döndürmeyi ba ardı ve metresini bıraktı.

Gücüne güvenen Petra Cotes, hiç tela a kapılmadı, üzüldü ünü göstermedi. Aureliano Segundo'yu o adam etmi ti. Aureliano Segundo daha çocukluktan kurtulmadan, kafası bir alay saçma dü lerle dolu oldu u ve gerçekle uzak yakın ilintisi bulunmadı ı bir dönemde, Petra Cotes onu Melquiades'in odasından çekip çıkarmı ve dünyada ona bir yer kazandırmı tı. Do anın içine kapanık, yalnızlı a yönelik biri olarak yarattı ı Aureliano Segundo'yu canlı, iyi ya amayı seven, arkada dü künü biri yapmı , ona ya ama sevinci vermi , para harcamaktan, e lenip co maktan ho lanmaya alı tırmı ve sonunda genç kızlı ından beri dü ledi i erkek haline getirmi ti. Sonra bütün o ulların er geç yaptı ı gibi, Aureliano Segundo da evlendi. Evlenece ini Petra Cotes'e söylemeye de cesaret edemedi. Çocuksu bir davranı a saplanarak, ili kiyi koparan Petra Cotes olsun diye yok

yere öfkelenmeler, kavgalar, kırgınlıklar yaratmaya çalı tı. Bir gün Aureliano Segundo yine haksız yere çıkı maya ba layınca, Petra Cotes faka basmadı ve durumu açıklı a kavu turdu.

-Bütün bu yaptıkların, dedi. -Kraliçeyle evlenmek istedi ini göstermekten öte anlam ta ımıyor.

Aureliano Segundo utancından yerin dibine geçti. Öfkelenmi gibi görünerek, yanlı anla ıldı ını, iyi niyetinin kötüye kullanıldı ını söyledi ve bir daha da Petra Cotes'e gitmedi. Petra Cotes, pusuya yatmı vah i hayvan görünümünü bir an bile yitirmeden, dü ün enliklerini, müzi i, havai fi eklerin patlamasını ve çılgınca kahkahaları, bütün bunlar Aureliano Segundo'nun alı ılmı ta kınlıklarından biriymi gibi izledi.

Ba ına gelenlere üzülenleri, talihsizli ine acıyanları gülümseyerek yatı tırıyor, -Üzülmeyin, diyordu. -Kraliçeler benim i ime gelir, sonunda ben kazanırım. Kom ulardan bir

kadın, onu bırakan sevgilisinin resmi önünde mum yaksın diye, bir deste mum getirdi i zaman, Petra Cotes a ılacak bir güvenle,

-Onu geri getirecek tek mum her zaman yanıyor, dedi.

Kadının tahmin etti i gibi, balayı biter bitmez Aureliano Segundo ona ko tu. Eski arkada larını, bir seyyar foto rafçıyı ve Fernanda'nın karnavalda giydi i taçla, kana bulanmı hermin pelerinini de yanına almı tı. Co up e lenmeye ba ladılar.

E lentinin en kızı tı ı sırada Aureliano Segundo, Petra Cotes'i kraliçe kılı ına soktu, ölünceye dek Madagaskar'ın tek hakimi olarak ona taç giydirdi ve bu kılıkta çektirdi i resmi arkada larına da ıttı. Petra Cotes bir yandan bu oyuna katılıyor, bir yandan da Aureliano Segundo'nun böylesine ta kın bir barı ma yolu dü ünmesi için ne denli korkmu olaca ını dü ünerek için için ona acıyordu. Ak am yedide, Petra Cotes kraliçe kılı ını soyunmadan, Aureliano Segundo'yu yatakta huzura kabul etti. Aureliano Segundo evleneli daha iki ay bile olmamı tı, ama kadın ilk bakı ta, gelin yata ındaki i lerin pek yolunda gitmedi ini anlayıverdi ve öcünü almanın doyulmaz zevkini tattı. Ne var ki, iki gün sonra Aureliano Segundo kendisi gelmeyi göze alamayarak bir elçi gönderip ayrılma ko ullarını belirlemeye kalkı ınca, Petra Cotes, sandı ından daha uzun süre sabır göstermek zorunda kalaca ını anladı.

Çünkü Aureliano Segundo, görünü ü kurtarmak için her türlü özveriye hazır gibiydi. Petra Cotes o kez de tela a kapılmadı.

Ayrılma iste ine boyun e erek i leri bir kez daha kolayla tırdı ve herkesin kendisine zavallı bir kadınca ız gözüyle bakı ını peki tirdi. Aureliano Segundo'dan anı olarak yalnızca bir çift deri çizme sakladı. Aureliano Segundo, bu çizmeleri öldü ü zaman bile aya ından çıkarmak istemedi ini hep söylerdi. Petra Cotes, çizmeleri bir bohçaya sararak sandı ın dibine sakladı ve umudunu kesmeden bekleyerek anılarla ya amaya hazırlandı.

-Er geç gelecek, diyordu kendi kendine. -Salt bu çizmeleri giymek için bile olsa, mutlak gelecek.

Sandı ı kadar uzun beklemesi de gerekmedi. Aureliano Segundo, çizmeleri aya ına çekip ölümü bekleyecek ya a gelmeden çok daha önce Petra Cotes'in evine gidece ini, daha zifaf gecesi anladı.

Fernanda ya ayan bir ölüydü. Bin kilometre kadar uzaktaki bir kentte do up büyümü tü. Karanlık gecelerde ıssız sokakların kaldırım ta larında, artık tarihe karı mı genel valilerin araba seslerinin hala duyuldu u kasvetli bir kentti burası. Ak amın altısı oldu mu, tam otuz iki kuleden ölüm çanları çalınırdı.

Musalla ta ını andıran tahta dö emeli malikanede, hiç güne yüzü görülmezdi. Bahçedeki selvi a açları, yatak odalarının soluk, a ır perdeleri, bahçenin yediverenlere sarılı kemerleri havayı

büsbütün bo ardı. Fernanda, genç kızlık ça ına gelinceye dek, kom u evlerde, birinin ö le uykusu uyumamak direnciyle yıllar yılı sürdürdü ü piyano derslerinin melankolik u ultusu dı ında, dünyadan habersiz büyümü tü. Fernanda, pancurların ardından sızan ı ıkta teni ye il sarı görünen hasta annesinin odasında oturur, metodik, tekdüze, duygusuz tu ların sesini dinler ve kendisi cenaze çelenkleri örerek solup giderken, o müzi in dünya demek oldu unu dü ünürdü. Ak am ate iyle yanıp ter döken annesi, ona geçmi in ne bulunmaz güzellikte oldu unu anlatırdı.

Fernanda daha ufacıkken, ay aydınlı ı bir gece, beyazlar giyinmi çok güzel bir kadının bahçedeki küçük kiliseye do ru yürüdü ünü görmü tü.

Gözlerinin önünden hiç gitmeyen o görüntünün Fernanda'yı tedirgin eden yanı, kadının tıpkı kendi e i olmasıydı. Sanki genç kızlık halini, yirmi yıl önceden

görmü gibiydi.

Annesi öksürük nöbetinin arasında, -O, senin büyük ninen olan kraliçeydi, diye anlatırdı. -So an demetini keserken kokudan rahatsız olup öldü, derdi. Yıllarca sonra Fernanda büyük ninesinin tıpkısı oldu unu sezmeye ba layınca, çocukken gördü ünün bir hayal olabilece inden ku kulandı. Ama annesi bir güzel payladı onu.

-Çok zengin, çok güçlüyüz; dedi. -Bir gün sen de kraliçe olacaksın.

Keten örtüler serilmi , gümü çatal bıçaklar konmu upuzun bir sofraya oturup tatlı çörekle suyu bol, çikolatası az kakaodan ba ka bir ey bulamadan sofradan kalktıkları halde, Fernanda annesinin sözlerine inanıyordu. Babası Don Fernando ona çeyiz yapmak için evi ipotek etmek zorunda kaldı ı halde, Fernanda dü ün gününe dek efsanevi bir kraliçeli in dü ünü kurdu. Bu, ne saflık, ne de büyüklük özlemiydi. Onu öyle yeti tirmi lerdi.

Kendini bildi bileli, üzerinde aile arması i li altın bir otura a hacetini görmü tü. Evden ilk kez on iki ya ındayken çıkmı ve iki sokak ötedeki rahibe okuluna gitmek için süslü bir kupaya bindirilmi ti. Sınıf arkada ları, onun kendilerinden ayrı bir kö ede, çok yüksek arkalıklı bir sandalyede oturmasına ve ders aralarında bile kendilerine katılmamasına pek a mı lardı.

Rahibeler, -O sizin gibi de il, diyorlardı. -Kraliçe olacak o. Sınıf arkada ları bu söze hemen inandılar, çünkü hiç onun kadar güzel, zarif, seçkin bir kız görmemi lerdi.

Fernanda sekiz yıl e itim görüp, Latince iir yazmasını, piyano çalmasını, genç erkeklerle avcılık, piskoposlarla ilahiyat, yabancı devlet ba kanlarıyla dünya, Papayla ahret konuları üzerinde konu urken söyleyece i her eyleri ö rendikten sonra, çelenkler örerek günlerini tüketmek üzere baba evine döndü. Evi tamtakır

buldu.

Evde kala kala zorunlu birkaç parça e ya ile gümü amdanlar ve gümü sofra takımı kalmı , gündeye kullanılan takımlar, onun okul giderlerini kar ılayabilmek için teker teker elden çıkarılmı tı. Annesinin her ak amüstü ate i yükselir olmu tu.

Siyahlar giyinen, dik yakalıklar ve altın köstek takan babası Don Fernando,

pazartesi günleri ona evin giderlerini kar ılasın diye bir gümü sikke veriyor ve önceki hafta hazırlanan çelenkleri alıp bir yerlere gönderiyordu. Babası zamanının ço unu çalı ma odasına kapanarak geçiriyor, arada bir evden çıksa da dua saatinde gelip kızıyla birlikte tespih çekerek dua ediyordu.

Fernanda'nın hiç yakın arkada ı yoktu. Sürüp giden kanlı sava lardan habersizdi. Her gün saat üçte piyano derslerini sürdürüyordu. Artık kraliçe olma dü lerini yitirmeye ba layaca ı sırada bir gün, kapının tokma ı iki kez vuruldu. Fernanda kapıyı açınca, kar ısında resmi tavırlı, iyi giyimli, yana ında yara izi, gö sünde altın madalya bulunan bir subayın durdu unu gördü.

Subayla babası, çalı ma odasına kapandılar. ki saat sonra babası diki odasına gelerek onu ça ırdı. -E yalarını topla, dedi. -Uzun bir yolculuk yapacaksın. Onu Macondo'ya i te böyle getirdiler.

Ya am, bir tek gün içinde, acımasız bir amarla, ailesinin yıllardır sakladı ı gerçekleri olanca a ırlı ıyla onun üzerine yıkıverdi.

Fernanda eve döndükten sonra odasına kapandı ve bu anlamsız akanın izlerini silmeye çabalayan Don Fernando'nun açıklamalarına ve yalvarmalarına hiç oralı olmadan a lamaya koyuldu. Ölünceye dek odasından çıkmamaya and içti. O sırada Aureliano Segundo onu almaya geldi. Bu, kaderin anla ılmaz bir cilvesiydi.

Çünkü Fernanda o öfke, o utanç içinde, gerçek kimli ini ö renmesin diye Aureliano Segundo'ya yalan, söylemi ti.

Aureliano Segundo, onu aramak için yollara dü tü ünde, kızın, da lık bölgedekilere özgü bir a ızla konu tu undan ve cenaze çelengi ördü ünden ba ka bir ey bilmiyordu. Bıkıp usanmadan kızı aradı. Jose Arcadio Buendia'ya Macondo'yu bulmak için da ları a ırtan o korkunç dirençle, Albay Aureliano Buendia'yı sonuçsuz sava lara sürükleyen o körü körüne gururla, Ursula'nın soyunu sürdürmek için gösterdi i o çılgınca özenle, Aureliano Segundo Fernanda'yı aradı.

Bir an durmadan, bir an umudunu kesmeden aradı. Önüne gelene cenaze çelenklerinin nerede satıldı ını sordu u zaman en iyisini seçsin, be endi ini alsın diye onu ev ev dola tırdılar.

Dünyanın en güzel kadınını sordu unda da, bütün kadınlar kendi kızlarını

gösterdiler. Aureliano Segundo, sisli yollarda, bo una harcanılan zamanlarda ve dü kırıklı ının çıkmazında kendisini

yitirdi. Sapsarı bir düzlükten geçti. Burada insanın dü ünceleri yankılanıyor, aklından geçirdikleri serap olup kar ısına dikiliyordu. Haftalarca hiçbir sonuç alamadan dola tıktan sonra, bütün kulelerinde cenaze çanları çalınan yabancı bir kente girdi.

Aureliano Segundo hiç görmedi i, adını duymadı ı halde, yıpranmı duvarları, yosun ba lamı yıkık tahta balkonları ve sokak kapısındaki, ya murdan hemen okunamayacak gibi silikle mi , dünyanın en acıklı 'Çelenk satılır' tabelasını görür görmez aradı ı yerin burası oldu unu anlayıverdi.

O andan, Fernanda'nın ba rahibenin kolunda evden çıktı ı o buz gibi sabaha dek geçen kısa sürede, rahibeler, gelinli i dikmeye ve iki yüz yıl gecikmi bir aile faciasından arta kalan sayısız ve i e yaramaz e yayı, gümü amdanları, gümü sofra takımını ve altın otura ı altı sandı a yerle tirmeye ancak zaman bulabildiler.

Don Fernando gelinle birlikte gitmesi için yapılan ça rıyı kabul etmedi. lerini yoluna koyduktan sonra gelece ine söz verdi ve hayır dua edip mutluluklar dileyerek kızını u urladıktan sonra odasına kapandı, daha çok ölüm ilanına yara ır taslaklar yaparak, aile armasını ta ıyan evlenme ilanları yazdı. Ömürleri boyunca, Fernanda ile babası arasındaki ilk insancıl ili ki bu oldu. O gün, Fernanda için gerçekten do du u gün, Aureliano Segundo için ise mutlulu un hem ba ladı ı, hem bitti i gündü.

Fernanda, altın yaldızla i lenmi zarif bir takvimi yanından eksik etmiyordu. Din dersleri ö retmeni, bu takvimin üzerine mor mürekkeple cinsel perhiz günlerini i aretlemi ti. Kutsal hafta, pazar günleri, oruç günleri, her ayın ilk cuması, üç aylar, kurbanlar ve ay halinin engelledi i günler çıkarılınca, Fernanda'nın i e yarar günleri, mor çizikler arasına sıkı mı kırk iki güne iniyordu. Bu çiziklerden örülü dü manca a ın zamanla parçalanaca ına inanan Aureliano Segundo, dü ünü umuldu undan da uzun sürdürdü. Evde yürüyecek yer açılsın diye boyuna bo konyak ve ampanya i esi atmaktan usanan Ursula, bir yandan havai fi ekler atılır, müzik çalınır, kuzular çevrilirken, yeni evlilerin ayrı saatlerde ve ayrı odalarda yatmasına a ırıyor; kendisi gibi Fernanda'nın da zamanla kasabada alay konusu olacak, evde faciaya yol açacak bir bekaret kemeri takıp takmadı ını merak ediyordu.

Neyse ki, Fernanda ona açıldı ve kocasını yanına yakla tırmadan iki hafta geçmesini bekledi ini söyledi.

Gerçekten de o sürenin sonunda, ölüme kurban edileceklere yara ır bir gönülsüzlükle yatak odasının kapısını açtı.

Aureliano Segundo, güzel gözleri ürkmü hayvan gibi bakan, uzun bakır kızılı saçları yastı ın üzerine serilen dünyanın en güzel kadınını gördü. Bu görüntü öylesine aklını ba ından aldı ki, Fernanda'nın ayak bileklerine inen, uzun kollu ve göbe inin

hemen altında kenarları sırma i li büyük, yuvarlak delikli bir beyaz gecelik giydi ini neden sonra farkedebildi. Aureliano Segundo, kendini tutamadı, katıla katıla gülmeye ba ladı.

Evi çınlatan bir kahkahayla, -Ömrümde bundan daha rezil bir ey görmedim, dedi. -Me er kendini yoksulların hizmetine adamı bir rahibeyle evlenmi im. Aradan bir ay geçip de, karısının geceli ini çıkarttırmayı ba aramayınca Aureliano Segundo, Petra Cotes'in kraliçe kılı ında resmini çektirdi. Daha sonra Fernanda'yı eve dönmeye razı etti i zaman, bu barı ma heyecanı içinde karısı onun isteklerine boyune diyse de, Aureliano Segundo'nun onu almak için otuz iki çan kuleli kente giderken hayal etti i sevi me hiçbir zaman gerçekle medi.

Aureliano Segundo, onda yalnızca hüzünlü bir yalnızlık buluyordu. lk çocuklarının do umundan kısa süre önce bir gece Fernanda, kocasının gizlice Petra Cotes'in yata ına döndü ünü sezdi.

Aureliano Segundo, -Öyle oldu, diye itiraf etti. Ve bir bezgin, bir boyune mi lik içinde, -Hayvanların soyu tükenmesin diye öyle yapmak zorundayım, dedi.

Böylesine duyulmamı bir hayvan besleme yolunu karısına kabul ettirebilmesi için bir süre dil dökmesi gerekti. Ama sonunda tartı ılmaz kanıtlarla karısını inandırdı ı zaman, Fernanda ondan metresinin yata ında ölmemeye söz vermesinden gayrı hiçbir ey istemedi. Böylece üçü de birbirinin huzurunu bozmadan ya amayı sürdürdüler. Aureliano Segundo, ikisini de ihmal etmeyip gönüllerini alıyor; Petra Cotes barı tıkları için kurum satıyor, Fernanda ise gerçe i bilmiyormu gibi davranıyordu.

Ne var ki bu anla ma, Fernanda'nın aileyle kayna masına yaramadı. Fernanda'yı, sevi tikten sonra boynuna sardı ı ve kom uların fısılda malarına yolaçan yün

atkıdan caydırmak için Ursula'nın harcadı ı bütün çabalar bo a gitti. Gelinine, tuvaleti ya da güsulhaneyi kullanıp altın otura ı balık yapsın diye Albay Aureliano Buendia'ya satması için nice diller döktüyse de, Fernanda buna yana madı. Amaranta kendi konu masının ve a zının bozuklu undan öylesine tedirgindi ki, a zından kötü bir ey kaçırmamak için hep tetikte duruyor, Fernanda'nın yanında ku dili konu uyordu.

-Bugu, diyordu, -kegendigi bogokugunugun kogokugusuguna dagayaganagamagayaganlardan.

Bir gün bu alaylı konu malardan sinirlenen Fernanda, Amaranta'nın ne söyledi ini sordu, Amaranta, da hiç kaçamak

yapmadan dobra dobra konu tu:

-Senin, bokunu çomaklayanlardan biri oldu unu söylüyordum.

O günden sonra bir daha birbirleriyle konu madılar. Çok zorunlu bir durum olursa, yine konu muyor, söyleyeceklerini yazılı olarak birbirlerine gönderiyorlardı. Ailenin kendisine kar ı açıkça tavır almasına kar ın, Fernanda ata yadigarı töreleri zorla evin düzenine sokma çabasından vazgeçmedi. Mutfakta yemek yeme ve herkesin acıktı ı anda bir eyler atı tırması alı kanlı ına son vererek, belirli saatlerde yemek odasında keten örtülerle, gümü amdanlarla, gümü çatal bıçaklarla sofra kurulup yemek yenmesini zorunlu kıldı. Ursula için günlük ya amın en basit olayı olan yemek i inin böylesine tantanalı bir sorun haline getirilmesi, herkesten önce halim selim Jose Arcadio Segundo'yu isyan ettiren bir gerginlik yarattı.

Ama yemekler yemek odasında kurulan sofrada yenilmeye ba ladı. Bununla kalsa yine iyiydi. Fernanda sofraya oturmadan önce herkesin dua etmesini de art ko tu. Konukom u, Buendia'ların öteki insanlar gibi yemek yemeyip, yemek olayını bir dinsel törene dönü türdükleri dedikodusuna ba ladı. Köklü bir gelene e de il de, anlık esintilere ba lı olan Ursula'nın batıl inançları bile Fernanda'nınkilerle çatı ır oldu. Fernanda, ailesinden devraldı ı batıl inançları sürdürüyor, her olayla ilgili özgün ve belirli bir inanca saplanıyordu. Ursula'nın eli aya ı tuttu u sürece, ailenin eski alı kanlıkları az da olsa sürüyor ve Ursula, birtakım i leri içinden geldi i gibi yürütüyordu. Ne var ki, Ursula'nın gözleri görmez olup, iyiden iyiye ya lanınca bir kö eye itildi ve ondan sonra Fernanda'nın eve adımını attı ı anda ba lamı olan katı çember bütünlendi, ailenin

kaderi üzerinde tek söz sahibi Fernanda oldu.

Ursula'nın iste i üzerine Santa Sofia de la Piedad'ın sürdürdü ü pasta ve ekerleme i ine Fernanda dudak büktü, bunun önemsiz, verilen eme e de mez bir çaba oldu unu söyleyerek hiç zaman kaybetmeden bu i e son verilmesini emir buyurdu. Gün do u undan gece yatana dek açık duran kapılar, yatak odalarına sıcak giriyor bahanesiyle ö le uykusu saatlerinde kapatılmaya ba ladı, zamanla da hiç açılmaz oldu. Kasabanın kuruldu u günden beri kapının üzerinde asılı duran öd a acı dalı ile ekmek somunu indirildi, yerine Hazreti sa'nın kutsal yüre inden bir parçanın sarılı oldu u kese asıldı. Albay Aureliano Buendia bu de i ikliklerin farkına vardı ve ne gibi sonuçlar do uraca ını sezinledi. -Soylu ki iler olmaya ba lıyoruz, dedi. -Bu gidi le yine Muhafazakarları devirip, ba ımıza bir kral geçirmek için sava aca a benzeriz. Fernanda, Albay Aureliano Buendia ile çatı mamaya dikkat ediyordu. çten içe ise onun ba ımsız ki ili inden, toplumsal kuralların tümüne kar ı olu undan

rahatsız oluyordu.

Albayın sabahları be te kahve içmesi, i li inin düzensizli i, eskimi battaniyesi ve ak amüstleri sokak kapısına tabure atıp oturması Fernanda'nın sinirine dokunuyordu. Ama ne denli sinirlenirse sinirlensin, aile mekanizmasının bu gev ek di lisini sıkı tırmamak gerekti ini de biliyordu. Çünkü albayın ya lılık ve dü kırıklı ıyla ehlile mi , yırtıcı bir hayvan oldu unu anlıyor ve tepesi attı mı evi temelinden sarsabilece ini seziyordu. Kocası, ilk çocuklarına büyük dedesinin adını koymaya kalkınca, Fernanda kar ı koymayı göze alamadı, çünkü eve gelin geleli daha bir yıl olmu tu. Ama kızları do unca, çocu a kendi annesinin adı olan Renata adını koymakta diretti. Oysa Ursula, kıza Remedios adını koymayı tasarlamı tı. Aureliano'nun kahkahaları içinde arabuluculuk yaptı ı sert bir tartı ma sonunda, çocu u Renata Remedios diye vaftiz ettiler.

Fernanda, kızı Renata diye ça ırıyor, kocasının ailesi ve bütün kasaba halkı ise kıza Remedios'un kısaltılmı ı olan Meme diyorlardı. Önceleri Fernanda kendi ailesinden hiç söz etmiyorsa da, zamanla babasını övmekten yere gö e sı dıramaz oldu.

Sofraya oturdukları zaman babasını anlatmaya ba lıyor, onun nasıl kibirden, azametten arınmı biri oldu unu ballandıra ballandıra anlatıyor, neredeyse erece ini söylüyordu.

Kayınpederinin böyle hesapsız yüceltilmesine a ıran Aureliano Segundo, kendisini tutamayıp karısının arkasından aka yollu alay etmeye ba ladı. Ailenin öteki üyeleri de bu konuda onu izlemekte gecikmediler. Ailenin a ız tadı bozulmasın diye büyük özen gösteren, evde huzursuzluk olmasından çekinen Ursula bile bir keresinde torununun torununa, -Deden ermi , anan kraliçe, babanın küpü dolu oldukça sırtın yere gelmez, Papa bile olursun, demekten kendini alamadı.

Anaları dı ında herkesin bıyıkaltından gülümsemelerine ra men, çocuklar dedelerini kendilerine mektuplarında dinsel iirler yazan ve her Noel'de sokak kapısından zor sı acak büyüklükte arma an sandıkları yollayan efsanevi bir varlık olarak görmeye ba ladılar. Bunlar, aslında dedelerinin mirasından son kalıntılardı. Gelen arma anlarla çocukların odasına insan boyunda ermi heykelleriyle donatılmı bir mihrap kurdular. Canlı gibi duran bu cam gözlü ermi heykellerin sırtındaki i lemeli giysiler, Macondoluların ömür boyu giydiklerinden kat kat güzeldi. Eski ve so uk malikanenin ölü görkemi yava yava Buendia'ların evine ta ınmaya ba ladı. Bir gün Aureliano Segundo dayanamadı, - Aile mezarlı ını buraya gönderdiler, dedi. - imdi yalnızca mezarta larıyla salkım sö ütler eksik. Gelen kutularda hiçbir zaman oyuncak türünden bir ey olmadı ı halde, çocuklar yine de bütün yıl sabırsızlıkla Aralık ayını beklerlerdi. Çünkü bu antika ve beklenmedik

arma anlar, evde yenilik oluyordu.

Ufak Jose Arcadio'nun ilahiyat okuluna gönderilmek üzere oldu u onuncu Noel'de, dedelerinin yolladı ı arma an sandı ı her zamankinden erken geldi. Sandık sıkısıkıya çivilenmi , çelik eritle sarılmı , üzerine de her zamanki Gotik harflerle 'Çok Sayın Dona Fernanda del Carpio de Buendia' yazılmı tı.

Fernanda, sandıkla birlikte gelen mektubu okumak için odasına çekilince, çocuklar sandı ı açmaya ko tular. Her zaman oldu u gibi Aureliano Segundo'nun yardımıyla mühürleri kopardılar, kapa ı açtılar, tala ları bo alttılar ve içinde bakır cıvatalarla sıkı tırılmı , kur undan uzun bir sandık daha oldu unu gördüler.

Çocuklar sabırsızlıkla bekle irken Aureliano Segundo sekiz cıvatayı söktü; kapa ı açıp Don Fernando'yu görür görmez bir çı lık atarak çocukları kenara itti. Don Fernando siyahlar içinde gö sünün üzerine bir haç konulmu olarak uzanmı yatıyordu.

Her yanı veba yaraları ve kaynar suda ha lanmanın açtı ı izlerle kaplıydı.

Fernanda ile Aureliano Segundo'nun kızlarının do umundan kısa süre sonra, Neerlandia Anla masının bir yıldönümünde hükümet, Albay Aureliano Buendia'nın jübilesinin yapılaca ını ilan etti. Bu, devlet politikasıyla öyle ba da maz bir karardı ki, albay kar ı çıktı ve bu saygı gösterisini kabul etmeyece ini söyledi. -Jübile sözünü ömrümde ilk kez duyuyorum. Anlamı ne olursa olsun, bunda mutlak bir bit yeni i vardır, dedi. Gümü i li ine elçilerin biri gelip biri gidiyordu. Eski günlerde albayın çevresinde kargalar gibi dönen siyah giysili avukatlar, bu kez daha ya lanmı , daha kellifelli olarak geldiler. Albay onları görünce, tıpkı geçen sefer sava a son vermek için geldiklerinde oldu u gibi, adamların ardı arkası kesilmeyen övgülerine dayanamadı. Kendini rahat bırakmalarını, denildi i gibi ulusal kahraman olmadı ını, anılarını yitirmi , kendi halinde bir sanatçı oldu unu, altın balıklarının arasında ömrünü tüketip ölmekten ba ka ey istemedi ini söyledi. Ona, liyakat ni anı takmak üzere bizzat Cumhurba kanının Macondo'daki törene katılmayı tasarladı ını duyunca öfkeden köpürdü. Bu gecikmi ama çoktan hakedilmi fırsatı, Cumhurba kanına bir kur un sıkabilmek için sabırsızlıkla bekledi ini ve Cumhurba kanını, rejimin keyfi tutumu, tarihsel yanlı ları için de il, kendine hiç zararı dokunmayan ya lı birine saygı duymadı ı için öldürece ini söyledi ve dediklerini oldu u gibi Cumhurba kanına iletmelerini elçilerden istedi.

Öfkesi öylesine ürkütücüydü ki, Cumhurba kanı son anda gezisini iptal etti ve madalyayı özel bir temsilciyle gönderdi. Her yandan, her çe it baskı altında kalan Albay Gerineldo Marquez, inmeli haliyle yataktan kalktı ve eski silah arkada ını kandırmaya çalı tı. Albay Aureliano Buendia, dört ki inin ta ıdı ı salıncaklı koltu u ve gençliklerinden beri zaferlerini ve yenilgilerini

payla mı eski arkada ını yastıklara dayanmı oturur görünce, Gerineldo'nun dayanı malarını kanıtlamak için bu çabayı gösterdi inden hiç ku ku duymadı. Ama Gerineldo'nun geli indeki gerçek amacı anlayınca onu i likten dı arı attırdı.

-Seni kur una dizdirmekle sana büyük iyilik edecekmi im me er, dedi. -Ne yazık ki çok geç anladım.

Böylece, jübile aileden hiç kimse katılmadan kutlandı. Bir rastlantı olarak olay, karnaval haftasıyla çakı tı. Ama bunun rastlantı oldu unu Albay Aureliano Buendia'ya anlatabilmek olanaksızdı. Hükümetin, kendisiyle alay etmek için rastlantıyı bilinçli olarak yarattı ını söylüyor da ba ka bir ey demiyordu.

li ine kapandı. Salvo atı ıyla kendisini selamlamalarını, ulusal mar ın çalını ını ve oturdukları soka a kendi adı verilirken evin önünde yapılan konu maları i li inden duyabiliyordu.

Öfkesinden a layacak gibi oluyor, elinden bir ey gelmeyi ine sinirleniyor, yenilgisinden bu yana ilk kez genç olmadı ına hayıflanıyordu. Dinç olsa, gücü kuvveti yerinde olsa, o anda Muhafazakar rejimin son kalıntılarını silip süpürecek kanlı bir sava çıkarması i ten bile de ildi. Törendeki son konu malar henüz kulaklarında yankılanırken, Ursula kapıyı vurdu.

Albay, -Beni rahatsız etmeyin. im var, dedi. Ursula son derece do al bir sesle, -Aç, diye seslendi. -Törenle ilgisi yok diyeceklerimin.

Albay Aureliano Buendia kapının sürgüsünü açtı. Kar ısında birbirlerinden çok ayrı yapılarda, çe it çe it tip ve ırktan olan, ama yeryüzünün neresinde olurlarsa olsunlar kendilerini ayırdedecek bir mahzunlukta tam on yedi erkek duruyordu.

O ullarıydı bunlar. Birbirlerinden habersiz, jübile yapılaca ını duyunca kalkmı , en uzak yerlerden teker teker gelmi lerdi.

Aureliano adını ve analarının soyadlarını övünçle ta ıyorlardı. Üç gün evde kaldılar. Bu, Ursula'yı çok mutlu kıldı, Fernanda'yı ise küplere bindirdi. Üç gün boyunca ev sava alanına döndü.

Amaranta, Ursula'nın çocukların adlarını, do um ve vaftiz günlerini yazdı ı defteri bulmak için eski ka ıtları ortaya döktü, sonra deftere hepsinin imdiki adreslerini ekledi. Bu liste, yirmi yıl süren sava ın özeti sayılabilirdi.

Albayın dü sel bir ayaklanmanın ba ına geçmek üzere yirmi bir ki iyle birlikte Macondo'dan çıktı ı afak saatinden, son kez kurumu kan lekeleriyle sertle mi battaniyesine sarılı olarak eve döndü ü güne dek yaptı ı gece seferleri bu listeden izlenebilirdi.

Aureliano Segundo, ye enlerine tantanalı bir kampanya ve akordeon partisi düzenleme fırsatını kaçırmadı. Böylelikle, jübile yüzünden sönük geçmi olan karnaval, geç de olsa kutlanmı oldu. Aureliano'lar evdeki tabak çana ın yarısını kırdılar, bahçede bo a kovalayaca ız derken gül fidanlarını harap ettiler,

tavuklara tüfekle ni an alıp öldürdüler. Amaranta'ya, Pietro Crespi'nin hüzünlü valslerini yaptırdılar. Güzel Remedios'a erkek pantolonu giydirip ya lı sırı a

tırmandırdılar, her yanı pisli e bulanmı bir domuzu getirip yemek odasının ortasına salıverdiler.

Bütün bunlar Fernanda'yı üzüntüden yataklara dü ürdü.

Ama ötekiler, kırılana dökülene hiç aldırmadılar, çünkü bu ta kınlık evi sa lıklı bir havaya sokmu , yer yerinden oynamı , ev canlanmı tı. Ba langıçta onları güvensizlikle kar ılayan, hatta kiminin kendinden olmadı ı ku kusuna kapılan Albay Aureliano Buendia, bu ta kınlıklarından çok ho landı ve gitmeden önce hepsine birer süs balı ı arma an etti. çine kapanık Jose Arcadio Segundo bile ye enlerinin onuruna horoz dövü leri düzenledi.

Ancak Aureliano'ların birkaçı, Peder Antonio Isabel'in hilelerini hemen sezecek kadar horoz dövü ü konusunda usta oldukları için, neredeyse tatsız bir olay patlak verecekti. Bu çılgın akrabalarıyla ne güzel vakit geçirebilece ini gören Aureliano Segundo, hepsinin orada kalmasını ve kendi yanında çalı masını istedi.

Bu öneriyi yalnızca biri kabul etti. Aureliano Triste adındaki bu iriyarı melez delikanlı, dedesinin ataklı ını ve ara tırıcı ruhunu ta ıyordu. O güne dek talihini denemek için dünyanın yarısını dola mı tı; orada kalmak bir ey farkettirmiyordu. Ötekiler ise, bekar oldukları halde yazgılarının belirlenmi oldu una inanıyor ve buna hazırlanıyorlardı. Hepsi de usta birer el sanatçısı, iyi birer ev erke i ve barı içinde sessiz sakin ya amayı seven ki ilerdi. Delikanlılar kıyı bölgesinin çe itli yerlerine da ılmı evlerine dönmeden önce, Paskalya perhizinin ilk çar amba günü Amaranta hepsini topladı, pazarlık giysilerini giydirdi ve onları kiliseye götürdü.

nançtan çok e lence olsun diye, delikanlılar mihrabın önüne sıralandılar ve Peder Antonio Isabel'in, parma ını okunmu küle batırıp alınlarına birer haç çizmesine ses çıkarmadılar. Eve döndüklerinde, en ufakları, alnını silmeye çalı ınca haç i aretinin çıkmadı ını gördü: A abeylerininki de çıkmıyordu. Sabunlu suyla yıkadılar, bana mısın demedi. Toprakla ovdular, karetmedi.

Sonunda küllü su sürüp ponza ta ıyla ovaladılar, yine de haç i aretlerini çıkaramadılar. Öte yanda, Amaranta ve duaya katılan ba kaları, alınlarındaki i aretleri kolayca temizlediler. Ursula, torunlarını u urlarken, -Böylesi daha iyi oldu, dedi. -Bundan sonra herkes kim oldu unuzu anlar. Aurelianolar, bando mızıka ve patlayan havai fi ekler arasında bir bölük gibi dizilip yola koyuldular ve kasabalılar üzerinde, Buendia soyunun daha yüzyıllarca sürmesine yetecek

tohum oldu u izlenimini bırakarak gittiler.

Alnında külle çizilmi haç i areti olan Aureliano Triste, kasabanın kıyısında Jose Arcadio Buendia'nın yaratıcı çılgınlı ı

arasında dü ledi i buz fabrikasını kurdu.

Kısa sürede tanınan ve sevilen Aureliano Triste, geli inden birkaç ay sonra, anasını ve (albayın kızı olmayan) bekar kız karde ini getirtmek için bir ev aramaya ba ladı ve alanın kö esindeki viran görünü lü, yıpranmı büyük evle ilgilendi.

Sahibinin kim oldu unu sordu. Birisi, sahibi olmadı ını, bir zamanlar o evde toprak ve sıva yiyen kimsesiz bir dul kadının oturdu unu söyledi. Kadının son yıllarında topu topu iki kez soka a çıktı ını, piskoposa mektup atmak için postaneye giderken yapma çiçeklerle süslü bir apka ve kararmı gümü rengi pabuçlar giydi ini anlattı. Yanında yalnızca ta yürekli bir hizmetçinin kaldı ını, hizmetçi kadının kedileri, köpekleri ve eve giren her türlü hayvanı öldürüp gelip geçenleri kokudan rahatsız etmek için le leri soka ın ortasına attı ını anlattılar. Son hayvanın postu güne te kuruyalı öyle çok zaman olmu tu ki, herkes evin hanımının ve hizmetçisinin yıllar önce, daha sava bitmeden ölmü oldu una inanıyordu.

Ev hala ayakta duruyorsa, son yıllarda sert kı lar, rüzgarlar olmadı ı için yıkılmamı tır diyorlardı. Mente eler paslanmı , e ri bü rü olmu tu. Kapıları, örümceka ları yerinde tutuyordu.

Pencereler nemden i mi , açılmaz hale gelmi ti. Bahçedeki ta ların arasından otlar, yaban çiçekleri fı kırmı tı. Tahtaların arasına kertenkeleler, her türlü ha ere yuvalanmı tı. Bütün bunlar, en azından yarım yüzyıldır eve insan aya ı basmadı ı inancını do ruluyordu. Aklına esti ince davranmasını seven Aureliano Triste'nin eve girmesi için böyle bir kanıt da gerekmezdi. Sokak kapısını omuzuyla itti. Kurtların yiyip kemirdi i kapı, toz ve böcek yuvalarının birikintisi üzerine sessizce yıkıldı. Aureliano Triste, içerisini seçebilmek için e ikte durarak toz bulutunun yatı masını bekledi. Sonra odanın ortasında duran peri an kadını gördü. Sırtında geçen yüzyıldan kalma giysi, kel kafasında iki üç tel sarı saç vardı. Son umut yıldızlarının da söndü ü, güzelli ini daha yitirmemi gözleri iri iriydi. Yüzü, yalnızlık kuraklı ından kırı mı tı. Ba ka dünyadan biriyle kar ıla mı gibi olan Aureliano Triste, o a kınlık içinde, kadının eski model bir tabancayı

ona do rulttu unu farketmedi bile.

Aureliano Triste, -Özür dilerim, diye mırıldandı.

Kadın bir yı ın ıvır zıvırla dolu odanın ortasında duruyor, geni omuzlu, alnı kül dövmeli bu devi inceliyor ve toz bulutu içinden ba ka zamanların bulutlarına dalarak, kar ısındaki adamı sırtında çifte, elinde ipe dizilmi tav anlarla görüyordu.

Yava sesle, -Tanrı a kına, dedi. -Kar ıma bu anıyı çıkarmaya hakları yok.

Aureliano Triste, -Evi tutmak istiyorum, dedi.

Kadın, tabancayı do rulttu, eli titremeden genç adamın alnındaki haç i aretine ni an aldı. Çok kararlıydı. -Çık dı arı!

dedi.

O ak am yemekte Aureliano Triste olanları anlattı. Ursula, a layarak, -Aman Tanrım! diye haykırdı. Kafasını yumruklayarak, -Demek hala ya ıyor! dedi. Aradan geçen uzun zaman, sava lar, günlük dertler ona Rebeca'yı unutturmu tu.

Rebeca'nın sa oldu unu ve o böcek deli inde çürüdü ünü bir an bile aklından çıkarmayan tek ki i, onu hiçbir zaman ba ı lamamı olan ya lı Amaranta'ydı. Gün do arken yalnız yata ında yüre inin so uklu undan ü üyerek uyanınca, Amaranta'nın ilk aklına gelen Rebeca olurdu. Pörsümü gö üslerini, sarkmı karnını sabunlarken, kaskatı kolalı iç etekliklerini ve bükülmü belini düzeltmek için taktı ı korseyi giyerken, elindeki o korkunç kefaretin siyah sargısını de i tirirken hep Rebeca'yı dü ünürdü.

Amaranta, her an, ister uykuda, ister uyanık olsun, ister öfkeli, ister sakin olsun, hep Rebeca'yı dü ünürdü. Çünkü yalnızlık, anılarını ayıklamı , ya amın yüre inde biriktirdi i özlem dolu süprüntüleri yakmı , geriye en acı anıları bırakarak onları arıtmı büyütmü , sonsuzla tırmı tı. Güzel Remedios, Rebeca'nın varlı ını Amaranta'dan ö renmi ti. Köhne evin önünden her geçi lerinde, Amaranta tatsız bir olay, nefretle yo rulmu bir hikaye anlatır, böylelikle kendi yüre inde süren kini, ye enine de a ılayıp kendi ölümünden sonra da sürdürmeye çalı ırdı. Ne var ki bu plan yürümedi, çünkü Remedios her türlü tutkudan uzaktı, hele ba kalarının saplantılarını payla ması dü ünülemezdi bile.

Amaranta'nınkinin kar ıtı bir acıyı yüre inde dokumu olan Ursula ise, Rebeca'yı lekelenmemi anılarda sürdürüyordu.

Çünkü elinde anasıyla babasının kemikleri olan torbayla eve getirilen içler acısı çocu un hayali, Rebeca'yı aile kütü ünden silip atmalarına yol açan davranı ına a ır basıyordu. Aureliano Segundo, Rebeca'yı eve getirmeye karar verdi. Onların yanında oturacak, gerekti ince bakılacaktı. Oysa yalnızlı ın ayrıcalı ına ula abilmek için yıllar yılı acı ve yokluk çekmi olan Rebeca, düzmece iyilik gösterileriyle altüst edilecek bir ya lılık dönemine, bu ayrıcalı ı de i memeye kararlıydı.

ubatta Albay Aureliano Buendia'nın on altı o lu yeniden geldiklerinde, Aureliano Triste, onlara, Rebeca'dan söz etti. On yedisi birden kolları sıvadılar; kapıları, pencereleri de i tirdiler, evin önünü canlı renklerle boyadılar, duvarları onardılar, kırılmı çimentoları yenilediler ve yarım günde eve yeni bir görüntü verdiler. Ama evin içini onarmak için Rebeca'dan izin alamadılar.

Rebeca kapıya bile çıkmadı. Bu palas pandıras onarımın

tamamlanmasını bekledi, sonra yapılan masrafı hesapladı ve son sava tan sonra tedavülden kalktı ı halde daha geçerli sandı ı bir avuç parayı hala yanında olan ya lı hizmetçisi Argenida'nın eline tutu turup yolladı. te o zaman, ev halkı Rebeca'nın dünyadan ne denli koptu unu anladılar ve ömrü oldukça onu bu inatçı yalnızlıktan çekip çıkaramayacaklarını kavradılar.

Albay Aureliano Buendia'nın o ullarının Macondo'ya ikinci geli lerinde, içlerinden biri daha orada kaldı. Aureliano Triste ile birlikte çalı maya karar veren Aureliano Centeno idi bu.

Aureliano Centeno, vaftiz edilmek için eve ilk getirilenlerden biriydi ve geldikten birkaç saat sonra evde kırılıp dökülmedik bir ey bırakmadı ı için Ursula ile Amaranta onu çok iyi hatırlıyorlardı. ri bir çocuk olmasına ra men zamanla büyümesi yava lamı , orta boylu, çiçek bozu u bir adam olmu tu. Ama yıkıp yok etme gücü, oldu u gibi duruyordu. Daha elini sürmeden tabakları, bardakları kırıyordu. Öyle çok tabak kırdı ki, sonunda Fernanda o de erli porselenlerinden geri kalan birkaç parçayı kurtarabilmek için ona çinko tabak almaya karar verdi.

Çinko tabaklar bile çok geçmeden e ilip büküldüler. Ne var ki, Aureliano Centeno'nun, kendini bile bıktıran bu sakarlı ını; çevresindekilerin güvenini

kazanıveren ölçüde saygılı ve terbiyeli davranı larıyla büyük çalı ma gücü ba ı latıyordu.

Kısa sürede buz yapımını öylesine artırdı ki, kasaba pazarının çekebilece inden fazla mal üretilmeye ba landı. Bunun üzerine Aureliano Triste, buz ticaretini bataklı ın öteki kasabalarına da yaymayı dü ündü. Yalnızca kendi i inin modernle mesine de il, aynı zamanda kasabayı, dünyanın geri kalan yerlerine ba lamaya yarayacak adımı atmayı i te o zaman kararla tırdı.

-Buraya demiryolu getirmeliyiz, dedi.

Demiryolu sözü, Macondo'da ilk kez duyuluyordu. Ursula, Aureliano Triste'nin masanın üzerine çizdi i plana bakarken, bunun bir zamanlar Jose Arcadio Buendia'nın güne in do du u yöne sava açtı ı sıradaki planlarının yavrusu oldu unu dü ündü ve tarihin tekerrürden ibaret oldu u inancı bir kat daha peki ti.

Ama Aureliano Triste, dedesinin aksine, ne uykusunu, ne i tahını yitiriyor, ne de sinir krizleriyle kimsenin hayatını zehir ediyordu.

En budalaca tasarıları hemen oluverecekmi gibi görüyor, masrafları hesaplıyor, yapımın biti tarihini kestiriyor ve kimsenin canını sıkmadan bunları gerçekle tirmeye u ra ıyordu.

Aureliano Segundo'nun büyük dedesinden aldı ı ve Albay Aureliano Buendia'ya hiç çekmeyen özelli i, alaylara aldırmazlı ıydı. Karde inin saçma suyolu tasarısına nasıl yüksünmeden para vermi se, bu kez de demiryolu dö enmesi için gerekli parayı hemen çıkardı verdi.

Aureliano Triste takvimi inceledi, hesaplar yaptı ve ya mur

mevsimi bittikten sonra gelmek üzere gitti. Bir daha da ondan haber gelmedi. Fabrikanın üretim gücü kar ısında ne yapaca ını a ıran Aureliano Centeno, çe itli deneylere girmeye ve su yerine meyve suyundan buz yapmaya ba ladı. Böylelikle de bilmeden ve tasarlamadan erbetin ana malzemesini bulmu oldu. Ya mur mevsimi bitti i ve yaz gelip geçti i halde karde inden haber alamadıkları ve kendisi de geri dönmedi i için, Aureliano Centeno artık kendi malı saydı ı bu giri imin üretimini bir ba ka yola sokmayı, ba ka i ler yapmayı tasarladı. Ama ikinci kı ın ba larında, ö le sıca ında derede çama ır yıkayan bir kadın, birden korkuyla haykırarak kendini anacaddeye attı ve ba ıra ba ıra ko maya ba ladı.

-Geliyor! dedi. -Arkasına koca bir köyü takmı mutfak gibi korkunç bir ey geliyor, diye soluk solu a anlattı.

O anda kasaba; yankısıyla öd koparan bir düdük sesi ve gürültülü solu a benzer bir pofurtuyla sarsıldı. Birkaç haftadır birtakım açlamların demirler, kalaslar dö edi ini görüyorlar, ama tefleri ve düdükleriyle, Kudüslü gezgin dahilerin bulu larını anlatan eskimi arkı ve danslarıyla yine çingenelerin geldi ini ve bu yapılanların çingenelerin yeni bir numarası oldu unu sanıyorlar, hiç aldırı etmiyorlardı. Ama düdük seslerinden, pofurtudan, takırtıdan serseme dönen Macondolular, kendilerini toplar toplamaz soka a fırladılar, lokomotiften sarkarak el sallayan Aureliano Triste'yi ve sekiz ay gecikmeyle gelen, çiçeklerle donanmı ilk treni gördüler. Bir yı ın ku ku ve kesinli i, bir yı ın tatlı ve tatsız olayı, bir yı ın de i ikli i, felaketi ve özlem duygusunu Macondo'ya bu sapsarı, masum tren getirdi.

::::::::::::::::::::::::

Sayısız ve akıl almaz bulu larla ba ları dönen Macondolular a kınlıklarının nerede ba ladı ını bilemediler. Bütün gece oturuyorlar, Aureliano Triste'nin ikinci tren seferinde getiri i santraldan enerji alan elektrik ampullerinin ölgün ı ı ını seyrediyorlardı. Santralın gürültüsüne alı maları oldukça uzun sürdü.

Yükünü tutmu bir tüccar olan Bruno Crespi'nin aslan a ızlı gi eleri olan tiyatroda oynattı ı canlı resimler ise, Macondoluları çok öfkelendiriyordu. Çünkü bir filmde ölüp gömülen ve ardından seyircilerin gözya ı döktü ü biri, bir sonraki filmde yeniden canlanıyor ve bu kez Arap kılı ında ortaya çıkıyordu.

Oyuncuların ba larına gelen felaketleri payla mak için adam ba ına iki sent verip bilet alan seyirciler, bu sahtekarlık kar ısında galeyana geldiler ve sandalyeleri kırdılar. Bruna Crespi'nin zorlaması üzerine, belediye ba kanı bir bildiri yayınlayarak, sinemanın seyircilerin duygusal patlamalarını

gerektirmeyen bir görüntü makinesi oldu unu açıkladı. Bu cesaret kırıcı açıklamadan sonra, ço u ki i kendilerini yeni ve gösteri li bir çingene numarasının kurbanı saydılar ve kendi dertlerinin kendilerine yetti ine, bir de hayali ki ilerin düzmece felaketlerine gözya ı dökmenin gereksiz oldu una karar verip sinemayı boykot ettiler.

Buna benzer bir olay da, Fransa'dan gelen en ve uh kadınların, laterna yerine çalmak için getirdikleri ve bir süre bandocuların ekmek parasını tehlikeye dü

üren gramofonlar yüzünden çıktı.

Önceleri gramofonun ne oldu unu herkes merak ediyor ve haram soka ın mü terileri kalabalıkla ıyordu. Bu yeni bulu u kendi gözleriyle görmek isteyen saygıde er hanımefendilerin bile, i çi kılı ına girip oraya geldikleri söyleniyordu. Uzun gözlemlerden, ayrıntılı incelemelerden sonra, herkes bunun ba langıçta sanıldı ı ve Fransız kadınların söyledi i gibi sihirli bir de irmen olmayıp, bando gibi insancıl, dokunaklı ve günlük gerçeklerle dolu bir eyle asla kar ıla tırılamayacak bir mekanik hile oldu u kanısına vardı. Dü kırıklı ı öylesine büyüktü ki, gramofon harcıalem olup her eve girdi inde bile kimse onu büyükler için bir e lence aracı de il, çocukları e lendiren bir oyuncak olarak gördü. Ama tren istasyonuna ba lanan manyetolu telefonun sugötürmez becerisi denenince i ler de i ti. Manyetonun kolunu görenler, bunun da gramofon gibi bir ey oldu unu sanıyorlardı.

Oysa kasabalılardan biri ilk kez telefonla konu tuktan sonra, böyle safsatalara hiç inanmayanların bile akılları ba larından gitti. Sanki Tanrı a ırtıcı yeteneklerin tümünü sınıyormu ve Macondoluları gerçe in sınırlarını karı tırarak ölçüde co ku ve dü kırıklı ı, ku ku ve bulgu arasında oynatıyormu gibiydi.

Dü le gerçe in bir potada birbirine kayna tırılması, Jose Arcadio Buendia'nın kestane a acının altındaki hayaletini yerinden oynattı ve hayalet gün ortasında bile evin içinde dolanır oldu.

Demiryolu resmen i letmeye açılıp her çar amba saat on birde tren gelmeye ba ladıktan ve içinde bir masası, telefonu, bilet kesilecek gi e pencereleri olan ah ap istasyon yapıldıktan sonra, Macondo'nun sokaklarında ola an ve normal davranı larda bulunan, oysa sirkten fırlamı gibi görünen kadınlarla erkekler boy gösterdi.

Çingenelerin hile ve düzenbazlıklarıyla pi mi kasabada, bu gezici ticaret cambazları uzunboylu ekmek yiyemezlerdi.

Düdüklü tencereyle yedi gün sonunda ruhu huzura kavu turacak günlük besin rejimini aynı arsızlıkla yutturmaya çalı an bu bezirganlar, ancak dil dökmelerinden usanç getirenlerden ve her zaman gafil avlanmaya hazır olanlardan para sızdırabiliyorlardı.

Trenin geldi i çar ambalardan birinde, bu soytarı kılıklı adamların arasında aya ında külot pantolon ve tozluk, ba ında marıtarlı apka, gözünde tel çerçeveli gözlüklerle, boncuk gözlü,

sıska horoz derisi gibi sarkık yanaklı, i göbekli, otuz iki di i hep ortada gezen Mister Herbert çıkageldi. Mister Herbert yeme ini Buendia'larda yedi.

Yemek odasındaki muzların birinci hevengi haklanıncaya dek Mister Herbert'in sofrada oldu unu kimse farketmedi. Aureliano Segundo, ona Hotel Jacob'un önünde rastlamı tı. Kırık dökük spanyolcasıyla, otelde yer bulamadı ından yakınıyordu.

Aureliano Segundo kasabaya gelen yabancıların ço una gösterdi i konukseverlikle onu da aldı, eve götürdü. Mister Herbert, uçarı balon i i yapıyordu. Dünyanın yarısını dola mı , bu i ten yükünü tutmu tu. Ama çingenelerin uçan halılarını görmü olan Macondolular bunu pek geri kalmı bir bulu olarak niteledikleri için, kimse para verip balona binmeye yana mamı tı. Bu yüzden Mister Herbert, gelecek trenle gidecekti. Yemek boyunca yemek odasında asılı durmasına alı ılmı koca muz hevengi sofraya getirilince, Mister Herbert gönülsüzce uzanıp bir tane muz aldı. Ama yedikçe yemeye koyuldu. Bir yandan konu uyor, bir yandan da oburlukla de il, bir bilgin dalgınlı ı içinde muzları koparıp koparıp a zına atıyordu.

Birinci hevengi bitirdi i zaman, bir daha istedi. Sonra yanından eksik etmedi i avadanlık çantasından birtakım büyüteçler, aynalar çıkardı. Bir elmas tüccarı kadar dikkatli, muzu güzelce inceledi, özel bir bıçakla ikiye böldü, parçaları hassas terazide tarttı ve muzun çapını, tabanca kalibrelerini ayarlamakta kullanılan çap pergeliyle hesapladı. Sonra çantasından daha ba ka aygıtlar çıkartarak, bunlarla ısı derecesini, havadaki nemi ve ı ık yo unlu unu ölçtü.

Bu yaptıkları öyle karı ık i lerdi ki, herkes Mister Herbert ne gibi bir yargıya varacak diye yeme ini bırakmı bekliyordu.

Oysa o aklından geçenleri, niyetinin ne oldu unu belirtecek hiçbir ey söylemiyordu. Daha sonraki günlerde, Mister Herbert'i, elinde bir sepet ve a ile kasabanın dı ında kelebek avlarken gördüler. Çar amba günü trenden bir grup mühendis, su mühendisi, toprak mühendisi, topograf ve sürveyan indi. Bunlar haftalarca Mister Herbert'in kelebek avladı ı yerlerde ara tırma yaptılar. Daha sonra da sarı trene eklenmi ve yaldızla boyanmı , koltukları kadifeden, tavanı mavi camdan özel bir vagonda Mister Jack Brown geldi. Özel vagonda, Mister Jack Brown'un çevresinde pervane olanlar arasında, bir zamanlar Albay Aureliano Buendia'nın pe inden ayrılmayan siyah giysili avukatlar da vardı. Halk bu avukatları görünce, tarım mühendislerinin, su mühendislerinin; topografların,

sürveyanların ve uçan balonların, renkli kelebekleriyle Mister Herbert'in ve tekerlekli türbesi, korkunç Alman köpekleriyle Mister Brown'un sava la ilintili olduklarını sandı.

Böyle olup olmadı ını dü ünmeye pek fırsat olmadı. Çünkü ku kulu Macondolular neler olup bitti ini kestiremeden, trenlerin koltukları ve koridorları yetmiyormu gibi vagonların üzerine salkım saçak dolu arak dünyanın öteki yarısından gelen yabancıların yerle ti i çinko damlı ah ap evler Macondo'yu sarıverdi. Daha sonra müslin giysili, büyük apkaları tüllerle örtülü, içi geçmi karılarını da getiren bu gringo'ları demiryolunun kar ı tarafında ayrı bir kasaba kurdular. Bu yeni kasabanın sokaklarında palmiye a açları sıralandı. Evlerin pencerelerinde pancurlar, verandalarında ufacık beyaz masalar, tavanlarında pervaneli vantilatörler, mavimsi çimenlerle kaplı bahçelerinde tavusku ları ve bıldırcınlar vardı.

Bu bölge, demir parmaklıklarla çevrildi. Parmaklıkların üzerine, serin yaz sabahları konan kırlangıçları kömür haline getiren elektrikli teller sarıldı. Bu gelenlerin ne amaçla geldi ini, niyetlerinin ne oldu unu ve gerçekten salt insan sevgisi, insanlara yardım duygusuyla mı gelip gelmediklerini kimse anlayamıyordu. Daha imdiden büyük bir huzursuzluk yaratmı lardı. Bunların yolaçtı ı tedirginlik, eski çingenelerin getirdi i belalardan daha büyük, daha kalıcı, daha anla ılmazdı.

Eskiden yalnızca Tanrıya özgü yetilerle donanmı olan bu adamlar, ya mur mevsimini de i tirdiler, hasat dönemini hızlandırıp yılda birkaç kez ürün almaya ba ladılar ve nehri her zamanki yerinden kaldırıp beyaz ta ları ve buz gibi suyuyla birlikte kasabanın öte yanına, mezarlı ın arkasına kondurdular.

Yine o sıralarda, cesedin barut kokusu suyu zehirlemesin diye Jose Arcadio'nun mezarının üzerine kale gibi bir betonarme kapak yaptılar. Gelecek olan yabancılardan, yüre i sevda ate iyle yanmamı olanlar için, Fransa'dan gelen a k kadınlarının soka ını, eskisinden çok daha gösteri li, pahalı bir yer haline getirdiler.

Bir çar amba günü de koca bir tren dolusu orospu ta ıdılar.

Bunlar dünya kurulalı beri süregelen sevi me sanatının en usta kadınlarıydı. Akla gelen gelmeyen binbir yolu deniyorlar, kuvvet macunlarıyla, merhemlerle içi geçmi leri diriltiyor, çekingenleri yüreklendiriyor, doymak bilmezleri doyuruyor,

en sessizleri co turuyor, askıntı olanlara gereken dersi veriyor, yalnızlı a gömülenleri kurtarıyorlardı. Alacalı bulacalı e yayla dolu eski pazarların yerine, ı ıklandırılmı vitrinlerinde dı ülkelerden gelen malların sergilendi i Türkler Soka ı, cumartesi geceleri dolup ta maya ba ladı. Kumar masalarının, ni ancılık salonlarının, fal bakılıp rüya tabir edilen yerlerin, et kızartmaları ve içkilerle dolu masaların arasındaki kalabalıkta herkes birbirine çarpıyordu. Pazar sabahları ise kimi zilzurna sarho olup sızmı , ço u da çatı malarda kur un, yumruk, bıçak, i e yiyip yıkılmı olanlar yerlerden toplanırdı.

Bu korkunç kalabalı ın ilk akın etmeye ba ladı ı günlerde,

sokaklarda yürümek ba lıba ına bir sorun oldu. Kamyonlar, sandıklar, e yalar, kimseden izin almaya gerek görmeden her bo buldukları yere ev konduranların yapı gereçleri, marangoz gürültüleri ve badem a açlarına hamak kurup güpegündüz herkesin gözü önünde sevi en çiftlerin terbiyesizli i yüzünden soka a çıkılamaz oldu. Tek aklı ba ında yer, Batı Hint Adalarından gelen zencilerin mahallesiydi. Bu sessiz insanlar, kazıklar üzerine çakılı ah ap kulübelerin dizildi i soka a yerle mi lerdi. Ak amüstleri kapılarının önüne çıkar, içli, yanık türküler söylerlerdi. Az zamanda öyle çok de i iklik oldu ki, Mister Herbert'in ilk geli inden sekiz ay sonra, eski Macondolular kendi kasabalarını tanıyamaz oldular.

O zaman Albay Aureliano Buendia, Gringonun birine muz yedirdik diye u ba ımıza açtı ımız i lere bakın, dedi. Aureliano Segundo ise yabancıların akın etmesinden duydu u sevinci gizlemiyordu. Ev birdenbire çe it çe it konuklarla, yemeyi içmeyi seven yabancılarla dolunca, bahçeye yeni yatak odaları yaptırmak, yemek odasını geni letmek, eski masanın yerine on altı ki inin oturabilece i bir masa almak, tabak çanak ve çatal bıçak sayısını artırmak gerekti. Öyleyken bile yeme e nöbetle e oturmak zorundaydılar. Fernanda, çekingenli i bir yana bırakıp, en görgüsüz konuklara krallar gibi davranmak, çizmeleriyle verandayı çamurlamalarına, bahçeye i emelerine, ö le uykusu için akıllarına esen yere yatak serip uzanmalarına, kadınlarla nasıl konu ulaca ını, nasıl davranılaca ını bilmez biçimde davranmalarına katlanmak zorunda kaldı.

Amaranta, bu ayaktakımının baskınından öylesine sinirlendi ki, yeme ini yine eskisi gibi mutfakta yemeye ba ladı. Albay Aureliano Buendia, kendisini selamlamak için i li ine gelenlerden ço unun kendisine duydukları sevgi ya da saygıdan de il, bir tarihsel kalıntıyı, müzelik bir fosili görmek merakıyla geldiklerine inandı ı için, odasının kapısını sürgüledi ve i li e kapandı. Ondan sonra arada bir hava almak için sokak kapısının önünde oturmanın dı ında

ortalıkta görünmedi. Ursula ise, iyiden iyiye çöktü ü ve ancak duvarlara tutuna tutuna yürüyebildi i halde, trenin gelmesinin yakla tı ı günler canlanıyor, taze bir sevinç duyuyordu. Ursula, Santa Sofia de la Piedad'ın titiz yönetiminde çalı an dört a çıyı ça ırıyor, -Biraz etle balık hazırlayalım, diyordu. -Her ey hazır olmalı, bu yabancıların ne yemek istedi i bilinmiyor ki. Tren, günün en sıcak saatinde geliyordu. Ö le yeme inde ev, pazar yerine dönüyor, kalabalıktan, gürültüden yer yerinden oynuyordu. Evsahiplerinin kim oldu unu bile bilmeyen kan ter içinde konuklar, sofrada en iyi yeri kapmak için ordu gibi saldırıya geçiyorlar, a çılar birbirlerine çarpa dolana koca kazanlarla çorbalar, tencere tencere etler, sini sini pilavlar, tepsi tepsi meyveler ta ıyorlar, koca fıçılardan kepçelerle limonata bo altıyorlardı.

Öylesine bir düzensizlik, öylesine bir karga a vardı ki, Fernanda, çoklarının iki er kez yemek yedi ini sanıyor, sinirleniyordu. Bir keresinde sofradakilerden biri yanılıp ondan hesap isteyince, neredeyse gezici sebzecilerin bayramlık a zıyla adama küfredecekti. Mr. Herbert geleli bir yılı geçmi ti ve bu süre içinde, Macondoluların ö renebildi i tek ey, gringoların, büyük bulu lar pe indeki Jose Arcadio Buendia ile adamlarının a tıkları büyülü bölgede muz yeti tirmeyi planladıkları oldu.

Albay Aureliano Buendia'nın alnı kül dövmeli iki o lu daha, Macondo'daki bu volkanik geli imi duyunca geldiler ve geli lerinin nedenini -Herkes geldi i için biz de geldik, diye açıkladılar. Bu söz, herkesin neden geldi ini de açıklıyordu.

Muz salgınından etkilenmeyen tek ki i Güzel Remedios'tu.

Anlatılmaz güzellikte bir genç kız olmu , formalitelerden daha da uzakla mı , kötülük ve ku kudan daha da arınmı , kendi basit gerçeklerle dolu dünyasında mutlulu u bulmu tu. Kadınların korselerle, iç eteklikleriyle kendilerine neden eziyet ettiklerini bir türlü aklı almıyordu. Bu yüzden, kendine bol bir cüppe dikerek giysi sorununu çözümledi. Böylelikle, ev içinde en uygun kılık olarak gördü ü çıplaklık duygusu da zedelenmemi oluyor, bol cüppenin altında kendisini çıplakmı gibi hissediyordu.

Kalçalarına inen saçlarını kessin, taraklarla, kırmızı kurdelalı örgülerle ba ının üzerinde toplasın diye öylesine ba ının etini yediler ki, sonunda saçını kökünden kazıttı ve kesti i saçtan, ermi heykellerine perukalar yaptı.

Bu, onun her eyi basitle tirme içgüdüsünün a ılacak bir sonucu oluyordu. Rahat

etmek için modayı ne denli bir yana iterse, içinden geldi ince davranmak için töreleri ne denli hiçe sayarsa, inanılmaz güzelli i o denli göze çarpıyor; o denli ba tançıkarıcı oluyordu. Albay Aureliano Buendia'nın o ulları Macondo'ya ilk geldiklerinde, Ursula onların damarlarındaki kanla, büyük torunu Güzel Remedios'un kanının aynı oldu unu dü ünerek unutulmu bir korkuyla ürpermi , -Gözünü aç, diye kızı uyarmı tı. -Onlardan biriyle evlenirsen, çocukların domuz gibi kuyruklu olur. Kız bu uyarıya öylesine aldırı etmedi ki, erkek kılı ına girip ya lı sırı a tırmanmak için kumlarda yuvarlandı. Bu dayanılmaz gösteriden çılgına dönen on yedi ye enini az daha birbirlerine dü ürecekti. te bu yüzden delikanlılar kasabaya gelince evde kalmıyorlardı.

Orada kalan dördü de, Ursula'nın diretmesi üzerine kendilerine birer oda tutmu lardı. Güzel Remedios, alınan bu önlemleri bilseydi, gülmekten katılırdı. Ölünceye de in, insanların huzurunu kaçıran kadın olmak yazgısından kurtulamayaca ını ve bu yazgının çevresindekilere her gün dert oldu unu hiçbir zaman anlayamadı. Ursula'nın sözünü dinlemeyip ne zaman yemek odasına girse, yabancılarda ho afın ya ı kesiliyordu. Bol geceli in altında çırılçıplak oldu u açıkça belliydi ve düzgün

kafasını usturaya vurdurmasının bir meydan okuma olmadı ını, serinlemek için eteklerini sıyırıp bacaklarını açmasının ba tançıkarma amacı ta ımadı ını, yemekten sonra parmaklarını yalayıp emmesinin salt kendisi ho landı ı için yapılan bir davranı oldu unu kimselere anlatmanın olana ı yoktu.

Güzel Remedios'un geçti i her yerde birkaç saat sonra bile süren bir heyecan kasırgası esti ini, bu kasırganın ardından acı veren bir esinti bıraktı ını, yabancılar çok geçmeden anladılar.

Ev halkı, yabancıların bunu sezinledi ini farkedemedi. Gönül dertlerinde ustala mı , dünyanın her yerinde a k serüvenleri ya amı erkekler, Güzel Remedios'un teninin do al kokusundan daha ba döndürücü bir ey duymadıklarını söylüyorlardı. ster begonyalı verandada olsun, ister salonda olsun, ister evin herhangi bir yerinde olsun, Güzel Remedios'un kokusundan onun nereden ve dakikası dakikasina ne zaman geçmi oldu unu çıkartmak olasıydı. Evin kendine özgü kokularından biri oldu u için ev halkının duymadı ı, yabancıların ise hemen ayırdettikleri bir kokuydu bu. Bu yüzden nöbetçilerin genç komutanının nasıl karasevdaya tutulup öldü ünü ve uzak diyarlardan gelen delikanlının nasıl sefalete sürüklendi ini ancak yabancılar anlayabiliyorlardı.

Kendisini ku atan huzursuzluk çemberinin, gelip geçti i yerlerde estirdi i belalı havanın hiç farkında olmayan Güzel Remedios, erkeklere kar ı davranı larında aklından en ufak kötülük geçirmiyor, sonunda da bu saflıktan gelme ho görüsüyle onların aklını ba ından alıyordu. Ursula'nın, onu yabancılar görmesin diye Amaranta ile birlikte mutfakta yemek yemeye zorlaması, Güzel Remedios'un daha da i ine geldi. Böylelikle disipline girmekten kurtulmu oluyordu. Aslında yeme i nerede olsa yerdi. Hem belirli saatlerde de il de canı isteyince gidip bir eyler atı tırmak daha ho una gidiyordu. Bazan sabahın üçünde kalkıyor, yeme ini yiyor, sonra bütün gün uyuyordu. Bir olay çıkıp da i ler yeniden düzene girene kadar bu düzensizlik birkaç ay sürüyordu.

ler oldukça düzenli gitti i zamanlar Güzel Remedios sabahları on birde kalkıyor, saat ikiye dek çırılçıplak banyoya kapanıyor, bir türlü açılmak bilmez uykusundan uyanmaya çalı ırken, bir yandan da banyodaki akrepleri öldürüyordu. Sonra sukaba ından yapılma ma rapayla kurnadan su alıp alıp dökünüyordu. Bu i öylesine uzuyor, öylesine bitmez bir törensel havaya bürünüyordu ki, Güzel Remedios'u yakından tanımayan biri, onun, kendi bedenine tapındı ını sanırdı. Oysa bu yıkanma töreninin cinsellikle hiçbir ilgisi yoktu. Güzel Remedios, karnı acıkıncaya kadar neyle vakit geçirece ini bilmedi i için banyoda oyalanıp duruyordu. Bir gün Güzel Remedios yıkanırken, yabancılardan biri, çatıdan kiremitleri sökerek onu seyretti ve kızın çıplaklı ının o ola anüstü görüntüsü kar ısında solu u

kesildi. Güzel Remedios, kırık kiremitler arasından adamın gözlerini görünce, tepkisi utanmak de il, korku, tela oldu.

-Dikkat et! diye ba ırdı. -Dü eceksin.

Yabancı, -Sizi görmek istemi tim, diye mırıldandı.

-Peki, zararı yok. Yalnız dikkat et. O kiremitler çürüktür.

Yabancının yüzünde acılı bir sersemlik vardı. Bu serap bozulmasın diye içgüdüleriyle sava ıyor gibiydi. Güzel Remedios, adamın kiremitler kırılacak diye korktu unu sandı ve onu bu tehlikeli durumdan bir an önce kurtarmak için her zamankinden daha çabuk yıkandı. Bir yandan kurnadan su alıp dökünüyor, bir yanda da çatıdaki yaprakların ya murdan çürüdü ünü, damın bu yüzden çöktü ünü ve içeriye akrep doldu unu adama anlatıyordu. Yabancı, onun kendisine gösterdi i ho görüyü örtmek için gevezelik etti ini dü ünerek, kız sabunlanmaya

ba layınca i i bir adım daha ileri götürdü.

-Sizi ben sabunlayayım, dedi.

-Eksik olma, ama benim ellerim yetiyor bana.

Yabancı, -N'olur, hiç de ilse sırtınızı sabunlayayım, diye yalvardı.

-Saçma bir ey olur bu. nsan hiç arkasını sabunlar mı?

Güzel Remedios, kurulanırken, yabancı a lamaklı bir halde, ona yalvararak, kendisiyle evlenmesini istedi. Kız, yıkanan bir kadını seyretmek için yemek bile yemeden koca bir saat bo u bo una duracak denli basit bir adamla dünyada evlenmeyece ini söyledi.

Sonunda Güzel Remedios sırtına bol cüppesini geçirince, adam herkesin sandı ı gibi onun gerçekten çıplak teni üzerine bunu giydi ini gözleriyle görmü olmaya dayanamadı ve bu giz, akkor gibi kızdırılmı demirle ruhuna da landı sanki. Sonra banyonun içine atlayabilmek için iki kiremit daha söktü.

Güzel Remedios, korkuyla, -Orası çok yüksek. Kendini öldüreceksin, diye adamı uyardı.

Çürük kiremitler gürültüyle kırıldı ve adam çimento dö emeye çarpıp kafasını kırmadan önce, ancak bir korku çı lı ı atacak zaman buldu. Hemen oracıkta öldü ve yere serildi kaldı. Yemek odasından gürültüyü duyunca ko up gelen yabancılar, adamın cesedini kaldırırlarken tenine sinmi olan Güzel Remedios'un soluk kesici kokusunu duydular. Bu koku öylesine içine i lemi ti ki, kafasındaki yarıklardan kan yerine, Güzel Remedios'un

kokusunu saçan amber rengi ya lı bir sıvı akıyordu. O zaman Güzel Remedios'un kokusunun erkekleri öldürdükten sonra da rahat bırakmadı ını, iliklerine, kemiklerine i ledi ini anladılar.

Yine de bu deh et verici kazayla, Güzel Remedios yüzünden ölen öteki iki adam arasında ba lantı kurmadılar. Yabancıların ve Macondoluların, Remedios Buendia'nın çevresine a k de il ölüm saçtı ı efsanesine inanmaları ve bu sözü dilden dile gezdirmeleri için yeni bir kurban daha gerekti. Bu söylentiyi kanıtlayacak olay, birkaç ay sonra, Güzel Remedios kız arkada larıyla birlikte yeni kurulan yapılara bakmaya gitti inde oldu.

Macondolu kızlar için bu yeni bir oyun olmu tu. Gidip gördükleri eyler, onları güldürüyor, a ırtıyor, ürkütüyor, e lendiriyordu. Geceleri oturup bu gezintilerini dü te görmü ler gibi yeniden anlatıyor, konu uyorlardı. Güzel Remedios'un suskunlu u kar ısında, onu bu e lentiden yoksun bırakmaya Ursula'nın yüre i elvermedi ve bir gün sırtına do ru dürüst bir giysi, ba ına apka giymek ko uluyla onun da kızlarla gitmesine izin verdi. Kızlar yapıların arasına girdikleri anda havayı ölümcül bir koku sardı. çiler bir tuhaf büyüye kapıldılar, gözle görülmez bir tehlike kar ısında olduklarını sezdiler ve ço u hıçkıra hıçkıra a lama iste i duydu. Gözleri dönen erkekler üzerlerine yürüyünce, Güzel Remedios ve arkada ları a ırarak yapılardan birine sı ındılar. Az sonra dört Aureliano onları kurtardı.

Aureliano'ların alnındaki külden haç i aretleri, onlara kutsal bir saygınlık kazandırıyor, belirli bir kast i areti, bir dokunulmazlık belirtisi sayılıyordu.

Güzel Remedios, o karga alıkta, adamlardan birinin daha çok uçurumun kenarına yapı an kartal pençesini andıran eliyle karnını avuçladı ını kimseye söylemedi. Kendine saldıran adamla biran göz göze geldi ve Güzel Remedios, adamın acılı gözlerini gördü. Bu gözler acıdan dolmu iki kızgın kor gibi yüre ini da ladı. O gece adam, gündüzki cüretkarlı ını anlatıp övünerek, Türkler Soka ında çalım satarken birden gö süne bir at çiftesi yedi. Çevresine biriken yabancılar, adamın kan kusarak ve kendi kanıyla bo ularak sokak ortasında ölü ünü seyrettiler.

Ondan sonra Güzel Remedios'ta ölümcül güçler oldu u varsayımı, sugötürmez dört olayla kanıtlanmı oldu.

Dü ünmeden konu an erkeklerin bir kısmı, böylesine çekici, ba tançıkarıcı bir kadınla bir gece sevi mek u runa canlarını feda edeceklerini söylemelerine ra men, hiç kimsenin böyle bir i e kalkı madı ı da ortadaydı. Belki de yalnızca onu elde etmek için de il, aynı zamanda onun yarattı ı tehlikeleri de ortadan kaldırmak için çok ilkel ve basit bir duygu yeterliydi. A ık olmak yetecekti. Ama bu denli basit bir ey kimsenin aklına ve yüre ine dü müyordu. Ursula artık onun için kendini üzmüyordu. Onu yeti tirmekten daha umudunu kesmedi i sıralarda, kıza ev i i ö retmeye kalkı mı tı. -Erkekler, sandı ından daha ço unu

beklerler, demi ti. -Yemek pi irmek, ortalı ı süpürmek, ıvır zıvırla u ra ıp onları kendine dert etmek gerekir.

Ursula, ona ev i lerini ö retmeye, sevdirmeye çalı arak kendini oyalıyordu. Çünkü hiçbir erke in, ihtirasını doyurduktan sonra kızın akıl almaz pasaklılı ına

bir gün bile dayanamayaca ına inanıyordu. Son Jose Arcadio'nun do umu ve Ursula'nın onu papa olmak üzere yeti tirmeye niyetlenmesi, onu büyük torununu kendine dert edinmekten uzakla tırdı. Ursula, Güzel Remedios'u kendi yazgısıyla ba ba a bırakmaya karar verdi. Her eyin bulundu u bu dünyada, onun pasaklılı ını çekecek kadar miskin bir adamın da olaca ına inanıyordu. Amaranta ise onu i e yarar bir kadın haline getirmekten çoktan vazgeçmi ti. Ye eninin makinenin kolunu do ru dürüst çeviremedi i günlerde, Amaranta kızın geri zekalı oldu una karar vermi ti. Güzel Remedios'un erkeklerin sözlerinden hiç etkilenmedi ini görünce, -Seni piyangoya koyup satmak zorunda kalaca ız, diye takılıyordu Amaranta.

Daha sonraları kiliseye giderken Ursula zorla kızın yüzüne peçe taktırınca, Amaranta bu gizemli tavrın çok akıl çelici olaca ını ve çok geçmeden kendini kaptıran bir erke in kızın yüre inde zayıf bir nokta buluncaya dek sabır gösterece ini dü ündü. Ama Güzel Remedios'un, pek çok bakımdan prenslere de i ilmeyecek bir istekliyi reddetti ini görünce, Amaranta bütün umudunu yitirdi.

Fernanda ise, Güzel Remedios'u anlamak için en ufak bir çaba göstermedi. Güzel Remedios'u o karnavalda kraliçe kılı ında gördü ü zaman, ola anüstü bir yaratık oldu unu dü ünmü tü.

Ama onun yeme e elleriyle daldı ını, aptallık örne i olmayan tek kar ılık veremedi ini görünce, ailedeki budalaların uzun ömürlü olmalarına yanmaktan ba ka bir ey yapmadı.

Albay Aureliano Buendia istedi i kadar söylesin, Güzel Remedios'un ömründe gördü ü en akıllı ki i oldu unu ve bu gücünü de her eyi ba kalarının üzerine atmak yetene iyle her an gösterdi ini istedi i kadar anlatmaya çalı sın, kimse onu dinlemedi ve Güzel Remedios'u kendi haline bıraktılar. Güzel Remedios, sırtında çarmıhını ta ımadan yalnızlık çölünde dola maya, karabasanlar görmeden dü lerinde olgunla maya ba ladı. Sonu gelmez banyoları, zamanlı zamansız yemekleri, uzun ve dalgın suskunlukları sürdü gitti. Mart ayında bir gün Fernanda bahçede çar afları katlamak isteyip, evdeki kadınları yardımına ça ırıncaya kadar hiçbir de i iklik olmadı. Çar afları tam katlamaya ba lamı lardı ki, Amaranta, Güzel Remedios'un sapsarı oldu unu gördü.

- yi de il misin? diye sordu.

Çar afın öteki ucuna yapı an Güzel Remedios, içler acısı bir gülümseyi le, -Yoo,

hiç bu kadar iyi olmamı tım, diye kar ılık

verdi.

Güzel Remedios sözünü tam bitirmi ti ki, Fernanda hafif bir esintinin elindeki çar afları kabartıp açtı ını duydu. Amaranta, iç eteklerinin dantellerinde gizemli bir ürperti duydu ve yere yuvarlanmamak için çar afa sıkı sıkıya sarılmak zorunda kaldı.

Çünkü o anda Güzel Remedios'un ayakları yerden kesilmi , uçmaya ba lamı tı. O sıralarda nerdeyse tamamen kör olan Ursula, bu belirgin esintinin ne oldu unu anlayabilen tek ki i oldu ve çar afların ucunu koyvererek Güzel Remedios'un kendisiyle birlikte havalanarak uçu an çar aflar arasında el sallayı ını seyretmeye koyuldu. Çar aflar ve Güzel Remedios, dalya çiçeklerinin, a ustos böceklerinin arasından yükseldiler, saat dördü vurdu unda en yükseklerden uçan ku ların bile eri emeyece i bir yükseklikte gözden kaybolup gittiler.

Tabii ki yabancılar, anlatılanlara inanmadılar ve Güzel Remedios'un, arıbeylerinin kaçınılmaz yazgısına boyun e di ini, ailesinin de, bu uçma masalını uydurarak onun onuru nu kurtarmaya çalı tıklarını dü ündüler. Kıskançlıktan deliye dönen Fernanda, sonunda bu mucizeyi kabul etmek zorunda kaldı. Bu arada dua edip Tanrıdan çar aflarını geri göndermesini istemeyi de unutmuyordu.

Macondoluların ço u mucizeye inandılar. Hatta mumlar diktiler, dua törenleri düzenlediler. Bu olay daha uzun süre dilden dü mezdi ya, Aureliano'ların barbarca katledili i, a kınlı ın yerini deh ete bıraktı. Albay Aureliano Buendia, hiçbir zaman kesin bir belirti görmemi se de, o ullarının trajik sonlarını önceden sezmi ti. Macondo'ya akın edenlerle bırlikte gelen iki o lu Aureliano Serrador ile Aureliano Arcaya, Macondo'da kalmak istediklerini söyleyince babaları onları caydırmaya çalı tı. Bir gece içinde tehlikeli bir yer oluveren bu kasabada o ullarının ne i i oldu unu anlamıyordu.

Oysa Aureliano Segundo'nun destekledi i Aureliano Centeno ile Aureliano Triste, onlara i verdiler. Albay Aureliano Buendia, onların henüz salim kafayla dü ünemediklerini söyleyerek, bu karara kar ı çıktı. Hele Mister Brown'u Macondo'ya ilk gelen otomobilin -kornasıyla köpekleri ürküten, üstü tenteli, turuncu arabarın içinde gördü ü ve halkın kölelere yara ır bir heyecanla ko u masına tanık oldu u zaman, ya lı asker öfkeden deliye döndü. Erkeklerin, karılarını ve çocuklarını bırakıp omuzlarına tüfeklerini atarak sava a gittikleri

günlerden bu yana insanların ahlaklarının, yapılarının de i mi oldu unu anladı.

Neerlandia Anla masından sonra belediye ba kanı olanlar hep inisiyatiften yoksun, Macondo'nun halim-selim ve yorgun Muhafazakarları arasından eçilen göstermelik ki ilerdi. Albay Aureliano Buendia, tahta coplu, yalınayak polisleri gördükçe, -

Sefiller rejimi bu, diyordu. -Bir alay uyu uk toplanmı , diyordu. -

Bizler, sırf evlerimizi maviye boyamamak için onca sava tık, onca i yaptık, diyordu. Ne var ki, muz irketi Macondo'ya ayak bastıktan sonra, yerel görevliler de i tirildi ve yerlerine diktatör özentisi yabancılar getirildi. Bunlar, Mister Brown'un dedi ine göre mevkilerinin gerektirdi i saygınlı ı kazanmaları ve kasabadaki sıcaktan, sivrisineklerden, sayısız konforsuzluklar ve yoksunluklardan rahatsız olmamaları için elektrikli kümes telleriyle çevrili bölgeye yerle tirildiler. Eski polislerin yerini, kamı kesmekte kullanılan satırlarla silahlandırılmı kiralık katiller aldı.

Albay Aureliano Buendia, i li ine kapanıp bu de i iklikleri dü ünüyordu. Yalnızlı a gömülerek geçirdi i yıllar boyunca ilk kez acı duyuyor, sava ı sonunadek sürdürmemekle ne denli yanlı bir i yaptı ını belirleyen bu olaylar kar ısında deh ete kapılıyor, pi manlık duyuyordu. Albay bunları dü ündü ü sırada, çoktan unutulup gitmi olan Albay Magnifico Zlisbal'in karde i, yedi ya ındaki torununa alanda el arabalarıyla dola an gezgin satıcılarından birinden erbet içirmek istedi. Çocuk kazara bir polise çarptı ve elindeki erbeti polisin üniformasına döktü.

Barbar herif elindeki satırla çocu u paramparça do radı ve kendini durdurmaya çalı an dedesinin kafasını da bir vuru ta uçurdu. Birkaç ki i, parçalanmı adamı evine götürürlerken bütün kasaba halkı bu olaya tanık oldu. Bir kadın, adamın kopan kafasını saçlarından tutmu sürüklüyor, kanlı çuvala doldurdu u çocu un parçalarını da elinde ta ıyordu.

Bu, Albay Aureliano Buendia için, barda ı ta ıran damla oldu.

Gençli inde, kuduz bir köpek ısırdı diye dövüle dövüle öldürülen bir kadının cesedi ba ında duydu u öfkenin bir e ini imdi ya ıyordu. Evin önünde toplananlara baktı ve kendi kendine duydu u öfke ve tiksintiyle yüklü tok sesiyle, artık yüre inde ta ıyamadı ı nefreti olanca iddetiyle onların üzerine kustu.

-Bugünlerde, bu boktan gringolardan kurtulabilmemiz için o ullarımı

silahlandıraca ım! diye kükredi.

O hafta içinde kıyı bölgesinin çe itli yerlerinde, albayın on yedi o lu, alınlarındaki küllü haç i aretine ni an alan bilinmedik katiller tarafından tav an avlanır gibi vuruldular. Aureliano Triste ak am yedide annesiyle evden çıkarken, karanlıkta atılan ve alnının ortasını delip eçen bir kur unla vuruldu. Aureliano Centene, her zamanki gibi fabrikadaki hama ına uzanmı bulundu. ki ka ının ortasına bir buz baltası saplanmı tı.

Aureliano Serrador sevgilisiyle sinemadan çıktıktarı sonra kızı evine bırakıp gündüz gibi aydınlık Türkler Soka ından geçerken, kalabalı ın içinden kim oldu u anla ılmayan biri tabancasını çekti i gibi delikanlıyı alnından mıhladı ve oradaki kaynar domuz ya ı kazanının içine dü ürdü. Birkaç dakika sonra,

Aureliano Arcaya'nın bir kadınla birlikte kapandı ı oda kapısı güm güm vuruldu. Biri, -Fırla, karde lerini öldürüyorlar, diye seslendi. Yanındaki kadının sonradan anlattı ına göre, Aureliano Arcaya yataktan fırladı, kapıyı açmasıyla üzerine ya an mavzer kur unlarından kafasının parçalanması bir oldu.

Ölümün kol gezdi i o gece, evdekiler dört ölü için mumlar yakarak dua etmeye hazırlanırken, Fernanda da çılgınlar gibi sokaklarda ko arak Aureliano Segundo'yu arıyordu. Oysa Petra Cotes, albayın adını ta ıyan herkesin öldürülece ini sanarak Aureliano Segundo'yu dolaba saklamı tı. Kıyı bölgesindeki çe itli yerlerden gelen telgraflardan, görünmeyen dü manın gazabının yalnızca alnı haç i aretli karde lere yönelik oldu u anla ılıncaya dek, dört gün dört gece Petra Cotes, Aureliano Segundo'yu dolaptan çıkarmadı. Amaranta, ye enleriyle ilgili bilgileri yazdı ı defteri çıkardı ve telgraflar geldikçe adların üzerine birer çizgi çekti. Geriye yalnızca en büyükleri kalmı tı.

Çok esmer teni ile yemye il gözlerinin kar ıtlı ı yüzünden onu çok iyi hatırlıyorlardı. Adi Aureliano Amador'du, marangozluk yapıyor, da ların arasına sıkı mı bir köyde ya ıyordu. Aureliano Segundo onun ölüm haberini iletecek telgrafı iki hafta bekledikten sonra, belki ba ında dolanan tehlikenin farkında de ildir diye onu uyarmak için bir adam gönderdi. Adam; Aureliano Amador'un sa oldu u haberini getirdi. Katliamın yapıldı ı gece, iki ki i onun evine gitmi ler, tabancalarını üzerine bo altmı lar, ancak küllü haç i aretini ni anlayamamı lardı.

Aureliano Amador bahçe duvarından atlayıp kendilerinden odun aldı ı Kızılderililerle dostluk ede ede avucunun içi gibi bildi i da kovuklarından kaçmı

tı. Bir daha da ondan haber alınamadı.

O günler, Albay Aureliano Buendia için karanlık günler oldu.

Cumhurba kanı bir telgraf çekerek ba sa lı ı diledi ve geni çapta bir ara tırma ve soru turma açılaca ına söz verdi. Yine Cumhurba kanının emriyle, belediye ba kanı dört çelenk alıp cenaze törenine geldi. Çelenkleri tabutların üzerine koymaya çalı ırken, albay onu kovdu. Cenaze töreninden sonra cumhurba kanına sert bir telgraf yazdı ve postaneye eliyle götürdü. Ama telgraf memuru bunu çekemeyece ini bildirdi.

Bunun üzerine albay, telgrafı ki isel saldırılar, sövgülerle biraz daha geni letip zenginle tirerek bir zarfa koydu, postaladı.

Karısının ölümünde oldu u gibi, sava tayken en yakın arkada larının ölümlerinde oldu u gibi, bu kez de kapıldı ı duygu acı de il, hedefsiz ve körü körüne bir öfke, bir çaresizlik duygusuydu. O ullarına, dü manlarının tanımasına yarayan çıkmaz i aretler vurdu u için Peder Antonio Isabel'i bile katillerin suç orta ı olmakla suçladı.

Artık dü üncelerini toparlayamayan ve vaazlarındaki saçmasapan yorumlarıyla cemaati a kınlı a dü üren bunak papaz, çocukların kiliseye gittikleri o çar amba hazırladı ı kül

kavanozunu koltu una kıstırıp eve geldi ve külün yıkanınca çıkaca ını kanıtlamak için ev halkının alınlarına i aret koymaya kalkı tı. Oysa, bu felaket herkese öylesine deh et salmı tı ki, Fernanda bile bu deneye yana madı. Ondan sonra da Buendia soyundan hiç kimsenin Paskalya'dan önceki Kül Çar ambasında mihrabın önünde diz çöktü ü görülmedi.

Albay Aureliano Buendia uzun süre kendine gelemedi. Balık yapmayı bıraktı. Zorla bir iki lokma yiyebiliyor, battaniyesini sürükleyerek, öfkeden di lerini gıcırdatarak uyurgezer gibi evin içinde dolanıyordu. Üç ay sonunda saçları akla tı, eskiden pırıl pırıl ya layıp büktü ü bıyıkları renksiz dudaklarının iki yanından sarktı. Ama gözleri, do du u zaman orada bulunanları a ırtan, çocukken bakı ıyla sandalyeleri sallayan o alev alev, kömür gibi yakıcılı ını yeniden kazandı. Albay, acıdan çılgına dönüp öfkelenerek, gençli inde kendisine an ve öhret bataklıklarında yol göstermi olan önsezilerini yeniba tan canlandırmaya bo ubo una çabaladı.

Kendine iyice yabancı gelen, içindeki hiçbir eyin ve hiç kimsenin yüre inde en ufak bir sevgi kıpırtısı uyandırmadı ı bir evde yapayalnız kalmı , kaybolmu tu. Bir keresinde sava öncesi yıllardan bir iz bulabilmek umuduyla Melquiades'in odasını açtı, yılların bakımsızlı ından gelen bir toz, pislik, süprüntü yı ınıyla kar ıla tı.

Artık kimsenin okumadı ı kitapların kapakları arasında, nemden çürümü elyazmalarının içinde mora çalan kur un rengi bir çiçek açmı tı ve bir zamanlar evin en temiz havalı, en aydınlık yeri olan bu oda, çürümü anıların yüzdü ü a ır bir havayla dolmu tu. Albay, bir sabah Ursula'yı kestane a acının altında, ölmü kocasının dizlerine sarılmı a lar buldu. Yarım yüzyıldır açık havada kalmaktan yıpranmı güçlü ihtiyarı, koca evde tek göremeyen Albay Aureliano Buendia'ydı. Ursula, -

Babana merhaba desene, dedi.

Albay, kestane a acının önünde bir an duraladı ve önündeki bo lu un, içinde hiçbir sevgi uyandırmadı ını bir kez daha algıladı.

-Babam ne diyor? diye sordu.

Ursula, -Çok üzgün, dedi. -Senin ölece ini sandı ı için üzülüyor.

Albay gülümseyerek kar ılık verdi: -Ona de ki, dedi, insan ölme zamanı geldi inde de il, ölebildi i zaman ölür.

Ölü babasının kehaneti, albayın yüre indeki son gurur kalıntısını ayaklandırdı. Oysa albay bunu yeni bir güç kayna ı

sandı. Bu yüzden de, Ursula'yı sıkı tırıp alçıdan aziz heykelinden çıkan paraları bahçenin neresine gömdü ünü ö renmeye çalı tı.

Ursula eskiden aldı ı dersin kararlılı ıyla, -Bunu hiç ö renemeyeceksin, dedi. Sonra, -O servetin sahibi bir gün çıkagelecek ve ancak o çıkaracak parayı, diye ekledi. Her zaman son derece eliaçık olan bir adamın durup dururken neden böyle para derdine dü tü ünü kimseler anlayamıyordu. Hem acele bir ihtiyacı kar ılayacak bir para da de ildi istedi i. Albayın aradı ı servetin miktarını duyunca Aureliano Segundo'nun aklı ba ından gitti. Kendilerinden para istedi i eski partili arkada ları, albayla görü memek için kendilerini evde yok dedirtiyor, bucak bucak gizleniyorlardı. te o sıralarda Albay Aureliano Buendia'nun -

Bugün Liberallerle Muhafazakarlar arasındaki tek ayrım, Liberallerin saat be te, Muhafazakarların ise saat sekizde kiliseye gitmeleri, dedi i duyuldu.

Bütün bunlara ra men albay öyle bir diretiyor, öyle bir yalvarıyor, onurunu öylesine ayaklar altına alıyordu ki, biraz oradan, biraz uradan yardım alarak, her yeri dola ıp para isteyerek, sekiz ay içinde Ursula'nın gömdü ünden daha fazla para topladı. Sonra sava a girerken yanında bulunmasını, kendisine yardımcı olmasını istemek için hasta yatan Albay Gerineldo Marquez'e gitti.

Belirli bir dönemde, tekerlekli koltu unda bile olsa, ayaklanmanın küflenmi iplerini çekebilecek tek ki i gerçekten Albay Gerineldo Marquez'di. Neerlandia; ate kes anla ması yapıldıktan sonra Albay Aureliano Buendia altın balıklarına dalıp gitti i sırada, Albay Gerineldo Marquez son yenilgiye dek kendine ba lı kalmı asi subaylarla ili kisini sürdürdü. Onlarla birlikte her gün alçalma, a a ılanma sava ı verdi. Dilekler, istekler, bugün-git yarın-gel'ler, oldu-olacak'lar, eli-kula ında'lar, durumunuzu-dikkatle-inceliyoruz'lar sava ına onlarla birlikte katıldı. Ömür boyu sürecek emekli aylı ı kararlarının altını imzalaması gerekti i halde imzalamayanların saygılarımızla diye biten yazılarına kar ı yitirilen sava larda onlarla birlikte didindi.

Öteki sava , yirmi yıl süren o kanlı sava , bu sonu gelmez ertelemeler sava ı kadar yıpratmamı tı onları. Üç suikastten, be yaradan ve sayısız çarpı madan sa çıkmı olan Albay Gerineldo Marquez bile, bekleyi in amansız ku atmasına dayanamadı ve kiralık bir evin pencerelerinden sızan elmas biçimli ı ık lekeleri arasında Amaranta'yı dü leyerek ya lılı a yenildi. Eski askerlerle ilgili son haberi bir gazetede gördü. Eski silah arkada ları, adını sanını bilmedi i Cumhurba kanının yanında utanmadan poz vererek resim çektirmi lerdi. Cumhurba kanı onlara üzerinde kendi resmi olan birer rozet ve tabutlarının üzerine örtülsün diye kan ve barut lekeli bir bayrak arma an etmi ti. Onlardan daha onurlu olanları ise emekli aylı ı ba landı ını bildiren mektubu bekleyerek, onun bunun yardımıyla geçinmeye çalı ıyor, açlıktan

ölüyor, öfkeden arınıyor, eski parlak günlerin süprüntüsü içinde sürünerek çürüyorlardı.

te Albay Gerineldo Marquez bunları bildi i için, yabancı istilacıların destekledi i bu yozla mı , çürümü , a a ılık rejimi silip süpürmek için açaca ı ölüm kalım sava ına kendisinin de katılmasını isteyen Albay Aureliano Buendia'ya acımadan edemedi.

-Ah, Aureliano, diye içini çekti. -Senin ya landı ını biliyordum, ama imdi bakıyorum da göründü ünden çok daha ya lanmı sın sen.

::::::::::::::::::::::::

Ursula son yıllarının a kınlı ı içinde, Jose Arcadio'yu Papa olmaya yara ır biçimde yeti tirmeye pek fırsat bulamadı ve göz açıp kapayana dek çocu un ilahiyat fakültesine girme zamanı geldi çattı. Kızkarde i Meme ise günlerini Fernanda'nın katılı ı ile Amaranta'nın buruklu u arasında geçirerek, rahibeler okuluna gidecek ça a geldi. Bu okulda onu piyano virtüözü olmak üzere yeti tireceklerdi. Ursula, Papa adayının ruhunu yo urup biçimledi i yöntemlerin etkili olup olmadı ını bir türlü kestiremiyordu. Yine de artık çok ya landı ı, kendini zor kaldırıp götürdü ü ya da gözlerine inen perdeden çevresini do ru dürüst seçemedi i için, Jose Arcadio ile yeterince u ra amadı ını kabul etmiyor; çocu un terbiyesinde bir kusur varsa, bunun içinde ya adıkları zamanın bozuklu undan ileri geldi ine inanıyordu.

Günlük gerçeklerin, olayların elinden kayıp gidiverdi ini duydukça, - imdiki zamanda yıllar eskisi gibi geçmiyor, diyordu.

Ursula eskiden çocukların büyümesinin çok zaman aldı ını sanırdı. Bu dü üncesini kanıtlamak için kendi çocuklarının geçmi ini hatırlaması yeterdi. Büyük o lu Jose Arcadio, çingenelerle çekip gidene dek ne çok zaman geçmi ti. Sonra Jose Arcadio yılan benzeri alacalı bulacalı boyalar içinde, astronomi bilginleri gibi konu arak geri dönene dek ne çok ey olup bitmi ti. Amaranta ile Arcadio, Kızılderililerin dilini unutup spanyolca ö reninceye kadar evde ne de i iklikler olmu tu.

Zavallı Jose Arcadio Buendia, kestane a acının altında güne ten pi erek, çiy damlalarından ıslanarak az mı oturmu tu. Albay Aureliano Buendia öldü diye nice zaman yas tutmu lar, sonunda albay ölüm halinde a ır yaralı olarak getirildi inde bir de bakmı lardı ki sava larla, acılarla dolu onca yıl geçirdi i halde albay daha ellisini bile bulmamı tı. Eskiden Ursula bütün gününü hayvan kalıbında ekerlemeler yaparak geçirir, yine de çocuklarla ilgilenecek, gözlerinin akına bakıp onlara hintya ı vermek gerekti ini kestirecek zamanı bulabilirdi.

Oysa imdi hiç i i gücü yoktu, sabahtan ak ama dek Jose

Arcadio'yu kalçasına dayayıp dola abiliyordu, ama zaman öyle bozulmu tu ki, ba ladı ı her i yarım kalıyordu. in aslı ba kaydı tabii: Ursula ya ının hesabını kendi

de unuttu u halde ya lanmı olmayı bir türlü kabullenmiyor, her i e burnunu sokmak isteyip çevresindekileri tedirgin ediyor, eve gelen yabancılara sava sırasında ya mur mevsimi geçtikten sonra almak üzere oraya bir aziz heykeli bırakıp bırakmadıklarını sorarak huzur kaçırıyordu.

Ursula'nın gözlerinin ne zaman görmemeye ba ladı ını kimse kesinlikle bilmiyordu. Artık yataktan kalkamayacak denli çöktü ü yıllarda bile, herkes onun eli aya ı tutmadı ı için yattı ını sanıyor, kör oldu unu anlamıyorlardı. Ursula ise Jose Arcadio'nun do umundan önce bunu farketmi ti. Ba langıçta gözündeki bozuklu u gelip geçici bir yorgunluk sonucu sanmı , kimseye belli etmeden kemik kaynatıp ili ini içmi , gözlerine bal sürmü tü. Ne var ki, çok geçmeden bunun gelip geçici bir ey olmadı ını, sürekli olarak karanlı a gömüldü ünü sezmi ti.

Gözündeki bozukluk öyle bir noktaya vardı ki, elektrik ampulü gibi bir bulu u bile hakkıyla kavrayamadı, çünkü elektrik ba landı ında Ursula'nın gözleri ancak ölgün bir ı ık seçebilecek duruma gelmi ti. Ursula bundan hiç kimseye söz açmadı, çünkü gözlerinin görmedi ini anlayınca herkes onun artık i e yaramaz hale geldi ine kalıbını basacaktı. Ursula gözlerine inen perdenin örttü ü eyleri belle inin yardımıyla görebilmek için, e yaların nerede durdu unu, aralarında ne kadar uzaklık oldu unu, insanların seslerini kafasına iyice yerle tirdi. Daha sonra beklenmedik bir yardımcı buldu kendine. Kokular, karanlık dünyada e yanın renk ve kitlesinden daha belirleyici oluyordu.

Ursula, kokuları ayırdetmek yoluyla, do aya yenik dü tü ünü itiraf etmenin utancından kurtuldu.

Odasının karanlı ında i neye iplik geçirip dü me dikebiliyor ve sütün ne zaman kaynayaca ını kestirebiliyordu. Her eyin yerini öyle bir a mazlıkla biliyordu ki, kimi zaman kör oldu unu kendi de unutuyordu. Bir keresinde Fernanda, ni an yüzü ünü yitirdi, evi aya a kaldırdı, altını üstüne getirdi, bulamadı da, Ursula çocukların yatak odasındaki bir rafın üzerinde yüzü ü buldu.

Bunun nedeni de basitti. Ötekiler ne yaptıklarına dikkat etmeksizin evin içinde gezinirken, Ursula bo bulunmamak için dört duyusunu da olanca gücüyle seferber ediyordu. Çok geçmeden, ailede herkesin bilinçsiz olarak her gün aynı hareketleri yaptı ını, aynı yolu izledi ini ve hemen hemen aynı saatlerde aynı sözleri yineledi ini farketti. Ancak günlük çizgilerinden saptıkları zaman, bir ey yitirme tehlikesiyle kar ıla ıyorlardı.

O yüzden Fernanda yüzü ünü yitirip de tela a kapılınca, Ursula onun o gün her zamankinden farklı olarak çocukların odasına

girdi ini, Meme yata ında tahtakurusu buldu diye ilteleri güne e koydu unu hatırladı. Çocuklar odada oldu u için, Fernanda'nın yüzü ünü onların eri emeyecekleri tek yer olan rafa koymu olabilece ini kestirdi. Oysa Fernanda, yüzü ünü her gün dola tı ı yerlerde bo una arıyor ve günlük alı kanlıkların kayıpların bulunmasını zorla tırdı ını bilmiyordu.

Jose Arcadio'nun bakılıp büyütülmesi, Ursula'nın evdeki en ufak de i iklikleri izleyebilmesine yardımcı oluyordu.

Amaranta'nın yatak odasındaki ermi heykellerine giysiler dikti ini ayırt edince, Ursula, Jose Arcadio'ya renkleri ö retiyormu gibi yaparak, -Hadi bakalım, diyordu, -söyle bana, ba melek Raphael'in sırtında ne renk giysi var?

Ursula böyle yapa yapa, gözleriyle seçemedi ini, çocuktan ö rendi. Jose Arcadio ilahiyat okuluna gidecek ça a geldi inde, Ursula ermi lerin giysilerine dokunarak, renklerini dokumalardan ayırt etmeyi ö renmi ti. Arada bir beklenmedik kazalar oluyordu tabii.

Bir gün Amaranta, begonyalı verandada nakı i lerken, Ursula ona çarptı.

Amaranta, -Tanrı a kına, önüne baksana, diye çıkı tı.

Ursula, -Suç sende, dedi. -Her zamanki yerinde oturmuyorsun.

Ursula söyledi inin do rulu una güveniyordu. O gün, ötekilerin farkına varmadıkları bir eyi sezinledi. Mevsime göre güne yer de i tiriyor ve verandada oturanlar da bilmeden güne e göre kendi yerlerini ayarlıyorlardı. Ondan sonra Ursula, Amaranta'nın nerede oturdu unu kestirebilmek için hangi ayın, hangi gününde olduklarını dü ünerek do ruyu bulmaya ba ladı. Ellerinin titremesi her gün biraz daha göze çarpar hale geldi i ve ayaklarını zorlukla kaldırıp yürüyebildi i halde, Ursula'nın ufak tefek gövdesi evin her kö esini dolanıyordu. Hemen hemen evin bütün yükünü omuzladı ı zamanlardaki gibi hareketli, hamarattı.

Ursula, ya lılı ın a ılmaz yalnızlı ında, aile içindeki olayları bütün ayrıntılarıyla inceleyebiliyor, eski günlerde binbir u ra arasında fırsat bulup da göremedi i gerçekleri imdi de erlendiriyordu.

Jose Arcadio'yu ilahiyat okuluna göndermeye hazırlandıkları sırada, Ursula, Macondo'nun kurulu undan o güne kadar geçen sürede ailenin ya amını özetlemi , ayrıntılarıyla derleyip toparlamı ve çocuklarıyla torunları hakkındaki dü üncesini bütünüyle de i tirmi bulunuyordu.

Albay Aureliano Buendia'nın, eskiden sandı ı gibi sava yıllarında katıla ıp ailesinden, aile sevgisinden kopmadı ını

anladı. Albayın zaten hiçbir zaman kimseyi sevmedi ini, ne karısı Remedios'a, ne ya amına giren sayısız tek gecelik kadınlara, ne de o ullarına en ufak sevgi beslemedi ine inanç getirdi. Ursula, albayın onca sava a, herkesin sandı ı gibi ülküleri adına katılmadı ını, kesin zafere ula maktan, yine herkesin sandı ı gibi artık tükendi i için vazgeçmedi ini, yalnızca gururu yüzünden yendi ini ve yenildi ini sezdi.

Sonunda, u runa canını vermekten kaçınmayaca ı o lunun, sevme yetene inden yoksun bir adam oldu u kanısına vardı.

Ursula, ona gebeyken bir gece çocu un karnında a ladı ını duymu tu. Ses öylesine belirgindi ki, Ursula'nın yanında yatan Jose Arcadio Buendia bile uyanmı ve o lum vantrilog olacak diye pek sevinmi ti. Konukom u ise, bu olayı duyunca, çocu un peygamber olaca ını söylemi lerdi. Oysa Ursula, derinden derine duyulan bu iniltinin, o hep korktu u domuz kuyru unun belirtisi oldu una inanmı ve çocu un karnında ölmesi için Tanrıya yakarmı tı. Ama ya lanıp da yılların deneylerinden geçtikten sonra, Ursula ana karnındayken çocukların a lamasının, vantrilogluk belirtisi ya da peygamberlik habercisi olmadı ını, sevme yeteneksizli inin sugötürmez kanıtı oldu unu anladı. O lu gözünden dü ünce, ona o güne dek göstermek gere ini duymadı ı efkat ve acıma duyguları, Ursula'nın yüre inde yüzeye çıktı. Öte yandan ta yüreklili iyle Ursula'yı korkutan, kasıtlı kötülü üyle onu ürküten Amaranta'nın son çözümlemede dünyanın en efkatli, en sevecen kadını oldu u ortaya çıktı.

Ursula yüre i parçalanarak gördü ki, Amaranta'nın Pietro Crespi'ye çektirdi i eziyet, herkesin sandı ı gibi öç alma duygusundan de il, Albay Gerineldo Marquez'in ömrünü zehir eden inatçılı ı yine herkesin sandı ı gibi kötü yüreklili inden de ildi de, sınırsız bir sevgiyle a ılmaz bir korku arasındaki ölümcül çatı manın sonucuydu. Ve Amaranta'nın kendi yüre inden korkması, sonunda öteki duygulara a ır basmı tı.

Yine o sıralarda Ursula, Rebeca'dan sık sık sözetmeye ba ladı.

Onu, geç kalınmı bir pi manlı ın yüceltti i sevgi ve beklenmedik bir hayranlıkla anıyor ve Ursula'nın kendi soyunda özlemini duydu u sabırsız yüre in, ate li rahmin, sınırsız yi itli in bir tek Rebeca'da oldu unu görüyordu.

Ursula'nın sütüyle beslenmemi , toprak ve sıva yiyerek büyümü olan, damarlarında Ursula'nın kanını de il de, kemikleri mezarlarında takırdayan yabancıların kanını ta ıyan Rebeca'nın, bütün özledi i niteliklere sahip olan tek ki i oldu unu anlıyordu.

Ursula, duvarlara tutuna tutuna yürürken, -Rebeca, me er sana ne haksızlık etmi iz, deyip duruyordu.

Ev halkı, onun bunamaya ba ladı ını dü ünüyordu. Hele sa kolunu ba melek Gabriel gibi kaldırıp dola maya ba layınca,

evdekilerin bu kanısı daha da peki ti. Ancak Fernanda, bu anlamsız dola maların gölgesinde büyük bir sezgi güne inin parladı ını farketti. Örne in bir önceki yıl evde kaç para harcanmı sa, Ursula hiç dü ünmeden kuru u kuru una söyleyebiliyordu. Bir gün Ursula mutfakta çorba karı tırırken, Amaranta ile Fernanda'nın kendisini dinlediklerini bilmeden, Macondo'ya ilk gelen çingenelerden aldıkları ve Jose Arcadio'nun dünyayı altmı be kez dolanmasından çok önce yitirdikleri mısır de irmeninin hala Pilar Ternera'nın evinde oldu unu söyleyiverince Amaranta da annesinde ola anüstü bir sezgi gücü oldu una inandı. Kendisi de neredeyse yüz ya ına yakla an, ama akıl almaz i manlı ına kar ın dinç ve çevik olan, bir zamanlar kahkahasıyla güvercinleri ürküttü ü gibi, imdi de çocukları korkutan Pilar Ternera, Ursula'nın dediklerinin do ru çıkmasına hiç a ırmadı.

Çünkü titiz bir ya lılı ın, iskambil ka ıtlarından çok daha do ru kararlara ula tı ını o da kendi deneyleriyle biliyordu.

Hal böyleyken, Ursula, Jose Arcadio'yu Tanrı yolundaki ödevine hazırlamak için yeterince zaman bulamadı ını farkedince, deh ete kapıldı ve kendini kapıp koyverdi. Sezgisiyle daha iyi ayırdedebildi i eyleri gözleriyle görmeye çalı arak yanlı lara dü meye ba ladı -Bir sabah gülsuyu sanarak koca bir i e mürekkebi Jose Arcadio'nun ba ından a a ı boca etti. Her eye burnunu sokmakta öylesine direniyordu ki, sonunda sakarlı ından kendi huzuru da kaçtı ve kendini örümceka larından yapılma bir deli gömle i gibi saran gölgelerden kurtulmaya çalı tı.

Ursula, bu beceriksizli inin ya lılı ın ve gözlerine inen karanlı ın zaferi olmayıp, zamanın bir yargısı oldu una karar verdi. Eskiden Türklerin pamuklu dokumaları ar ınla ölçtükleri, Tanrının aylar ve yıllar konusunda insanı böylesine faka bastırmadı ı dönemlerde, her eyin ba ka türlü oldu unu dü ünüyordu.

Oysa imdiki zamanda, yalnızca çocuklar daha çabuk büyümekle kalmıyor, duygular da de i iyordu. Güzel Remedios cennete uçar uçmaz duygusuz, dü üncesiz, saygısız Fernanda, kızca ıza de il de çar aflarının uçtu una yanıp yakınmaya ba ladı. Aureliano'ların cesetleri daha mezarlarında so umadan, Aureliano Segundo evi yeniba tan ı ıklarla donatmı , akordeon çalan, ampanyayla yıkanan sarho ları yeniden eve doldurmu tu.

Sanki ölenler Hıristiyan de ildi de birer sokak köpe iydi. Sanki Ursula'ya onca ba a rısına, onca pasta ve ekerlemeye mal olan bu delilerevinin yazgısı, köhneyip göçmek, süprüntü yı ını haline gelmekti. Ursula bir yandan Jose Arcadio'nun sandı ını hazırlıyor, bir yandan da bütün bunları hatırlayarak, mezara girip üzerinin toprakla örtülmesi bunlara tanık olmaktan daha iyidir diye dü ünüyordu. Korkusuzca Tanrıya ba kaldırıyor, ba larına

bunca dert, bela açtı ın insanların demirden yapıldı ını mı sanıyorsun, diye hesap soruyordu.

Bu soruyu üsteledikçe aklı büsbütün karı ıyor, çekip gitmek, bir yabancı gibi ba ıbo dolanmak için kar ı konulmaz bir istek duyuyordu. Kendisine son kertede bir an olsun ba kaldırmak hakkını tanımak istiyordu. Kaç kez niyetlenip erteledi i bu özlemi gerçekle tirmek, her eye sıçıp batırmak, koca bir yüzyıl boyunca tatsızlık olmasın diye yuttu u bütün a ır sözleri, sövgüleri sayıp dökmek, içini bo altmak için yanıyor tutu uyordu.

-Bok! diye ba ırdı.

Çocu un giysilerini sandı a koymak üzere olan Amaranta, annesini akrep soktu unu sandı. Tela la, -Nerede? diye sordu.

Amaranta, -Böcek, dedi.

Ursula parma ını yüre ine bastırdı.

-Burada, dedi.

Per embe günü saat ikide, Jose Arcadio ilahiyat okuluna gitmek üzere yola çıktı. Ursula onu hep u urladı ı andaki haliyle, a ırba lı ve serinkanlı olarak hatırlayacaktı. Çocuk, Ursula'nın ö retti i gibi bir damla gözya ı akıtmamı , bakır dü meli ye il fitilli kadife giysisi ve kolalı yakalı ı içinde sıcaktan ter dökerek durmu tu. Jose Arcadio, evin içinde nereye gitti ini anlayabilsin diye Ursula'nın ba ına döktü ü gülsuyunun baygın kokusuna bürünmü olarak yemek odasından çıktı. Veda öleni sırasında, ev halkı, sinirli olduklarını göstermemek için en görünmeye çalı ıyor, Peder Antonio Isabel'in sözlerini abartılmı bir merak ve heyecanla kar ılıyordu. Ama gümü kö ebentli, kadife kaplı sandı ı dı arı çıkarırlarken, evden cenaze çıkıyormu gibi oldu.

Bu vedala ma sahnesine katılmayı istemeyen tek ki i Albay Aureliano Buendia'ydı.

-Bu bir eksikti, diye söylendi. -Bir de Papa çıktı ba ımıza!

Üç ay sonra Aureliano Segundo ile Fernanda, Meme'yi okula götürdüler. Gelirlerken de, laternanın yerine ufak bir piyano getirdiler. O sıralarda Amaranta da kendine kefen dikmeye ba ladı.

Muz tutkusu ilk günlerdeki hızını yitirmi ti. Eski Macondolular kendilerini yeni gelenlerle ku atılmı buldular. Geçmi günlerdeki kazançlarını sa layabilmek için a ırı çalı mak zorundaydılar. Yine de kendilerini fırtınadan batan bir gemiden sa çıkmı talihliler gibi görüyorlar, hallerine ükrediyorlardı.

Buendia'ların evinde yeme e gelen konuklar eksik olmuyordu.

Evin eski düzeni, muz irketi yıllar sonra Macondo'dan gidene dek yeniden kurulamadı.

Ama alı ılagelmi konukseverlik kavramında büyük de i iklikler vardı. Çünkü o dönemde evde sözü geçen Fernanda'ydı. Ursula gölgeye çekilince, Amaranta da kendini kefeninini dikme i ine verince, eski kraliçe adayı diledi ini yapmakta özgür kaldı. stedi i konukları seçip kabul ediyor, ailesinden ö rendi i katı kuralları bu konuklara zorla uygulamaya kalkıyordu. Yabancıların kolay kazanılmı servetlerinin ımarıklı ı içinde akıllarına esti ince davrandıkları bir kasabada, Fernanda'nın katı kuralları, evi, eski törelerin kalesi haline getirdi. Fernanda'ya göre, tutarlı ki iler muz irketiyle uzak yakın ili kisi olmayanlardı. Kayınbiraderi Jose Arcadio Segundo bile onun bu çekememezli inin kurbanı oldu. Çünkü o da ilk günlerin heyecanı içinde horoz dövü ü i ini bırakmı , muz

irketine ustaba ı olarak girmi ti.

Fernanda, -O yabancıların terbiyesizli ine katıldı ı sürece karde in de bu eve ayak basmayacak, diye kestirip attı.

Evdeki kısıtlamalar öyle can sıkıcıydı ki, Aureliano Segundo, Petra Cotes'in evinde daha rahat ediyordu. Önce karısına fazla yük olmasın bahanesiyle, ta kın partilerini Petra Cotes'in evine aktardı.

Sonra hayvanlar do urganlıklarını yitiriyorlar bahanesiyle, a ıllarını ve ahırlarını oraya ta ıdı. En sonunda da, metresinin evi daha serin oluyor bahanesiyle i lerini yönetti i ufak büroyu oraya aldı.

Kocası henüz ölmemi bir dul oldu u Fernanda'nın kafasına dank etti i zaman, çoktan i i ten geçmi , eski duruma dönmek olana ı kalmamı tı. Aureliano Segundo yeme e bile kırk yılda bir geliyor ve karısıyla yatmak gibi görünümü kurtarmak için yaptı ı eyler bile kimseyi kandırmıyordu. Bir gece daldı ve Petra Cotes'in yata ında sabahladı. Beklenilenin tersine, Fernanda ona ne sitem etti, ne de en ufak bir kırgınlık belirtisi gösterdi, ama aynı gün kocasının giysilerini iki sandı a doldurup kapatmasının evine gönderdi.

Fernanda, sandıkları güpegündüz yolladı ve herkes görsün diye de hamallara soka ın ortasından gitmelerini söyledi. Böylelikle, yoldan çıkan kocasının utanaca ını, kafası önünde eve dönece ini umuyordu. Ne var ki, bu göz ya artıcı kahramanlık, Fernanda'nın yalnızca kocasının ki ili i de il, içinde ya adı ı toplumun kendi ailesinin görü lerinden ne denli ayrı oldu unu da bilmedi ini bir kez daha kanıtladı. Çünkü sokaktan sandıkların ta ındı ını görenler, bu olayı herkesin çok iyi bildi i bir

hikayenin do al sonucu olarak niteledi ler. Aureliano Segundo ise elde etti i özgürlü ü üç gün üç gece süren bir parti vererek kutladı. Karısının talihsizli ine bakın ki, o a ır ba lı uzun giysileri, modası geçmi madalyonları ve yersiz kibirlili iyle içler acısı bir ya lılık dönemine girerken, renk renk ipekli giysiler içinde, gözleri zafer parıltılarıyla harelenen metresi de ikinci gençli ini ya amaya ba lıyor gibiydi.

Aureliano Segundo, kendini delikanlılık ate iyle yeniden metresine kaptırdı. Petra Cotes'in onu Aureliano Segundo olarak de il de, ikiz karde iyle karı tırarak sevdi i ve kendisine iki ayrı erkekmi gibi sevi en bir sevgili verdi i için Tanrıya ükretti i günlerdekine benzer bir co kuyla sevi meye ba ladılar. Bu tazelenmi

sevda öylesine güçlüydü ki, kaç kez tam yeme e oturacakları sırada gözgöze gelmi ler, tek söz etmeden yemeklerin üstünü örtmü ler, açlıktan ve sevdadan ölerek kendilerini yatak odasına atmı lardı. Aureliano Segundo gizlice Fransız yosmalarına gitti i zamanlar gördü ü eylerden esinlenerek, Petra Cotes'e üzeri tenteli bir karyola aldı.

Yatak odasının pencerelerine kadife perdeler taktırdı, duvarları ve tavanı koca koca kristal aynalarla kaplattı. Her zamankinden daha eli açık, daha hesapsız, her zamankinden daha ne eli oldu.

Her gün onbirde gelen trenle kasa kasa ampanya ve konyak getirtiyordu. stasyondan dönerken içki i elerini uydurma bir arabaya yükler, ister yerli ister yabancı, ister tanıdık ister henüz tanımadık ki iler olsun, herkesin gözü önünde çeke çeke arabayı götürürdü. Yalnızca garip bir dille konu an Mister Brown bile, Aureliano Segundo'nun bu halini görünce ba tan çıkmı , birkaç kez Petra Cotes'in evine gelip sarho oluncaya dek kafayı çekmi , hatta akordeon çalıp Teksas havaları mırıldanarak, yanından hiç ayrılmayan köpe ini de bu havaya ayak uydurtup oynatmı tı.

Aureliano Segundo, partinin en kızı tı ı sırada ortaya çıkıyor, -

Durun artık be inekler, ömür göz açıp kapayana dek geçer! diye ba ırıyordu.

Aureliano Segundo, hiç o günlerdeki gibi sa lıklı, ne eli olmamı hiç o kadar sevilmemi , hayvanları hiç o kadar hızla üretememi lerdi. Sonu gelmez partilerinde kesilen sayısız domuz, inek ve pilicin kanından bahçe kapkara çamur olmu tu. Bahçede öbek öbek kemikler, ba ırsaklar yı ılıyor, artıkların atıldı ı çöp kuyuları a zına dek doluyordu. ahinler, atmacalar konukların gözünü oymasın diye, boyuna dinamit patlatmak zorunda kalıyorlardı.

Aureliano Segundo, Jose Arcadio'nun dünyayı dolanıp geldi i zamanki i tahına benzer bir oburlukla yiyip içmekten göbek ba ladı, suratı mosmor kesildi. Aureliano Segundo'nun oburlu u, hesapsız para harcayı ı, e i görülmemi konukseverli i dillere

destan oldu; ünü bataklık bölgesinin sınırlarını a tı, kıyı boyunca bütün kasabaların, kentlerin anlı anlı oburlarının kula ına gitti.

Bo azına dü kün olanlar dört yandan akın akın gelmeye ba ladılar. Petra Cotes'in evinde oburluk ve dayanıklılık turnuvaları düzenlendi. Bütün ülkeye 'Fil' diye

nam salan ve totemlere benzer bir kadın olan Camila Sagastume'nin çıkageldi i o u ursuz cumartesi gününe kadar, oburluk yarı ında Aureliano Segundo'yu kimse altedemedi.

Camila gelince, Aureliano ile aralarındaki yemek düellosu cumartesiden salı sabahına dek sürdü. lk yirmi dört saat içinde Hint yerelması, manyok ve kızarmı muz garnitürlü dana etini, üstüne de birbuçuk kasa ampanya deviren Aureliano Segundo, zaferi çantada keklik sayıyordu. Kendisinden daha profesyonel, ama evi dolduran büyük kalabalı ı co turmayan bir yeme yöntemi olan rakibinden daha canlı, daha hevesli görünüyordu.

Zafer sarho lu uyla ba ı dönen Aureliano Segundo, a zına iri iri lokmalar tıkarken, Fil bir operatör titizli iyle etini kesiyor, acele etmeden, hatta tadını çıkara çıkara yiyordu. Kadın, dev yapılı, enine boyuna bir yaratıktı.

Ama o kocaman cüssesinin üzerinde bile bir di i yumu aklı ı havası vardı. Yüzü öylesine güzel, elleri öylesine düzgün, bakımlı ve havası öylesine çekiciydi ki, Aureliano Segundo onu görünce, yarı mayı masada de il de yatakta yapmayı ye leyece ini mırıldanmaktan kendini alamadı. Daha sonra kadının, zerafetini hiç bozmadan, sofra kurallarına bütünüyle uyarak yarım danayı yedi ini görünce, bu güzel, çekici ve doymaz filin, ideal kadın oldu unu inançla söyledi.

Yanılmamı tı. 'Fil' denmezden önce de ünü duyulmu tu: 'Kemik kıran' diyorlardı. Oysa bu sözün aslı astarı yoktu. Fil, söylendi i gibi bir Yunan sirkinde halka gösterilen sakallı kadın ya da oburluk kraliçesi de il, bir an okulunun yöneticisiydi. Çok yemeyi, evlenip çoluk çocu a karı tıktap sonra ö renmi ti.

Çocuklarına yok vitamindi, yok ilaçtı diye yapay birtakım i tah açıcılarla yemek yedirmekten kaçınmı , sa lıklı olabilmeleri için do al bir i tah duymalarını sa lamaya çalı mı , bu yüzden de onlara örnek olayım diye kendisi oburlu a alı mı tı.

Çocuklarına a ılamaya çalı tı ı ve kendi uyguladı ı yöntem, ki inin vicdanı rahatsa, yorgunluktan tükeninceye dek yemek yiyebilir ilkesine dayanıyordu. Hiçbir ilkesi olmayan, aklına esti ince oburluk eden adam diye bütün ülkeye ün salan Aureliano Segundo ile yarı maya böyle ahlakçı bir görü le ve sportmence heyecanla heveslenmi , evini, okulunu bırakıp buralara gelmi ti. Camila, Aureliano Segundo'yu ilk gördü ü anda, onun midesinin dayanıksızlı ından de il, ki ili i yüzünden yarı ı kaybedece ini anlamı tı. Birinci gecenin sonunda Fil, hiç

yılmadan yemeyi sürdürürken, Aureliano Segundo bir alay gevezelik ve kahkahayla kendini yormaya ba lamı tı. Dört saat

uyku molası verdiler. Uyanınca ikisi de kırkar portakal suyu, sekizer litre kahve ve otuzar tane çi yumurtayla kahvaltı ettiler.

Uykusuz geçen ve iki domuz, bir hevenk muz, dört kasa ampanya tüketilen gecenin sonunda ikinci sabaha vardıklarında, Fil, Aureliano Segundo'nun farkında olmadan, sorumsuzluk gibi ters bir noktadan hareketle kendi yöntemini buldu unu sezdi.

Bu haliyle, Fil'in sandı ından daha tehlikeliydi. Ancak, Petra Cotes sofraya nar gibi kızartılmı iki hindi getirdi inde, Aureliano Segundo patlamak üzereydi.

Fil, -Yiyemeyecekseniz, zorlamayın, dedi. -Berabere kaldı ımızı ilan edelim.

Bunu yürekten söylemi ti. Çünkü kendisi bir lokma daha alırsa rakibinin ölümüne yolaçaca ını anlıyor, bu yüzden yemek istemiyordu. Oysa Aureliano Segundo kadının bu sözünü bir meydan okuma olarak yorumladı ve kaldıramayaca ı kadar fazla hindi yedi. Sonra kendini kaybetti. A zı köpekler gibi köpürerek, acı acı inleyerek, kemiklerle dolu taba a yüzüstü kapandı. O

büyük karanlı ın içinde kendisini yüksek bir kulenin tepesinden dipsiz bir kuyuya atıyorlarmı gibi oluyordu. Bir an kendine geldi ve bu dibi gelmez dü ü ün sonunda ölümün kendisini bekledi ini farketti.

-Beni Fernanda'nın yanına götürün, diyebildi.

Arkada ları onu eve ta ıdılar, metresinin evinde ölmemek için verdi i sözü yerine getirmesine yardımcı olmanın rahatlı ıyla bırakıp gittiler. Petra Cotes, onun gömülürken giymek istedi i çizmeleri boyamı , hazırlamı tı; yollayacak birini ararken arkada ları geldiler ve Aureliano Segundo'nun tehlikeyi atlattı ını haber verdiler. Gerçekten de Aureliano Segundo bir haftadan kısa sürede iyile ti ve aradan iki hafta geçmeden o güne kadar e i benzeri görülmemi enlikler, ölenlerle kefeni yırtı ını kutladı. Yine Cotes'in evinde kalıyor, ama Fernanda'yı her gün yokluyor, hatta arada bir ev halkıyla birlikte sofraya oturuyordu.

Kader, onun ya amını altüst etmi , metresinin kocası ve karısının a ı ı durumuna getirmi ti.

Bu dönem, Fernanda için bir dinlenme, bir de i iklik dönemi oldu. Kocası kendisini bıraktıktan sonra yalnızlı ın getirdi i cansıkıntısı içinde onu tek oyalayan, ö len uykusu saatlerindeki piyano dersleriyle çocuklarından gelen mektuplar oluyordu.

Fernanda'nın iki haftada bir çocuklara yazdı ı, ayrıntılı haber bültenlerini andıran mektuplarında, yalan olmayan tek söz yoktu.

Dertlerini çocuklardan gizliyordu. Begonyaların üzerine dü en güne ı ı ına ö leüstü, saat ikide çöken a ır sıca a, sokaktan içeri dolan karnaval dalgalarına, arkılara, kahkahalara ra men, her geçen gün biraz daha kendi ailesinin kasvetli kö küne

benzeyen bu evin acılarını, mutsuzluklarını çocuklardan gizliyordu. Fernanda'nın ömrü üç canlı hayaletle, Jose Arcadio Buendia'nın ölü hayaleti arasında geçiyordu. Jose Arcadio Buendia'nın hayaleti kimi zaman salonda oturuyor, Fernanda piyano çalarken meraklı bir dikkatle dinliyordu. Albay Aureliano Buendia bir gölgeden farksızdı. Albay Gerineldo Marquez'e sonu belirsiz bir sava a girmelerini önermeye gitti i günden sonra hiç soka a çıkmamı , i emek için kestane a acının altına gitmesinin dı ında i li inden çıkamaz olmu tu. Yanına da kimseyi sokmuyordu.

Yalnızca üç haftada bir gelen berberi içeri alıp tıra oluyordu.

Ursula günde bir kez ona yemek getiriyor, albay da ne olsa yiyordu. Yine eskisi gibi canla ba la balıklar yapıyordu. Ancak bunları alanların süs e yası olarak de il de tarihsel de eri olan bir nesne diye aldıklarını duyunca, balıkları satmaktan vazgeçmi ti.

Bir gün evlendikleri günden beri yatak odasında duran Remedios'un bebeklerini bahçeye yı dı, hepsini yaktı. Her an tetikte duran Ursula, o lunun ne yaptı ını farketti, ama onu engelleyemedi.

-Sen ta yüreklisin, dedi.

Albay, -Bunun yürekle ilgisi yok, diye kar ılık verdi. -Odaya güveler doluyor.

Amaranta kefen bezini dokuyordu. Onun arada sırada neden Meme'e mektup yazdı ını, hatta arma anlar gönderdi ini ve neden Jose Arcadio'nun adını bile duymak istemedi ini Fernanda anlayamıyordu. Fernanda bunun neden böyle oldu

unu ö renmek için, Ursula'yı araya koyup sordurdu. Amaranta, -

Bunun nedenini hiç ö renemeden ölecekler, dedi. Bu sözler, Fernanda'nın yüre ine, hiçbir zaman kurtulamadı ı bir ku kunun tohumlarını attı. Uzun boylu, geni omuzlu, gururlu, her zaman dantelli kabarık iç eteklikler giyen, yılların a ırlı ına ve kötü anılara direnen Amaranta'nın alnında külle çizilmi bir bekaret i areti varmı gibiydi. Aslında bu bekaret i aretini, geceleri bile çıkarmadı ı, kendi yıkayıp kendi ütüledi i kolundaki sargıda ta ıyordu. Bütün günlerini kefen bezini dokumaya vermi ti.

Sanırdınız ki, gündüz ak ama kadar dokuyor, dokuması bitmesin korkusuyla da gece sabaha kadar söküyordu. Bu i i, yalnızlı ını unutmak için de il, tam tersine, yalnızlı ını yo unla tırmak için yapıyordu.

Terkedildi i yıllar boyunca Fernanda'nın en büyük üzüntüsü Meme'nin ilk tatilinde gelip de Aureliano Segundo'yu evde bulmaması kaygısıydı. Neyse ki Aureliano Segundo'nun hastalı ı, bu korkuya son verdi. Karı koca bir anla maya vardılar: Meme geldi i zaman, hem Aureliano Segundo'yu hala evine ba lı bir erkek gibi görsün, hem de evdeki mutsuzlu u, acıyı

farketmesin diye ne gerekiyorsa yapacaklardı. Ondan sonra her yıl Aureliano Segundo iki ay süreyle örnek bir koca rolü oynar oldu. Konuklara içki yerine yalnızca dondurma ve kurabiye sunulan partiler veriyor ve tatil için okuldan dönmü olan genç kız, piyano çalarak bu partileri enlendiriyordu. Genç kızın annesine hiç çekmedi i daha o zamandan anla ılıyordu. Daha çok Amaranta'nın on iki, on dört ya larındaki haline, acının ne oldu unu bilmedi i, Pietro Crespi'ye olan gizli tutkusunun sonunda yüre ini ters yöne itmedi i günlerdeki, dansederek evi aya a kaldıran Amaranta'ya benziyordu.

Amaranta'ya ve ailenin öteki ki ilerine benzemeyen yanı ise, ailenin alınyazısı olan yalnızlı a gömülmemi olmasıydı. Meme, dünyanın gidi ine ayak uyduruyor gibiydi. Katı ilkelerden hiç a maksızın her gün saat ikide piyano çalı mak için salona kapandı ı zaman bile dünyadan kopmuyordu... Evi sevdi i, okuldayken eve geli inin gençlerde uyandırdı ı heyecan ve sevinci dü leyerek bütün yılı geçirdi i, babasının a ırı konukseverli ini ve e lence dü künlü ünü almı oldu u açıkça görülüyordu. Babasından aldı ı bu tehlikeli özelliklerin ilk belirtisi, üçüncü yaz haber vermeden, onlarla birlikte bir hafta geçirsinler diye dört rahibe ile altmı sekiz sınıf arkada ını pe ine takıp gelmesi oldu.

Fernanda, -Ne korkunç bir ey! diye sızlanıyordu. -Bu çocuk da tıpkı babası gibi barbar!

Onca ki iyi a ırlayabilmek için konu kom udan karyolalar, hamaklar almak, her ö ünde dokuz posta sofra kurmak, banyoya girmeyi saate bindirmek ve erkek dü meli mavi üniforma giyen kızlar, bütün gün yer bulabilmek için kö e kapmaca oynamasınlar diye oradan buradan kırk tabure ödünç almak gerekti. Bu tatil hiç de bir eye benzemedi. Çünkü cıvıl cıvıl genç kızlar kahvaltı vardiyasını bitirmek üzereyken, ö le yeme i sırasına girmek zorunda kalıyorlar, son grup ö le yeme ini bitirdi i anda ilk grup ak am yeme ine oturuyordu. Koca bir hafta boyunca yalnızca bir kez çiftli i, tesisleri gezmek fırsatını bulabildiler. Ak am oldu mu rahibeler yorgun dü üyor, kımıldayacak halleri kalmıyor, a ızlarını açıp da kızlara unu yapın bunu yapmayın bile diyemez oluyorlardı. Yorulmak bilmeyen gençler ise bahçede oynuyor, uyumsuz seslerle okul arkıları söylüyorlardı. Bir gün, i e yaramaya çabalayan ama ayakba ı olmaktan öteye gitmeyen Ursula'yı neredeyse ezeceklerdi.

Bir ba ka gün de, Albay Aureliano Buendia, kızların bahçede olmalarına aldırı etmeden kestane a acının altına i edi diye, rahibeler neredeyse akıllarını kaçıracaklardı. Bir keresinde de Amaranta bir pani e yolaçma noktasına geldi. Mutfakta çorbaya tuz ataca ı sırada, rahibelerden biri geldi ve laf olsun diye o avuç

dolusu beyaz tozun ne oldu unu sordu. Amaranta, -Arsenik, dedi.

Ö renciler ilk geldikleri gece tuvalete ta ınıp durdular.

Yatmadan önce tuvalete girmek istiyorlardı. Sabahın biri oldu u halde kızların tuvalet kapısındaki kuyru u bitmek bilmiyordu.

Bunun üzerine Fernanda yetmi iki tane oturak aldı. Ama böyle yapmakla gece derdini sabaha aktarmaktan öte bir ey yapmı olmadı. Çünkü bu kez de kızlar ellerinde oturaklarıyla afak sökerken kuyru a diziliyorlar, otura ı döküp yıkamak için sıra bekliyorlardı. çlerinden kiminin sıtması tutmasına, kiminin de sivrisinek sokmalarından rahatsız olmasına ra men, kızların ço u en zor ko ullara sarsılmaz bir dirençle dayanıyor, günün en sıcak saatlerinde bile bahçede geziniyorlardı. Sonunda gittiler.

Bahçedeki çiçekler ezilmi , kopmu , evdeki e ya kırılıp dökülmü , duvarlara resimler, yazılar karalanmı tı. Ama Fernanda, kızlar gitti diye öylesine rahat

soluk almı tı ki, yaptıkları zararların hepsini ho gördü.

Kom ulardan aldıkları yatakları, tabureleri geri verdi. Yetmi iki otura ı da Melquiades'in odasına kaldırdı. Bir zamanlar evin ruhsal ya antısının ekseni olan kilitli oda, ondan sonra 'tutsak odası' diye anılmaya ba ladı. Albay Aureliano Buendia bu adı pek yerinde buldu. Çünkü ailenin öteki bireyleri, Melquiades'in odasının toz tutmadı ına, oradaki hiçbir eyin eskimedi ine a ıp durdukları halde, albay odayı bir gübre yı ını olarak görüyordu.

Üstelik ister öyle olmu ister böyle, albay için farketmiyor, hangi tarafın haklı oldu una aldırmıyordu. Fernanda oturakları ta ıyaca ım diye koca bir gün i li in önünden gelip geçerek onu rahatsız etmese, albay, odanın oturak odası haline dü tü ünü bile bilmeyecekti.

O günlerde Jose Arcadio Segundo yeniden eve geldi. Kimseye selam vermeden verandadan geçti, albayla konu mak için i li e girdi. Ursula onu göremedi i halde, kabaralı ustaba ı çizmelerinin tıkırtısından tanıdı ve onu aileden ayıran köprü kurulmaz uçurumun büyüklü üne a ırdı. Çocukluklarında birbirlerinin yerine geçerek aldatmaca oyunu oynadıkları, imdiyse hiçbir ortak yanları kalmamı olan ikiz karde inden bile ne denli kopuktu Jose Arcadio Segundo. nce yüzünde derin çizgiler vardı. A ır ba lı, dü ünceliydi. Araplara özgü hüzünlü bir havası ve yüzünde güz rengi vardı. Annesi Santa Sofia de la Piedad'a en çok benzeyen oydu. Ursula, aileden söz ederken Jose Arcadio Segundo'yu unuttu u için kendi kendisine içerliyordu.

Ama Jose Arcadio Segundo'yu yeniden evin içinde duymaya ba layınca ve albayın çalı ma saatlerinde onun i li e girmesine izin verdi ini anlayınca, Ursula eski anılarını yeniden yokladı ve iki karde in çocukluklarında yer de i tirmi oldukları inancı büsbütün peki ti.

Çünkü Aureliano adını ta ıması gereken, öteki de il buydu.

Onun ya amının ayrıntıları hakkında kimse bir ey bilmiyordu.

Belirli bir evi olmadı ı, Pilar Ternera'nın evinde horoz dövü leri düzenledi i, arada bir orada kaldı ı, ama gecelerinin ço unu Fransız yosmalarının odalarında geçirdi i anla ıldı. Kimseye sevgi göstermeden, kimseye ba lanmadan, hiç bir eye özlem ve heves duymadan, Ursula'nın gezegenler sistemindeki bir yıldız gibi dola ıp duruyordu.

Aslında, Jose Arcadio Segundo, aileden biri de ildi. Albay Gerineldo Marquez'in bir afak vakti onu alıp kı laya götürdü ü günden beri Jose Arcadio Segundo, ailesinden kopmu tu. Albay onu sanki bir idam hükmünün infazını seyretsin diye de il de, kur una dizilen adamın acıklı ve bir bakıma alaylı gülümsemesini ömrü boyunca unutmasın diye oraya götürmü tü. O kur una dizilme olayı Jose Arcadio Segundo'nun yalnızca en eski anısı de il, çocuklu undan kalan tek anıydı. Bir ba ka anı daha vardı.

Eski moda yelek giyen; kafasına karga kanadına benzer apka geçiren ve pencerenin önüne oturup kendisine akıl almaz eyler anlatan ya lı adamın anısını, ya amının hangi kesimine yerle tirece ini bilemiyordu. Belli belirsiz bir anıydı bu.

Ö retilerle, özlemlerle yüklü, kur una dizilen adam anısının tam tersi nitelikte olan ve ya landıkça belirginle en bir anıydı.

Ya amına gerçek yönünü veren bu belirsiz anı olmu tu ve zaman geçtikçe o anıya elle tutacak gibi yakla ıyordu sanki. Ursula, Albay Aureliano Buendia'yı i li e kapanmaktan vazgeçirmesi için Jose Arcadio Segundo'nun yardımını istedi.

-Onu sinemaya götür. Filmi be enmese bile hiç de ilse biraz temiz hava almı olur, dedi. Ne var ki, çok geçmeden Ursula, Jose Arcadio Segundo'nun da kendi ricalarına albay kadar duyarsız kaldı ını ve her iki adamın da sevgi geçirmez bir zırha bürünmü olduklarını anladı. Onların i li e kapanıp saatlerce neler konu tuklarını ne ba kaları, ne de Ursula biliyor, ama Ursula koca aile içinde bu ikisinden ba ka akrabalık ba ıyla birbirine sokulan kimse olmadı ını da seziyordu.

in gerçe ine bakılırsa, Jose Arcadio Segundo da, albayı kapandı ı odadan çıkaramazdı. Meme'nin sınıf arkada larının geli i, albayın sabır sınırlarını daha da daraltmı tı. Remedios'un i tah açıcı bebekleri yakılıp ortadan kalktı ı halde, zifaf odasının güvelerden yine temizlenmedi i bahanesiyle, albay, i li e bir hamak kurdu. Ondan sonra yalnızca do al ihtiyaçlarını kar ılamak için bahçeye gitmekten öte hiç dı arı çıkmaz oldu.

Ursula onunla konu maya çabalıyor, ama en havadan sudan bir konuyu bile konu ma fırsatını bulamıyordu. Albayın tabaklara bile bakmadan tepsiyi tezgahın bir ucuna koydu unu ve elindeki balı ı tamamlayana kadar ister çorba helmelensin, ister et so usun, hiç aldırmadı ını biliyordu. O bunakça sava dü üncesini Albay

Gerineldo Marquez desteklemedi inden beri

Albay Aureliano Buendia günden güne katıla ıyordu.

Kendini kendi içine hapsetti. Sonunda ev halkı ona ölmü gözüyle bakmaya ba ladı. Ekimin on birine kadar albayda hiçbir insancıl tepki görülmedi. On bir Ekim günü ise, kasabaya gelen sirk alayını seyretmek için sokak kapısına çıktı. Albay Aureliano Buendia için o gün de son yıllarda geçirdi i günlerden farklı de ildi. Sabahın be inde duvarın dibindeki kara kurba aların ve çekirgelerin sesi onu uyandırdı. Cumartesiden beri sürekli ya mur çiseliyordu. Ya murun dinmedi ini anlamak için bahçedeki yapraklara dü en damlaların sesini duymak gerekmiyordu, çünkü Albay Aureliano Buendia, so u u iliklerinde duyuyordu. Her zamanki gibi eski yün battaniyesine sarınmı tı; aya ında uzun pamuklu donu vardı. Bunlara modası geçmi biçimlerinden dolayı 'barbar donu' diyor, ama rahat oldu u için yine de giyiyordu. Dar pantolonunu giydi, ama önünü iliklemedi, her zaman yakasına taktı ı altın dü meyi de takmadı, çünkü yıkanmaya niyetliydi. Sonra battaniyesini kukuleta gibi kafasının üzerine tutarak, bıyıklarını sıvazladı ve bahçeye i emeye gitti.

Daha güne in do masına epey zaman oldu u için, Jose Arcadio Buendia henüz kalkmamı , çürümü palmiye dallarının altında uyukluyordu. Albay Aureliano Buendia, hiçbir zaman görmedi i babasının hayaletini o gün de görmedi ve dereler gibi bo alan sıcak sidik, ayakkabılarına sıçradı diye babasının söylendi ini duymadı. Albay, hava so uk ve ya ı lı oldu u için de il de, Ekim ayına özgü sis bastırdı ı için yıkanmayı daha sonraya bıraktı. li ine dönerken, Santa Sofia de la Piedad'ın gazoca ını tutu turmak için yaktı ı fitilin kokusunu duydu ve sade kahvesini alıp odasına çekilmek üzere mutfakta kahvenin kaynamasını bekledi. Santa Sofia de la Piedad her sabah sordu u gibi günlerden hangi gün oldu unu sordu, albay da on bir Ekim salı oldu unu söyledi.

Ya amının hiçbir anında gerçekten ya ıyormu gibi görünmeyen kadının yüzüne vuran alevlerin aydınlı ına dalan albay, birden sava ın ortalarında bir on bir Ekim günü, koynundaki kadının öldü ü içine do arak uykudan fırlayı ını anımsadı. Kadın gerçekten ölmü tü. Daha bir saat önce kendisine ayın kaçı oldu unu sordu u için de, albay o tarihi hiç unutmamı tı. Bu anıya ra men, önsezilerinin kendini ne ölçüde bıraktı ını bu kez de farkedemedi. Kahvenin kaynamasını beklerken, adını hiç bilmedi i ve karanlıkta gelip koynuna girdi i için yüzünü hiç görmedi i kadını, özlemle de il, salt merakla dü ünmeye ba ladı. Ya amına aynı biçimde girmi onca kadının bo lu u içinde, ilk bulu malarında hüngür hüngür a layan ve

ölümünden bir saat önce onu ölünceye kadar sevece ine and içenin o kadın oldu unu hatırlayamadı albay. Dumanları tüten kahve fincanını alıp i li ine girdikten sonra o kadını da

ötekilerini de unuttu ve teneke bir kovaya doldurdu u balıkları saymak için lambayı yaktı.

Kovada on yedi balık vardı. Albay Aureliano Buendia, balıkları satmaktan vazgeçti inden beri, günde iki balık yapıyor, kovada biriken balıklar yirmi be i bulunca hepsini eritiyor, yeniba tan ba lıyordu. Albay bütün sabah kendini çalı maya verdi.

Hiçbir ey dü ünmüyördu. Saat onda ya murun iddetlendi ini i li in önünden ko arak geçen birinin evi sel basmadan kapıları kapatmalarını söyledi ini bile farketmedi. Ursula elinde yemek tepsisiyle girip de lambayı söndürene dek albay kendini unutmu olarak çalı tı.

Ursula, -Bu ne ya mur böyle! dedi.

Albay, -Ee, Ekim ayındayız, diye kar ılık verdi.

Bunu söylerken gözlerini o günün payına dü en iki balıktan birincisini yaptı ı masadan ayırmamı tı. Çünkü balı ın gözyuvalarına ufacık yakutları oturtuyordu. Balı ı tamamlayıp ötekilerin yanına kovaya koyduktan sonra çorbasını içmeye ba ladı. Sonra so anlı bifte i, pilavı ve fırınlanmı muzları aynı taba a alarak a ır a ır yedi. En iyi ko ullarda da, en zor durumlarda da i tahında de i iklik olmazdı. Yemekten sonra üzerine bir a ırlık çöktü. Bir çe it bilimsel batıl inanç denilebilecek bir dü ünceyle, yemekten sonra iki saatlik sindirim süresince ne çalı ır, ne okur, ne yıkanır, ne de sevi irdi. Bu inancı öylesine köklüydü ki, askerlere sindirim bozuklu u çektirmemek için kaç kez askeri harekatı erteledi i olmu tu. Hama ına uzandı, kalem çakısının ucuyla kula ının içini temizledi. Birkaç dakika içinde uyuyakaldı. Dü ünde, beyaz duvarlı bo bir eve girdi ini gördü.

Eve ayak basan ilk insan olmak canını sıkıyordu. Dü ünde, bu dü ü bir gece önce gördü ünü ve yıllardır arasıra hep aynı dü ü gördü ünü hatırladı. Daha uyanmadan biliyordu ki, uyandı ı anda dü ü unutacaktı. Çünkü zaman zaman yinelenen bu dü ün özelli i dü içinde hatırlanmasıydı. Gerçekten de bir an sonra berber, i li in kapısını tıklattı ında, Albay Aureliano Buendia, birkaç saniye içinin geçti ini ve hiç dü görmedi ini sanarak uyandı. Berbere, -Bugün kalsın, dedi. -

Cuma günü gelirsin.

Yüzünde yer yer kırla mı üç günlük sakal vardı. Ama tıra olmayı gereksiz buluyordu. Nasıl olsa cuma günü saç tıra ı olacaktı, o zaman ikisi birarada çıkardı. stemeye istemeye uyudu u uykuda basan vıcık vıcık ter, koltuk altlarındaki bezelerin yerini kabartmı tı. Hava açılmı , ama güne çıkmamı tı. Albay Aureliano Buendia, çorbanın ek ili i a zına gele gele ge irdi ve bu ge irti, organizmasının bir dürtüsüymü

gibi hemen omuzuna battaniyesini atarak tuvalete gitti.

Tuvalette gere inden uzun süre kaldı, tahta kutudan çıkan ek i, pis kokunun üzerine çömelip yeniden çalı maya ba laması gerekti i aklına gelene kadar oturdu. Tuvalette oyalandı ı sırada o günün salı oldu unu yeniden hatırladı ve muz irketinde haftalık da ıtılaca ı için Jose Arcadio Segundo'nun gelmedi ini dü ündü. Bunları hatırlamak, son yıllarda hep oldu u gibi bu kez de farkında olmadan sava ı dü ünmesine yolaçtı. Albay Gerineldo Marquez'in bir keresinde kendisine alnı akıtmalı bir at bulmaya söz verdi ini, bir daha da bu konuyu hiç açmadı ını hatırladı. Sonra aklına bölük pörçük anılar geldi. Bunları üzerlerinde hiçbir yargıya varmadan dü ünüyordu. Çünkü ba ka bir ey dü ünmesine olanak kalmadı ından beri, kaçınılmaz anıların duygularına dokunmaması için katı dü ünmeyi ö renmi ti.

li ine dönerken havanın açmaya yüztuttu unu görünce, yıkanmanın tam zamanıdır diye dü ündü. Ne var ki, Amaranta ondan önce davranmı , banyoya girmi ti. Bunun üzerine Albay Aureliano Buendia, günün ikinci balı ını yapmaya ba ladı. Tam balı ın kuyru unu takaca ı sırada, güne birden öyle bir çıkı çıktı ki, ı ık, balıkçı kayı ı gibi çatırdadı. Üç gündür süren ya murla yıkanıp temizlenmi olan hava, kanatlı karıncalarla doluverdi. Albay çi i geldi ini ve balı ı bitirene kadar kendini tuttu unu hatırladı. Uzaktan uza a trampet, davul seslerini, çocukların haykırı larını duyunca, saat dördü on geçe bahçeye çıktı ve gençli inden beri ilk kez, hem de bile isteye kendini özlem duygusuna kaptırdı, babasının onu buz görsün diye çingenelerin çadırına götürdü ü günü yeniden ya adı.

Sesleri duyan Santa Sofia de la Piedad mutfaktaki i ini bırakıp kapıya ko tu.

-Sirk geldi! diye ba ırdı.

Albay Aureliano Buendia i emek için kestane a acının altına gidece ine sokak

kapısına çıktı ve alayın geçi ini seyredenlerin arasına katıldı. Bir filin kafasına oturmu , altın yaldızlı giysiler içinde bir kadın gördü. Boynu bükük bir hecin devesi gördü.

Hollandalı kızlar gibi giydirilmi , elindeki kepçeyi tencereye vurarak tempo tutan bir ayı gördü. Geçit alayının sonlarında perende ata ata yürüyen soytarıları gördü. Hepsi geçip gittikten sonra, güne in altında yanan sokakta kanatlı karıncalardan ve ne yapacaklarını bilemeden orada duran birkaç ki iden ba ka görünürde bir ey kalmayınca, albay kendi sefil yanızlı ıyla bir kez daha yüz yüze geldi. Sonra sirki dü ünerek kestane a acına gitti.

ini görürken bir yandan da yine sirki dü ünmeye çalı tı, ama

anıları artık geri gelmiyordu. Civcivler gibi ba ını omuzlarının arasına çekti ve alnını kestane a acının gövdesine dayadı. Ertesi sabah saat on birde Santa Sofia de la Piedad çöpü dökmek için arka bahçeye çıkıp a acın üzerine ü ü en akbabaları görünceye kadar ev halkı albayı bulamadı.

::::::::::::::::::::::::

Meme'nin son okul tatilleri, Albay Aureliano Buendia için yas tutuldu u döneme rastladı. Pancurları sıkı sıkı örtülü ev, hiç de parti vermeye uygun bir yer de ildi. Herkes fısıltıyla konu uyor, sessizce yeme ini yiyor, günde üç kez dua ediyordu. Ö le uykusu saatlerinde sürdürülen piyano çalı malarının bile cenaze mar ını andıran bir havası vardı. Albaya için için dü manlık beslemesine ra men, yas tutulmasında en büyük özeni gösteren Fernanda oldu.

Hükümetin, ba dü manının ölümü üzerine düzenledi i anma törenleri, büyük cenaze töreni ve albayın anısına gösterilen saygı ve önem, Fernanda'yı çok etkilemi ti.

Aureliano Segundo, alı ıldı ı üzere, kızının tatili sırasında evde kaldı. Bu arada Fernanda onun yasal karısı olmak üstünlü ünü yeniden kazanmak için bir eyler yapmı olmalı ki, Meme ertesi yıl geldi inde bir kızkarde i oldu unu gördü. Yeni do an bebe e, annesinin direnmesine ra men, Amaranta Ursula adı verilmi ti.

Meme okulu bitirmi ti. Konser piyanisti oldu unu belgeleyen diplomayı ne denli haketti i, ö renimini tamamlaması dolayısıyla düzenlenen toplantıda çaldı ı on yedinci yüzyıl popüler ezgilerindeki usta yorumuyla kanıtlandı. Bu toplantıyla yas dönemi de sona ermi oldu. Konuklar, onun sanatından çok benli indeki

ikileme hayran kaldılar. Gülüp e lenmekten ho lanan, çocuksu halli bu genç kızın ciddi bir i yapamayaca ı sanılıyordu. Oysa piyanoya oturdu unda, Meme bamba ka bir kız oluverdi. Birden olgunla ıp büyümü gibiydi. Ama, Meme her zaman böyleydi. Aslında büyük hevesi ya da yetene i yoktu.

Salt annesini kızdırmamak için kendini katı disipline sokmu , çok çalı mı ve en yüksek notları almı tı.

Onu bir ba ka dalda e itselerdi, sonuç yine aynı olacaktı. Meme daha çocuklu undan beri Fernanda'nın sertli inden, ya hep ya hiç ilkesine dayanan kararlarından çok çekmi ti. Bu yüzden salt annesinin gazabına u ramamak için, piyano derslerinden çok daha büyük özverilere de katlanabilirdi. Diploma töreninde eline tutu turulan yaldızlı, Gotik harfleriyle yazılı ka ıdın, kendisini ailesinin dediklerini yerine getirmekten çok, tatsızlık çıkmasın diye boyune di i uzla madan kurtaraca ını dü ünüyor ve bir kez diplomasını aldıktan sonra, inatçı Fernanda'nın da, rahibelerin bile müzelik bir fosil gözüyle baktıkları bu eski model piyanoyu

unutaca ını sanıyordu. Okulu bitirdikten sonraki birkaç yıl boyunca bu dü üncesinde yanıldı ını sandı. Çünkü yalnızca evde de il, aynı zamanda bütün hayır kurumlarının gösterilerinde, okul törenlerinde ve Macondo'da kutlanan bütün ulusal bayramlarda kasaba halkının yarısını sıkıntıdan uyuttu u halde, annesi kızının becerilerini de erlendirebilece ini sandı ı her yeni gelen yabancıyı eve ça ırmaktan usanmamı tı.

Meme, ancak Amaranta ölüp de ev yeniden yasa büründü ü zaman piyanoyu kilitleyip anahtarı bir çekmecenin dibine atmayı ba arabildi. Fernanda da anahtarı kimin, ne zaman yoketti ini ö renince artık sinirlenmedi. Meme hünerini sergilemek için düzenlenen bu müzik gösterilerine de, derslerine katlandı ı gibi çile doldururcasına katlanmı tı. Özgürlü ünün bedeliydi bu.

Fernanda, Meme'nin uysallı ından öylesine ho nutluk, onun sanatının uyandırdı ı hayranlıktan öylesine gurur duyuyordu ki, Meme'nin eve arkada larını doldurmasına, ak amüstleri korulu a gitmesine, Peder Antonio Isabel'in izin verdi i filmlere, Aureliano Segundo ya da güvenilir bir kom u kadınla gitmesine ses çıkarmıyordu. Meme'nin gerçek be enileri, gerçek e ilimleri böyle rahat soluk alabildi i anlarda ortaya çıkıyordu. Genç kız, mutlulu u, disiplinin tam tersi olan uçta buluyor, gürültülü partilere, a k dedikodularına, kız arkada larıyla saatlerce kapanıp gizli gizli sigara içmeye ve erkekleri konu maya bayılıyordu.

Yine böyle toplandıkları bir gün, ellerine eker kamı ı likörü geçirmi ler, sarho olunca çırılçıplak soyunup bedenlerini birbirlerininkiyle kar ıla tırmaya, gö üslerini, bellerini, kalçalarını ölçmeye ba lamı lardı. Meme, içki kokusunu almasınlar diye naneli pastil çi neye çi neye eve geldi i ak amı hiç unutmayacaktı.

Fernanda ile Amaranta, sofraya oturmu birbirleriyle hiç konu madan yemek yiyorlardı. Meme onların yüzündeki a kınlı ı ve üzüntüyü farketmeden masaya oturdu. Bir kız arkada ının yatak odasında iki saat boyu gözlerinden ya gelene kadar gülmü , korkup a lamı ve sonunda okuldan kaçıp annesine piyanoyu en iyisi tenkiye gibi kullanmasını söyleyebilecek kadar bir cesaret gelmi ti yüre ine. Masanın ba ına oturdu, cankurtaran gibi gelen tavuk suyunu içerken Fernanda ile Amaranta'nın suçlayıcı bir gerçek halesiyle sarıldıklarını gördü.

Onların bo kibirlerini, ruhsuzluklarını, büyüklük tutkularını yüzlerine vurmamak için kendini zor tuttu. Meme, ikinci kez tatile geli inden bu yana, babasının yalnızca görünümü kurtarmak için evde kaldı ını biliyordu. Fernanda'yı iyice tanıdıktan ve gizlice Petra Cotes'le tanı ıp görü tükten sonra da babasına hak vermi ti. Hatta annesinin de il, babasının metresinin kızı olmayı ye lerdi. Meme, alkolün bulanıklı ı

içinde o anda aklından geçenleri söyleyecek olsa kopacak kıyameti dü ündü. Bu ha arılı ı dü ünmek Meme'ye öylesine yo un bir doyum verdi ki, Fernanda'nın gözünden kaçmadı bu.

-Ne var? diye sordu.

Meme, -Hiçbir ey yok, dedi. - kinizi de ne çok sevdi imi dü ünüyordum.

Amaranta, Meme'nin sözlerindeki belirgin nefreti sezince irkildi. Oysa Fernanda bu sözlerden çok duygulandı ve Meme geceyarısı ba ı çatlayacakmı gibi a rıyarak uyanıp bo ulurcasına safra çıkarmaya ba layınca annesi çılgına döndü.

Hemen kızına hintya ı içirdi. Karnına su, ba ına buz koydu ve be gün yataktan çıkarmayıp yeni gelen Fransız doktorun verdi i perhizi uyguladı. Doktor onu iki saatten çok incelemi , sonunda ne oldu unu kestiremeyerek, kadınlara özgü bir hastalık oldu unu söyleyip i in içinden çıkmı tı. Meme'nin cesareti kaybolmu , morali bozulmu , doktorun ö ütlerine katlanmaktan ba ka çıkar yolu kalmamı tı. O sıralarda iyiden iyiye kör olan, ama hareketlili ini ve dü ünme yetene ini yitirmeyen Ursula, hastalı ın gerçek nedenini bulan tek ki i oldu.

-Bence, bu sarho ların ba ına gelen bir durum, diye dü ündü.

Ama bu dü ünceyi, kafasından uzakla tırmakla kalmadı, böyle bir ey dü ünebildi i için kendi kendine içerledi. Aureliano Segundo, Meme'nin durumunu görünce vicdan azabı duydu ve bundan böyle kızıyla daha çok ilgilenmeye karar verdi. Aureliano Segundo'yu tek ba ına düzenledi i e lentilerin acılı yalnızlı ından ve kaçınılmaz duruma gelmi aile faciasına yol açmaksızın Fernanda'nın gözetiminden kurtaran baba kız arasındaki sevinç dolu arkada lık, i te o olaydan sonra ba ladı.

Aureliano Segundo, Meme'yle birlikte olmak, onu sinemaya ya da sirke götürebilmek için randevularını iptal ediyor, bo zamanlarının ço unu kızıyla geçiriyordu. Son zamanlarda ayakkabılarını ba layamayacak ölçüde i manlamasına yolaçan oburlu u, ne eli ki ili ini zedelemeye ba lamı tı. Kızını bulmak, ona eski canlılı ını, ne esini kazandırdı. Kızıyla birlikte olmaktan duydu u haz, onu yava yava da ınıklıktan kurtarmaya ba ladı. Meme, genç kızlık ça ının en parlak dönemini ya ıyordu.

Tıpkı Amaranta gibi, Meme de güzel de ildi. Ama irin ve iyi huyluydu. Tanı tı ı insanların üzerinde daha ilk anda olumlu bir izlenim bırakmasını biliyordu. Fernanda'nın antikala mı a ırba lılı ına, ve zavallılı ını gizlemeye çalı tı ı yüre ine pek dokunan, pek aykırı dü en modern bir ruhu vardı Meme'nin.

Aureliano Segundo ise kızının bu yönünü geli tirmeye u ra ıyordu. Meme'nin çocuklu undan beri yattı ı, korkulu

gözleriyle kızı bile ürküten ermi heykelleriyle dolu odadan çıkmasını kararla tıran da Aureliano Segundo oldu. Kızına yeni bir yatak odası dö edi. Geni bir karyola, büyük bir tuvalet masası aldı, kadife perdeler taktırdı ve bunları yaparken, Petra Cotes'in odasının bir e ini yaptı ını hiç farketmedi.

Kızına kar ı öylesine eli açıktı ki, Meme'ye ne kadar para verdi ini bile bilmezdi. Çünkü kız para istedi mi, elini babasının cebine atar, diledi ince alırdı. Aureliano Segundo, Muz irketinin satı ma azasına gelen yeni güzellik araçlarından kızını yoksun bırakmamaya dikkat ederdi. Meme'nin odası, tırnak cilaları, saç ma aları, di fırçaları, bakı larını baygınla tırmaya yarayan damlalarla, yeni çıkmı her tür boya ve güzellik malzemeleriyle doluydu. Fernanda odaya her giri inde, kızının tuvalet masasının Fransız yosmalarınınki gibi oldu unu dü ünerek aklı ba ından gidiyordu.

Ho , o günlerde Fernanda bütün günlerini yaramaz ve sa lıksız bir çocuk olan Amaranta Ursula ile u ra arak ve görünmez doktorlara mektup yazıp küçük kızının sa lı ı konusunda akıl danı arak geçiriyordu. Baba ile kızın birbirlerinden ayrılmadıklarını görünce, Aureliano Segundo'dan, kızını Petra Cotes'in evine götürmeyece ine söz almaktan ba ka bir ey gelmedi elinden. Bu anlamsız ve gereksiz bir istekti. Çünkü Aureliano Segundo'nun metresi, a ı ı ile kızı arasındaki arkada lıktan öyle tedirgin oluyor, öyle sinirleniyordu ki, kızın sözünü bile ettirmek istemiyordu. Petra, anla ılmaz bir korkuya kapılmı tı. Sanki Fernanda'nın ba aramadı ını Meme yapacak, onu ölüme dek sürece ini sandı ı sevgiden yoksun bırakacakmı gibi geliyordu ona. Aureliano Segundo ilk kez metresinin çıkı larını ve ba ırıp ça ırmalarını ho görüyle kar ıladı. Hatta gezgin sandıklarının bir kez daha yollara dü üp karısının evine gidece inden bile ürktü. Neyse ki böyle bir ey olmadı. Hiç kimse kimseyi Petra Cotes'in sevgilisini tanıdı ı gibi tanıyamazdı ve Petra Cotes, sandıkları yollayacak olursa, onların yolladı ı yerde kalaca ını biliyordu.

Çünkü Aureliano Segundo'nun en nefret etti i ey de i iklikler yüzünden ya antısını karga aya sokmaktı. Sandıkları yerlerinde kaldılar. Petra Cotes'in erke ini yeniden elde edebilmek için, kızının kullanamayaca ı silahları bilemeye koyuldu. Bu da gereksiz bir çabaydı; çünkü Meme, babasının i lerine burnunu sokmaya niyetli de ildi, hem olsaydı bile hiç ku kusuz annesinin de il, metresinin yanını tutardı. Meme'nin kimseyle u ra acak zamanı yoktu. Rahibelerin ö retti i gibi, odasını kendisi süpürüyor, yata ını kendisi yapıyordu. Sabahları verandada oturuyor, Amaranta'nın eski pedallı makinesinde kendi giyeceklerini dikiyordu.

Ötekiler ö le uykusuna yattıklarında, iki saat piyano

çalı ıyordu. Her gün yinelenen bu özverinin Fernanda'nın a zını kapalı tutmaya yarayaca ını biliyordu. Konser vermesi için yapılan ça rılar gittikçe seyrelse de, kilise yararına düzenlenen gösterilerde ve okul toplantılarında yine annesinin a zını kapatmak için piyano çalıyordu. Ak amüzeri kendine çekidüzen veriyor, sırtına sade bir giysi geçirip aya ına yüksek topuklu pabuçlarını giyerek hazırlanıyor ve babasıyla bir yere gitmeyecekse, kız arkada larından birine gidiyor, yemek saatine kadar orada kalıyordu. Yemekten sonraysa Aureliano Segundo'nun onu sinemaya götürmedi i pek nadirdi.

Meme'nin arkada ları arasında, elektrikli kümes teli engelini a ıp Macondolu kızlarla dostluk kuran üç Amerikalı kız vardı.

Bunlardan biri Patricia Brown'du. Aureliano Segundo'nun kendisine gösterdi i konukseverli i ükranla kar ılayan Mr.

Brown, evinin kapılarını Meme'ye açtı ve onu cumartesi danslarına ça ırdı. Gringolarla yerlilerin biraraya gelip kayna tı ı tek yer bu danslı toplantılardı. Fernanda bunu ö renince, bir an için Amaranta Ursula'yı da, görünmez doktorları da unuttu ve melodram ya amaya koyuldu. Meme'ye, -Albayın mezarında neler dü ünebilece ini aklına getir, dedi. Tabii bu konuda Ursula'nın da kendini desteklemesini istedi. Oysa ya lı, kör kadın, herkesin sandı ının tersine, Meme'nin terbiyesini bozmadı ı ve Protestanlı ı kabul etmedi i sürece, danslara gitmesinde, kendi ya ıtı Amerikalı kızlarla arkada olmasında hiçbir sakınca olmadı ını söyledi.

Meme, büyük ninesinin ne dü ündü ünü çok iyi anlıyor ve dansa gitti i gecelerin ertesinde her zamandan daha erken kalkıp kiliseye ko uyordu. Fernanda'nın kar ıtlı ı sürüyordu. Ne var ki, bir gün Meme, Amerikalıların kendisinden piyano çalmasını istediklerini haber verince Fernanda da direnmekten vazgeçti.

Piyano evden çıkarıldı. Mister Brown'un evine ta ındı. Genç konser sanatçısı, Mister Brown'un evinde verdi i konserde büyük alkı topladı. Davetliler genç kızı candan kutladılar. O günden sonra Meme, cumartesi danslarının dı ında, pazar günü yüzme havuzunda verilen partilere ve haftada bir yeme e ça rılmaya ba ladı. Meme profesyonel yüzücüler gibi yüzmeyi, tenis oynamayı ve Virginia usulü ananaslı jambon yemeyi ö rendi.

Danstı, yüzmeydi, tenisti derken, Meme bir de baktı ki, ngilizceyi çat pat konu ur olmu . Aureliano Segundo kızındaki bu geli meden çok ho nut kaldı ve gezgin satıcıların birinden, renk renk resimlerle dolu, altı ciltlik bir ngilizce ansiklopedi aldı.

Meme bo zamanlarında ansiklopediyi elinden dü ürmüyordu.

Eskiden oldu u gibi kız arkada larıyla oturup erkeklerden konu mayı bıraktı, kızlarla yaptı ı deneylerden vazgeçti ve onlara ayırmı oldu u bütün zamanı okumaya verdi. Böyle yapması için bir baskı görmüyordu, ama artık herkesin bildi i

gizli eyleri konu maktan ho lanmaz olmu tu. çki içtikleri günü çocukça bir serüven olarak görmeye ba lamı tı. Bu olay ona öylesine gülünç görünüyordu ki, Aureliano Se undo'ya anlatmadan edemedi. Aureliano Segundo bunu kızının

sandı ından da gülünç ve e lenceli buldu. Kızıyla ilgili bir ey konu tu u zamanlar yaptı ı gibi gülmekten iki büklüm olarak, -

Bunu annen duyacaktı ki, diye keyiflendi. Kızının ilk a kını da aynı güven duygusuyla kendisine açaca ına söz aldı ve Meme, ailesinin yanında tatilini geçirmeye gelen kızıl saçlı bir Amerikalı gençten ho landı ını söyledi. Aureliano Segundo, -Bunu annen bir duysa, diye bastı kahkahayı.

Ama Meme, delikanlılın ülkesine gitti ini ve bir daha dönmedi ini de söyledi. Meme'nin kararlarındaki olgunluk, ailenin dirli ini koruyordu. Ondan sonra Aureliano Segundo, Petra Cotes'e daha çok zaman ayırmaya ba ladı. Ruhu da, bedeni de eski ta kınlıkları kaldıramayacak duruma geldi i halde, Aureliano Segundo parti vermek için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu.

Tu larının kimi pabuç ba larıyla tutturulacak kadar eskimi akordeonunu da bulup çıkardı. Evde ise Amaranta, bitmek bilmeyen kefen bezini dokuyor, Ursula da, kestane a acının altındaki Jose Arcadio Buendia'nın hayaletinden ba ka bir eyin görünmedi i karanlık dünyasında dolanıp duruyordu. Fernanda evde sözü geçen tek ki iydi. Artık o lu Jose Arcadio'ya her ay yazdı ı mektupları yalanlarla doldurmasına gerek kalmamı tı.

O lundan gizledi i tek ey, görünmez doktorların yazı malar kanalıyla kendisinde bir ur buldukları ve bunu telepatik bir ameliyatla almaya hazırlandıklarıydı.

Amaranta'nın beklenmedik ölümü olmasaydı, Buendia'ların yorgun evinde uzun süre barı ve mutluluk hüküm sürdü denilebilirdi. Oysa Amaranta'nın ölümü yeni bir karga aya yolaçtı. Hiç beklenmedik bir olaydı çünkü. Amaranta ya lanmasına ve herkesten uzakla masına ra men, yine de dinç ve dimdikti. Ta gibi sa lam görünüyordu. Albay Gerineldo Marquez'i son olarak reddedip a lamak için odasına kapandı ı günden sonra Amaranta'nın ne dü ündü ünü kimseler bilmemi ti.

Ne Güzel Remedios cennete uçtu u zaman, ne Aureliano'lar öldürüldü ünde, ne de bu dünyada en çok sevdi i insan olan Albay Anreliano Buendia'nın ölümünde Amaranta'nın a ladı ı görülmedi. Albaya duydu u sevgi de, ölüsünü kestane a acının altında buldukları zaman ortaya çıktı. Cesedin kaldırılıp ta ınmasına Amaranta yardım etti. Ona üniformasını Amaranta giydirdi, kendi eliyle sakalını tıra etti, saçlarını taradı ve bıyıklarını en parlak günlerindekinden daha özenle ya ladı.

Amaranta'nın cenaze törenlerine ne denli alı ık oldu unu bildikleri için, bu yaptıklarının sevgisini gösterdi ini kimse anlamadı. Fernanda, onun Katolikli i anlayamadı ından yakınıyor, Amaranta için dinin ya amla ba ıntısı olmadı ını,

Katolikli i, bütün töreleri, bütün törenleri ölüm üzerine geli tirilmi , salt cenaze törenlerini sürdürmek için varolan bir ey olarak gördü ünü söylüyordu.

Amaranta bu imaları anlayamayacak ölçüde anılarına gömülmü tü. Hiçbir özlemine eri emeden ya lanmı tı. Özlemleri oldu u gibi duruyordu. Pietro Crespi'nin valslerini ne zaman duysa, geçirdi i yıllar ve aldı ı acı derslerin hiçbir anlamı olmamı casına, genç kızlı ındaki gibi a lamak isterdi. Nemden çürüdüler bahanesiyle kendi eliyle çöpe attı ı müzik eritleri, kafasının içinde dönmeye ve çalmaya devam ediyordu. Amaranta bu müzik eritlerini, ye eni Aureliano Jose ile giri ti i tutkulu ili kisinin bata ına gömmeye çalı mı ; Albay Gerineldo Marquez'in a ırba lı ve erkekçe kanadının altına sı ınmak istemi , ama eritleri bir türlü altedememi ti. Ya lılı ının en umutsuz, en çaresiz çıkı ı olarak, Jose Arcadio'yu yıkamaya giri mi ti. Delikanlı ilahiyat fakültesine gitmeden üç yıl önce, Amaranta onu soyup yıkıyor, bir ninenin torununu ok aması gibi de il, bir kadının bir erke i ok aması gibi ok uyor, ondan bundan duydu u kadarıyla Fransız yosmalarının yaptı ı gibi ve kendisi on iki, on dört ya larındayken Pietro Crespi'nin daracık dans pantolonuyla metronoma ayak uydurarak dansedi ini seyrederken onu ok amak istedi i gibi delikanlının orasını burasını sıkı tırıyordu.

Ne var ki, bunlar da kar etmedi ve Amaranta, Pietro Crespi'nin valslerini aklından çıkaramadı. Bu büyük tutkuya kendini kaptırmı olması, Amaranta'yı zaman zaman üzüyor, zaman zaman dalıp eline i ne batıracak ölçüde öfkelendiriyordu. Ama ona en çok acı veren, en çok öfkelendiren, en çok yıkan ey, kendisini ölüme sürükleyen o a ır kokulu ve kurtlu guava a açlıklarına benzer sevdaydı. Albay Aureliano Buendia'nın sava larından ba ka bir ey dü ünememesi gibi, Amaranta da Rebeca'yı aklından çıkaramıyordu. Ne var ki, karde inin anılarını dondurmayı, zararsız hale getirmeyi ba armasına ra men, Amaranta, kendi anılarını gittikçe daha yaralayıcı, yıkıcı hale getiriyordu. Yıllar yılı Tanrıdan diledi i tek ey, kendi canını Rebeca'dan önce almamasını istemek oldu. Rebeca'nın evinin önünden her geçi te, evin biraz daha çöktü ünü görüyor ve Tanrı dile ini kabul ediyor diye içi rahat ediyordu.

Bir gün verandada diki dikerken birden içine do du, kendisi yine aynı yerde, aynı ı ıkta otururken, Rebeca'nın ölüm haberini getirecekleri duygusuna kapıldı. Ve tıpkı mektup bekler gibi, oturup bu haberi beklemeye ba ladı. Kimi zaman eli bo

kalıp da bekleyi daha uzun ve üzücü olmasın diye, dü melerini kopartır, yeniba tan dikerdi. Evdekilerden hiçbiri Amaranta'nın özene bezene Rebeca'ya kefen dikti ini anlayamadılar. Daha sonraları Aureliano Triste, Rebeca'yı nasıl gördü ünü, derisinin kayı gibi oldu unu, kafasında üç tel sarı saç kaldı ını, bu haliyle hayalete

benzedi ini anlattı ı zaman, Amaranta hiç a ırmadı. Çünkü delikanlının anlattıkları, kendi kafasında kurdu u görüntüden farksızdı. Rebeca'nın cesedini güzelle tirmeye karar verdi.

Yüzündeki kırı ıklıkları parafinle örtecek, ermi heykellerinin saçlarından ona peruka yapacaktı. Keten dokuma kefeniyle çok harikulade bir ceset çıkaracaktı ortaya. Tabutun içini tüylü kadifeyle kaplatacak, kenarlarına mor eritler çevirecekti. Sonra büyük bir cenaze töreniyle tabutu ve Rebeca'yı kurtlara yem diye sunacaktı.

Bunları öylesine büyük bir nefretle tasarladı ki, kendi kurgularını dü ündükçe ürperiyordu. Amaranta, sevgi yüzünden böyle bir saplantıya girseydi, yine her eyi böylesine tasarlardı.

Karga alıkta hiçbir eyi unutmamak için cenaze töreninin bütün ayrıntılarını kusursuz biçimde hazırlıyordu. Gittikçe cenaze törenleri konusunda e i bulunmaz bir uzman haline geldi. Bu korkunç planında unuttu u tek ey, bütün dualarına ra men, kendisinin Rebeca'dan önce ölmesi olasılı ıydı ki, gerçekten de öyle oldu. Ama, Amaranta son anda acı duymadı. Tam tersine, ölüm birkaç yıl önceden gelece ini bildirerek ona ayrıcalık tanımı oldu u için bütün acılardan, kötülüklerden arınmı olarak öldü. Amaranta, Meme okula gittikten kısa süre sonra, bir gün verandada otururken, ölümü kendisiyle birlikte oturmu diki dikerken gördü. Gözleriyle gördü, çünkü maviler giyinmi , uzun saçlı, eski zamandan kalma bir kadın kılı ındaydı ölüm.

Pilar Ternera'nın mutfak i lerine yardıma geldi i günlerdeki halini andırıyordu biraz. Amaranta'nın ölümü gördü ü sıralarda, birkaç kez Fernanda da oradaydı, ama o görmedi. Oysa gerçek, elle tutulur bir insan gibiydi. Bir keresinde Amaranta'dan i nesine iplik geçirmesini bile rica etti. Ölüm, Amaranta'ya ne zaman ölece inden, ecelinin Rebeca'dan önce olup olmadı ından hiç sözetmedi. Yalnızca Nisanın altısında kendi kefenini dikmeye ba lamasını söyledi. stedi i gibi u ra masına, diledi i gibi güzel bir kefen yapmasına izin verdi. Ancak Rebeca'nın kefenini dokurken ne denli oyalamacaya kaçmamı , ne denli titiz

davranmı sa, kendi kefenini de aynı dürüstlükle hazırlamasını art ko tu. Ve kefeni bitirdi i günün ak amında hiç acı çekmeden, hiç korku duymadan, bütün kötülüklerden uzak olarak ölece ini söyledi. Amaranta i i elden geldi ince uzatmak için, ham keten ısmarladı, ipli ini de kendisi büktü.

plik i me i ini öyle bir özenle yapıyordu ki, bu i dört yıl sürdü. Sonra dikmeye ba ladı. Kaçınılmaz sona yakla tıkça, elindeki i i Rebeca'nın ölümünden sonraya uzatabilmesinin ancak bir mucizeyle mümkün olabilece ini anladı. Bu dü ünce de ona yenilgiyi kabullenmesi için gereken serinkanlılı ı verdi.

Amaranta, Albay Aureliano Buendia'nın süs balıklarıyla yarattı ı kısır döngünün nedenini i te o zaman anladı. Dünya, Amaranta'nın yalnızca teninde sürüyordu artık, iç benli i tüm

kötülüklerden arınmı tı. Amaranta, bunu yıllarca önce kavrayamamı oldu una üzülüyordu. O zaman anılarını arıtabilir, evreni yeni bir ı ıkla ba tan kurabilir, ak amüstleri Pietro Crespi'nin lavanta kokusunu ürpermeden hatırlayabilir ve nefret etti i ya da sevdi i için, yalnızlı ın ne demek oldu unu bildi i için, Rebeca'yı o sefaletten çekip kurtarabilirdi.

Meme'nin eve sarho geldi i ak am söyledi i sözlerdeki kendisine yönelik nefret onu üzmedi. O ak am Meme'ye bakarken, bir ba ka genç kızın hayalini görür gibi oldu. Bir zamanlar o genç kızın da Meme kadar saf görünü lü oldu unu, oysa kin duygusuyla çoktan lekelenmi bulundu unu dü ündü.

Amaranta bunu anladı ı zaman, yazgısını öylesine kabullenmi durumdaydı ki, artık de i me, düzelme olanaklarının hepten yitirildi ini bilmek bile onu sarsmıyordu. Kefenini bitirmekten öte bir amacı kalmamı tı. Bu yüzden de ba langıçta yaptı ı gibi gereksiz ayrıntılarla oyalanmayı bırakıp i e hız verdi. Ölümünden bir hafta önce, diki in 4 ubat gecesi bitece ini hesapladı ve herhangi bir gerekçe göstermeden, Meme'ye ertesi gün için tasarladı ı konseri ertelemesini söyledi. Meme ona aldırmadı.

Bunun üzerine Amaranta ne yapıp yapıp i i kırk sekiz saat uzatmanın yollarını aradı.

Hatta 4 ubat gecesi kopan fırtına elektrik santralında hasar yapınca, aradı ı çözümü ölümün kendisine verdi ini sandı. Oysa, o güne kadar dünyada bir kadının elinden çıkmı en güzel i olan kefenin son diki i de ertesi sabah sekizde tamamlandı ve içler acısı bir havaya bürünmeden, o ak amüstü ölece ini açıkladı.

Bunu yalnızca ev halkına söylemekle kalmadı, bütün kasabaya duyurdu. Çünkü kötülükle geçmi bir ömrün kefaretini, dünyaya son bir iyilik yapmakla ödeyebilece ine inanıyor, yapabilece i en iyi eyin, ölülerine haber yollamak istemeyenlerin mektuplarını götürmek olaca ını dü ünüyordu.

Amaranta Buendia'nın o gün ak amüzeri ölüler aleminin postasını yanına alarak öteki dünyaya gidece i haberi, ö lene varmadan bütün Macondo'ya yayıldı. Ö leden sonra saat üçte salondaki karton kutunun içine mektuplar tepeleme yı ıldı.

Mektup yazmak istemeyenler a ızdan haber gönderiyorlar, Amaranta haberi alacak ki inin adını, ölüm tarihini, söyleyece i eyleri bir deftere not ediyordu. - Hiç merak etmeyin, diyordu. -

Oraya gider gitmez ilk i im onu arayıp bulmak, gönderdi iniz haberi iletmek olacak.

Gülünç bir durumdu bu. Amaranta ne tela lanıyor, ne üzülüyordu. Hatta bir ödev tamamlamı olmaktan gelen canlılık ve ne e içindeydi. Her zamanki gibi dimdik, incecikti. Avurtları çökmemi , a zından birkaç di eksilmemi olsaydı, oldu undan çok daha genç görünecekti. Mektupları bir sandı a koyup katranlamalarını, nemden en az zarar görebilecek biçimde

mezarına yerle tirmelerini söyledi. Sabahleyin bir marangoz ça ırttı. Yeni giysi diktirecekmi gibi salonda durdu, tabutu için ölçü aldırdı. Son saatlerinde öyle canlıydı ki, Fernanda onun herkesle alay etti ini sandı. Buendia'ların hastalık çekmeden öldüklerini iyi bilen Ursula ise, Amaranta'nın ölece inden hiç ku ku duymuyordu. Ancak bu mektup i inin ba larına dert açaca ından, mektuplarının bir an önce gitmesini isteyenlerin karga asında kızın diri gömülece inden korkuyordu. Bu yüzden eve dolu anları çıkartmaya giri ti.

Kimi çıkmamakta direniyor, tartı ıyordu. Neyse, saat dörtte Ursula bu i in üstesinden gelip evi bo alttı. O saate kadar Amaranta da e yalarını yoksullara da ıtma i ini tamamlamı , tahtaları çakılmamı tabutun üzerinde yalnızca öldükten sonra giyece i temiz çama ırlarıyla pantuflalarını bırakmı tı. Bu önlemi almayı unutmamı tı, çünkü Albay Aureliano Buendia öldü ü zaman, i li inde giydi i terliklerden ba ka bir ey kalmadı ı için nasıl yeni pabuç almak zorunda kaldıklarını hatırlıyordu. Saat be e gelirken Aureliano Segundo, Meme'yi konsere götürmek için geldi, evi cenaze törenine hazırlanmı görünce a ırdı. O anda hiç ölmeyecekmi gibi duran biri varsa, o da Amaranta'ydı. Oturmu

nasırlarını kesiyordu. Aureliano Segundo ile Meme, onunla akadan helalla ıp, ertesi cumartesi yeniden dünyaya gelmesi onuruna büyük bir enlik düzenleyeceklerine söz vererek gittiler. Amaranta Buendia'nın ölülere götürmek için mektup topladı ını duyan Peder Antonio Isabel, son duasını yapmak üzere saat be te geldi ve onbe dakikadan çok, Amaranta'nın banyodan çıkmasını bekledi.

Amaranta'nın saçları omuzlarına dökülmü , sırtında gecelikle çıkageldi ini görünce, i in içinde i var sanan papaz, yardımcısı çocu u geri yolladı. Kendisi de hazır gelmi ken, yirmi yıl suskunluktan sonra Amaranta'nın günahlarını çıkarmaya karar verdi. Amaranta, vicdanı temiz oldu u için hiçbir ruhsal yardıma ihtiyaç duymadı ını söyleyerek kestirip attı. Bunun üzerine Fernanda deh ete dü tü. Odadakilerin duyup duymayaca ına aldırmadan, günah çıkarmayıp dinsiz gitmeyi ye leyebilmek için ne korkunç bir günah i lemi oldu unu Amaranta'ya sordu.

Bunun üzerine Amaranta yattı ve kızo lankız oldu unu herkesin içinde Ursula'ya do rulattı.

Fernanda'ya duyurmak için ba ırarak, -Hiç kuruntuya kapılmayalım, dedi, -Amaranta Buendia bu dünyaya nasıl gelmi se öyle gidiyor.

Bir daha da aya a kalkmadı. Gerçekten hastaymı gibi yastıklara yaslandı. Uzun saçlarını ördü, kulaklarının üzerine topladı.

Tabuta girerken saçlarını böyle yapmasını, ölüm ö ütlemi ti.

Sonra Ursula'dan ayna istedi, kırk yılı a kın süredir ilk kez suratını gördü. Ya lılık ve acıdan çökmü yüzünün, kendi kurguladı ı yüze ne denli benzedi ini görünce a ırdı. Ursula, yatak odasındaki sessizlikten, havanın kararmaya ba ladı ını sezdi.

-Fernanda'yla vedala , diye Amaranta'ya yalvardı. Bir dakikalık uzla ma; ömür boyu arkada lıktan daha de erlidir, dedi.

Amaranta, -Artık hiçbir yararı olmaz, diye yanıtladı. Uydurma sahnenin ı ıkları yakıldı ı ve Meme programının ikinci bölümüne ba ladı ı anda, Amaranta'yı dü ünmeden edemedi.

Parçanın yarısında, biri kula ına fısıldayarak haberi verdi ve konser yarıda

kesildi. Aureliano Segundo eve vardı ı zaman, çirkin ve solgun, eli kara sargılı, o güzelim kefene sarılı yatan ya lı kızın cesedini görmek için kalabalı ı aralayıp kendine yol açmak zorunda kaldı. Amaranta'yı salona, mektup kutusunun yanına uzatmı lardı.

Ursula, Amaranta için tutulan dokuz gecelik yastan sonra bir daha yerinden kalkmadı. Ona Santa Sofia de la Piedad bakıyordu.

Yemeklerini odasına götürüyor, yıkanması için suyunu ta ıyor, Macondo'da olup bitenleri bir bir anlatıyordu. Aureliano Segundo, sık sık Ursula'yı yoklamaya geliyor, her geli inde de ona giyecek bir eyler getiriyordu. Ursula bunları, yata ının yanına, her gün gerekli olan e yaların arasına koyuyordu.

Böylelikle kısa sürede elinin altında bir dünya yaratmı tı. Tıpkı kendisine benzeyen Amaranta Ursula onu çok seviyordu. Çocu a okuma yazmayı da Ursula ö retmi ti. Bunaklıkla uzak yakın ili kisi olmayı ı ve kendi i lerini kendi görebilecek gibi elinin aya ının tutar olu u yüzünden, herkes Ursula'nın, yüz ya ın a ırlı ını kaldıramadı ı için yattı ını sanıyor, bunu do al kar ılıyordu. Görmekte zorluk çekti i bilinmekle birlikte, onun iyice kör oldu unu kimse aklına getirmiyordu.

Ursula'nın öylesine bo zamanı vardı ve iç dünyası öylesine doldurulmu tu ki, evdekilerin ya antısını yakından izleyebiliyordu. Bu yüzden de Meme'nin gizli bir derdi oldu unu ilk o anladı. Ursula, -Gel buraya bakayım, diye Meme'yi yanına ça ırdı. -Bak burada ikimizden ba ka kimse yok. Hadi bu zavallı ihtiyarcı a, seni kemiren derdin ne oldu unu anlat.

Meme gülerek geçi tirmek, konu mamak istedi. Ursula üstelemedi, ancak Meme bir daha yanına u ramaz olunca ku kularının do ru oldu una inandı. Meme'nin her zamankinden daha erken kalkmaya ba ladı ını, soka a çıkaca ı saate dek bir an yerinde duramadı ını, kendisininkine biti ik yatak odasında bütün gece bir a a ı bir yukarı gezindi ini, bir kelebe in kanat çırpmasından bile ürker oldu unu farkediyordu. Bir gün Meme, Aureliano Segundo'ya gidiyorum diye evden çıktı. Az sonra

Aureliano Segundo kızını aramak için eve geldi. Bu olaydan sonra Ursula, Fernanda'nın ne denli sınırlı bir hayal gücü oldu unu, olanlardan sonuç çıkarma yetene i olmadı ını iyice anlayıp a ırdı. Fernanda onu sinemada biriyle öpü ürken yakalayıp da bütün evi aya a kaldırdı ı geceden çok önce de Meme'nin gizli bir

eyler yaptı ı, kendisini bunaltan, baskı altında tutan bir eyler çevirdi i ve açı a vurmamaya çalı tı ı o üzüntüler içinde oldu u, gün gibi ortadaydı.

Meme o sıralarda öylesine içine kapanmı tı ki, Ursula'yı kendisini gammazlamakla suçladı. Aslında kendi kendini ele verdi. Meme uzun süredir en dalgın olanların bile farkedece i ipuçları veriyordu. Ne var ki, Fernanda kendini görünmez doktorlarıyla olan ili kisine kaptırmı , hiçbir eyi görmez olmu tu. Sonunda kızının uzun suskunluklarını, birden patlamalarını, bir anının bir anına uymayı ını ve dü tü ü çeli kileri Fernanda bile farketti. Kızını gizlice, ama a maz bir titizlikle gözlemeye ba ladı. Onu yine her zamanki gibi kız arkada larıyla gezmeye yolluyor, cumartesi partilerine gidece i zaman kızının giyinmesine yardım ediyor ve onu irkiltecek herhangi bir soru sormaktan kaçınıyordu. Fernanda'nın elinde, Meme'nin söylediklerinden ba ka eyler yaptı ını gösteren yeterli kanıt vardı. Yine de kızına ku kularını sezdirmiyor, sırası gelsin diye bekliyordu. Bir gece Meme babasıyla sinemaya gidece ini söyleyerek evden çıkcı. Az sonra, Fernanda, Petra Cotes'in evinden havai fi ekler atıldı ını gördü ve Aureliano Segundo'nun ku kuya yer bırakmayan akordeonunun sesini duydu.

Bunun üzerine giyindi, sinemaya gitti ve salonun karanlı ında kızını seçti. Bu elle tutulur kanıtın verdi i sarsıntı ve üzüntü içinde, Meme'nin öpü tü ü adamın yüzünü göremediyse de, seyircilerin sa ır edici gürültü ve kahkahaları arasında sesini ayırdedebildi. Adamın, -Özür dilerim, sevgilim, dedi ini duyar duymaz, Fernanda tek söz etmeden kızı yerinden kaldırdı, binbir ki inin gezindi i Türkler Soka ından geçirerek kızı büsbütün rezil etti, eve getirip odasına kilitledi.

Ertesi ak amüstü saat altıda, Meme'yi görmeye gelen adamı Fernanda sesinden tanıdı. Soluk benizli, kara ve hüzünlü gözleri olan bir gençti. Fernanda, çingeneleri hiç görmedi i için, onun kapkara gözlerini görünce a ırdı. Fernanda'nın yerinde yüre i onunki gibi katı olmayan bir ba ka kadın olaydı, delikanlının romantik havasını görünce, kızının gönlünü çelmesini anlayı la kar ılardı. Sırtında eski bir keten giysi, ayaklarında üstüste pençelenmekten yama tutmaz hale gelmi pabuçlar, elinde cumartesi günü aldı ı hasır apka vardı. Genç adam ömrü boyunca hiç o an oldu unca ürkek olmamı tı. Neyse ki, kendini gülünç duruma dü mekten kurtaran bir vakarı ve ki ili i ile do al inceli i vardı.

Bu inceli i zedeleyen tek yanı, a ır i in yıprattı ı elleri ve bakımsız tırnaklarıydı. Fernanda bakar bakmaz onun bir i çi oldu unu anladı. Delikanlının pazar günleri giydi i giysilerini giymi oldu unu, gömle inin altından Muz irketinde çalı anların bir damgası sayılan isiliklerin göründü ünü farketti.

Delikanlıya a zını açmak fırsatını vermedi. E ikten içeri adımını da attırmadı. -Gidin buradan, dedi. -Namuslu insanları rahatsız etmeye hakkınız yok. Sonra kapının önündeki sarı kelebekler eve doluyor diye kapıyı delikanlının suratına çarpıverdi.

Gencin adı Mauricio Babilonia'ydı. Macondo'da do up büyümü tü. Muz irketinin garajında ustaba ı yardımcısıydı.

Meme bir gün Patricia Brown'la koruda gezmek için otomobili garajdan almaya gitti i zaman tanımı tı delikanlıyı. oför hasta oldu u için, arabayı kullansın diye yanlarına onu almı lardı.

Meme de kaç zamandır istedi i eyi yapabilmi , oförün yanına oturarak, arabayı nasıl kullandı ını seyretmi ti. Maurice Babilonia asıl oförün yapmadı ını yaparak, Meme'ye pratik oförlük dersi vermi ti. Bu olay, Meme'nin Mr. Brown'ların evine sık sık gitmeye ba ladı ı sırada olmu tu. Daha o zamanlar, kadınların araba kullanması ho kar ılanmazdı. Bu nedenle Meme de aldı ı teknik bilgiyle yetinmek zorunda kalmı , Mauricio Babilonia'yı da birkaç ay görmemi ti. Araba gezintisi sırasında, ellerinin bakımsızlı ı dı ında delikanlının erkek güzelli inin dikkatini çekti ini çok sonra hatırladı.

Oysa arabadan indiklerinde Meme, Patrica Brown'a delikanlının kendine güvenli tavrından sinirlendi ini söylemi ti. Meme babasıyla sinemaya gitti i ilk cumartesi, Maurice Babilonia'yı bir daha gördü. Sırtında keten giysileriyle, kendilerinden birkaç koltuk ötede oturuyordu. Meme, delikanlının filmi seyretmedi ini, dönüp dönüp kendisine baktı ını gördü. Bu kaba, terbiyesiz davranı ına sinirlendi. Daha sonra Mauricio Babilonia, Aureliano Segundo'nun hatırını sormak için yanlarına geldi i zaman, Meme, delikanlının Aureliano Triste'nin elektrik santralında çalı tı ı günlerden beri babasıyla tanı tı ını anladı.

Genç adam, babasının yanında, patronuyla konu an bir i çi havasında duruyordu. Meme bu durumu görünce, delikanlının gururlu tavrından duydu u öfke uçtu gitti. Birbirleriyle hiç yalnız kalmadıkları, selamla madan öte konu madıkları sıralarda bir gece Meme dü ünde Mauricio Babilonia'yı gördü.

Dü ünde gemi batıyor ve genç adam Meme'yi kurtarıyordu.

Sanki adama bekledi i fırsatı vermi gibi bir duyguya kapılıyordu. Çünkü Meme, yalnızca Mauricio Babilonia'ya de il, kendisiyle ilgilenen her erke e yüz çeviriyordu. Uyandı ı zaman öylesine öfkeliydi ki, delikanlıdan nefret edece i

yerde, onu bir an önce görmek iste ine kapıldı. Bu istek hafta boyunca yo unla tıkça yo unla tı.

Cumartesi gecesi sinemada kar ıla tıklarında Meme'nin yüre i a zına gelecek gibiydi. Mauricio Babilonia, duydu u heyecanı farkedecek diye ödü kopuyordu. Meme öfke ve sevinç karı ımı bir duyguyla ba ı dönerek, elini ilk kez uzattı ve Mauricio Babilonia ilk kez onun elini sıktı. Meme bir an pi man olur gibi olduysa da, delikanlının elinin de kendisininki gibi heyecandan terli ve so uk oldu unu görünce pi manlı ı bir saniye bile sürmeden yerini oh olsun, duygusuna bıraktı. Meme, Mauricio Babilonia'ya kendisine ilgi duymak gibi eri ilmez bir özleme tutulmanın anlamsızlı ını gösterinceye kadar içinin rahat etmeyece ini anladı ve bu dürtü bir hafta boyunca içini kemirdi.

Patricia Brown'u kandırıp arabayı almaya gitmeleri için aklına gelen her çareye ba vurduysa da ba aramadı.

Sonunda, yine tatilini geçirmek için Macondo'ya gelmi olan kızıl saçlı çocuktan yararlanmayı aklına koydu. Arabalara kar ı büyük ilgi duyuyormu gibi yaptı, yeni modelleri görmek istedi ini söyledi. Kızıl saçlı Amerikalı da aldı onu garaja götürdü. Meme, Mauricio Babilonia'yı gördü ü anda kendini kandırmaya ba ladı ve gerçekte Mauricio'yla yalnız kalma iste ine dayanamadı ına kendini inandırdı. Kendisini görür görmez delikanlının da bunu sezinledi ini anlayınca öfkeden çılgına döndü.

Meme, -Yeni araba modellerini görmeye geldim, dedi.

Mauricio, - yi bir bahane, diye kar ılık verdi.

Meme, delikanlının kendine güven duydu unu, gururlandı ını farketti ve onu küçük dü ürmek için bir eyler yapmaya çalı tı.

Oysa genç adam buna fırsat vermedi: -Sinirlenme, diye fısıldadı.

-Bir kadının bir erkek için deli divane olması, ilk senin ba ına gelmiyor ki. Meme duydu u yenilgi yüzünden otomobillere bakmadan garajdan çıktı gitti. Bütün gece de hırsından a layarak yata ında döndü durdu. Meme'yi gerçekten ilgilendirmeye ba layan Amerikalı kızıl saçlı çocuk ise, imdi altını ıslatan bir bebekten farksız görünüyordu. Yine o sıralarda Meme, ne zaman sarı kelebekler görse, ardından Mauricio Babilonia'yı gördü ünü farketti. Daha önceleri, bir keresinde garajın üzerinde bir yı ın sarı kelebek uçtu unu görünce, bunların boya

kokusuna geldiklerini sanmı tı. Bir keresinde de sinemaya girece i sırada ba ının üzerinde sarı kelebekler uçu mu tu. Ama Mauricio Babilonia, kalabalı ın içinde yalnızca Meme'nin seçebilece i biçimde kendini gölge gibi izlemeye ba ladı ı zaman, Meme sarı kelebeklerin delikanlıyla ilintili oldu unu anladı. Meme nereye gitse, Mauricio Babilonia da oraya geliyordu.

Konserlerde, sinemalarda, kilisede Mauricio Babilonia mutlak kalabalı ın arasında bir yerde oluyor ve Meme onu görmeden de nerede oldu unu anlayabiliyordu, çünkü delikanlı neredeyse

kelebekler de oradan eksik olmuyordu. Bir keresinde Aureliano Segundo, kelebeklerin kanat çırpı ından öylesine tedirgin oldu ki, Meme neredeyse babasından hiçbir ey gizlememek için verdi i sözü tutacak, durumu ona anlatacaktı. Oysa içinden gelen bir ses ona susmasını, nasıl olsa babasının her zaman yaptı ı gibi -

Annen duysa ne der? diye gülüp geçece ini söyledi.

Bir sabah Fernanda bahçedeki gülleri keserken birden çı lık attı. O sırada tam Güzel Remedios'un gö e uçtu u yerde duran Meme, annesinin çı lı ını duyunca ko tu ve durdu u yerden ayrıldı. Fernanda birden kanat sesleri duymu , Güzel Remedios'u uçuran mucizenin kendi kızının da ba ına gelece inden korkmu tu. Oysa kanat çırpan kelebeklerdi. Meme, birdenbire ı ı ın içinden çıkıvermi gibi görünen kelebekleri görünce yüre i hop etti. O anda da, Mauricio Babilonia, Patricia Brown'dan bir arma an getirdi ini söyleyerek elinde bir paketle geldi. Meme kızarmamaya, titrememeye çalı tı ve hiçbir ey yokmu gibi gülümseyerek, kendi elleri çamurlu oldu u için alamadı ı paketi parmaklı ın üzerine bırakmasını delikanlıya söyledi. Fernanda, birkaç ay sonra nereden tanıdı ını çıkaramadan evden kovaca ı genç adama öyle bir baktı ve dikkatini çeken tek ey renginin soluklu u oldu.

-Ne tuhaf bir adam, dedi. - nsan yüzüne bakınca yakında ölece ini anlıyor.

Meme, annesinin kelebeklerin etkisiyle böyle konu tu unu sandı. Gülleri budamayı bitirdikten sonra Meme ellerini yıkadı, paketi açmak için odasına çıktı. Bu bir çe it Çin oyunca ıydı. ç içe geçme be kutudan yapılmı tı. En ufak kutunun içinde, do ru dürüst okuma yazma bilmeyen birinin elinden çıktı ı anla ılan kargacık burgacık yazılı bir ka ıt vardı. Ka ıtta -Cumartesi sinemada bulu uruz, diye yazıyordu. Meme, paketin onca zamandır parmaklı ın üzerinde durdu

unu hatırlayınca, ya annem alıp açsaydı diye yüre i a zına geldi. Mauricio Babilonia'nın bu içten ve gözüpek davranı ından ho lanmakla birlikte, kendisinin bu randevuya gidece ini sanacak ölçüde saf olmasına da acıdı. Cumartesi gecesi Aureliano Segundo'nun da arkada larıyla bulu aca ını biliyordu.

Ne var ki, bütün hafta heyecan ve merakla kıvrandıktan sonra babasını kandırdı, kendisini sinemaya bırakıp film bitince gelip alması için razı etti. I ıklar sönmeden önce, Meme'nin ba ının üzerinde bir kelebek gece uçu unu yaptı. Sonra olan oldu. I ıklar sönünce, Mauricio Babilonia yanına oturdu. Meme, bir bocalama içinde çırpındı ını ve dü lerinde gördü ü gibi, karanlıkta yalnızca makine ya ı kokusundan seçebildi i bu adamın, kendisini bu bataktan kurtarabilece ini seziyordu.

Mauricio, -Gelmeseydin, beni bir daha göremeyecektin, dedi.

Meme, onun elinin a ırlı ını dizlerinin üzerinde duydu ve o anda ikisinin de birbirlerine teslim olma sınırına yakla tıklarını farketti.

Gülümseyerek, -Beni en a ırtan yanın, söylememen gereken ne varsa onları söylemen, dedi.

Delikanlı aklını ba ından almı tı. Meme ne uyuyabiliyor, ne yemek yiyebiliyordu. Öylesine içine kapanmı tı ki, babasıyla olmaktan bile sıkılıyordu. Fernanda'yı atlatmak için bin türlü bahane buluyor, ba ka yerlere gitti ini söylüyordu. Kız arkada larını görmez oldu. Nerede ve ne zaman olursa olsun Mauricio Babilonia ile bulu abilmek için bütün alı kanlıklarından vazgeçiyor, bütün töreleri hiçe sayıyordu.

Önceleri delikanlının kabalı ı onu rahatsız ediyordu. Garajın arkasındaki bo tarlada ilk kez yalnız kaldıklarında, Mauricio, hiç acımaksızın onu bir hayvan durumuna sokmu ve solu unu kesmi ti. Bunun bir sevgi biçimi oldu unu anlayabilmesi için bir süre geçmesi gerekti. Anladıktan sonra da aklı ba ından gitti ve yalnızca Mauricio için ya amaya ba ladı. Delikanlının kül suyuyla yıkanmı makina ya ı kokusu onu çılgına çeviriyor, bu kokunun içinde kendinden geçmek iste ine kar ı koyamıyordu.

Amaranta'nın ölümünden kısa bir süre önce, Meme'nin bir an aklı ba ına geldi ve gelece in belirsizli i kar ısında titredi.

Sonra, iskambil ka ıtlarına bakarak gelece i okuyan bir kadın oldu unu duydu.

Gizlice ona gitti. Bu, Pilar Ternera'ydı. Pilar onu görür görmez neden geldi ini anladı. Kıza, Otur, dedi. Bir Buendia'nın gelece ini söylemek için iskambillere bakmama gerek yok. Meme, bu yüzyıllık cadının büyük ninesi oldu unu bilmiyordu ve hiç bilmeyecekti. A k denilen derdin yataktan ba ka yerde iyile meyece ini söyleyecek kadar atak bir gerçekçilik içindeki bu kadının dediklerini duyduktan sonra, Meme onun büyük ninesi oldu unu ö rense bile inanmazdı.

Mauricio Babilonia da, falcı kadın gibi dü ünüyordu. Ne var ki, Meme onun bu görü üne kar ı koyuyor ve içten içe, bir i çinin yargılarını önemsememek gerekti ine inanıyordu. Meme, a kın bir yanıyla öteki yanını altetti ini, kendi kendini yoketti ini dü ünüyordu. Çünkü erkeklerin en büyük özelli i, doyduktan sonra açlı ı inkar etmeleriydi. Oysa Pilar Ternera, yalnızca bu yanlı görü ü de i tirmekle kalmadı, önce Meme'nin dedesi Arcadio'ya, sonradan da Aureliano Jose'ye gebe kaldı ı tenteli karyolasını da kıza sundu. Hardal yakısının bu usuna oturarak istenmeyen bir gebelikten nasıl korunulaca ını ö retti ve ba ı derde girecek olursa, vicdan azabını, bile kökünden silip atacak ilaç tarifleri verdi. Pilar Ternera'nın konu ması, Meme'nin yüre ine sarho oldu u gecekine benzer bir cesaret verdi. Ancak,

Amaranta'nın ölümü, kararını uygulamasını erteledi. Dokuz gecelik yas süresince, eve dolan kalabalı ın içinde Meme bir an bile Mauricio Babilonia'nın yanından ayrılmadı. Sonra uzun süreli yas tutulmaya ba landı ve bu zorunlu ayrılık onları bir süre birbirinden uzakla tırdı.

Meme bugünler boyunca öyle kar ı konulmaz bir istek, önlenemez bir heyecan ve o güne kadar baskı altında tutulmu öyle çok dürtü duydu ki, soka a çıkabildi i ilk ak am do ru Pilar Ternera'nın evine gitti. Hiç kar ı koymadan, utanıp çekinmeden, hiçbir formaliteye gerek görmeden kendini Mauricio Babilonia'ya verdi. çtenli i, davranı larına öylesine kıvraklık getirmi , içgüdülerine öylesine ustalık vermi ti ki, Mauricio'nun yerinde ku kulu biri olsa, kızın bu halini görünce fele in çemberinden geçti ini sanırdı.

Üç aydan fazla süre haftada iki kez bulu up sevi tiler. Kızını salt annesinin huysuzlu undan kurtarmak için Meme'nin kendisiyle birlikte oldu unu söyleyen ve hiçbir eyden ku kulanmayan Aureliano Segundo, bilmeden onlara suç ortaklı ı ediyordu.

Fernanda'nın onları sinemada yakaladı ı gece Aureliano Segundo vicdan azabının a ırlı ı altında ezilerek, Meme'yi annesinin kilitledi i odada görmeye

gitti. Kızının kendisine açması gereken gizleri anlataca ına güveniyordu. Oysa Meme her eyi inkar etti.

Kızın kendisine güvenli tavrını ve içine kapanı ını gören Aureliano Segundo, artık aralarında hiçbir ba kalmadı ı, arkada lıklarının ve suç ortaklıklarının geçmi e özgü bir dü oldu u izlenimine kapıldı. Mauricio Babilonia ile konu mayı dü ündü. Onun eski patronu olmanın verdi i üstünlükle, delikanlıyı bu i te direnmekten engelleyebilece ini tasarlıyordu.

Oysa Petra Cotes, bunun ancak bir kadının çözümleyebilece i bir sorun oldu una onu inandırdı. Aureliano Segundo kararsızlık içinde bocalıyordu. Delikanlıdan uzak kalmanın kızının dertlerine son verece ini ummaktan ba ka bir ey gelmiyordu elinden.

Meme hiçbir üzüntü belirtisi göstermiyordu. Tam tersine, biti ik odada yatan Ursula, onun uykusundaki düzenli solu unu, i lerini aksaksız yerine getiri ini, yemeklerini düzenli yiyi ini ve sindirim gücünün sa lı ını izleyebiliyordu. Meme'nin odaya hapsedilmesinden sonra iki ay kadar geçmi , bu süre içinde Ursula'yı tedirgin eden, ona aykırı gelen bir ey olmu tu. Meme, herkes gibi sabahları yıkanmıyor, ak amları yedide yıkanıyordu.

Bir keresinde Ursula onu uyarmak, o saatte banyoda akrep olabilece ini söylemek istedi. Oysa Meme kendisini onun ele

verdi ini sandı ı için, Ursula'ya hiç yakla mıyordu.

Bunun üzerine Ursula da dırdırcı koca nineler gibi onu rahatsız etmekten vazgeçti. Ak amüzeri oldumu evi sarı kelebekler sarmaya ba ladı. Meme her ak am banyodan dönerken, çaresizlikten çılgına dönen Fernanda'nın elinde filitle, ilaç sıkarak kelebekleri öldürmeye çalı tı ını görüyordu. Fernanda -Bu korkunç bir ey, diyordu. -Ömrüm boyunca, gece kelebek görmenin u ursuz oldu unu duymu umdur. Bir gece Meme banyodayken, Fernanda onun odasına girdi ve odayı dolduran kelebeklerden soluk alamaz oldu. Kelebekleri kovalamak için eline geçen bir çama ırı çekip salladı ve yere yuvarlanan hardal yakılarıyla kızının ak am banyoları arasındaki ba lantıyı kurunca deh etten dona kaldı. Bu kez, ilkinde yaptı ı gibi uygun bir fırsat kollamadı.

Ertesi gün yeni belediye ba kanını yeme e ça ırdı. Belediye ba kanı da Fernanda gibi da lık bölgeden geldi i için, bir bakıma onun hem erisi sayılırdı. Fernanda, tavuklarının çalındı ını söyleyerek arka bahçeye bir nöbetçi koymasını ba kandan

rica etti. O gece Mauricio Babilonia, son birkaç aydır süregeldi i gibi akreplerin ve kelebeklerin arasında her gece sevgiyle ürpererek, çırılçıplak kendisini bekleyen Meme'nin yanına girebilmek için banyonun kiremitlerini sökerken, nöbetçi onu vurdu.

Belkemi ine saplanan kur un, onu ömür boyu yata a ba ladı.

yice ya landıktan sonra, hiç sesini çıkarmadan, hiç sızlanmadan, sevgisine bir an bile ihanet etmeden anıların acısı ve bir an rahat vermeyen sarı kelebekler arasında tek ba ına öldü. Herkes onu bir tavuk hırsızı olarak tanımı ve toplumun dı ına itilmi ti.

::::::::::::::::::::::::

Meme Buendia'nın o lunu eve getirdikleri sırada, Macondo'ya öldürücü darbeyi indirecek olaylar, daha yeni yeni olu uyordu.

Öyle karı ık günler ya anıyordu ki, kimse aile skandallarıyla u ra acak durumda de ildi. Bu yüzden Fernanda, çocu u sanki hiç yokmu gibi gizli tutabilece ine güveniyordu. Çocu u getirdikleri zaman geri çeviremeyecek durumda oldu u için eve almak zorunda kaldı ve banyonun su deposunda bo acak cesareti bulamadı ı için de, istese de istemese de ömrünün sonuna dek onu kabullenmesi gerekti. Çocu u, Albay Aureliano Buendia'nın eski i li ine kapattı. Ve onu nehirde yüzen bir sepetin içinde buldu una, Santa Sofia de la Piedad'ı inandırdı. Ursula ise çocu un nereden çıktı ını hiç ö renemeden ölecekti. Bir gün Fernanda, bebe e mama yedirirken i li e giren Amaranta Ursula da nehirde yüzen sepet masalına inandı. Meme'nin trajedisine yolaçan akılsızlı ı yüzünden karısıyla iyice bozu an Aureliano Segundo ise, torununun varlı ını, çocuk eve getirildikten üç yıl sonra bir rastlantıyla ö renebildi. Çocuk o gün, Fernanda'nın bir anlık bo bulunmasından yararlanarak verandaya fırlamı tı.

Çırılçıplaktı, saçları keçe gibiydi ve hindi boynuna benzeyen kocaman bir cinsel organı vardı. Bu görünü üyle çocuktan çok, ansiklopedilerde anlatılan yamyamlara benziyordu.

Fernanda, düzelmek bilmeyen yazgısının bu cilvesini, hiç hesaba katmamı tı. Çocuk, Fernanda'nın evden uzakla tırılıp kurtuldu unu sandı ı bir yüzkarasının geri dönü ü gibi ortaya çıkıvermi ti. Omurili i parçalanan Mauricio Babilonia'yı alıp götürdükleri anda, Fernanda bu ba belasının bütün izlerini yoketmek için inceden inceye bir plan kurmu tu. Kocasına hiç danı madan bavullarını topladı,

ufak bir valize, kızına gerekli üç kat çama ır yerle tirdi ve trenin gelmesine yarım saat kala kızının odasına gitti.

-Hadi gidiyoruz, Renata, dedi.

Herhangi bir açıklama yapmadı. Meme de ne bir açıklama bekliyor, ne de öyle bir açıklama istiyordu. Nereye gittiklerini bilmiyordu, ho kendisini mezbahaya götürüp kıtır kıtır keseceklerini bilseydi yine de aldırmayacaktı. Arka bahçedeki kur un sesini ve Mauricio Babilonia'nın acılı çı lı ını duydu u andan sonra hiç konu mamı tı, ömrünün sonunadek de a zını açmayacaktı. Annesi odadan çıkmasını söyleyince, Meme saçını taramadan, yüzünü yıkamadan onun pe inden gitti ve çevresinden hala ayrılmayan sarı kelebekleri bile farketmeden uykuda geziyormu gibi trene bindi.

Fernanda, bu ta gibi suskunlu un kızının iradesine ba lı bir kararlılık mı oldu unu, yoksa trajedinin etkisiyle kızın dilinin mi tutuldu unu hiçbir zaman anlayamadı, bunu ö renmek zahmetine de girmedi. Bir zamanlar sihirli bölge sayılan yerlerden geçerlerken, Meme, nerede olduklarına bile bakmadı.

Demiryolunun iki yanında göz alabildi ine uzanan gölgeli muz a açlarını görmedi. Gringoların beyaz evlerini, toz ve sıcaktan kurumu bahçelerini, teraslarda oturup iskambil oynayan ortlu, mavi çizgili gömlekli kadınları görmedi. Tozlu yollardaki hevenk hevenk muz yüklü ka nı arabalarını görmedi. Durgun nehirlere balık gibi atlayan ve güzel gö üsleriyle tren yolcularının yüre ini kaldıran kızları görmedi. Mauricio Babilonia'nın sarı kelebeklerinin uçu tu u yerlerde, biraraya sıkı mı , sefalet içindeki i çi kulübelerini, kulübelerin önlerinde oturaklara oturmu , yemye il benizli, bakımsız çocukları ve tren geçerken ba ırarak sövgüler ya dıran karnı burnunda kadınları görmedi.

Okuldan eve gelirken bir sevinç kayna ı olan bu görüntüler, bu kez Meme'nin yüre inde en ufak bir kıpırtı uyandırmadan geçip gittiler. Pencereden dı arı hiç bakmadı. Muz a açlarının bo ucu nemi sona erip de, tren spanyol kalyonunun kömürle mi iskeletinin durdu u gelinciklerle dolu ovadan geçerken de, yüz yıl kadar önce Jose Arcadio Buendia'nın dü lerinin sona erdi i

köpüklü, çamurlu deniz kıyısına ula ıp açık havaya çıkınca da, Meme ba ını çevirip dı arı bakmadı.

Ak amüstü saat be te bataklık bölgesinin son istasyonuna vardıklarında, Fernanda kendisini trenden indirdi i için Meme indi. Hırıltıyla soluyan bir atın

çekti i ve iri bir yarasayı andıran ufak bir arabaya bindiler, görünürde in cin top oynayan kentin sonu gelmez sokaklarından geçtiler. Sokakta; Fernanda'nın gençlik günlerindeki ö le uykusu saatlerinde duydu u piyano derslerini hatırlatan bir piyano sesi duyuluyordu. Bir nehir gemisine bindiler.

Vapurun tahta çarkı tutu mu gibi çatırdayarak dönüyor, paslanmı madeni levhalar, açılmı bir fırın a zı gibi yanıyordu.

Meme, kamarasına kapandı. Fernanda günde iki kez onun yata ının yanına bir tabak yemek bırakıyor ve günde iki kez taba ı el sürülmemi olarak geri götürüyordu. Meme, açlıktan ölmeye karar verdi inden de il, midesi suyu bile kaldıracak durumda olmadı ından yemiyordu. O sıralarda do urganlı ının hardal yakılarına a ır bastı ını, bırakın Fernanda'yı, kızın kendisi bile bilmiyordu. Fernanda, bunu ancak bir yıl sonra, çocu u getirdiklerinde ö renecekti. Bo ucu kamaraya kapanan Meme, madeni levhaların titre iminden ve yandaki çarkın bulandırdı ı suyun dayanılnıaz kokusundan çılgına dönerek günlerin hesabını a ırdı. Sarı kelebeklerden sonuncusunun tavandaki pervanenin kanadına çarparak öldü ünü görüp Mauricio Babilonia'nın öldü üne su götürmez bir gerçek gibi inandı ı günden bu yana çok zaman geçmi ti. Yine de kendini kapıp koyvermedi.

Mauricio Babilonia'yı aklından hiç çıkarmıyordu. Aureliano Segundo'nun yeryüzündeki en güzel kadını aramak için seferber oldu u zaman yolunu yitirdi i yayladan katır sırtında geçerlerken, Meme hep Mauricio'yu dü ünüyordu.

Kızılderililerin izlerini sürerek da ları a tıkları sırada hep Mauricio'yu dü ünüyordu. Ta dö eli sokaklarında otuz iki kiliseden çalınan otuz iki ölüm çanının yankılandı ı kasvetli kente girerlerken, hep Mauricio'yu dü ünüyordu. O gece viraneye dönmü kö kün otlar bürümü bir odasında, Fernanda'nın yere koydu u kalasların üzerinde yattılar. Pencerelerden çıkardıkları ve uykuda her dönü lerinde parça parça ayrılan eski perdelere sarındılar. Meme nerede olduklarını anlamı tı.

Çünkü gözüne uyku girmeyip korkuyla büzüldü ü sırada, çok eskiden bir Noel günü gelen sandıktan çıkan siyah giysili adam, yanından geçivermi ti. Ertesi gün kilisede dua ettikten sonra, Fernanda onu, bastıkça insanın içini karartan bir yapıya götürdü.

Meme, çocuklu unda annesinin anlattı ı öyküleri hatırlayarak, buranın Fernanda'nın yeti tirildi i ve kraliçeli e hazırlandı ı manastır oldu unu çıkarınca

yolculuklarının sonuna geldiklerini anladı. Fernanda biti ik odada biriyle konu urken, Meme,

sömürge piskoposlarının büyük boy ya lıboya resimleriyle dolu salonda bekledi. Sırtında hala ufak siyah çiçekli etamin bir giysi, yaylanın ayazından i mi ayaklarında uzun topuklu pabuçlar vardı. Meme, renkli camdan süzülen sarı ı ı ın altında durmu , Mauricio Babilonia'yı dü ünürken, içeri bir rahibe adayı girdi.

Elinde, Meme'nin üç kat çama ırının bulundu u bavul vardı.

Yanından geçerken, yürüyü ünü kesmeden Meme'nin elinden tuttu.

-Gel, Renata, dedi.

Meme kıza elini verdi ve pe inden gitti. Fernanda onu son kez, rahibe adayına ayak uydurmaya çalı ırken gördü. Sonra manastırın iç avlusuna açılan demir kapı üzerine kapandı. Meme hala Mauricio Babilonia'yı, makine ya ı kokusunu ve ba ının üzerindeki sarı kelebeklerden olu an haleyi dü ünüyordu. Çok uzun yıllar sonra, Krakow'un kasvetli bir hastanesinde, adı de i mi , saçları kazınmı ve tek sözcük konu mamı olarak bir sonbahar günü ölünceye dek hep Mauricio Babilonia'yı dü ünecekti.

Fernanda, silahlı polislerin korudu u bir trenle Macondo'ya döndü. Yolculuk boyunca yolculardaki gerginlik, demiryolu boyundaki kentlerde yapılan askeri hazırlıklar ve mutlak bir eyler olaca ını belirleyen elektrikli hava, Fernanda'nın gözünden kaçmadı. Ancak Macondo'ya varıncaya kadar hiçbir bilgi alamadı.

Macondo'ya indi inde Jose Arcadio Segundo'nun, Muz irketindeki i çileri greve kı kırttı ını haber verdiler. Fernanda kendi kendine, -Bir bu eksikti, diye söylendi. -Ailede bir anar ist eksikti.

Grev iki hafta sonra patlak verdiyse de, korkulan sonuçlara ula madı. çiler, pazar günleri de muz kesip yüklemek istemiyorlardı. Peder Antonia Isabel bile, bu iste i, Tanrının yasalarına uygun bularak grevi destekledi. Grevin ba arısı ve onu izleyen aylar boyunca ba latılan eylemler, silik Jose Arcadio Segundo'yu ön plana çıkardı, adını duyurdu. Oysa o güne kadar onun kasabayı Fransız yosmalarıyla doldurmaktan ba ka i e yaramadı ı söylenirdi. Jose Arcadio Segundo, nasıl bir gün aklına esip dövü horozlarını satarak o akılsız tekne i ine girmi se, bu kez de Muz irketindeki ustaba ılı ını bırakıp i çilerin yanında yeraldı. Çok geçmeden de ülkenin düzenini bozmak için giri ilmi kökü dı arıda

bir eylemin ajanı olarak damgalandı: Sessiz, söylentilerle a ırla ıp kararan haftanın sonunda bir gece, gizli bir toplantıdan çıkarken bilinmeyen birilerinin attı ı dört kur undan mucizeyle kurtuldu. Olayı izleyen aylarda hava öylesine a ır ve gergindi ki, Ursula bile karanlık kö esinden bu durumu sezdi ve o lu Aureliano'nun

cebinde mermilerle dola tı ı o tehlikeli günleri yeniba tan ya ıyormu gibi oldu.

Jose Arcadio Segundo ile konu mak, eski olayları anlatıp kula ını bükmek istedi. Ama Aureliano Segundo, onu öldürmeye kalkı tıkları geceden sonra, Jose Arcadio Segundo'nun nerede oldu unu kimsenin bilmedi ini söyledi.

Ursula, -Tıpkı Aureliano! diye haykırdı. -Sanki dünya kendini yineliyor.

Fernanda o günlerin karma asına kayıtsızdı. Meme'nin yazgısını kocasına danı madan belirledi i için Aureliano Segundo ile kavga etti i günden beri dı dünyayla ili kisi kesilmi ti.

Aureliano Segundo, gerekirse polisin yardımıyla kızını kurtarmaya kararlıydı, ne var ki Fernanda, Meme'nin kendi iste iyle manastıra girdi ini belirten birtakım belgeler çıkarıp gösterdi. Meme, üzerine demir kapı kapandıktan sonra gerçekten kendi iste iyle imzalamı tı ka ıtları ve bunu rahibe adayının pe ine takılıp giderken gösterdi i kayıtsızlıkla yapmı tı. Ne olursa olsun, Aureliano Segundo, karısının kanıt olarak gösterdi i belgelerin geçerlili ine bir türlü inanamıyordu; tıpkı, Mauricio Babilonia'nın bahçeye tavuk çalmak için girdi ine inanmadı ı gibi. Ama görünürdeki kanıtlar, vicdanının sesini susturmasını kolayla tırdı ve Aureliano Segundo pi manlık duymadan Petra Cotes'in koltu una sı ınıp bol keseden harcamalarına, gürültülü enliklere yeniden ba ladı.

Kentin huzursuzlu una yabancı kalan, Ursula'nın sessiz kehanetlerine kula ını tıkayan Fernanda, önceden tasarlanmı planının son vidasını da sıktı. Papazlı a ba layacak olan o lu Jose Arcadio'ya uzun bir mektup yazarak, karde i Renata'nın kan kustu unu ve sonunda Tanrının huzuruna kavu tu unu haber verdi. Sonra Amaranta Ursula'nın bakımını Santa Sofia de la Piedad'a bırakarak, Meme'nin derdi yüzünden ara verdi i yazı malara yeniden ba layıp bütün zamanını görünmez doktorlarla haberle meye adadı. lk i i, ertelenmi olan telepatik ameliyatın tarihini saptamak oldu. Ancak, görünmez doktorlar, Macondo'daki karı ıklıklar devam etti i sürece ameliyata giri menin do ru olmayaca ını ö ütlediler. Fernanda, ameliyatın bir an önce yapılması için öyle acele ediyor ve

kasabada olup bitenleri öylesine bilmiyordu ki, hemen doktorlara bir mektup daha yazdı. Herhangi bir karı ıklık, herhangi bir kı kırtıcı eylem olmadı ını, bütün olanların bir zamanlar horoz dövü üne ve nehir gemilerine aklını takan, imdi de sendikacılık saçmalı ına saplanan kayınbiraderinin ba ının altından çıktı ını bildirdi.

Koluna ufak bir sepet takmı ya lı rahibenin kapıyı çaldı ı o sıcak çar amba gününe dek, Fernanda ile doktorlar henüz anla maya varamamı lardı. Santa Sofia de la Piedad kapıyı açtı ı

zaman bir arma an geldi ini sandı, güzel dantel bir örtüyle örtülü ufak sepeti almak istedi. Oysa rahibe, sepeti ona vermedi, çünkü büyük bir gizlilik içinde Dona Fernanda del Carpio de Buendia'ya vermesi sıkı sıkıya ö ütlenmi ti. Sepetin içinde Meme'nin o lu vardı.

Fernanda'nın eski din ö retmeni, yazdı ı mektupta çocu un iki ay önce do du unu ve annesi a zını açıp konu madı ı için çocu a, dedesinin adını vererek Aureliano diye vaftiz ettiklerini bildiriyordu. Fernanda, kaderin bu oyununa kar ı için için isyan ettiyse de, bunu rahibeden gizleyebilecek gücü buldu.

Gülümseyerek, -Çocu u nehirde yüzen sepetin içinde buldu umuzu söyleyece iz, dedi.

Rahibe, -Buna kimse inanmaz, diye kar ılık verdi.

Fernanda, -Madem ncil'de yazdı ı zaman inanıyorlar, ben söyledi im zaman neden inanmasınlar, dedi.

Rahibe, dönü treni gelinceye kadar evde oturdu, yemek yedi ve kula ını büktükleri biçimde çocu un sözünü a zına almadı. Oysa Fernanda, onu yüzkarasının tanı ı olarak görüyor ve ortaça daki kötü haber getirenleri asmak gelene inin kaldırılmı olmasına lanet ediyordu. te o zaman, rahibe gider gitmez, çocu u su deposunda bo maya karar verdi. Fakat kalbi yeterince güçlü de ildi. Bunun üzerine Tanrının sonsuz iyili inin, kendisini bu ba belasından kurtaraca ı güne dek sabırla beklemeyi ye ledi.

Halk arasındaki gerilim, hiçbir ön belirti göstermeden patlayıverdi i sırada, yeni Aureliano bir ya ındaydı. O zamana kadar yeraltında kalmı olan Jose Arcadio Segundo ile öteki sendika liderleri bir hafta sonu birden ortaya çıktılar ve muz bölgesindeki kasabalarda gösteriler düzenlediler. Polis asayi i korumakla yetindi.

Ama pazartesi gecesi, liderler evlerinden tek tek toplanıp, ayaklarına birer kiloluk pıranga vurularak il merkezindeki hapishaneye atıldılar. Aralarında Jose Arcadio Segundo ile Meksika devriminde albay olan ve Macondo'da sürgünde bulunan Lorenzo Gavilan da vardı.

Gavilan, yolda ı Artemio Cruz'un kahramanlıklarına tanık oldu unu anlatır dururdu. Hapishanedekilerin bakımını kimin yüklenece i konusunda hükümet ile Muz irketi anla maya varamadıkları için, tutuklular üç ay sonra serbest bırakıldılar.

çiler bu kez, konutlarında sıhhi tesisat olmayı ını, sa lık hizmetlerinden yoksun olu larını ve a ır çalı ma ko ullarını protesto etmek amacıyla harekete geçtiler. çiler, ücretlerinin para olarak ödenmedi ini, kendilerine para yerine kupon verildi ini, bu kuponların da ancak irketin satı ma azasında Virginia jambonu alırken geçti ini ileri sürdüler. Jose Arcadio

Segundo, kupon i inin içyüzünü ortaya koydu u için hapse atıldı.

irketin meyve ta ıyan gemileri, satı ma azasına mal getirmezlerse, New Orleans'dan, muz yükledikleri limanlara bo dönmek zorundaydılar. Oysa i çilere verilen kuponlar, irketin gemilerinde dönü yolunda da yük sa layacak mal isteklerine yol açıyordu. çilerin öteki istek ve yakınmaları, herkesin bildi i eylerdi. irketin doktorları, hasta i çileri muayene etmezler, onları dispanserde tek sıra halinde kuyru a dizerler, hem ire hiç ayırdetmeden ister sıtma, ister belso uklu u, ister kabız olsunlar, hepsinin dilinin üzerine bakır sulfat renginde birer hap koyardı.

Bu iyile tirme yöntemi öylesine alı ılmı bir eydi ki, çocuklar pe pe e birkaç kez sıraya girer, dillerinin üzerine konulan hapları yutmaz, eve götürüp tombala pulu diye kullanırlardı. irkette çalı an i çiler, tıkı tıkı , içler acısı barakalarda otururlardı.

Mühendisler, i çilerin oturdukları yere tuvalet yapacakları yerde, her Noel'de elli ki iye bir tane dü en seyyar sahra apteshaneleri getirirler ve bunların daha uzun dayanması için nasıl kullanılaca ını herkese gösterirlerdi. Bir zamanlar Albay Aureliano Buendia'nın çevresini saran, imdi de Muz irketi tarafından yönetilen, artık iyice ya lanmı siyah giysili avukatlar, i çilerin isteklerini ne sihirdir ne keramet gibilerden kararlarla reddediyorlardı. çiler ortak isteklerini belirten bir toplu sözle me hazırladılar. Ancak bu isteklerinden, irketi resmen haberli

kılmaları bir hayli zaman aldı. Mister Brown, i çilerin sözle me imzaladı ını ö renir ö renmez, lüks özel vagonunu trene ba lattı, yanına irketin ileri gelen temsilcilerini de alarak Macondo'dan tüydü.

Ne var ki, i çilerden birkaçı ertesi cumartesi, onları bir genelevde kıstırdılar ve Mister Brown'un bu tongaya dü ürülmesine yardımcı olan kadınlarla birlikte çırılçıplak alem yaparken, ona sözle menin bir kopyasını imzalattılar. Kara giysili avukatlar, sözle meyi imzalayan adamın irketle ilgisi olmadı ını mahkemede kanıtladılar ve bu konuda kimsenin ku kusu kalmasın diye adamı sahtekarlık suçundan hapse attırdılar. Daha sonra Mister Brow, ba ka bir ad altında ve üçüncü mevkide yolculuk ederken, i çiler onu yine buldular, sözle menin bir ba ka kopyasını imzalattılar. Mister Brown ertesi gün, saçları siyaha boyanmı olarak ve kusursuz bir spanyol aksanıyla konu arak mahkemeye çıktı.

Avukatlar onun Muz irketi yöneticisi, Prattville-Alabama do umlu Mister Jack Brown olmayıp, do ma büyüme Macondolu Dagoberto Fonseca adında kendi halinde bir ilaç propagandisti oldu unu söylediler. Bir süre sonra, i çilerin sözle meyi imzalatmak için yeni bir giri imleri kar ısında kalan avukatlar, Mister Brown'un ölüm raporunu kamuoyuna açıkladılar. Konsolosların ve yabancı temsilcilerin tanık olarak imzaladıkları raporda, Mister Brown'un geçen Haziranin

dokuzunda, ikago'da bir iftaiye arabasının altında kalarak öldü ü belgeleniyordu.

Bu alicengiz oyunlarından usanan i çiler, Macondo'daki yetkili makamlardan umudu kestiler ve ikayetlerini yüce mahkemeye sundular. Burada da avukatlar elçabuklu uyla, ileri sürülen isteklerin geçersiz oldu unu kanıtladılar. Çünkü Muz irketinin ne geçmi te ne imdi, ne de gelecekte i çi çalı tırmadı ı ve çalı tırmayaca ı, ikayetçilerin, geçici ve götürü ırgat olarak tutuldukları, belgelerle kanıtlanıyordu. Bu yüzden Virginia jambonu masalı, her derde deva ilaçlar hikayesi ve sahra helaları uydurmacası hiçbir anlam ta ımıyordu. Bu durum mahkeme kararıyla saptandı ve i çilerin varolmadı ı tumturaklı bir biçimde tutanaklara geçirildi.

Büyük grev ba ladı. Muz bahçelerindeki çalı ma yarı yerde kaldı, meyveler a açlarda çürüdü, yüz yirmi vagonluk katarlar kör hatlarda bombo beklediler. Çalı mayan i çiler, kasabaları doldurdu. Türkler Soka ı, birkaç gün süreyle hep cumartesi curcunası ya adı. Hotel Jacob'un bilardo salonunu yirmi dört saat açık tutmak zorunlulu u do du. Ordunun düzeni yeniden sa lamakla görevlendirildi i

açıklandı ı sırada, Jose Arcadio Segundo bilardo oynuyordu. Jose Arcadio Segundo, kehanete inananlardan olmadı ı halde, yine de bu havadis ona Albay Gerineldo Marquez'in izniyle kur una dizilen adamı seyretti i günden beri bekledi i ölümün habercisi gibi geldi.

Ama bu kötü önsezi yüzünden serinkanlılı ını yitirmedi.

Tasarladı ı atı ı yaptı ve bilardo topunu istedi i yere gönderdi.

Az sonra duyulan trampet ve boru sesleriyle halkın ko u ması, Jose Arcadio Segundo'ya yalnızca bilardo oyununun de il, idam sahnesinden bu yana kendi kendine oynadı ı oyunun da sonuna geldi ini sezdirdi. Sonra soka a çıktı ve onları gördü. Üç alay, trampet sesine ayak uydurarak mar temposuyla yürüyordu. Çok ba lı bir canavarın homurtusunu andıran solukları, ö le güne iyle parlayan havaya zehirli buhar saçıyor gibiydi. Askerler kısa boylu, tıknaz, hayvan yapılıydılar. At gibi terliyorlar, güne te yanmı hayvan derisi kokuyorlar, da lık bölge insanlarına özgü inatçı ve suskun bir dirençle dayanıyorlardı. Alayların geçi i bir saatten uzun sürdüyse de, bunlar pe pe e çemberler çizerek dönen birkaç mangadan farksızdılar.

Çünkü hepsi birbirinin e iydi, hepsi aynı orospunun çocuklarıydı ve sırt çantalarıyla mataralarının a ırlı ını, süngü çakılmı tüfeklerinin ayıbını, körü körüne itaatin onmaz çıbanını ve sözümona onur duygusunu hep aynı vurdumduymazlıkla ya ıyorlardı. Ursula, askerlerin geçi ini gölgeler içindeki yata ında duydu ve haç çıkardı. Santa Sofia de la Piedad yeni ütüledi i i lemeli sofra örtüsüne yaslanıp, o lu Jose Arcadio Segundo'yu dü ünerek, bir an için varoldu. O sırada Jose Arcadio

Segundo yüzündeki anlatımı de i tirmeksizin, Hotel Jacob'un kapısından askerlerin geçi ini seyrediyordu.

Sıkıyönetim ilan edildi ve anla mazlı ın çözülmesini sa layacak bütün yetkiler orduya verildiyse de, ordu uzla ma yolunda herhangi bir çaba göstermedi. Askerler, Macondo'ya gelir gelmez tüfeklerini bir yana bıraktılar, muzları kesip yüklediler ve trenleri çalı tırdılar. O ana kadar hiçbir ey yapmadan beklemi olan i çiler, ellerinde muz satırlarından ba ka silah olmaksızın bahçelere girdiler ve sabotajı sabote etmeye ba ladılar. Plantasyonları ve satı depolarını yaktılar, yollarını makineli tüfek ate iyle açarak ilerleyen trenleri durdurmak için rayları söktüler, telgraf ve telefon hatlarını kestiler. Sulama kanalları kana bulandı.

Elektrikli kümes tellerinin ardında sapasa lam ya ayan Mister Brown, ailesi ve hem ehrileriyle birlikte Macondo'dan çıkarılarak, asker himayesinde güvenli bir yere götürüldü. Durum, kanlı ve dengesiz ko ullarda sürecek bir iç sava a dönü me tehlikesini gösterince, yetkililer, i çileri Macondo'da toplanmaya ça ırdılar.

Sivil ve askeri yönetime elkoyan sıkıyönetim komutanının çatı maya bir çözüm bulmak için cuma günü gelece i açıklandı.

Jose Arcadio Buendia, cuma sabahı erken saatte istasyonda toplanan kalabalı ın arasındaydı. Sendika liderlerinin yaptı ı toplantıya katılmı ve Albay Gavilan ile birlikte kalabalı ın arasına karı mak, olayların geli imine göre kalabalı ı yönetmekle görevlendirilmi ti. Keyfi yerinde de ildi. A zı ap gibiydi. Çevresine bakınırken, ufak alanın çevresinde askerlerin makineli tüfeklerle dizildiklerini ve Muz irketinin tel örgülerle sarılı sitesinin toplarla korundu unu gördü. Saat on ikiye do ru, bir türlü gelmeyen treni bekleyen kadınlı erkekli, büyüklü küçüklü üç bin ki iyi a kın kalabalık, istasyonun önündeki açıklı ı doldurmu , makineli tüfekli askerlerin tuttu u sokaklara do ru ta maya ba lamı tı. Bekleyen bir kalabalıktan çok, panayırda e lenen ki iler havasındaydılar. Türk Soka ından pide arabalarını, limonatacıları getirmi ler, bekleyi in gerginli ine ve yakıp kavuran güne e ra men ne elerini yitirmemi lerdi. Saat üçe yakla ırken, trenin ertesi günden önce gelmeyece i söylentisi yayıldı.

Kalabalık hayal kırıklı ı içinde gö üs geçirdi. Bunun üzerine, namluları kalabalı a çevrilmi dört makinelinin durdu u istasyonun çatısına bir te men çıktı ve kalabalı a susmalarını söyledi. Jose Arcadio'nun yanında biri dört biri yedi ya larında iki çocuklu, i man, yalınayak bir kadın duruyordu. Çocukların ufa ını kuca ına almı tı. Jose Arcadio Segundo'nun kim oldu unu bilmeden, ona döndü ve daha iyi duyabilsin diye öteki çocu u da onun kuca ına almasını rica etti. Jose Arcadio Segundo çocu u omuzuna aldı. Yıllarca sonra o çocuk, sözlerine inanmayanları ısrarla inandırmaya çalı arak, sıkıyönetim

komutanlı ının 4. Nolu bildirisini, megafon gibi kullanılan eski bir gramofon borusundan okunurken dinledi ini anlatacaktı.

Bildiri, General Carlos Cortes Vargas ile sekreteri Binba ı Enrique Garcia saza'nın imzalarını ta ıyordu. General, seksen sözcükten olu an üç maddelik bildiride grevcileri -bir avuç hayta olarak niteliyor ve askerlere öldürme yetkisi veriyordu.

Bildiri okunduktan sonra, kulakları sa ır edici protesto sesleri arasında istasyonun damına bir yüzba ı çıkıp te menin yerini aldı ve megafonu sallayarak konu mak istedi ini belirtti. Kalabalık yeniden sustu.

Yüzba ı yorgun ve alçak sesle, -Bayanlar baylar, diye a ır a ır konu maya ba ladı. -Da ılmanız için size be dakika süre veriyorum. Verilen sürenin ba langıcını belirleyen ti borusu, yuhalamalar ve haykırı lar arasında kaynadı gitti. Kimse yerinden kıpırdamadı. Yüzba ı aynı ses tonuyla, -Bu be dakika doldu, dedi. -Size bir dakika daha veriyorum, ondan sonra ate açaca ız.

So uk terler döken Jose Arcadio Segundo, çocu u omuzundan indirip kadına uzattı. Kadın, -Bu hergeleler ate açarlar mı açarlar, diye mırıldandı. Jose Arcadio Segundo a zını açmaya fırsat bulamadı. Çünkü o anda Albay Gavilan'ın kalın, kısık sesiyle kadının söylediklerini haykırarak tekrarladı ını duydu.

Gerilimden sarho a dönen, sessizli in mucizevi derinli inden etkilenen ve ölüm tutkusuyla kenetlenmi kalabalı ı hiçbir eyin yerinden kıpırdatamayaca ına inanan Jose Arcadio Segundo, ayaklarının ucuna basarak, ba ını önündekilerden daha yukarı kaldırdı ve ömründe ilk kez sesini yükseltti:

-Sizi gidi hergeleler! diye ba ırdı. -Verdi iniz o bir dakikayı alın da kıçınıza sokun!

Onun ba ırmasından sonra olanlar kimseyi korkutmadı. Herkes hayal gördü ünü sandı. Yüzba ı ate emri verdi ve on dört makineli tüfek o anda emri yerine getirdi. Ama bütün bunlar gülünç bir oyun gibi görünüyordu. Sanki makineli tüfeklere bo kapsül doldurulmu gibiydi. Çünkü tüfeklerin tarrakası duyuldu u ve ardı kesilmeden kur un tükürdü ü görüldü ü halde, kalabalıkta en ufak bir tepki yoktu. Bir anda ta kesilmi gibi duran kalabalıktan ne bir ses, ne bir soluk duyuluyordu.

Birden istasyon tarafından yükselen bir ölüm çı lı ı büyüyü bozdu. Duyulan, Aaah, anacı ım, avazesi yeri gö ü titreten bir ses, volkanik bir soluk, dünyalar de i tiren bir kükreme olup bomba gibi patladı kalabalı ın ortasında. Panik içinde bir anda kayna an kalabalık, kadınla kuca ındaki çocu u yutup sürüklerken, Jose Arcadio Segundo, ancak öteki çocu u yakalamaya fırsat bulabildi.

Yıllarca sonra o çocuk, kendisini bunak bir ihtiyar yerine koymalarına aldırmaksızın o günü anlatacak, Jose Arcadio Segundo'nun kendisini nasıl havaya kaldırdı ını, kalabalı ın deh eti üzerinden yüzercesine geçirerek yakındaki

bir soka a nasıl götürdü ünü ballandıra ballandıra anlatacaktı. Çocuk, herkesten yukarıda oldu u için, o anda alandaki çılgına dönmü kitlenin kö eye do ru ko u tu unu ve makinelilerin ate açtı ını görebilmi , aynı anda birkaç ki inin birden, -Yere yatın! Yere yatın! diye ba ırdıklarını duyabilmi ti.

Öndekiler, ilk kur un dalgasıyla taranmı ve yere yıkılmı lardı bile. Sa kalanlar yere yatacakları yerde ufak alana çekilmeye çalı tılar. Ne var ki, kar ı sokaktaki makineliler de yaylım ate ine ba lamı lardı. ki ate arasında sıkı an kalabalık, iki yöne atılan bir ejder kuyru una benziyordu. Kitle devasa bir girdap gibi dönmeye ba ladı. Hiç kesilmeyen makinelilerin ate iyle kat kat soyulan so an gibi ortaya do ru azalıyorlardı. Çocuk, açıkta diz çökmü bir kadının, gizemli bir güçle kur unlardan korunarak, kollarını haç biçiminde tuttu unu gördü. Jose Arcadio Segundo yüzü kana bulanarak yere yıkıldı ı anda, çocu u oraya bıraktı.

Hemen sonra da büyük kalabalık, o bo lu u, diz çöken kadını, kurak gökyüzündeki ı ı ı, Ursula Iguara'nın yı ın yı ın hayvan biçiminde ekerleme sattı ı bu orospu dünyayı örtüverdi.

Jose Arcadio Segundo kendine geldi i zaman, karanlıkta sırtüstü yatıyordu. Sessiz bir trende sonu gelmez bir yolculuk yaptı ını sezinledi. Ba ında kan pıhtıları kurumu tu. Bütün kemikleri sızlıyordu. Önüne geçilmez bir uyku iste i duyuyordu.

O deh et ve terör havasından uzakta saatlerce uyumaya hazırlanarak, en az acı veren yanına dönüp yerle ti ve yan döndü ü anda ölüler arasında yattı ını anladı. Vagonun içinde, ancak geçilebilecek yolun dı ında hiç yer yoktu. Kıyımdan bu yana birkaç saat geçmi olmalıydı; çünkü cesetler sonbahar havasında alçının ta ıyaca ı so uklu a ve donuklu a eri mi lerdi. Üstelik onları vagona yerle tirenler, muz hevenklerini yükledikleri gibi onları da üstüste istifleyecek kadar zaman bulabilmi lerdi.

Jose Arcadio Segundo, bu karabasandan kaçıp kurtulmak için vagondan vagona sürüklenerek trenin gitti i yöne ilerlemeye koyuldu. Uyuyan kasabalardan geçerlerken tahtaların arasından sızan ı ıkta, çürük oldu u için istenmeyen muzlar gibi denize dökülecek erkek cesetlerini, kadın cesetlerini, çocuk cesetlerini görüyordu. Cesetlerin içinden yalnızca alanda limonata satan bir kadınla, pani in ortasından yol açmak için savurdu u Marelya gümü ünden tokalı palaskasını hala elinde tutan General Gavilan'ı tanıyabildi. En öndeki vagona geldi i zaman, kendini karanlık bo lu a fırlattı ve tren geçene kadar rayların yanına uzanıp

bekledi.

Jose Arcadio Segundo'nun gördü ü en uzun katardı bu. kiyüze yakın yük vagonu, biri önde, biri arkada, biri ortada olmak üzere üç lokomotifi vardı. Tren kapkaranlıktı, kırmızı ve ye il lambalarını bile yakmamı tı. Hızla ilerliyordu. Vagonların üzerinde mitralyözlü askerlerin kara gölgeleri seçiliyordu.

Geceyarısından sonra bardaktan bo anırcasına ya mur ba ladı.

Jose Arcadio Segundo trenden nerede atladı ını bilmiyor, ancak trenin gitti i tarafın ters yönünde ilerlerse Macondo'ya varaca ını kestiriyordu. Ba ı a rıyarak ve iliklerinedek ıslanarak üç saatten fazla yürüdükten sonra, gün a arırken kasabanın ilk evlerini seçebildi. Burnuna gelen kahve kokusuna dayanamayarak, oca ın ba ında kuca ında bir çocukla bir kadının bulundu u mutfa a girdi.

Bitkin bir sesle, -Merhaba, dedi. -Ben Jose Arcadio Segundo Buendia'yım.

Sa oldu una kadını inandırmak için, adını harflerin üzerine tek tek basarak sıralamı tı. yi ki de öyle yapmı tı, çünkü kadın, üstü ba ı kan içindeki bu kirli ve karanlık gölgeyi görünce hayalet gördü ünü sanmı , kapıdan içeri ölüm aya ını atmı gibi donup kalmı tı. Sonra onu tanıdı. Giysileri ate in kar ısında kuruyuncaya kadar sarınsın diye bir battaniye getirdi; önemsiz bir sıyrık olan yarasını temizlemek için su ısıttı ve ba ını sarsın diye temiz bir bez verdi. Sonra Buendia'ların öyle içti ini duydu u için ona bir fincan sade kahve sundu ve giysilerini ate in önüne serdi.

Jose Arcadio Segundo kahvesini bitirinceye kadar konu madı. -

Üç bin kadar vardı, diye mırıldandı.

Jose Arcadio Segundo, -Ölüler, diye açıkladı. - stasyondakilerin tümü ölmü olmalı.

Kadın ona acıyormu gibi baktı. -Burada hiç ölen olmadı, dedi.

-Büyük amcanız albayın döneminden bu yana, Macondo'da hiçbir ey olmadı. Jose Arcadio Segundo'nun kendi evine varmadan önce u radı ı öteki üç evin mutfa ında da aynı eyleri söylediler:

-Hiç ölen olmadı. Jose Arcadio Segundo, istasyonun önündeki ufak alana çıktı.

Pidecilerin tablaları üst üste istiflenmi ti.

Kıyımdan hiçbir iz yoktu. Sürekli ya an ya murun altında sokaklar bombo tu. Evlerin kapalı kapılarının, pencerelerinin ardında kimseler yok gibiydi. Kasabada canlıların oldu unu belirleyen tek ey, ayine ça ıran kilise çanlarının sesiydi. Jose Arcadio Segundo, Albay Gavilan'ın evine u radı. Daha önce birkaç kez gördü ü gebe bir kadın, kapıyı onun suratına kapadı.

Korkulu bir sesle, -Gavilan gitti, dedi. -Kendi memleketine döndü. Kümes tellerinin ana giri inde her zamanki gibi yerel polis nöbetteydi. Lastik çizmeleri ve mu ambalarıyla ya murun

altında ta gibi duruyorlardı. Jose Arcadio Segundo eve gelince bahçe duvarından atladı ve mutfaktan içeri girdi. Santa Sofia de la Piedad sesini yükseltmekten ürkerek, -Sayın Fernanda seni görmesin, dedi. -Neredeyse kalkar, Santa Sofia de la Piedad gizli bir anla maya uyuyormu gibi, o lunu 'oturak odasına' götürdü, Melquiades'in kırık karyolasını düzeltti ve ö leden sonra ikide Fernanda uykuya yattı ı zaman, o lunun yeme ini bir taba a koyup pencereden uzattı.

Aureliano Segundo ya mur bastırdı ında evde oldu u için orada gecelemi ti. Saat üç oldu u halde, hala havanın açılmasını bekliyordu. Santa Sofia de la Piedad karde inin geldi ini gizlice ona söyleyince, Aureliano Segundo onu görmek için Melquiades'in odasına girdi. Jose Arçadio Segundo'nun anlattı ı kıyım hikayesine ve deniz yönünde ilerleyen ceset dolu trendeki karabasanlı yolculu a Aureliano Segundo da inanmadı. Bir ak am önce ulusa hitaben yayınlanan ola anüstü bildiride, i çilerin istasyondan ayrıldıklarını ve hiç ses çıkarmadan ufak gruplar halinde da ılarak evlerine döndüklerini okumu tu.

Bildiride ayrıca yurtsever sendika liderlerinin isteklerini iki maddeye indirdikleri de belirtiliyordu: Sa lık hizmetlerinde yapılacak reformdan ve konutlara hela yaptırılmasından öte bir ey istemiyorlardı. Daha sonra yapılan açıklamada ise, askeri makamların i çilerle anla maya varınca, durumu Mister Brown'a bildirdikleri ve Mister Brown'un yalnızca bu istekleri olumlu kar ılamakla kalmayıp, anla mazlı ın sona ermesini kutlamak için üç gün üç gece enlik yaptıraca ı ve enlik için gerekli parayı da cebinden verece i belirtilmi ti.

Bildiride yeralmayan tek olay, askerlerin, anla manın ne zaman imzalanaca ını sormaları üzerine Mister Brown im eklerle aydınlanan gökyüzüne bakmı ve ne bileyim gibilerden omuz silkerek, -Ya mur dinince, demi ti. -Ya mur ya dı ı

sürece bütün faaliyeti durduruyoruz. Üç aydır ya mur ya mamı , kuraklık olmu tu. Ama Mister Brown kararını açıklar açıklamaz, muz bölgesine kovalardan bo anırcasına ya mur inmeye ba lamı tı. Jose Arcadio Segundo, Macondo'ya dönerken i te bu ya mura yakalanmı tı. Bir hafta sonra, ya mur hala ya ıyordu.

Olayın resmi a ızlardaki anlatımı belki bin kez tekrarlanmı , hükümetin elindeki bütün ileti im araçlarıyla ülkenin her kö esine yayılmı ve sonunda kabullenilmi ti. Yetkililerin açıkladı ına göre, ölen yoktu; istekleri yerine gelen i çiler, ailelerinin yanına dönmü ler ve Muz irketi ya murlar kesilinceye kadar çalı malarına ara vermi ti.

Ardı arkası kesilmeyen ya murun yol açabilece i bir afet kar ısında gerekli önlemleri almak amacıyla sıkıyönetim sürdürüldüyse de, asker kı lasına çekildi. Gündüzleri askerler pantolon paçalarını kıvırarak su içindeki sokaklarda dola ıyorlar, çocuklarla birlikte birikintilerde ka ıttan kayıklar

yüzdürüyorlardı. Geceleri ise kafaları çektikten sonra, tüfeklerinin dipçi iyle kapıları dövüyor, ku kulu ki ileri yataklarından kaldırıyor, dönü ü olmayan yolculuklarına götürüyorlardı. 4 no'lu bildiride sözü edilen haytaların, bozguncuların, kundakçıların, katillerin ve asilerin avlanması ve köklerinin kazınması i lemi sürüp gidiyordu.

Oysa askeri makamlar bu durumu inkar ediyorlar, bir haber alabilmek için komutanların odalarını dolduran kurbanların yakınlarına, -Dü görmü olmalısınız, diyorlardı. -Maconda'da hiçbir ey olmadı. Bugüne kadar olmadı ı gibi bundan sonra da olmayacak. Ne mutlu bu kasabaya, diyorlardı. Böyle diye diye, sonunda sendika liderlerini silip süpürdüler.

Sa kalan yalnızca Jose Arcadio Segundo idi. Bir ubat gecesi, kapı çok iyi bilinen o dipçik darbeleriyle sarsılmaya ba ladı. Hala havanın açmasını bekleyen Aureliano Segundo, altı askerle ba larındaki subaya kapıyı açtı. Askerler iliklerine kadar sırılsıklam olmu lardı. Tek söz etmeden evi salondan zahire ambarına dek didik didik ettiler; oda oda, dolap dolap aradılar.

Ursula, odasındaki elektri i yaktıkları zaman uyandı. Ama arama tamamlanıncaya kadar soluk bile almadı. Yalnızca parmaklarını haç biçiminde çaprazladı ve askerler odada gezindikçe, o da parmaklarını o yöne çevirerek yattı. Santa de la Piedad, Melquiades'in odasında uyuyan Jose Arcadio Segundo'ya bir fırsatını bulup haber verdi. Ne var ki, kaçmak için artık çok geç

oldu unu o da biliyordu. Santa Sofia de la Piedad kapıyı yeniden kilitledi. Jose Arcadio Segundo da gömle ini ve pabuçlarını giyerek askerleri beklemeye ba ladı.

O sırada askerler i li i arıyorlardı. Subay, askerlere kilidi açmalarını söyledi, sonra elindeki feneri odada öyle bir gezdirip tezgahı ve sahibinin bıraktı ı yerde duran araçları ve asit i eleriyle dolu camlı dolabı görünce odada kimse olmadı ı kanısına vardı. Yine de ihtiyatı elden bırakmayıp, Aureliano Segundo'ya gümü çü olup olmadı ını sordu. Orasının Albay Aureliano Buendia'nın i li i oldu unu ö renince, subay bir Ohoo! çektikten sonra ı ıkları yaktırdı ve odanın kıyı bucak aranmasını emretti. Askerler her yanı öylesine didik didik ettiler ki, eritilmeden kalmı olan ve çiçeklerin arkasındaki tenekede duran on sekiz balı ı bile bulup çıkardılar. Subay, balıkları tezgahın üzerine dizdi, tek tek inceledi, sonra insancıl yanı yüzeye çıktı. - zin verirseniz birini almak istiyorum, dedi. -Bir zamanlar bunlar bir ölüm i areti gibiydi, oysa imdi antika sayılırlar. Subay gencecik bir delikanlıydı. Gözüpekti ve o ana kadar ortaya çıkmamı bir do al nezaketi vardı. Aureliano Segundo balıklardan birini ona verdi. Gözleri çocuk gibi sevinçle parlayan subay, balı ı gömle inin cebine koydu. Geri kalan balıkları yeniden tenekenin içine doldurarak eski yerine kaldırdı.

-Bunu çok de erli bir anı olarak saklayaca ım, dedi. -Albay Aureliano Buendia en büyük adamlarımızdan biriydi.

Ancak, bu insancıl duygulanma, subayın i ini yürütmesine engel olmadı. Kapısına yeniden kilit asılmı olan Melquiades'in odasına geldiklerinde Santa Sofia de la Piedad, son bir umutla, -

Yüzyıldır bu odada kimse oturmadı, diye mırıldandı. Subay kapıyı açtırdı, fenerin ı ı ını odada gezdirdi. Aureliano Segundo ile Santa Sofia de la Piedad, yüzüne ı ık dü en Jose Arcadio Segundo'nun Araplarınkine benzer kara gözlerinin parladı ını gördüler ve o anda bir üzüntü döneminin bitti ini, ancak boyune ip kabullenerek dayanılabilecek yeni bir üzüntü döneminin ba ladı ını anladılar. Oysa subay fenerin ı ı ını odada gezdirmeye devam etti ve dolaplara yı ılı yetmi iki otura ı görünceye kadar hiçbir eyle ilgilenmedi. O zaman ı ı ı yaktı.

Jose Arcadio her zamankinden daha dalgın ve dü ünceli olarak, gitmeye hazır durumda, yata ın ucuna ili mi ti.

Arkasındaki duvarda eskimi kitaplar, elyazmaları rulolarıyla dolu raflar ve

hokkalarındaki mürekkep henüz kurumamı olan düzenli çalı ma masaları vardı. Aureliano Segundo'nun çocuklu unda bildi i ve evde Albay Aureliano Buendia'dan ba ka herkesin farketti i gibi odanın havası temizdi, hiçbir yerde toz yoktu ve hiçbir ey yıpranmamı tı. Subay ise yalnızca oturaklarla ilgileniyordu.

Subay, -Evde kaç ki isiniz? diye sordu.

-Be .

Subay anlamamı tı herhalde. Aureliano Segundo ile Santa Sofia de la Piedad'ın Jose Arcadio Segundo'yu görmekte oldukları bo lu a baktı. Jose Arcadio Segundo, subayın kendisine baktı ını, ama görmedi ini sezdi. Sonra subay ı ı ı söndürdü, kapıyı kapattı.

Subayın askerlere söylediklerini duyan Aureliano Segundo, onun da odayı Albay Aureliano Buendia'nın gözüyle gördü ünü anladı. -Bu odaya en azından yüz yıldır kimsenin ayak basmadı ı belli, diyordu subay. -Allah bilir, yılan bile vardır. Kapı kapandı ı zaman, Jose Arcadio Segundo, sava ın sona erdi ine inandı. Yıllarca önce Albay Aureliano Buendia sava ın insanı nasıl büyüleyen bir yanı oldu unu ona anlatmı , kendi ba ından geçen sayısız örnek göstermi ti. Jose Arcadio Segundo ona inanmı tı. Oysa askerlerin kendisini görmeden yüzüne baktıkları gece son birkaç ay içindeki gerginli i, hapishanedeki sefaleti, istasyondaki pani i ve ölülerle dolu treni dü ünen Jose Arcadio Segundo, Albay Aureliano Buendia'nın ya sahtekar ya da geri zekalı oldu u sonucuna vardı. Albayın sava ta neler duydu unu anlatmak için öyle uzun uzun konu mu olmasına anlam

veremiyordu. Çünkü bir tek söz yeterliydi: Korku, oysa Melquiades'in odasında, do aüstü ı ıkla, ya murun sesiyle, görünmez oldu u duygusuyla sa lanan güvenlik içinde, o güne kadar bütün ömrünce bir an bile bulamamı oldu u huzuru duydu.

Artık yalnızca diri diri gömülmekten korkuyordu. Yeme ini getiren Santa Sofia de la Piedad'a bu korkusunu anlattı. Annesi de, onun öldükten sonra gömülmesini sa lamak için, do al güçleri zorlayarak uzun ömürlü olmaya, o lunun ardına kalmaya söz verdi. Bütün korkulardan sıyrılan Jose Arcadio Segundo, kendini Melquiades'in elyazmalarını okumaya verdi. Yazıları sökemeyince daha bir hevesle i e sarılıyordu. ki aydır durmadan ya an ve artık sessizli in bir ba ka biçimi haline gelen ya murun sesine alı tı. Yalnızlı ını bozan tek ey Santa Sofia de la Piedad'ın geli gidi leriydi. Bu yüzden, annesine

yemekleri pencerenin önüne bırakmasını ve kapıya asma kilit vurmasını söyledi. Askerlerin ona baktıkları halde görmediklerini duyduktan sonra kayınbiraderinin orada kalmasına ses çıkarmayan Fernanda dahil, ev halkı onu unuttu. Askerler Macondo'dan gittikten altı ay sonra, Aureliano Segundo ya murlar dininceye kadar çene çalabilecek birini aradı ı için kapının kilidini açtı. Kapıyı açar açmaz da, oturakların iç bulandıran kokusuyla burun buruna geldi. Oturakların hepsi yere sıralanmı ve hepsi de birkaç kez kullanılmı tı.

Saçları iyiden iyiye dökülmü olan Jose Arcadio Segundo, iç bulandırıcı kokulara aldırı etmeden bir türlü sökülmeyen yazıları okuyor, bir daha okuyordu. Melekleri ku atan haleye benzer bir ı ıkla aydınlanmı tı. Kapının açıldı ını duyunca yalnızca ba ını kaldırıp baktı. Ama bu bakı , gözlerindeki büyük dedesinin onmaz yazgısını karde inin görmesine yetti.

Jose Arcadio Segundo, -Üç binden fazlaydı, diyor, bir daha demiyordu. - stasyondakilerin hepsinin öldü ünü artık kesinlikle biliyorum.

::::::::::::::::::::::::

Ya mur tam dört yıl, on bir ay, iki gün ya dı. Arada hafifliyor, çisentiye dönüyor, o zaman herkes giyinip ku anıyor; havanın düzelmesini kutlamaya hazırlanıyordu.

Ama çok geçmeden bu çisentili duraklama dönemlerinin, eskisinden bin kat beter bir ya murun habercisi oldu u da ö renildi. Hava, de di i yeri yıkıp götüren fırtınalarla dolup kararmakta, gö ün yüzü buru maktaydı. Kuzeyden gelen kasırga, çatıları uçuruyor, duvarları yıkıyor, muz bahçelerinde tek a aç bırakmamacasına tümünü köklerinden söküp deviriyordu. Ursula, uykusuzluk hastalı ı salgınını hatırladı. Çünkü ya mur süresince

de uykusuzluk hastalı ı salgınında oldu u gibi, felaket, insanı cansıkıntısına kar ı koymaya zorluyordu. Kendini avareli e kaptırmamak için en çok çalı anlardan biri Aureliano Segundo idi. Mister Brown'un fırtınayı ba lattı ı gece, Aureliano Segundo önemsiz bir ey için eve u ramı tı. Ya mur ba layınca Fernanda bir dolabın dibinde buldu u, tellerinin yarısı kopuk emsiyeyi çıkarıp kocasına getirmi , o da, - stemez. Hava açana kadar kalırım, demi ti. Hiç ku kusuz, ba layıcı bir söz de ildi bu, yine de Aureliano Segundo sözünde durmak gere ini duydu.

Giyecekleri Petra Cotes'in evinde oldu u için, üç günde bir üzerindekileri

çıkarıyor, onlar yıkanıp kuruyana kadar donla bekliyordu. Canı sıkılmasın diye, evde onarılması gereken bir yı ın i e bula tı. Mente eleri taktı, kilitleri ya ladı, gev emi tokmaklarını sıkı tırdı, i en kapıları yonttu. Ta Jose Arcadio Buendia'nın zamanından kalma, çingenelerden alınmı avadanlık kutusu, birkaç ay Aureliano Segundo'nun elinden dü medi.

Orayı burayı onaraca ım diye çokça hareket etmesinden midir, kı ın getirdi i cansıkıntısından mıdır, zorunlu perhizden midir bilinmez, göbe i azar azar ufalmaya, kaplumba a sırtını andıran yüzünün morlu u azalmaya, çift katlı olmu çenesi erimeye ba ladı ve file benzemekten çıkıp kendi ba ına pabuçlarını ba layabilecek hale geldi. Fernanda, onun kapılara mandal takı ını, saatleri onarı ını gördükçe, Albay Aureliano Buendia'nın eritip yeniba tan yaptı ı balıklarıyla, Amaranta'nın bitmek bilmez kefeni ve söküp ba tan dikti i dü meleriyle, Jose Arcadio'nun sökmeye çalı tı ı elyazmalarıyla ve Ursula'nın anılarıyla u ra tı ı gibi, kocasının da ev onarımı konusunda böylesi bir yazboz düzenine girip girmeyece ini merak ediyordu.

in kötüsü, ya murun her eye zararı dokunuyor ve bu onarımı zorunlu kılıyordu. Üç günde bir ya lanmazsa, en kuru makinelerin di lileri arasından tomurcuklar sürecek gibi oluyor, nakı ipliklerinde pas lekeleri olu up ıslak çama ırlar safran rengi küf ba layıveriyordu. Hava öylesine nemliydi ki, neredeyse balıklar kapılardan dalıp odanın havasında yüzerek pencerelerden çıkacaktı. Bir sabah Ursula uyandı ında sonunun gelmi oldu u, sessizce bayılıp bir daha ayılmayaca ı duygusuna kapıldı ve sedyeyle ta ınması gerekse bile kendisini Peder Antonio Isabel'e götürmelerini söyledi. Santa Sofia de la Piedad, onu öyle bir do rultunca sırtını ba tan a a ı sülük sardı ını gördü. Kadının kanını emip tüketmesinler diye sülükleri teker teker kopardı, ma ayla ezip öldürdü. Eve dolan suyu bo altmak için kanallar açmak, tahtaları kurulayıp karyolaların altındaki tu laları atmak ve yeniden pabuç giyip gezinebilmek için de sümüklüböceklerle kurba aları dı arı çıkarmak gerekiyordu.

Yapması gereken bir yı ın ıvır zıvıra dalan Aureliano Segundo, bir ak amüstü güne in batı ını seyrederken, Petra Cotes'i yüre i ve eti kıpırdamadan dü ününceye kadar ya landı ının farkına

varmadı. Ya landıkça güzelli i donukla mı olan Fernanda'nın yayvan sevgisine dönmek i ten de ildi. Ne var ki, ya mur Aureliano Segundo'nun ili ini kemi ini kurutmu , onu tutkudan koparmı ve isteksizlikten gelen bir a ırba lılı a sürüklemi ti.

Ya maya ba layalı bir yılı bulan ya muru dü ünüyor, ba ka zaman olsa bu ya murla yapabilece i eyleri tasarlamaktan zevk alıyordu. Muz irketi gelip de, çinko damlar yaygınla madan çok önceleri, Macondo'ya çinko levhaları ilk getirenlerden biri Aureliano Segundo olmu tu. Hem de salt Petra Cotes'in yatak odasının damına dö emek ve ya mur ya dıkça çinkoya vuru unu dinleyerek metresine daha bir sıkı sıkı sarılmak için getirtmi ti.

Oysa imdi o delidolu gençlik günlerinin anısı bile onu heyecanlandırmaz olmu tu. Giri ti i son alemin yarısında da arcı ındaki ehveti de tüketmi , yarı yolda soluksuz kalmı tı.

Neyse ki, bütün bunları yüre inde burkulma ya da pi manlık duymadan hatırlayabilmek erdemine sahipti. Onun bu halini görenler, tufanın yarattı ı fırsattan yararlanıp külahını önüne koyarak dü ündü ünü ya da kerpetenle ya danlıkla u ra a u ra a ömrü boyunca yapabilecekken yapmadı ı bir yı ın yararlı i in özlemini duydu unu sanabilirlerdi.

Oysa Aureliano Segundo'yu ku atmaya ba layan evcimenli in, ne pi manlıkla ne de aklının yeni yeni ba ına gelmesiyle ilgisi vardı. Bu duygu çok daha ötelerden, Melquiades'in odasında uçan halılarla, koskoca tekneleri tayfasıyla birlikte yutan balinalarla ilgili masalları okudu u günlerden kalmaydı ve ya mur bu duyguyu e elemi , yüzeye çıkarmı tı. te o günlerde Fernanda'nın bir an bo bulunmasından yararlanan ufak Aureliano verandaya fırladı ve dedesi onun kim oldu unu anladı.

Çocu un saçlarını kesti, üstünü giydirdi, ona insanlardan korkmamayı ö retti ve çok geçmeden çocu un, çıkık elmacık kemikleri, ürkek bakı ı ve içine kapanıklı ıyla gerçek bir Aureliano Buendia oldu u ortaya çıktı. Böylelikle Fernanda a ır bir yükten kurtulmu oldu. Fernanda bir süre kendisiyle çeki mi , durumu kocasına açmayı onuruna yedirememi ti. Ne söyleyece ini bilemiyor, buldu u her çözüm akla aykırı görünüyordu.

Aureliano Segundo'nun durumu böyle kar ılayaca ını, dedelik zevkini çıkarmaya ba layaca ını bilseydi, bunca sıkıntıya girmez, bu yükü bir yıl önce üstünden atardı. kinci di ini çıkaran Amaranta Ursula, ye enine cansıkıntısını avutacak bir oyuncak gözüyle bakıyordu. Aureliano Segundo çocukları nasıl oyalayaca ını dü ünürken, Meme'nin eski odasında el sürülmeden duran ngilizce ansiklopedi aklına geldi. Çocuklara ansiklopedideki resimleri göstermeye ba ladı. Özellikle hayvan resimlerini gösteriyordu. Sonra uzak diyarların haritalarını ve ünlü ki ilerin foto raflarını gösterdi. ngilizce bilmedi i ve ancak çok tanınan kentlerle ki

ilerin resimlerini ayırdedebildi i için,

çocukların doymak bilmez merakını kar ılayabilsin diye çe itli adlar ve öyküler uyduruyordu.

Fernanda, kocasının, metresine dönmek için ya murun dinmesini bekledi ine gerçekten inanıyordu. Ya murun ilk aylarında Fernanda, kocası yatak odasına girer de, Amaranta Ursula'nın do umundan sonra ba ına gelen felaketi açıklamak zorunda kalırsa diye üzülüyor, artık ili kide bulunamayacak duruma gelmesinin ayıbı ortaya çıkacak diye içi içini yiyordu.

Zaten, postanın kötü i lemesi yüzünden sık sık kesilen yazı malarla görünmez doktorlara ba vuru u da bundan dolayıydı. Trenlerin ya murda raydan çıktı ı haberlerinin ula tı ı ilk aylarda, görünmez doktorlardan bir mektup geldi.

Fernanda'nın kendilerine yolladı ı mektupların ellerine geçmedi ini yazıyorlardı. Daha sonraları doktorlarla haberle mesi kesilince, Fernanda kocasının karnavalda giydi i kaplan maskesini takıp, kendini Muz irketinin doktorlarına göstermeyi bile dü ündü. Ama boyuna haber getirenlerden biri, irketin, dispanseri kaldırıp ya mur ya mayan bir yere ta ıyaca ını söyleyince Fernanda'nın umutları kırıldı.

Ya mur dinip posta yeniden düzene girene kadar beklemekten ba ka çaresi kalmamı tı. Bu arada aklının yetti ince kendi kendini iyile tirmeye çalı ıyordu. Macondo'daki tek doktor olan ve e ek gibi ot yiyen o Fransıza gitmektense ölmeyi ye lerdi.

Hastalı ına geçici bir çare bulabilir umuduyla Ursula'ya yana tı.

Ne var ki, bazı eylerin adını a zına alamama alı kanlı ı yüzünden; en önce söylenmesi gerekenleri en sona bırakıyor, ayıp olmasın diye 'do urmak' yerine 'çıkarmak', 'akıntı' yerine

'yanma' gibi terimler kullanıyordu. i öyle bir karı tırdı ki, sonunda Ursula onun derdinin rahimde de il, ba ırsaklarda oldu u sonucunu çıkardı ve aç karnına tatlı süblümen içmesini ö ütledi. Kendisi de ba lıba ına hastalık olan utanma illetine yakalanmamı biri için utanılacak yanı olmayan o derdi olmasa, bir de mektuplar kaybolmamı olsa, Fernanda ya murdan hiç tedirgin olmayacaktı; çünkü bütün ömrü ya mur ya ıyormu casına geçmi ti. Ne günlük programında, ne dualarının düzeninde bir de i iklik yapmadı.

Yemek yiyenlerin ayakları ıslanmasın diye masanın tu lalar üzerine yerle tirildi i, sandalyelerin altına tahtalar konuldu u günlerde bile, Fernanda keten örtüleri; porselen takımları, amdanları hiç eksik etmedi. Alı kanlıklardan kopmak için felaketleri bahane etmeyi yersiz bulurdu. Artık kimse soka a çıkmıyordu. Soka a çıkıp çıkmamak Fernanda'nın görü lerine ba lı olaydı, ya murlar ba lamadan önce de kimsenin soka a çıkmaması gerekirdi. Çünkü Fernanda, kapıların kapalı tutulmak için icat edildi ine ve sokakta olup bitenlerle ancak sokak kadınlarının ilgilenece ine inanırdı. Yine de Albay Gerineldo Marquez'in cenazesi geçiyor dediklerinde pencereden ilk bakan o

oldu. Aralık pencereden böyle bir bakıp çekildi i halde, böyle bir zaaf gösterdi i için uzun süre pi manlık duydu.

Fernanda, bundan daha tenha, daha hüzünlü bir cenaze alayı dü ünemezdi. Tabutu ka nı arabasına koymu lar, üzerine de muz yapraklarından bir saçak yapmı lardı. Ancak hava öylesine ya ı lı, sokaklar öylesine çamurluydu ki, tekerlekler her dönü te çamura saplanarak sarsılıyor, a ırla mı saçak her sarsıntıda da ılıverecek gibi oluyordu. Süzülen ya mur suları bayra a sarılı tabutun üzerine iniyor, onurlu gazilerin bir zamanlar kabul etmedikleri kan ve barut lekeli bayra ı ıslatıyordu. Albay Gerineldo Marquez'in Amaranta'nın diki odasına silahsız girmek için askılıkta bıraktı ı gümü ve bakır tokalı kılıcını da tabutun üzerine koymu lardı.

Ka nının arkasında Neerlandia'daki teslim görü melerinde bulunanlardan sa kalmı olanlar yürüyordu. Yalınayaktılar.

Paçalarını sıvamı lar, çamurlara bata çıka ilerliyorlardı. Bir ellerinde ka nıyı çeken hayvanları dürtüklemek için sopalar, öteki ellerinde ya murdan rengi kaçmı ka ıt çelenkler vardı.

Hala Albay Aureliano Buendia'nın adını ta ıyan sokakta gerçekdı ı bir görüntü gibiydiler. Evin önünden geçerlerken hepsi ba ını çevirip pencerelere baktılar. Sonra alana dönen kö eyi kıvrıldılar ve çamura saplanan arabayı yerinden kıpırdatmak için yardım etmek zorunda kaldılar.

Ursula, Santa Sofia de la Piedad'a kendini ta ıtarak kapıya çıktı.

Cenaze alayının çekti i zahmeti öylesine dikkatle inceledi ki, gözlerinin gördü ünden hiç kimsenin ku kusu olmadı. Hele haberci melekler gibi kaldırdı ı elini, arabanın sallantısına uydurarak salladı ını görenler, onun kör oldu unu bilseler

bile inanmazlardı.

Ursula, -Gülegüle o lum Gerineldo, diye seslendi. -Bizimkilere selamlarımı ilet; ya murlar dinince onları görece imi söyle.

Aureliano Segundo onu yata ına götürdü ve her zamanki teklifsizli i içinde cenazenin ardından seslenirken ne demek istedi ini sordu.

Ursula, -Öyle i te, dedi. -Ölmek için ya murun dinmesini bekliyorum.

Sokakların durumu Aureliano Segundo'yu kaygılandırıyordu.

Sonunda hayvanlarının ne durumda oldu unu merak etti, ba ının üzerine bir mu amba tutarak Petra Cotes'in evine itti. Petra Cotesi bahçede beline kadar suyun içinde, bir atın ölüsünü yüzdürmeye çalı ırken buldu. Aureliano Segundo eline bir kaldıraç alarak ona yardım etti. i mi gövde koca bir çan gibi öte yanına devrildi ve sulu çamur seline kapılarak gitti. Ya mur ba ladı ından beri Petra Cotes bahçedeki hayvan le lerini

kaldırmaktan ba ka i yapmıyordu. lk haftalarda bir eyler yapması için Aureliano Segundo'ya haber üstüne haber salmı , Aureliano Segundo ise tela a gerek olmadı ını, korkulacak bir durum bulunmadı ını, hava açtıktan sonra ne yapılması gerekti ini dü ünecek bol bol zaman olaca ını söyleyerek gitmemi ti. Petra Cotes, at otlaklarının su altında kaldı ı, davarların suda yüzdükleri, yiyecek yem kalmadı ı, hayvanların ise jagarların ve hastalı ın pençesine dü tü ü haberlerini iletti.

Aureliano Segundo, -Yapılacak hiçbic ey yok, diye kar ılık verdi, -havalar düzelince ölenlerin yerinde yenileri do ar. Petra Cotes, hayvanların sürüyle öldüklerini görüyor, hiçbir ey yapamıyordu.

Yalnızca çamura saplanmı olanları kesiyordu. Bir zamanlar Macondo'nun en büyük ve en güçlü sayılan servetinin, tufanın acımasızlı ında yokolu unu, geriye hastalık ve yokluktan ba ka bir ey kalmayı ını suskun bir çaresizlik içinde seyrediyordu.

Aureliano Segundo olup bitenlere bir gözatma kararını verdi inde, koca çiftlikten kala kala bir at le i ile yıkık ahırda titreyen, kadavrası çıkmı katırdan ba ka bir ey kalmadı ını gördü. Petra Cotes onun geldi ini görünce a ırmadı, sevinmedi, sitem de etmedi. Yalnızca hafif alaylı bir gülümseyi le kar ıladı Aureliano Segundo'yu.

-Gelmenin sırasıydı artık! dedi.

Çökmü , bir deri bir kemik kalmı tı. Yırtıcı hayvanlarınkine benzeyen çekik gözleri, ya muru seyretmekten hüzünlenmi , yumu amı tı. Aureliano Segundo evinde oldu undan daha rahat etti inden de il, mu ambayı kafasına örtüp soka a çıkmaya karar veremedi i için kalıyordu. Öteki evdeyken dedi i gibi, -Acele etmeye gerek yok, diyordu, -birkaç saat içinde havanın açmasını dileyelim yeter. lk hafta boyunca Aureliano Segundo, zamanın ve ya murun metresinin sa lı ında bıraktı ı izlere alı tı. Giderek onu eskiden oldu u gibi görmeye, co turuculu unu, ta kınlıklarını, sevgisinin hayvanlara bah etti i akıl almaz do urganlı ı hatırlamaya ba ladı ve ikinci haftanın içinde bir gece, yarı meraktan, yarı sevgiden, kadını ok aya ok aya uyandırdı. Petra Cotes onun bu davranı ına kar ılık vermedi. -

Hadi, uyu bakalım, diye mırıldandı. - imdi böyle eyleri dü ünmenin sırası de il.

Aureliano Segundo tavandaki aynalarda kendini gördü. Petra Cotes'in artık yıpranmı sinirlerle birbirine ba lanan ve bir dizi makarayı andıran belkemi ini gördü ve kadına hak verdi. Hem, böyle eylerin sırası olmadı ından de il, artık böyle eyler onlardan geçmi oldu u için haklı buldu onu.

Yalnızca Ursula'nın de il, bütün Macondoluların ölmek için ya murun dinmesini bekledikleri kanısına varan Aureliano

Segundo, sandıklarını da toplayıp eve döndü. Sokaklardan geçerken Macondoluların pencerelerinin önünde kollarını kavu turmu , gözleri dalıp gitmi oturduklarını, bölüntüsüz, acımasız zamanın geçi ini kolladıklarını gördü. Ya muru seyretmekten öte hiçbir ey yapılamayınca, zamanı aylara ve yıllara bölmenin gere i yoktu. Çocuklar Aureliano Segundo'yu sevinçle kar ıladılar, çünkü sesi kısılmı akordeonu çalıp onları e lendiriyordu. Ama asıl ho larına giden ey bu konserlerden çok, ansiklopediye bakmaktı. Yeniden Meme'nin odasında toplandılar ve Aureliano'nun uçan balonu, bulutlar arasında yatacak yer arayan uçan file dönü türen öykülerini dinlemeye ba ladılar. Aureliano Segundo ansiklopediyi karı tırırken at üstünde birinin resmine rastgeldi. Adam, tuhaf kılı ına ra men, hiç de yabancı gelmiyordu.

Aureliano Segundo dikkatle inceledikten sonra, bunun Albay Aureliano Buendia'nın resmi oldu u sonucunu çıkarttı. Resmi, Fernanda'ya gösterdi. O da at üstündeki adamın yalnızca albaya de il, bütün aileye benzedi ini kabul etti.

Oysa aslında resimdeki bir tatar sava çıydı. Rodos heykelinin, yılan oynatıcıların resimlerine baka baka zaman geçiyordu.

Günlerden bir gün karısı odaya geldi ve Aureliano Segundo'ya zahire ambarında yalnızca birbuçuk kilo kavurmayla bir çuval pirinçten ba ka bir ey kalmadı ını haber verdi.

Aureliano Segundo, -Peki, ne yapmamı istiyorsun? diye sordu.

Fernanda, -Orasını ben bilmem, dedi. -Erkeklerin bilece i i bu.

Aureliano Segundo, -Hava açınca bir çaresini dü ünürüz, dedi.

Yemekte bir lokma etle bir ka ık pirinç yemek zorunda olsa da, ansiklopedi onu evin sorunlarından daha çok ilgilendiriyordu.

- u anda hiçbir ey yapamam, diyordu, -ömrümüzün sonuna dek sürecek de il ya bu ya mur. Kilerdeki çuvallar dibine indikçe Fernanda'nın öfkesi tepesine çıkıyordu. Sızlanmaları, söylenmeleri bir yarar sa lamayınca, bir sabah olanca öfkesi zincirinden bo andı ve gitarın tekdüze çalını ı gibi tek perdeden ba layan konu ması, saatler ilerledikçe yükseldi de yükseldi.

Aureliano Segundo, ancak ertesi sabah kahvaltısından sonra, ya murun sesini bastıran ve ondan daha akıcı olan zırıltıdan rahatsız oldu u zaman, durumun farkına vardı. Sinirine dokunan dırıltıyı Fernanda çıkarıyordu. Kendisini kraliçe olmak için yeti tirdiklerini, sonunda bu deliler evinde hizmetçi olup çıktı ını, kendisi da ılmaya yüztutmu bu evi ayakta tutmak için canını tüketirken, kocası olacak o tembel, o sefih, o ahlaksız herifin sırtüstü yatıp gökten ekmek ya sın diye bekledi ini

söyleyerek evin içinde dolanıyordu.

Yapılacak yı ınla i vardı, artık burasına gelmi ti, dayanamıyordu, gün do u undan gece yatanadek onarılacak, yapılacak bir alay ey oluyordu, gece yata a girerken yorgunluktan gözleri batıyordu da bir Tanrının kulu çıkıp da ona

-Günaydın Fernanda, nasılsın, iyi uyuyabildin mi? diye sormuyordu. Neden böylesine sararıp soldu unu, sabahları kalktı ında neden gözlerinin çevresinde mor halkalar oldu unu laf olsun diye bile soran çıkmıyordu. Zaten kendisini her zaman bir ba belası olarak, bir budala olarak gören, arkasından fısıl fısıl konu an

bu aileden daha ba ka ne beklenirdi ki? Onunla alay ediyorlar, kilise faresi diyorlar, kokona diyorlar, çok bilmi diyorlar, düzenbaz diyorlardı. Tanrı günahlarını ba ı lasın, Amaranta bile, onun kendi bokunu çomaklayan biri oldu unu söylemi , Tanrı günah yazmasın, bu sözleri a zına almı tı.

Fernanda, yüre inde Tanrı korkusu oldu u için, bütün bunlara dayanmı tı, ama o Jose Arcadio Segundo olacak alçak, evlerine bu kabız kadının, bu kendini be enmi da lının ayak bastı ı günden beri ailenin felaketten kurtulamadı ını söyleyince artık dayanamamı tı.

Tanrı yardımcımız olsun, ne biçim sözlerdi bunlar, hükümetin i çileri öldürtmek için gönderdi i da lıların tohumundan olma bir kız demi ti, hem de kendisine, Alba Dükünün vaftiz çocu u olan kendisine söylemi ti bu sözleri. Kendisi öyle soylu bir ailenin kızıydı ki, soyunu sopunu duyan ba kan karılarının ödü patlıyordu. Onun gibi damarlarında soylu kan ta ıyan bir hanımefendiye, imzasını atarken tam on bir tane adı pe pe e sıralamak hakkına sahip olan bir hanıma, hergelelerle dolu bu kasabada on altı parça gümü çatal bıça ı bir arada görünce aklı ba ından gitmeyen tek ki i olan kendisine hakaret edeceklerdi ha!

Kocası olacak o pis zampara kendisiyle alay edecek, bu kadar çok çatal bıça ın insanların i ine yaramayaca ını, olsa olsa kırkayakların kullanaca ını söyleyerek e lenecekti ha! Beyaz arabın ne zaman, hangi taraftan ve hangi kadehle, kırmızı arabın ne zaman, hangi taraftan ve hangi kadehle servis yapılaca ını gözü kapalı bilen, ondan ba ka kimse yoktu.

Beyaz arabın gündüz, kırmızı arabın gece içilece ini sanan o köylü bozması - Tanrı günahlarını ba ı lasın- Amaranta gibi miydi o? Koskoca kıyı bölgesinde ondan ba ka kim vardı altın otura a i emi ? Oysa, -Tanrı günahlarını ba ı lasın- Albay Aureliano Buendia, o farmason kafasıyla ona çatmı , bu hakkı nereden aldı ını, yoksa bok yerine fesle en mi sıçtı ını -evet, aynen bu sözlerle- sorup alay etmi ti. Bunun üzerine odasındaki otura ı kaçamak görmü olan Renata, kendi öz kızı, tutup, oturak som altından olsa da, üzeri armalı olsa da içindekinin bildi imiz bok oldu unu, hem de kabız yaylaların boku oldu u için en beteri oldu unu söylemi ti. Bir dü ünün, insanın öz kızı böyle

konu ursa, ailenin öteki bireylerinden ne beklenirdi? Ama ne olursa olsun, kocasının biraz daha dü ünceli, biraz daha saygılı olmasını beklemek hakkıydı. Ne de olsa Tanrının emriyle onun kocası, e i, yasal olarak onun malına konan adamdı. Kendisini babasının evine gelip almı tı, dileye isteye bu sorumlulu u

yüklenmi olması gerekirdi.

Babasının evinde bir eksi i yoktu, yedi i önünde, yemedi i ardındaydı, elini sıcak sudan so uk suya sokmazdı; yalnızca vaftiz babası, mühürlü yüzü ünü bastı ı balmumuyla kapalı zarfta mektup yollayıp, sevgili vaftiz kızının o nazik ellerinin piyano çalmaktan ba ka bir i le incinmemesini istemi ti. Zaman öldürmek için cenaze çelenkleri örerdi. Oysa kocası olacak o zırdeli bin dereden su getirerek, söz üstüne söz vererek onu evinden almı , insanın sıcaktan soluk alamadı ı bu cehennem kazanına getirmi , daha kendisi orucunu tamamlamadan kocası sandı ını sepetini toplamı , akordeonunu almı , bir a a ılık kadının koynuna gitmi ti. Dediklerine göre kadının ne mal oldu unu anlamak için arkasından bir bakmak, azgın kısrak gibi kıçını çalkalayı ını bir görmek yeterdi. O kadın bir... bir eydi i te, kendisinin tam tersiydi, ister sarayda, ister domuz ahırında olsun, hanımefendili i eksilmeyen, sofrada da yatakta da hanımefendi kalan, iyi yeti tirilmi , Tanrı korkusu nedir bilen, Tanrının yasalarına boyune en kendisinin, tam zıddıymı o kadın.

Kocası tabii ki öteki kadınla yaptı ı akrobatlıkları ve serserice antikalıkları kendisiyle yapamamı tı. Öteki kadın ise, Fransız yosmaları gibi, her eye hazırdı. Onlardan da beterdi. Hiç de ilse onlar kapılarına kırmızı fener asmak dürüstlü ünü gösteriyorlardı. Dona Renata Argote ile Don Fernando del Carpio'nun biricik, sevgili kızlarına yara tırdıkları davranı buydu i te. Oysa babası ne saygın adamdı. Dini bütün bir Hıristiyan, kutsal mezar ni anı almı bir övalyeydi. Bu ni anı alanlar, Tanrının ba ı ıyla, mezarlarında bozulmadan yatarlar, yanakları gelin gibi taptaze, gözleri zümrüt gibi duru kalırdı.

Aureliano Segundo, - te imdi attın, diye karısının sözünü kesti, -buraya getirdiklerinde baban kokmaya ba lamı tı bile.

Kadının bo bulunaca ı anı kollayarak; koca bir gün sabırla onu dinlemi ti. Fernanda onun dediklerine kulak asmadıysa da sesini alçalttı. O ak am yemekte, Fernanda'nın sürekli dırdırı ya murun sesini bastırdı. Aureliano Segundo ba ını taba ından kaldırmadan bir iki lokma yiyip erkenden odasına çekildi. Ertesi sabah kahvaltıda Fernanda bitkindi. Uyumamı a benziyordu ve kendi öfkesinden yılgın dü mü gibiydi. Yine de, kocası rafadan yumurta istedi i zaman, yumurtaların bir hafta önce tükendi ini söyleyecek yerde, Fernanda açtı a zını yumdu gözünü, aklı midesine kaçmı erkeklere verdi veri tirdi, el el üstünde oturup,

sofraya gelince ku sütü istediklerinden yakındı.

Aureliano Segundo, her zamanki gibi çocukları aldı, ansiklopediye bakmak için odaya çekildi. Fernanda da onun ba ının etini yemeye devam edebilsin diye, sözümona Meme'nin odasını düzeltmeye giri ti. O oracakta söylenip dururken, Aureliano Segundo'nun çocuklara ansiklopediyi açıp Albay Aureliano Buendia'nın resmini basmı lar diyebilmesi için yürek isterdi.

Ö leden sonra çocuklar uykuya yatınca Aureliano Segundo verandaya çıktı. Fernanda orada da pe ini bırakmadı, dalına basarak, atsine i vızıltısına benzer dırdırını sürdürerek yakasına yapı tı. Evde ta lardan ba ka a za atacak bir ey kalmadı ı halde, kocasının Acem ehin ahı gibi yangelip oturdu unu, ya muru seyretti ini, zaten bir i e yaramadı ını söyleyip durdu.

Miskinin biriydi, sünger gibi yalnızca sömürmesini bilirdi, bir i e yaramazdı, pamuktan daha yumu ak yapılıydı, kadınların sırtından geçinmeye alı ıktı, kendisini balina hikayesini dinlemekle avunan Yunus peygamberin karısıyla mı evli sanıyordu? Aureliano Segundo söylenilenleri hiç duymuyormu gibi hiç istifini bozmadan, iki saatten fazla dinledi karısını.

Ak ama do ru, kafasının içinde çalan bir davul gibi sürüp giden sese dayanamayacak duruma gelinceye dek karısının sözünü kesmedi.

Sonra, -Lütfen kes artık, diye rica etti.

Fernanda ise tam tersine, sesini yükseltti. -Neden kesecekmi im? dedi. -Beni dinlemek istemeyen çeker ba ka yere gider. O zaman Aureliano Segundo kendisini kaybetti. A ır a ır do ruldu. Gerinmek için aya a kalkıyor gibi bir kayıtsızlı ı vardı. Sonra son derece yöntemli ve düzenli bir öfkeyle begonya saksılarını, e reltiotu fıçılarını, ortanca saksılarını teker teker kaptı ı gibi yere vurup parçaladı. Fernanda korktu. Çünkü o ana kadar sürdürdü ü dırdırın nasıl bir gerilime yolaçtı ını gerçekten kavrayamamı tı. imdi de ortalı ı yatı tırmak, durumu düzeltmek zamanı çoktan geçmi ti artık. Bu bo alımın verdi i sarho luk içindeki Aureliano Segundo, yine hiç acele etmeden porselen takımların durdu u büfenin camını kırdı, porselenleri birer birer çıkardı, yere atıp parçaladı. Bir zamanlar nasıl evi ba tan a a ı banknotlarla sıvamı sa, yine aynı serinkanlılık ve sistemli çalı mayla bu kez de Bohemya kristallerini duvara çarpmaya koyuldu. Ardından elle boyanmı vazolar, çiçekli kayıklardaki genç kız resimleri, yaldız çerçeveli aynalar, sözün kısası salondan kilere, kırılacak ne varsa hepsini tuz buz

etti; son olarak da mutfaktaki büyük küpü bahçeye fırlattı. Küp, bahçenin ortasında kof bir patlamayla da ıldı. Sonra Aureliano Segundo ellerini yıkadı, mu ambayı ba ının üzerine çekti gitti.

Geceyarısından önce de elinde birkaç ba kurutulmu et, birkaç

torba pirinç, kurtlanmı mısır ve bir iki hevenk çürük muzla geri geldi. Ondan sonra evde hiç yiyecek darlı ı olmadı.

Amaranta Ursula ile küçük Aureliano, ya murlu günlerini mutlu bir dönem olarak hatırlayacaklardı hep. Fernanda'nın bütün sertli ine ra men, çocuklar, bahçedeki su birikintilerine dalıp çıkıyorlar, kertenkele yakalayıp kesiyorlar, Santa Sofia de la Piedad arkasını döndü ü zaman, kelebek kanatlarının tozlarını çorbaya atarak sözümona yeme e zehir katma oyunu oynuyorlardı. Ba e lenceleri de Ursula'ydı. Çocuklar ona kocaman, kırılmaz bir bebek gözüyle bakıyorlar, renk renk örtülere sarıp, yüzünü isle, kömürle boyayarak oradan oraya ta ıyorlardı. Bir seferinde kurba alara yaptıkları gibi neredeyse Ursula'nın gözlerini de bahçıvan makasıyla oyacaklardı.

Ursula'nın saçmalamaları kadar onları e lendiren hiçbir ey yoktu. Ya murun üçüncü yılında, Ursula'nın beyni gerçekten sulanmaya ba lamı tı. Yava yava gerçeklik kavramını yitiriyor, bugünle dünü karı tırıyordu. Ya amının çok eskilerde kalmı olaylarını yeni olmu gibi görüyordu. Bir seferinde, öleli yüzyıldan çok olan büyük ninesi Petronila Iguaran öldü diye üç gün durmamacasına a ladı bile.

Aklı öylesine bulandı ki, küçük Aureliano'yu kendi o lu albay sanmaya, onun babasıyla birlikte buz görmeye gitti i ya larındaki haliymi gibi görmeye ba ladı. O sıralarda ilahiyat okulunda okuyan Jose Arcadio'yu da çingenelerle birlikte kaçan kendi büyük o lu sanıyordu. Sürekli olarak aileden söz ediyor, bütün hısım akrabayı sayıp döküyordu. Sonunda çocuklar, yalnızca uzun zaman önce ölmü akrabalarla de il, de i ik zamanlarda ya amı ki ilerle de biraraya gelebildikleri hayaller kurmayı ö rendiler. Saçlarına küller serpi tirilmi , yüzüne kırmızı bir e arp ba lanmı Ursula, yata ının üzerinde oturur, çocukların bu gerçekdı ı akrabaları, sanki gözleriyle görmü gibi uzun uzun anlatmalarını keyifle dinlerdi. Ursula, akrabalarıyla kendisi do madan çok önce olmu olaylardan söz eder, onların verdikleri iyi haberlere sevinir, dü sel konukların döneminden çok sonra ya amı ki ilerin ölümlerine onlarla birlikte ah vah ederek gözya ı dökerdi.

Çok geçmeden çocukların dikkatini çeken bir durum oldu. Bu dü ledi i ki ilerin hepsine tek tek yöneltti i bir soru vardı Ursula'nın. Ya murlar dininceye kadar orada kalsın diye insan boyundaki Saint Joseph heykelini eve kimin getirdi ini ara tırıyordu. Böylelikle yerini yalnızca Ursula'nın bildi i gömü, Aureliano Segundo'nun aklına dü tü. Ne var ki, nasıl dolambaçlı sorular sorarsa sorsun, kaç dereden su getirirse getirsin, kadını konu turamadı. Ursula bütün sapıtmasına ra men, gömülü altınların gerçek sahibinden ba ka kimseye gizini açmayacak bilinci koruyordu daha. Bu konuda öylesine katı ve kurnazdı ki, Aureliano Segundo, arkada larından birini altınların sahibi diye

yutturmaya kalkı ınca, Ursula, adamı sorularıyla a ırtıp faka bastırarak gülünç duruma dü ürdü.

Aureliano Segundo, Ursula'nın gizini kesinlikle mezara götürece i kanısına vardıktan sonra ön ve arka bahçede su kanalları açma bahanesiyle bir alay i çi tuttu ve bahçeyi kazdırmaya ba ladı.

Kendisi de eline demir çubuklar ve çe it çe it maden dedektörleri alarak topra ı ara tırdı. Üç ay tüketici bir çaba harcamalarına ra men, altına benzer hiçbir ey bulamadılar.

Bunun üzerine Aureliano Segundo, iskambillerin i çilerden daha yararlı olabilece ini dü ünerek Pilar Ternera'ya gitti. Ancak, Pilar, kartları Ursula kesmedikçe, bir sonuca ula amayacaklarını söyledi. Bir yandan da gömüyü kuru u kuru una söylemekten geri kalmayarak, bakır telle ba lı üç çuvalda tam yedi bin iki yüz on dört altın bulundu unu; çuvalların, merkezi Ursula'nın karyolası olan yüz metre yarı çapında bir dairenin içinde gömülü olduklarını belirtti. Bu gömünün bulunabilmesi için ya murların durması ve pe pe e üç Haziran ayı güne inin çamur yı ınlarını kurutup toza dönü türmesi gerekiyordu.

Falcının sözlerinin yuvarlaklı ını ve belirsizli ini ruh ça ıranların dediklerine benzeten Aureliano Segundo, A ustosta olmalarına ve falın çıkması için en azından üç yıl beklemek gerekmesine ra men, kazıları sürdürmeyi ye ledi. Onu ilk a ırtan ve aynı zamanda aklını karı tıran ey, Ursula'nın yata ı ile arka bahçe duvarı arasındaki açıklı ın tam üç yüz metre olu uydu. Fernanda, kocasının büyük bir titizlikle bahçeyi ölçüp biçti ini görünce, hele i çilere kanalları bir metre daha derin kazmalarını söyledi ini duyunca, onun da ikiz karde i gibi delinin biri oldu una inandı. Ancak büyük dedesinin yol ararken gösterdi i çabayla kar ıla tırılabilecek bir ara tırma tutkusuna kendini kaptıran Aureliano

Segundo, ba ladı ı ya tabakalarının sonuncusunu da bu yolda eritti. Yine eskisi gibi ikiz karde ine benzemeye ba ladı. Bu benzerlik yalnızca incelmesinden de il, karde i gibi dalgın ve içe kapanık bir havaya bürünmesinden geliyordu. Artık çocuklarla u ra maz olmu tu. Tepeden tırna a çamura bulanmı dolanıyor, aklına esti i zaman mutfa ın kö esinde bir iki lokma atı tırıyor, Santa Sofia de la Piedad'ın sorularına kırk yılda bir yanıt veriyordu. Kocasının elinden hiç i gelmeyece ini sanan Fernanda onu böylesine çalı ır gördükçe, suratının asıklı ını yoksunlu a ve yorgunlu a, suskunlu unu çileke li e ve dikkafalılı ını dirençli bir inanca ba lıyor, bunca zaman kocasına avare diye çattı ı için pi manlık duyuyordu.

Oysa Aureliano o sırada hiç de uzla acak havada de ildi.

Gırtla ına kadar çürümü dalların, çiçeklerin içine gömülüyor, ön ve arka bahçenin i i bittikten sonra da çiçeklikleri temizlemeye giri iyordu. Evin do u kanadının altını öylesine derin kazdırmı ,

temele kadar inmi ti ki, bir gece bir yandan evin sarsıntısı, öte yandan yeraltından gelen seslerle uyanan ev halkı deprem oluyor sandı. Odalardan üçü çöküyordu. Fernanda'nın odasıyla verandanın arasında derin bir yarık açıldı. Ev çöküyor diye Aureliano Segundo ara tırmasına ara vermedi. Son umutları da söndü ü ve yapılacak en akıllıca i , falın dediklerini beklemek gibi göründü ü zaman bile, Aureliano Segundo yılmadı. Çöken temeli onardı, çatla ı harçla doldurdu ve batı yönünde ilerleyerek evin yanını kazmaya devam etti. Ertesi yıl Haziran ayının ikinci haftasında ya mur hafifledi i, bulutlar da ılmaya ba ladı ı ve havanın açmak üzere oldu u sırada Aureliano Segundo daha hala evin yanını kazıyordu.

Gerçekten de hava açtı. Bir cuma günü saat ikide dünya, tu la tozu gibi kıpkırmızı ve su gibi serin bir güne le aydınlandı.

Ondan sonra da on yıl ya mur ya madı.

Macondo yıkıntıya dönmü tü. Çamurdan batakla mı sokaklarda kırık dökük e ya, kırmızı zambaklarla örtülü hayvan iskeletleri, nasıl çılgınca geldilerse Macondo'yu çılgınca bırakıp gidenlerin son anıları duruyordu. Muz salgını sırasında alelacele yaptırılan evler bo almı tı. Muz irketi, tesislerini söktü. Eski telörgülü siteden geriye bir yıkıntı yı ını kaldı. Ah ap evler, ö le sonlarındaki iskambil partileri için dü ünülmü esintili serin teraslar, yıllarca sonra

Macondo'yu yeryüzünden silecek tanrısal kasırganın habercisiymi gibi uçmu da ılmı lardı. O amansız rüzgardan geri kalan tek insan izi, yaban menek elerinin arasında ezilmi otomobilde bulunan Patricia Brown'un eldiveniydi.

Kasabanın kurulu günlerinde Jose Arcadio Buendia'nın buldu u ve daha sonra üzerinde muz plantasyonlarının kuruldu u büyülü alan, çürümeye yüztutmu köklerle kaplı bir bataklık oldu.

Ufukta denizin suskun köpükleri bile görülebiliyordu artık.

Aureliano Segunda sırtına kuru giysilerini geçirip, kasabayı yeniba tan tanımak üzere soka a çıktı ı ilk pazar günü büyük üzüntüye kapıldı. Bu afetten sa çıkanlar, yani Muz irketi kasırgası kopmadan önceki Macondolular, soka ın ortasına oturmu , ilk güne li havanın tadını çıkarıyorlardı.

Ya murun yüzlerine vurdu u yosun ye ili ve bir kö eye sıkı ıp kalmı lı ın buruk kokusu hala üzerlerindeydi, yine de do dukları kasabayı yeniden elegeçirmenin sevinci yüreklerini ısıtıyordu.

Türkler Soka ı yine eski görünümünü almı tı. Ayakları sandaletli, kulakları halkalı Arapların papa anlarla incik boncuk trampa ederek dünyayı dola tıkları ve Macondo'yu dünya kurulalıberi süregelen gezginliklerine mola verecek bir yer olarak gördükleri günlerde Türkler Soka ı ne durumdaysa imdi de öyleydi. Ya muru a abilmi olan mallar tezgahlarda da ılmı , kapıların üzerinden sarkan kuma lar yer yer küflenmi , tezgahları kurtlar kemirmi , duvarlar nemden oyulmu tu. Yine de üçüncü

ku aktan olan Araplar, tıpkı babaları ve dedeleri gibi umursamaz, kaygısız, zamana ve felaketlere ba ı ık olarak, atalarının oturdu u yerde ve onların oturdu u biçimde oturuyorlardı.

Uykusuzluk hastalı ı salgınından sonra da, Albay Aureliano Buendia'nın otuz iki sava ından sonra da, bunlar hep böyle, canlı ya da cansız, oturmalarını sürdürmü lerdi. Kumar masalarının, pide tablalarının, ni ancılık pavyonlarının, dü yorumlayıp fal baktıkları geçidin yıkılıp da ılması kar ısında güçlerini yitirmeyi lerine a ıran Aureliano Segundo, her zamanki çekinmezli iyle Araplara yana tı, fırtınada sulara kapılıp sürüklenmemek için hangi gizemli kaynaklara dayandıklarını, bo ulmamak için hangi eytan icadına ba vurduklarını kapı kapı dola ıp sordu.

Araplar kurnaz kurnaz gülerek ve gözlerini süzerek, a ız birli i etmi cesine aynı yanıtı verdiler: -Yüzerek.

Yerliler içinde Arap yüre i ta ıyan belki de tek ki i, Petra Cotes'ti. Ahırlarının yerle bir olu unu seyretmi , ambarının fırtınada yıkılı ını görmü , ama evini ayakta tutmayı ba armı tı.

kinci yıl içinde Aureliano Segundo'ya üst üste haber salmı , Aureliano Segundo ise onun evine ne zaman gidece ini bilmedi ini, ama ne zaman giderse gitsin yatak odasının yerlerine dö emek için bir sandık altın götürece ini söylemi ti.- Petra Cotes, bu felakete direnecek gücü bulmak için yüre ini kurcalarken, ta derinlerde anlamlı ve haklı bir öfkeyle kar ıla mı ve bu öfkeyle, a ı ının har vurup harman savurdu u, sonra da tufanın sürükleyip götürdü ü serveti yeniba tan yapmaya and içmi ti. Bu kararı öylesine kesindi ki, Aureliano Segundo son haberi aldı ından sekiz ay sonra onun evine gitti inde, kadını saçı ba ı darmada ınık, benzi ye ile çalmı , derisi uyuz lekeleriyle dolu bir halde, masanın ba ında harıl harıl e ya piyangosu bileti hazırlarken buldu.

Aureliano Segundo bu durumu görünce afalladı. Petra Cotes de onun kir pas içinde oldu unu, suskunlu unu görünce, kendisini görmeye gelenin, büyük a kı de il de, ikiz karde i oldu unu sandı.

Aureliano Segundo, -Sen çıldırmı sın, dedi, -piyangoya hayvan kemikleri mi koyacaksın?

O zaman Petra Cotes, ona yatak odasına bir göz atmasını söyledi. Ve Aureliano Segundo katırı gördü. O da tıpkı metresi gibi bir deri bir kemik, ama yine onun kadar canlı ve kararlı görünüyordu. Petra Cotes, katırı kendi gazabıyla beslemi , saman, mısır ve kuru saplar tükenince, kendi yatak odasına alıp o tiril tiril keten çar aflarıyla, Acem halılarıyla, püsküllü yatak örtüleriyle, kadife perdelerle, karyolanın üzerindeki sırma

i lemeli ipek tenteyle hayvanın karnını doyurmu tu.

::::::::::::::::::::::::

Ursula hava düzeldi i zaman ölmek üzere verdi i sözü yerine getirebilmek için çok çaba harcamak zorunda kaldı. A ustosta esmeye ba layan, gül fidanlarını soldurur çamur yı ınlarını ta gibi katıltan, paslı çinko damlarla yüzyıllık badem a açlarının üzerinden bir daha kalkmayacak kızgın toz bulutları yükselten kuru

rüzgarla birlikte Ursula'nın ya murlar sırasında seyrelen bilinç dalgaları ço aldı, aklını ba ına toplamaya ba ladı. Ursula, üç yıldan fazla süreyle çocukların oyunca ı oldu unu anlayınca kıyameti kopardı, sövüp saymaya, ilenmeye koyuldu. Suratını yıkadı, sırtındaki renk renk kuma parçalarını attı, çocukların orasına burasına ili tirdikleri kurutulmu kertenkeleleri, kurba aları, muskalarla Arap gerdanlıklarını fırlattı ve Amaranta'nın ölümünden sonra ilk olarak kimseden yardım istemeksizin yata ından kalkarak ev halkına katıldı. Hiç a maz yüre i, ona karanlıkta yol gösteriyordu. Onun sendeledi ini görenler ya da hep ba ı hizasında tuttu u koluna çarpanlar, Ursula'nın bedeninde bir rahatsızlık oldu unu dü ünüyorlar, onun kör oldu unu akıllarına bile getirmiyorlardı.

Evin ilk onarımından sonra özenle bakılmı çiçek tarhlarının ya murda harap oldu unu, ardından, Aureliano Segundo'nun kazılarıyla altüst edildi ini; duvarların ve dö eme çimentolarının çatladı ını, e yanın eskiyip soldu unu, kapıların mente elerinden çıktı ını, bütün ailenin kendi gençli inde akıldan geçirilmeyecek bir umutsuzlukla her eyi kapıp koyverdi ini anlaması için, Ursula'nın ille de görmesi gerekmiyordu. Elyordamıyla bo yatak odalarında gezinirken, tahtayı kemiren kurtların sürekli tıkırtısını, giysi dolaplarındaki güvelerin hı ırtısını, tufan sırasında türeyip evin temellerini kemiren kocaman kırmızı karıncaların sinir bozucu gürültüsünü duyabiliyordu. Bir gün ermi heykellerinin durdu u sandı ı açtı, sonra Santa Sofia de la Piedad'ı ça ırarak, sandıktaki giysileri un ufak eden, kapak açılır açılmaz fırlayıp üzerini saran hamamböceklerini ayıklamasını söyledi. - nsan böylesi bir koyvermi lik içinde ya ayamaz, dedi. -Böyle giderse hayvanlara yem olaca ız.

O andan sonra Ursula hiç dur durak bilmedi. Gün do madan kalkıyor, ister çocuk, ister büyük kimi yakalarsa i e ko uyordu.

Kullanılabilecek durumda kalmı bir iki kat giysiyi güne e yaydı, çe it çe it böcek ilaçlarıyla hamamböceklerinin kökünü kazıdı.

Kapı ve pencerelerdeki kurt delikleriyle karınca yuvalarını sönmemi kireçle tıkadı. Bu onarım tela ı, sonunda Ursula'yı unutulmu odalara getirdi. Jose Arcadio Buendia'nın simya diye diye aklını yitirdi i odanın örümceklerini aldı, pisli ini temizledi; askerlerin darmada ın etti i gümü i li ini düzeltti ve son olarak

odanın ne halde oldu unu anlamak için Melquiades'in odasının anahtarlarını istedi. Öldü ü kesinlikle anla ılmadan odaya kimsenin girmesini istemeyen Jose Arcadio Segundo'nun bu iste ine uymaya çalı an Santa Sofia de la Piedad,

Ursula'yı atlatmak için binbir dolap çevirdi. Ne var ki Ursula, evin en dip kö elerini bile böceklerin istilasına teslim etmemek konusunda kararlı oldu u için, önüne çıkarılan bütün engelleri a tı. Üç gün direttikten sonra kapıyı açtırmayı ba ardı. Kapı açılınca yüzüne çarpan pislik kokusundan bayılmamak için kapıya tutunmak zorunda kaldı. Okuldan gelen kızlar için alınan yetmi iki otura ın orada durdu unu ve ya murlu bir gecede evi basıp arayan askerlerin Jose Arcadio Segundo'yu bulamadıklarını hatırlaması için iki saniye yetti.

Sanki her eyi görüyormu casına, -Tanrı bize acısın! diye haykırdı. -Seni terbiye etmek için onca çaba harcayalım da, sen tut sonunda domuzlar gibi pislik içinde ya a, olacak i mi bu?

Jose Arcadio Segundo hala elyazmalarını okuyordu. Saçı sakalına karı mı suratında seçilebilen tek ey, dipleri ye illenmi di leri ile kıpırtısız gözleriydi. Jose Arcadio Segundo, büyük ninesinin sesini tanıyınca ba ını kapıya do ru çevirdi, gülümsemeye çalı tı ve bilmeden Ursula'nın eski bir sözünü tekrarladı.

-Ne bekliyordun? diye mırıldandı. -Zaman geçip gidiyor.

Ursula, -Evet, öyle, dedi. -Ama çabuk da geçmiyor.

Bunu söyler söylemez de, Albay Aureliano Buendia'nın idam hücresindeki sözlerini tekrarlamı oldu unu farketti ve dedi i gibi, zamanın geçip gitmedi ini, bir çember içinde dönüp durdu unu kanıtlayan bu anı kar ısında ürpermekten kendini alamadı. Ama o anda bile kendini bırakmadı, Jose Segundo'yu çocuk gibi payladı, yıkanıp tıra olmasını, evin onarımına yardım etmesini söyledi.

Kendisine huzur getirmi odayı bırakıp çıkmak fikri Jose Arcadio Segundo'yu deh ete dü ürdü. Kendisini odadan çıkarmaya hiçbir insanın gücünün yetmeyece ini, her ak am karanlı ında Macondo'dan kalkıp denize giden cesetlerle yüklü iki yüz vagonluk katarı görmek istemedi ini haykırdı. -

stasyondakilerin hepsi trendeydi, diye ba ırdı. -Tam üç bin dört yüz sekiz ki iydiler. Ursula, onun kendisininkinden daha a ılmaz bir gölgeler dünyasında, büyük dedesininki gibi eri ilmez ve ıssız bir alemde ya adı ını ancak o zaman anladı.

Ursula, Jose Arcadio Segundo'ya ili meyerek odada bıraktı.

Ama kilidi taktırmadı. Oturaklardan birini alıkoyup ötekileri attırdı. Odayı her

gün temizletmeye ba ladı. Jose Arcadio

Segundo'yu, büyük dedesinin kestane a acı altındaki o uzun tutsaklı ı sırasında oldu u gibi temiz pak tutmaya, insan içine çıkacak kılıkta gezdirmeye çalı tı. Önceleri Fernanda bu yo un çalı mayı, bunaklı ın bir sonucu olarak yorumluyor, duydu u usanç ve yılgınlı ı göstermemek için kendini zor tutuyordu. Tam o sıralarda Jose Arcadio, papazlık andı içmeden önce Roma'dan Macondo'ya gelece ini yazdı. Bu sefer Fernanda ete ini beline topladı. O lu evi kasvetli görmesin diye ne yapaca ını a ırdı, kimi zaman günde dört kez çiçekleri sular oldu. Yine aynı kaygılarla, görünmez doktorlarla yazı masına hız verdi ve Aureliano Segundo'nun yıkıcı öfkesiyle darmada ın olan e reltiotlarını, begonyaları, ortancaları, Ursula bile saksıların yerinde olmadı ını daha farketmeden, eskisi gibi düzenledi.

Sonra gümü takımları sattı, yerine seramik tabaklar, kalaylı çanaklar, demir ka ıklar ve pamuklu sofra örtüleri aldı.

Böylelikle Hindistan kumpanyasının porselenlerine ve Bohemya kristallerine alı ık olan büfelerin boynu bükük kaldı.

Ursula hep i i bir adım daha ileri götürmeye bakıyordu. -

Pencerelerle kapıları aç, diye ba ırıyor, -Biraz etle balık pi ir, bulabildi in en iri kaplumba alardan al, varsın yabancılar gelip her buldukları kö eye serilsinler, gül fidanlarının dibine i esinler, canları kaç sefer çekiyorsa o kadar tıkınsınlar, çizmeleriyle her yanı lekeleyip çamurlasınlar, bize de ne yapmak isterlerse yapsınlar, ancak böylelikle mahvolmayı durdurabiliriz, diyordu.

Bo bir hayaldi bu. Ursula artık a ırı ya lanmı tı ve hayvan biçiminde ekerlemelerin mucizesini yinelemeye ömrü yetmezdi.

Çocuklarından ve torunlarından hiçbirine de onun gücü geçmemi ti. Sonunda Fernanda'nın dedi i oldu ve ev kapalı kaldı.

Sandıklarını yeniden Petra Cotes'in evine ta ımı olan Aureliano Segundo, ev halkının ancak açlıktan ölmemelerini sa layacak oranda ailesiyle ilgilenecek zaman bulabiliyordu. Katırı piyangoya koyarak elde ettikleri parayla, Petra Cotes ve Aureliano Segundo birkaç ba hayvan daha alarak ilkel bir lotarya düzeni kurdular.

Telegram 《》 pdf_kitablar

Aureliano Segundo, göze daha ho ve inandırıcı görünsün diye renkli mürekkeple boyadı ı biletleri kapı kapı dola arak satıyor ve çoklarının kendisine olan eski bir ükran borcundan veya salt acıdıklarından bilet aldıklarını belki de farketmiyordu. Acıma duygusu a ır basan bir alıcı bile yirmi senti uçlandı mı, bir domuz, otuz iki sent verdi mi bir sı ır kazanabilme ansını elde etti ini de aklından çıkarmıyordu ku kusuz. Giderek bu i e öylesine belba ladılar ki, salı geceleri Petra Cotes'in bahçesi hıncahınç dolmaya ba ladı.

Herkes, kalabalı ın arasından rastgele seçilecek bir çocu un torbadaki fi leri çekece i anı heyecanla bekler oldu. Çok

geçmeden bu salı çekili leri, haftalık panayır görünümünü aldı.

Hava kararırken bahçeye yiyecek ve içecek sergileri kuruluyordu.

Kazananlardan ço u da, bir ba kasının içki ısmarlayıp müzik çalması ko uluyla kazandıkları hayvanları hemen oracıkta kesip kızartıveriyorlardı. Böylelikle Aureliano Segundo nasıl oldu unu anlamadan kendini yine elinde akordeonla e lentilerin ortalık yerinde buluverdi.

Eski günlerdeki enliklerin alçakgönüllü birer kopyası olan bu toplantılar, Aureliano Segundo'ya eski ne esini ne denli yitirdi ini, e lence düzenlemekteki ustalı ının nasıl yavanla tı ını kanıtladı. Artık bamba ka bir adam olmu tu. Fil'in kendisine meydan okudu u günlerdeki yüz yirmi kiloluk gövdesi yetmi be kiloya inmi , kaplumba aları andıran i ve kırmızı yüzü, iguana derisi gibi buru mu tu. Çarçabuk sıkılıyor, hemen yoruluveriyordu. Oysa Petra Cotes'in gözünde hiç o günlerdeki gibi e siz bir insan olmamı tı.

Belki kadında uyandırdı ı acıma duygusuna a k katı ıktı, belki de yoksullu un ikisine de tattırdı ı yalnızlık, kimsesizlik duygusu bu yakınla mayı sa lıyordu. Kırılmı karyola çılgın sevi melere sahne olmaktan çıkmı , sıcacık bir sı ınak olmu tu.

Lotaryaya konulacak hayvanları almak için satılan sıra sıra aynalardan ve katırın yiyip bitirdi i ipeklilerle kadifelerden sıyrılmı olan odada gözlerine uyku girmez ninelerle dedeler gibi geç saatlere kadar oturuyorlar, uykusuz geceleri, hesap tutarak ve bir zamanlar keyif için savurdukları kuru ları birbiri üzerine ekleyerek de erlendiriyorlardı. Kimi zaman horoz sesleri onları paraları istiflerken yakalıyordu. Üstüste dizdikleri para kulelerinin birinden biraz alıp ötekilere ekliyorlar, u kadarı Fernanda'nın çenesini tutmaya yeter, bu kadarıyla Amaranta

Ursula'ya pabuç alınır, atlatılan onca patırtıdan beri sırtına yeni bir ey geçirmemi Santa Sofia de la Piedad'a bununla giysi alınır, u da ölürse Ursula'nın tabut parası olur, bu üç ayda bir kilosu iki sent artan kahve parası, u her geçen gün tadı azalan eker payı, ununla ya murdan sonra henüz kurumamı keresteler alınır, bu da bilet yapmak için gerekli ka ıt ve renkli mürekkep parası olur diye hesaplıyorlardı. Geri kalanı da, bütün biletler satıldıktan sonra, o haftanın arma anı olan dananın irpence olması ve ellerinde hayvanın derisinden ba ka bir ey kalmamı olması nedeniyle lotaryayı kazanana verilecek olan teselli arma anı olur diyorlardı.

Bu yoksul hesaplar öylesine ardniyetlerden arınmı tı ki, hemen her zaman en büyük payı Fernanda'ya ayırıyorlar, bunu vicdanlarını susturmak istedikleri ya da acıdıkları için de il, onun rahat etmesi kendi rahatlarından önemli geldi i için böyle yapıyorlardı. Aslında ikisi de farkında olmadan, Fernanda'ya hep sahip olmayı isteyip de bir türlü olamadıkları kızları gözüyle bakmaya ba lamı lardı. Hatta bir seferinde salt Fernanda,

Hollanda i i bir masa örtüsü alabilsin diye, Petra Cotes ile Aureliano Segundo üç gün kuru ekmek yediler. Ne yaparlarsa yapsınlar, ne kadar didinirlerse didinsinler, kenara kö eye kaç kuru sıkı tırırlarsa sıkı tırsınlar, -Yürü ya kulum, sözü bir türlü duyulmuyordu ve onlar biriktirdiklerini azar azar harcayarak zorla ayakta kalabiliyorlardı.

Hesapların çıkmaza girdi i günler dünyanın nasıl olup da böyle de i ti ini, hayvanların neden eskisi gibi üremedi ini, paranın neden ellerinden uçup gidiverdi ini, kısa süre önce keyif için banknotlarla enlik ate i tutu turanların neden imdi altı tavukluk bir lotarya biletine on iki sent istemeyi soygunculuk diye niteliediklerini kara kara dü ünüyorlardı. Aureliano Segundo, kötülü ün dünyada de il, Petra Cotes'in yüre inde oldu unu, tufan sırasında kadının yüre inde olu an bir de i iklik yüzünden hayvanların kısırla tı ını, paranın bereketsizle ti ini dü ünüyor, ama bunu açı a vuramıyordu. Aklını bu ku kuya kaptıran Aureliano Segundo, kadının duygularını irdelemeye ba ladı; öylesine derine indi ki, ilgi ararken a kı buldu. Çünkü kendini kadına sevdirmeye çalı ırken sonunda kendisi ona a ık oldu.

Aureliano Segundo'nun sevgisinin ço aldı ını gördükçe, Petra Cotes de onu gitgide daha çok sever oldu ve ömrünün sonbaharında, iki gönül bir olunca samanlı ın seyran olaca ına bir kez daha inanmaya ba ladı. kisi de geçmi teki ta kınlıklara, o koca servete ve dizginlerinden bo anmı sevi melerine birer

gereksizlik, birer ba belası olarak bakmaya ve payla ılmı yalnızlık cennetini bulabilmek için ömürlerinin onca yılını heder ettiklerine yanmaya ba ladılar. Yıllar yılı kısır bir karma a içinde ya adıktan sonra çılgınca a ık olarak birbirlerini yatakta oldu u kadar masa ba ında da sevebilmek mucizesinin tadını çıkarmaya koyuldular. Giderek öylesine mutlu oldular ki, i i bitmi iki pinpon oldukları zaman bile çocuklar gibi co maktan, köpek yavruları gibi oyna maktan geri kalmadılar.

Lotarya pek kazanç sa lamıyordu. Önceleri Aureliano Segundo haftanın üç günü bir zamanlar çiftli in bürosu olan odaya kapanıyor, biletleri kesiyor, üzerlerine pek de acemice sayılmayacak çizgilerle, o haftaki piyangoya konulan hayvana göre kırmızı bir inek, ye il bir domuz ya da birkaç mavi tavuk resmi yapıyordu.

Sonra özene bezene matbaa harflerine benzetmeye çalı tı ı yazısıyla biletlerin numaralarını koyuyor ve Petra Cotes'in bulu u olan lahi Takdir Piyangosu diye yazıyordu. Ama zamanla çok yorulmaya ba ladı ı için, üzerinde hayvanların resmi, biletlerin numaraları ve piyangonun adı yazılı lastik mühürler yaptırdı.

Artık mühürleri renk renk ıstampalara vurup ka ıtlara basmaktan ba ka i i kalmamı tı. Ömrünün son yıllarında biletlere numara vermek yerine, bulmacalar koymayı dü ündü. Böylelikle

arma an, bulmacayı do ru bilenler arasında payla ılabilecekti.

Ancak bu sistem hem çok karma ık oldu u, hem de ku ku uyandırdı ı için, Aureliano Segundo ikinci denemeden sonra bu giri imden vazgeçti.

Aureliano Segundo, piyangosunun saygınlı ını ve yaygınlı ını sürdürmek için alabildi ine çalı ıyor, çocuklarını görmeye bile fırsat bulamıyordu. Fernanda, Amaranta Ursula'yı yalnızca altı kız ö renci alan özel bir okula verdi. Aureliano'yu ise devlet okuluna göndermedi. Onun odadan çıkmasına gözyummakla zaten a ırı ileri gittiklerini dü ünüyordu. Üstelik o dönemde okullar ancak yasal Katolik evliliklerinden olma çocukları kabul ediyorlardı. Oysa Aureliano'yu eve getirdikleri zaman üzerine ili tirilmi olan nüfus ka ıdında, onun bulunmu bir çocuk oldu u belirtiliyordu. Böylece çocuk, Santa Sofia de la Piedad'ın sevecen gözleri ile Ursula'nın bunaklıkları arasındaki evin o daracık dünyasında ninelerinden ö rendikleriyle yeti meye ba ladı. ncecik, narin bir çocuktu. Büyükleri çileden çıkaran bir merakla sorular sorardı: Onun ya ındayken keskin bir gözlemci olan ve önseziyle kehanetlerde bulunabilen

albayın tersine, Aureliano haylaz, bir bakıma a ırtıcı huyları olan bir çocuktu.

Amaranta Ursula okula gitti i zaman, Aureliano bahçede oynar, solucanları avlar, böceklere bin bir çe it i kence yapardı. Bir keresinde Fernanda, onu Ursula'nın yata ına koymak için akrep toplarken yakaladı. Hemen Meme'nin eski odasına hapsetti.

Aureliano da evdeki yalnız saatlerini, ansiklopedinin resimlerine bakarak geçirmeye ba ladı. Ursula bir gün eve damıtılmı suyla bir demet ısırganotu serperek dola ırken Aureliano'yu odada buldu ve kaç kez birarada bulunmu oldukları halde, yine de kim oldu unu sordu.

Çocuk, -Ben Aureliano Buendia'yım, dedi.

Ursula, -Evet, öylesin, diye kar ılık verdi. -Artık gümü çülü ü ö renmenin zamanı geldi.

Onu yine kendi o luyla karı tırıyordu. Çünkü tufandan sonra esen ve Ursula'nın beynine zaman zaman ı ık tutan sıcak rüzgar kesilmi ti. Ursula artık bilincini iyice yitirmi ti. Ne zaman yatak odasına girse, sırtında gezmeye giderken giydi i boncuklu ceketi ve tel çemberli etekli iyle Petronila Iguaran'ı; salıncaklı kötürüm koltu una oturmu , tavus tüyü yelpazesiyle yellenen ninesi Tranquilina Marina Miniata Alacoque Buendia'yı; hassas subaylı ından kalma uydurma Dolaman kaftanıyla büyük dedesi Aureliano Arcadio Buendia'yı; kurtları kurutup ineklerden dü üren bir dua bulmu olan babası Aureliano Iguaran'ı; domuz kuyruklu amcazadesini; Jose Arcadio Buendia'yı ve ölen o ullarını duvar boyunca dizili sandalyelere oturmu buluyordu.

Bütün bu hısım akraba, onu görmeye de il de, bir ölünün ba ını beklemeye gelmi gibiydiler. Ursula ne eli konular açmaya çalı ıyor, çok de i ik zamanlara ve ba ka ba ka yerlere ili kin olaylar anlatarak onlarla konu uyordu.

Amaranta Ursula okuldan döndü ü, Aureliano da ansiklopediden usandı ı zaman, Ursula'yı yata ının üzerine oturmu , ölüler çıkmazında yolunu yitirip kendi kendine konu ur buluyorlardı. Bir seferinde deh et içinde -Yangın var! diye çı lı ı bastı ve bir anda ortalık karı tı. Oysa Ursula, dört ya ındayken gördü ü bir ahır yangınından söz ediyordu. Geçmi le ya adı ı günü öylesine karman çorman etti ki, ölümünden önce aklını toplayabildi i birkaç kez de duyduklarını mı; hatırladıklarını mı söyledi ini kimse kestiremedi. Ursula yava yava kuruyup ufalıyor, çocuk gibi oluyordu. Son aylarında, geceli inin içinde kaybolan bir

kiraz çekirde ine döndü. Her zaman havada tuttu u kolu ise maymun pençesini andırıyordu. Birkaç gün hiç kıpırdamadan yattı. Santa Sofia de la Piedad, onun sa olup olmadı ını anlamak için sarsmak zorunda kalıyor, sonra Ursula'yı kuca ına oturtarak a zına birkaç ka ık ekerli su akıtıyordu.

Ursula yeni do mu ya lı bir kadına benziyordu. Amaranta Ursula ile Aureliano onu kucaklarına alıp oradan oraya ta ıyorlar, çocuk sa heykelinden büyük mü de il mi diye mihrabın üzerine yatırıp boyunu ölçüyorlardı. Bir gün de erzak ambarındaki bir dolaba koydular. Kadınca ız neredeyse farelere yem oluyordu.

Paskalya'dan önceki pazar, Fernanda kilisedeyken, çocuklar Ursula'nın yatak odasına girdiler, onu boynundan ve ayak bileklerinden tutarak dı arı ta ıdılar.

Amaranta Ursula, -Vah zavallı büyük ninece im, diye feryat etti. -Ya lılıktan ölüvermi .

Ursula irkildi, -Ben ölmedim, ya ıyorum! dedi.

Amaranta Ursula gülmesini zorla tutmaya çalı arak, -Bakın, bakın, soluk bile almıyor, dedi.

Ursula, -Bak i te konu uyorum! diye ba ırdı.

Aureliano Segundo atıldı: -Konu amıyor bile. Zavallıcık çekirge gibi ölüp gidiverdi.

Bunca kanıtın önünde Ursula direnmekten vazgeçti. Yava ca, -

Aman Tanrım, dedi. -Demek ölmek böyle oluyormu . Sonra iki günden fazla süren aralıksız bir duaya ba ladı. Kendisini kaptırdı gitti ve salı günü dua artık dua olmaktan çıktı. Ara ara Tanrıdan dileklerini mırıldanıyor, ara ara kırmızı karıncaların evi yıkmaması için pratik çözüm yolları gösteriyor, Remedios'un resmini aydınlatan lambanın söndürülmemesini söylüyor,

Buendia'ların aynı kandan olanlarla evlenmemesi gerekti ini, yoksa çocuklarının domuz kuyruklu olaca ını sayıklıyordu.

Aureliano Segundo, altınların yerini ö renmek için Ursula'nın sayıklamalarını fırsat bildiyse de bir kez daha eli bo çıktı.

Ursula, -Altınların sahibi ortaya çıkınca, Tanrı ona gömünün yerini bildirir, dedi. Santa Sofia de la Piedad, Ursula'nın her an ölebilece inden ku ku duymuyordu, çünkü o günlerde do ada bir karı ıklık olmu tu: Güller kazaya ı gibi kokuyor, bezelyeler kuruyup dökülüyor, yere saçılan çalıfasulyeleri son derece düzgün bir yıldızçiçe i biçiminde seriliyordu.

Bunlar yetmiyormu gibi, bir gece Santa Sofia de la Piedad, gökyüzünden parlak turuncu renkte uçan dairelerin geçti ini de gördü. Paskalya yortusundan önceki cuma sabahı Ursula'yı ölü buldular. Muz irket döneminde Ursula'nın ya ını son hesapladıklarında, yüz on be le yüz yirmi iki arasında oldu u sonucunu çıkarmı lardı. Ursula'yı, Aureliano'nun eve getirildi i sepetten pek de büyük olmayan bir tabuta koydular. Cenazede çok az ki i vardı.

Hem onu hatırlayan çok az insan kalmı tı, hem de cenazenin kaldırıldı ı gün öyle sıcaktı ki, ku lar ni an talimlerinde havaya fırlatılan taliaklar gibi duvarlara çarpıyor, pencere tellerini delip geçerek yatak odalarında ölüyorlardı.

Ba langıçta herkes bir salgın var sandı. Ev kadınları, özellikle ö le uykusu saatlerinde ölü ku ları süpürüp fara a toplamaktan, erkekler de ku ölülerini el arabalarına yükleyip nehre dökmekten usandılar. Paskalya günü, yüz ya ındaki Peder Antonio Isabel vaaz verirken, ku ların ölümüne Serseri Yahudi'nin kötü ruhunun yolaçtı ını, kendisinin de bir gece önce Serseri Yahudi'yi görmü oldu unu söyledi. Serseri Yahudi'nin kafir bir kadınla teke arası bir yaratık oldu unu, solu uyla havayı yakan bir cehennem hayvanına benzedi ini, gözünün de di i yeni gelinlerin canavarlar do urmasına neden oldu unu anlattı. Bütün kasabalılar, papazın artık bunayıp abuksabuk konu tu una inandıkları için sözlerine önem vermediler. Ne var ki çar amba günü afak sökerken, bir kadın çı lık çı lı a kasabayı aya a kaldırdı. Çatal tırnaklı ve iki ayaklı bir yaratı ın ayak izlerini gördü ünü söylüyordu. zler öylesine belirgindi ki, gidip görenler papazın anlattı ı cinsten korkunç bir yaratı ın varoldu una inandılar ve bahçelerinde tuzaklar kurmak için elbirli iyle çalı maya koyuldular. Ve onu öylelikle yakaladılar. Ursula'nın ölümünden iki hafta sonra, Petra Cotes ile Aureliano Segundo yakından gelen bir dana bö ürtüsüyle korkarak uykudan sıçradılar. Sesin geldi i yere gittiklerinde, birkaç ki i üzeri kuru yapraklarla örtülmü tuza a dü en canavarı ucu sivri sopalarla iteleyerek dı arı çıkarıyorlardı.

Canavar, genç tosun kadar oldu u halde öküz gibi a ırdı.

Yaralarından ya lı, ye il bir sıvı akıyordu. Gövdesi sert kıllarla ve yer yer

öbeklenmi kenelerle kaplıydı. Derisi balık pullarına benzer bir zırhla kalınla mı tı. Ama papazın anlattıklarının tersine, gövdesinin insanı andıran organları; bir erkekten çok mariz bir mele e benziyordu. Elleri titrek ve ufaktı. Gözleri iri ve hüzünlüydü. Omuz ba larında bir oduncunun baltasına kurban gitmi olan güçlü kanat dipleri vardı. Herkes görsün diye canavarı ayak bileklerinden ba layıp alandaki badem a açlarından birine astılar: Çürümeye ba ladı ı zaman da, onu hayvan le i gibi nehre mi atsınlar, insan ölüsü gibi topra a mı gömsünler, karar veremedikleri için kocaman bir çalı çırpı demetini ate leyip canavarı yaktılar.

Ku ların ölümüne gerçekten onun mu neden oldu u bir türlü anla ılamadıysa da, ne yeni gelinler canavarlar do urdu, ne de sıcaklık arttı. Rebeca o yılın sonunda öldü. Ömrü boyunca yanından ayrılmamı olan hizmetçi Argenida, yetkililere ba vurarak hanımının üç gündür odasından çıkmadı ını bildirdi ve kapıyı kırdıklarında, Rebeca'yı yata ında büzülmü buldular.

Saçkırandan kel olmu tu. Parma ı da a zındaydı. Aureliano Segunda cenazeyi kaldırmayı üzerine aldı. Sonra evi satmak için onarmak istedi. Oysa ev öylesine yıkıntıya dönmü tü ki, duvarlara sürülen badana hemen kabarıyor, dö emeleri çatlatıp çıkan yabanotlarını, kiri leri çürüten zehirli sarma ıkları durdurmaya harç yetmiyordu.

te tufandan sonra i ler böyle gitti. Unutkanlık, insanların a ırkanlılı ına taban tabana zıt bir hızla a ır bastıkça anılar unutulup gidiyordu. Sonunda unutkanlık öylesine uç noktaya vardı ki, Neerlandia Anla masının bilmem kaçıncı yıldönümünde Albay Aureliano Buendia'nın kaç kez reddetti i madalyayı vermeye gelen Cumhurba kanının temsilcileri, albayın soyundan birini bulabilmek için çalmadık kapı bırakmadılar. Madalyayı som altın sanan Aureliano Segundo hemen almaya heveslendiyse de, Petra Cotes, elçilerin bir tören yapmak istediklerini, bildiri ve konu maları hazırladıklarını söyleyerek madalyanın üzerine atlamanın uygun kaçmayaca ına onun aklını yatırdı. Yine o sıralarda Melquiades'in biliminin son varisleri olan çingeneler yeniden geldiler. Kasabayı öyle yıkık dökük, kasabalıları dünyadan öyle kopuk görünce, tıpkı ilk geli lerinde yaptıkları gibi, ev ev dola ıp Babilli bilgelerin son bulu u diye mıknatıslı külçeleri gösterdiler. Kocaman büyüteçlerle güne ı ınlarını bir noktaya yansıttılar. Ve yine çevrelerine kümelenen, çaydanlıkların takla atı ını, çanakların sıçrayı ını a zı açık seyreden, bir çingene karısının a zına sokup çıkardı ı takma di lere a kınlıkla bakmak için elli senti bastıran kalabalık bu sefer de eksik olmadı.

Mister Brown'un tahtı andıran koltuklarla dolu, cam tavanlı özel vagonunu ba lattırdı ı trenden ve geçi i bütün bir ö leden

sonrayı kapsayan yüz yirmi vagonluk muz katarından geriye kala kala köhne bir sarı tren kalmı tı. Bu tren artık ne Macondo'ya kimseyi getiriyor, ne de Macondo'dan kimseyi götürüyordu. Issız istasyonda kırk yılda bir duruyordu. Ku ların gizemli ölümü ve Serseri Yahudi'nin kurban edilmesiyle ilgili rapor üzerine incelemeler yapmaya gelen dini yetkililer, Peder Antonio Isabel'i çocuklarla körebe oynarken buldular ve yazdı ı raporun uydurma oldu u kanısına vararak onu tımarhaneye götürdüler. Çok geçmeden de onun yerine Peder Augusto Angel'i yolladılar.

Peder Augusto Angel; genç, dinamik, atak bir adamdı.

Kasabalıların ruhları uyu masın diye günde birkaç kez çanları kendi eliyle çalıyor, halkı kiliseye ça ırmak için ev ev dola ıyordu. Ancak, daha bir yıl geçmeden, havayla birlikte sunulan bo vermi li e, her eyi yıpratıp tüketen kızgın tozun ve ö le uykusu saatlerindeki dayanılmaz sıcakta yenilen köftelerin getirdi i uyu uklu a papaz da kapıldı gitti.

Ursula'nın ölümüyle birlikte ev yeniden bakımsız kaldı.

Amaranta Ursula gibi canlı ve kararlı birinin bile kurtaramayaca ı bir viraneli e dönü tü. Amaranta Ursula, yıllar sonra büyüyüp, aya ı yerde, önyargılardan uzak, mutlu ve modern bir kadın olunca bu yıkıntıyı temizlemek için kapıları, pencereleri açtı, bahçeyi yeniden düzenledi, artık güpegündüz verandada tur atmaya ba lamı olan kırmızı karıncaların kökünü kuruttu ve çoktan unutulmu konukseverlik havasını yeniden diriltmeye bo yere çabaladı. Fernanda'nın manastıra kapatılırcasına yüre ine gömülüp kalmı tutkusu, Ursula'nın ça layıp akan yüzyılına kar ı a ılmaz bir engel oldu. Fernanda, kuru ve kızgın yel esip geçtikten sonra da yalnızca kapıları açtırmamakla kalmadı, pencereleri de kapatıp diri diri gömülme töresine uyarak çaprazlama tahtalarla da çaktırdı.

Görünmez doktorlarla sürdürülen yazı malar bir sonuç vermedi.

Ameliyat tarihinin kaçıncı kez ertelenmesinden sonra en son vardıkları anla maya uygun gün ve saatte odasına çekildi.

Üzerine yalnızca beyaz bir çar af örttü, ba ını da kuzeye çevirip yattı. Sabaha kar ı saat birde, ba ına buzlu bir sıvıya batırılmı bez konuldu unu duydu. Uyandı ı

zaman güne parlıyordu ve bacaklarının arasından gö üs kemi ine uzanan yay biçiminde kaba bir diki vardı. Ancak, daha önceden belirlenmi yatak istirahati süresini tamamlamadan, görünmez doktorlardan kaygılı bir mektup aldı. Doktorlar onu altı saat uzun uzun inceledikleri halde, kendisinin ısrarla sözünü etti i hastalık belirtilerinden hiçbirini göremediklerini yazıyorlardı.

Fernanda'nın olayları adlı adınca tanımlayamama huyu bu karı ıklı ı yaratmı tı. Telepati yoluyla ameliyat yapan doktorlar, Fernanda'da rahim a zına yerle tirilen peserle çözümlenebilecek önemsiz rahim sarkmasından ba ka bir dert bulamamı lardı.

Umdu unu bulamayan Fernanda daha ayrıntılı ve kesin bilgi

edinmek istediyse de, doktorlar artık onun mektuplarına yanıt vermediler. Fernanda bilmedi i bir sözcü ün altında ezilip kıvranmaya ba ladı. Sonunda dayanamadı, utanmayı bir yana bırakıp peserin ne demek oldu unu sormaya karar verdi. Fransız doktorun üç ay önce kendini tavandan sarkıttı ı iple astı ını ve kasabalılar kar ı çıktı ı halde Albay Aureliano Buendia'nın silah arkada larından biri tarafından gömüldü ünü Fernanda ancak o zaman ö renebildi. Bunun üzerine derdini o lu Jose Arcadio'ya açtı. O da peser denilen lastik halkaları ve nasıl kullanılaca ını anlatan tarifnameyi Roma'dan annesine gönderdi. Fernanda halkaları nasıl kullanaca ını iyice ezberledikten sonra ka ıdı tuvalete attı, çünkü evdekilerden hiçbirinin derdinin ne oldu unu bilmesini istemiyordu. Aslında böyle bir önlem gereksizdi, ev halkının zaten onunla ilgilendi i yoktu.

Santa Sofia de la Piedad, o ya lı haliyle ko u turuyor, yenilen birkaç lokma yeme i pi iriyor, kendini hemen bütünüyle Jose Arcadio Segundo'nun bakımına adıyordu. Çekicili i Güzel Remedios'u biraz andıran Amaranta Ursula, eskiden Ursula'ya eziyet ederek geçirdi i zamanı derslerine ayırdı. Kafası iyi çalı ıyordu. Ö renime merak sarmı tı. Onun bu tutumu, Aureliano Segundo'nun bir zamanlar Meme için besledi i büyük umutları canlandırdı. Muz irketi döneminde moda olup yerle en bir töreye uyarak, ö renimini tamamlamak için kızını Brüksel'e göndermeye söz verdi. Bu dü , onu sellerin yıkıp harap etti i toprakları yeniden canlandırmaya yöneltti. Aureliano Segundo'nun kırk yılda bir eve geli leri, yalnızca Amaranta Ursula'yı görmek içindi. Çünkü zamanla Fernanda'ya iyice yabancıla mı tı. Ufak Aureliano ise ergenlik ça ına geldikçe içine kapanıyordu. Aureliano Segundo, Fernanda'nın ya landıkça yumu ayaca ını ve çocu un, kasabanın ya antısına katı masına ses çıkarmayaca ını umuyordu. Zaten

kasabalılardan hiçbiri çocu un gerçek kimli ini ara tırmak zahmetine kalkı mazdı. Ne var ki, Aureliano da yalnızlı ı ye ler gibi görünüyor, evin sokak kapısında ba layan dünyaya kar ı hiçbir merak ve ilgi göstermiyordu.

Ursula, Melquiades'in odasını açtırdıktan sonra Aureliano odanın çevresinde dolanmaya ba ladı. Aralık kapıdan içeri göz atıyordu. Jose Arcadio Segundo ile aralarında kar ılıklı yakınlı ın ne zaman do du unu kimse anlamadı. Aureliano Segundo onların arasındaki dostlu u, çok sonradan, ancak çocuk istasyondaki kıyımdan sözetti i zaman ö rendi. Bir gün sofrada konu ulurken, birisi Muz irketi gittikten sonra kasabanın iflah olmadı ından yakınınca, çocuk istasyondaki kıyıma de indi ve yeti kin birinin olgun görü leriyle kar ı çıktı. Genel dü ünü ün tersine, Aureliano, Muz irketi gelip kasabayı yozla tırmadan, düzenini bozmadan ve baskı kurmadan önce Macondo'nun kendince hali vakti yerinde, bolluk bereket içinde bir yer oldu u görü ünü savundu. Tufana da, i çilere verilen sözleri yerine

getirmemek için irket mühendislerinin neden oldu unu ileri sürdü. Öylesine mantıklı, öylesine güzel konu uyordu ki, akıllı ki ilerin yanında böyle konu tu u için Fernanda onu dine saygısızlık etmeye çalı an düzmece peygamberlere benzetti.

Çocuk, istasyonun önünde kıstırılan üç binden çok i çiyi askerlerin makineliyle nasıl taradı ını, cesetleri iki yüz vagonluk katara nasıl yükleyip denize döktü ünü ayrıntılarıyla anlattı.

Ço u ki i gibi resmi açıklamalara inanıp hiçbir olay çıkmadı ını sanan Fernanda, bunları duyunca çocu un Albay Aureliano Buendia'nın anar ist görü lerini aldı ı korkusuna kapılarak ona susmasını söyledi. Oysa Aureliano Segundo, çocu un anlatımında karde inin görü lerini farketmi ti. O sıralarda herkesin kendisini deli sanmasına ra men, aslında evdeki en aklı ba ında insan Jose Arcadio Segundo'ydu.

Ufak Aureliano'ya okuyup yazma ö retti, sonra ona elyazmalarını söktürmeye ba ladı. Bir yandan da Muz irketinin Macondo için ne demek oldu unu, irketin yaptıklarını ki isel yorumlarına göre anlattı. Bunları ö renerek büyüyen Aureliano yıllarca sonra dünyaya katıldı ı zaman, onun söylediklerine kimse inanmadı. Çünkü anlattıkları, tarihçilerin uydurdu u ve ders kitaplarına yazdı ı düzmecelere taban tabana zıttı. Kuru sıca ın, tozun, rüzgarın girmedi i odada, Jose Arcadio Segundo da, Aureliano da özellikleri ku aklardan ku aklara geçen

bir ihtiyarın, pencerenin önünde oturan, karga kanadı apkalı bir ihtiyarın görü lerine eri tiler. O adam, onlar do madan çok önce dünya görü ünü belirlemi ti. Amca ile ye en, aynı anda aynı kanılara varıyorlar, aylardan hep Mart, günlerden hep pazartesi olmasının ne demeye geldi ini aynı anda çıkarıyorlardı.

O zaman, evde söylenildi i gibi Jose Arcadio Buendia'nın deli olmadı ını, zamanın da arada bir sendeleyip aya ını burkabilece i, do rulup kalkarken de sonsuza dek aynı kalacak bir dilimini bir odada bırakabilece i gerçe ini yalnızca Jose Arcadio Buendia'nın kavramı oldu unu anladılar. Jose Arcadio Segundo, elyazmalarının ifreyi andıran harflerini de çözmü tü.

Bu yazının kırk yedi ya da elli üç harflik bir alfabesi oldu unu çıkarmı tı. Harfler tek tek yazıldı ı zaman karalama gibi görünüyordu. Hele Melquiades'in incecik yazısıyla, ipe serilmi çama ırları andırıyordu.

Aureliano bunlara benzer harflerin resmini, ngilizce ansiklopedide gördü ünü hatırladı ve Jose Arcadio Segundo'nun çözdü ü ifreyle kar ıla tırmak için odaya getirdi. Gerçekten de iki alfabe birbirini tutuyordu.

Aureliano Segundo, bulmaca piyangoyu düzenledi i sıralarda, gırtla ında bir dü ümle uyanır oldu. A lamak istiyor da a layamıyormu gibiydi. Petra Cotes ondaki bu rahatsızlı ı kötü

günlerin yarattı ı sinir bozuklu una verdi. Bir yılı a kın süreyle her sabah Aureliano Segundo'nun dama ına ka ı ın ucuyla bal sürüp, turp suyu içirdi. Bo azındaki durum soluk almasını zorla tırınca, Aureliano Segundo, Pilar Ternera'ya ko up, kendisini iyile tirecek bir kocakarı ilacı bilip bilmedi ini sordu.

Elaltından ufak bir randevuevi çalı tırarak yüz ya ını bulmu olan gözüpek ninesi, kocakarı ilaçlarına inanmadı ı için i i iskambillere aktardı. Maça baca ının kupa kızını boynundan yaraladı ını görünce, Fernanda'nın kocasını yeniden eve döndürmek için büyü yaptı ını, kocasının resmine i neler saplamak gibi modası geçmi bir çareye ba vurdu unu, ancak büyü yapmasını beceremedi i için kocasının gırtla ında ur olmasına yolaçtı ını söyledi. Aureliano Segundo'nun, dü ünde çekilenlerden ba ka resmi yoktu, onlar da aile albümündeydi.

Aureliano Segundo, karısı görmeden evi ara tırmaya koyuldu ve çekmecelerden birinin dibinde orijinal kutusunda duran yarım düzine peseri buldu. Ufak, kırmızı lastik halkaları büyüyle ilgili sanan Aureliano Segundo, Pilar Ternera'ya göstermek için halkaları cebine attı. Pilar Ternera halkaların ne oldu unu

anlayamadı, ama hiç gözü tutmadı ı için, i in içinde i vardır diyerek bahçede bir ate yakıp halkaları yaktı. Fernanda'nın büyüsünü bozmak için Aureliano Segundo'ya, anaç bir tavu u ıslatıp, diri diri kestane a acının altına gömmesini söyledi.

Aureliano Segundo onun dediklerine öyle iman etmi ti ki, tavu u gömdü ü tümse i daha kuru yapraklarla örtmesine kalmadan solu unun rahatladı ını duydu. Fernanda ise, halkaların yokolu unu görünmez doktorların bir misillemesi olarak yorumladı ve o lunun yolladı ı yeni halkaları gömle ine dikti i gizli cebe yerle tirdi.

Tavu u gömdükten altı ay sonra, Aureliano Segundo bir geceyarısı korkunç bir öksürük krizi ile uyandı. Gırtla ına yengeç sarılmı da sıkıyormu gibi oluyordu. O zaman, yakıp yoketti i bütün o büyülü halkalara, ıslatıp gömdü ü tavuklara ra men, ortada tek gerçek oldu unu ve ölmek üzere bulundu unu anladı. Kimseye bir ey söylemedi. Amaranta Ursula'yı Brüksel'e gönderemeden ölürüm korkusuyla, görülmemi bir çalı maya koyuldu ve haftada bir yerine tam üç kez piyango çekmeye ba ladı. Sabahın erken saatlerinde soka a çıkıyor, ancak ölümü yakla mı birine yara an heyecan ve tela la bilet satmak için bütün kasabayı dola ıyor, en kenar kö e mahallelere uzanıyordu.

- lahi Takdir Piyangosu, diye çı ırıyordu. -Fırsatı kaçırmayın, böylesi ancak yüz yılda bir gelir.

Ne eli görünmeye, gevezelik etmeye, incelik göstermeye çalı ıyordu. Ama bunları yürekten yapmadı ını anlamak için yüzünün solgunlu unu ve boncuk boncuk terleyi ini görmek yetiyordu. Kimi zaman ıssız bir kö eye çekiliyor ya da içini yırtan kıskaçlardan kurtulup soluk alabilmek için oldu u yere

çöküveriyordu. Geceyarıları bile dola ıyor, kırmızı fenerler mahallesine gidip gramofonların ba ında gözya ı döken yalnız kadınları talihlerini denemeye ça ırıp avutmaya çabalıyordu.

Biletleri çıkarıyor, -Bak, bu numaraya tam dört aydır piyango vurmadı, diyordu. -Bu fırsatı kaçırmayın, ya am sandı ınız kadar uzun de il.

Sonunda saygınlı ını yitirdi. Onunla alay etmeye ba ladılar.

Hele son aylarında, ona eskisi gibi Don Aureliano demeyi bırakıp, yüzüne kar ı 'Bay lahi Takdir' der oldular. Aureliano Segundo'nun sesi gittikçe çatalla ıyor,

falsolanıyordu. Sonunda köpek hırlamasına dönü tü. Yine de Petra Cotes'in bahçesine toplananların getirdi i umudu söndürmedi. Sesini yitirdi i ve çok geçmeden acıların dayanılmaz olaca ını kestirdi i zaman, kızını Brüksel'e yollamak için domuz ve keçi lotaryasının yetmeyece ini anladı. Bunun üzerine parası olan birinin kolayca eski durumuna getirebilece i topraklarını piyangoya koymayı dü ünerek, dillere destan bir lotarya düzenledi. Bu öylesine kapsamlı bir giri imdi ki, belediye ba kanı bile piyangoyu resmi duyuru ile açıklayarak ona yardım etmekten geri kalmadı. Tanesi yüz peso olan biletleri almak için dernekler kurdu ve bir haftaya kalmadan biletler tükendi. Piyangonun çekildi i gece, kazananlar büyük bir enlik düzenlediler. Ancak Muz irketi dönemindeki enliklerle kıyaslanabilecek bir tantana oldu. Ve Aureliano Segundo, eytan Çatlatan Francisco'nun çoktan unutulmu arkılarını son olarak akordeonla çaldı, ama bu kez arkıları söyleyemedi.

ki ay sonra Amaranta Ursula, Brüksel'e gitti. Aureliano Segundo ona yalnızea büyük piyangoda toplanan parayı vermekle kalmadı, daha önceki aylarda bir kenara ayırabildi i ve piyanoyu, akordeonu, eskimi bir yı ın ıvır zıvırı satarak topladı ı paraları da üstüne koydu. Onun hesabına göre bu para kızının ö renimine yetecekti. Yalnızca geri dönü için yol parası eksik kalıyordu. Brüksel'in Paris'e ve Paris'in rezaletlerine çok yakın oldu unu dü ündükçe çılgına dönen Fernanda, son ana kadar kızının gitmesine kar ı çıktı. Ama Peder Angel, rahibelerin yönetti i ve Katolik genç kızlar için kurulmu bir yurda mektup yazınca, Amaranta Ursula da ö renimini tamamlayana kadar orada kalmaya söz verince, Fernanda yatı tı. Daha da ötesi, papaz efendi, kızı, Toledo'ya giden bir grup Fransisken rahibenin yanına kattı ve onlardan Belçika'ya gidecek güvenilir birilerini bulup, Amaranta Ursula'yı onlara teslim edeceklerine söz aldı.

Bu i lerin düzenlenmesi için yapılan yazı malar süredursun, Aureliano Segundo, Petra Cotes'in yardımıyla, Amaranta Ursula'nın e yalarını hazırlıyordu. Fernanda'nın çeyiz sandıklarından birine giysileri yerle tirdikleri gece her ey öylesine belirlenmi ti ki, Amaranta Ursula, Atlantik'i geçerken giyece i tayyörleri, kuma terlikleri, vapurdan indi i zaman bakır

dü meli mavi pardesü ile ince deri pabuçları giyece ini artık ezbere biliyordu. Vapurdan inerken denize dü memek için nasıl yürümesi gerekti ini, rahibelerin yanından hiç ayrılmayaca ını, yemek saatleri dı ında kamarasından dı arı adım atmayaca ını, vapurda ister kadın ister erkek kimsenin sorularına yanıt vermeyece ini de bellemi ti.

Amaranta Ursula'nın yanında deniz tutmasına kar ı suyuna damlataca ı ilaçla, Peder Angel'in kendi eliyle yazdı ı ve fırtına çıkarsa okunulacak altı duanın bulundu u bir defter vardı.

Parasını koysun diye Fernanda ona branda bezinden bir kemer dikti ve uyurken bile kemeri çıkarmamasını ö ütledi. Küllü suyla yıkayıp alkolle dezenfekte etti i otura ı da vermek istediyse de, Amaranta Ursula sınıf arkada ları kendisiyle alay ederler diye otura ı almadı. Birkaç ay sonra Aureliano Segundo son solu unu verirken, kızını son gördü ü haliyle, annesinin yine ne ö üt verdi ini duyabilmek için ikinci mevki kompartmanın camını indirmeye u ra ırkenki haliyle hatırlayacaktı.

Amaranta Ursula pembe ipekli bir giysi giymi ti. Sol omuzuna bir demet yapma menek e i nelemi ti. Ayaklarında alçak topuklu, iri tokalı deri pabuçları, jartiyerle tutturulmu ipek çorapları vardı. ncecikti. Uzun saçlarını açık bırakmı tı. Canlı gözleri, Ursula'nın o ya taki görünümünü andırıyor, ayrılırken a lamayı ı da gülmeyi i de yine Ursula gibi güçlü oldu unu kanıtlıyordu. Bir yandan hız alan vagonun yanısıra yürüyüp, bir yandan dü mesin diye Fernanda'nın kolunu tutan Aureliano Segundo, eliyle öpücük gönderen kızına ancak el sallamaya fırsat bulabildi.

Karı koca kızgın güne in altında kıpırdamadan durdular, ufukta kara bir çizgi haline gelene kadar trenin ardından baktılar.

Dü ünlerinden bu yana ilk kez kolkola girmi lerdi.

A ustosun dokuzunda, daha Brüksel'den hiç mektup gelmeden önce, Jose Arcadio Segundo, Melquiades'in odasında Aureliano ile konu urken, kendi de ne söyledi inin farkına varmadan, -Üç bin ki iden fazla oldu unu ve hepsinin denize döküldüklerini sakın aklından çıkarma, dedi.

Sonra sırtüstü elyazmalarının üzerine dü tü ve gözleri açık öldü.

Aynı anda Fernanda'nın yata ında da ikiz karde i uzun süredir bo azını kemiren çelik kıskaçlarla olan çeki mesinin sonuna geldi.

Bir hafta önce, sesi hepten gitmi , soluk almak için canını di ine takarak ve bir deri bir kemik halde, iki ev arasında gide gele ba ı dönen sandıklarını, serseri akordeonunu toplamı , karısının yanında ölmek içm verdi i sözü yerine getirmeye ba lamı tı.

Petra Cotes, onun sandıkları toplamasına yardım etti ve bir damla

gözya ı dökmeden onu u urladı. Ne var ki gömülürken giymeyi vasiyet etti i pabuçları vermeyi unutmu tu. Bu yüzden, Aureliano Segundo'nun öldü ünü duyunca, Petra Cotes karalar giyindi, pabuçları bir gazeteye sardı ve Fernanda'dan ölüyü görebilmek için izin istedi. Fernanda ona e ikten içeri adım attırmadı.

Petra Cotes, -Kendinizi benim yerime koyun, diye yalvardı. -

Böylesine a a ılanmayı kabullenmem için onu ne kadar sevmi oldu umu bir dü ünün, dedi.

Fernanda, -Metresler her türlü a a ılanmayı hakeder, diye kar ılık verdi. -Bekle de, ba ka bir dostun öldü ü zaman pabuçları ona giydirirsin.

Santa Sofia de la Piedad, o luna verdi i sözü tutarak onun diri diri gömülmemesini sa lama ba lamak için, Jose Arcadio Segundo'nun gırtla ını mutfak bıça ıyla kesti. Cesetler birörnek tabutlara yerle tirildi. Öldükleri zaman iki karde tıpkı çocukluklarında oldu u gibi ayırdedilemeyecek kadar birbirlerine benziyorlardı.

Aureliano Segundo'nun ta kınlık günlerindeki yolda ları, tabutun üstüne, -Durun inekler, ömür dedi in geçip gidiverir, yazılı mor kurdelalı bir çelenk koydular. Bu küstahlıktan çılgına dönen Fernanda, çelengi çöpe attırdı. Son anın karga ası içinde cenazeleri evden çıkaran yaslı ayya lar, tabutları karı tırdılar ve ters mezarlara gömdüler.

::::::::::::::::::::::::

Aureliano, Melquiades'in odasından uzun süre çıkmadı. yiden iyiye yıpranıp da ılmaya yüztutmu kitaptaki masalları, Topal Hermann'ın ara tırmalarından çıkan sonucu, cinifrit bilimi hakkındaki notları, simya ta ının gizemlerini, Nostradamus'un kehanetlerini ve salgınla ilgili ara tırmasını ezbere ö rendi.

Böylelikle ergenlik ça ına eri ti inde, kendi dönemiyle ilgili hiçbir ey bilmiyor, ama ortaça insanlarının temel bilgilerini ö renmi bulunuyordu. Santa Sofia de la Piedad ne zaman onun odasına girse, çocu u okumaya dalmı buluyordu. Gün do arken ona bir fincan sade kahve, ö lende de bir tabak pilavla muz kızartması getiriyordu. Aureliano Segundo'nun ölümünden beri evde bunlardan ba ka ey

yenmiyordu. Santa Sofia de la Piedad, Aureliano'nun saçını kesiyor, sirkelerini ayıklıyor, sandıklarda buldu u giysileri ona göre ufaltıyordu.

Çocu un bıyıkları terlemeye ba layınca, ona Albay Aureliano Buendia'nın usturasını ve tıra çana ı olarak kullandı ı sukaba ını getirdi. Albayın çocuklarından hiçbiri, hatta Aureliano Jose bile, Aureliano kadar benzemiyordu albaya. Çıkık

elmacık kemikleri, yüzüne acımacız bir anlatım getiren dolgun dudakları tıpkı albaya çekmi ti. Bir zamanlar Aureliano Segundo'yu o odada çalı ırken gören Ursula, nasıl a ırmı sa, imdi de Santa Sofia de la Piedad, Aureliano'nun kendi kendine konu tu unu sanarak a ırıyordu. Oysa çocuk, Melquiades'le konu uyordu. kizlerin ölümünden kısa süre sonra yakıcı bir ö le saatinde, Aureliano pencerenin önünde karga kanadı apkalı ihtiyarı gördü.

Kendisi do madan önce belle ine kazınmı bir anının somutla ıp canlanması gibi bir olaydı bu. Aureliano, elyazmalarının alfabesini sökmü tü. Melquiades kendisine yazıların hangi dilde yazıldı ını bilip bilmedi ini sorunca, Aureliano hiç duraksamadan Sanskritçe, diye kar ılık verdi.

Melquiades, odaya yeniden gelme olana ının kısıtlı oldu unu açıkladı. Ama sonsuz ölümün topraklarında rahat rahat, gözü arkada kalmadan yatabilece ini söyledi. Çünkü Aureliano alfabeyi söktü üne göre, elyazmalarının okunabilirlik kazanaca ı zaman, yani yazıldıklarından yüzyıl sonra onları okuyabilecek kadar Sanskritçe'yi ö renmi olacaktı. Melquiades, nehre inen dar sokakta, Muz irketi zamanında dü yorumları yapılan yerde imdi bir Katalonyalının kitapçı dükkanı oldu unu, o dükkanda Sanskritçe okuma kitabı bulundu unu, acele etmezse altı yıl içinde kitabın güvelere yem olaca ını Aureliano'ya anlattı.

Aureliano, Santa Sofia de la Piedad'a dükkanı tarif etti i ve ikinci rafın sa kenarında Milton'un iirleriyle Kurtarılmı Kudüs'ün arasında duran kitabı alıp kendisine getirmesini söyledi i zaman, Santa Sofia de la Piedad ömründe ilk kez bir duygusunu açı a vurdu: a ırdı. Okuma yazma bilmedi i için Aureliano'nun söylediklerini ezberledi, askerlerin evi aradıkları geceden sonra yerini kendisiyle Aureliano'dan ba kasının bilmedi i on yedi altın balıktan birini satarak kitap için gereken parayı da sa ladı.

Melquiades'in geli leri seyreldikçe seyreliyor ve ö le güne inde gitgide daha uzak, daha silik görünüyordu. Bu arada Aureliano da Sanskritçe'yi ilerletiyordu.

Aureliano, son geli inde Melquiades'i göremedi, ancak odada bulundu unu ve Singapur'un kızgın kumları üzerinde hummadan ölüm, diye fısıldadı ını duydu. O günden sonra da toza, sıca a, kurtlara, kırmızı karıncalara ve elyazmalarındaki bilgelikleri tala tozuna döndürecek güvelere olan ba ı ıklı ını yitirdi.

Evde yiyecek darlı ı yoktu. Aureliano Segundo'nun ölümünün ertesi günü, o saygısız çelengi getiren arkada larından biri Fernanda'ya gelerek, kocasına olan borcunu ödemek istedi ini belirtti.

O günden sonra her çar amba, bir çocuk, bir hafta yetecek yiyecekle dolu bir sepet getirmeye ba ladı. Bu yiyecekleri Petra

Cotes'in gönderdi ini ve kendisini a a ılamı olan ki iye yardım etmekle, onu a a ılayaca ına inandı ı için böyle yaptı ını kimse bilmiyordu. Petra Cotes'in Fernanda'ya duydu u öfke, sandı ından daha çabuk söndüyse de, Petra önceleri onurunu kırmamak için, daha sonra da onlara acıdı ı için yiyecek göndermeye devam etti.

Kimi zaman piyangoya koyacak hayvanı kalmıyor, kimi zaman kimse lotaryaya yüzvermiyordu. Öyle oldu u zamanlar, salt Fernanda aç kalmasın diye, Petra Cotes'in günlerce yemek yemedi i oluyordu. Petra, Fernanda'nın cenaze alayını gördü ü güne kadar bunu sürdürdü.

Santa Sofia de la Piedad için, evdeki kalabalı ın azalması demek, yarım yüzyıldır köle gibi çalı tıktan sonra haketti i dinlenme fırsatını bulması demekti. Aileye Güzel Remedios'un melek tohumunu ve Jose Arcadio Segundo'nun gizemli durgunlu unu katmı olan, bu duyguları açı a vurulmamı kadının a zından bir tek gün yakınma duyulmamı tı. Bütün ömrünü içine kapanarak ve çocukları mı torunları mı oldu unu a ırdı ı çocukların yeti tirilmesine kendini adayarak geçirmi ti.

Ufak Aureliano'ya kendi çocu u gibi bakmı , onun büyük ninesi oldu unu hiç bilmeden ba rına basmı tı. Santa Sofia de la Piedad'ın farelerin cirit attı ı kilere yatak serip yatması, ancak o evin havası içinde aklın alabilece i bir eydi.

Kadınca ız bir gece karanlıkta birinin kendini gözledi ini sezerek korkuyla uykudan fırlamı , karnının üzerinde kocaman, zehirli bir yılanın dolandı ını görmü , bu olaydan da kimselere sözetmemi ti. Ursula'ya söylemi olsa, Ursula'nın onu koynuna alaca ını biliyordu. Ama öyle günler geçiriyorlardı ki, verandaya çıkıp da avaz avaz ba ırılmadı ı sürece kimsenin kimseden haberi

olmuyordu.

Fırındaki hummalı çalı ma, ardından sava ın a kınlı ı, ardından çocukların bakımı derken, kimse ba kalarının mutlulu unu dü ünmeye fırsat bulamamı tı. Onu unutmayan tek ki i, yüzünü bile görmedi i Petra Cotes'ti. Petra Cotes, Sanca Sofia de la Piedad'ın bir eksi i kalmamasına çalı ıyor, soka a çıkarken giyebilece i yeni bir çift pabucu, sırtına giyecek giysileri hep o dü ünüyordu. Piyangoların ancak mucizevi çabalarla yürütüldü ü günlerde bile Petra onu unutmadı.

Fernanda gelin geldi i zaman, Santa Sofia de la Piedad'ı ya ı belirsiz bir hizmetçi sanmı , kocasının anası oldu unu birkaç kez duydu u halde bunu öylesine inanılmaz bulmu tu ki, onun kayınvaldesi oldu unu hemen unutuvermeyi ye lemi ti. Santa Sofia de la Piedad ise, hizmetçi yerine konulmaktan hiçbir zaman yüksünmemi ti. Tam tersine, kenarda kö ede kalmaktan ho lanır gibiydi: Yeniyetmeli inden beri oturdu u ve özellikle Muz irketi döneminde kı laya dönen bu evi derli toplu tutmak,

temizlemek için durup dinlenmeden, sızlanmadan çalı ırdı.

Ama Ursula ölünce, Santa Sofia de la Piedad'ın insanüstü çabaları, tükenmek bilmez enerjisi azalmaya ba ladı. Bu da ılmasının nedeni yalnızca ya lanmı ve yorulmu olması de ildi. Ursula ölünce, ev bir gece içinde çöküvermi ti.

Duvarlarda yumu ak bir yosun tabakası belirdi. Bahçeyi bürüyen ayrıkotları, bahçede i ne gözü kadar bo yer kalmayınca, verandanın çimentosunu zorlamaya ba ladılar, çimento dö emeyi cam gibi kırarak sürgün verdiler. Yarılan çatlaklarda, yüzyıl önce Ursula'nın Melquiades'in takma di lerinde buldu u sarı çiçeklerin e i tomurcuklar patladı. Do anın meydan okuyu unu durdurmaya ne zamanı, ne de olana ı olmayan Santa Sofia de la Piedad, bütün gününü yatak odalarına dolu an kertenkeleleri kovmakla geçiriyordu. Kertenkeleler ise gece oldu mu yeniden geliyorlardı.

Santa Sofia de la Piedad, bir sabah kırmızı karıncaların oydukları temellerden çıktıklarını, bahçeyi geçtiklerini, toprak rengine dönmü begonyaların oldu u veranda parmaklıklarına tırmandıklarını, oradan da evin içine girdiklerini gördü.

Karıncaları önce süpürgeyle öldürmeye çalı tı. Sonra böcek ilaçlarını denedi. Onlar da kar etmeyince küllü su döktü. Ama ertesi gün karıncalar yine geldiler, hiçbir engel tanımadan yürüyüp içeri girdiler. Çocuklarına mektup yazmaya dalmı olan Fernanda, bu önü alınmaz yıkıcı saldırıdan habersizdi. Santa Sofia de

la Piedad tek ba ına u ra ıp duruyor, ayrıkotlarının, mutfa ı sarmasını önlemeye çalı ıyor, birkaç saat sonra yeniden örülecek öbek öbek örümcek a larını temizliyor, tahtakurularının yuvalarını kazıyordu. Ne var ki, Melquiades'in odasının da tozlandı ını, günde üç kez süpürmesine ra men örümcek a larıyla ba edemedi ini görüp o odanın da imdiye kadar yalnızca Albay Aureliano Buendia ile genç subayın gördükleri gibi yıkıntı havasına büründü ünü anlayınca, Santa Sofia de la Piedad do aya yenik dü tü ünü kavradı.

O zaman pazarlık giysilerini, Ursula'nın eski pabuçlarını, Amaranta Ursula'nın verdi i muslin çorapları giydi ve geri kalan birkaç kat çama ırını çıkın etti.

Aureliano'ya, -Ben pes ettim gayrı, dedi. -Bu,evin i i, benim kemiklerimin kaldırabilece i gibi de il.

Aureliano ona nereye gitti ini sordu. Kadın nereye gidece ini bilmiyormu gibi belirsiz bir i aret yaptı. Yine de bir açıklama yapmaya çalı arak, ömrünün son yıllarını Riohacha'daki ye eninin yanında geçirece ini söyledi. Bu pek akla yatkın bir açıklama de ildi, çünkü anası babası öldükten sonra, Santa Sofia de la Piedad ne kasabada kimseyle görü mü , ne bir yerden mektup almı , ne de akrabalarından söz etmi ti. Santa Sofia de la Piedad cebindeki bir peso ve yirmi be sentle yollara dü meye

kalkınca, Aureliano ona zorla on yedi altın balık verdi. Sonra odanın penceresinden baktı, kadının çama ır çıkınını omuzuna vurup, ya lılıktan bükülmü belini tuta tuta, ayaklarını sürüye sürüye bahçeden geçi ini, bahçe kapısını açıp çıktıktan sonra yeniden sürgüleyi ini seyretti.

Santa Sofia de la Piedad'dan bir daha haber alınamadı.

Fernanda, Santa Sofia de la Piedad'ın kaçıp gitti ini duyunca bir eyler a ırıp a ırmadı ını anlamak için bütün bir gün evi ara tırdı, sandık sepet bo alttı, dolapları çekmeceleri didik didik etti. Sonra ömründe ilk kez ate i tutu turmaya kalkı ınca parmaklarını yaktı, Aureliano'dan kendisine kahve pi irmeyi ö retmesini istedi. Zamanla mutfak i lerini Aureliano üstlendi.

Fernanda yine eskisi gibi uyandı ı zaman kahvaltısını hazır buluyor, yalnızca yemeklerini almak için odasından çıkıyordu.

Aureliano'nun so umasın diye közün üstünde bıraktı ı yeme i alıyor, keten örtüleri serip amdanları yakarak, on be bo sandalyenin kar ısına geçip masanın

ba ına oturuyor ve yeme ini yiyordu.

Bu ko ullar altında bile Aureliano ile Fernanda yalnızlıklarını payla madılar. Her biri kendi ba ına ya ıyor, kendi odalarını temizlemeye, gül fidanlarının üzerine kar gibi ya an, tavan kiri lerini kaplayan, duvarları sıvayan örümcek a larını yoketmeye u ra ıyorlardı. te o sıralarda, Fernanda evi cinlerin sardı ı duygusuna kapıldı. Evdeki e ya, özellikle gündelik kullanılan e ya kendili inden yer de i tirir olmu tu.

Fernanda yata ın üzerine bıraktı ını kesinlikle bildi i makasını arıyor tarıyor, sonra makası dört gündür hiç u ramadı ını sandı ı mutfa ın rafında buluyordu. Gümü takımların durdu u çekmecede hiç çatal olmadı ını görüyor, çatalların altısını mihrabın üzerinde, üçünü banyoda buluyordu. Hele oturup yazı yazmaya kalkı tı mı, e yaların cirit atması daha da ömür törpüsü oluyordu. Masanın sa ına bıraktı ı mürekkep hokkası sola geçmi oluyor, kaybolan kurutma ka ıdını Fernanda ancak iki gün sonra yastı ının altında buluyordu.

Jose Arcadio'ya yazdı ı mektubun sayfaları, Amaranta Ursula'ya yazdı ı mektuba karı ıyordu. Fernanda hep birinin mektubunu ötekinin zarfına koydu u duygusuna kapılıyordu.

Gerçekten de birkaç kez öyle oldu. Bir keresinde dolmakalemini yitirdi. ki hafta sonra dolmakalemi kendi çantasında bulan postacı geri getirdi. Kapı kapı dola ıp kalemin sahibini aramı tı.

Fernanda, önceleri bu i lerin görünmez doktorların ba ının altından çıktı ını, bunların da peserler gibi ayaklandıklarını sandı. Hatta kendisini rahat bırakmaları için, doktorlara yakaran bir mektup yazmaya koyuldu. Ama mektubu yazarken bir i yapmaya kalktı, odaya döndü ü zaman da mektubu bulamadı ı

gibi, yazma nedenini de unuttu. Bir zaman bunları yapanın Aureliano oldu unu sandı.

Aureliano'yu gözetlemeye ba ladı. Yerlerini de i tirecek mi de i tirmeyecek mi diye birtakım eyleri orta yere bırakıp kolladı. Ama çok geçmeden Aureliano'nun mutfa a ya da tuvalete gitmenin dı ında Melquiades'in odasından çıkmadı ını ve bu tür oyunlar yapacak biri olmadı ını kesinlikle anladı.

Sonunda bunun cin, peri i i oldu una inandı ve her eyi kullanılaca ı yere ba

lamaya karar verdi.

Makası uzun bir iple karyolasının ba ucuna astı. Dolmakalemle, kurutma ka ıdını masanın aya ına ba ladı. Mürekkep hokkasını her zaman kullandı ı yere, masanın sa tarafına yapı tırdı. Ne var ki, sorunlar öyle hemen çözümlenebilecek gibi de ildi.

Fernanda makası ba ladıktan birkaç saat sonra ipin kısa oldu unu, yeti medi ini gördü. Sanki inler cinler ipi kesmi lerdi.

Aynı ey dolmakaleme ba ladı ı ipin de ba ına geldi. Hatta kendi kolu da kısalmı gibiydi, çünkü çok geçmeden mürekkep hokkasına uzanamaz oldu.

Ne Brüksel'deki Amaranta Ursula'nın, ne de Roma'daki Jose Arcadio'nun bu ufak tefek dertlerden hiç haberleri olmuyordu.

Fernanda onlara iyi oldu unu, keyfinin yerinde oldu unu yazıyordu.

Öyleydi de gerçekten. Çünkü hiçbir konuda uzla ma yolu aramıyor, ödün vermiyordu. Sanki ya am onu yeniden kendi ailesinin dünyasına, insanların günlük sorunlarla u ra mayıp, bu sorunlara önceden kafalarında çözüm buldukları aleme sürüklüyor gibiydi.

Önce doktorlarla, sonra çocuklarıyla bitmez tükenmez mektupla ması, hele Santa Sofia de la Piedad gittikten sonra, Fernanda'yı zaman kavramından iyice uzakla tırdı. Çocuklarının eve geli tarihlerini nirengileyip günleri, ayları, yılları izler olmu tu. Ama çocuklar geli tarihlerini üst üste de i tirdikçe, günler birbirine karı tı, süreler belirsizle ti, kısacası zamanın geçti i anla ılmaz oldu. Fernanda, çocukların gelmesi geciktikçe sabırsızlanaca ı yerde, bu ertelemeden ho nut oluyordu. Jose Arcadio'nun papazlık andı içece ini bildirdi i gecenin üzerinden yıllar geçti i halde, o lu hala yüksek teoloji ö renimini tamamlayaca ını, sonra da diplomatlık ö renimi yapaca ını yazıp duruyordu. Fernanda bu haberleri aldıkça üzülmüyordu.

Çünkü Aziz Peter'in tahtına çıkan dolambaçlı merdivenin nasıl dik, nasıl engelli oldu unu biliyordu. Hele o lundan, Papa hazretlerini görmesi gibi, ba kalarının önem vermedi i haberler geldikçe, Fernanda'nın morali iyice düzeliyordu.

Amaranta Ursula da, ö reniminin sandıklarından uzun

sürece ini, çünkü çalı kan oldu u için babasının hesaba katmadı ı birtakım haklar kazandı ını yazdı ı zaman da Fernanda yine aynı sevinci duydu.

Santa Sofia de la Piedad'ın, dilbilgisi kitabını getirmesinden üç yıl sonra Aureliano, elyazmalarının birinci yapra ını çevirmeyi ba ardı. Bu, yararsız bir u ra de ildi. Ancak, uzunlu unu kestirme olana ı olmayan bir yolun ilk adımıydı. Çünkü spanyolca'ya çevrilen yazı bir anlam ta ımıyordu, ifreyle yazılmı tı. Aureliano'nun elinde bu ifreyi çözecek anahtar yoktu: O zaman Melquiades'in, elyazmalarını okumasına yardımcı olacak kitapların bilge Katalonyalının dükkanında bulundu unu söyledi i aklına geldi ve kitapları almaya gitmek için Fernanda'dan izin istemeye karar verdi. Gem tanımaz çökü e yenik dü en peri an odada volta atan Aureliano, bu dile ini en iyi ne biçimde iletebilece ini dü ündü.

Sonra Fernanda'yla tek konu ma fırsatı olan yerde, yani kadın ate in üzerinden yeme ini alırken, onun kar ısına çıktı. Ama uzun uzadıya dü ünüp hazırladı ı sözler bo azına dü ümleniverdi, sesi çıkmaz oldu. Aureliano'nun Ferranda'yla ilgilendi i, onu kolladı ı tek dönem, i te bu izin isteme günü oldu. Fernanda'nın, odasında gezinen ayak seslerini dinliyordu.

Onun, çocuklarından gelen mektupları almak, kendi yazdıklarını postacıya vermek için kapıya indi ini duyuyordu. Gece geç saatlere kadar, kaleminin ka ıtlar üzerindeki cızırtısına kulak veriyordu. Sonra ı ı ın söndürüldü ünü, karanlıkta Fernanda'nın dua etti ini duyuyordu. Aureliano ancak o zaman bekledi i fırsatın ertesi gün çıkaca ını dü ünerek uykuya dalıyordu.

Bu günlerden birinde bekledi i izni koparabilece ine öylesine inanmı tı ki, bir sabah omuzlarına inen saçlarını kesti, taraz taraz olmu sakalını tıra etti, kimden miras kaldı ını bilmedi i daracık bir pantolonla takma yakalı bir gömlek giydi ve Fernanda'nın kahvaltısını almaya gelmesini mutfakta bekledi. O

her günkü, ba ı dimdik, sert adımlarla yürüyen kadın o gün görünmedi.

Onun yerine, sararmı hermin pelerin ve yaldızlı ka ıttan taç giyinmi , gizliden gizliye a lamı gibi görünen ola anüstü güzellikte ya lı bir kadın geldi mutfa a. Aslında Fernanda, Aureliano Segundo'nun sandıklarını karı tırırken güve yeni i kraliçe giysilerini buldu undan bu yana, giysileri pek çok kez giymi ti. Onu böyle giyinip aynanın kar ısına dikildi ini, kraliçelere yara ır hareketlerini seyrederek kendinden geçti ini gören olsa, Fernanda'yı deli sanırdı. Oysa deli de ildi. Kraliçe kılı ına anılarını tazelemek için girmi ti. Pelerini ilk giydi inde yüre i

burkulmu , gözleri doluvermi ti. Çünkü o anda, kendisini kraliçe yapaca ım diye evden alan subayın çizmelerinin cila kokusunu duymu ve ruhu, gerçekle memi dü lerinin özlemiyle

aydınlanmı tı.

Artık kendisini öyle ya lı, öyle bitik, güzel günlerden öyle uzakla mı buluyordu ki, en kötü anılarla dolu günleri bile özler oldu. te o zaman, verandadaki ortancaları, gün batarken güllerin yaydı ı kokuyu, sonradan görme güruhun hayvanca davranı larını bile nasıl özledi ini anladı. Günlük gerçeklerin en sarsıcı olanlarına bile kolayca dayanmı olan ate i sönmü yüre i, bu özlem duygusunun ilk kabarı ında paramparça oluverdi. Üzüntü duyma gereksinimi, yıllar geçtikçe bir tutkuya dönü üyordu. Yalnızlı ı içinde insancıl oldu. Ne var ki, mutfa a girip de, bu ulu gözlü, solgun, kemikli bir delikanlının kendisine kahve fincanını uzattı ını gördü ü sabah, gülünç dü tü ü duygusunun kıskacına kapıldı. O öfkeyle, delikanlıya izin vermemekle kalmadı, evin anahtarlarını da kullanmadı ı peserleri koydu u gizli cepten çıkarmaz oldu. Bu gereksiz bir önlemdi, çünkü Aureliano istese, Fernanda'nın haberi olmadan çıkıp girebilirdi pekala. Oysa yıllar yılı kapalı kalmak, dünyayı tanımamak ve söz dinlemeye alı mak, onun yüre indeki ba kaldırma tohumlarını kurutmu tu.

Bu yüzden yeniden odaya kapandı. Elyazmalarını üst üste defalarca okumaya koyuldu. Bir yandan da, yatak odasında a layan Fernanda'nın hıçkırıklarına kulak veriyordu. Bir sabah her zamanki gibi ate i yakmak için mutfa a girdi inde, bir gün önce Fernanda alsın diye bıraktı ı yeme in el sürülmeden küllerin üzerinde durdu unu gördü. O zaman Fernanda'nın yatak odasına baktı, kadının hermin pelerini örtünüp yattı ını, her zamankinden güzel olan yüzünün fildi i rengine dönü tü ünü gördü. Dört ay sonra Jose Arcadio geldi inde, Fernanda'yı aynı biçimde yatar buldu.

Hiçbir erke in, annesine Jose Arcadio ölçüsünde benzeyebilece i dü ünülemezdi. Jose Arcadio taftadan bir giysi, yuvarlak ve sert yakalıklı gömlek giymi , kravat yerine ince ipekli kurdela ba lamı tı. Pembe yanaklı, ürkek bakı lı, ince dudaklıydı. Bezgin bir çizgiyle ortadan ikiye ayrılmı , parlak, düz, siyah saçları, ermi heykellerinin perukaları gibi yapmacıklı bir hava veriyordu. Balmumu suratındaki iyice perdahlanmı sakalın gölgesi, bir vicdan azabı gibi yayılıyordu. Ye il damarlı, sülük parmaklı beyaz elleri vardı ve sol elinin i aretparma ına yuvarlak, sarı opal ta lı altın bir yüzük takmı tı. Aureliano, sokak kapısını açtı ı zaman, kar ısındaki adamın çok uzaklardan geldi ini anlaması için kim oldu unu

ö renmesi gerekmedi.

Jose Arcadio'nun e ikten içeri girmesiyle, çocuklu unda Ursula'nın ayırdedebilmek için üzerine serpti i kolonyanın kokusu evi sarıverdi. Onca yıl ayrılıktan sonra Jose Arcadio anla ılmaz bir biçimde hala kavruk çocuk gibiydi. Alabildi ine hüzünlü ve alabildi ine içine kapanıktı. Do ruca annesinin yatak

odasına, Aureliano'nun, Melquiades formülüne uyarak cesedin bozulmaması için tam dört aydır büyük dedesinin imbi inde cıva kaynattı ı odaya gitti. Jose Arcadio, Aureliano'ya hiç soru sormadı. Ceseti alnından öptü, sonra annesinin etekli inin altından daha kullanılmamı üç peserle dolabın anahtarlarını çıkardı. Dalgın görünü ünün tersine, hareketleri kesin ve kararlıydı. Dolaptan üzerinde ailenin arması i li çelik bir kutu çıkardı. Sandal a acı kokulu kutuda Fernanda'nın ondan gizli tuttu u bir yı ın gerçe i sayıp döktü ü uzun mektup vardı. Jose Arcadio, mektubu ayakta durarak, çabuk ama heyecansız okuyordu.

Üçüncü sayfaya gelince durdu, yeni tanıyormu gibi Aureliano'yu tepeden tırna a süzdü. Bıçak gibi keskin bir sesle, -

Demek o piç sensin, dedi. -Ben Aureliano Buendia'yım.

Jose Arcadio, -Git odana, dedi.

Aureliano odasına gitti ve cenaze töreninin hazırlıklarını duydu unda da merak edip kapıdan bile bakmadı. Kimi zaman mutfaktayken, Jose Arcadio'nun hızlı hızlı soluk alarak evin içinde gezindi ini, geceyarısından sonra da artık viranele mi yatak odalarından gelen ayak seslerini duyardı. Aureliano aylarca onun sesini duymadı. Jose Arcadio kendisiyle konu madı ı gibi, Aureliano da bütün dikkatini elyazmalarına vermi oldu undan konu ma heveslisi de ildi. Fernanda ölünce, sondan bir önceki balı ı almı , aradı ı kitapları bulmak umuduyla Katalonyalının dükkanına gitmi ti.

Belki de bir kar ıla tırma yapabilecek anılardan yoksun oldu u için, yolda gördü ü hiçbir ey onu ilgilendirmedi. Issız sokaklar ve bombo evler, Aureliano'nun bir zamanlar dünyayı görmeye can attı ı sıralarda hayal etti inin tıpkısıydı. Aureliano, Fernanda'dan alamadı ı izni, bir tek kereye özgü olmak ve yapaca ı i e gerekli süreyi a mamak ko uluyla kendi kendisine vermi ti. O yüzden eski günlerde dü lerin yorumlandı ı dar sokakla evin arasındaki on bir sokak ba ında hiç duralamadan hızla geçti, kıpırdanacak yer yokmu gibi görünen karmakarı ık ve lo dükkana soluk solu a ula tı. Burası bir kitapçı dükkanından çok, eski

kitapların yı ıldı ı bir depoya benziyordu.

Kurtların kemirdi i raflara, örümcek a ından yapı yapı olmu kö elere, sözümona geçmek için bırakılmı bo luklara bile üst üste kitap yı ılıydı.

Dükkan sahibi, yine eski kitaplar ve ka ıtlar yı ılı uzun bir masaya oturmu , okul defterinden kopardı ı ka ıtlara mor mürekkeple anla ılmaz yazılar yazıyordu.

Alnının üzerine papa an ibi i gibi dü en gümü renkli saçlarıyla yakı ıklı bir adamdı. Birbirine yakın ve cıvıl cıvıl

gözlerinde, bütün kitapları okumu gibi bir anlatım vardı. ort giymi ti. Her yanından ter süzülüyordu. çeri kimin girdi ine bakmak için bile yazmayı bırakmadı. Aureliano bu ba döndürücü karı ıklık içinde aradı ı be kitabı eliyle koymu gibi buldu, çünkü kitaplar tam Melquiades'in söyledi i yerde duruyordu. Aureliano tek söz etmeden kitapları ve ufak altın balı ı, bilge Katalonyalıya uzattı. Adam, gözlerini iki midye kabu u gibi kısarak kitaplara ve balı a baktıktan sonra kendi diliyle -Sen aklını kaçırmı olmalısın, diyerek omuzlarını silkti ve be kitapla balı ı Aureliano'ya verdi. Sonra spanyolca konu arak, -Al, senin olsun, dedi. -Bu kitapları son okuyan Kör Izak'tı, onun için bu i e girmeden önce iyi dü ün ta ın.

Jose Arcadio, Meme'nin odasını düzeltti, kadife perdelerle krallara yara ır karyolanın ipek tentesini temizlettirip onarımdan geçirtti. Çimento küvetin kireçten kabuk ba ladı ı kullanılmayan banyoyu yeniden açtı. Eski egzotik giysilerini, yalancı parfümlerini, ucuz mücevherlerini elden çıkararak, elindeki parayı yalnızca buraların onarımına döktü. Evin öteki bölümlerinde onu kaygılandıran tek ey, mihrapta sıralanan ermi heykelleri oldu. Onları da bir gün bahçede yaktı ı ate e atıp kül etti. Sabahları saat on bire kadar uyuyordu. Sonra sırtına üzerinde yaldızlı ejderler i li eski bir bornoz, ayaklarına sarı pomponlu terlikler geçirerek banyoya gidiyor ve banyoda Güzel Remedios'u hatırlatacak kadar uzun kalıyor, özene bezene yıkanıyordu.

Banyoya girmeden önce, su mermerinden yapılmı üç kavanozda ta ıdı ı kokulu tozları havuz büyüklü ündeki küvete döküyordu. Sukaba ı tasla su alıp dökünmüyor, havuza benzeyen küvetin kokulu sularına dalarak, iki saat sırtüstü uzanıyor, serinli in keyfini çıkara çıkara Amaranta'yı dü ünüyordu.

Geli inden birkaç gün sonra, tek giysisi olan ve kasabanın sıca ında giyilemeyen tafta giysiyi çıkardı. Yerine, Pietro Crespi'nin dans derslerinde giydi i pantolona

çok benzeyen daracık bir pantolonla, canlı koza ipe inden dokunmu , yüre inin üstünde adının harfleri i lenmi bir ipek gömlek giyer oldu.

Haftada iki kez sırtındakileri çıkarıyor, le ene bastırıp yıkıyor, giyecek ba ka bir eyi olmadı ı için de onlar kuruyana kadar bornozla bekliyordu.

Yemeklerini evde yemiyordu. Ö le saatlerinin sıca ı azalınca dı arı çıkıyor, gece geç saatte dönüyordu. Sonra kedi gibi hırlayarak soluya soluya ve Amaranta'yı kura kura odada dolanmaya ba lıyordu.

Evden aklında kalmı olan anı, yalnızca Amaranta'nın ve gece lambasının ı ı ındaki ürkütücü görünümüyle ermi heykellerinin anısıydı. Roma'nın insanı dü lere sürükleyen A ustos sıcaklarında kaç kez uykusunun arasında fırlayıp do rulmu , uzakta olmaktan kaynaklanan bir yüceltme içinde, dantel iç

eteklikleri, bile indeki sargısı ile Amaranta'nın mermer kenarlı bir havuzdan çıktı ını görür gibi olmu tu. Amaranta'nın hayalini sava ın kanlı bata ında bo maya çalı an Aureliano Jose'nin tersine, Jose Arcadio, bir yandan annesini Tanrı hizmeti masallarıyla oyalarken, bir yandan da bu hayali, ehvet çukurunda diri tutmaya çabaladı. Birbirlerine yazdıkları mektupların kar ılıklı yalanlarla dolu oldu unu ne o biliyordu, ne de Fernanda.

Roma'ya varır varmaz ilahiyat fakültesini bırakan Jose Arcadio, annesinin mektuplarında sözü edilen ve Trastevere'deki tavan arasında iki arkada ıyla birlikte payla tı ı yoksulluktan kendini kurtaracak olan efsanevi mirası tehlikeye atmamak için, teoloji ve kilise hukuku masalını sürdürdü. Fernanda'nın ölmek üzereyken yazdı ı son mektubu alınca göstermelik lüksünden geriye ne kalmı sa hepsini bir bavula doldurdu, mezbahaya tıkılmı davarlar gibi istiflenen göçmenlerle dolu bir geminin ambarında so uk makarnayla kurtlanmı peynir yiyerek okyanusu a tı. Jose Arcadio, Fernanda'nın çekti i çilelerin ve talihsiz ba ına gelenlerin bir özentiden öte olmayan vasiyetnamesini okumadan önce de, kırık dökük e yayı ve verandayı bürüyen otları görünce nasıl bir kazık yedi ini, bir daha çıkamayaca ı bir tuza a nasıl dü tü ünü ve Roma ilkbaharının zamanı unutturan havasını, pırıl pırıl güne ini bir daha hiç göremeyece ini anladı.

Astımı yüzünden uyuyamadı ı geceler boyunca, Ursula'nın bunak sözleriyle içine korkular salmı oldu u karanlık evde dolanıyor, ba ına gelenin nasıl bir bela oldu unu kurup duruyordu. Ursula, Jose Arcadio'yu karanlıklar içinde yitirmemek için, yatak odasının belirli bir kö esini ona ayırmı , güne battıktan sonra eve dolu

an ölülerden uzak kalabilece i tek yer olan bu kö eden ayrılmasına izin vermemi ti. Ursula, -Kötü bir ey yaparsan, ermi ler bana haber verir, derdi. Jose Arcadio'nun korku dolu geceleri o kö ede geçer, yatma zamanı gelinceye kadar ermi lerin cam bakı ları altında korkudan terleyip titreyerek bir tabureye büzülürdü. Bu gereksiz bir i kenceydi.

Çünkü Jose Arcadio daha o zamandan çevresindeki her eyden korkan, ya amda kar ıla aca ı her eyden ürkmeye hazır bir çocuktu. Kafası bir yı ın deh etle doldurulmu tu. Kanını emecek olan sokaktaki kadınlardan, domuz kuyruklu çocuklar do uran evdeki kadınlardan, insanlara ölüm getiren ve sa kalanları da ömür boyu acıdan kurtarmayan horoz dövü lerinden, bir dokunmakla yirmi yıllık sava lara yolaçan silahlardan, hayal kırıklıklarına ve delili e yolaçan bilinmedik serüvenlerden, kısacası Tanrının sonsuz iyili i ile yarattı ı ve eytanın kötüye saptırdı ı her eyden korkmasını ö retmi lerdi ona.

Karabasanlarına eytan girdi i gecelerin sabahında, günı ı ı ve banyoda Amaranta'nın kendisini ok ayı ı, bacaklarının arasına

serpilen pudranın rahatlı ı, gece duydu u korkuyu sökerdi.

Bahçedeki parlak güne altında Ursula bile bamba ka olurdu.

Çünkü bahçedeyken korkunç eylerden söz etmez, Jose Arcadio'yu önüne alır, büyüdü ü zaman gülümsedi inde Papaya yara ır parlak di leri olsun diye çocu un di lerini kömür tozuyla ovar, dünyanın dört buca ından Roma'ya akın eden hacılar kendilerini kutsayan Papanın ellerinin güzelli ine hayran kalsınlar diye onun tırnaklarını kesip törpüler, saçlarını Papaya yara acak biçimde tarar ve gövdesiyle giysileri Papalar gibi koksun diye üzerine kolonya serperdi. Jose Arcadio Roma'dayken, Castel Gandolfo'nun bahçesine gitmi , orada toplanan hacı kalabalı ına balkondan yedi ayrı dilde aynı konu mayı yapan Papanın dikkatini çeken tek yanı gerçekten de kül suyuna yatırılmı gibi görünen ellerinin beyazlı ı, yazlık giysilerinin gözalıcı parlaklı ı ve mutlak kolonya kokan solu u olmu tu.

Eve dönü ünün üzerinden bir yıl geçtikten sonra, gümü amdanları ve -satı anında üzeri incecik altın kaplama oldu u meydana çıkan- ünlü otura ı satıp parasını yiyen Jose Arcadio'nun tek avuntusu sokaktaki çocukları toplayıp evin bahçesinde oynatmaktı. Ö le uykusu saati geldi mi bir alay çocukla birlikte ortaya çıkıyor, çocuklara bahçede ip atlatıyor, verandada arkı söyletiyor, oturma

odasındaki e yaların üzerinde cambazlık yaptırıyor, kendisi de bir gruptan ötekine dola arak çocuklara görgü ve nezaket kuralları ö retiyordu. Dar pantolondan, ipek gömleklerden vazgeçmi ti; Arapların dükkanından aldı ı sıradan bir giysi giyiyor, ama herkese uzak duran o saygınlı ını ve Papa havasını sürdürüyordu.

Çocuklar, bir zamanlar Meme'nin sınıf arkada larının yaptı ı gibi evi istila ettiler. Gece geç saatlere kadar gevezelik ediyorlar, arkı söylüyorlar, dansediyorlardı. Ev, disiplinsiz bir yatılı okul görünümüne büründü. Aureliano, Melquiades'in odasına girip kendilerini rahatsız etmedikleri sürece çocukların eve dolu masına ses çıkarmıyordu. Bir sabah iki çocuk odanın kapısını açtılar ve masanın ba ında elyazmalarını sökmeye çalı an saçı sakalına karı mı , kir pas içindeki adamı görünce a ırdılar. çeri girmeye cesaret edemedilerse de, odayı sürekli gözetlemeye koyuldular. Çatlaklardan içeriyi seyrediyorlar, fısıl fısıl konu uyorlar, pencerenin demirlerinden içeri canlı canlı hayvanlar atıyorlardı. Bir seferinde de kapıyı, pencereyi çivilediler. Aureliano, açmak için yarım gün u ra mak zorunda kaldı. Yaramazlıklarının cezasız kalmasından yüzbulan çocuklardan dördü, bir sabah Aureliano mutfaktayken odaya daldılar ve elyazmalarını yırtmaya hazırlandılar. Ne var ki, ellerini sararmı ka ıtlara uzattıkları anda, tanrısal bir güç çocukları yerden havalandırdı ve Aureliano gelip ka ıtları

alıncaya kadar bo lukta tuttu.

O günden sonra çocuklar bir daha Aureliano'yu rahatsız etmediler. Çocukların en büyükleri olan ve neredeyse erginlik ça ına geldikleri halde kısa pantolon giyen dördü, Jose Arcadio'nun görünümüne özen göstermeyi kendilerine u ra edindiler. Bunlar ötekilerden önce geliyorlar, Jose Arcadio'yu tıra ederek, sıcak havlularla ona masaj yaparak, el ve ayak tırnaklarını kesip cilalayarak, her yanına kolonya sürerek bütün sabahı geçi tiriyorlardı. Arada bir onunla birlikte banyoya giriyorlar, Jose Arcadio sırtüstü suya uzanıp Amaranta'yı dü lerken, çocuklar da onu tepeden tırna a sabunlayıp yıkıyorlardı. Sonra kuruluyorlar, her yanını pudralıyorlar, giydiriyorlardı. Kıvırcık sarı saçlı, tav an gibi pembe gözlü bir çocuk evde yatıp kalkıyordu. Onu Jose Arcadio'ya yakınla tıran ba lar öylesine güçlüydü ki, astım nöbeti yüzünden uyuyamadı ı geceler, çocuk da hiç konu madan onunla birlikte karanlık evi ar ınlıyordu.

Bir gece Ursula'nın odasında, çatlak çimentonun arasından sarı bir ı ık parladı ını gördüler. Bir yeraltı güne i, odanın dö emesini camla tırmı gibiydi. Odanın ı ı ını

bile yakmaları gerekmedi. Ursula'nın yata ının durdu u ve parıltının en yo un oldu u kö edeki dö eme tahtalarını kaldırdıkları zaman, Aureliano Segundo'nun bahçeyi kaza kaza helak olarak aradı ı çukuru buldular. A ızları bakır telle ba lanmı üç çuval ve çuvalların içindeki yedi bin iki yüz on dört altın sikke, karanlıkta köz gibi ı ıldıyordu.

Gömünün bulunması, beklenmedik bir anda yangın çıkıvermesi gibi patladı. Jose Arcadio birdenbire servete konunca, yoksulluk günlerinde dü ledi i gibi Roma'ya dönece i yerde, evi bir dü künler cennetine dönü türdü. Perdeler ve karyolanın tentesi için yeni kadifeler aldı, banyonun yerlerine mozayik, duvarlarına fayans dö etti. Yemek odasındaki büfe, meyve konserveleriyle, jambonlarla, tur ularla doldu ta tı. Çoktandır kullanılmayan erzak ambarı yeniden açıldı ve buraya Jose Arcadio'nun istasyondan kendi ta ıdı ı, üzerinde adı yazılı sandıklara doldurulmu çe it çe it arap ve içki yerle tirildi. Bir gece Jose Arcadio ile çocukların en büyük dördü, gün do ana kadar süren bir alem yaptılar. Sabahın altısında odadan çırılçıplak çıktılar, havuzun suyunu bo alttılar, içini ampanyayla doldurdular. Sonra hep birlikte suya atladılar, kokulu köpüklere bulanmı gökyüzünde uçan ku lar gibi yüzmeye ba ladılar.

Jose Arcadio bu co kunlu un içine katılmamı , sırtüstü suya uzanıp, Amaranta'yı dü lüyordu. Çocuklar yorulup hep birlikte odaya gidene kadar Jose Arcadio böyle içine kapanmı , anlamı belirsiz hazları dü ünüp durdu. Bu arada çocuklar kurulanmak için perdeleri çekip indirdiler, ko u up dururken koca kristal

aynayı dört parçaya kırdılar, yataca ız derken karyolanın tentesini kopardılar. Jose Arcadio banyodan çıkınca, yangın yerine dönmü odada, çocukları çırılçıplak bir küme halinde uyumu buldu. E yanın kırılıp dökülmesinden çok, bu cümbü ün bo lu unda kendine duydu u acıma ve tiksintiyle öfkeye kapıldı.

Sandı ının dibinde sakladı ı kıl gömle i, dokuz dü ümlük kamçıyı ve öteki pi manlık ve ceza araçlarını çıkardı.

Sonra deliler gibi ba ırarak ve insanın çakal sürüsü kovalarken bile göstermeyece i acımasız bir hırsla çocukları kamçılayarak evden kovdu. Ardından bir astım nöbetine yakalandı. Birkaç gün süren nöbet Jose Arcadio'ya ölüm dö e indeki birinin çökmü görüntüsünü getirdi. Bu i kencenin üçüncü gecesinde öksürü e ve soluksuzlu a dayanamayarak Aureliano'nun odasına gitti ve yakındaki eczaneden solu unu açacak bir toz almasını rica etti.

Böylelikle Aureliano ikinci kez soka a çıktı. ki sokak geçtikten sonra, tozlu vitrinlerine Latince etiketli i eler dizilmi ufak eczaneye girdi ve Nil yılanı güzelli indeki tezgahtar kızdan, adını Jose Arcadio'nun bir ka ıda yazmı oldu u ilacı aldı. Sokak fenerlerinin sarı ampulleriyle zar zor aydınlanan ıssız kasabayı ikinci kez görmek, Aureliano'da birincisinden fazla ilgi uyandırmadı.

Aureliano sürekli kapalı kalmaktan ve hareketsizlikten güçsüzle ip hantalla mı bacaklarını sürükleyerek soluk solu a geldi inde, Jose Arcadio artık onun dönmesinden umudunu kesmi , kaçtı ını sanmaya ba lamı tı. Aureliano dünyaya kar ı öylesine kayıtsızdı ki, birkaç gün sonra Jose Arcadio annesine verdi i sözü bozarak, Aureliano'ya istedi i zaman soka a çıkma izni verdi.

Aureliano, -Dı arıda yapılacak i im yok, dedi.

Sonra yine odasına kapandı, yava yava çevirdi i, ama anlamını daha kavrayamadı ı elyazmalarına gömüldü: Jose Arcadio onun odasına dilim dilim jambon, yendikten sonra a ızda ilkbahar tadı bırakan ekerli çiçekler getiriyordu. Jose Arcadio, içe dönük bir zaman öldürme aracı olarak niteledi i elyazmalarıyla ilgilenmiyor, yalnızca bu ya ama küskün akrabasının az bulunur akıllılı ına ve dünya hakkındaki bilgisine hayranlık duyuyordu. Aureliano'nun ngilizce okuyabildi ini ve elyazmalarını çözmeye u ra ırken altı ciltlik ansiklopediyi roman gibi ba tan sona okudu unu anlayınca a ırdı. Önceleri Aureliano'nun sanki yıllarca orada kalmı gibi Aoma'yı kö e bucak anlatı ını ansiklopediden edindi i bilgilere verdi.

Ama çok geçmeden onun çar ı pazardaki malların fiyatı gibi ansiklopedide olmayan eyleri de bildi ini anladı. Bu bilgileri nereden aldı ını sorunca, Aureliano, -Her ey bilinir, demekle yetindi. Aureliano da, Jose Arcadio'nun yakından bakıldı ı

zamanki görünümünün, evde dola ırken kafasında kurguladı ı görünümden bu kadar de i ik olu una a ıyordu. Jose Arcadio gülmesini de biliyordu demek, zaman zaman evin eski halini özleyebiliyor, Melquiades'in odasının yoksullu una yüre i burkulabiliyordu demek. Aynı kandan gelen bu iki insanın yakınla masına arkada lık denilemezdi, yine de bu birliktelik, kendilerini hem yakınla tıran, hem uzakla tıran ölçüsüz yalnızlı a katlanmalarını kolayla tırıyordu. Jose Arcadio altından kalkamadı ı ev sorunlarını Aureliano'ya devrediyordu. Aureliano da arada bir odasından çıkıp verandada kitap okuyarak, Amaranta Ursula'nın, hiç aksatmadan yazdı ı mektupları bekliyor ve Jose Arcadio'nun ilk geldi i zaman

kendisine yasakladı ı banyoya girebiliyordu.

Sıcak bir afak saati, sokak kapısının güm güm vurulmasıyla ikisi de uykudan fırladılar. Kapıda, iri ye il gözleriyle yüzü fosforluymu gibi aydınlanan ve hayalete benzeyen, esmer, ya lı biri duruyordu. Adamın alnında külden haç i areti vardı. Üstü ba ı hırpaniydi. Pabuçları patlamı tı. Sırt çantasından ba ka e yası yoktu. Dilenciye benziyordu. Oysa görünümüne taban tabana zıt bir vekar içindeydi. Onu ya atan gizemli gücün, soyunu sürdürme içgüdüsü de il de salt korku oldu unu anlamak için, oturma odasının bo lu unda bile yüzüne öyle bir bakıvermek yeterliydi.

Bu, Albay Aureliano Buendia'nın on yedi o lu içinde kıyımdan tek kurtulan ve uzun kaçaklık yıllarının yorgunlu u içinde sı ınacak bir yer arayan Aureliano Amador'du. Kendini tanıttı.

Yıllar yılı köle gibi çalı tı ı süre boyunca ya amda son sı ına ı olarak dü ündü ü bu eve alınmasını rica etti. Jose Arcadio ile Aureliano onu tanımadılar. Bir serseri sanarak soka a attılar. O

zaman, Jose Arcadio'nun daha kendini bilecek ça a gelmesinden önce ba lamı bir dramın sonunu izlediler.

Yıllardır Aureliano Amador'un pe inde olan iki polis, kar ı kaldırımdaki badem a açlarının arasından çıkıp iki el ate ettiler.

Mavzerlerinden çıkan kur unlar külden haç i aretini delip geçti.

Jose Arcadio çocukları evden kovdu undan beri, Noel'den önce Napoli'ye hareket edecek bir gemi bekliyordu. Bunu Aureliano'ya da açmı , hatta onun geçimini sa laması için bir i kurmayı tasarlamı tı. Çünkü Fernanda'nın cenazesi kaldırıldıktan sonra, yiyecek sepetlerinin arkası kesilmi ti. Ama bu son dü ünü de gerçekletiremedi. Bir Eylül sabahı Aureliano ile mutfakta kahvesini içen Jose Arcadio daha sonra banyoya girdi. Banyodan çıkmak üzereyken evden kovdu u dört çocuk, kiremitlerin aralı ından içeri daldılar ve Jose Arcadio'ya kendini savunma fırsatı vermeden saçlarından yakalayıp giysileriyle havuza atladılar, Jose Arcadio'nun ba ını suya gömdüler, son solu unun kabarcıkları gözden kaybolana, kıpırtısız, soluk gövdesi bir

yunus gibi kokulu suların dibine çökene kadar kafasını suyun altında tuttular. Sonra yerini yalnızca kendilerinin ve kurbanlarının bildi i üç çuval altını aldılar.

Bütün bunlar bir askeri manevra gibi yöntemli, çarçabuk ve kesin hareketlerle olup bitti. Odasına kapanını olan Aureliano'nun hiçbir eyden haberi olmadı. Ö leden sonra Jose Arcadio'yu ortalıkta göremeyince bütün evi aradı. Sonunda havuzun kokulu bir aynayı andıran suları üzerinde yüzen, i mi ve hala Amaranta'yı dü leyen cesedini buldu. Aureliano, onu ne kadar sevmeye ba lamı oldu unu ancak o zaman anladı.

::::::::::::::::::::::::

Aralık ayının ilk melekleriyle birlikte, denizcilerin yolunu açan rüzgarlara kapılarak yola çıkan Amaranta Ursula, kocasını boynuna ba lı ipekli kordondan çeke çeke, fildi i rengi giysisi, dizlerine inen inci kolyesi, topaz ve zümrüt yüzükleri, serçe kuyru u i nelerle tutturularak topuz yapılmı saçlarıyla hiç habersiz çıkageldi. Altı ay önce evlendi i adam, orta ya lı, zayıf, gemici tipli bir Flamandı. Amaranta Ursula salonun kapısını açtı ı anda, yoklu unun sandı ından daha uzun sürdü ünü ve bu dönemin sandı ından daha yıpratıcı geçti ini anladı.

Üzüntüden çok ne eyle, -Aman Tanrım! diye haykırdı. -Evde kadın olmadı ı nasıl da belli.

E yaları verandaya sı madı. Okula giderken götürdü ü Fernanda'nın eski sandı ından ba ka, iki sandık, dört koca bavul, emsiyelerini koydu u bir valiz, sekiz apka kutusu, elli kanaryayla dolu koskoca bir kafes ve kocasının velosipeti yı ılmı tı.

Velosipet katlanıp özel bir kutuya yerle tirildi i için kocası onu çello gibi yanında ta ıyordu. Amaranta Ursula o uzun yolculuktan sonra bir gün bile dinlenmedi. Kocasının otomatik araç gereciyle birlikte getirdi i eski tulumunu aya ına çekti i gibi, evi adam etmeye koyuldu. Verandayı elegeçirmi bulunan kırmızı karınca ordusunu geri püskürttü, gül fidanlarını canlandırdı, ayrıkotlarını temizledi, verandanın parmaklıklarındaki saksılara yeniden e reltiotları, begonyalar, ortancalar dikti. Eve topladı ı marangozların, çilingirlerin, duvarcıların ba ında durarak yerlerdeki çatlakları doldurttu, kapıları pencereleri mente elerine taktırdı, e yaları onarttı, evin içini dı ını sıvatıp badanalattı ve geli inden üç ay sonra evde laternanın çalındı ı günlerdeki gençlik ve co ku havasını yeniden estirdi. Evdekilerin hiçbiri o zamanki gibi her an mutluluk duymamı , ko ullar ne olursa olsun ya amın tadını hiç bu kadar çıkarmamı , dansedip arkı söylemeye, o günedek yerle mi alı kanlıkları çöpe atmaya hiç bu kadar hazır olmamı tı.

Amaranta Ursula süpürgesini salladı ı gibi bütün cenaze artıklarını, yı ınlarla süprüntüyü ve kö elerde birikmi muskaydı, u urdu, duaydı ne varsa süpürüp attı. Ursula'ya olan saygısı yüzünden atmadı ı tek ey salondaki Remedios'un resmiydi. Bir yandan temizlik yapıyor, bir yandan kahkahadan kırılarak, -

Aman Tanrım! Bu ne lüks! diye çı lık atıyordu. -On dört ya ında bir nine! Duvarcılardan biri evin hayaletlerle dolu oldu unu ve onları uzakla tırmak için tek çözümün gömdükleri servetleri aramak oldu unu söyleyince, Amaranta Ursula gülerek erkeklerin batıl inanca saplanmalarının yakı ıksız oldu u yanıtını verdi. Amaranta Ursula öylesine ba ımsız ve modern ruhlu, öylesine aklı esti ince davranan, katı kuralları yıkan bir kadındı ki, Aureliano onun geldi ini görünce yırtık giysilerden görünen bedenini nasıl saklayaca ını bilemedi.

Amaranta, -Aman benim sevgili yamyamım nasıl da büyümü !

diyerek, onun kar ılık vermesine fırsat bırakmadan portatif gramofona plak koydu u gibi Aureliano'ya dans ö retmeye ba ladı. Aureliano'nun sırtındaki Albay Aureliano Buendia'dan kalma kirli pantolonu çıkarttı, ona gençlere yara acak gömlekler, iki renkli pabuçlar verdi.

Aureliano, Melquiades'in odasına uzunca süre kapanacak olsa, Amaranta Ursula gelip onu alıyor, ite kaka soka a gönderiyordu.

Ursula, gibi hamarat, ufak tefek ve yılmaz, hemen hemen Güzel Remedios kadar ba tançıkarıcı olan Amaranta Ursula, gelecek modayı önceden sezinlemek gibi bir özelli e de sahipti. Postadan en son moda dergileri çıktı ı zaman, daha önce kendi çizip Amaranta'nın eski pedallı makinesinde dikti i giysilerin modanın yeniliklerine aykırı dü medi ini görüyordu. Avrupa'da yayınlanan bütün moda dergilerine, sanat yayınlarına ve popüler müzik dergilerine abone oldu. Bunlara öyle bir gözattı ı zaman, dünyada olup bitenlerin tam kendi kurguladı ı gibi oldu unu görüyordu.

Onun ruh yapısındaki bir kadının, üstelik dünyanın neresinde olursa diledikleri gibi ya amalarına yetecek parası olan ve karısının boynuna ipek yular takıp çekmesine katlanacak kadar onu seven bir kocası varken, bu toza ve sıca a batmı cansız kasabaya neden döndü ü anla ılır gibi de ildi. Zaman geçtikçe Amaranta Ursula'nın orada kalmaya niyetli oldu u iyice beliriyordu. Çünkü tasarılarının hiçbiri kısa vadeli de ildi; ne yapıyorsa hep Macondo'da huzur ve sükun içinde geçecek bir ya lılı a hazırlık olarak yapıyordu. Kanarya kafesi, bu hazırlıkların

anlık esintilerle gerçekle ti ini kanıtlıyordu.

Amaranta Ursula, annesinin bir mektubunda ku ların öldü ünden söz edi ini hatırlamı , Kanarya Adalarına u rayacak bir gemi bulana kadar yolculuklarını birkaç ay ertelemi , sonra da Macondo göklerini yeniden canlandırmak için yirmi be çift

kanarya almı tı. Amaranta Ursula'nın bo a giden çabaları içinde en çok emek verdi i de bu oldu. Ku lar ço aldıkça, Amaranta Ursula bunları çifter çifter salıveriyordu. Ne var ki ku lar özgürlü e kavu tukları anda Macondo'dan kaçıp ba ka yerlere uçuyorlardı. Amaranta Ursula, evin ilk onarımı sırasında Ursula'nın yaptırmı oldu u bir kafesten yararlanarak ku larda sevgi duygusunu uyandırmak için bo una u ra tı. Badem a açlarına yerle tirdi i alfa otundan örülmü yuvalar da i e yaramadı, yuvaların üstüne ku tohumu ekmek de para etmedi, kaçanları geri döndürmek için kafestekileri öttürmek de sonuç sa lamadı. Kafesten çıkanlar, Kanarya Adalarının yönünü belirlemek için Macondo'nun üzerinde büyük bir çember çizdikten sonra hemen kaçıyorlardı.

Amaranta Ursula dönü ünün üzerinden bir yıl geçmesine ra men henüz arkada edinememi , toplantılar düzenleyememi oldu u halde, belaların yalnızlı a itti i toplumu biraraya getirme umudunu yitirmemi ti. Kocası Gaston, daha trenden indikleri o ölümcül ö le saatinde karısının buraya yerle me kararının özlemin yarattı ı bir serap sonucu oldu unu anladı ı halde, yine de ona kar ı çıkmamak için elinden geleni yapıyordu. Karısının gerçeklerle yüzyüze geldikçe yılaca ından ku ku duymadı ı için de, velosipetini kutusundan çıkarmak gere ini duymuyor, duvarcıların ala a ı etti i örümcek a ları arasında en büyük yumurtaları aramakla zamanını geçiriyordu. Buldu u yumurtaları tırna ıyla ayırıyor, sonra eline bir büyüteç alarak yumurtaların içindeki minicik örümcekleri saatlerce inceliyordu.

Daha sonraları, Amaranta Ursula'nın sırf eli bo kalmasın diye onarım i lerini sürdürdü ü kanısına varınca, kendisi de ön tekerle i arka tekerle inden daha büyük olan gösteri li bisikletini kutusundan çıkarmaya karar verdi. Sonra da çevrede bulabildi i bütün yerel böcekleri yakalayıp reçel kavanozlarına koyarak, asıl mesle i havacılık olmakla birlikte entomoloji ö renimi de yaptı ı Liege Üniversitesindeki do al tarih profesörüne gönderme tutkusuna kapıldı. Bisikletle dola maya çıkarken daracık akrobat pantolonları, cicili bicili çoraplar giyiyor, kafasına bir, erlok Holmes kasketi geçiriyordu. Yürüyü e çıktı ı zamanlar ise tiril tiril keten giysiler, beyaz pabuçlar, hasır apka giyiyor, ipek fular takıyor ve kamı

bir baston alıyordu. Açık renk gözleri, gemici görünümünü vurguluyor, ufak bıyı ı sincap kuyru unu andırıyordu.

Karısından en az on be ya büyük oldu u halde, onu mutlu etme konusundaki özenli kararlılı ı ve sevi mekteki ustalı ı aradaki ya farkını unutturuyordu. Aslında titiz alı kanlıkları olan bu kırk ya larındaki adamı sirklere yara ır bisikleti ve boynuna ba lı yularla görenler, onun karısıyla kayıtsız artsız bir a k anla ması içinde oldu unu, akıllarına geldi i anda ve en olmayacak yerlerde bile sevi me içgüdülerine uyduklarını,

birlikteliklerinin ba langıcından beri süregelen, zamanla ve ola anüstü ko ullarla daha da derinle ip zenginle en bir tutkuyla sevi tiklerini hiç akıllarına getirmezlerdi.

Gaston yalnızca aklı ve dü gücü sınırsız, co kulu bir sevgili de il, bir menek e tarlasında sevi mek için uça ıyla zorunlu ini yapan ve sevgilisiyle kendisini ölümün e i ine getiren belki de ilk erkekti. Evlenmelerinden iki yıl önce, Gaston çift kanatlı pırpırıyla Amaranta Ursula'nın üzerinde taklalar atarken bayrak di erine çarpmamak için olmayacak bir manevra yaptı ı ve uça ın ilkel bez kanatları ile alüminyum kuyru u elektrik tellerine takıldı ı zaman tanı mı lardı. O günden sonra Gaston, aya ının alçıda olmasına aldırmadan, hafta sonları Amaranta Ursula'yı kaldı ı ve kuralları Fernanda'nın umdu unca katı olmayan rahibeler yurdundan alıp sayfiyedeki kulübüne götürmeye ba ladı.

Kırların pazar havasında ve yerden be yüz metre yükseklikte birbirlerine a ık oldular. Yeryüzündeki yaratıklar altlarında ufaldıkça, onlar yakınla tılar. Amaranta Ursula, Gascon'a, Macondo'yu dünyanın en güne li, en huzurlu kasabası olarak anlattı. Ortanca kokularıyla dolu kocaman bir evden, o evde kendisine ba lı kocası ve adlarını -hiçbir zaman Aureliano ve Jose Arcadio de il de- Rodrigo ve Gqnzalo koyaca ı iki o lu ve -

adı Remedios de il- Verginia olacak kızı ile ömrünün sonuna kadar mutluluk içinde ya amak istedi inden sözetti. Özlemle idealle en kasabayı öylesine canlandırıyordu ki, Gaston onu Macondo'da ya atmayacak olursa kendisiyle evlenmeyece ini sezdi. Macondo'da oturmayı, daha sonra da zamanla unutulacak bir geçici heves sandı ı yuları ba lamayı kabul etti. Ne var ki Macondo'ya geleli iki yıl olduktan sonra Amaranta Ursula ilk günkü mutluluk ve ne esini yitirmeyince, Gaston'u tela lanmaya ba ladı.

O süre içinde çevredeki bütün kesilip biçilebilir böcekleri kesmi , anadili gibi spanyolca ö renmi , postayla gelen dergilerdeki bütün bulmacaları çözmü tü. Dönü lerini çabukla tırmak için iklimi de bahane edemiyordu. Çünkü do a ona ö le uykusu saatlerinin uyu uklu unu ve kurtlu suya dayanabilen sömürge tipi bir karaci er vermi ti. Yerel yiyecekleri de öylesine seviyordu ki, bir oturu ta seksen iki iguana yumurtası yedi i oluyordu. Amaranta Ursula ise, trenle buzlu kutular içinde getirtti i balık ve kabuklu deniz hayvanlarıyla et ve meyve konservelerinden ba ka bir ey yiyemiyordu. Hala Avrupalılar gibi giyiniyor, gidilecek hiçbir yer, görülecek hiçbir dost olmadı ı halde postayla giysi modelleri getirtiyordu.

Kocasındaysa artık onun kısacak eteklerini, kenarları kalkık apkalarını ve yedi dizili kolyelerini be enecek hal kalmamı tı.

Amaranta Ursula'nın usanmayı ını, yılmayı ını, her zaman kendine i çıkarmasına, kendi yarattı ı ev sorunlarını çözmeye u ra masına vermek gerekiyordu. Bir yı ın i i üstünkörü yapıyor ya da bozuyor ve ertesi gün ısrarla yine aynı i leri ele alıyordu.

Onun bu halini gördükçe, Fernanda'nın bu ailede, i leri yaz-boz tahtası durumuna getirmek ku aktan ku a a geçen bir illettir, görü ünü hatırlamamak elde de ildi. Co kusu öyle dipdiriydi ki, yeni bir plak gelir gelmez hemen Gaston'u ça ırıyor, arkada larının figürlerini çizip gönderdi i dansları çalı ıyordu.

Geç saatlere kadar dansettikten sonra ya Viyana i i salıncaklı koltuklarda ya da yerde sevi erek tamamlıyorlardı alemi.

Amaranca Ursula'nın mutlulu unun eksiksiz olması için bekledi i tek ey çocuklarının olmasıydı. Ancak, evliliklerinin be inci yılından önce çocuk yapmamak konusunda kocasıyla vardıkları anla maya saygı göstererek bekliyordu.

Bo saatlerini doldurmak için u ra arayan Gaston, sabahları, Melquiades'in odasında utangaç Aureliano ile geçirir oldu.

Onunla birlikte kendi ülkesini anmaktan, Aureliano'nun sanki yıllarca orada ya amı gibi ayrıntılarıyla bildi i ülkesinden söz açmaktan ho lanıyordu. Gaston, ansiklopedide bulunmayan bunca bilgiyi nereden edindi ini sordu u zaman, Jose Arcadio'nun almı oldu u yanıtı aldı: -Her ey bilinir. Aureliano, Sanskritçe'nin yanısıra ngilizceyi, Fransızcayı ö renmi , Latinceyle Yunancayı sökmü tü. O

sıralarda her gün soka a çıktı ı ve Amaranta Ursula ona haftalık harçlık verdi i için, Aureliano'nun odası Katalonyalının dükkanının bir ubesine benzemi ti. Gece geç saatlere kadar boyuna okuyordu. Ne var ki, Aureliano'nun okudu u kitaplardan söz edi biçimine bakan Gaston, onun ö renmek için de il, kendi bilgisinin do rulu unu saptamak için okudu una inanç getirdi. Üstelik okudu u kitapların hiçbiri, sabahtan ö lene dek üzerine kapandı ı elyazmaları kadar ilgilendirmiyordu onu.

Gaston da karısı da onu ailenin ya antısına katmak istiyorlardı.

Oysa Aureliano, zamanla kalınla an bir gizem bulutuna gömülmü , içine kapalı bir insandı.

Gaston onunla yakınlık kurmak için ne yaptıysa bir sonuç alamadı, bunun üzerine bo saatlerini dolduracak ba ka avuntular aradı. te o zaman bir uçak postası servisi kurmak aklına geldi.

Yeni bir tasarı de ildi bu. Aslında Gaston, Amaranta Ursula ile tanı tı ı zaman da bu tasarıyı oldukça geli tirmi ti. Ancak o zaman bunu Macondo için de il, ailesinin hurma ya ına yatırım yapmı oldu u Belçika Kongosu için dü ünüyordu. Evlenmek ve karısının gönlü olsun diye birkaç ay Macondo'da kalmaya karar vermek, bu tasarıyı gerçekle tirmesini ertelemi ti. Ama Amaranta Ursula, Macondo'yu canlandırmayı kafasına kesinlikle koyup, dönmelerine de inen kocasıyla alay edince, Gaston burada kalı larının sandı ından uzun sürece ini anladı ve amaç,

yararlı bir i in öncülü ünü yapmak oldu una göre, ha Afrika olmu ha Karayipler dü üncesiyle Brüksel'deki ortaklarıyla yeniden ili ki kurdu. Çalı maları ve tasarıları bir yandan ilerlerken, bir yandan da kırık çakmakta ıyla dolu bir düzlü e dönü mü olan eski büyülü bölgeyi havaalanı haline getirdi.

Rüzgarların yönünü, kıyı bölgesinin co rafyasını, hava ula ımı için en elveri li yolları ara tırdı. Mister Herbert'in çalı malarını andıran bu gözlemlerinin kasabalıları ku kuya dü ürdü ünü, niyetinin yol açmak de il, muz a açları dikmek oldu u izlenimini uyandırdı ını bilmiyordu. Gaston, hiç de ilse Macondo'da sürekli kalı ını haklı gösterecek bu tasarıya dört elle sarıldı, birkaç kez il merkezine gitti, yetkililerle görü tü, gerekli izin belgelerini aldı ve her hakkın kendisinin olaca ını belirleyen anla malar yaptı. Bu arada, Fernanda'nın görünmez doktorla yazı masını hatırlatan biçimde, Brüksel'deki ortaklarıyla

mektupla ıyordu.

Sonunda onları, usta bir i çinin gözetiminde ilk uça ı yollamaya razı etti. Bu usta, uça ı en yakın havaalanında- monte edecek ve Macondo'ya uçarak getirecekti. Gaston, çalı maya ve meteorolojik hesaplar yapmaya ba lamasının üzerinden bir yıl geçtikten sonra, mektuplarda verilen sözlere inanmanın getirdi i bir alı kanlıkla sokakları ar ınlar, gökyüzüne bakıp durur, en ufak bir esinti sesinde uçak mı geliyor diye umuda kapılır oldu.

Amaranta Ursula'nın eve dönü ü, Aureliano'nun ya antısını ba tan sona de i tirmi ti. Amaranta Ursula bu de i imin farkında bile de ildi. Aureliano, Jose Arcadio'nun ölümünden sonra, bilge Katalonyalının sürekli mü terisi olmu tu. Duydu u özgürlük ve zamanını diledi ince geçirebilme olana ı, onda kasabaya kar ı belirli bir ilgi uyandırmı , kasabayı, gördü ü hiçbir eye a ırmadan, ö renip tanımı tı. Issız, tozlu sokaklarda dola ıyor, yıkılmı evlerin içini bilimsel bir merakla inceliyor, paslanmı pencere tellerini, ölen ku ları, anıların a ırlı ı altında beli bükülmü kasabalıları dikkatle süzüyordu. Kuru yüzme havuzu, çürümü kadın ve erkek pabuçlarıyla a zına kadar dolu eski Muz irketi sitesinin bir zamanki saltanat dönemini kafasında canlandırmaya çalı ıyordu. Bu ara tırmaları sırasında çelik zincirle halkaya ba lı duran çoban köpe inin iskeletini buldu.

Sürekli çalan bir telefona rastladı. Telefon çaldı çaldı, sonunda Aureliano açtı, çok derinden, ngilizce konu an bir kadın sesi geliyordu. Aureliano kadına, grevin sona erdi ini, üç bin cesetin denize döküldü ünü, Muz irketinin gitti ini ve Macondo'nun yıllarca sonra barı a kavu tu unu söyledi.

Bu gezintileri onu, bir zamanlar cümbü ü alevlendirmek için deste deste banknotların yakıldı ı, imdiyse ötekilerden daha sefil ve peri an sokaklarla dolu kırmızı fenerler mahallesine getirdi. Fenerlerden birkaçında hala kırmızı ı ıklar yanıyordu.

Kurumu çelenklerin yerlerde süründü ü bo dans salonlarında hiç kimseden dul kalamamı soluk benizli, tombul Fransız koca ninelerle, Babilli mamalar hala gramofonların ba ında bekliyorlardı. Aureliano, Batı Hint Adalı yerlilerin en ya lısı dı ında, kendi soyunu sopunu, hatta Albay Aureliano Buendia'yı bile tanıyan kimseye rastlamadı. Pamuk gibi saçları yüzüne bir foto raf negatifi görünümü veren bir ya lı yerli, evinin kapısında oturup ak am ilahileri söylemeyi sürdürüyordu.

Aureliano, adamla birkaç haftada ö rendi i kırık dökük yerli diliyle konu uyor, kimi zaman da adamın torununun torununun yaptı ı tavuk kafası çorbasına onunla birlikte ka ık sallıyordu.

Yerlinin torununun torunu iri kemikli, kısrak kalçalı, kavun gibi memeli ve ortaça sava çılarının tel zırhlı örgü ba lıklarını andıran kıvır kıvır saçlarla çevrelenmi tostoparlak kafalı, enine boyuna bir zenci kadındı. Adı Nigromanta idi. O günlerde Aureliano evdeki gümü leri, amdanları ve ba ka ufak tefe i satarak geçiniyordu. Ço unlukla meteliksiz oldu u zamanlar, pazarın arka tarafındaki çöpçülerin a zından girip burnundan çıkıyor, atacakları tavuk kafalarını alıp, semizotlu ve naneli çorba yapsın diye Nigromanta'ya götürüyordu.

Büyük dede öldükten sonra, Aureliano onların evinden aya ını çekti. Koyu gölgeli badem a açlarının altında, bayku ları kovalamak için yaban hayvanlarının ıslı ını çalarken rastlıyordu Nigromanta'ya. Ço u kez onun yanında duruyor, yerlilerin diliyle konu arak tavuk kafası çorbasından ve yoksullu un ba ka yönlerinden söz ediyor ve orada durmasından mü terileri ürkütüp kaçırdı ını kadın kendisine söyleyene kadar kalıyordu. Aureliano kimi zaman içinde istek duydu u ve Nigromanta ona payla ılmı bir sıla duygusunun birikimi gibi göründü ü halde onunla hiç yatmadı.

Bu yüzden Amaranta Ursula Macondo'ya geldi i ve karde çe kucakla masıyla Aureliano'nun solu unu kesti i zaman, Aureliano'nun eli daha kadın eline de memi ti. Aureliano, Amaranta Ursula'yı ne zaman görse, hele kadın ona son dansları ö retmeye çalı tı ı zamanlar, tıpkı zahire ambarındaki iskambilleri bahane eden Pilar Ternera'nın kar ısında büyük dedesinin dizlerinin ba ı çözüldü ü gibi, Aureliano'nun kemikleri de sıkılan bir süngermi cesine bo alıveriyordu.

Aureliano bu azaptan kurtulmak için elyazmalarına biraz daha gömüldü ve gecelerini zehir eden bu teyzenin saf ilgisinden kaçmaya ba ladı. Ama kadından ne kadar kaçarsa, en beklenmedik saatlerde ve evin en olmadık yerlerinden yükselen kısık kahkahasını, sevi mesinin doyumunda kedi gibi mutlulukla hırıldamasını ve ne eli arkılarını o kadar heyecanla bekler oldu.

Bir gece, karı koca Aureliano'nun yata ından on metre ötede, gümü i li in tezgahı üzerinde oyna ırlarken çivisi yerinden

oynamı gövdelerinin sarsıntısıyla tezgahta duran i eleri devirip kırdılar ve i

elerden dökülen tuzruhu birikintisinin içinde sevi melerini tamamladılar. Aureliano'nun bütün gece gözüne uyku girmedi, üstelik ertesi günü de öfkesinden a laya a laya ve ate ler içinde yana yana geçirdi. Aureliano'nun badem a açlarının gölgesinde Nigromanta'yı bekledi i o ilk gece zaman geçmek bilmiyor gibiydi. Aureliano heyecan ve ku kuyla her yanının karıncalandı ını duyuyor, Amaranta Ursula'dan istedi i bir peso ile elli senti avucunda sıkıp duruyordu.

Paraya ihtiyacı oldu u için de il, Amaranta Ursula'yı da bu i e katmak, a a ılamak, bu serüvende onu da bir bakıma fahi e durumuna getirmek için almı tı parayı. Nigromanta, Aureliano'yu, özenti amdanlarla aydınlatılmı , yata ı kirli sevgilerden lekelenmi odasına götürdü ve katıla mı , ruhtan yoksun bedenini ona verdi. Aureliano'yu ürkek bir çocuk gibi ba ından savmaya hazırlanan bu beden, içinden kopan titre imlerle uyum isteyen güçlü bir erkekle kar ıla ıverdi.

Sevi meye ba ladılar. Aureliano sabahları elyazmalarını çözerek zamanını geçiriyor, ö le uykusu saati gelince Nigromanta'nın kendisini bekledi i odaya gidiyordu. Kadın ona önce solucanlar gibi, sonra sümüklüböcekler gibi, sonra yengeçler gibi sevi mesini ö retiyor, en sonunda da onu bırakıp haydutlar gibi sevilmeyi bekliyordu. Sevi meye ba ladıktan bir hafta sonra Aureliano, kadının belinde, çelik gibi sert, viyolonsel telinden yapılmı a benzeyen ince bir kemer oldu unu farketti.

Kemerin ucu yoktu, sanki do arken beline sarılmı , onunla birlikte büyüyüp geni lemi bir çember gibiydi. Hemen her zaman, sevi melerinin arasında yemek yiyorlar, yatakta çırılçıplak uzanmı olarak, uyu turucu sıca ın ve pas lekeleri arasında gündüz yıldızları gibi parlayan çinko damın altında bir eyler atı tırıyorlardı.

Nigromanta'nın ilk kez sürekli bir sevgilisi, kendisinin gülerek dedi i gibi kemiklerini çatırdatarak seven tepeden tırna a bir erke i oluyordu. Nigromanta giderek romantik hayallere bile kapılıyordu. Oysa o sırada Aureliano, Amaranta Ursula'ya olan gizli tutkusunu ona açtı. Nigromanta'yla sevi mesi ona bu tutkuyu unutturmamı , tam tersine deneyleri a k ufkunu geni lettikçe, tutkusu içini dü üm dü üm burmaya ba lamı tı.

Aureliano gizli a kını açıkladıktan sonra da Nigromanta onu eski yakınlık ve sıcaklıkla kar ılamayı sürdürdü, ama hizmetine kar ı aldı ı paranın kuru unu sektirmez oldu. Aureliano'nun parası olmadı ı zamanlar, Nigromanta deftere

yazarak de il de kapının arkasına çetele atarak tuttu u hesap pusulasına bir çizgi daha eklerdi.

Güne batarken Nigromanta alanın gölgelerinde dolanmaya

çıkıyor, Aureliano ise genellikle o saatte yemekte olan Amaranta Ursula ile Gaston'a selam bile vermeden bir yabancı gibi verandadan içeri süzülüyordu. Sonra odasına kapanıyor, geceleri evi dolduran kahkahaların, fısılda maların, oyna maların, cilvelerin, en sonunda mutluluk patlamalarının sesiyle duydu u heyecan yüzünden ne okuyabiliyor, ne yazabiliyor, ne de dü ünebiliyordu. Gaston uça ı beklemeye ba lamadan iki yıl önce de Aureliano'nun ya antısı böyleydi, bilge Katalonyalının kitapçı dükkanına gitti i gün de böyleydi. O gün Aureliano dükkana girdi inde, içeride ortaça da hamamböceklerini öldürme yöntemleri üzerinde bir tartı maya girmi a zı kalabalık dört çocuk vardı. Aureliano'nun eski kitaplara olan merakını bilen ya lı kitapçı, babacan bir fesatlıkla onu da tartı maya soktu.

Aureliano hemen bu konuda bildiklerini anlatmaya koyuldu.

Hamamböce inin yeryüzündeki kanatlı böceklerin en eski türü oldu unu, Ahdi Atik'te bile sandaletlerle bu böceklerin ezili inden söz edildi ini, ama bu hayvanların çok dayanıklı olduklarını ve boraksla karı tırılmı domatesten unlu ekere kadar denenmi bütün öldürme yöntemlerinin bo a çıktı ını, insanın dünya kurulalıberi insanlar dahil her türlü canlı yaratı a kar ı giri ti i en eski, en amansız sava a direnmi bu hayvanların tam bin altı yüz üç ayrı türü bulundu unu, insanların birinci temel içgüdüsü ço alma itisi ise, ikincisinin de hamamböce i öldürme itisi sayılması gerekti ini, hamamböceklerinin insanın do al yapısındaki karanlıktan korkma duygusundan yararlanarak kuytulara gizlenmekle kendilerini kurtardıklarını, ancak bu arada kendilerinin de ö le güne ine dayanamaz duruma geldiklerini ve ortaça dan beri per omnia secula seculorum olarak hamamböceklerini öldürmenin en etkili yolunun, güne ı ı ı oldu unu soluk almaksızın, bir çırpıda sayıverdi.

Bu ansiklopedik bilgi, büyük bir dostlu un ba langıcı oldu.

Aureliano, ö leden sonraları ömründe ilk ve son edindi i dostlar olan Alvaro, German, Alfonso ve Gabriel adlarındaki bu çocuklarla bulu maya ba ladı. Aureliano gibi yazılı gerçeklere gömülmü biri için, kitapçı dükkanında ba layıp sabaha kar ı genelevlerde sona eren bu patırtılı, tartı malı alemler görülmemi bir

yenilikti. Bu gece cümbü lerinden birinde Alvaro'nun belirtti i gibi, edebiyatın insanlarla alay etmek için bulunmu en iyi e lence oldu u görü ü o güne kadar Aureliano'nun hiç aklına gelmemi ti. Bir süre sonra Aureliano bu keyfi davranı lara örnek olanın bilge Katalonyalı oldu unu anladı. Katalonyalı, nohut pi irmek için yeni bir yol bulamayan aklın metelik etmeyece i görü ünde bir insandı.

Aureliano'nun, hamamböcekleri üzerinde söylev çekti i günün gecesi, Macondo'nun dı mahallelerindeki bir genelevde karınlarını doyurmak için etlerini veren kızların arasında son buldu. Ev i leten mamasanta, güleryüzlü, kapı açıp kapatmaya

meraklı bir kadındı. Yüzünden eksik olmayan gülümseyi ine baktıkça, onun mü terilerin safdilli ine güldü ü, dü ler ötesinde varolmayan bu yeri gerçek sanmalarıyla alay etti i dü ünülebilirdi. Çünkü evde elle tutulabilen nesneler bile gerçek olmaktan uzaktı; koltuklara ili ince paramparça ayrılıyorlardı, bozuk gramofonun içine tavuk yuva yapmı tı, bahçedeki çiçekler ka ıttan yapmaydı, duvarlardaki takvimler ta Muz irketinin geli inden önceki yılları gösteriyordu, hiç yayınlanmamı dergilerden kesilme resimler çerçevelenip asılmı tı.

Mama, mü terilerin geldi ini haber verince çevredeki evlerden çıkagelen ürkek, küçük orospular bile yapmaydı. Be ya daha genç oldukları günlerden kalma, ufalıp çekmi çiçekli entarileriyle hiç selam vermeden içeri girerler, giysileri nasıl saflıkla giymi lerse öyle safça çıkarırlar, evi menin ate li anlarında 'aman Tanrım, neredeyse tavan çökecek' diye ba ırıverirler ve birbuçuk pesolarını alır almaz do ruca mamaya ko ar, sattı ı peynirli pidelere parayı yatırırlardı. Mama, pidelerin de gerçek olmadı ını bildi i için yine sırıtırdı. O sıralarda dünyası Melquiades'in elyazmalarında ba layıp Nigromanta'nın yata ında son bulan Aureliano, bu ufak, dü sel genelevde ürkekli ini yendi.

Önceleri, sevi menin en güzel yerinde mamanın içeri daldı ı ve kızlarının gizli güzelliklerini sayıp döktü ü odalarda Aureliano hiçbir sonuca ula amıyordu. Ama zamanla dünyanın bu ba a gelince çekilir belalarına öylesine alı tı ki, öteki gecelere oranla daha dengesiz, daha delibozuk olan bir gece, ufak oturma odasında çırılçıplak soyundu ve akılları durduracak büyüklükteki erkeklik organının üzerinde bira i esini dengeleyerek bütün evi dola tı. Mamanın hep o gülümseyi iyle, hiç kar ı koymadan ve hiç inanmadan katıldı ı ta kın e lenceleri moda haline getiren de Aureliano oldu.

German, evin gerçekte varolmadı ını söyleyerek, iddiasını belirlemek için evi

yakmaya kalkı tı ı zaman da, Alfonso papa anın boynunu koparıp kaynayan tavuk yahnisinin içine attı ı zaman da mamanın gülümsemesi hiç de i miyordu.

Aureliano dört arkada a ortak bir sevgi ve ortak bir dayanı mayla ba landı ı ve kimi zaman onları tek ki i gibi gördü ü halde, yine de Gabriel'e ötekilerden daha çok yakınlık duyuyordu. Bu yakınlık, Aureliano'nun Albay Aureliano Buendia'dan sözetti i ve yalnızca Gabriel'in onu ciddiye aldı ı ak am do mu tu.

Genellikle konu malara katılmayan mama bile ona kar ı çıkmı , bir zamanlar gerçekten adını duydu u Albay Aureliano Buendia diye birinin olmadı ını, hükümetin Liberalleri öldürmek için bahane olsun diye böyle bir ad ortaya attı ını pençele erek savunmu tu. Oysa Gabriel, Albay Aureliano Buendia'nın gerçekten ya adı ından hiç ku kulanmıyordu. Çünkü albay, dedesinin dedesi Albay Gerineldo Marquez'in hem silah arkada ı,

hem de içtikleri su ayrı gitmeyen dostuydu.

çilerin öldürülmesinden söz açıldı ı zaman ise, çevresindekilerin unutkanlı ı doru a varıyordu. Aureliano bu konuyu ne zaman açacak olsa, gerek mama, gerekse ondan daha ya lı ba lı ki iler Aureliano'nun dediklerini kabul etmiyorlar, istasyonda kıstırılan i çilerin, ceset dolu iki yüz vagonluk katarın bir masal oldu unu söylüyorlar, her eyin adli belgelerde yeraldı ını, ilkokul kitaplarına bile geçti ini ileri sürüyor ve Muz irketinin hiçbir zaman kurulmamı oldu unda diretiyorlardı.

Böylelikle Aureliano ile Gabriel, kimsenin inanmadı ı gerçeklere dayanan bir birliktelikle yakınla tılar. Bu gerçekler, onların ya antısını öylesine etkilemi ti ki, ikisi de artık sona ermi olan ve yalnızca özlemi duyulan bir alemde kalmı lar, günlük dünya, çekilen sularla birlikte uzakla ıp onları bu alemde bırakmı tı.

Gabriel nerede olsa orada yatıp uyurdu.

Aureliano, onu birkaç kez gümü i li inde yatırdı. Ancak, sabaha kadar yatak odalarında dolanan ölülerin gürültüsünden rahatsız olan Gabriel'i bir türlü uyku tutmuyordu. Aureliano, daha sonra Gabriel'i Nigromanta'ya havale etti. Nigromanta, bo odu u zamanlar onu fazla kullanılmı odasına götürüyor, kapının arkasında Aureliano'nun borçlarından açıkta kalmı yerlere Gabriel'in çetelesini tutuyordu.

Düzensiz ya amalarına ra men, bilge Katalonyalının zorlamasıyla bütün grup

sürekli bir ey yapmaya çalı ır oldu.

Katalonyalı, bir zamanlar klasik edebiyat profesörü olmanın getirdi i deneyler ve elinin altındaki az bulunur kitaplarla zenginle en dükkanıyla onlara önder oldu ve artık kimsenin ilkokuldan fazla okumadı ı bu kasabada be gence sabaha kadar otuz yedinci dramatik durumun ne oldu unu ara tırttı. Dostluk denilen eyi bulmanın büyüsüne kapılan ve Fernanda'nın kötü yüre iyle yasaklanmı bir dünyanın güzelliklerine varan Aureliano, elyazmaları tam ifreli iir dizelerine i lenmi kehanetler olarak çözülmeye ba layaca ı sırada, onlarla u ra mayı bıraktı. Ne var ki, zaman geçip de genelevlerden vazgeçmeden de her ey için yeterli zaman oldu unu anlayınca, yazıları çözerek son ipuçlarını da bulmadan çabalarını yüzüstü bırakmamak kararıyla yeniden Melquiades'in odasına döndü.

O sıralarda Gaston kendini uça ı beklemeye adamı tı ve Amaranta Ursula yalnızlıktan bo uluyordu. Bir sabah Aureliano'nun odasına girerek, -Merhaba yabani, dedi. -

Bakıyorum yeniden ma arana dönmü sün ha?

Biçimini kendi çizdi i giysisi ve kendi dizdi i göbe ine kadar uzanan kolyesiyle dayanılmaz bir görünü ü vardı. Artık kocasının kendisine ba lılı ına iyice inandı ı için yuları bırakmı tı ve geldi inden bu yana ilk olarak bo zamanı varmı

gibi görünüyordu.

Aureliano onu görmesine gerek kalmadan odaya girdi ini anladı. Amaranta Ursula dirseklerini masaya dayadı. Öylesine çaresiz bir görünümü vardı, öylesine yakındı ki, Aureliano onun kemiklerinin içinden kopan sesi duyuyordu. Amaranta Ursula elyazmalarıyla ilgilendi. Aureliano tedirginli ini yenmeye çalı arak, yitirmek üzere oldu u sesine, çekilen canına, ta la mı bir mercan kitlesine dönü en anılarına dört elle sarıldı ve Amaranta Ursula'ya Sanskritçe'nin yazgısından, ı ı a tutulan ka ıdın arkasındaki yazılar nasıl tersinden okunabilirse zamanın ı ı ında da gelece i okuma olana ının bulundu undan, kehanetlerin kendilerini yok etmesinler diye çözülmeleri gerekti inden, Nostradamus'un yüzyılları'ndan, Ermi Milanus'un Cantabria'nın yokolu u önceden haber veri inden söz etti.

Aureliano bir ara konu masına ara vermeden, do du undan bu yana içinde uyuyan bir içgüdüyle ve kesin kararın ku kularına son verece ini dü ünerek elini Amaranta Ursula'nın elinin üzerine koydu.

Amaranta Ursula, çocuklu unda yaptı ı gibi saflıkla onun i aret parma ını yakaladı ve Aureliano sorularına yanıt verdi i sürece parma ını bırakmadı. Birbirlerine hiçbir ey aktarmayan buz gibi i aret parmakları dolanmı olarak uzun süre oturdular. Sonunda Amaranta Ursula daldı ı anlık dü ten uyanarak elini alnına vurdu. -Karıncalar! diye haykırdı. Elyazmalarını filan unuttu, dansederek kapıya ko tu ve kendisini Brüksel'e gönderdikleri gün babasına yaptı ı gibi, Aureliano'ya parmaklarının ucuyla öpücük yolladı.

-Bunları bana sonra anlatırsın, dedi. -Bugün karınca yuvalarına kireç dökmem gerekti ini unuttum gitti.

O günden sonra Aureliano'nun odasında bulundu u tarafta i leri oldu u zaman onun yanına u ramaya ve kocası gökyüzünü incelemeyi sürdürürken Amaranta Ursula da, Aureliano'nun yanında birkaç dakika oyalanmaya ba ladı. Bu de i iklikten yüreklenen Aureliano, Amaranta Ursula'nın ilk geldi i aylardan beri kaçtı ı aile sofrasına katılır oldu. Bu durum Gaston'un ho una gitmi ti.

Yemekten sonra bir saatten fazla süren konu malarında, boyuna ortaklarının kendini aldattı ından yakınıyordu. Ortakları ona uça ı bir gemiye yüklediklerini bildirmi lerdi, oysa böyle bir gemi hiç gelmemi ti. Ve bu gemi Karayipler hattında çalı mayaca ı için hiç de gelmeyece ini vapur acentası ısrarla belirtti i halde, ortakları uça ı oraya gelecek gemiye yüklediklerini ileri sürüyorlar, hatta Gaston'u yalan söylemekle suçluyorlardı. Yazı maları öylesine bir kar ılıklı ku ku ve suçlama iliteli ine büründü ki, sonunda Gaston kısa bir süre için

Brüksel'e gitmeyi ve uça ı teslim alıp dönmeyi tasarlamaya ba ladı. Ne var ki, Amaranta kocasını yitirmek pahasına da olsa Macondo'dan hiçbir yere adım atmamakta kararlı oldu unu belirtince, uçak konusu bir daha açılmadı. lk günlerde herkes gibi Aureliano da, Gaston'u velosipetli bir kafadan çatlak olarak görüyor, ona belli belirsiz acıyarak bakıyordu. Sonraları genelevlere gire çıka erkekleri daha iyi tanıyınca, Gaston'un sessiz sakin halinin dizginlenmez bir ehvetten do du unu sandı.

Ama Gaston'u yakından tanıyıp gerçek ki ili inin halim selim görünü üne taban tabana zıt oldu unu anlayınca, Gaston'un uça ı beklemesinin bile numara oldu undan ku kulandı. Gaston göründü ü gibi kafadan kontak de il, tam tersine son derece tutarlı, son derece hesaplı, yetenekli ve sınırsız sabırlı biri olmalıydı. Kendi isteklerini karısına kabul ettirmek için baskı yapmıyor, onu bezdirerek yıldırmak istiyor olmalıydı. Hiç kar ı çıkmadan, hiçbir eye hayır, olmaz demeden

sonsuz uyum gösteriyor, karısının kurdu u dü lerin bo lu undan usanıp kendi aya ıyla ökseye tutulmasını, bavullarını kendili inden toplayıp Avrupa'ya dönme kararını vermesini sabırla bekliyordu.

Aureliano'nun eski acıma duygusu, yerini büyük bir öfke ve nefrete bıraktı. Gaston'un yöntemi ona çok ters, ama çok da etkin görünüyordu. Sonunda Amaranta Ursula'yı uyarmaya karar verdi.

Amaranta Ursula, onun yüre indeki sevginin a ırlı ını, kararsızlı ı ve kıskançlı ı hiç farketmeden bu ku kularıyla alay etti. Amaranta Ursula bir gün eftali konservesini açarken parma ını kesti i ve Aureliano onun iliklerini ürperten bir co ku ve tutkuyla kanını emmeye ko tu u ana kadar, kadın onda karde çe sevgiden öte bir duygu uyandırdı ını anlamadı. O gün de parma ının emilmesinden duydu u tedirginlik içinde gülmeye çalı arak, -Aureliano' dedi. - yi bir yarasa olamayacak kadar ku kulusun.

O zaman Aureliano içini döktü. Amaranta Ursula'nın yaralanan elini tuttu, avucuna öpücükler kondurarak yüre inin en gizli kö elerini açtı. Geceyarıları nasıl kalktı ını, Amaranta Ursula'nın kurusun diye banyoda bıraktı ı çama ırlarına sarılarak nasıl öfke ve yalnızlık içinde a ladı ını anlattı. Nigromanta'yı nasıl kedi gibi hırıldattı ını, kula ına nasıl Gaston, Gaston, Gaston diye fısıldattı ını, Amaranta Ursula'nın parfümlerini nasıl çalıp aç kalmamak için etlerini satan küçük orospuların boyunlarına sürdü ünü anlattı. Bu duygu patlamasından ürken Amaranta Ursula parmaklarını sıkmaya, yaralı elini kapanan bir midye gibi yumruk yapmaya ba ladı. Sonunda hiçbir acı ve acıma duymaz oldu. Eli, topazlardan ve zümrütlerden, ta la mı ve duyarsız kemikciklerden örülü bir dü üme dönü tü.

Amaranta Ursula tükürür gibi konu tu: -Aptal! dedi. -Belçika'ya

hareket eden ilk gemiyle gidiyorum.

O günlerde bir ak amüstü Alvaro, bilge Katalonyalının dükkanına gelmi , avazı çıktı ınca haykırarak son bulu unu haber vermi ti: Zoolojik bir genelev bulmu tu. Altın çocuk denilen bu yer, kocaman bir açıkhava salonuydu. çinde saatin kaç oldu unu soranlara sa ır edici gıdaklamalarıyla kar ılık veren iki yüzden fazla balaban ku u vardı. Dans pistini çevreleyen tel kafeslerdeki iri Amazon kamelyalarının arasında çe itli renklerde balıkçıl ku ları, domuz gibi i ko timsahlar, on iki çıngıraklı yılanlar, ufak yapma göle dalıp çıkan parlak kabuklu

bir su kaplumba ası geziniyordu. Kocaman, beyaz, erkek ve pederast bir köpek de vardı. Ama i karnını doyurmaya gelince, köpek pederastlı ı filan unutup damızlık i i de yapıyordu. Salonun havası, yeni yaratılmı bir dünyayı çevreleyen bulutlar gibi yo undu. Kan kırmızı çiçeklerle modası geçmi gramofon plaklarının arasında umutsuzluk içinde bekle en melez güzelleri, insanın dünya cennetinde unuttu u sevi me yöntemlerini biliyorlardı. Delikanlılar bu dü ler serasına ilk gittikleri gece, kapıda salıncaklı koltu a oturmu bilet kesen güzel ve suskun ya lı kadın, be gencin arasında ince uzun, Tatarlar gibi çıkık elmacık kemikli ve dünyanın kurulu undan bu yana bitmeyen yalnızlı ının izleri çiçekbozu u gibi yüzüne i lemi delikanlıyı görünce, zamanın tersine i leyip eski günlere döndü ünü sandı.

-Aman Tanrım! diye içini çekti. -Aureliano!

Sava lardan çok önce, an öhretten çok önce, dü kırıklı ının yitikli inden çok önce, kendi odasına girdi i ve ömrünün ilk buyru unu, onu sevmek buyru unu verdi i afak vaktinde, lambanın ı ı ındaki görüntüsüyle Albay Aureliano Buendia'yı görüyordu. Kapıdaki kadın Pilar Ternera'ydı. Yıllarca önce yüz kırk be ya ına bastı ı zaman ya ını hesaplamak gibi zararlı ve kötü bir alı kanlı ı bırakmı , iskambillerin gizli tuzaklarıyla dolu gelece i a arak anıların dura an ve de i mez zamanında ya amaya ba lamı tı.

O ak amdan ba layarak Aureliano, tanımadı ı büyük ninesinin efkatine, sevecenli ine ve anlayı ına sı ındı. Pilar Ternera salıncaklı koltu una oturur, eski günleri anar, ailenin saltanatlı dönemlerini ve ba larına gelen felaketleri, artık silinip gitmi olan Macondo'nnn görkemli günlerini yeniden canlandırırdı. Bu arada Alvaro gürültülü kahkahasıyla timsahları ürkütür, Alfonso bir hafta önce uygunsuz davranı larda bulunan dört mü terinin gözlerini oyan balaban ku ları üzerine öyküler uydurur, Gabriel ise durgun ve dalgın melek kızın odasında olurdu. Bu kız hizmetine kar ılık para almaz, Orinoco'nun kar ı yakasında hapse atılan kaçakçı sevgilisine mektup yazdırırdı. Sevgilisini sınır nöbetçileri yakalamı lar, zorla oturttukları oturak, pislik ve

pırlanta ile doluverince de deli e tıkmı lardı. Anaç maması ile gerçek bir genelev olan bu yer, Aureliano'nun yıllar süren tutsaklı ı boyunca dü ledi i dünyanın ta kendisiydi.

Orada öylesine mutluydu, kendini kusursuz arkada lı a öylesine yakın buluyordu ki, Amaranta Ursula dü lerini yıktı ı gün sı ınmak için oradan ba ka yer aklına

gelmedi. Gö sünü tıkayan dü ümleri biri çıkıp da parçalasın diye içine dökmeye, her eyi anlatmaya hazırdı, oysa Pilar Ternera'nın kuca ına kapanıp uzun uzun a lamaktan ba ka bir ey gelmedi elinden. Pilar Ternera, parmaklarının ucuyla onun ba ını ka ıyarak a lamasının kesilmesini bekledi ve Aureliano daha a k acısıyla a ladı ını açıklamadan Pilar insanlık tarihinin en eski gözya larını tanıdı.

-Olur böyle eyler, çocu um, dedi. - imdi söyle bakalım kimmi o?

Aureliano söyleyince, Pilar Ternera güvercinlerin dem çeki i gibi akıyarak yayılan o eski, uh kahkahasını padattı. Bir Buendia'nın yüre inde onun anlayamayaca ı, çözemeyece i hiçbir ey olamazdı. Çünkü iskambiller ve deneylerle dolu bir yüzyıl, bu ailenin tarihinin tekerrürden ibaret oldu unu, kaçınılmaz yinelemelerle, ekseni yıpranıncaya kadar sonsuza do ru dönen bir çark oldu unu ö retmi ti ona.

Gülümseyerek, -Sen hiç üzme canını, dedi. - u anda her neredeyse seni bekliyor mutlak.

Amaranta Ursula banyodan çıktı ında saat dörtbuçuktu.

Aureliano, onun yumu ak kıvrımlarla dökülen bornozu ve türban gibi ba ını sardı ı havlusuyla odasının önünden geçti ini gördü.

Ayaklarının ucuna basarak, sarho luktan sendeleyerek kadının pe inden gitti, yatak odasına girdi. Amaranta Ursula çıkarmak üzere oldu u bornozu ürkerek kapattı. Aureliano, kapısı aralık duran ve Gaston'un mektup yazmakta oldu unu bildi i biti ik odayı sessizce i aret etti.

Amaranta Ursula sesini çıkarmayıp sadece dudaklarını oynatarak, -Git, dedi. Aureliano gülümsedi. Amaranta Ursula'yı bir begonya saksısı gibi belinden kavrayıp kaldırdı, sırtüstü yata a uzattı. Kadının kar ı koymasına fırsat vermeden, sert bir hareketle bornozu sıyırdı ve teninin rengi, tüyleri, görünmeyen yerlerdeki benleri hep ba ka odaların lo lu unda dü lenilmi olan bu yeni yıkanmı çıplaklı ın derinli i kar ısında ba ı döndü.

Amaranta Ursula, akıllı bir kadına yara ır biçimde kendini savunuyor, kaygan, esnek, kokulu bir gelincik gövdesine benzeyen incecik bedenini kıvırarak, Aureliano'nun böbreklerini tekmelemeye, suratını tırmalamaya çalı ıyordu. Ama ikisi de çıt çıkarmıyorlar, açık pencereden, Nisan güne inin batı ını seyreden birinin soluk almasından daha fazla ses etmiyorlardı.

Amansız bir çeki me, öldüresiye bir çatı maydı bu.

Ne var ki, kesik saldırılardan, a ır, suskun, ölçülü hareketlerden olu tu u için çeki me yokmu gibi görünüyordu. Bütün bu bo u ma sırasında petunyalar çiçek açmaya fırsat buluyor ve biti ik odada Gaston havacılık dü lerini rahatça unutabiliyordu.

Bir akvaryumun dibinde uzla ma yolları arayan iki dü man sevgili gibiydiler.

Bu amansız ve törensel bo u ma sırasında, Amaranta Ursula suskunlu unun akıl dı ı ve inanılmaz oldu unu, kocasını önlemeye çabaladıkları bo u ma seslerinden daha da pirelendirece ini anladı.

Bunun üzerine sımsıkı kapalı dudaklarını aralamadan, çeki mekten vazgeçmeden gülmeye ba ladı, Aureliano'yu sözümona ısırarak kendini savunmaya koyuldu. Kıvranması gittikçe duruldu. Öyle bir an geldi ki ikisi de hem dü man, hem suç orta ı olduklarının bilincine eri tiler ve çeki me alı ılmı oyna maya dönü tü. Sonra, birdenbire, sanki oyun yapıyormu , sanki yeni bir hırçınlık yapıyormu gibi, Amaranta Ursula kendini bırakıverdi ve fırsat verdi i eyden ürkerek yeniden toparlanmaya davrandı, ama i i ten geçmi ti. Büyük bir sarsıntı onu kendi yerçekiminin merkezinde hareketsiz bıraktı, oldu u yere mıhladı, kendisini savunma içgüdüsü, ölümün öte yanındaki turuncu ıslıkları ve görünmez küreleri ö renmenin merakı kar ısında ezilip yok oldu. çini yırtmaya ba layan kedi hırıltılarını koyvermemek için elini uzatıp bir havlu almaya ve di lerinin arasına kıstırmaya ancak zaman bulabildi.

::::::::::::::::::::::::

Pilar Terriera, cümbü gecelerinden birinde, cennetinin kapısında bekçilik ederken, salıncaklı koltu unda öldü. Son iste ine uygun olarak tabutla de il de, dans pistinin ortasına kazılan derin çukura sekiz ki inin iplerle sarkıttı ı salıncaklı sandalyesiyle gömüldü. Karalar giyinmi , a lamaktan benizleri solmu melez kızlar, bir çe it dinsel tören yaratarak küpelerini, bro larını, yüzüklerini çıkarıp çukurun içine attılar. Sonra çukur, üzerinde ne ad, ne de do um ölüm tarihleri bulunmayan bir kapakla kapandı ve bir yı ın Amazon kamelyasıyla örtüldü.

Kızlar, hayvanları zehirledikten sonra pencereleri ve kapıları tu layla ördüler ve içi ermi resimleriyle, dergilerden kesilmi foto raflarla, oturaklara pırlanta sıçan ya da yamyamları yiyen ya da kumarbazlar kralı ilan edilen bir zamanki sevgililerin resimleriyle kaplı tahta sandıklarını alıp dünyanın dört buca ına da

ıldılar.

Son gelmi ti artık. Pilar Ternera'nın mezarında, ilahiler ve ucuz orospu mücevherleri arasında geçmi in kalıntıları da çürüyecek,

sonu gelmez ilkbaharların özlemiyle dükkanını haraç mezat satıp Akdeniz köyüne dönen bilge Katalonyalının gidi inden sonra eski günlere özgü ne kalmı sa, tümü Pilar Ternera'nın mezarında topra a karı acaktı. Bilge Katalonyalının böyle bir karara varaca ını kimse önceden kestiremezdi. Katalonyalı sayısız sava ların birinden kaçmı , Muz irketinin en sallantılı günlerinde Macondo'ya gelmi ve kar ı kaldırımdaki dü yorumlanan eve girmek için sıra bekleyen mü terilerin elden dü me kitaplarmı casına rahatça karı tırabilecekleri çe itli dillerde eski kitaplarla antika de erindeki ilk baskılar satan bir kitapçı dükkanı açmaktan daha pratik bir geçim yolu dü ünememi ti. Yarı ömrünü dükkanın arkasında, okul defterlerinden yırttı ı sayfaları mor mürekkepli yazılarıyla özene bezene doldurarak geçirmi ; neler yazdı ını da kimse kesinlikle anlayamamı tı.

Aureliano onu ilk tanıdı ında, bilge Katalonyalı bir bakıma Melquiades'in elyazmalarını hatırlatan karı ık yazılı ka ıtlarla iki sandık doldurmu bulunuyordu.

Tanı malarından sonra da gidene kadar üçüncü bir sandı ı doldurdu. nsan bu sandıklar dolusu yazıları görünce, ister istemez bilge Katalonyalının Macondo'da kaldı ı süre içinde yazı yazmaktan ba ka ey yapmadı ını dü ünüyordu. Sürekli ili ki kurdu u ki iler yalnızca dört arkada tı. Onlara uçurtmalarını ve topaçlarını bıraktırıp ellerine kitaplar tutu turmu ve çocuklar daha ilkokuldayken onlara Seneca'yı ve Ovidius'u okutmu tu.

Klasik yazarları ailesinin bireyleri gibi yakından tanır, bir zamanlar onlarla aynı odada yatıp kalkmı gibi bilirdi. Aziz Augustin'in giysisinin altına giydi i yün fanilayı on dört yıl çıkarmayı ı, Villanovalı büyücü Arnoldo'nun çocuklu unda akrep soktu u için cinsel gücünü yitiri i gibi bilinmesi olanaksız eyleri bilirdi. Yazılı bilgilere tutkusu, a ırba lı, dingin bir saygı ile geveze bir saygısızlı ın karı ımıydı.

Kendi yazıları bile bu ikilemden kurtulamamı tı. Yazıları çevirebilmek için Katalonya dilini ö renmi olan Alfonso, bu ka ıtlardan bir tomar alıp, her zaman gazete küpürleri ve çe itli bro ürlerle dolu ceplerine tıkı tırmı tı. Bir gece, açlık yüzünden etlerini satan küçük orospuların evinde o ka ıtları yitirdi. Bilge ihtiyar bu olayı duyunca, çocukların korktukları gibi öfkelenip çıkı aca ı yerde,

edebiyatın do al yazgısının bu oldu unu söyleyerek kahkahadan kırıldı. Yine de do du u köye dönerken bu yazılarla dolu üç sandı ı yanında götürmekten hiçbir güç onu alıkoyamadı. Sandıkları yük vagonuna atmak isteyen tren kondüktörlerine yakası açılmadık küfürler ya dırdıktan sonra sandıkları yanına alıp yolcu vagonuna yerle tirmeyi ba ardı. Ve -

nsanlar birinci mevkide giderken, edebiyat yük katarına atılırsa, dünyanın anası bellenmi demektir, dedi. Bilge Katalonyalının

a zından son duyulan sözler bunlar oldu.

Yol hazırlıklarını tamamlamak için çetin bir hafta geçirmi ti.

Gitme günü yakla tıkça bir yandan ne esi kaçıyor, öte yandan da aradı ını koydu u yerde bulamıyor, her ey birbirine karı ıyor, sanki Fernanda'ya dadanan cinler imdi onun ba ına ü ü üyordu.

-Londar kilise meclisinin yirmi yedi yasasının yirmi yedisinin de içine sıçayım, diye küfrediyordu.

German'la Aureliano onunla yakından ilgilendiler. Çocuk gibi onu hazırladılar, biletlerini, göçmen belgelerini ceplerin çengelli i nelerle tutturdular. Macondo'dan ayrıldı ı andan Barcelona'ya inece i ana kadar yapacaklarının ayrıntılı bir listesini çıkardılar.

Bütün bunlara ra men, Katalonyalı yine de farkında olmadan içinde parasının yarısı sarılı duran külotunu kaldırıp attı. Yola çıkmasından bir gece önce sandıkları çiviledikten ve giyeceklerini ilk geli inde getirdi i eski bavuluna yerle tirdikten sonra, bilge Katalonyalı gözlerini midye kabu u gibi kıstı ve buradaki sürgünü boyunca katlandı ı kitap yı ınını göstererek, arkada larına, -Bütün bu süprüntüyü sizlere bırakıyorum! dedi.

Delikanlılar, üç ay sonra Katalonyalının yolculu u sırasındaki bo zamanlarında yazıp biriktirdi i yirmi dokuz mektubu ve elliden fazla resmi aldılar. Mektuplarına tarih atmamı olmakla birlikte, hangi tarih sırasıyla yazdı ı belirgindi. lk mektuplarda, her zamanki akacı ve ne eli tavrıyla, deniz yolculu unun zorluklarından söz ediyor; ka ıt sandıklarını kamarasına koydurtmamak isteyen ambar memurunu denize atmamak için kendini nasıl zorla tuttu unu, on üç numaralı kabineye dü tü ü için deh ete kapılan ve u ursuzlu una inandı ından de il de bu sayının sonu olmadı ından ürktü ünü söyleyen kadının aptallı ını,

gemide verilen içme suyuna Lerida menba sularının çevresindeki pancar tadının karı tı ını bildi i için kazandı ı bahsi uzun uzadıya anlatıyordu. Ne var ki, günler geçtikçe, gemideki ya antının gerçekleri onu gitgide daha az ilgilendiriyor, gemi yol aldıkça anıları acı vermeye ba ladı ı için, en önemsiz olay, en ufak bir ayrıntı onda sıla özlemi yaratıyordu.

Bu özlemin geli mesi resimlerde de açık seçik görülüyordu.

Arkasında Karayipler Ekiminin karlı dorukları görünen ilk resimlerde, kar gibi bembeyaz saçları, hastane pijamalarını andıran spor gömle iyle mutlu bir görünü ü vardı. Son resimlerde ise sırtında koyu renk ceketi, ipek fuları ile yüzü solmu , güz denizlerinde uyurgezerler gibi ilerleyen bu hüzünlü geminin güvertesinde kimsesizlikten suskunlu a saplanmı gibi görünüyordu. German ve Aureliano onun mektuplarına yanıt yazdılar. Katalonyalı, ilk aylarda öylesine sık mektup yazıyordu ki, German'la Aureliano, ona Macondo'da oldu u zamandakinden

daha yakınla mı duygusuna kapılıyorlar, üzüntülerini unutuyorlardı. Katalonyalı, önceleri her eyin aynı oldu unu, pembe yılanların hala do du u evde gezindiklerini, kızarmı ekme in üzerine konulan kuru ringa balı ının yine aynı tadı oldu unu, köydeki çavlanın ak am çökerken mis gibi koktu unu yazıyordu.

Yine defterden koparılmı sayfaları mor mürekkepli yazısıyla dolduruyor, delikanlılardan her birine bir paragraf ayırıyordu.

Katalonyalının mektuplarındaki sa lıklı ve dinç hava, kendisi de farkına varmadan, büyünün bozuldu unu belirleyen pastoral bir niteli e dönü meye ba ladı. Bir gece ocakta çorba kaynarken, dükkanının arkasındaki bo ucu sıca ı, tozlu badem a açlarına güne in vuru unu, ö le uykusu saatlerinin uyu uklu unu yırtan trenin düdü ünü özleyiverdi. Macondo'dayken de ocakta kaynayan kı çorbasını, kahvecinin çı ırtılarını, baharda küme küme havalanan tarlaku larını tıpkı böyle özlemi ti. ki ayna gibi kar ı kar ıya gelen bu iki özlem arasında bunalan Katalonyalı, o e siz gerçekdı ı duygusunu yitirdi ve çocuklara yazdı ı mektuplarda hepsinin Macondo'dan ayrılmalarını, dünyaya ve insan yüre ine ili kin bütün ö retilerini unutmalarını, Horace'ın tepesine sıçmalarını, nerede olurlarsa olsunlar geçmi in bir yalan oldu unu, anıların dönü ü bulunmadı ını, geçip giden hiçbir baharın yeniden elegeçirilemeyece ini, a kların en çılgınca ve en vazgeçilmez olanının ömrün sonundaki bir anlık gerçek oldu unu akıllarından çıkarmamalarını ö ütlemeye ba ladı.

Macondo'dan gitmek ö üdünü ilk dinleyen Alvaro oldu. Nesi var nesi yoksa, evinin bahçesinde gezinen ve gelip geçenleri ürküten evcil kaplanı dahil her eyini sattı savdı, hiç durmayacak olan bir trende sonsuza kadar geçerli bir bilet aldı. Yol boyunca attı ı kartlarda, kompartımanın penceresinden bir an görünüp kaybolan görüntüleri anlatıyordu. Çabucak unutulan uzun bir iiri yırtıp unutulmanın bo lu una savuruyor gibiydi. Louisiana pamuk tarlalarındaki dü sel zenciler, Kentucky'nin mavi otlaklarında kanatlı atlar, Arizona'nın cehennem ate ine benzeyen günbatımında sevi en Yunanlı a ıklar, Michigan'da bir gölün kıyısında suluboya resim yapan ve Alvaro'ya fırçayı tuttu u elini sallayarak selam veren kırmızı kazaklı kız bu iirin birer bölümüydü hep. Kız elini trenin dönü ü olmadı ını bilmedi i için elveda diye de il, umutla sallamı tı.

Sonra bir cumartesi günü, Alfonso ile German pazartesiye dönmek niyetiyle gittiler. Ama bir daha onları ne gören oldu, ne de bir haber geldi. Bilge Katalonyalının gidi inden bir yıl sonra, dört arkada tan Macondo'da kalan yalnızca Gabriel oldu. Gabriel, Nigromanta'nın hayırseverli iyle ayakta duruyor ve bir Fransız dergisinin açtı ı, kazanana bedava Paris gezisi arma an edilecek olan yarı manın sorularını yanıtlayıp duruyordu. Dergiye abone olan Aureliano, Gabriel'in yanıtları doldurmasına yardım ediyor,

kimi zaman onun evinde, ço unlukla Gabriel'in herkesten gizledi i sevgilisi Mercedes'in kaldı ı, Macondo'nun tek eczanesinde, seramik i eler ve ilaç kokuları arasında çalı ıyorlardı. Eczane, geçmi ten kalan ve yokolmamı tek eydi.

Çünkü kendi kendini yiyerek, her an son bularak ama bu son bulmanın sonunu hiç getirmeden yokolma sürecini dolduruyordu daha.

Kasaba öylesi bir uyu uklu a, duraganlı a gömülmü tü ki, Gabriel yarı mayı kazanıp da yanına iki kat çama ır, bir çift pabuç ve Rabelais'nin bütün kitaplarını alarak Paris'e do ru yola çıkaca ı zaman, treni durdurup binmek için makiniste kendisi i aret vermek zorunda kaldı. Eski Türkler Soka ı ıssız bir viraneli e dönmü tü. Yalnızca son kalan Araplar görünüyordu.

Onlar da son ar ın bezlerini satalı yıllar geçti i ve gölgeli vitrinlerde boynu kopuk mankenlerden ba ka bir ey kalmadı ı halde, yüzyıllık alı kanlıklarını bozmadan kapılarının önünde oturmu , ölüme sürüklenmeyi bekliyorlardı. Pratville, Alabama'da dereotlu salatalık tur uları yiyip sıkıntıdan bunaldı ı gecelerde Patricia Brown'un torunlarını oyalamak için masal gibi anlatmı olabilece i Muz irketi sitesinin yerinde göz alabildi ine yaban otlarıyla kaplı bir düzlük

uzanıyordu.

Kertenkelelerle fareler kilisenin mirasına konmak için birbirlerini bir kö ede yerlerken, Peder Angel'in yerini alan ve kimsenin zahmet edip de adını ö renmedi i ya lı papaz, damar sertli inden ve ku kunun getirdi i uykusuzluktan kıvranarak hama ına uzanıyor, Tanrının kendisine acımasını bekliyordu.

Ku ların hepten unuttu u, toz ve sıca ın soluk kesecek denli yo unla tı ı koca Macondo'da ve yalnızlık, sevgi ve a kın yalnızlı ı ile dünyadan kopmu olan, kırmızı karıncaların gürültüsünden uyuma imkanı bulunmayan koca evde mutlu olan tek yaratıklar Aureliano ile Amaranta Ursula'ydı. Yeryüzündeki en mutlu varlıklar onlardı.

Gaston, Brüksel'e dönmü tü. Uça ı beklemekten usanınca, en gerekli e yalarını ufak bir valize doldurdu, mektup dosyasını yanına aldı, yetkili makamlara kendisininkinden daha elveri li bir tasarı sunan bir grup Alman pilotuna çalı ma izni verilmeden önce uça ı alıp geri dönmek umuduyla yola çıktı. Aureliano ile Amaranta Ursula ilk sevi tikleri günden sonra, Gaston'un az rastlanır dalgınlık anlarından yararlanarak, hemen her zaman beklenmedik dönü lerle yarıda kesilen bulu malarında sessiz sevi melerini sürdürür olmu lardı.

Ama kendilerini evde yapayalnız buluverince, yitirdikleri bunca zamanı kazanmaya çalı an sevgililerin co kusuna kapıldılar.

Fernanda'nın kemiklerini mezarda sızlatan ve iki sevgiliyi sürekli heyecan ve uyarıda tutan, zincirlerinden bo anmı , çılgın bir ehvetti bu. Amaranta Ursula, gündüz saat ikide yemek

masasının üzerinde nasıl çı lık atıp inliyorsa, gecenin ikisinde de erzak ambarında aynı ekilde inleyip çı lıklar atıyordu. Gülerek,

-En çok yandı ım da, bunca zamanı yitirmi olmamız, diyordu.

Tutku ve ehvetin sarho lu u içinde kendinden geçerek, karıncaların bahçeyi harap edi ine, doymak bilmez açlıklarını evin kiri lerini kemirerek gideri lerine, canlı lav gibi yayılan karınca selinin yeniden verandayı kaplamasına seyirci kalıyor, ancak yatak odasına giren karıncalarla u ra mak zahmetine katlanıyordu. Aureliano da elyazmalarını bir yana bıraktı, bir daha evden adım atmadı ve bilge Katalonyalıdan gelen mektuplara rastgele yanıt verir oldu.

Gerçeklik duygusunu, zaman kavramını ve günlük alı kanlıkların düzenini yitirdiler. Soyunmak için zaman yitirmesinler diye bütün kapıları ve pencereleri örterek, evin içinde bir zamanlar Güzel Remedios'un istedi i gibi dola maya, bahçenin çamurlarında çırılçıplak yatıp yuvarlanmaya ba ladılar.

Bir gün sarnıçta sevi elim derken az kaldı bo uluyorlardı. Kısa süre içinde onların yaptı ı zarar, kırmızı karıncalarınkini gölgede bıraktı. Salondaki e yayı kırıp döktüler, çılgınca sevi meleri sırasında Albay Aureliano Buendia'nın acılı, ordugah a klarına dayanmı hama ını paramparça ettiler, ilteleri paraladılar ve yere dökülen pamukların içinde solukları kesilerek sevi tiler.

Aureliano da tıpkı rakibi gibi azgın, co kulu bir a ık olmasına ra men, bu felaket cennetinde sözü geçen Amaranta Ursula'nın çılgın dehası ve doymazlı ıydı. Büyük ninesinin hayvan kalıplı ekerlemelere sarfetti i yılmaz enerjinin tümünü Amaranta Ursula sevgisinde yo unla tırmı gibiydi. Ne var ki, Amaranta Ursula buldu u a k oyunlarına gülüp keyfinden arkılar söyledikçe, Aureliano gitgide içine kapanıyor, suskunla ıyordu.

Çünkü onun tutkusu içe dönük ve yakıcıydı. Yine de ustalıklarını öylesi a ırılıklara vardırıyorlardı ki, heyecandan bitkin dü tükleri zaman yorgunluklarını fırsat biliyorlardı. Kendilerini gövdelerine tapınmaya adıyorlar, dinlenme sürelerinde bile imdiye dek bilinmeyen nice sevi me olurlukları buluyorlar ve bunların tutkudan çok daha zengin, renkli ve yo un oldu unu görüyorlardı.

Aureliano, Amaranta Ursula'nın uçları dikelmi memelerini yumurta akıyla ovalarken ya da esnek kalçalarını, eftaliye benzeyen karnını kakao ya ıyla sıvazlarken, Amaranta Ursula da onun kocaman organıyla bebek gibi oynuyor, dudak boyasıyla tepesine soytarı gözleri çiziyor, ka kalemiyle palabıyık oturtuyor, organze kurdelalardan kravatlar takıp kalay ka ıdından apkalar giydiriyordu. Bir gece birbirlerini tepeden tırna a eftali marmelatına bulayıp köpekler gibi yala tılar ve verandada sevi tiler. Sonra onları diri diri yemeye hazırlanan obur karınca selinin gürültüsüne uyandılar.

Sevi me çılgınlıklarına ara verdiklerinde Amaranta Ursula,

Gaston'un mektuplarına yanıtlıyordu. Gaston'u öylesine uzakta ve öylesine i lerine dalmı görüyordu ki, dönü ünü aklına bile getirmiyordu. Gaston ilk mektuplarından birinde, ortaklarının uça ı gerçekten gönderdiklerini, ancak Brüksel'deki nakliye acentasının yaptı ı yanlı lık yüzünden uça ın Tanganika'daki

Makondo a iretine teslim edildi ini yazdı. Bu karı ıklık öyle çok zorluk do urmu tu ki, yalnızca uça ı geri almak iki yıl sürebilirdi. Bu haberleri alan Amaranta Ursula, kocasının kısa zamanda dönme olasılı ını kafasından sildi.

Aureliano'nun dünya ile ili kisi de yalnızca bilge Katalonyalının mektuplarıyla ve eczacı Mercedes kanalıyla Gabriel'den aldı ı haberlerle sürüyordu. Önceleri bu haberle meler gerçek ba lar niteli indeydi. Gabriel Paris'te kalmaya karar verip dönü biletini iade etmi ti. imdi Dauphine Soka ındaki kasvetli bir otelden oda hizmetçilerinin attı ı eski gazetelerle bo i eleri satarak geçiniyordu. Aureliano, onu atıcak Montparnasse kaldırımlarındaki kahvelerde bahar havası esince sırtından çıkardı ı balıkçı yakalı bir kazakla gözünün önüne getiriyor; Gabriel'in, Rocamadour'un ölece i o karnıbahar ha laması kokan odadaki açlı ın aklını karı tırmak için gündüzleri uyuyup geceleri yazdı ını dü lüyordu.

Ne var ki, Gabriel'den gelen haberler gitgide belirsizle meye, bilge Katalonyalının mektupları da melankolik ve da ınık bir havaya bürünmeye ba layınca, Aureliano onları Amaranta Ursula'nın kocasını dü ündü ü gibi uzak birer anı olarak görmeye ba ladı. Böylelikle Amaranta Ursula ile Aureliano, günlük ve sonsuz tek gerçe in a k oldu u bo bir evrende asılı kaldılar.

Bu mutlu kendini koyvermi lik dünyasında, Gaston'un dönü haberi beklenmedik bir panik yarattı. Aureliano ile Amaranta Ursula gözlerini açtılar, ruhlarının derinliklerini ara tırdılar, ellerini yüreklerine bastırarak mektuba baktılar ve ayrılmaktansa ölmeyi ye leyecek kadar birbirlerine yakın olduklarını anladılar.

Bunun üzerine Amaranta Ursula, kocasına çeli kili gerçeklerle dolu bir mektup yazdı, kendisini nice sevdi ini ve onu tekrar görece ine ne denli sevindi ini, ama kaderin bir yazgısı olarak Aureliano'suz ya ayamayaca ını anlattı. Beklediklerinin tersine, Gaston'dan son derece serinkanlı, nerdeyse babacan bir mektup aldılar. Gaston iki sayfa boyunca onları tutkuların geçicili ine, belirsizli ine kar ı uyarıyor, mektubu bitirirken de her ikisinin kendi kısa evlilik deneyinde tattı ı mutluluk ölçüsünde mutlu olmalarını diliyordu.

Gaston'un bu tutumu öylesine beklenmedik bir nitelikteydi ki, Amaranta Ursula kocasının kendisini yazgısına terketmek için bahane aradı ı ve bu bahaneyi ona kendi eliyle hazırladı ı duygusuna kapılarak a a ılanmı oldu u kanısına vardı. Altı ay

sonra Gaston, Leopoldville'den yazdı ı mektupta, uça ı sonunda elegeçirdi inden

ve Macondo'da bıraktı ı e ya içinde tek manevi de eri olan bisikletini istedi inden söz edince, Amaranta Ursula'nın cinleri yeniden ba ına ü ü tü. Aureliano, Amaranta Ursula'nın öfkesine sabırla katlandı ve bolluk günlerinde oldu u kadar dü künlük günlerinde de iyi bir koca olabilece ini kanıtlamaya çalı tı. Gaston'un son parası da suyunu çekince çıkan günlük gereksinimler, ikisi arasında bir dayanı ma ba ı yarattı. Bu ba , ehvet gibi ba döndürücü de ilse de, yine tutkularının ilk günlerindeki gibi sevi melerini ve mutlu olmalarını sa lıyordu.

Piler Ternera öldü ü sırada; Aureliano ile Amaranta Ursula bir bebek bekliyorlardı. Amaranta Ursula gebeli in uyu uklu u sırasında, balıkların omurgalarından yapılmı kolyeler yapıp satmayı denedi. Ama kolyelerden bir düzine alan Mercedes dı ında, hiç alıcı bulamadı.

Aureliano, dil ö renme yetene inin, ansiklopedik bilgisinin, gitmedi i yerler ve çok eski olaylar hakkındaki ayrıntıları aklında tutabilme gücünün, tıpkı karısının sahip oldu u ve Macondo'da kalmı ki ilerin toparlayabilece i paranın tümünden de erli olan mücevherler gibi hiçbir i e yaramadı ını ilk kez anlıyordu.

Mucize kabilinden ya ıyorlardı. Amaranta Ursula her ne kadar ne esini ve ba tançıkarıcı yaramazlıklar konusundaki dehasını yitirmediyse de, yemekten sonraları dü ünceli ve gözleri açık bir uykuya dalmı gibi verandada oturma alı kanlı ı edindi.

Aureliano da onunla birlikte oturuyordu. Kimi zaman, kar ılıklı oturup birbirlerinin gözlerinin içine bakarak ve birbirlerini yine en ate li günlerdeki gibi severek, ak am karanlı ı çökene kadar verandada öylece kalıyorlardı.

Gelece in belirsizli i, yüreklerini geçmi e çevirmi ti.

Kendilerini büyük ya murların yitik cennetinde görüyorlar, bahçedeki su birikintilerine dalıp çıkı larını, Ursula'nın üzerine asmak için kertenkeleleri öldürü lerini, Ursula'yı diri diri gömmeye kalkı malarını anımsıyorlar ve bu anılar onlara kendilerini bildiler bileli birlikte mutlu oldukları gerçe ini kanıtlıyordu. Amaranta Ursula daha eski anıları kurcalayınca, gümü i li ine girdi i gün ve annesinin söyledikleri aklına geldi.

Annesi, Aureliano'nun kimsenin çocu u olmadı ını, onu bir sepetin içinde yüzerken bulduklarını söylemi ti. Bu sözler her ikisine de akla yakın görünmediyse de, Aureliano'nun kimli i hakkında bu öykünün yerini tutabilecek ba kaca bilgileri yoktu.

Bütün olasılıkları gözden geçirdikten sonra kesinlikle bildikleri tek ey, Fernanda'nın Aureliano'nun anası olmadı ıydı. Amaranta Ursula, Aureliano'nun, hakkında yalnızca yüz kızartıcı hikayeler duydu u Petra Cotes'in o lu olabilece ini dü ünüyor ve dü ündükçe yüre i deh etle burkuluyordu. Karısının karde i

oldu una inanmanın verdi i i kenceye dayanamayan Aureliano, ana babasının kimler oldu u hakkında bir eyler bulabilme umuduyla yer yer küflenmi , yer yer güve yemi ar ivlere bakmak için kiliseye gitti. Buldu u en eski vaftiz belgesi, çikolata gözba cılı ı ile Tanrının varlı ını kanıtlamaya çalı an Peder Nicanor Reyna tarafından, yeti kin bir kız oldu u sırada vaftiz edilen Amaranta Buendia'ya verilmi olan belgeydi.

Aureliano, kayıtların bulundu u dört cildi tararken, nüfus kayıtlarına rastladı ı on yedi Aureliano'dan biri oldu unu sandı; ancak bu Aureliano'ların vaftiz tarihleri kendi ya ına oranla çok eskilere uzanıyordu. Yattı ı yerden onu seyreden damar sertli ine tutulmu papaz, Aureliano'nun ecere çıkmazlarında yolunu yitirdi ini, belirsizli in deh etiyle titredi ini görünce haline acıdı, adını sordu.

-Aureliano Buendia, dedi Aureliano.

Papaz kesin bir tavırla, -Öyleyse bo una yorulma, diye kar ılık verdi. -Yıllarca önce burada o adı ta ıyan bir sokak vardı ve o günlerde insanlar çocuklarına sokak adları takma alı kanlı ındaydılar.

Aureliano hırsından titremeye ba ladı.

-Demek sen de inanmıyorsun, dedi.

-Neye inanmıyorum?

-Albay Aureliano Buendia'nın tam otuz iki iç sava ta çarpı tı ına ve hepsinde yenildi ine. Askerlerin üçbin i çiyi istasyonda kıstırıp makineli tüfekle biçti ine ve cesetlerin iki yüz vagonluk bir katara yüklenip denize döküldü üne.

Papaz acıyan bakı larıyla onu süzdü.

-Ah o lum, diye içini çekti. - u anda senin ve benim varoldu umuzu kesinlikle bilebilmek yetiyor bana.

Böylece Aureliano ile Amaranta Ursula, inandıkları için de il, ama onları deh ete

kapılmaktan kurtardı ı için sepet masalını kabullendiler. Gebelik ilerledikçe, birbirlerine daha çok yakınla ıyorlar, bir tek varlık oluyorlar, püf denilse çökecek evin yalnızlı ı içinde gitgide tek benlik halinde kayna ıyorlardı. Evin, kendilerine yetecek olan pek kısıtlı bölümüne çekilmi lerdi.

Fernanda'nın yatak odasında kalıyorlar, yerlerinden kıpırdamadan bakı arak, sevi iyorlardı. Bir de verandanın bir bölümünden yararlanıyorlardı. Burada da Amaranta Ursula oturup do acak bebe ine ba lıklar, patikler dikiyor, Aureliano da bilge Katalonyalıdan arasıra gelen mektuplara kar ılık yazıyordu. Evin geri kalan bölümleri, çöküntünün amansız saldırısına

terkedilmi ti. Gümü i li i, Melquiades'in odası, Santa Sofia de la Piedad'ın ilkel ve sessiz dünyası, kimsenin girmeyi göze alamayaca ı bu evcil ormanın derinliklerinde kalmı tı.

Do anın doymazlı ıyla çevrelenen Amaranta Ursula ile Aureliano, ortanca ve begonya yeti tirmeye devam ediyorlar ve insanla karınca arasındaki yüzyıllık sava ın son siperlerini kireçle kazarak savunma hatlarını hazırlıyorlardı. Uzun ve bakımsız saçları, yüzüne basan gebelik lekeleri, bacaklarının i mesi, bir zamanlar sevi irken kıvranan incecik bedeninin bozulması, Amaranta Ursula'yı talihsiz kanaryalarla ve sevginin tutsa ı kocasıyla birlikte eve ilk geldi i zamanki gençlik dolu halinden uzakla tırmı , ama ruhunun canlılı ını, delifi ekli ini de i tirmemi ti. -Amma da boktan i ha! diye gülüyor, -kim derdi ki sonunda gerçekten yabaniler gibi ya ayaca ız! diyordu.

Gebeli in altıncı ayında aldıkları ve bilge Katalonyalıdan gelmedi i ilk bakı ta anla ılan mektubun gelmesiyle, onları dünyaya ba layan son ba da koptu. Barselona'dan postalanmı tı.

Zarfın üzeri beylik mürekkeple ve resmi bir elyazısıyla yazılmı tı. Kötü haberlere özgü kayıtsız ve ki iliksiz bir görünümü vardı.

Amaranta Ursula zarfı açaca ı sırada Aureliano elinden kaptı. -

Bu zarfı açma, dedi. -Ne yazdı ını bilmek istemiyorum.

Aureliano'nun sezinledi i gibi, bilge Katalonyalı bir daha mektup yazmadı. Kimsenin okumadı ı o yabancının mektubu ise, bir keresinde Fernanda'nın ni an yüzü ünü unuttu u rafın üzerinde güvelerin insafına terkedildi ve ta ıdı ı kötü haberin için için yakan ate iyle kendi kendini yok ederek orada kaldı. Yalnız

kalan sevgililer ise, son evrelerin kabaran dalgalarına kendilerini bıraktılar, onları büyünün bozulup unutkanlı ın ba ladı ı çöle do ru sürüklemek gibi gereksiz bir çabaya sıvanan o pi manlık tanımaz, kötü sona yolaçan günlerin akıntısına kapıldılar.

Ba larında dolanan tehlikenin bilincinde olan Amaranta Ursula ile Aureliano, son ayları el ele tutu arak ve zina çılgınlı ında peydahlanıp ba lılıklarının mutlak oldu u dönemde do acak çocuklarına sevgi besleyerek geçirdiler.

Geceleri birbirlerine sarılarak yatıyorlar ve karıncaların sesi, güvelerin gürültüsü ya da biti ik odaları bürüyen otların sürekli hı ırtısı gibi dünyaya özgü seslerden ürkmüyorlardı. Ama ço u kez, ölülerin gidi geli iyle uykudan uyanıyorlardı. Ursula'nın soyunu sürdürmek için do a yasalarıyla sava tı ını, Jose Arcadio Buendia'nın büyük bulu ların efsanevi gerçe ini aradı ını, Fernanda'nın dua etti ini, Albay Buendia'nın sava aldatmacası ve balıklar arasında kendini a kına çevirdi ini, Aureliano Segundo'nun sefahat alemlerinin karma asında yalnızlıktan öldü ünü duyuyorlardı.

Sonra büyük tutkuların ölüme ra men sürebildi ini ö rendiler ve bugün böceklerin insandan çaldıkları sefalet cennetini günün birinde böceklerin elinden alacak olan ba ka hayvan türleri ortaya çıktıktan çok sonraları bile birer hayalet olarak da birbirlerini sevmeyi sürdüreceklerini anlayınca çok mutlu oldular.

Bir pazar günü ak amüstü salt altıda Amaranta Ursula'nın do um sancısı tuttu. Aç kalmamak için etlerini satan kızların o hep gülümseyen maması, Amaranta Ursula'yı yemek masasının üstüne yatırdı, kendisi de bacaklarını iki yana ayırarak onun karnının üzerine oturdu ve Amaranta Ursula'nın çı lıkları, heybetli bir erkek çocu un ba ırtısıyla bastırılana kadar karnını ezdi durdu. Amaranta Ursula gözya larının arasından, o lunun iriyarı Buendia'lardan biri oldu unu, bütün Jose Arcadio'lar gibi güçlü ve yılmaz, bütün Aureliano'lar gibi gözlemci ve önsezili oldu unu gördü. Bu çocuk, soyu yeniden ba latacak ve bütün kötülüklerden, yalnızlıklardan arındıracaktı, çünkü yüzyıl içinde tohumu a kla atılmı tek insan o oluyordu.

Amaranta Ursula, -Bu gerçek bir yabani, dedi. -Adını Rodrigo koyalım.

Kocası, -Hayır, diye kar ı çıktı. -Adını Aureliano koyaca ız ve Aureliano tam otuz iki sava kazanacak.

Ebe, çocu un göbe ini kestikten sonra, Aureliano'nun tuttu u lambanın ı ı ında

çocu un göbe ini kaplayan mavimsi, ya lı pisli i bezle silmeye ba ladı. Çocu u karınüstü çevirdikleri zaman öteki erkeklerden bir fazlalı ı daha oldu unu farkettiler.

E ilip baktılar. Bir domuz kuyru uydu bu.

Korkuya kapılmadılar. Aureliano ile Amaranta Ursula ailedeki gelene i bilmiyorlar, Ursula'nın ürkütücü uyarılarını da anımsamıyorlardı. Ebe kadın, çocuk ikinci di ini çıkardı ı zaman kuyru un kesilebilece ini söyleyerek onları yatı tırdı. Zaten bu konuyu bir daha dü ünmeye zaman bulamadılar, çünkü Amaranta Ursula'dan dereler gibi kan bo anmaya ba ladı. Örümcek a ları ve kül topakları koyarak kanı durdurmaya çalı tılar, ama bu fı kıran bir kayna ı parmak bastırarak tıkamaya benziyordu.

Amaranta Ursula, ilk saatlerde ne esini sürdürmeye çalı tı.

Korkuya kapılan Aureliano'nun elini tuttu, üzülmemesini söyledi, kendisi gibi olanların kendileri istemedikçe ölmediklerini anlattı ve ebenin uyguladı ı kocakarı ilaçlarına kahkahalarla güldü. Ne var ki, Aureliano'nun umudu kesildikçe, Amaranta Ursula silikle iyor, üzerindeki ı ık soluyormu gibi oluyordu. Sonunda kendinden geçti.

Pazartesi gün do arken nefesi kuvvetli bir kadın getirdiler, kanı durdurmak için dualar okudu. Ama Amaranta Ursula'nın ehvetli

kanı, kayna ını a ktan almayan her türlü gözba cılı ına duyarsızdı. Yirmi dört saat umutsuzlukla pençele tikten sonra ak ama do ru onun öldü ünü anladılar, çünkü kan kendili inden kesildi ve Amaranta Ursula'nın burnu uzadı, yüzündeki lekeler yok oldu, cildi su mermerinin donuklu unu aldı. Yeniden gülümsüyor gibiydi.

Aureliano, arkada larını ne kadar sevdi ini, ne denli özledi ini, o anda onların yanında olmak için neler verebilece ini o zamana kadar hiç anlamamı tı. Çocu u, anasının hazırladı ı sepete yatırdı, cesetin yüzünü battaniyeyle örttü, sonra geçmi e açılan bir kapı arayarak kasabada oradan oraya dola tı. Son zamanlarda u ramadı ı eczanenin kapısını çaldı. Eczanenin yerine bir marangoz dükkanı açılmı tı. Marangoz dükkanının kapısını aralayan ya lı kadın, elindeki lambayı yüzüne tutup baktıktan sonra, onun saçmalayı ına acıyarak orada hiçbir zaman eczane olmadı ını ve ince boyunlu, süzgün gözlü, Mercedes diye bir kızı hiç tanımadı ını ısrarla yineledi. Aureliano, alnını bilge Katalonyalının eski dükkanının kapısına dayayarak a lamaya ba ladı. Bu gecikmi gözya larıyla, a kın büyüsünü

bozmamak için zamanında a layamadı ı bir ölüye olan borcunu ödedi inin farkındaydı.

Gökyüzünden geçen ve eski cümbü gecelerinde çulluklarla dolu bahçeden çocuksu bir hayranlıkla seyretti i turuncu renkli, parlak halkalara hiç aldırmadan, Altın Çocuk'un çimentoyla örülmü kapısını yumruklayıp Pilar Ternera'ya seslendi. Tarümar olmu kırmızı fenerler mahallesinde açık kalan son salonda, bir grup akordeon çalıyor ve eytan Çatlatan Francisco'nun sırlarının varisi, piskoposun ye eni Rafael Escalona'nın arkılarını söylüyorlardı. Anasına el kaldırdı ı için kolu büzülüp kurumu olan meyhaneci, Aureliano'yu kamı likörü içmeye ça ırdı.

Aureliano ona içki ısmarladı. Meyhaneci ona kolunun ba ına gelenleri anlattı. Aureliano da, kız karde ine tutkulandı ı için büzü üp kuruyan yüre inin ba ına gelenleri anlattı. Sonunda kar ılıklı a lamaya ba ladılar ve Aureliano'ya bir an acıları son bulmu gibi geldi.

Oysa Macondo'nun son afa ı sökerken, yeniden yalnız kalınca alanın ortasına dikildi, kollarını iki yana kaldırdı ve bütün dünyaya duyurmak istermi cesine olanca gücüyle haykırdı: -

Arkada dedi in, bir alay hergeleden ba ka bir ey de ildir!

Nigromanta, onu kusmuk ve gözya ından olu mu bir gölcükte bo ulmak üzereyken kurtardı. Aureliano'yu odasına götürdü, üstünü ba ını temizledi, sıcak et suyu içirdi. Sonra onu avutmak umuduyla, eline bir parça mangal kömürü alıp eskiden kalmı olan a k borçlarını karaladı ve Aureliano'yu gözya larında yalnız bırakmamak için kendi dertlerini döküp a lamaya koyuldu.

Aureliano kısa bir süre kendinden geçip uyudu. Uyandı ında ba ı

a rıyordu. Gözlerini açtı ve o anda çocuk aklına dü tü.

Sepeti bulamadı. lk anda Amaranta Ursula'nın çocu a bakmak için ölüm uykusundan uyandı ını sanarak sevindi. Oysa karısının cesedi battaniyenin altında ta yı ını gibi duruyordu. Geldi inde yatak odasının kapısını açık buldu unu anımsayan Aureliano, ortancaların sabah soluklarıyla dolmu verandadan geçti, do umdan artakalan büyük le enin, kanlı çar afların, kül dolu kavanozların, masanın üzerinde makasla olta ipli inin yanındaki bezin ortasında duran göbek ba ının henüz ortalıktan kaldırılmadı ı yemek odasına baktı. Ebenin gece gelip

çocu u almı olaca ı fikri, ona dü ünme fırsatı verecek bir rahat soluk almayı sa ladı. Evin yeni yapıldı ı günlerde nakı dersleri verirken Rebeca'nın oturdu u, Albay Gerineldo Marquez'le Çin daması oynarken Amaranta'nın oturdu u, bebe in çama ırlarını dikerken Amaranta Ursula'nın oturdu u salıncaklı koltu a oturdu ve aklını ba ına topladı ı o bir anlık süre içinde, bunca yıllık geçmi in ezici a ırlı ını ruhunda ta ıyamayaca ını kavradı.

Kendinin ve ba kalarının özlemlerinden olu an ölümcül mızraklarla yüre i delik de ik olarak, kurumu gül fidanlarının üzerindeki örümcek a larının direncine, ayrıkotlarının yılmazlı ına, parlak ubat sabahını dolduran havanın sabrına hayranlık duydu. Sonra çocu u gördü. Artık çocukluktan çıkmı olan bu kurumu ve i mi deri torbaya, bahçenin ta lı yolu üzerinde dünyanın bütün karıncaları yapı mı , her biri kendi yuvasına do ru çeki tiriyordu. Aureliario yerinden kıpırdayamadı.

Deh etten donakaldı ı için de il, Melquiades'in son ipucu o anda aydınlandı ı için yerine çakılı kalmı tı. Elyazmalarındaki son cümle, insanın zaman ve mekan düzeni içindeki yerine yerli yerinde oturuyordu. -Soyun atası a aca ba lanır, sonuncusunu da karıncalar yer, diye yazmı tı Melquiades.

Aureliano ömrünün hiçbir döneminde, ölmü lerini ve ölülerinin acısını unutup, dünyanın ba tançıkarıcılı ına kanmamak için kapıları ve pencereleri yeniden Fernanda'nın çaprazlama tahtalarıyla çaktı ı kadarki kadar aklı ba ında olmamı tır. Çünkü yazgısının Melquiades'in yazmalarında bulundu unu biliyordu.

Melquiades'in odasında yeryüzünde insanların ya adı ını belirleyen bütün izleri yokederek geli mi olan tarih öncesi bitkilerin, fokurdayan su birikintilerinin, parlak böceklerin arasında, elyazmalarını bozulmamı olarak buldu ve onları günı ı ına çıkarmaya sabredemeden odanın ortasında ayakta durdu, elyazmalarını sanki spanyolca yazılmı ve göz kama tırıcı ö le güne inde okunuyormu gibi hiç zorluk çekmeden yüksek sesle çevirmeye ba ladı. Bu yazılar, Melquiades'in olaylardan yüzyıl önce yazdı ı ve en ufak ayrıntıya kadar her eyi kapsayan, ailenin tarihçesiydi.

Melquiades yazıları anadili olan Sanskritçe yazmı , çift sayılı dizeleri mparator Augustus'un gizli ifresiyle, tek soylu dizeleri de Lakedemonya askeri ifresiyle kodlamı tı.

Aureliano'nun aklını Amaranta Ursula'nın sevgisine taktı ı sıralarda çözmek

üzere oldu u son ifre de, tarihçenin yazılı biçimiydi. Melquiades olayları alı ılmı zaman düzeninde sıralamamı , yüzyıl boyunca olan günlük olayları öylesine biraraya toparlamı tı ki, olayların tümü aynı anda olu mu gibi görünüyordu. Bu bulu un büyüsüne kapılan Aureliano, Melquiades'in Arcadio'ya okudu u ve aslında Arcadio'nun kur una dizilmesini belirleyen bölümü hiç atlamadan yüksek sesle okudu, sonra cennete uçan dünyanın en güzel kadınının do um haberini okudu, babalarının ölümünden sonra do an ve yeteneksizlik ya da tembellikten de il de giri imleri zamansız oldu u için elyazmalarını çözmekten vazgeçen ikizlerin kimli ini buldu. Yazıların orasına gelince, kendi kimli ini ö renmek için sabırsızlanan Aureliano birkaç sayfa atladı. O zaman, geçmi in sesleriyle, eski sardunyaların mırıltısıyla en amansız özlemlere yolaçan kopuk iç çeki leriyle yüklü ılık bir esinti ba ladı.

Aureliano rüzgarın farkına varmadı. Çünkü o anda, kendi kökenini ara tırıyor, kendisini mutlu etmeyecek olan güzel bir kadını aramak için yollara dü mü ehvet dü künü bir büyükbabada kendi olu umunun ilk belirtilerini buluyordu.

Aureliano onu tanıdı, onun soyundan gelenlerin gizli yolunu izleyerek, ba kaldırmak için kendini veren bir kadın ile tutkusunu onda söndüren bir i çinin gün batarken bulu tukları banyodaki akreplerle sarı kelebekler arasında Aureliano kendisinin nasıl peydahlandı ını anladı. Okuduklarına öylesine dalıp gitmi ti ki, kasırgaya dönü en rüzgarın kapılarla pencereleri mente elerinden söktü ünü, do u kanadının çatısını uçurdu unu ve evin temellerini sarstı ını hiç farketmedi. Amaranta Ursula'nın karde i de il teyzesi oldu unu ve soyun sonunu getirecek olan efsanevi hayvanı dünyaya getirinceye kadar Aureliano ile Amaranta Ursula birbirlerini kanın en girift çıkmazlarında arasınlar diye Sir Francis Drake'in Rioacha'ya saldırmı oldu unu ancak o zaman anladı.

Aureliano çok iyi bildi i olaylarla zaman yitirmemek için on bir sayfa birden atladı ı anda, Macondo Kutsal Kitapta yazılı kasırganın gazabına kapılıp dönmeye ba lamı bir toz ve ta girdabı haline gelmi ti bile. Aureliano içinde ya adı ı anı anlatan bölümün ifresini çözmeye koyuldu. Bir yandan ifreyi çözüyor, bir yandan okuduklarını ya ıyor, konu an bir aynaya bakıyormu gibi son sayfalarda yazılı olayları söyleyerek ya ıyordu. Sonra kendi ölümünün nasıl ve ne zaman olaca ını ö renmek için bir sayfa daha atladı. Son satıra gelmeden önce, o odadan bir daha çıkamayaca ını anlamı bulunuyordu. Çünkü elyazmalarında Aureliano Babilonia'nın ifreleri çözdü ü anda aynalar (ya da

seraplar) kentinin rüzgarla savrulup yok olaca ı, insanların anılarından silinece i

ve yazılanların evrenin ba langıcından sonuna dek bir daha yinelenmeyece i yazıyordu. Çünkü yüzyıllık yalnızlı a mahkûm edilen soyların, yeryüzünde ikinci bir deney fırsatları olamazdı.

SON

::::::::::::::::::::::

Telegram 《》 pdf_kitablar